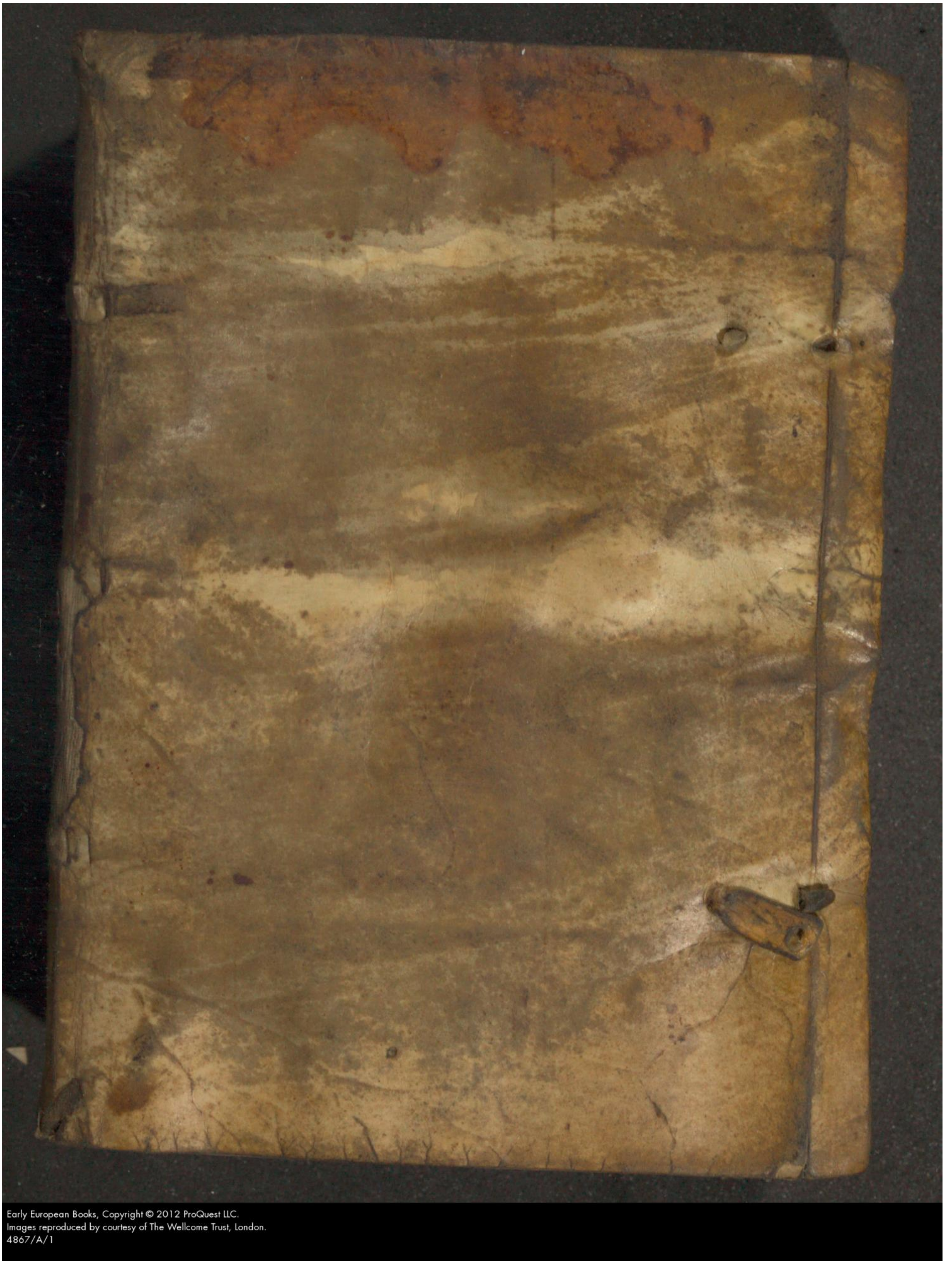

PAULI ÆGINETÆ

DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 7
COLLECTION

PAVLI

ÆGINETÆ OPVS DE RE MEdica nunc primum integrum, Latinitate donatum per IOANNEM GVINTERIVM Andernacum, doctorem medicum.

ADIECTIS IN EVNDEM DOctissimis & quàm utilissimis annotationibus ab eodem Andernaco elucubratis,

CVM INDICE COPIOSISSIMO.

Ex lib. Pompei Pompeati . . . Physici.

Venetijs apud Andream Arriuabenum.

M D XXXXII.

CANDIDO LECTORI S.

IAm pridem Paulum Æginetam à me cõuersum, optime lector ædidissem, nisi meliorum exemplarium spes aliqua me detinuisset. Cupiebam.n. optimum authorem non mutilũ, ut in impresso codice habetur, sed quatenus liceret integrũ, fideliter ac pure expressum, studiosis hominibus impartire. Quippe uidebam parũ adeo utilitatis ad studiosos peruenturũ, si Aldino exemplari duntaxat usus, in quo per multa desiderantur, scriptorem interpretandum suscepissem. Imo plurimum dignitati ipsius decessurum sciebam, tandemq́ interpretis temeritate optimum authorem iri neglectum. Itaq́ primum laboraui sedulo, ut codicem meum ex alijs exemplaribus manuscriptis, sine quibus neminẽ puto q̃libet ingeniosum aliquid profecturum emẽdarem: deinde sententiam Pauli, si qua erat obscurior, cũ scriptoribus unde transscripserat, conferrem, ac statim in Ioannis Lascaris uiri incomparabilis antiquũ exemplar incidi, sed nõ ita per oïa fidele, ad hæc sæpius Ruellij medici clarissimi, admirandę uetustatis codicem inspexi, sed ne is quidẽ omni ex pte respondit, præsertim in Chirurgia, licet alijs quos uiderim fuerit emendatior. Porrò non contentus fui ijs solum exẽplaribus, uerum longis itineribus antiquissimũ Oribasij uolumen, literis longobardicis scriptũ, egregium uetustatis monumentum consului, quod sanè quo minus elegantiæ & ornatus, eo plus fidei & authoritatis habuit, Vnde non paucos correxi locos, quos Paulus ad uerbum ex illo trãsscripsit. Omitto quot ex Galeno, Hippocrate, Alexandro instaurarim, qui in omnibus exemplaribus erant deprauati. Sed ecce, dũ tanta solicitudine & diligẽtia, pulcherrimo authori conor subuenire, rumor hic spargitur eundẽ Basileæ latinitate donatũ excudi. Quod sanè non potui nõ demirari, quum typographi illic anno, anteq̃ interpres ille

cogitasset eum uertere, me propemodum absoluisse, p̄ meas & amicorum literas cognouissent. Nõ tamen ideo mœrori me de dam, quasi oleum & operam perdiderim, quum, opus non integrum, ut in quo tum alia, tum sextus liber, ut optimus ita difficillimus desideraretur. Id tamen male me habuit, quod statim ubi huc fama de Pauli impressione uenisset meum coactus sum prælo committere, nondum dedolatum imo ne runcinas quidem, expertum, ut iam tertius liber esset impressus fere, anteq̃ ex Germania alter adueheretur. Illud uerissimum, si domi libros istos diutius paulo & in manibus habere atq; regustare interim ex interuallo licuisset, longe elimatiores prodituros fuisse. Quum uero p̄ typographum id non licuerit, festinata operis descriptione factum est, ut aliquoties dictio una pro altera posita sit, quæ optime in præcedentibus habebatur. Sed oĩa libris iam impressis ad fidem restituimus, ut secundæ recognitiõis loco esse possint. Præterea in singulos libros annotatiunculas fecimus, quibus locutiões uulgo incognitæ exponũtur, aut quando exẽplaria uariant, nusq̃ interpretationem alteram reprehendimus. Nã id censui & parum candidum & prope infinitũ. Nostra duntaxat uoluimus esse emendata, Hippocratis exemplum imitati, qui ingenue aliquando à suturis se deceptum fuisse fatetur, more scilicet magnorum uirorum, & fidutiam, magnarũ rerum habentium. Nã læuia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahunt. Magno ingenio, multaq; nihilominus habituro cõuenit ẽt simplex ueri erroris cõfessio p̃cipueq; in eo ministerio, quod utiilitatis causa posteris traditur, ne qui decipiãtur eadẽ ratione, qua quis ante deceptus est. Vale Lector candidissimi.

AD CLARISSIMVM IOANNEM BELLAIVM

Præsulem Parisiensem, & Francisci Christianissimi Francorum regis consiliarium, in sanctiore consilio: Ioannis Guinterii Andernaci in Paulum Æginetam è Græco in Latinum trāslatum, præfatio.

Voniam nuper lucubrationes nostras Præsul Clarissime, tanta excepisti hilaritate, et beneuolentia ut in me adiuuando ornandoque nihil feceris reliqui, immensa animo meo cura subiit, quomodo me gratum beneficiis tuis approbem, reponamque gratiam. Non enim tantum in me ingenii, non eam sentio dicendi facultatem, qua, ut par est, nominis tui memoria, celebritasq; frequentetur. uerum et diis lacte rustici, ut Plinianis uerbis utar, multæq; gentes supplicant, et mola tantum salsa litant, qui non habent thura. Offero igitur tibi integrum Pauli Æginetæ de re medica opus, in Latinam orationem à me superioribus annis conuersum, non tam referendæ gratiæ studio (uix enim condignum tuis meritis existimo, ut quibus summa studiorum meorum debeatur omnis) quàm ut auspicato in uulgus procedat, ac ancipitem iudiciorum aleam secure experiatur, tanti celebritate nominis commendatum. Noui enim hosce meos labores, nisi magno aliquo patrocinio defendantur, à morsibus uitiligatorum tutos non fore: isto præsertim tempore, quo homines honestum quidem illud Hesiodi certamen inter sese negligunt, uerū ubi studiosior aliquis ingenii sui fœturas, magno sudore multisq; uigiliis in communem partas usum emittit, statim nullo iudicio calumniantur, eleuant, traducunt. Tuam itaq; authoritatē,

Pontifex ornatisſime appello: eius uiri authoritatem qui ob admirabilem animi probitatem, ſingularem doctrinā, ad multos honores amplisſimos euectus eſt, cuius tantam prudentiā Franciſcus Chriſtianisſimus Galliarum Rex, tum in Sanctiore ſuo conſilio, tum apud exteros principes ſentit, ut Homeri cum illud uerè dicat,

Αἲ γὰρ Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἄπολλον,
Τοιοῦτοι δέκα μοι συμφράδμονες εἶεν Ἀχαιῶν.

Eoq; nuper Pariſienſibus nullum alium antiſtitem inter tot præclaros alioqui uiros ſua ſponte delegerit: quem in hoc à Deo terris conceſſum arbitror, ut eſſet qui hoc ſeculo Mœcenatis illius Romani imaginem nobis referret: Proinde à parū candidis iudicibus ad te prouoco, ſic difficultatibus aliquādo tanti operis uictus, utilitatem iuuandi prætulerim gratiæ placēdi. Cum enim uiderem medicos hactenus medendi rationem à barbaris indoctisq; ſcriptoribus petere, omni cura authorē è Græcia aliquem interpretandum mihi cenſui, ex quo rectius practicen (ſic enim uocant) ſuam cōdiſcerent. Occurrit autem in primis Paulus Ægineta excellens medicinæ ſcriptor, annis iam mille deſideratus, qui compendio, ordine, artificio, perſpicuitate, & doctrina, omnes facile ſuperauerit. Adde quòd multa feliciter tractet quæ Galenus, Oribaſius, Alexander, Aetius, Rufus, & reliqui huius diſciplinæ proceres omiſeruot. Vnde non dubitem aſſerere, hunc unum Paulum, ſi Galeni theorica adiicias, ad medicinam perfecte diſcēdam ſufficere. Toto igitur animo & cogitatione incubui, ut hūc authorem in ſtudioſorum gratiam quaſi latinitate donarem: in quo ſanè laboris mihi plurimū fuit ſubeūdum, tū exemplariorū uitio: q̄uis tria obtigerint diuerſa, tum quod in chirurgica uel inſtrumentorū nomine difficillima, nulli ferè latini authores habeantur, quos tuto queas æmulari. Quippe is ſemper mihi in uertēdis Græcorum monumētis fuit animus, ut præter fidem, qua nihil in interprete eſt optabilius, pure omnia, latine & munde, quatenus liceret, exprimerem, quanquam hodie multos agreſtes hircoſosq; philoſophos, ſi diis placet, uideam, quos impolita

magis & rudia delectāt exasciataq; magis q̃ dedolata: ex horum numero nonnulli grauiores disciplinas exponere aggressi, uocabulis sordidis & ex intima plebei sermonis fæce acceptis, fœdant contaminantq;. Vnde fit ut qui paulo humanius educati institutiq; sunt, non reformident illas adeo, sed fugiāt oderint & despuant, cum maxime referret, egregias mentes præclaraq; ingenia sermonis uenustate & gratia ad seueriores illas ut ita dicā, matronas allicere. Quæ an ego præstiterim, quod in tam grandi opere uix potest fieri, aliorum esto iudicium: certe hoc audacter assero, qui nunq̃ inter politioris musæ æmulos certationibus disceptationibusq; elimati, nunq̃ per Celsi, Largi, Plinii, Varronis, Columellæ aliorumq; literas sunt peregrinati, eos parum adeo fructus hinc relaturos. Tu interea hasce meas uigilias, Pontifex Optime ne contemne, ad quas absoluendas & author et auxiliarius extitisti. Perge fauere doctis, perge literas excitare, perge ueterem recipere medicinam, quæ hactenus ægrota erat et propè desperata. Habes in hoc pulcherrimo negotio Iacobum Colinum uiræ ex animo omnium doctorum maximum, instar albæ lineæ, amatorem: habes fratres tuos clarissimos, ut omnium genere uirtutum, sic literis supra ueri fidem excultos, qui te ueluti Hercules Atlantem strenue adiuuabunt. Vale præsul clarissime. Lutetiæ, Calendis Octobribus, Anno ab orbe redempto millesimo quingentesimo trigesimosecundo.

INDEX TOTIVS OPERIS, CVIVS PRImus numerus folium, secũdus paginæ uersum significat: a, primam paginam, b, uero secundam denotat. 1

FINIS INDICIS.

ANNOTATIONES IN PRIMVM LIBRVM.

IN PRAEFATIONE.

Agisq; Oribasium.) Hāc sententiam ex iis quæ paulo ante capitum enumerationem habentur, ita reddidi. Ad uerbum autem io

m

nat. Quum plures egregios authores perlegissem magisq; Oribasium, qui & ipse uniuersum librum in quo totam sanitatis tuēdæ rationem comprehendimus, ex aliorū scriptis excerpsit. quàm uero comprehendimus male congruat, quilibet potest uidere: & si in hunc modum omnia habeant exemplaria. Quare si hæc placet sententia. διήλθομεν in διήλθη, hoc est comprehendit mutandum est. atque sic reliqua conuenient.

Folio. 1. a linea 4

Nausea.) Græce est περισσαίνειν, quod significat κινεῖν. & ταράσσειν, hoc est commouere, & turbare.

Linea. 16

Præcordia.) Græci ὑποχόνδρια proprie appellant præcordia, teste Celso. Plinius tamen phrenas quoque Græce uocari scribit. Barbari uertunt ὑποχόνδρια, ilia quæ κενεῶνες & λαγόνες dicuntur. Paulus hic pericardion superiorem præcordiorum partem, qua os uentriculi est, (nam ueteres hoc etiam cardian, hoc est, cor uocabant) intelligit. Linea enim decimaquarta hypochondria iubet lana contegi. Galenus certe pericardion, cordis inuolucrum, siue membranā qua cor inuoluitur, appellat

Linea. 18

Per se.) Græce κοινῆ, hoc est communiter. Solent huiusmodi seorsim applicari frequenter, eoq; communiter dicitur: rarius cum palmulis & uino ueteri.

Folio. 2. a linea 8.

Cibus solidior.) Græce solum σιτίον est, quod signat cibum. Verum relatione lactis & mellis qui & ipsi cibi sunt, alii nēpe caro, panis, similiaq;, solidiores recte dicuntur.

Folio.3 a linea.6

Oleo discocto.) Græce est ἀπέφθῳ quod posset exponi, crudo, non cocto, quemadmodum ἀπεψία cruditas. quo modo in tertio libro semel interpretatus sum. Verum penitius rẽ considerans, inueni ἄπεφθον idem esse quod πολλάκις καὶ μεγάλως ἕφθον, ut Latinis discoctum, probe coctum. Suidas eodem modo exponit. Præterea non uideo, quo pacto cera in oleo non cocto possit liquefieri, quod Paulus præcipit.

Folio.5.a linea.3

Rubescat.) Græce est, ἢ τὸ τῆς χροίας εὐανθὲς, quod notat, si color floridus appareat. Floridus autẽ hoc loco nihil aliud sibi uult, quàm uiuidus, id est, ruber. Nam ut pallor mortis, ita rubor uitæ index est.

Linea.14

Apotherapia uti.) Exercitationis omnis peractæ pars ultima est apotherapia, ceu dicas recreatoria. Nam corpus expurgat, & lassitudinem arcet.

Folio.8.a Linea.23

Corpus decoloratum.) Recte Paulus ἀχροιαν, quod est coloris penuriam pro pallore. Sic etiam Latini dicunt, colorem amisit, pro eo quod est, expalluit. Celsus libro secundo, capite secundo: Vbi colorem decoremq; amisit. pro pallidior euasit. Quemadmodum ecõtrario coloratus dicitur pro eo qui bono colore præditus est, eiusdem authoris testimonio.

Linea.29

Smegmatis.) Impressis codex habet ρύμμασι, manu scriptus σμήγμασι: utrunque abstersoria medicamenta significat, eoq; malui smegmatos uocabulo uti, quod esset cõius & expurgandæ cuti accommodatum.

b.Linea 20

Vincit.) Locutio hæc Celso familiaris est, pro conducit, expedit, bonum est, ut libro quarto, ubi de tussi agit: Post eam uincit tum ambulare.

Folio.10.b Linea 6

Aut uiticis.) Omnia exemplaria habent ἄγνου: Item uetus Oribasii codex Longobardicis literis scriptus, agni quoq; habet. Quum liquido constet id medicamenti contra Venerem ualere. Copus legit anisi, qua ratione non uideo.

Folio. 13.a linea 8

Melanthio quod facile paratur.) Sic quidem ad uerbum traduxi, Oribasius autem habet: Idem etiam errhinon est, & facile inuenitur. Melanthio autem sæpe usi sumus, ut facile paratur, ad succum betæ referat.

Folio. 14.b linea 9

Priuato.) Videtur hic aliquid desiderari. Nam qnum superius nominum relatione usus esset, priuato nihil retulit. Adde igitur & magistratui, si uidetur.

Folio. 15.a linea.19

Fugaces fructus.) Græce oporas est, quod signat omnia poma per æstatem & autumnum prouenientia. Vocantur autem fructus fugaces quod cito marcescant, nec diu possint asseruari, cogantq; se uenundari. Hac etiam ratione Galenus ὡραίων καρπῶν uocari recte scribit. Plinius libro decimo quinto, capite duodecimo id uocabuli usurpat, sic scribens: Pomum innocuũ expetitur ægris, pretiumq; singulis iam triceni numi fuere nullius maiore: quod miremur, quia nõ aliud fugacius: longissima nanque decerpto bidui mora est cogitq; se uenundari. Verum opora paulo latius patet quã horæi, fructus, hoc est, ut Plinius exponit, tempestiui aut fugaces fructus. Lege igitur si mauis: Poma affatim assumere noxium est.

Linea 36

Facilitate præditus meatuum.) Εὐδιάπνευστος dicitur, cui latentes meatus non occlusi sunt, sed recrementa corporis per eos repurgantur, quemadmodum per aluum stercus: uesicam, urina. At si meatus eiusmodi conniueant, cor statim incenditur, fuliginosis recrementis intus remanentibus, unde febris origo est. Huic sententiæ astipulatur Oribasius: Nam, inquiens, qui ex laboribus non ægrotat frequenter, is latenteis poros habet apertos, per quos humana natura euaporat.

b. Linea. 10

Paululum dimoueri prius debent.) Omnia exẽplaria Græca habẽt καὶ βραχὺ κινεῖσθαι πρότερον. Forte legendũ κενοῦσθαι ut sit Paulum uacuare prius debent non dimoueri, ut habetur. Oribasius enim ex quo Paulus ad uerbũ hæc transscripsit, de eadem re præcipiens, ita scribit: Qui igitur plethorici sunt, balneum ingredi fricariq; debent: quanquam &

uacuare eos modicum sanguinis prius oporteat: de motu nullam interim mentionem faciens.

b.Linea.25

Si inunctus sit.) Græce dictio est λίπαρος, hoc est pinguis, a λίπα deducta, qua oleum, adipem, unguemq; omne Græci signant. Inde etiam λιπαραὶ emplastra Celso lenia dicuntur, libro quinto capite decimonono, quibus cera, aut resina, aut oleum, aut adeps, aut plura ex his, aut omnia miscentur.

b.Linea.25

Et fortiter incedat.) Hoc est cū impetu & uehementia, qua corpus ualide concutiatur. hoc Græcis est σαυτόνος.

Folio.16.b linea.14

Medicamenta uero acriora hæc sunt.) Hoc est uehementiora & efficaciora, quæ locutio Celso non infrequens est.

Folio.18.a linea.35

Bene habita, ualens.) Ex Terētio sumptum est in Eunucho. Nam si quæ paulo habitior est, Græce dicunt ὑ̓τραφής: bene nutritus, ad uerbum.

Folio.19.b linea 26

Itaque calida pulmonum.) Quoniam a calida temperie pulmonum differere prius instituit author, addidi illud: Itaque calida pulmonum temperatura præditi: ad sententiam magis exprimendā ne temere quis me putet assuisse.

Folio.20.b linea.8

Præcordia & uenter pilis uacant.) Vbicunque inueneris præcordia, Idem putato esse quod Græcis ὑποχόνδρια. Sic Plinius, Celsus & Largus usurpat. Barbari ilia uertunt.

Folio.21.a linea.22

Neque ad actionem expediti sunt.) Quoniam de uenere hic tantum uidetur agere, ratio est intelligere actionem uenercam.

b.Linea 20

Horum calor exercitationibus.) Quia calorem exercitiis excitari & augeri dixit superius: uisum est ex Oribasio exercitationibus adiicere, forsan a librariis omissum.

b.Linea.7

Aequinoctialium horarum.) Hoc est communium.

Folio.23.a linea.31

Si semel radices egerit.) Hoc loco intelligat: Si semel orta

fuerit, semel consistat. Græce est στυσῆ, quod alias non in eleganter uertimus, firmatum fuerit: sed hic propter sequentem sententiam lenius accipiendum est.

b. Linea. 31

Sanguis atra bile uitiosus redditur.) Celsus sanguinem atra bile uitiosum uocat. quē hoc loco Paulus μελαγχολικὸν: adeoque medici recentiores Latini melancholicum dicunt.

Folio. 24. b linea. 34

Asparagus autem siccus.) Asparagi uocabulo nihil aliud signat hoc loco quàm primum necdum in folia explicitum earum plantarum germen, & quæcunque in oleribus prima ex terra prodeunt & uidentur. non tantum spinosi fruticis summum cacumen quod edendo est, quodq; priuatim cum tota planta asparagus ubique uocatur. Plinius cymæ uocabulo asparagum, de quo Paulus hic tradidit, interpretatur, de brassica sic scribens libro decimonono capite octauo: Cymas a prima sectione præstat proximo uere, hic est quidam ipsorum caulium delicatior teneriorque cauliculus.

Folio. 25. b linea 13

Chondrus egregie nutrit.) Sunt qui chondrum, ab alica differre Pauli testimonio dicunt. sunt rursus qui idem utrūque esse ex eodem authore asserant. Sed quum Paulus sæpe in tertio libro ponat, chondri cremorem, & alicæ cremorem, in eisdem fere locis. haud dubie diuersas fruges intelligit. Possit tamē sorbitio e chōdro facta, alica dici latine, ut quæ ex alica fruge conficitur.

Linea 23

Inter panes firmissimus est siligineus.) Panes recenset eo fere ordine quo Celsus. uerum ille siligineum quem Græci dicunt σιλιγνίτην. circumlocutione exponit ex tritico, inquiens. firmissima siligo. Similagineum, ex simila. Cui nihil ademptum est, αὐτόπυρον, quod triticum ipsum in eo totū sit. Paulo idem συγκόμιστος appellatur quasi omnia ex tritico continens. Cibarium ex Celso reddidi, quem Paulus ῥυπαρὸν, hoc est sordidum, aliiq; πιτυρίαν, id est furfuraceū appellant. Firmissimus, hoc est ualentissime alens, quod Græci τροφιμώτατον dicunt.

Folio. 26. a linea. 28

Fructus fugaces.) Cur ita horæos uocauerim superius expo

sui. Hoc autem notandum uenit, Plinium eos a tempestiuitate, tempestiuos uocasse contra Galeni sententiã, qui nõ ideo quod mature proueniant, sed potius quod cito marcescant, appellari ὡραῖα.maluit. Latine ergo rectius fugaces dixeris. Pomum autem uoco, quicquid extrinsecus lignosum non est. Celsus uuas, ficus, nuces, glandulas fructus surculorum esse scribit.

Folio.27.a linea.15

Muria conditæ.) Ad uerbum hoc sonat, quod Græci dicunt halmadas oliuas. Nã ἅλμη muria uocatur latinis. Alii quod sale condiantur sic nuncupari censent. Non desunt qui easdem colymbadas appellent, confusa ambarum differentia. Paulus certe ipsas distinguit, quum infinitæ fere oliuarum conditura habeantur teste Palladio, & Columella. Dictæ autem sunt colymbades inde, quod oleo suo puræ hoc est sine accersita commendatione innatant, & quasi urinabundæ fluitant.

b. Linea 26

Tremula plus alimenti habent.) Hæc Græci τρόμητα nuncupant. Sunt autem modice cocta, ut Galenus ait. Hermolaus tenera & tremula eadem esse dicit. Sorbilia. & ipsa mediocriter cocta sunt. Pnicta uocantur quæ in aqua suffocantur demerguntur que, a uerbo πνίγω. Quæ sartagine friguntur. Hæc τηγανιστὰ Græce dicunt, deterrimi alimenti teste Galeno.

Folio.28.a Linea 1

Quæ pedibus fidunt.) Pro inter animalium pedestrium carnes. loquendi ratio ex Celso petita, libro tertio. Ex his quæ uol t.i fidunt.

Linea.20

Quæ uolatu nituntur.) Hoc est uolatilium: Celsus sic loquitur.

Folio.29.b Linea 29

Molles pisces.) Hoc est qui molli cute præditi sunt.

Linea 35

Cartilagineorum quæ selache.) Selache authore Plinio libro nono, capite uigesimoquarto Aristoteles primus uocauit eos pisces qui pro spina cartilaginem habent. Eosdem Plinius planos appellat.

Folio.30.a Linea 21

Austerum stomacho.) Græce est συ'φον, quod sonat astringens. Galenus autem Methodi libro quarto austerum id uocat, quod συ'φον quoque Græce dicitur, libroq; duodecimo austera uina uentrem roborare scribit, caputque inter omnia minime tentare, cæterũ ad digestionem in corpus non festinare.

Linea. 23

Vermiculum.) Græce est κιῤῥὸν, medius inter album & uigrum color. non male rubens, & rubrum quis dicat.

Linea 33

Desipiunt.) Græce παραχαρύσσι, melius hic quadrat mente alienantur.

Folio.32.a linea 8

Cum musto deferbuerint.) In uno exemplari Græce erat γλεύκους, hoc est mustum: in aliis Γλυκὺ, q. est passum, eaq; lectio magis placet.

Linea.28

Styrmaismos.) Hanc dictionem Galenus in commentario in Hippocratẽ de articulis, his uerbis exponit. Συρμέσμους λ'έκαλυν οἱ παλαιοὶ τὰς μετρίας κενώσεις, εἴτε διὰ τῆς ἕδρας, εἴτε καὶ δι'εμέτον γίγνοιντο, id est, Syrmesmos uocabant ueteres mediocres uacuationes, siue per aluum, siue etiam per uomitus fierent.

ARGVMENTVM LIBRI PRIMI.

PRIMVS totius operis hic liber est, in quo omnia sanitatis tuendæ præcepta tradidimus, quemadmodum iam in præfatione dictum est, diceturque iterum per capita, ubi tantum hoc prælibauerimus, quod in primo & secundo uolumine plurima ex Oribasio mutuati sumus. Non enim peculiarem uoluimus constituere opinionem, sed ex omnibus utilitatem indipisci. In reliquis quinque libris paucissima tantum ex illius commentarijs huc transtuli.

CAPITA LIBRI PRIMI.

De uocis

ANNOTATIONES IN LIB. II.

Folio.33.b linea 10

MOrbis iam conflictantur.) loquutio Celso frequens, ut libro secundo capite sexto: Hi uel capitis doloribus conflictantur, uel terram edunt.

linea.26

Vna uice.) Græce est ἀθρόως, quod uniuersim significat & semel, non pluribus uicibus. Celsus uidetur hoc uerbi expressisse libro quarto capite duodecimo, quum ait: Ne quis aut cibus aut humor uniuersos detur, sed paulatim. Ergo per interualla temporis sat est cyathos binos ternosue sumere, & cibum pro portione. Hic uniuersim sumere nimirum pro ἀθρόως ponitur.

linea.31

Siquidem capitis.) Hæc dictio siquidem, ex superiore oratione pendet, puta quale morbi principium dicamus. Nam Paulus rationem reddens cur non quodlibet superueniens homini morbi, principium sit, inquit: Siquidem capitis &c.

Folio.34.a linea 10

Vigilia præcesserit.) Græcis est συμβεβηκότων, quasi dicas, quæ simul contigerint, una inuaserint. Verum ex Celso, qui hæc ad uerbum transtulit e Græcis, sumpsimus: quē ita imitamur, ut a fide non recedamus.

linea.16

Pituita crassior.) Celsus ita uertit ex Hippocrate. Græca dictio est λῆμαι, quam Plinius etiam usurpat, libro uigesimotertio, capite primo: Vel, inquiens, si lemæ in oculis erunt.

Linea.20

In ueste floccos legere.) Græce est κροκυδίζειν quod notet proprie fimbrias diducere, ut Celsus exponit: floccos autem legere huic finitimum est, eoque addidimus ex Celso. Sequitur καρφολογεῖν, hoc est, festucas & minima quædam carpere, quod incuria impressorum omisso est, tu adiicito.

Linea.27

Sudore digeratur. Tali dicendi formula Celsus utitur, quum quasi defectum animi ex sudore innuit, libro tertio capite decimonono: Quod stomacho languente immodico sudore digeritur.

Linea.33

Cibi appetentia.) Græce est, εὖ ἔχειν πρὸς τὰ προσφερ. quod Celsus eleganter libro secundo capite secundo, ubi de bonis in ægrotantibus signis agit, cupiditatem cibi uertit, alias appetentiam. Barbari ad uerbum exponunt, bene se habere ad oblata.

b.Linea 10

Quarto die crisin experitur.) Crisis Græca dictio est, medicis admodum usitata, eoq; reliquimus: interim tamen iudicium, & iudicationem interpretati. Celsus dies crisis circumlocutione exponit, tertio libro de febribus: Dies, inquiens, in quibus de ægris iudicaretur, κρισίμους nominabant.

Linea.13

Intra quartumdecimũ diem soluetur.) Hoc est iudicabitur, ut rudiores intelligant.

Folio.36.a linea.15

Qui rigore uehementer febricitant.) Quia medicis alioqui doctis hæc dictio in usu est, non dubitaui ipsam ponere, pro ea quæ. Græcis ῥῖγος dicitur, quanquam hanc Latine algorem cum tremore possis interpretari, uel totius corporis concussionem. Rigores autem inflexibiles neruorum musculorumque duritias recte dixeris, ut Plinius & Celsus authores sunt. Non tamen ignoro in frigore aliquando rigorem dici. Verum id ex consequenti eius euentu dicitur

Folio.37.a linea 3

Conflictatus sit.) δυσφορίας δὲ γενομένης Græce est, quod superius exposui excruciatur. Celsus alibi in simili re con-

flictatur, usurpat. Si æger inquiens, conflictatur.

Linea. 28

Eleuatione.) Celsus eleganter διαστέλλειν & συστέλλειν, libro primo exponit: Quare inquiens uenæ nostræ modo submittunt se, modo attollunt: dixi autem uenas pro arteriis. Veteres enim uenas pro arteriis ponebant.

b. Linea. 7

Iis quæ per brachiale excurrunt omissis.) Brachiale iuncturam uoco qua manus cum brachio iungitur. In qua parte, arteriæ omnium maxime apparent, ut sit sensus: Vbi eas quæ brachiale perreptant arterias prætergressus fueris, nullas in toto corpore tactu commodiores illis reperias quasi dicas: In brachiali, arteriæ ad tactum sunt accommodatissimæ.

Linea. 20

Tria sortitur interualla.) Barbari Διαστάσεις uertunt dimēsiones. Celsus libro tertio de febribus capite sexto: Si uenæ non æquis interuallis mouentur

Linea. 25

Distantia.) Hoc pro interuallo positum est. ex uocabuli græci significatu.

Folio. 38. a linea 34

Interualla cum ipso.) Interualla hic uoco ἠρεμίας, hoc est quietem quæ percussibus arteriarum interuenit. Galenus etiam διάστημα hoc est interuallum uocauit, sed tēporis quo arteriæ mouentur.

b. Linea. 25

Peculiaris quidem puerili.) Post uidetur omissum id quod Galenus addit, ἂν παιδίον τῇ πλησίον ἡλικίας σφυγμὸς λάβοιτο, παράρυθμος καλεῖται, hoc est, si puer propinquæ ætatis pulsum acceperit, pararythmus uocatur.

Folio. 43. b linea 28

Aluus optima.) Pro deiectione hic ponitur aluus. Celsus libro secundo capite quinto. Aluus quoque uaria pestifera est. Item quæ liquida, eademque uel nigra uel pallida uel pinguis est. Idem pro parte accipit qua excrementa continentur.

Linea. 30

In rufum elanguescit.) Pliniana locutio, pro leuiter rufa est.

Folio.44.a linea.5

Particularum tabem) Græce est συντηξιν, quæ uox significat colliquationem consumptionemq;, qua particulis quotidie aliquid abscedit, nec alimentum recipiunt. Nos tabē interpretati sumus. quod hæc dictio apud latinos latius pateat, quam Græcorum φθίσις. Plinius uoce syntexi utitur tā quam latina, libro uicesimo secundo capite uicesimoquinto. Tali sorbitionis genere emendantur syntexes. hinc syntectici eodem authore dicuntur.

linea.29

Speciem uini tenuis & albi.) Græci codices habebant ἐγγὺς ἱκανῶς τοῦ λεπτοῦ καὶ λευκοῦ, hoc est, satis propinqua tenui & albæ, uerum legendum censeo, ἐγγὺς οἴνου τοῦ &c. quemadmodum Galenus & Oribasius, onde ad uerbum transcripsit.

linea.33

A diluta.) Hoc est aquosa, ut Celsus sæpius utitur.

b.linea.18

Subsidentia alba.) Græci uocant hypostaseis, Celsus residentia, aut subsidentia, aut quod subsidet.

Folio.46.b linea.14

Consistit.) Pro in summo statu est, in summo incremento est. Celsus libro tertio capite quinto: Q uum uero febris instet, incipiat, augeatur consistat, decedat. & paulopost. Satius est consistente iam incremento febris, aliquid offerre. Item libro quarto, capite septimo: Vbi in incremento constitit.

linea.16

Nihiloque magis pectus quam extrema calent.) Hoc deesse uidebatur, ex Galeno instauratum.

linea.34

Quod ad inferiora uergit.) Apertius ex Galeno & fusius exposui. Sic etiam Oribasius habet.

Folio.47.a linea.11

Circuncidendum est.) Celsiana loquutio, ut libro quarto capite uigesimo. Circuncidendum uinum est in totum annum.

linea.18

Ordine conuerso otiosis.) Addidimus ad sententiam superiorem exprimendam, non incommode, ut speramus.

Folio.49.b linea.23

Sustinere eos qui. Hoc est, nutrire. Græcum est διατροφῇ. ita Celsus loquitur.

Folio.50.a linea 15

Humorem refrigerantis.) Hanc sententiam ita potius leges Refrigerans aliquod, humore eius expresso, pilæ cum portulaca iniicimus, deinde contusum exprimimus, cum usus exigit, modico polentæ mixto, totum in aquam frigidam mersum refrigeramus.

b linea.8

Lemæ ipsis inhærescentes.) Plinius usurpat hoc uocabulũ pro latino ut superius dictum est. Celsus crassiorem pituitã interpretatur.

linea.20

Quum uero periclitatur.) Græce, ἐς κίνδυνον ἥκῃ, ad periculum uenit, pro eo quod latini dicunt, Metus est. periculũ est. Celsus uerbo utitur, libro primo capite tertio sic scribẽs Nam siue plus est quam quod cõcoqui possit, periclitari ne corrumpatur, non oportet.

Folio.51.b linea.5

Nimis laboriosa uitæ ratio.) Græce est ταλαιπωρία, quasi dicas miseriæ. Idem ualet ærumnosa uitæ ratio, quæ plena & laboribus & miseriis existat.

linea.33

Pyræ incendio.) Græca dictio est pyra, latinis tamen usurpata. Proprie est lignorum strues.

Folio.52.a linea 32

Venter syntexin patitur.) Quid sit syntexis superius explicatum est. Sententia est: Venter tabida, & quæ ex ipsius corporis substantia decesserunt, humore undiquaque in ipsum confluente, mittit, partim uomitu, partim inferius. Ad uerbum Græce est: Venter syntexes emittit, alias sursum, alias infra. Cur autem sic reddiderim, Oribasius fuit in causa, qui apertius & fusius eandem tractat sententiam.

Folio.56.b linea 29

Fenestris patentibus.) Hoc quidem in Græco non est, sed ex Celso idem fere scribente huc transtuli, quod aer frigidior hinc peti soleat. Verba Celsi sunt libro.3.cap.19. quo minus corpus insudet, leui ueste debet esse contectus, loco non

calido fenestris,patentibus,sic,ut perflatus quoque aliquis accedit.

Folio.57.a linea 26

Hypoglottita uocant.)Scribonius Largus globulum uocat, qui sub lingua teneatur.

b.Linea.9

Herbæ pituitariæ.) Pituitaria herba est quæ dicitur etiã pedicularia, Græce staphis agria.

Folio.58.b linea 10

In id uehementer efficax est.) Celso peculiaris est hic sermo,ut libro tertio capite decimooctauo: Mouere sternutamenta in id efficacibus.Eodem sensu usurpat,ad id efficax, ut lib.4.c.8.potionesq; ad id efficaces.

Linea.14

Quum minus quàm par est.) Talis genus est,quæ ἀτροφία Græcis dicitur.Plinius exponit, quum cibum corpus non sentit.Celsus eodem fere modo interpretatur, libro tertio capite uigesimosecundo,sic scribens: Tabis plures species sunt:Vna est,qua corpus non alitur, & naturaliter semper aliquibus decedentibus,nullis uero in eorum locum subeũtibus,summa macies oritur,& nisi occurritur,tollit,ἀτροφίαν hanc Græci uocant.Ea duabus fere de causis incidere cõsueuit: Aut enim nimio timore aliquis minus aut auiditate nimia plusquam debet,assumit,ita uel quod deest,infirmat: uel quod superat,corrumpitur.Hactenus Celsus.

Linea.18

Acrimonia sane febrium.)Græce est ὀξύτατος, quod significat acumen.Latine posis dicere.sæuitia febris lenita, aut acrimonia,aut uehementia remissa siue præterita, ut ad uerbum interpreter.

Folio.59.a Linea.25

Vniuersim superaccommodatus.Sonat Græce μετὰ κρουνισμοῦ. hoc est,cum strepitu,torrentis modo, ampliter in caput de turbatus ex oleo fotus.

Folio.60.b Linea 32.

Pollen polentæ.) Apud Græcos est παιπάλη ἀλφίτου. Plinius tamen aliiq; antiquiores scriptores, eas uoces ex Græcis uertentes nihil aliud quàm polentam dixerunt, quum tamen παιπάλη propriam habeat significationem,quæ indicet,ꝙ in farina tenuissimum est.

Folio.61.a Linea.6

Ex calidis ſpiſſamentis.) Aromata tuſa, oleoq́; admiſta ut tenuitatem eius ſpiſſent, coactumq; confuſa ipſarum farina incraſſent, ſpiſſamenta Latinis dicuntur, Græcis ſtymmata. Plinius libro decimotertio capite primo: Ratio faciendi duplex, ſuccus & corpus: ille olei generibus fere conſtat, hoc odorum: hæc ſtymmata uocant, illa hedyſmata.

Folio.62.a linea.3

Aeris perſpiratu.) Græce eſt, πρὸς ἀνεμον τρέπων, quod eſt, ad uentum conuertens. Celſus autem ſuperiore loquutione utitur in re ſimili. Qui enim uento exponitur, aeris perſpiratum ſentit.

Linea.13

Qui ſubito animam perdunt.) Idem eſt quod animo deficiunt. Cæterum Celſus anima frequentius uſurpat, q̃ animo alii uero indifferenter.

Linea.16

Contra hanc pugnandum eſt.) Celſus hunc in modum loquitur.

Linea.17

Symptomatis.) Hoc Celſus aliiq; cãdidi Latinæ linguæ ſcriptores exponunt, per ea quæ ſuperueniunt.

ARGVMENTVM LIBRI SECVNDI.

Hoc ſecundo totius operis libro, de febribus tractatur. Primũ de iis quæ ad notas totamq; earum curationem conducunt, ſermo habetur: deinde de ſingularum febris ſpecierum generatione & curatione. poſtremo de ijs quæ febribus ſuperueniunt.

CAPITA LIBRI SECVNDI.

Folio.63.a linea 9.

Aut calami radix.) Aliquoties dictione calami usi sumus pro arundine, idq; citra adiectiuum aromatici, qui ab illo diuersus est.

Folio.64.b.8

Iunci floris.) Hoc est iunci rotundi floris, ut apud Celsum nonnunquam legitur, nisi mendum sit.

Folio.70.a 11

Scordii drachmæ quatuor.) Impressum exẽplar habet σκόρδων hoc est alliorum: scordium uirtute simili ad affectum hunc ualet, qua de causa ita reddidimus, quanquam superior lectio multis probetur.

Folio.71.a 5

Venarum puluini turgescunt,) Hoc est ipsæ uenæ. Nam puluini nihil aliud sunt quam uenarum extuberantiæ, quemadmodum Celsus aliquando uenarum toros dixit.

Linea.23

Medicamentum ex papauere. Simpliciter hoc diximus, pro ex papauerum capitibus, quod Latini scriptores sæpe factitare solent: Græce dicitur dia codion.

Linea.33

Vel rhodomelite uel diluto hydromelite.) Affinitas dictionum malæ scripturæ occasionem præbuit, hunc igitur in modum uitiatam lectionem restitue, uel rhodomelo uel dulci hydromelo, dilutum positum erat pro aquoso, propter id quod sequitur. Nam uinosum hydromelum. Simili casu in septimo libro capite decimoquinto deprauata est lectio. ubi pro hydromel & rhodomel, legendum est hydromelum & rhodomelum.

Folio.75.a 11

Bombylio ori instillantes.) Bombylium teste Galeno & Suida est poculum angustioris, cuiusmodi fictilia multa fieri solent.

Linea.20

Fœmora & crura exulcerata.) Vrentibus scilicet qualis est urtica & sinapi. Celsus exasperare pro exulcerare ponit libro tertio capite uigesimoseptimo. Prodest inquiens etiam

torpentis membri summam cutem exasperasse, uel urticis cæsam, uel imposito sinapi.

b. Linea. 35

Ac ore uentriculi submisso.) Græce τῇ συστολῇ εἰς φυλάττειν, ἐρεθίζειν τε τὴν κοιλίαν, hoc est in systole conseruare & aluum irritare, puto autem aliquid desiderari, atque in hunc modum legendum esse: Quibus uomere ex usu est, ii statim ad id cogendi sunt & inquiete seruandi: qui difficulter uomunt, iis aluus duci debet.

Folio. 74. b 13

Iuncus aliaq; similia.) Quotiescunque simpliciter iuncus positum, rotundum intellige.

Folio. 75. a 33

Eorum quæ iuxta sunt obliuior.) Dictio Græca est προπεχῶν quæ etiam familiares significat, atque sic duobus modis possit intelligi, sed prior sententia omnia complectitur.

Folio. 77. a 17

Quando ualentiora magisq; uaria.) Ita intellige, quando contumax est humor tunc ualentiora tentare oportet remedia.

Linea. 32

Ex cucumere.) Græce est dia sicyonias, quod est ex cucurbita syluestri, dicitur alias dia colocynthidos.

Folio. 78. b 6

Latinis incubo est.) Nonnulli incubonem Latine dici negant, Scribonius Largus eadem dictione utitur compositione centesima.

Folio. 79. a 16

Attonitum ipsi crus euaserat.) Attonitum hoc est apoplexia occupatum.

Linea. 24

Omnes faciei subiectæ partes.) Hoc est, partes omnes quæ a facie usque ad ima habentur.

Folio. 80. a 31

Valetudini faciunt.) Hoc est prosunt. Celsus sæpissime ualetudinem pro sanitate ponit, nullo etiam adiuncto.

Folio. 82. a 15

Commendatur autem lac.) Alterum exemplar scriptum ἐπαινεῖται, quod est commendatur, uerum dum sententiam penitius introspicio, melius habet impressum ἀπέχεται, ut sit

Cæterum uitari debet lac, caseus, &c.

linea.20

Iunci rubi.) Græce quidem est χοίνου quod est iunci rotundi, sed deprauate, pro σχίνου, quod est lentisci

b linea.28

Sorbitionibus ex chondro & alica.) Hoc ex loco manifestissimum est, Paulo diuersa esse chondrum & alicam, quod alibi monuimus

Folio 83 b.24

vbi refrixerint in memoria habeatur.) Peruersa est sententia, sic lege: necubi refrixerint. Sēsus est, sudores lanis oleo madentibus abstergere, ne nobis imprudentibus refrigescant, in memoria habeatur.

Linea.33

Instar erui.) Substantiue hic instar ponitur pro magnitudo loquutio Latinis medicis frequens.

Folio.85.a 23

Causa cæca.) Hoc est latente incognita.

Folio.91.a 17

Pollinem eius accommodare.) Pollinem accipimus in hoc opere, pro quocunque tenui puluere.

Folio.94, b 9

Amygdalarum quibus corticem detraxeris.) Græce est λελευκασμένων, quod est amygdalarum exalbatarum: nos, qa cortice detracto albescunt amygdala, quibus corticem detraxeris, reddidimus.

Folio.95.a 17

Vel marrubii.) Impressum exemplar habet πράσου hoc est porri, atque ea lectio magis probatur, quod superius in eodem capite porrum ad aurium dolores Paulus commendauerit.

Folio.97.b 35

Aselli domestici combusti.) Corrupta est lectio dictionum Græcarum confinitate, Græce est ὄνιδος quam dictionem nusquam reperio, eoq; putaui legendum ὀνίδιον pro multipedis. lege igitur ὀνωνίδος, ut sit, Vel ononidis combustæ cinerē inspirabis: uel ononidis expressæ succum instillato.

Folio.95.a 23

Fuci drachmæ tres.) Fucum uoco quod Græci phycos dicūt Plinium hac in re sequutus.

linea.34

Thuris illyricæ.) Hoc est iridis illyricæ: distinguendum a thure est.

b.linea.5

Erui siliquæ.) Græce est λεκύθο s quod per se lomentum significat & siliquam cuiuscunque frugis: hic autem erui farinam legere malim.

Folio.99.a 23

Quanto calidius.) Græce est quanto uetustius sed quia oleũ uetustate redditur calidius eo modo transtuli.

b.linea. 14

Ficus pinguis uiridis.) Hæc in impresso exemplari male sigillatis adiuncta erant, nos ex manuscripto in suum locum restituimus. Cæterum pro ficus pinguis, legendum est, nucis.

b.linea.26

Pondo triens.) Pondo hic nihil aliud significo, quam pondere, quemadmodum usurpat Largus quum autem solum ponitur, tunc libram signat. Porro triens de unciis tantum dicitur apud medicos, hic autem male positum est in fine, lege igitur hunc in modum: Aluminis laterculari, salis ammoniaci, singulorum pondo triens, myrrhæ, costi, pyrethri singulorum denarii quatuor, piperis &c.

Folio.101.b 32

Spiritus recta ceruice uix trahitur.) Græce est ὀρθοπνοιά τε καὶ πόνος μετὰ δυσπνοίας, quod ad uerbum sonat, orthopnœa, labor cum spirandi difficultate, id totum breuissime complexi sumus, per spiritus recta ceruice, orthopnœam intelligentes: uix trahitur, laborem cum spirandi difficultate. Celsum hac in re imitati qui in capite de angina hæc eadem habet.

Folio.102.b 15

Et anguntur.) Græce est in codice manuscripto ἀχθίοονται, quod est tristitia afficiuntur, anguntur: impressum habet ἀμίοντα, hoc est redeunt ad se, animum recipiunt.

Folio.103.a 27

Sumenalia quæ itria dicuntur.) Barbarus testatur itria dici sumenalia.

Folio. 104. b 23

Dum tabuerint.) Græce est ἀπεφθῶσι, hoc ad uerbum significat, usque ad tertias redactio: atque sic intelligi uolo, dum tabuerint usque ad tertias uidelicet decocta.

Folio. 106. b 14

In pinguedinem languescit.) Græce est ὑπολιπαροὶ γίνονται, hoc est, subpingues fiunt, quod nos expressimus per, in pinguedinem languescit, qui loquendi modus in hoc sensu Plinio aliisq; Latinis scriptoribus frequens est.

Linea. 24

Hydromelite.) Et hic hydromel pro hydromelo ponitur.

Folio. 107. a 4

Ad magnitudinem cicerum trium.) Græce uidetur habere ceratium, hoc est siliqua, ut sit sensus, ad magnitudinem siliquarum trium aut quatuor. Nos, quia hoc non uidebatur multum conuenire, diximus cicerum. tu utrum mauis elige.

Folio. 108. b 16

Purulenta excreatio quam Græci empyema nominant.) Empyema purulentam colluuiem uoco & excreationem, quæ a sanguinis expuitione facto ulcere neque ad cicatricē perductio fieri solet, probatissimos Latinæ linguæ scriptores imitatus.

Folio. 109. b 14

Pleuritis qui nobis lateralis dolor appellatur.) Lateralem dolorem uocaui, quem Græci pleuritin, authore Plinio: lateris dolorem eum qui sine febri est. Celsus utrunque malū, dolorem lateris uocat.

Linea. 17

Dolor a summa.) Multi ita interpretantur hūc Pauli locum sed nos in subscriptum modum legimus: Dolor ad summā humerorum compagem & extremas costarum cartilagines pertinens.

Folio. 111. a 3

Puluerem ex uiæ pauimento.) In hunc modum Celsus ubi de sudore agit in cardiaco morbo, interpretatur id quod Græcis est καθαρισμὸς τοῦ ἐδάφους, quasi dicas purgamenta pauimenti.

Ibidem.

Aliave refrigeria.) Græce est ψυχαγωγία, quod hoc loco refrigerationem

refrigerationem non delectationem animi significat, ut alias. Nam refrigeria sudantibus maxime ex usu sunt.

Folio. 115. b 25

Contra uentriculum ipsum.) Latinis uentriculus dicitur, qui Græcis stomachus; intelligo autem superiorem partem uentris, quæ sub cartilagine mucronata habetur. huic igitur applicari cucurbitula debet.

Linea. 35

Alimentum ægri sentiunt. Hoc est aluntur, loquutio Plinio & Celso frequens.

Folio. 117. b 35

Lacte caseato harundine demissa.) Legerem hic Græce καλάμων, sed impressum bene habet κακλήκων. sic igitur restitue lectionē uitiatam. Lacte caseato lapillis marinis ignitis in id demissis.

Folio. 118. b 6

Acerba uua, combusta.) Græce est ὀμφακίδος, quid hoc sit non comperi, coniicio autem ex ipsius Pauli interptetatione glandis calycem esse, ut sensus sit, calycis quernei combusti, est autem hoc concauum &c.

Folio. 126. a 1

Recens caro lota esse uideatur. Sic reddit Celsus quod, Græce ὅμοια πλύματι κρέωννεοσφαγῶν.

linea. 16

Recrementa erunt sicciora.) Videtur hic deesse in Græco exemplari, & pauciora, tu si uoles addito.

Folio. 128. b 2

Cottabismi & dropaces.) Quid cottabismus sit uide Hermolai Barbari Corollaria in Dioscoridem.

linea. 12

Nonnunquam sanguinis copia.) Græce quidem sic est, uerum sequens sententia, ipsaq; rei ueritas πνεύματος pro αἵματος legendum esse dictitat, ut sensus sit. Nonnunquam spiritus copia &c.

Folio. 129. a 13

Agresti uua,) Sic uoco interim staphida agriam, aliquando pediculariam herbam.

Folio. 133 a 31

Calcis pondo denarii octo.) Græce est ἀσβέστου quod est, nō restinctæ, atque sic hic & in duabus sequentibus compositionibus accipiendum.

Folio. 134.a 13

Plumbi retosti quod helcysma dicitur.) Nonnulli sic interpretantur, sed proprie helcysma recrementum argenti est, lege ergo, Scoriæ argenti quod helcysma &c.

Folio. 138.a 31

Aristolochiæ rotundæ.) Deprauatum hic exemplar Græcũ est, habet enim μελαντηρίας στρογγύλης, quod est melanteriæ rotundæ, nullo sensu, quum creta sutoria rotunda nusquam legatur. Forte igitur legendum στυπτηρίας hoc est aluminis, aut disiunctim melantarii & aluminis rotundi, ut substantiuum intelligatur in στρογγύλη, quemadmodum in σχιστή.

Folio. 140.b 12

Ilicis italico fictili.) Græce est φελλοῦ, Hoc est suberis, ut alias interpretati sumus. Nonnulli uero ilicem exponunt.

Folio. 142.b 10

Nigro Serapionis.) Intellige Melinum dictum, non nigrum.

Folio. 152.b 18

Lege consortii quod.) Hoc est per consensum. modus loquendi Celso peculiaris.

Linea. 21

Artus intricet humor.) Artus hic uoco, quod Græci ἄρθρον, membra nimirum motui dicata, alias articulos forma diminutiua dicimus. Idem facio in dictione κῶλον manus & crura, ea comprehendes. Barbari membra uertunt.

Folio. 156.b 6.

Eiusdem aceti imbre.) Hoc est, aceto irrorato. Celsus sic loquitur.

Linea. 26

Sed crudi uinus eam assument.) Crudi dicuntur & homines & cibi: homines qui nondum concoctionem obierunt: cibi qui nondum concocti sunt.

Folio. 157.b 29

Podagram quæ iam constiterit.) Hoc est quæ iam confirmata fuerit. Nam id proprie συστᾶσα significat. huic confine est, radices agere.

Folio. 159. a 35

Vel oui luteum fabarum lomento cum aceto incoctum.) Duplici modo hæc sententia intelligitur: Primum ut exposuimus, deinde in hunc modum, uel putamen fabaceum cū aceto incoctum: Sed scriptum exemplar superiorem sententiam magis refert.

Linea. 32

Fit autem in pedis & manus præcipue pollicibus.) Impressum exemplar hæc non habet, quanquam sensus requirat. Nos igitur ex Marcello Dioscoridis interprete. Paulum citante hæc restituimus

ARGVMENTVM LIBRI TERII.

In hoc tertio totius operis libro de singularum corporis partium affectibus disputatio est: quæ à sumo capite incipiens, in imos pedes desinit.

CAPITA TERTII LIBRI.

ANNOTATIONES IN LIB. IIII.

Folio. 161. a 23

ELephantiam nunquam curari.) Elephantia & elephãtiaſis teſte Plinio utroque modo dicitur, ut libro uigeſimo, capite decimo: Eadem in aceto cocta, cõtra elephantiam proficit. Et libro uigeſimo ſexto cap. 1. diximus elephantiaſim ante Pompei Magni ætatem non accidiſſe in Italia, & ipſam a facie ſæpius incipientem: ubi hoc malĩ elegantiſſime deſcribit Plinius. dicta autem eſt elephantiaſis ab elephantorum cutis ſimilitudine. Hinc elephanticĩ uulgo leproſi. Græcis hoc uitii ἐλέφας, ἐλεφαντία & ἐλεφαντίασις, uocatur.

b. linea 6

Non fiſſo ſed recens mulcto lacte.) Inuenio apud probatos authores, utpote Largum, Celſum Plinium, alumen fiſſum, ſciſſum & ſciſſile: ita & lac, quum eadem dictio Græca ſit, σχιστὸν.

b. linea. 9

Acremento autem uomitus.) Græce eſt, δριμυφαγία, quaſi dicas acrium eſus. Verum intelligitur apud Græcos ſcriptores uomitio acrium ciborum eſu concitata. Plinius lib. 20. cap. 7. acrementum aceti dixit; Palladius acredinem ceporum; cæteri acrimoniam.

b.linea. 12

Malo uictis.) Hoc est deploratis, Græci uocant νόσῳ κεκρατημένων. Celsus libro quarto capite quarto. Quibus si non fuerit æger adiutus, scire licet malo uictum. Idem artem malo uictam dixit libro quinto, capite uigesimosexto sic scribẽs. Ne si uicta ars malo fuerit, uel ignorasse uel fefellisse se uideatur. Item libro sexto capite decimooctauo. Si medicamenta uincuntur.

b.linea 16

Metasyncritica dicunt.) Hæc sunt proprie medicamenta quæ in morbi refectione adhibentur. Nunc Latini uocant noxios humores euocantia, nunc recorporatitia: prius autem hic magis congruit.

Folio. 162. a 1

Vini primæ notæ.) Hoc est excellentis & generosi.

linea. 10

Porro.) In uno exemplari erat πράσιον hoc est marrubium reliqua duo habebant πράσον, quod est porrum.

linea. 18

Manu molliter permulceri debent.) Græce est ψηλαφᾶν quod est molliter contrectare manibus, ut Celsus libro tertio cap. 9. Ex aqua frigida cui oleum sit adiectũ corpus eius pertractandum est. Idem permulceri utitur eiusdem libri capite uigesimotertio. Vbi inquiens, mane experrectus est, corpus eius leuiter ex oleo uetere cum capite,) excepto uẽtre) permulceatur. Et libro quarto ca. ultimo: Leuiter unctis manibus corpus permulcere.

linea. 20

Nunc saltu) Omnia exemplaria habebant, τὰ μὲν ἀφαλλόμενος, τὰ δὲ πλέων. ἀγκτῆρσί τε καὶ κορύκῳ χρώμενος, hoc est ad uerbum: Partim saltans, partim nauigans ancteribus utens, & coryco. Nos autem uertimus. Nunc saltu nunc remigio, πλέων participium sit. Nam & remis agitandis corpus exercetur. Inclinabat autem animus πλείων legere ut esset: Nunc saltu, nunc autem magis ancteribus & coryco utens. Verum magni aliquot uiri nominis, priorẽ lectionẽ probant examplaribus suffragantibus. Porro quum quotidie disquirerẽ, quid essent ancteres, nec reperirẽ qđ huc faceret, Guglielmus Budæus unicũ literarũ decus, humaniter me submonuit pro ancteres hic legendum esse halteres, qđ

ego statim arripui, ac ita deinde sententiam legere malui: Nunc saltu, nunc antem magis halteribus uti & coryco. Qui enim apud ueteres saltu certabant, ii halteribus utebantur. Sunt autem halteres pilæ plumbæ massulæ ue quibus utraque manu se librabant ut certius assilirent. Martialis.

Quid pereunt stulto fortes haltere lacerti?
Exercet melius uinea fossa uiros.

linea.33

Offa ex polentis.) Hoc est pulticula ex farina ordeacea. Græce est μα'ζα, quod Hermolaus Barbarus & Theodorus Gaza offam exponuut.

b.linea.5

Acria sine periculo.) Hæc sententia ita erat acria non sine periculo (exceptis condimentis) ingeruntur, id est acria adimenda sunt exceptis condimentis. atque ita, si placet, lege.

linea.9

In dulciariorum genere.) Hoc est melitomatum, quasi dicas ex melle confectorum.

Folio.163.a 6

Aesculapii medicamentum.) Latine reddidi quod Græcis dicitur Asclepion.

linea.25

Aselli.) Hoc est multipedes, qui Græce ὀ'νισκοι & πολυ'ποδες appellantur, Humectis in locis agentes. Alii malunt, sub hydriis. id est uasis aquariis.

linea.37

Marinæ arenæ usus.) Hoc est in marina arena saburratio, si quid intelligo.

b.linea 10

Lepra altius circularibusq; erosionibus.) Vulgo lepram uocant, quæ doctis est elephantia siue elephantiasis,, maxime inter se diuersa.

Folio.164.a 4

Donec tabescāt.) Celsi loquutio est. Græce sonat ἕως φρυττῶσι, in eodem fere sensu.

linea.5

Oleo adiunge ceræ tractæ.) Cera tracta, candida est, authore Photione, a quo & uerbum τρακτάζειν, pro eo quod est perficere ac subigere ut alba fiat cera.

linea. 14

Lotariæ rubræ. Græce est λωταρία ἐρυθρα, ut sit pluratiui numeri. Hermolaus quoque citat ex Paulo, lotarium rubens quasi diminutiuum loti. Nisi quis non de loto Aegyptia, sed de syluestri potius accipiat. Est etiam pastillus apud Paulū, dia lotarion uocatus, ad naturalium sedisq; uitia.

b. linea 10

In uetustatem incidentibus.) Celsus sic loquitur, lib. 3. cap. 14. Si uero (inquieus) primis diebus discussus morbus non est, inciditq; in uetustatem &c.

linea. 21

Sulfuris uiui.) Scribonius largus uiuī ponit, ubi Celsus ignē non experti, Græce est ἄπυρον.

linea. 35

Coctam liquatamq; illinito.) Græce est τακερωθεῖσαν, hoc est τακεῖσαν uel μαλακωθεῖσαν.

Folio. 165. a 27

Cineris lixiui stillatitii.) Idem est quod lixiuiæ. Verum quia κονία Græce multa significat, ut certior fieret res, cinis lixiuus stillatitius dictus est, non aliter quam si lixiuiam & lixiuum cinerem simpliciter diceremus.

b. linea 5

Parygro.) Hoc est liquido, uocatur ita etiam latinis.

Folio. 166. b 30

Vua cum ouorum aquato. Columella ita loquitur Scribonius Largus, compositione uigesimatertia: hoc quidem etiam in initiis utuntur cum oui aquato liquore per se. Idem uocat aquasissimum compositione uigesimasexta. Oportet inquiens, eo ad sordida ulcera diluto cum oui albo, id est aquatissimo uti.

Folio. 167. a 12

Stigmata curabis.) Stigmata in uetere medicina dicta sunt, non puncta, sed maculis punctoꝝ quantitate & forma decolorata hominis cutis. Porro latinis etiam in usu est ea dictio. Largus compositione ducentesima & trigesimaprima: Qua stigmata tolluntur.

Ibidem.

Quod matulæ adhærescit.) Hoc est, quod ex urina in matula solet colescere. Vt enim urina acris exterendis maculis est potentiæ, ita nimirum & id quod ex urina reliquum matu

læ adhærescit·

b.linea.7

Græci exanthemata uocant.) Exanthemata pustulæ sunt exiguæ, quales ex urtica uel sudore fiunt, eodem plerunque quo & cutis colore. Et quoniam turgentium ad florem gemmarum in plantis modo tument, ideo exanthemata a Græcis dicta fuerunt, ἐξανθεῖν enim illis signāt florescere. Plinius hoc genus aliquando papulas, aliquando pituitæ eruptiones, sæpe etiam papularum eruptiones & exanthemata uocat.

Folio.168.a 5

Splenio illitas imponito.) Hoc est ob longo emplastro, lienis modo facto. Plinius. Superimponi oportet splenium e melle decocto.

Linea.30

Gliscentibus capitis ulceribus.) Hoc est manantibus Græci uocant ἀχῶρας.

Linea.35

Ambusta igne medicamentis.) Plinius sic uocat, quæ πυρίκαυτα Græcis dicuntur.

Folio.169.a 12

Fici pinguis.) Græci est καρικῆς, quanquam Latina sit dictio quam Græci uocant ἰσχάδα ficum siccatam, nisi quid aliud in uicem huius sit legendum. Porro siccæ ficus pingues potius sunt quam recentes. Celsus lib. quinto ponit ficus siccas piuguissimas.

Linea.30

Abrasa & superficiem infestantia ulcera.) Recentiores interpretes ἀποσύρματα uertunt desquamata. Scribonius Largus abresa, ut in compositione 215. sic scribens. Facit ad tenera, mediocriter læsa, & abrasa, quæ ἀποσύρματα Græci dicunt.

linea.35

Olei sesquihemina.) Impressum habet sesquicyathus, tuutrū libet accipe.

ibidem.31

Heliotropii magni fructus) Hic fructus pro semine positus est. Græci sæpe confundunt καρπὸν & σπέρμα.

b.Linea.33

Nostri inflammationes, Græci phlegmonas uocant.) Vbi-

que hic inflammationem interpretor, Græcorum φλεγμονὴν, quam hodie phlegmonem Latine efferunt: φλόγωσιν, feruidam inflammationem. atque hoc in uniuersum dictum uelim.

Folio. 171. a 3

Lomenti drachmæ sex.) Fabarum farina est lomentum. Ponitur etiam aliquando, fabarum lomentum.

b. Linea 2

Aqua mulsa, posca, uino & mulso utendum est.) Mulsa græcis dicitur melicratos: Mulsum est œnomeli.

Linea. 16

Tenera calami radix.) Hoc est arundinis.

Folio. 172. a 17

Ex humorum decubitu prouenerint.) Græce est ἀπὸ σκήμματος, dicitur & una dictione ἀπόσκημμα. Nominant sic dispositionem, quum qui prius unum membrum infestabāt humores, eo relicto ad alterum transeunt.

b. linea. 7

Emmoto medicamine.) Hoc est, linamentis carptis excepto. Nam μότα ea significat. Scribonius Largus circumlocutione usus ita fere exponit, compositione ducentesima & trigesima septima. Cum opus est inquiens, cochlearia tria rosæ cyatho permiscentur, inde linteola carpta contingun tur, atque ita ulceri superponuntur.

Folio. 173. b 20

Stercoris plumbi triens.) Celsus recrementum plumbi uocat, σκωρίαν μολύβδου, Largus stercus plumbi, ut compositione octaua & quadragesima. Ad ulcera in naribus plumbi stercus, quod scoriam dicunt.

Linea. 28

Seui caprilli curati.) Græce est τεθεραπευμένου. Hoc Celsus simpliciter exponit, curati: ita scribens libro quinto cap. 19 τεθεραπευμένα Græci appellant, quæ curata uocant, quum ex seuo puta, omnes mēbranulæ diligenter exemptæ sunt. Largus similiter adipem curatum dicit, compositione ducentesima & uigesima secunda. Qui præcedente compositione significantius & manifestius purgatum adipem suillum posuit. Hac eadem ratione, & cadmiam curatam inuenies dici a Celso, ut libro sexto, capite sexto, in Collyrio Cleonis.

Folio.174.a 4

Eryſipelas qui ſacer ignis latinis dicitur.) Plinius aliiq́; ueteres, eryſipelas uocabant, ſacros ignes, Celſus tamen ut diuerſa genera deſcribit.

b.linea.30

Myrtei pondo, unguenti quincuncem.) Hic locus ita uidetur intelligendus, Olei myrtei pondo, unguēti myrtei quincuncem.

linea.36

Ex cruda polenta.) Græce eſt ὠμὴ λύσις, hoc eſt farina ordei ſine coctione ſoluta.

Folio.175.a 11

Phyma.) Latini ſcriptores, ut Plinius, & Celſus eadem Græca dictione utuntur, quemadmodum & phygethlo.

linea.20

Eubones qui prolapſu.) Græcum eſt προπταίσμασι. magis placet, colliſu, quanquam & ſuperiore modo non indocti exponunt.

linea.31

vlceris in quo id prouenerit.) Hoc eſt ulceris in quacunq; corporis parte prouenerit, habenda eſt ratio.

b.linea.29

Furunculus.) Eſt ulcus naſcens paſſim in quacunque parte corporis. Græcis δοθιὴν uocatur. Non deſunt tamen qui phygethlon furunculum exponant.

linea.34

Triticum commanſum & impoſitum.) Sic lege. Hic enim peculiaris in furunculo tritici uſus eſt. Sic autem uenit intelligendum. Prius dentibus conteras, inde friatum ulceri inducas.

Folio.176.b 4

Confeſtim circumſcribuntur.) Græce eſt περιγράφονται. Eſt autem circumſcribere ſcalpello, idem quod circum ſecare.

linea.22

Ad ſordium ſpiſſitudinem.) Manuſcriptum exemplar habet μεχρὶ μελιτώδου συςάσεως, quod eſt ad mellis craſſitudinem.

linea.30

Animene.) Græca dictio eſt, quemadmodum & emmota, ſignificans medicamētum ſolutum. Poteris etiam latine

ſi mauis legere, ut ſit, Cerata cephalica ſoluta, & in linteo-
lum illita.

Folio. 178. a 1

Ad carcinode.) Celſus eadem dictione utitur in iis ulceri-
bus quæ cancrum reſipiant, libro quinto capite decimooctauo. Carcinode uero phymata commode his delinuntur.

linea 26

Atque indolens tumor.) Indolens hoc eſt nequaquam dolens. Sic etiam intelligo capite trigeſimo Magna ex parte indolens.

b. linea. 8

Mollisſimum ellychnion.) Ellychnion eſt quod ex papyro, ſparta, cannabé, aut ſtupa, tortum, in lucernis uritur.

linea. 29

viſceribus oleum tenuius.) Sic uoco oleum quod Græci λεπτομερὲς dicunt, alii reddunt tenuium partium.

Folio. 179. a 29

Ibidem diuortium expertis.) Hoc eſt ſegregatis ſolutisque.

Folio. 180. b 10

Ex petaſone confectum.) Hoc eſt ex perna quod Græce dia pternes inſcribitur.

Folio. 181. a 18

Olei ueteris pondo dua.) Vetuſto more dictum dua pro duo, quomodo Scribonius Largus ſæpe loquitur, ut in compoſitione quadrageſimaquinta Spumæ argenteæ pondo dua.

Folio. 183. a 34

Maſtiche Aegyptiaca & hyſſopon.) Omnia exemplaria habent hyſſopon deprauate nimirum, pro œſypum. qui error in Græcis exemplaribus frequens eſt.

linea. 35

Dictum aceron.) In ſeptimo hoc medicamentum aceratos à Paulo dicitur, magis autem proprie aceros dicitur, quaſi ceræ expers.

Folio. 184. a 26

viridia diluta.) Hoc eſt, cum alio ſoluta. Forſan remittentia hoc eſt, len a reddita.

Linea. 27

Pastillusq; nigrouiridis.) Is est, qui melanchloros Græcis dicitur.

Folio. 185. a 24

Hæc & meliterion nomis proficient.) Est autem meliteriũ diminutiuum Meliteræ dicti medicamenti cuius Paulus capite quadragesimo meminit.

Folio. 186. b 26

Resinæ pitynæ.) Hoc est, resinæ e picea, teste Scribonio in compositione ducentesimaprima.

Folio. 188. a 4

Nisi emissarium quoddam.) Græce sonat ὑπόρρυσις. Largus uocat ὑπόχυσιν, compo. ducentesimasexta.

Linea. 26

Rubra appellata.) Græce dicuntur κιρρά.

Folio. 189. a 15

Radix feruefacta. Magis placet circumrasa, ut habet exemplar manuscriptum.

Linea. 33

Finguntur collyria. Non solum medicamenta oculorum, sed aliarum quoque corporis partium collyria dicuntur. Celsus de ani fistulis libro septimo, capite quarto sic scribit: Si intus aliqua procedet, quo ferrum tuto peruenire nõ poterit, collyrium demitrendum erit.

Folio. 193. b 25

Ceræ unguentariæ.) Hoc est odoratæ, qua unguentarii utuntur.

Linea. 34

Ancylas & ancyloses.) Celsus ita interpretatur, li. quinto capite decimooctauo: Recenti cicatrice contractos articulos, quas ἀγκύλας Græci nominant. Largus autem sic: Omnem tensionem & contractionem neruorum & ligationem, ἀγκύλην Græci uocant.

Folio. 194. a 29.

Ex alto in partem deturbatus.) Sic exposui uerbum καταντλεῖν, quod est fotum superne adhibere.

Folio. 197. a 24

Tum præcipue quum inaniti fuerint.) Græce est, ὅταν ἐπρο φέστεο ἔχωσι, id est, quum alimento nondum destituti fuerint.

b. Linea. 22

Cutem linamento penetrabis. Hoc est, linamentis cuti inser tis curationem absolues. Nam διαμοτῶσαι signat linamenta insinuare seu inserere.

ARGVMENTVM LIBRI QVARTI.

In hoc quarto totius operis libro affectus explicantur qui non certis assignari sedibus, sparsim exteriora potissimum corporis infestant,

CAPITA LIBRI QVARTI.

Si ex

ANNOTATIONES IN LIB. V.

Folio, 198. a 10

De uirulentis bestiis præcipientes.) Græci uocant ἰοβόλων, hoc est uirus iaculantes, siue ictu siue morsu.

linea. 26

Melanthii, syluestris cumini.) Græce est μελανθίου ἀγρίου, κυμίνου σπέρμα. quod ad uerbum sic sonat, melanthii syluestris & cumini semen. Verum quum melanthii syluestris nec a Dioscoride nec Galeno, aliis ue scriptoribus qui de simplici medicina tractant, ulla fiat mentio, putaui legendum, Melāthii & cumini syluestris semen.

linea. 35

Præsertim pino aut picea.) Magna inter doctos concertatio est, de pinu & picea, quomodo Græcis appellari debeāt. Alius enim pinum uocat πεύκην, alius κῶνον: piceā uero hic πίτυν ille πεύκην. Nos autem Theophrastum cum Plinio cōferentes. πίτυν piceam dictam esse inuenimus, πεύκην tedā Verba Theophrasti ita sonant, συνάγεται μὲν πίσσα ἐκ τῶν λιπαρωτάτων ξύλων πεύκης καὶ πίτυος. hoc est, Colligitur præcipue pix ex pinguissimis lignis peuces & pityos. Quæ omnia Plinius pariter indicauit, libro decimosexto, capite decimo, & undecimo, copiosiorem resinam & liquidam picem fieri ex teda & picea testatus. Adde quod Scribonius Largus compositione ducentesimaprima resinam pityinā interpretatur resinam e picea. Κῶνον, pinum dici multorum testimonio corroborare possem. Hoc itaque in uniuersum dictum uelim, semper in eum me uertisse modum,

præterquam hoc in loco, ubi πεύκην pinum interpretatus sum, Dioscoridis interpretes sequutus

b. linea. 12

Homo adhibẽdus est qui uulnus exugat.) Græce est ἐκμυζῶν ἀνθρώπῳ χρηστέον, hoc Celsus ad uerbum fere expressit, lib. 5. ca. 27 Si, inquiens, ne id quidem est, homo adhibendus est qui uulnus exugat.

b. linea. 18

Partes scalpello exasperentur.) Græce est uerbum κατααχάζειν, quod est scarificare: quod Celsus nunc cutem exasperare, nunc cutem incidere dixit, ut libro sexto capite quarto. Quidam hæc genera arearum scalpello exasperant.

linea. 33

Lixiuia. Sic interpretati sumus κονίαν στακτήν. Rationẽ in annotationibus in lib. 2. reddimus.

Folio. 199. a 31

Desudationes.) Hoc est sudoris prouocationis, de quibus li. primo cap. 48

b. linea. 16

Hydrophobiam Græci appellãt.) Celsus hoc genus morbi miserrimum, aquæ timore appellat, lib. 5. ca. uigesimoseptimo. Solet inquiens, ex eo uulnere, ubi parum occursum est, aquæ timor nasci ὑδροφοβίαν Græci appellant: Miserrimũ genus morbi, in quo simul æger & siti & aquæ metu cruciatur. Scribonius Largus eodem fere modo interpretatur cõpositione cẽtesima septuagesimaprima, aquæ hoc est liquoris metum interpretatus.

b. linea. 18

Sui fastidio. Græce est μετὰ ἀπορίας, quod alii interpretantur, cum suorum ignorantia grammaticos Græcorum citãtes, qui ἀπορίαν exponunt ἀγνωσίαν. Non male aũt dicas cũ animi desponsione.

Folio. 200. a 27

Prius fomentis adiuta.) Hac locutione utitur Celsus lib. 4 cap. 4 Thorax fomentis catap lasmatisq; calidis, aut siccis aut etiam humidis adiuuandum est.

Folio. 201. a 11

Lata manu morsum ferito.) Celsus libro quinto capite uigesimo septimo eandem sententiam fusius exponit. Si

matus uulneri imponitur, superq; id duobus digitis uerberatur.

linea.21

Ad feruidas autem iam morsus.) Græce est πρὸ δὲ τὰ ἤδη πεπυρωμένα τῶν δηγμάτων, hoc est ad morsus quos inflammatlo iam feruida inuasit.

linea.32

Lac ficulneum.) Hoc est liquor ficulneus: sicut lac papaueris lac silphii, aliorumque consimilium, pro liquore aut lachryma.

b.linea.9

Lingua sermonē manifesto nō explicat.) Græce est γλώσσης ἀσάφεια quasi dicas linguæ obscuritas. Celsus lib.4.capite secundo: Si lingua resoluta est, quod interdum per se interdum ex morbo aliquo fit, sic ut sermo hominis non explicetur.

b.linea.26

Periculo subtrahere.) Id est succurrere. Celsus lib.2.cap.7. Vix ulla medicina periculo subtrahit.

Folio.202.a 9

Particula intenditur.) Hic particula pro pene ponitur, Græce est μόριον.

Folio.203.a 14

Mali punici dulcis corium.) Mali corium dicitur teste Plinio lib.23.cap.6. quod ad coria perficienda eo utuntur. Græcis est sidion, Scribonius Largus uocat etiam mali granati corium compositione ducentesima trigesima quarta. Si inquiens, maior tumor erit, mali granati corium ex aqua coctum & tritum lenticulæ pari pondere admisceri oportet.

b.linea.9

Depastio ipsam inuadit.) Hoc est ulcera quæ depascunt, Nomæ Græcis appellantur, quod serpendo depascendoque corpora hominum infestent. Plinius etiam Græca dictione utitur.

Folio.204.a 22

Similiter cum farinæ polline. Nempe ordeaceo farinæ polline, quem Græcis diximus uocari πάλην ἀλφίτου, pro ipsa polenta, seu farina ordeacea.

linea 32

De amphisbæna.) Hoc animal biceps est, authore

Galeno, & utraque parte ingreditur, unde nomen illi inditum est.

b.linea.3

Dryinus in quercum radicibus.) Hæc belua a quercubus nomen sortita est, quod in radicibus earum uiuat in Hellesponto, odore tetro, qui & eam prodit.

b.linea.15

Tormina.) Græce est στρόφος. Nos tormina interpretati sumus, significantes ea dictione quemadmodū & Celsus graues quidem, non tamen omneis, nec in qualibet hominis parte dolores, sed eos duntaxat qui circa umbilicum, omneq; id spatium quod in anteriore homine ab hostiolo stomachi ad umblici parteis descendit, hominem torquent, non morbi genus aliquod cōstituentes, sed alterius morbi comites & symptomata, ut Græci uocant. Tormina intestinorum ab his torminibus diuersa sunt, eadem tamen ratione apud Latinos nomen inuenerunt, Græci uocant dysenteriam.

b.linea.22

Qui hæmorrhoi ictum senserunt.) Hæmorrhois & hæmorrhous a sanguinis effectu nominantur, qui toto corpore percussis effluit: ille mas, hæc fœmina est. Vtrique color arenaceus, magnitudo palmorum trium, crassitudine paulatim in tenuitatem descendente, incessu tardo & directo serpūt, rufis, ut quidam scribunt, pedibus: maculæ per totas multæ partim atræ, partim candidæ, squamis, asperæ, ob id ingredientes strepitu sese produnt. Fœmina in aluum iacet serpēdo. meatumq; uersus caudam inferiore situ continet: mas autem uersus aluum habet, ceruicemq; serpendo porrigit. Fœmina perniciosior, ut ex cuius ictu dentes, gingiuæ unguesq; decidant.

Folio.205.a 21

Natricis morsu uulnus factum.) Natrix primum in terra uiuit, & chersydros appellatur, deinde in aqua. Similis est aspidi pusillæ, præterquam quod ceruicem latam non habet ut aspides.

b.linea.1

Inexpugnabili dormiendi necessitate premuntur.) Græce est ληθαργικοὶ γίνονται, quod sonat, lethargici fiunt.

linea .3

Refectis siquidem ipsis.) Hoc est dissectis ipsis & diuisis.

Folio.206.a 12

Quum basiliscus momorderit.) Pestilentissimum sine dubio omnium animalium est basiliscus, quod a triplici frontis apice & candida in capite ut ait Plinius macula, & quodam diademate insigni, ita appellatum est duodecim non amplius digitorum magnitudine, cuius uel sibilum animates nullæ perferunt, præter mustelam, a qua uincitur. Adeo naturæ nihil placuit esse sine pari.

linea.19

Pastinaca & muræna.) Pastinaca piscis Græce τρύγων, turturi æquiuoca appellatione uocatur.

Folio.207.a 24

De uenenosis medicamentis.) Sunt qui dictionem medicamenti de uenenis non recte dici putent, ut pharmacum de medicinia, eoq; superiore anno quum librum quendam Galeni in lucem dedissem barbarum me uocabant, qui usurparim pharmacum pro medicamento: nec grauatim id tuli, quum in ea re authores habuerim classicos, quos imitantibus etiam errare honestum censuimus.

Eadem linea.

Ea pars quæ præcauere illa & declinare præcipit.) Hãc partem προφυλακτικὴν Græci scriptores appellant, quæ uidelicet tradit, quomodo se quis contra iniurias insidiantium muniat.

b.linea.19

Ipse rex Mithridates usus est.) Hanc historiam ad uerbum fere ex Galeni commentario de theriaca ad Pisonem transcripsit Paulus.

Folio.208.b 30

Aphronitrum.) Græce quidem sic est, uerum corrupte pro aconitum: quum Paulus inter uenenorum remedia, aphronitri non meminerit. Aconiti autem remedia ponit cap.46

Folio.209.a 6

Vinum copiosum raptim.) Græce est ἀθρόως, quod raptim & uniuersim cumulatimq; significat, atque hoc post balneum nihil deterius.

linea.10

Qui cantharidem assumpserunt.) Nomine cantharidum e

nostris aliqui etiam scarabeos, maxime pilularios accipiūt, qui canthari dicuntur. Plinius: Est (inquit) & cantharus dictus scarabeus paruus fruteta erodens. In qua parte cantharides uenenum habeant, inter authores non conuenit. Alii in pedibus & capite existimant esse, alii negant. Hoc inter omnes constat, pennas earum auxiliari, in quacunque parte sit uenenum.

b. linea. 1

Bubresti potione ingesto.) Boum pestis acerba est buprestis ac inde illi a Græcis nomen inditum, teste etiam Plinio libro. 30. cap. 4. ubi sic scribit: Buprestis animal est rarum in Italia, similimum scarabeo multipedi. Fallit inter herbas bouem maxime, unde & nomen inuenit, deuoratumque tacto felle, ita inflammat, ut rumpat.

linea. 12

Quibus salamandra data est.) Salamandra bestia est lacerti figura, stellato capite, nunquam nisi magnis & continuis imbribus proueniens, & sequuta serenitate deficiens. Cujus teste Plinio libro uigesimonono capite quarto, inter omnia uenenata scelus maximum est: Populos nanque pariter necare improuidos potest. Nam si arbori irrepserit, omnia poma inficit ueneno, & eos qui ederint necat, frigida ui nihil aconito distans.

linea. 15

Picearum eruca pota.) Hortorum satorumque omnium pestis calamitasque sunt erucæ, dira animalia, lento & humido tempore nascentia, in uitibus & arboribus frondem omnem & florem erodunt, turpique facie depastam arborem relinquunt. Picearum autem erucæ, de quibus hic agit Paulus, cæteris erucis similes & congeneres, discrimen ab arbore in qua nascuntur, nomine ipso offendunt, pityocampæ a Græcis appellatæ.

linea 35

Leporis marini potum,) Lepus marinus pusillum animal, odore tetro, inter loligines fere degit, quibus & similis esse dicitur: uenenum est aliis cibo, aliis potu, aliis contuitu.

Eadem linea.

Piscibus non absimilis.) Græce est. γεῦσις ὁμοία ἰχθύος, hoc est gustus similis piscibus. Scribonius Largus mani-

festius id explicauit compositione.186.sic scribens:Leporis marini gustus non absimilis illotis piscibus, aut etiam putentibus.

Folio.210.a 15

Rana rubeta aut palustris.) Rubeta rana dicta est, quod in uepribus uiuat, quãquam prius in aqua postea fit terrestris. Perniciosa hæc ut chersydros. grandissima cunctarum magnitudo testudinis paruæ, geminis quandoque ueluti corniculis, ut inquit Plinius, dorsum exasperat, inflatque se irata, tam proterue audax, ut insiliat quoque proximum: bufo dicitur uulgo, ueneficiorum plena, præcipue ossiculis duobus.

b.linea.19

Si altercum aliquis.) Hoc Græci ὑασκύαμον uocant, quasi dicas suis fabam: Latini uero ab altercando altercũ nominãt, ut testis est Scribonius, compositione.181.

linea.24

Vinum salsum.) Græce est ἅλμυρον. Puto autem idem esse τεθαλασσωμένον, hoc est ex marina aqua factum, ut Plinius inquit lib.23.cap.1

Folio.211.a 2

Ouique uacuatis in sese detritis.) Hoc est, putaminibus oui tritis & infractis humore exempto.

linea.30

Papaueris liquorem.) Hoc meconium nonnulli uocant. Scribonius compositione.180. papaueris uiridis esse succum asserit.

b.Linea.24

Lucernaꝝ funiculi cõbusti extinctique.) Græce est. ἐλλύχνιον κεκαυμένον καὶ ἐσβεσμένον. Celsus lib.4.c.20. extinctum ex lucerna linamentum uocauit.

Folio.212.a 32

Totum corpus prurire facit.) Sonat Græce, κνησμὸς καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Dioscorides etiam hunc in modũ habet. Largus autem uetustissimus author, de eadem re tradens, pro corpus habet os. Verba eius sunt compo.193. Ephemeron potum protinus quidem totum os prurire facit, uelut scilla tactum: postea etiam adurit, quasi pipere commanducato. Facilis lapsus est in Græcis dictionibus, ut σῶμα ponatur pro στόμα.

b.linea.34

Carabi astaciq;.) Genera cancrorum sunt, teste Plinius lib.9 capite.31

Folio.213.a 19

Pharicum dictū.) Multi scriptores dubitant, simplex ne aut compositum sit pharicum. Largus compositione 195.ex compluribus componi affirmat.

Folio.214.a 18

Lac coagulatū uniuersam.) Græce est, γάλα ἐμπυτιασθέν. Marcellus reprehendit Dioscoridis interpretes, qui lac coagulatum ubique reddiderint: ipse lac cui coagulum est admixtum, exponens. Nos cum Largo etiam gelatum lac diximus.

Linea.24

Cinis lixiua) Marcellus Dioscoridis iuterpres dum omnes alios reprehendit, ipse parum docte hanc dictionē ex Paulo πιλοποιητική exponit. Galenus de compositione medicamentorum κατὰ τόπους ex Largo tranferens emplastra, ὕδατος πιλοποιητικοῦ reddidit, quod Largus cinerem lixiuā dixit. Verba Largi sunt hæc, compositione.216. Ceræ pondo libra, resinæ terebinthinæ pondo libra, nitri rubri pondo libra: hoc teritur ex cinere lixiua. Galenus sic habet idē emplastrum: Κηροῦ λι.α'. τερεβινθίνης λι.α'. ἀφρονίτρου λι.α'. ὕδατος πιλοποιητικοῦ ξε.α'. Cæterum quod est apud Galenum ὕδατος id Paulus dixit κονίαμ.

Folio.215.a 12

Coloris plumbei fiunt,) Largus ita reddidit compositione 183. Græce est, μολυβδοειδεῖς γίνονται.

Eadem linea.

Deformitas circa faciem deprehenditur.) Quanquam Græce est, ἀπρέπειαν λαμβάνει, tamen quia Scribonius significantius circa faciem addidit, nos eum sequi maluimus.

ARGVMENTVM LIBRI QVINTI.

Hoc quinto totius operis libro de theriacis & alexipharmacis tractatur, ut infra scriptum habes.

CAPITA LIBRI QVINTI.

ANNOTATIONES IN LIB. VI.

Folio.216.a 11

TAm in fracturis.) Græce est κατάγμασι. Hoc fere omnes fracturas uertunt, nõnulli tamen rupturas, quũ Paulus ipse fracturam interpretetur, rupturam, κάταγμα, inquit, ἐστι διαίρεσις ὀστέου ῥῆξις, ἢ διακοπή.

linea.26

Ferramentis mucronatis.) Sic interpretor καυστῆρας πυρηνοειδεῖς: nam πύρηνον mucronem signat scalpelli, interim specillum: ut sit, ferramenta specilli modo facta.

b.Linea.19

Perspiratu dissipentur.) διαπνοὴν Græci dicunt perspiratũ latentem, per quem superflua difflantur.

b.linea.11

Vitium proprie hydrocephalon appellatur.) Celsus libro quarto capite secundo: Vbi humor cutem inflat, eaque intumescit, & prementi digito cedit ὑδροκέφαλον Græci appellant. Ad uerbum autem sonat, aqueus humor capitis.

b.linea.23

Turgidus puluino sublimi.) Græce εἰς ὕψος κεκυρτωμένος, hoc est, in sublime incuruatus, quemadmodum puluini in superficie tument, gibbero extante, ita quoque tumor hic capitis

Folio.217.a 10

Duabus utemur lineis.) Hoc est, duas diuisiones moliemur. Celsus ubique sic loquitur, ut lib.7.cap.7.de pituita oculorum: Reperti in Græcia sunt, qui nouem lineis cutem capitis inciderent. Iterum: Reperti sunt qui a capite recte eas lineas ad tempora diducerent. Græce est, δυσὶ χρησόμεθα διαιρέσεσι.

b.linea.18

Per hamulum retusum.) Græci appellant τυφλάγκυστρον, quasi dicas, cæcum hamulum, cui acuties sit adempta. Celsus in chirurgia semper retusum uocat.

Eadem linea.

Membranam detrahemus.) Exemplaria nostra habebant, ὑφ᾽ ἓν: mihi uisum est ὑμένα legere. Quid sibi uelit prior scriptura, non assequor, signat autem, sub uno.

Folio.218.a 20

Linamenta tortilia. Sunt ea quæ Græci dicunt στρεπτῶν μοτῶν, quod intorta uulneribus inserantur. Vnum hoc genus est ex quinque, quæ Galenus in sua introductione enumerauit, hunc in modum, στρεπτὸν, ξυστὸν πλατὺ, ἐλλυχνιωτὸν, πριαπισκωτὸν. Primum a torquendo, tortile: secundum a radendo rasile: tertium a discerptione filatim facta, filatim discerptum: quartum a funiculorum in lucernis similitudine, funiculare: quintum a genitalis humani forma, priapiscum aliquis dicat.

linea.21

Panniculumque implicitum.) πτῦγμα & πτυγμάτιον Græci appellant.

linea.34

Lineis transuersis coronæ modo.) Galenus in Isagoge, hoc modo periscythismum exponit. Sed lineis obliquis legendum est, propter dictionem coronæ. hoc quidem in Paulo non est, sed claritatis gratia addidi.

b.linea.34

Pilorum subnascentium duplex triplexque acies.) Hoc uerbi φαλάγγωσις, latius fusiusq; explicant, ex Galeni Isagoge, latinis etiam authoribus ita exprimentibus.

Folio.219.a 28

Deinde uibicibus.) Hoc est, sanguine inde manante deterso. Græce est μώλωψ, quod ἔναιμον ῥεῦμα dicitur, Latinis cruenta fluxio. Vibex autem est ex uerbere sanguis subsultans: transfertur etiam ad quæuis cruenta quæ fiunt excoriando aut uellicando.

Ibidem.

Posca aquatica.) καταχρηστικῶς, pro aquosa & diluta.

b.linea.26

Aut hapsulis quibusdam.) Magni aliquot uiri sic exponunt,

uerum dum authores Græcos penitius introſpicio, ſignat recisamentum alicuius rei, uel lamellam. Lege igitur lamellis pro hapſulis.

Folio.221.a 2

Auerſum ſcalpellum, quam partem Græci.) Sic interpretatur Scribonius compoſitione ducenteſima uigeſimaſeptima. Die auri ſcalpio auerſo, quam partem κυαθίσκον Græci uocant, ſenſim tentare, mouere abalienatam oportet.

Folio.222.a 22

Procidentiæ occaſio fiat.) πρόπτωσιν intelligo. Celſus eo modo exponit libro ſexto, capite ſexto. Nonnunquam autem ingens inflammatio tanto impetu erumpit, Vt oculos ſua ſede propellat, πρόπτωσιν id (quoniam oculi procidunt) Græci appellant.

b.linea.6

Vulſella prehensis.) Ita interpretor Græcum σαρκόλαβον aut τριχόλαβον, Celſum in eodem argumento imitatus.

Folio.223.a 18

De oculis purulentis.) Græce eſt ὑποπύου. eſt autem authore Galeno, aliisq; Græcorum medicis ὑπόπυον, quum totũ oculi orbem, qui iris dicitur, aut eius dimidium pus occupauerit.

linea.26

Hypochymatis,) Hoc eſt ſuffuſionibus. Celſus etiam hypochyſin appellat, libro ſexto ca.6. ita ſcribens. Suffuſio quoq; quam Græci hypochyſin nominant.

Folio.224.a 30

Tumens abſceſſus.) Græce eſt. ἀποστημώδης ὄγκος, quaſi dicas, tumor abſceſſum referens.

b.linea.7

Omphacomelle uel ſidioto.) Quia in ſequentibus capitibus puta quadrageſimo ſettimo & ſexageſimo ſexto, habebatur Græci φακόμελι putaui omiſſum eſſe ομ, eoq; hic omphacomeli reddidi, ubi Græce φαβόμελι eſt, quod latinam linguã reſipit. Coniicio itaque hoc fauomeli eſſe mel purum in fauis nulla re adiecta, quanquam apud nullum inuenerim fauomeli.

b.linea.27

Spatula acutiore tollemus.) Intelligo inſtrumentum poly-

po sectando aptatum, Græce πολύποκον σπαθίον, id est spathula polypodis.

Folio.225.b 31

Plumbeas solenas naribus.) Solena instrumentum est canalis modo factum. cruribus aliisq; membris confractis idoneum, apud Hippocratem & Galenum frequens.

Folio.229.a 22

Implicitum aliquod in longitudinem linamentum.) Sic interpretatur Celsus lib.7.cap.28. Intus & implicitum in longitudinem linamentum (λήμνισκον Græci uocant) in aceto tinctum demittere.

linea.34

Medicamine linamentis illito.) μοτοφυλάκιον dicitur Græcis, quod linamenta continet, medicamentum, eodem fere sensu quo ἔμμοτον capitur.

b.linea.8

In ceruice.) Superstitiosi quidam mutant ceruicem in collum, quod τράχηλος Græce dicitur, homines literarum meliorum rudes. Nam Celsus fere ubique ceruicem ponit pro collo, & Græco τράχηλος: manifestissime autem libro quinto, capite uigesimooctauo, de strumis eadem quæ hic Paulus scribens, ubi sic loquitur: Nascuntur maxime in ceruice, sed etiam in alis, & inguinibus & in lateribus. Sic alibi sæpissime.

b.linea.28

Arteriæ quas carotidas uocant.) Hæ arteriæ in dextra sinistraque circa guttur sursum procedentes, ultra aureis feruntur, quæ inde nomen sortitæ sunt, quod tensæ, aut alterationem expertæ, caron inducunt, quemadmodum musculi καρωτεῖς apud Hippocratem de articulis.

Folio.231.a 20

Aut labore proficiscens.) κόπος est Græce, quod notat lassitudinem interim laborem.

Folio.232.a 16

Ligamine igitur arcto.) Fasciolam intelligo qua brachium eius qui sanguinem dimittit ligari solet.

b.linea.29

Tenor fluxionem rumpens.) Exemplaria ita habebant ὁ τόνος ῥύσεως ὁ κλάζων, ut articulus ὁ cum participio κλά-

ζων iungatur, uerum male, pro ὀκλάζων, ut sensus sit tenor fluxionis deflectens labensq́;, atque in eum sensum corrige.

Folio.233.a 5

Digitorum fotu dissoluentes.) Græce habetur τῇ τῶν δακτύλων ἐπιθάλψει, quod est digitis ad fouendum adhibitis, aut digitis concalefacientibus. Alterum exemplar manu scriptum habet ἐκθλίψει pro ἐπιθάλψει, ut sit digitis extundentibus.

Folio.234.a 26

Cauterium.) Ferrum est candens, medicis non inusitatum.

b.linea.10

Vna uice.) Lege, in totum, Græce est διάμπαξ, quod ualet δίολου, διὰ παντός.

Folio.239.a 2

In quibus glans.) Ex Celso λειποδερμονίτα uerti, nam ille ex eadem re scribens, id quod Paulus habet, eleganter expressit, de aliis Græcis authoribus transferens.

Linea.25

Nisi particulam admodum.) Hic quoq; particulam pro pene, ut superius accipit.

Folio.241.b 19

Ligaminibus septem costarum ad calculos.) Lege, ligaminibus sex costarum, hoc est sex processuum, ἑξασκελεῖς enim ad uerbum sonat sex crurum: a geometris petita dictio est qui figuras quasdam ἑξασκελεῖς uocant.

Folio.243.b 9

In superuenienti ortum.) Hoc est accessorio: Græci dicunt ἐν ἐπιγεννήματι.

linea.27

Per inferiorem testiculum.) Scriptura peruersa est, ita tu corrige. per inferiorem sectionem testiculo insit.

Folio 45.a 1

Compressus tarde quidem.) Lege, compressus, quum notatur tentaturque manu, tarde. Lascaris exemplar a Ruelliano & impresso discordans, pro ἐν σημειώσει, quod est in notatione, habet συμπιέσει

Folio.247.b 10

In callum induratæ.) Intellige callũ duriorem, qui tophus latine, πῶρος Græce dicitur. Celsus in ani uitiis callum posuit, ubi Paulus πῶρον.

Folio.248.b 29

Ac summis uuluæ oris diductis.) Sensus est, Summis uuluæ oris per ministrum diductis, sinistram manum contractis ualentibus digitis attenuatam in hostiolum inseremus. atque sic lege.

Folio.249.a 28

Diuisam caluariam forfice.) Græci ὀστάγραμ & ὀδοντάγραμ forcipem dicunt, qua ossa dentesque extrahimus. In Celso male legitur in capite de dentibus, forfice pro forcipe.

Folio.250.a 27

Ex ceriis.) De ceriis, hoc est, fauis, etiam libro.4. tractatum est.

b.linea.35

Caulis modo porrectum.) Græce est ἀποκαυλιζθέν, hoc, notat caulium modo transuersim fractum.

Folio.255.a 29

Telis extrahendis.) Telorum uaria est significatio, nũc pro ferro qđ imponitur, nunc quocunque missili capitur.

b.linea.3

Ea quæ imponuntur, ἄτρακτα Græce dicuntur.) Nemo potuit, quantumlibet uersatus in authoribus, hoc quid significaret inuenire, deinde incidi in exegesin in Hippocratem, ubi habetur, ἄτρακτον οὐ μόνον τὸ εἰς τὸ ἱερουργὸν χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ τὸ ξύλον βέλους, hoc est, Atracton non solum ad sacrificium utilem, sed etiam sagittæ lignum significat.

Folio.256.a 13

Belulcum Græci uocant.) Hoc instrumentum etiam Celso dicitur βελουλκόν.

linea, 27

Fœmina propulsorii instrumenti.) Instrumentum hoc duplex est, mas & fœmina. Mas habet penis modo prominentiam: fœmina, pudendi muliebris modo sinum; atque inde sic appellantur.

Folio

Folio.257.b 1

Quæ gastroraphia dicitur.) Largus compositione, 206. ita exponit: Quum intestina prolapsa & reposita sunt, atque sartum uulnus, quod a Græcis dicitur γαστροραφία.

Folio.258.a 3

Ruptura ossis est.) Hic Græce usurpat ῥῆξις in osse, quod alioqui neruis & fibris lacessitis conuenit: ea ratione nos superius, primo uidelicet capite, rupturam diximus, ubi Græce erat κάταγμα.

Folio.260.a 33

Modiolo quem chœnicion.) Celsus chœnicion sic exponit libro octauo capite tertio, ubi modiolum sic describit: Modiolus ferramentum concauum teres est, imis oris ferratum per quod medium clauus ipse quoque interiore orbe cinctus demittitur.

Folio.262.b 30

Iugulum.) Celsus iugulum reddit, quod Galenus κλεῖδα, hoc est clauiculam uocat, uterque eadem descriptione huius partis usus.

Folio.263.a 2

Arundinis modo.) Græce est καλαμιδόν. quæ autem fractura sit, in capite de fracturis dictum est.

Linea 14

Orbiculum bonæ magnitudinis,) σφαῖρα orbiculum circulumue signat. Celsus innuit lib.8. cap.20. Rotundum, dicens, aliquid super inguem ponendum.

linea.23

Reuocetur. Hoc est, retrahatur, reuellatur.

Folio.266.a 14

Cubitus radiusq;.) Non hic ἀγκῶνα, hoc est cubiti flexum, qui interdum uoce cubitus significatur, ut quum dicimus, Sanguis excubito mittendus est, sed in totum quod a manu incipiens inferius ad brachium usque tendit. Radius, qui κέρκις dicitur, superior cubito est breuiorq;: barbari forcile uocant.

Folio.267.a 10

Acies digitorum.) Græci uocãt σκυτάλιδας. Celsus lĩ.8.c.11 manus aciem dixit.

b.linea.6

Patella.) Os est paruum, molle & cartilaginosum, quo com

missura cruris tegitur.

Fol.270.b 8

Aegri maxillas committunt.) Hippocrates adiectum habet inferiores, quod in omnibus exemplaribus desideratur, ut sit, Aegri maxillas inferiores difficulter committunt.

linea.9

Talis autem repositio.) Vt sunt exemplaria corrupta, ita sententiam recte non potui reddere, quanquam uerba expresserim: hunc in modum ex Hippocrate legendum censeo: Qualis autem repositio ipsis congruat, manifesto liquet.

linea.15

Diducat & concedat.) Hunc in modum habet Hippocrates: Simul diducat & remittat quammaxime, deinde subito hiet tribus pariter figuris mente adhibita.

linea.19

Item maxillas.) Hippocrates sic: Item maxillas his factis committere.

linea.27

Committere autem.) Græce erat ἴσον male pro ἧσσον, ut sit, Committere autem hi minus os possunt.

iinea.30

Secũdum ordinem.) κατὰ τάξιν habent Pauli codices, pro κατ' ἴξιν, hoc est, εὐθυπορίαν & rectitudinem, ut uidelicet primores dentes in utraque maxilla primoribus, canini caninis, molares molaribus respondeant.

linea.31

Si autem periculum.) Peruersa est sententia, ita lege: Si autem non inciderint loco suo maxillæ, periculum uitæ instat ex febribus continuis & torpido caro: Nam caroides musculi alterantur &c.

Folio.272.a1

Vt reliquum ægri corpus.) Mirifice hic deprauata sunt exemplaria, ita ut quãlibet ingeniosum possint fallere: Græce est ὥστε τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ κάμνοντος ὄπισθεν τοῦ κάτω μέζον τὸ μετέωρον κρεμασθῆναι: pro, ὥστε τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ κάμνοντος ὄπισθεν τοῦ κατωμίζοντος μετέωρον κριμασθῆναι. Hoc est, ut reliquum ægri corpus post eum qui humerum suum alæ subiecit, sublime pendeat.

linea.6

Hyperon.) Lignum est pastilli modo factum, unde nomen

habet, quo chirurgi humeros reponentes utuntur: freques apud Hippocratem

ARGVMENTVM LIB. VI.

Hoc sexto totius operis libro de Chirurgica agitur, tum quæ ad carnem, tum quæ ad ossa pertinet, quæ in sermonem de fracturis & luxationibus finitur.

CAPITA LIB. VI.

ANNOTATIONES IN LIB. VII.

Folio.278.a 24

Qvo sint calore.) Hoc est quo caloris ordine siue gradu.

Folio.279.b 22

Succurrit in cibo potuq;.) Græce est ὠφελεῖ καταπλασσομένη τε καὶ περιαπτομένη, καὶ ἐσθιομένη. hoc est prodest illita, alligata, & in cibo. Dioscorides cum aliis exemplaribus, habet πινομένη, hoc est pota, ut nos reddidimus, pro καταπλασσομένη.

Folio.284.a 36

Alii omphacocarpon appellant.) Manuscriptum exemplar & Dioscorides omphalocarpon habent, atque sic legendū est. Dioscorides nominis rationem exponit.

Folio.285.b 2

Arsenici uis est caustica.) Hoc est adurens: cæterū Plinius dictione Græca utitur, ne quis nos cauilletur.

linea.28

Vehementibus medicinis.) Græce est ἐντατικοῖς, hoc est uehementibus ad libidinem incitandam: ut lib.3. capite quinquagesimo octauo uidere est. ubi de particulis inefficacibus agitur.

Folio.286.b 5

Ventrem quoque emollit.) Ad uerbum sonat Græce, per uentrem transit, id autem nihil aliud est quam subducit & emollit.

Folio.288.b 14

Populis albis piceisq;.) deprauata est scriptura, pro peucis q; quod semper tedam interpretatus sum, hic peucen dixi Plinium sequutus, qui eadem dictione utitur.

Folio.290.b 13

Cordylon.) Dioscorides tordylon uocat. Marcellus Dioscoridis interpres uitiatum hunc. Pauli locum putat, & legendum tordylon, literarum seriem, quam Paulus noster obseruat, non animaduertens.

Folio.291.a 1

Aquas in uentre collectas.) Græce quidem est οὖρα, sed absurdo sensu. Non enim urinæ in uentre colliguntur, sed aquæ, unde etiam Dioscorides ad aquæ affectus ualere asserit.

Ibidem.b 21

Filicula dulcis.) Hæc filicula non proprie dicta est, quemadmodum polypodium, sed querna filix potius dicetur, ut Græcum nomen indicat.

Folio.294.a 24

Cæcos cancros illitu adiuuat.) Cæcos hic uoco latentes, nō exulceratos.

b.linea.5

Et discutientis per halitum.) Quia dixit ephemeron mistæ esse potestatis, interim unius tantum qualitatis faciens mentionem, uisum est & secundam ex Galeno adiicere librariorum incuria forte emissam.

Folio.296.a 19

Præsertim turturem marinum.) Verba quidem Græce sic habent, ue☧ intelligere oportet pastinacam marinam, quæ æquiuoca turturi appellatione Græcis τρυγών uocatur.

Folio.299.b 17

Tum in faciei medicamentis.) Græce est ἐν ὄψει καὶ ἑτέροις φαρμάκοις: quam sententiam reddidissem, & in obsonio & in aliis medicamentis, (quanquam ὄψω legendum foret) nisi dictio ἑτέροις, quod est aliis, in priorem sententiam me traxisset, tu utram mauis elige.

Folio.302.a 10

Cneci semine ad.) Cnecum etiam cnicum dicitur eoq; in tertio libro indifferenter usus sum.

Folio.303.a 26

Auium cohortalium.) Alii hunc Pauli locum citantes gallinarum fimum interpretantur: alii etiam anserum, anatum, gallinaceorum. Nam Græca dictio κατοικιδίων uidetur omnes significare alites qui domi aluntur. Nos cum Columella aues cohortales diximus.

b.linea.2

Fluuiatilium.) Græce est, νειλοκροκοδίλων, quod signat Niliacos crocodilos. Nos fluuiatilium reddidimus, quum certum sit, hoc genus solum in Nilo reperiri.

Folio.306.b 34

Menses stimulant.) Hoc est mouent. Pliniana locutio.

linea.16

Lachryma thuris.) Ita appellaui ubique Græcum λιβανωτὸν distinguens ab arbore quæ λίβανος dicitur, sequutus Galenum, ex quo Paulus ad uerbum hæc descripsit, quanquam differentia interim confundatur. Cæterum cortex thuris crusta ea est, quæ lachrymæ adhærescit, non quæ arbori,

Folio.309.b 26

Creta sutoria.) Melanteria Græce appellatur, quam in toto hoc opere cretam sutoriam dixi. Scribonium Largum imitatus, qui compositione ducentesima octaua ita scribit: Melanteriæ, quæ creta sutoria dicitur, qua ligulæ calceolorum denigrantur &c.

Folio.311.a30

Medicamentis stomaticis.) Græce erat stomachicis, deprauate pro stomaticis. Nam medicamentum dia moron, non ad stomachi, sed oris uitia inscribitur.

Folio.314.b 22

Græci coremata uocant. Paulus, Galenus & Aetius, smegmata uocant coremata a Græco uerbo κορέω, quod est extergo purgo.

Folio.315.b36

Periclymeni folia.) Periclymenon Scribonius Largus com po. 129. syluæ matrem latinis dici testatur.

Folio.324.a 18

Lentisci flos.) Græce quidem sic est, sed corrupte, legendumque est χοίνου pro σχίνου. Quare tu legito Iunci odorati flos &c.

Folio.328.b 15

Ficus exterit.) Ficus uoco quod Græci uocant sycosin, quasi dicas ficationem, & ficosas palpebras.

Folio.331.b 27

Qui cynicus spasmus dicitur.) Hunc affectum Scribonius Largus compositione.255.eodem quo nos modo interpretatur.

Folio.333.b 13

Vnita fuerint.) Græce est σπρώσας quod est, proiiciens. Lege igitur. Vni proiectæ fuerint, admiscentur &c. Sensus est herbas proiicito deinde reliqua adiicito. Cæterum cur unita reddiderim in causa fuit alterum exemplar scriptum quod habebat ἑνώσας.

Folio.335.a 10

Scrupula tria.) Exemplar Græcum habebat scrupula octo, qui numerus nulla ratione conuenit, quum plus dare conueniat iis quibus aluus est difficilis quam iis quibus facilis, siliquæ autem uiginti tres quas hic iubet Paulus in aluo difficili exhiberi, non efficiunt scrupula quatuor. Quamobrem tum ratione, tum authoritate Alexandri, unde hæc cōpositio trāscripta est, ut ipse Paulus tertio libro fatetur, tria scrupula legendum censuimus. Ex eodem authore id quod in hac compositione sequitur restituimus.

Folio.337.a 10

Modus est denarii duo.) Græce numerus denariorum desiderabatur, ex Oribasio restitutus a nobis est.

Folio.338.a 35

Vel clystere semel bisue iuxta uirium rationem solicitata.) Præpostere hæc sententia posita est. sic lege: Vel clystere solicitata: semel bisue iuxta uirium rationem. Omnium &c. ut sit hic sensus: Veratrum laboranti datur, semel bisue iuxta uirium rationem, ubi aluus responderit, uel sua sponte, uel clistere solicitata.

Folio.345.a 4

Caryi, hyssopi. Quid caryon sit non comperi nisi pro caros accipiatur. Significat autem caryon, ut hic scriptum est, nucem: quæ significatio parum huic loco conuenit. Nam species nucis semper in medicamentis solet addi.

b. linea.27

Thodoretus altera dia anacardion.) Græce est, Θεοδώρητος

ἠκίδια αἱ ἀνακαρδίων. Quid ἠκίδια sit non satis constat, eoq; legendum putauerim ἡ λίχα, ut sit sensus: Theodoretus quæ sine anacardiis componitur. Nam anacardiorum in compositione nulla fit mentio, nisi in fine, ubi dicitur, nonnullos addere duo anacardia.

Fol.347 a 10

Quum uua inceperit maturescere.) Græce est, περκάζειν, quod proprie significat nigrescere, atque hoc proprium maturescentis uuæ indicium est. Vult.igitur Paulus significare autumnum ineuntem.

Folio.348.b 14

Asari, piperis albi & nigri.) Græce quidem non est piperis, sed quia asarum non describitur album & nigrum a Dioscoride aliisq; qui de simplici medicina scripserunt, putaui adiiciendum, quum frequens in superioribus compositionibus eius fiat mentio.

Folio.352.b.9

Pastilli, ceræ. Græce erat κίρρου, nullo sensu, eoq; nos κηροῦ legendum duximus quum in sequentibus compositionibus in eum modum habeatur.

linea.35

Rhus coriarii.) Græca exemplaria habebant adiectum συπτηρίας, hoc est aluminis. nos quia superius in hac eadem compositione omnium aluminis generum facta est mentio, nō sine ratione hic reliquimus.

Folio.353.a 24

Finguntur q; pastilli.) Græce erat, πλάττε τῷ μήκει κοτύλης. S hoc est, finge in longitudinem heminæ dimidiæ. nullo sensu. Quare nos simpliciter, Finguntur pastilli reddidimus.

Folio.354.a 30

Squamæ æris, mali punici.) Græce est ῥοιάδριον a dictione simplici ῥοα quod est malum punicum: ideo sic interpretatus sum. Nam & rhoidia & rhoedia dicitur, ut Hermolaus ex authoribus testatur.

Folio.355.a 13

Stillæ ammoniacæ.) Idē est quod guttæ aut suffiminis, aut thymiamatis, ut Celsus Græco uocabulo utitur.

linea.14

Herbæ lanariæ.) Scribonius Largus compo.10.radicem la-

nariam uocat, quod Græce struthion dicitur. Latini ab usu lanariam radicem & herbam, atque ab eius præcipua & utiliore parte, radiculum dixerunt.

Folio.356.b 11

Aluminis scissi.) Græce est σχιστοῦ pro σχιστῆς. Nam lapis schistos huc non facit, præterea λίθου semper habet adiectum: alumen scissile sæpe per adiectiuum tantum σχιστὴς, significatur.

Folio.359.a 3

Hypocisthis.) Scribonius Largus compositione.85. hypocistidem uocat succum rosæ syluaticæ, quam caninam quidā uocant.

linea.11

Alia xerocollyria, alia hygrocollyria uocantur.) Hæc latine sonant, arida collyria, & liquida collyria.

linea.17

Liquore non copiose affuso.) Græce est οὐκ ἀκάθαρον, quod signat, non puro affuso. Qui sensus cum sequenti ἀλλὰ κατὰ βραχὺ id est sed modice & paulatim, non conuenire uidetur. Puto igitur Græce fuisse οὐκ ἄθροον. tu utrum mauis lege.

linea.15

Monohemeron appellatum.) Ad uerbum hoc sonat, quod uno die persanat. Scribonius compositione uigesima de eisdem collyriis agens uidetur id expressisse, ita inquiens: Fere enim uno die tollit epiphoram & præcipue incipientem.

Folio.362.a 8

Dia ceratos dicitur.) In tertio libro citat Paulus hoc collyrium dia ceratos elaphiu, quan quam a Celso etiam simpliciter quemadmodum hic dia ceratos dicatur collyriū qđ ex cornu ceruino constat.

Folio.363.b 13

Harmation.) Scribonius Largus medicamentum eisdem & simplicibus & eorum ponderibus constans harma uocat, quod ex quatuor rebus, ut quadriga equis conficiatur, & celeres habeat effectus. Hoc autem discriminis intercedit, quod Paulus addat æruginem, præter nominis rationem.

Folio.165.a 8

Alia sunt oleamenta.) Hac dictione quam aliqui putant esse barbaram, utitur Scribonius Largus compositione ducentesima uigesima secunda: quemadmodum & oleaminis uocabulo idem author utitur compositione ducentesima sexagesima nona.

Ibidem.a 28

Lapathi, thepelæi.) Quid rhepelæum sit nusquam comperi, nisi forte ῥυπελαιον legendum sit pro sordibus olei, quā amurcam latini uocant.

Folio.366.a 18

Hyssopi medicamenti.) Superius annotaui hyssopum corrupte sæpe legi, pro œsypo, ita hic quoque compositum medicamentum, male habent Græca exemplaria hyssopum pro œsypo. Hermolaus utroque modo posse legi, dicit.

Folio.369.a 12

Hyssopi liquidi.) Hic quoque œsypum pro hyssopo legendum est.

Folio.371.a 7

Olei ricinini aut ueteris.) Galenus quidem ex quo hæc compositio sumpta est, habet olei ricinini ueteris, sed non male Paulus posuit olei ricinini aut ueteris, Supra nanque pagina uidelicet. 172. linea uigesima secunda, dictum est, ricininum oleum æquales ueteri uireis obtinere.

Folio 373.b 16

Hyssopi cerati.) Et hic hyssopum deprauate est pro œsypo.

linea.21

Dicitur Pamplethes.) Græce est pampathes quasi ad omnes huiusmodi affestus conueniens: Hermolaus Pamplethes legit.

Folio.379.a 21

Embole prima.) Hoc est iniectio prima. Nam ea medicamenta diuersis uicibus iniecta componi solent ut ex sequētibus patet.

Folio.382.a 5

Palmulæ magnæ duæ.) Græce nullus numerus additur: Nos ex coniectura duæ apposuimus, quod si non placet, aliud quippiam substitue.

b.linea.8

Alia emolliendi.) Exemplaria Græca habebant ἀμικτικά, hoc est non mixta, absurdo plane sensu, quod nos μαλακτικὰ legi debere ex sequenti sententia, & ratione iudicauimus.

Folio.388.a 20

Aristolochiæ rotundæ.) Græce quidem nõ est rotundæ, sed particula καὶ satis indicat aliquid desiderari.

Folio.389.a 8

E domo una in alteram.) Hic deprauatum exemplar existimo, quemadmodum paulo post, ubi numerus liliorum nõ additur.

Folio.395.b 29

Drach.16.) Scribe drach.6.ut ex iis qui præcesserunt liquido patet.

DE PONDERIBVS ET MENSVRIS.

Quoniam multos ponderum & mensurarum difficultas a medicamentorũ lectione deterret, uisum est nobis planius rudiusq; ex Græcorũ scriptorum monumẽtis ceu in tabulæ modum quid singula ualeant, subiicere.

SILIQVA

Siliqua Græcis κεράτιον dicitur: capit æreolos duos & tres parteis.

OBOLVS

Obolus & Latine & Græce dicitur: siliquas duas ualet, sextans denarii seu drachmæ.

SCRVPVLVM

Scrupulum & scrypulum, græce γράμμα dictum, duos obolos pendet.

DENARIVS

Denarius qui Græce drachma uocatur, ualet scrupula tria. Vsurpant autem Latini scriptores sæpe Græcam dictionem, ut Plinius: Celsus nunquam.

VNCIA

Vncia οὐγκία Græcis appellatur: Secundum Græcos octo ualet denariis seu drachmis: Celso septem. Omnes tamen, & Plinius & Largus aliiq;, octogintaquatuor drachmas in libra numerant.

LIBRA

Libram pondo etiam latini dicunt: duodecim autem conti net uncias.

MINA

Mina uariat pro nationum diuersitate: Romana pendet uncias uiginti; Attica & Aegyptia sedecim; secundum alios, duodeim.

MENSVRAE LIQVIDORVM.

Cochleare elementum est mensurarum, pendet drachmas.2

Mystrum paruum continet cochlearia tria, pendet drachmas.6

Cyathus capit mystra parua duo, pendet unciam.1 & drachmas.4

Acetabulum continet cyathum unum & dimidium, pendet uncias.2.& drachmas.2

Hemina capit acetabula quatuor, pendet uncias.9

Sextarius continet heminas duas, pendet libram.1.& uncias.6

Chœnix capit sextarium unum & dimidium, & pendet libras duas & uncias tres.

Congius continet chœnices quatuor, pendet libras.9

DE PONDERVM NOMINIBVS, quibus in toto opere usi sumus.

Duodecima pars assis	Vncia
Sextans	Vnciæ duæ
Quadrans	Vnciæ tres
Triens	Vnciæ quatuor
Quincunx	Vnciæ quinque
Semis, quæ & selibra dicitur	Vnciæ sex
Septunx	Vnciæ septem
Bes	Vnciæ octo
Dodrans	Vnciæ nouem
Dextans	Vnciæ decem
Deunx	Vnciæ undecim

As, libra	vnciæ duodecim
Dupondo	Libræ duæ
Trepondo	Libræ tres
Sescuncia	Vncia una & semis
Semuncia	Vncia semis
Denarius	Drachma

ARGVMENTVM LIBRI VII.

In hoc septimo & ultimo totius operis libro de medicamento rum tum simplicium tum compositorum omnium, quorum potissimum per integros sex libros præcedentes fit mentio, uiribus, disputatur, atque infrà posito ordine ponuntur.

CAPITA LIBRI VII.

PAVLI ÆGINETÆ PERIODEVTI in suum de re medica opus, præfatio.

PAVLI LABOREM NOSCE ME qui plurimas inuisit orbis terras, ægina satus.

On equidē opus hoc, quasi ueteres aliqua arti necessaria prætermiserint, componere sum aggressus, sed totam ut disciplinam in compendium redigerem. Econtrario enim illi recte quidem omnia & integre elaborauerunt: recentiores autem præterq̄ q illos ne legere quidem curant, etiā loquacitatis adhuc eos arguunt. Qua ratione impulsus uolumen istud elucubraui. quod illis sanè qui ipsum, ut uerisimile est, habere uelint, eorum quæ legerunt commentarius, mihi uero exercitii loco erit. Absurdum nanq; fuerit rhetoras uti compendiosis iudicialibus libellis, & ad circunferendum accommodis, in quibus legum capita continentur, ut dum usus postulat, in promptu habeant, nos, nullam eorum habere rationem: quum illis nō pauco tantum, sed iam longo etiam tempore, ipsorum inspectione supersedere liceat: nobis neutiq̄, aut certe raro ea facultas concedatur. Etenim usus in quibusdam morbis frequenter nullam ferens dilationem certamen inducit. ob qd recte Hippocrates occasionem dixit p̄cipitem. Illos p̄terea in solis fere urbibus rerum utilitas incitat, ubi & libri nequaq̄ desiderantur: medicis autem non tātum in urbibus, aut agris, aut etiam locis desertis, uerum iam quoq; p mare frequenter in ipsis nauibus subita morbo℞ necessitas ingruit: in q̄bus dilatio mortem, aut oio extremum adfert discrimen. Q m̄ igit̄ uniuersas medendi rationes, aut particularem oēm materiā memoriter tenere uel difficillime uel nequaq̄ aliqs possit, cōpendiū hoc ex ueteribus collegi. Nulla.n. de meo inserui, nisi paucula q̄dam in artis operibus mihi & uisa & comperta. Nam quum plureis egregios authores, magisq; Oribasium

ipsum,unde primũ librum,quo totã de tuenda ualetudine rationem cõprehendi,sum mutuatus,quod ille ex iis q ætare Galenum sequuti sunt,adeoq; recentior adhuc extiterit,plegissem optima quæq; ex ipsis se legi,nihil quatenus licuit,ex morbis prætergressus.Etenim Oribasii ipsius uolumen,à septuaginta libris quos continet Hebdomecontabiblon appellatum, quod totam in se artis materiam cõplectitur,non oẽs, quod grandius sit comparare sibi possunt.In huius autem Epitome ad Eustathium filium scripta,præterq̃ quod pleriq; morbi non attingãtur,etiam imperfectam reliquorum speculationem uideas, partim causarum partim signorum : nonnunq̃ &, curatio integra desideratur, ceu alia in memoriam uenerint.

PRÆSENS commentarius notas,causas, curationem, oium morborum cõtinet,similarium,instrumentariorum,& eorum quæ ad unitatis diuortium ptinent.idq; non summatim, sed quatenus licet ample & diffuse.Ante hæc aũt oẽm uictus rationem q̃ sanitati tuendæ facit,exposuimus.Postremũ autem librũ de simplicibus cõpositisq; medicamentis cõscripsimus.

QVID SINGVLI SEPTEM TOTIVS OPERIS libri,nam totidem habentur,contineant.

PRIMVS omnem sanitatis tuẽdæ rationem tradit:item quomodo morbi peculiares ætatibus,anni temporibus,temperaturis,aliisq; nonnullis,caueantur emendenturq;. Præterea ciborum omnium uires & usus habet,ut in capitibus cõprehensum est.

SECVNDVS febreis uniuersas enumerat,ita ut præponantur ipsis,quæ eo conferunt,exempli gratia,notæ ex recrementis,diebus decretoriis,& id genus aliæ.Subiunguntur autem casus qui febribus superueniunt.

TERTIVS affectus declarat,qui singulis corporis partibus obueniunt,sic ut à summo capite ad imos pedes,adeo q; ungueis descendat.

QVARTVS agit de exterioribus & ueluti in aperto cõtractis uitiis,quorum non certæ sedes assignari possunt, sed plureis particulas infestant.In quo & de lumbricis,& dracunculis tractatur.

QVINTVS de animalibus ictu morsuve uenenum relinquẽtibus differit, ubi & de rabiosi canis morsu & metu aquæ, adhæc de nõ rabidi canis morsu hominisq; agitur. Inibi de uenenis eorumq; remediis disputatur.

SEXTVS chirurgicam oẽm exponit, tũ q̃ carnis uitia curat, ubi & teli extrahendi ratio comprehenditur, tum q̃ ossiũ fracturas, luxationesq; artuum complectitur.

SEPTIMVS omnium medicamentorum uireis continet, primum qdem simplicium, deinde & cõpositorum, eorumque potius q̃ in sex aliorũ librorum discursu commemini præsertim maiorum & nominatarũ compositionum. Scio enim illic non omneis diffuse explicari, ne disciplina tædium afferat: tum, ut quærens aliquis unam, aut etiam plureis nobileis confecturas, facile inueniat. In fine adduntur nonnulla ad medicamentorum compositiones utilia, item de alternantibus inuicem remediis agitur, ut totus liber in disciplinam de ponderibus & mensuris desinat. Incipiemus itaque primum uolumen.

PAVLI ÆGINETÆ LIBER PRIMVS, IOANNE GVINTERIO Andernaco medico interprete.

QVÆ GRAVIDIS SVPERVENIANT, & quæ uictus ratio eis conducat. Cap. I.

QVANDOQVIDEM inter ea quæ ſuperueniunt grauidis, hæc potiſsimum infeſtare ſolent, nauſea, continuæ uomitiones, ſputa, ſtomachi eroſio, & cibi faſtidium: non alienum fuerit remedia quibus ab eis uindicentur, perſcribere. Proſunt itaq; obambulationes, cibi non nimium dulces, uina uermicula, odora, maxime quinquennia, & moderata potio. Hæc enim omnia ne mulier nauſeet uomatq́; impediunt. At medicamenti loco uincit polygonium herbam aqua elixam bibere. item anethum & ponticam radicem, quæ indigeti uocabulo rha nuncupatur. hæc tum ante, tum poſt cibum licet aſſumere. Extrinſecus præcordia adiuuari debent, cataplaſmate ex labruſcæ & pumicæ ſylueſtris flore, cytiſi ſmyrniiq́; coma, & fœniculi ſemine, ſiue per ſe, ſiue quomodocunq; uoles miſcere, cum palmulis & uino ueteri. Aduerſus ſtomachi roſiones confert, calidam aquam bibere, quiete inambulare, præcordia contegere lana molli. At eas quæ cibum reſpuunt, uariis & ad uoluptatem quæſitis cibis amyloq́; ſicco ſolicitabis, magis autem hoc obtuleris iis quæ terram edere concupiſcunt, ut in uitio quod Græcis Citta dicitur, acci-

dere conſueuit.id tertio à conceptu menſe potisſimũ contrahitur. Nam tunc fœtus omne quod ratione alimenti ad ipſum fertur, tanquam imbecillior, nequit cõſumere, unde fit, ut quum uaria ex eo recremẽta in ſtomacho grauidæ redundent, uaria & naturæ aliena appetat, exempli gratia, carbones extinctos, cretã Cimoliam, aliaq; complura. Hanc enim ob cauſam appellationem huiuſmodi affectus accepit, uel à picæ auis uarietate, uel quòd eadẽ ſubinde hoc malo corripiatur. Cibi facit appetentiam labor, & lõgior peregrinatio. Quæ uero mulier citra labores agere cõſueuit, haud commode repentinas ſubibit motiones. Verum acria quandoq; guſtare, præſertimq; ſinapi, cibum faſtidiẽti non fuerit alienum. Cæterum eximios pedum tumores quos œdemata Græci dicunt, anthyllis quæ in aceto maduerit ſuper deligata, diſcutit: item folia braſſicæ latioris atq; Cimolia creta ex aceto illita. ſimiliter alumen cum aceto proficit. Recte etiam mala medica, quæ citria aliàs dicuntur, aquæ incocta pedibus admouentur.

DE NVTRICE. Cap. II.

Eligi nutrix debet, nulli morbo obnoxia, ætate mediocris, ita ut iunior quinq; & uiginti annos compleuerit, grandior quinque & triginta non excedat: pectore ſit amplo, mammis magnis, papillis neq; conniuentibus neq; auerſis: reliquo corpore nec admodum obeſo, nec nimium gracili. Præterea magnum eſt infanti commodum, ſi nutrix non multo ante pepererit, maiusq; ſi maſculum. Vitanda ei ſunt, admodum ſiccantia, ſalſa, acria, acerba, acida, amara, & ualide calefacientia. Item odores tum fœdi, tum ſuaues præter modũ, condimenta, aliaq; acria nocent. Ad hæc uenere nutrix abſtineat, manus humerosq; molendo texendoq; exerceat: puerum ulnis geſtet ubi treis iam menſes quatuorve exceſſerit.

DE LACTE NVTRICIS. Ca. III.

Laudatissimum lac est, moderatū spissitudine copia, colore, odore, & gustu. Commendatur & quod in unguē pollicis instillatum, eo inclinato ad lucem, neq; subito neq; tarde uidetur defluere. Iā uero in hunc modum probari potest: infuso lacti in uas uitreum, coaguli exiguū admiscetur, digitisq; agitatur. in quo postquam concreuerit, inspicietur, num casei portio minor q̃ serum fuerit. hoc enim lac inutile est: contrarium huic, concoctu contumax: probatissimum quod utraq; habet mediocria.

QVOMODO LAC VITIAtum corrigatur. Cap. IIII.

Lac uitiatū hoc modo corrigi debet, si crassius fuerit, pituita uomitu elicietur, qui optime oxymelite epoto citatur: laboribus cibum præcedētibus eadem extenuabitur. Tunc nimirum in cibo cōducunt, origanum, hyssopum satureia, scandix & thymus, item radicula exigua, uetusq; salsamentum cum oxymelite. At si acrius tenuiusq; lac euaserit, multis q̄dem tunc laboribus nutricem leuare, sorbitionibus autem & carnibus suillis, sapæq; & uini dulcis potu, reficere conuenit. Si lac fuerit imminutum, sorbitionibus & pleniori modo sustentāda est, uinum dulce potui dabitur: pectus & mamillas perfricare oportet. quibusdam cucurbitula quoq; defixa abunde præstitit. Medicamenta uero etsi lacti generando proficere quidem aliquid sciam, non tamē frequenter ipsis uti præceperim, ut quæ uiolentius consumant. est autem fœniculi radx, & semen, ptisanæ incocta: item cytisi folia ex uino nigro aut ptisana: melanthiū dulce & anethum, pastinacæ radix atq; semen, quæ calida prius irrorata admouenda sunt. Omne uero lac uitiosum, siue crassum, siue acre fuerit & fœtidum, puerum qui prius suxerit, eadem qualitate inficit. Lac autem acre nunquā ieiuno exhiberi debet fœtorem eius uinum odoratū & cibi dulces emendare possunt. Porrò de caseato

lacte tertio uolumine in capite de mamillis tractabimus.

EDVCATIO PVERI. Ca. V.

PRimum infans recens natus melle nutriri debet: mox lacte, idq́; bis die, aut plurimum ter. quum autem prõpte & alacriter puer aſſumit, ac ſpes eſt eum poſſe quod oblatum eſt concoquere, tunc iam & cibus ſolidior recte datur qui non ipſum repleat. At ſi forte imprudentibus nobis puer repletus fuerit, ſomniculoſior autem ſtatim & torpidus magis euadat, uenter intumeſcat infleturq́;, & urinæ aquoſiores reddantur, quæ repletionis notæ ſunt, nihil exhibere oportet, donec cibos prius ingeſtos conſumpſerit. Abunde autem fuerit duobus annis lacte puerum enutrire, inde ad cibos ſolidiores tranſgredi.

DE PVSTVLIS PVERO OBORtis, exanthemata dicuntur. Cap. VI.

PVſtulis quæ puero per cutem eruperint, primũ ſane nullum faceſſere negotium oportet. ubi uero probe decreuerint, tunc iam curare tentabimus, balneis, quibus iniiciantur myrti aut lentiſci folia, aut roſæ. deinde roſaceo aut lentiſcino utendum: ceratoq́; cum ceruſſa, ad hæc nitro abſtergere lenius expedit: nam ualentiora non ſuſtinebit. Optimum uero eſt nutricem dulciori uictu uti. laudatur item maxime ſi puer ipſe neq; pleniore, neque nimis tenui cibo alatur. At ſi uenter ipſius non reſpondeat, tunc mel cibo infuſum ſimul coquere oportet: ſi ne ſic quidem deſcenderit, terebinthinæ inſtar ciceris iniicies. Humectata aluo, milium potiſſimum offerre conducit.

DE TVSSI ET GRAVEDINE pueri. Cap. VII.

QVòd ſi quandoq; tuſſicula aut grauedo puerum affligat, linctus ex melle, quos Græci melitiſmos uocant, adhibentur. Conuenit igitur puero beraliore aqua calida loto caput ipſius melle

copioſo illinere, deinde digito linguam leniter premere: multum enim hoc pacto pituitæ uomitu egeret.

DE GINGIVARVM PRVritu. Cap. VIII.

Prurientibus gingiuis fomento utendum eſt, & liberali unctione ex oleo diſcocto, in quo ceræ momentum eliquatum ſit.

DE DENTIVM ORTV. Ca. IX.

Dentiunt ſeptimo menſe pueri: tunc autem inflammationes gingiuarum, maxillarum, & tendinum, aliquando conuulſiones etiam eueniunt. Tunc igitur puero nihil dãdum, quod mandi postulet. digito autem in lauacro gingiuæ continenter contrectari, & gallinaceo adipe uel leporis cerebello emolliri debet. Vbi iam dentes prodierint, ceruix, caput, & maxillæ delicatis lanis puris cõtegentur, oleoq; dulci & calido fouebuntur: idemq; meatibus auditoriis inſtillabitur. Cæterum plenius Infantem tunc alere, & calida lauare oportet, & ſi alui profluuium experiatur, tentabimus eam epithematis quæ præcipue ſiſtunt, contrahere, inſpergendo lanæ cuminum: aut anethum, aut apium. Salutare eſt etiam ſemẽ roſarum admiſcere, & ſummatim calidis deſiccare. At ſi uenter nihil reddit, melle in glandis figuram coacto, inferius leniter irritabitur. aut nepita detrita cum melle illinetur. Porro conuulſionibus puerorum optime uidetur auxiliari heliotropium in aqua elixum, ſi puer in hac lauetur. confert & irino aut cyprino & ſyncionio perungere, & uniuerſum calefacere. Q uum autem exortis dentibus digitos mordet uulneratq; benefaciet radicem iridis deraſam, nec admodum ſiccam, ore continere. Hoc remedium ulceribus quoq; opitulatur: butyrumq; cum melle illitum adiuuat. Gingiuarum autẽ pruritus, ueteris ſalſamenti caro lenit.

DE ORIS VLCERIBVS QVÆ aphthæ dicuntur. Cap. X.

OBoritur puero etiam ulcus quod aphtha uocatur, nunc ſubalbidum, nunc ſubrubrũ, aliàs cruſtæ modo nigreſcens, quod omnium periculoſiſſimum & lethale eſt. Remedio erit, iris cum melle & ſicca inſpirata. Item roſarum folia contuſa, earumq; flos, crocum, myrrhæ exiguum, galla, lachryma thuris & cortex eiuſdem, & ſimul, & priuatim ſingula melle tincta: ad hæc mulſa, & mali Punici dulcis ſuccus proficit.

AD FEMORVM INTERtrigines. Cap. XI.

FEmorum intertrigines myrtus arida, iuncus anguloſus, & roſæ inſperſæ iuuant.

AD AVRES HVMENTES. Cap. XII.

AVrium humiditates lana ex alumine impoſita aut mulſum, aut uinum uetus inſtillatũ, aut crocum ex uino detritum, deſiccant.

DE SIRIASI. Cap. XIII.

SIriaſis, quæ Latinis aduſtio infantium dicitur, eſt inflammatio partium circa cerebrum, eiusq; mẽbranas. concauum in ea fit ſinciput, concaui itidẽ cum pallore oculi. accedit & corporis totius ſiccitas. Succurrit huic malo uitellus oui ſincipiti cum roſaceo linamenti impliciti modo impoſitus, ſic tamen, ut continue renouetur.

ALIVD AD SIRIASIN.

Oportet eidem loco imponere folia herbæ quam Græci heliotropion, Latini ſolarem nuncupant, cucurbitæ ramenta, cucumeris, quem peponem dicunt, cutem carni adiacentem, aut hortenſis ſolani ſuccum cum roſaceo.

RATIO VICTVS INFANtium atque reliquarum deinceps ætatum, ad uſque declinantes. Cap. XIIII.

Posteaq̃ lacte nutriri infantes desierint, liberiore eis modo & suo ingenio hilariter uiuere permittemus: exercitia autem & alimenta leuiora præscribentur. Ab anno sexto & septimo, tum pueri, tum puellæ, literatoribus blandis humanisq; tradentur. tales enim cũ animi remissione et gratia docent. Animi autem remissio ad probã corporis educationem plurimum adfert momenti. Duodecimum annũ egressi, ad grammaticos iam & geometras mittendi sunt, corpusq; eorum exercere oportet. A quartodecimo usq; ad primũ & uigesimum, mathematicis disciplinis & sapientiæ studio incumbent: exercitiis pluribus propter corporis robur credentur, ut & animo & corpore laborantes, à libidinis impetu coerceantur his etiam uinum circuncidendum est. Aetate florentibus educatio absoluta tum animi, tum corporis congruit. eoq; exercitiis omnibus, præsertim q̃bus quisq; assueuit utendum, cibo pleniore & ualenti. Declinantibus autem moderata competit & animi & corporis educatio. Exercitia enim qualiacunq; fuerint pro horum ratione imminuere oportet: alimento detrahendum, ut quorum habitus iam frigescere incipiat.

DE FRICTIONE PRÆPARAtoria, quæ parasceuastice dicitur. Ca. XV.

ANte exercitationem corpus mediocriter calefacere oportet, frictione linteis adhibita. deinde nudis manibus oleo intinctis ꝑfricare: usq; dum bene incalescat emolliaturq; colore uiuido rubescat, & in tumorem attollatur.

DE EXERCITATIONE. Cap. XVI.

EXercitatio motus est uehemens. uehementiæ aũt finis est, respiratio crebra. Id uero commodi præstat, quod parteis instrumẽtarias morbis non opportunas efficit, & functionibus obeundis ualidas: præterea ut alimenta fortius attrahant, prõptius immutent, & liberalius reficiantur, caloris beneficio

quem illa excitauit, adde quod meatus expurget, recrementa propter ualidam spiritus motionem, expellat. Quoniam igitur alimentorum per corpus membratim digestionem adiuuat, conuenit ut neq; copiosi neq; crudi, siue cibi siue humores, in uentriculo, aut intestinis contineantur. periculum enim est, ne priusquã probe fuerint concocti, in uniuersas animantis particulas distrahantur. Vnde manifesto liquet exercitationẽ cibum præcedere oportere. Notæ autẽ quæ opportunitatem laboris subeundi ostendant, ex urinarum colore petuntur. etenim aquosæ nondum coctum humorem qui ex uentriculo distributus est, significant: rufæ autem & biliosæ, iampridem elaboratum esse esse notant: quæ leuiter pallescunt, initium concoctionis quæ adhuc fit, signant. Tunc igitur ad exercitia ueniendum est, ita ut uesica prius & aluus recrementis leuentur.

DE EXERCITATIONVM generibus. Cap. XVII.

Omnis exercitationis commune est, quòd animali ex se ipsa caloris augmẽtũ excitat. Ex singulis autem exercitationum generibus alia ualida, hoc est, uiolenta est, musculis & neruis robur præparans, cuius generis est quum quis fodit, & maximo onere sublato, aut eodem loco manet, aut paululum procedit: item quum quis quantum maxime poterit inambulat: præterea per funem manibus apprehẽsum scandit, aliaq; plurima in eundem modum obit. Alia celeris exercitatio est, quæ citra robur uiolentiamq; peragitur. id genus sunt cursus, umbratilis armorum meditatio aut quũ duo summis manibus concertant, tum quæ per corycum & paruam pilam fit exercitatio. Alia composita est ex ualida & celeri, quãdo quas ualidas diximus iis omnibus ut uehementibus uti licet, motus modo celeritatem adiicias. Præterea per alias exercitationes lumbi magis q̃ brachia curare la-

borant:per alias ſpina tota,aut thorax tantum,aut pulmo.Exerceri uero oportet quouſq; corpus in tumorē attollatur & rubeſcat,motus prompte, æquabiliter & concinne edat.Inter hæc autem ſudorem cum calido uapore mixtum cernes.Pauſandum uero ab exercitatione tunc primum eſt,quum aliquod horum fuerit immutatum,nempe ſi contractior corporis moles uidebitur,ilico deſiſtendum eſt: ſimiliter quum coloris gratia deperit,ceſſare oportet. Quinetiam quum motus remittere quippiam cernitur,protinus deſinere conueniet.Itidem ſi in ſudore ulla qualitatis eius , aut quantitatis mutatio accidat:quum enim is aut minor, aut frigidior factus intelligitur,tunc deſiſtendum ſcias. oleo mox corpori ſuperfuſo , apotherapia uti deinceps oportebit,inde frictionem apotherapeuticā adhibere:ut pædotribæ factitare ſolent.

DE GENERIBVS FRICtionum. Cap. XVIII.

INter frictiones,dura ligare corpus poteſt : mollis, ſoluere.quapropter quæ ſupra modum reſoluta ſunt,duriter perfricare oportet: quæ autē aſtricta, molliter.At ſi mediocri quis corpore præditus ſit,neque molliter neq; duriter fricandum id eſſe conſtat, ſed quatenus licet uterq; exceſſus uitari debet.Siquidē multa & dura frictio,corporis molem deprimit: modica uero & mollis,ecōtrario implet.Porrò tres quātitatis frictionum differentias,ſi tribus quæ à qualitate ducuntur,iunxeris,nouem coniugationes effeceris, ut ſubiectum eſt. Etenim una iuxta quantitatem, nempe multa,ſi tribus quæ à qualitate ſumuntur , duræ dico, molli & mediocri,adiungatur,treis ſecundum duritiē differentias efficit . modica rurſus ſi eiſdem tribus addatur,treis alias procreat.At mediocris qualitate,eiſdē tribus iuncta,alias treis progignit,ut in formula ſubiecta uidere licet.

QVANTITAS.		QVALITAS.
Multa)		(Dura
Multa)	&	(Mollis
Multa)		(Mediocris
Pauca)		(Dura
Pauca)	&	(Mollis
Pauca)		(Mediocris
Mediocris)		(Dura
Mediocris)	&	(Mollis
Mediocris)		(Mediocris

DE VOCIS EXERCITATIOne. Cap. XIX.

INter uocis exercitationes ſuauis aptaq́; modulatio nihil ad ſanitatem tuendam proficit: grauioris autem uocis ſonus utilis habetur, eoq́; exercere eum oportet. Ita enim aer copioſisſimus inſpiratu in corpus attractus, thoracem, uentriculum & meatus totius corporis deducit, dilatat, aperitq́;. Quapropter ipſa lectione humores qui redundant, excernit. fortius igitur legentibus, magis & per ſudores, lenius aũt, ꝑ latentem totius corporis perſpiratum. Accidit enim propter extenuationem multa recrementa, nempe ſputa, mucos & pituitam, ꝑ ſcreatum excerni conſumiq́;. Iis uero qui propter frigiditatē excalfieri deſiderant, quodnam aliud præſentius remedium eſſe potuerit, q̃ functio quæ reſpiratione peragitur. Conſilium igitur eſt, hos frequenter legere ut toto corpore relaxato, fuſaq; carne, arteriam & alios ſpiritus tranſitus ſtudioſe rarefacientes, per grauiores uocis actiones modulentur. Vti autem oportet uocis officio neq; temere neq; inconſiderate. ſed quũ nec uitioſis corruptisq́; humoribus repleti ſunt, neq; magnæ & euidentes ſto

machi cruditates apparent, ad uocis exercitationem accedendum est, ne corrupti uapores per corpus largius distribuantur.

DE LASSITVDINIBVS OB exercitationem. Cap. XX.

VLcerosa lassitudo ab excrementorum tenuiũ simul & acrium copia contrahitur. Tensoria nullum quidem excrementum, cuius ratio aliqua sit habenda, in corpore contineri indicat, sed in musculis neruisq; affectus quidam quo tendi uidentur residet. Ea uero quæ inflammationis speciem præ se fert, in qua nimirum ceu contusas aut inflammatione obsessas parteis sentimus, tunc solet incidere, quum musculi impendio excalfacti, aliquid ex circũfusis sibi recrementis attraxerunt. Est & alia quædã præter has quarta affectio quæ oritur quum musculi supra q̃ par est, siccantur, ita ut cum se exuerint squalens corpus cõtractumq́; appareat atq; ad motus pigrum. Remedium ulcerosæ lassitudinis est, si quæ redundant euapores frictione multa molliq; cum oleo copiosiore, quod omnis astrictionis sit expers. Altera lassitudo in qua tensio sentitur, hoc pro curatione desiderat, ut relaxetur, sanè relaxatur quod distentũ est, pauca & molli frictione, eaq; ex oleo dulci atq; egelido: item intermissione omnino, quiete balneis temperatis, atq; in calida mora lõgiori: adeo si bis terve ipsum laues, plus profeceris. Tertiæ lassitudinis inflammatoriæ curationis consilium, ad tria dirigitur, nempe, superuacanei euacuationem, extenti remissionem, & inflãmationis refrigerium. itaq; & oleum copiosum tepidumq́;, & frictiones mollissimæ, & lenta in temperatis aquis mora, eiusmodi lassitudines persanãt. pari modo & multa quies, *maxime cõtinua. Quarta affectio nihil sanè à priori consuetudine immutari postulat, nisi caldiorẽ aquam, quæ sensim contrahat: altero die, apotherapię exercitationẽ, ad hæc soliũ similiter calidũ, sic, ut ægri

* Galenus unctio continua.

protinus in frigidam exiliant. Statim uero oẽs qui lassitudinibus laborant, cibo refici debent.

DE CVTE ASTRICTA. Cap. XXI.

ASTrictio quam Græci stegnosin uocant, accidit, aut obstructis, aut densatis meatibus. obstructio quidem, ex copiosis, aut ex crassis humoribus crudis concoctionemq; non expertis, oritur: densatio autem, ab iis quæ refrigerant, aut astringunt, aut desiccant. Ac deprehenditur sanè iam dictus affectus, statim ubi se exuerint, ex colore albo, & cutis tum duritie, tum densitate: tum quod in ipsa exercitatione uix incalescant. Succurrit huic affectioni calefactio, quæ ualentiore exercitio, balneisq; calidioribus petenda est. Mora uero in frigido solio diuturna non sit. imo nec ipsa aqua nimium sit frigida. Vbi uesteis sunt induturi, ungentur aliquo quod mediocriter calfaciat oleo, dulci ac tenui. Cutis autem densitatem abunde etiam sanat oleum anethinum, præsertim si uiride fuerit anethum: oleumq; ex populo nigra confectum.

DE SPONTANEIS LASSItudinibus. Cap. XXII. 1

QVoniam ulcerosa lassitudo ex acrium recrementorum uitio contrahitur, si quidem paucus omnino uitiosus humor fuerit, apotherapiæ exercitatio suffecerit: si copiosior, & altius in cor- 2
pore redundarit, eiusmodi malo obnoxiis nec exercitationem nec ullum omnino motum iniungemus, sed quiete somnoq; recreatos abstinere cibo totum diem cogemus, deinde uesperi pinguiter unctis, temperatoq; balneo lauatis, cibum boni succi & sorbilem exi- 3
guum dabimus, non tamen à uino eos arcentes. hoc enim semicrudos humores, si aliquid aliud concoqt. Si ergo his peractis malum conquieuerit, ad pristinam consuetudinem pro ratione reducendi sunt: sin in po-
sterum etiam diem remaneat, de ualentiore iam reme- 3
dio considerandum est. Si enim uires constent, duorũ

alterum,aut sanguis mittendus est aut purgatio exhibenda,sed ita ut discernamus,utrum magis expediat. Quod si uires inualidæ sint,sanguinē dimittere haudquaquam oportet,sed deiectionem mediocrem tentare. At si crudi humores omnino fuerint, neq; sanguinis detractio,neq; purgatio,neque exercitium ex usu est,imò ne mouere quidem in totum, aut lauare expedit. Tales igitur in quiete omni seruandi sunt, cibis potionibusq; & medicamentis quæ extenuent incidantq; sine manifesto calore,reficiendi. Pro cibo igitur oxymel,modicum ptisanæ,nonnunquam & mulsæ exhibebitur. Quoniam uero præcordia eiusmodi omnibus turgida inflataq; sunt,ac facile quicqd assumpserint in flatus conuertitur,satius fuerit cum cibo piperis aliquid offerre. Vtilius autem erit, & medicamēto quod diospolites dicitur, uti:item dia trion pepereon simplici:utilissimumq; ipsis est oxymel. Potui sument apomel, præsertim ubi coacu't, uinaq; leuiter acescentia.cibi erunt qui sine calore attenuent,cuiusmodi est capparis si ex oxymelite,aut oxelæo assumatur. Porrò tensionis lassitudo quæ sine exercitiis oboritur, copiam innuit solidas corporis parteis distendentem. Constat autem omnibus, optimum esse præsidium quum sanguinis copia subest,aut uenam incidere, aut malleolos scarificatu sauciare. Quæ uero inflammationem repræsentat lassitudo spontanea,ea ne paucis quidem horis,nedum duobus tribusve diebus eodē tenore consistit,sed protinus febrem accendit uehementissimam, nisi sanguinis detractione malo prius ocenrreris. Præstiterit autem,si fieri queat, bis eodem die sanguinem detrahere:ac primum quidem ita mittere conuenit,ne animi defectu homo periclitetur: secundo autem,ne defectio quidem ipsa formidari debet. At qui sic affecti sanguinem non dimiserint, hi ut periculum euadant seruenturq; bonæ fortunæ beneficio opus habent.

VICTVS SENVM RATIO. Cap. XXIII.

SEnectus quum ſicca frigidaq; exiſtat, per calefacientia humectantiaq; corrigi debet. Frictio itaq; adhibenda eſt, citra laſsitudinem: imbecilliores ter die cibo refici debent: ad tertiam quidem horam, panis exiguo cum melle attico: ſeptima uero hora ubi frictionem exercitationesq; ipſis congruas & balneum fuerint experti, primum ſanè quæ aluum emolliunt, aſſument. deinde piſces, aut auiculas, hinc poſt cœnam ea quæ optimi ſucci ſunt & ægre corrumpũtur. Non prohibeo item uinis ex melle præparatis uti præcipue quibus de calculo in renibus creato, aut èt podagra ſuſpicio eſt quando petroſelinum uino recte iniicitur. At ſi quando pituita in uentriculo contracta, neceſsitas eſt aliqua quæ eam incidant, deligere, protinus ad humectantem uictus rationem digrediendum eſt: contra quod fici maturæ ante alium cibum ipſis exhibentur: per hyemen uero caricæ, ſi nullum in dextra præcordiorum parte uitium accidere ſentiant. At quia ſeroſa pituitoſaq; in ſenili corpore excrementa colliguntur, urinam quotidie promouere conſiliũ eſt, & aluum ſubducere, præſertim oleo ante cibum epoto. Clarum uero eſt, omnia olera ante cibum ex oleo, garoq; ſumi oportere: itẽ oliuas muria ſeruatas, quas halmadas dicunt, & damaſcena. Quòd ſi uenter magis aſtrictus nihil deiecerit, & mercurialis herba, & unicum abunde ſunt. benefacit etiã reſina terebinthina, interim unius auellanæ, interim duarum triũve magnitudine ſumpta. Iam oleum q̃bus aluus contracta eſt, per clyſterem utiliſsime infunditur.

DE RVGOSO CORPORE. Cap. XXIIII.

FRugat corpus erui farina, uiti albæ miſta.

ALIVD SMEGMA QVOD continue illinetur. Fici pingues ſimul cum bryo

nia contuſæ, farina erui uſta, aut ſepiæ teſta cum melis momento trita.

QVOMODO CORPVS SVAuiter oleat. Cap. XXV.

VT corpus bene oleat eidem unctioni cupreſſi comam aridam contuſam admiſceto, aut piceæ corticem. Meminiſſe uero debes, ut mane poſtquam corpus ueſtimentis munieris, pauxillū caſſiæ aut ſabinæ herbæ deguſtes.

QVOMODO HABITVS INcaleſcat. Cap. XXVI.

AD habitudinem calfaciendam in balneo uten dum eſt hoc puluere, qui recipit, nepitā, ſampſuchum, hyſſopum, baccas lauri, rorem marinum, lapidem pyritem, ſalem, fecem combuſtam, nitrum, pumicem, pro cuiuſq; ratione: item ſinapis, herbæ pediculariæ & cocci gnidii momentum. à balneo, acopiuſus erit quod calefaciat: uinum uermiculum, uetus potui dabitur. item potio medica ex mulſo, pipere, ruta, & conſimilibus, utilis eſt.

QVOMODO COLOR MAlus emendetur. Cap. XXVII.

COrpus decoloratum pallidumve uita iucunda & cibus boni ſucci emendat. miſcetur autem huic radicula, porrum, & uiride cicer. Iam mali punici dulcis ſuccus ſorbitionis modo ſumptus, bonum colorem efficit. Proficit etiam oleum cui bryoniæ radix diutius ſit incocta. idem & corporis cutem intendit erugatq; ſmegmatis autem miſcere oportet glutinantia quæ fiunt ex quopiam aſtringentium, farina, bulbo, narciſſo & bryoniæ radice. bene colorant, ſi copia datur, tum radix tum ſemen amaræ amygdalæ in aqua elixa, & in balneo adhibita.

AD LIVORES. Cap. XXVIII.

LIueſcere ſenum corpora prohibemus, ſi cutem ipſorum craſſam, ita ut minus iniuriis

pateat, & habitum calidiorem reddiderimus. Vt autem celerius id aſſequamur, ſale in balneis, ſuper partem quæ nigruerit uti conueniet, eandemq; fomẽtis per ſpongias decocto radiculę aut abſinthii immerſas, adiuuare.

QVOMODO DENTES AB iniuria aſſerantur. Cap. XXIX.

DEntes ab iniuria uindicabis, ſi primum caueas ne cibi quos ingeſſeris corruptionem experiantur, mox cõtinuam uomitionem deuites: deinde eſcas dentibus incommodas, nempe ficus aridas: mel coctum & ſatis durum factum, palmulas uix fragiles, adhæc omnia glutinoſa, quæq; adeo frangi contumacia ſunt, ut denteis commoueant. inſuper uitare oportet, quæ denteis ſtupefaciunt, perfrigida cuncta & putrida. Conducit itidem ſecundum cibũ denteis purgare.

QVOMODO GRAVIS AVDItus corrigatur. Cap. XXX.

AD grauem auditum corrigendum, uincit primum meatus per quos audiendi facultas eſt, ſordibus expurgare: per interualla autem linteum dropaci intinctum ipſis demittere, atq; prius expreſſum retrahere. ſummè enim meatus purgat, & ſimul auditum auribus reddit. Deinde aliquo erui inſtar inſerto, meatum ad diem obturabis: poſtea ipſo exempto, quotidie oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut pingui anſerino, cum exiguo fellis bubuli perunges. Rurſus diebus aliquot interpoſitis ſinapi & ficis contritis factum penicillum ad ad horas duas imponis, inde hoc exempto infundis oleum, quod in aſphodeli radicis ſucco deferbuerit.

AD OCVLORVM CALIGInes. Cap. XXXI

NE caligine oculi corripiantur, quum in aquam frigidam te mergis, illos diu in eadem aper-

tos esse conneniet, hinc enim robur uisui adiicitur. Lectione uero non te fatigabis, uino crasso & dulci abstinebis, similiter cibis qui in superiore uentriculo diu remorantur, concoctu difficiles, & qui humores lentos crassosq; generant: cuiusmodi sunt cruca, porrum, & omnia quorum acrimonia sursum effertur. Vitare item oportet supinum incubitum diuturnum, frigus, uentos contrarios, fumum & puluerem. Iam uero aquam oculis instillare quotidie ad mẽsem totum, iuuat. quæ in hunc modum præparatur, fœniculum uiride fictili uasi extrinsecus picato, cum aqua cœlesti demittitur, deinde exempto fœniculo quod reliquum est repones.

DE REPLETIONE. Cap. XXII.

PLurimum noxæ ciborum repletio conciliat, quanuis probam in uentriculo concoctionem sortiti sint. Nam quum uenæ nimium repletæ laborant, distenduntur, rumpuntur, obstruuntur & flatu implentur, credibile admodum est, grauissimas ex hac causa ægritudines procreari. Quum igitur uẽtris urget repletio, interim uomitu quod redũdat, interim per aluum excernitur: in totum inualidior hæc, ea est quæ uenis accidit, nõ tamen & ipsa admitti debet, sed si quis impendio plura assumpserit, statim eum uomere oportet. periculum etenim est, ne obita concoctione uenæ repleantur: magisq; si intemperantius cibis continue assumptis, nullam deinde uacuationem experiatur. uomitu igitur solicitari debet priusq̃ cibi corrumpantur. At si aliquid eum impediat, aluus soluta frequenter succurrit. sin minus illa fluxerit, certe diutius dormire & potui aquam calidam frequenter sumere, consilium est. Vbi iam abunde concoxerit, præsertim aluo largiter fusa, lauacris fomentisq; adiuuare, salsamenti parum ac potionem dilutam exhibere oportet. At si neq; descenderit aluus neq; celeriter obita est concoctio, sed corpus uniuersum graue, ad

motus pigrum,& ſomno lentum fuerit,mens præter rationem quodammodo torpeſcat,uenarum repletionē eſſe cognoſcas. Qui uero præter hæc laſsitudine premuntur, eos conquieſcere dum uentriculus ingeſta cōcoquat,deinde laboribus inanire expedit.

DE EBRIETATE. Cap. XXXIII.

EBrietatem uomitus repente obortus diſcutit: itē aquam & mulſam liberalius ſuper bibere uincit, atque ſic uomere,uſque dum plurima reiecerint, ac ſtomachi uellicatus obtundatur.à uomitu ſolium ingreſsi copioſe ungentur, reliquo tempore cōquieſcent, & accurate cooperti diutisſime dormient, quouſq; temulentia diſcutiatur.

QVIBVS CIBI CORRVMpuntur. Cap. XXXIIII.

CIbis in uentriculo uitiatis, ſi quæ corrupta ſunt deiiciuntur,maximum ad ſanitatem eſt compendium:ſin minus,iis quæ leniter ſubducunt aluus irritanda eſt.Huiuſmodi autem malo affectis uomitus ante cibum,uini paſsiq; potu excitatus,conducit. Nihil præterea uel nidoroſum,uel graueolens uel in totum cibum corruptioni opportunum aſſumere ipſos conſuluerim,ſed ea quæ boni ſucci ſunt deligere. Iam per interualla temporis mediocria aluum ſubducere, ex iis quæ mediocriter purgant,ita affectis confert.

DE VENERE. Cap. XXXV.

VEneris hæc ſunt commoda:humores ſuperuacuos inanit,corpus agile præſtat, in augmentū promouet,& uirile magis efficit. Quantum uero ad animum ſpectat,impeditam intelligentiæ uim diſſoluit,iratos mitigat,eoq; melancholicis coitus, ſiquid aliud,remedium eſt accommodatisſimum: item alio modo inſanientibus integritatem ſenſuum reſtituit. Iā pituita redundantibus uenus eſt utilisſima: alii enim cibum reſpuentes, eius cupiditatem hinc recuperarunt:alii,continuis per ſomnum ueneris imaginibus libe

rati sunt., Cæterum natura ueneri idionea est calida & humida, ut quæ reliquis salacior sit. Minime uero coitum excitat uictus qui siccat refrigeratq́;, ætas senilis, tempus autumnale. Quapropter uictus ratio humida calidaq́; adhiberi debet, mediocritas & laborum & ciborum. Quemadmodum uero moderati labores, ita etiam concubitus ipse mediocris conuenit. Nam & ad opus incitat, & facilitatem quandam consuetudini præbet. Requirit autem libido, si quid aliud, alimenti exuberantiam, eoq́; cibi potissimum ualentis materiæ utiles sunt: ex piscibus autem polypodes. etenim præcipue ad uenerem incitare creduntur. his adduntur, molli cute præditi: ex oleribus autem, orminum, erysimum, eruca, & napi, quæ in medicamentorũ uicem dantur: ex leguminibus prosunt, faba, cicer, eruilia siliquæ, & pisæ quæ præter quod largiter corpus alunt, flatibus replent. Ruta igitur quia flatus discutit aboletq́;, ideo etiam ueneris ardorem obtundit;. magnifice autem probo uuas ut quæ humectent, & spiritu sanguinem repleant, qui in uenerem proritat. Quum igitur concubiturus es, nimiam satietatem, cruditatem, lassitudinem, cauebis: item ne uomitus, aut purgatio præcesserit similiter repentinum alui profluuium, licet nonnũquam uenus diuturnum fluorem desiccet. At uehementeis coeundi cupiditates non laudo, sed potius resistere eis consulo, præsertim iis quos morbus aliquis infestat. Saluberrimum igitur post exercitationem, balneum moderatumq́; cibum, uenerem exercere. ita enim uiribus conducit, & frigus obortum minus offendet. Tempus autem concumbendi opportunum est, secundum cibum, ut supra dixi, antequàm somnus inuadat. lassitudo siquidem ex coitu contracta obdormienti statim remittitur. Id uero tempus etiam liberis procreandis accommodum est, tum aliis de causis, tum quod mulier consopita, genituram facilius retinet.

AD EOS QVI VENEREM exercere nequeunt. Cap. XXXVI.

NAturalia continue pingui ungentur, cui adiectum ſit narciſsi radicis momentum, aut cocci gnidii, aut pyrethri, aut herbæ pediculariæ, aut ſeminis urticæ, aut uiticis. Potiones cõgruunt, ex pipere, aut ſatyrio, aut eruca, aut cnico, aut ſimul omnibus. eſſe confert ante cibum bulbos toſtos, rubentes ac exiguos, cum ſale & oleo, aut ſcillæ tabefactæ modicum: item compoſitis aduerſus hoc uitium inſcriptis remediis utendum eſt: item ſubinde laſciua legere competit.

DE IIS QVI IMMODICE coierint. Cap. XXXVII.

QVoniã ex immoderata uenere corpus rarius, frigidius, ſiccius, & imbecillius euadit, ratio eſt admouere quæ denſent, calefaciãt, humectent, confirmentq́;. Qui igitur immodico concubitu exhauſti ſunt, ueſtimentis calidis operti cõquieſcent, ſomnoq́; longiore, donec corporis contentio ſubſidat, reficiẽtur: atq; ſic ab imbecillitate ſeſe uindicabunt.

SI SEMEN GENITALE REdundet. Cap. XXXVIII.

NOnnulli ſemine copioſo, & calido collecto, in uenerem proruunt: quod cum egeſſerint, corpus inualidum, ſtomachum reſolutum obtinent, extenuantur ſiccanturq́; ob quam cauſam ſi rurſus à concubitu abſtinuerint, capite grauantur, & ueluti ex repletione cibum faſtidiunt, deinde ſtatim ueneris imaginibus obnoxii eodem modo afficiuntur. Nihil igitur his quod ſemini augendo efficax eſt, ſed potius & cibi & medicamenta quæ id corrumpant, offerri debent. à balneo renes oleo roſaceo, melino, & omphacino perungere oportet. Satius autem eſt oleum cera addita, ne defluat, craſsius efficere, miſcereq́; ſuccum aliquem refrigerantem, nempe ſemper uiui, ſolani, cotyledonis

& psylli:ac horum quidem per æstatem,reliquis autem anni temporibus,tum aliorum,tum lactucæ succum:itē lini semen quod aqua fuerit incoctum.nam hoc quoq; refrigerantem succum exhibet. Ad hæc lamina plumbea lumbis subiecta,ueneris insomnia cohibet.Iā herbæ refrigerante ui præditæ si cum ruta substernantur,& teneris urticis surculis, idem præstant. Præterea semen *lini & rutæ in cibo sumptum.Cauendum uero est,ne lumbis uehementer refrigeratis renes offendantur.

*Oribasius uiticis.

SI PERFRICTIO NOCVIT. Cap. XXXIX.

QVi frigori nimio patuerunt, locis calidioribus decumbent,cyprino aut irino peruncti. postea ubi modice incaluerint,piper,myrrham cum uino dulci odorato &ueteri assument,aut liquorem cyreniacum cum uino uel aceto, aut pyrethrū castoriūve ex aceto:cibo autem calidiore recreandi sunt.

SI INSOLATVS ADVSsit. Cap. XL.

SI qui uero exusti in sole sunt,his locis aeri expositis decumbendum est,perfundendaq; frigida, facies,manus & crura:si siti conficiuntur, frigidam aquā qui assuerunt,bibent.atq; hæc pro ratione,& non uniuersim facere expedit.cibum assument exiguum, q facile in membra distribuatur,humidiorem potius quā densiorem.

DE PITVITA IN SVPERIOre uentriculo redundante. Cap. XLI.

QVod si in aliquem interdum incidas qui cibos ualentis materiæ auersetur fastidiatq; admodū & si assumere compellas, nausea afficiatur,sola uero acria appetat,neq; iis quidē oblectetur,sed uentris inflationem nauseamq; sentiat, ac paululū ructibus solis leuetur, interim uero & ipsi cibi quos assumpsit, præsertim in acorem conuersi,uitientur, omnino intelligendum tibi uenit summam curationis existere,ut pitui

tam à uentriculo abstergas. Ego quandoq; ita affectum noui, q radiculis ex oxymelite sumptis, incredibili crassioris pituitæ copia uomitu egesta, integræ statim sanitati restitutus sit.

QVOMODO FACILE QVIS uomat. Cap. XLII.

QVoniam laboriose uomentibus multa solent absurda superuenire commodum fuerit quomodo quis facile uomat, exponere. Etenim uomitus pituitam inanit, caput leuat, & ne qui auidius nonnunquam cibum ingesserint cruditate laborent, uinoq́; liberalius sumpto offendantur, prohibet. At quæ offerentur, neque acerba neque sicca erunt, sed partim dulciora quodammodo humidioraq́;, partim acriora. Commendatur ad hæc radicula, eruca, salsamentum uetus, origanum uiride, cepæ momentum & porri. Promouet uomitus etiam ex leguminibus ptisana cui mel additum sit, lomentum, carnium pinguia. uerum non solum iura ipsarum, sed ipsas quoque integras deglutire oportet, eoq́; uomiturus non diu madendis ipsis immorabitur. omnia uero per coctionem mollia flaccidaq́; erunt. Iam constat, uina dulciora deligi oportere, ut quæ in stomacho magis supernatent, atque eam potionem egelidam assumi. Confert etiã amygdalas melli intinctas comedere, ac placentas gustare: item peponis & cucumeris semen maceratum detritumq́; cum melle assumere, radicemq́; cucumeris cõtritam ex melle. At qui ualentioribus uti uolunt, narcissi bulbo aquæ incocto, uinum temperant. Mouet autem uomitiones irinum quoque unguentum, si digitis eo perunctis, irrites. Porrò uomentis interest, ne cesset uel intermittat, usque dum omnia eiecerit: à uomitu os colluat, faciemq́; posca aut aqua abstergat. id nanq; dentibus conducit, & caput releuat.

QVÆ SANIS ALVVM SVBDVcant, & quæ urinã moueant. Cap. XLIII.

VEterum nonnullis ſatis eſſe ad ſecundam ualetudinem tuendam uiſum eſt, ſi aluus quotidie & urina pro ingeſtorum copia, ſine uitio & abũde reſponderet, ac quum uacuatio iuxta proportionem accidebat, commẽdabant: ſin minus, promouebant urinam quidem ſcandice, apio, aſparago, petroſelino, aniſo, nepita, origano, abſinthio, graminis carduiq; radice, cytiſo, adiantho, omnibus in aqua elixis, quorum decoctum cum uino potui exhibebant. hæc enim per urinã ſanguinem repurgant, unde non parum utilitatis percipitur. Aluũ adiuuabant terebinthina, ex qua oliuæ magnitudinẽ dormituris deglutiẽdam offerebant. At quũ acrius ſubducere eam cogitamus, rheu momentum admiſcebimus. Accommodata deiectioni ſunt, oua ſorbilia: ex oleribus, beta, malua: item cochlearum ius. atque hæc forte abunde erunt. Efficacior eſt herba Mercurialis, in aqua cum ſale elixa comeſtaq;, eiuſq; decoctum potui datum: ſimiliter folia ſambuci. idem præſtat polypodii radix duobus denariis ſalſamento inſperſa, aut etiam in ptiſana ſorpta. ad hæc ſerum lactis cum ſale aut melle, ad treis heminas quatuorve aſſumptum: ueteris quoque gallinacei ius, tum per ſe, tum cum cnici denariis duobus. nonnunquam & aloe trium cicerum inſtar ſecundum cœnam recte aſſumitur. Præſtantiſſimum uero eſt epithymum in uino poſt mediocrem cœnam potum: qui acrius uacuare deſideret, mane epithymi drachmã ex oxymelite, uerno tempore ebibat.

DE CLYSTERIBVS. Cap. XLIIII.

IN quibus uenter ægre deſcendit, & ſtomachus imbecillis medicamenta ad ſubducendum efficacia non ſuſtinet, clyſteribus utendum eſt, quum pituita quidem in inteſtino reſidet, iis quæ fiunt decocto caricarum, betæ, nitri, ſyluestris cucumeris radicis, melle, oleo chamæmelino, aut anethino: quum ſiccitas magis urget, iis quæ conſtant

althæa, fœnu græco, chamæmelis, oleo, mellis exiguo. Interim etiam oleum per ſe dimidiæ heminæ menſura iniectum, abunde proficit. non tamen continue id faciundum eſt, ne natura his irritata, ſpontaneæ excretionis obliuiſcatur.

DE GLANDIBVS. Cap. XLV.

VTimur etiã glandibus ſubinde ſtercoris excernendi gratia, & in quibus id quod per clyſterẽ inditum eſt, non egeritur. Finguntur autẽ glandes ex ſale toſto, melle & nitro: item thymus diſcocto melli additur. Fiunt etiã ex reſina terebinthina, & nitro: interdum & cocco gnidio modico. Sed quia uellicatus mouet, parteis ipſas oleo delinere conuenit. præterea pyrethrum aut piper admiſcetur, conuenitq; reſolutionem expertis, & iis qui ex perfrictione inflationes contraxerunt. Inſuper centaurium pici & ceræ admiſcetur, ac naturalium reſolutionibus aptum eſt præſidium. Infantibus autem etiam ſalis grumus imponitur. Fit quoque glans ex ficubus cum nitro [aut ex uua paſſa, nitro & cumino.]

[Inſtauratum ex Oribaſio.

DE IIS QVÆ PER OS CAPVT purgant, apophlegmatiſmi uocantur, & quæ ꝑ nareis, unguentiſq;. Cap. XLVI.

HVmores in capite reſidentes per ſputa uacuamus, quod ſi leuiter facere uoluerimus, piper cum maſtiche temperabimus: ſi acrius uacuare libet, pyrethrum aut herbam pedicularíam mandi præcipiemus. Item anemonæ utriuſq; radix manſa pituitã prouocat, capparisq; radicis cortex. atq; huiuſmodi remedia ſeroſum excrementum uacuant: craſſam uero lentamq; pituitam, ſinapi cum oxymelite gargarizatũ, aut ſapa in qua origanum, aut hyſſopum ſit incoctum. Ego autem eam ſinapi ex oxymelite admiſceo. At ſi cerebrum muco purgari deſideret, acribus eum remediis, quorum nonnulla etiam ſternutamenta mouent, euocabimus. Itaq; anagallidis utriuſq; & anemonæ cu-

susuis, & betę, succus per nareis purgat: item cucumeris sylvestris foliorum succus naribus ipse & per se & cũ betarum decocto succove infunditur. sternutamentum uero crudis humoribus qui in thorace, pulmone & capite continentur, non expedit. os autem eiusmodi illinetur unguẽto, quod recipit sinapi cum betæ succo: eoq́; palatum & columellam illinito. idem etiam per nareis purgat. Iam melanthio quod facile paratur, ad narium illitionem subinde usus sum, interim aceto acri pridie macerans, deinde postridie cum aceto rursus læuigans infundensq́; naribus. Nonnunquam oleo ueteri idem melanthium detritum, similiter illeui. Ita & Archigenes eo usus est, quum narium foramina obstruerentur: priori autem ex aceto, Criton in morbo regio uti solebat.

QVÆ MENSEIS DVCVNT. Cap. XLVII.

QVæcunq; urinæ ciendæ sunt, eadem omnia menseis dicunt, nempe brassicæ radicis decoctum potum, Persicæ radix, ruta, chrysanthemon, dictamnũ & erucæ semen: item quæ ori uuluæ apponuntur, menseis commouent, ut ruta cum melle trita, aut porri succus, aut allium tritum appositum, aut myrrha cum uino læuigata, aut leporis coagulum.

QVÆ SVDOREM MOVENT. Cap. XLVIII.

SVdorem eliciunt chamæmelũ aridum tritumq́; et oleo inspersum, si summę cuti ualide infricetur: seseli, pyrethrum, cachryx, anisum, similiter oleo inspersa. item nitrum tostum non nimis tenue, cũ oleo efficax est: ad hæc salis flos oleo temperatus, & liquor cyrenaicus aqua dilutus corpori infricatus epotusq́; ciceris magnitudine. Pari modo nepita & pota cũ mulsa, & extrinsecus cum oleo infricata proficit.

DE AERE. Cap. XLIX.

LAudatissimus aer est, qui exacte purus: is autem nimirum erit qui non ex stagnorum, aut paludũ

uapore exurgit, neq; ex barathro quodam pestilentem auram exhalante prouenit: ita qui ex cloaca magnam ciuitatem purgante eructatur, uitiosus est. Quinetiam nebulosus similiter sanitati non facit, quemadmodum etiam qui in conualli altis undiq; montibus contentus, nullam auram recipit. Hoc igitur modo uitiosus aer omni ex æquo ætati nocet, omniq; temperaturæ: sicut optimus prodest. At qualitate uarians aer, calore dico, frigiditate, siccitate, & humiditate non similiter uniuersos afficit. Etenim temperatis corporibus aer temperatus utilis: intemperatis, qui contrariam temperiem habuerit confert.

DE AQVIS. Cap. L.

Aquarum præterea & uirtutes & uitia cognita habere expedit, ut quæ in omnem ferè usum magisq; ad quamlibet uictus rationem requirantur. Ea igitur optima aqua censenda est, quæ nullam aut gustu, aut odore qualitatem repræsentat, sed protinus bibenti suauis est, & uisu pura limpidaq;, quum etiā à præcordiis statim descendit, melior alia quærenda non est. Nam quæ in præcordiis residet diutius, uentriculum ferit, inflat, grauatq;, uitiosa censebitur, huiusmodi aqua neque cito calefit neq; refrigeratur, sed quæ in ipsa elixantur, tardissime peiusq; decoquuntur. Præstat itaque talem aquam experimento discernere. Qui uero notis quoque eam uolet agnoscere, iis quæ dicentur attendat. quæ enim ad septentrionem spectat, à sole auersa, tarde permeat, & indomita lente calescit & refrigeratur, quæ autem ad orientem peruenas quasdam terræ prorūpens, citissime calefit, iterumq; refrigeratur protinus, hanc optimam esse sperandum est. Probatur item quæ æstate frigidior, hyeme calidior est. Nonnulli & pondere aquam examinant, leuem præstare credentes, hoc igitur si aliis à me commemoratis accedit, commendatur, uerum sola hæc bonæ aquæ nota non sufficit, quanquam imbrium aqua authore Hippocrate le-

uisſima ſit, dulcisſima, limpidisſima, tenuisſimaq;, eo quòd ſol leuisſimum & tenuisſimum attrahat, ac id non ex alia aqua ſolum, uerum ex mari quoque & corporibus: quapropter etiam omnium promptisſime computreſcit, ceu diuerſis ex qualitatibus conflata. Nemo autem aquam putrefactioni opportunam deterrimam eſſe exiſtimet. nam mutationis facilitas uirtuti potius, quàm uitio tribuitur. Quæ igitur aqua optimæ notas habet, ſi prompte etiam putreſcat, ea cenſebitur ſaluberrima, etſi quum mutari incipit, occaſionem raucedinis, tuſsiculæ, & grauitatis uocis, præbeat. At inter imbrium aquas, æſtiua quæ tonitru decidit, præſtantior eſt, quàm quæ nimbis demiſſa eſt. Ex glacie & niuibus aqua, inſaluberrima eſt. Nam ea congelaſcente, tota pars tenuior exprimitur. Porrò limoſam fœdiq; odoris & abſurdas reſipientem qualitates, recte decoques, atque ita meliorem redditam potui dabis uino temperatam: ſi aſtringit dulciori: aliam uero, acerbiori. Nonnullas percolare expedit, nempe limoſas, ſalſas, & bitumen referentes. Cæterum frigida uehementer aqua à cibo aſſumi debet, non tamen uniuerſim cumulatimq;. Non deſunt qui cibos & potiones aduerſus aquarum uitia inuenerint: ac alii cicerum decoctiones præbibunt, uel eadem quoque edunt: alii caucalidem ſimiliter cum piſciculo quodam elixam, item fœniculum: reliqui betam & cucurbitam ſale conſperſam cum uino dilutiore præſumunt.

DE LAVACRIS. Cap. LI.

AQuæ frigidæ lauationem ita quidem laudo, ut nō iis qui nullo uictus delectu agunt, ex uſu eſſe dicam, uerum ſolis illis qui eodem accurato, laboribus, & cibis ſicut expedit, utuntur. Porrò uulgaribus q̃ amplius interdū refrigerari deſiderant, abunde eſt natare ꝑ æſtatē, ſi iuuenes ſint, carnoſi & frictionibus ante excalfacti. Sint autē qui aquam ingredientur, neq;

uenere, neque alio quodam modo laſſi, neq; cruditatẽ ſentiant, neq; uomitu, aut aluo inaniti, neq; uigiliis defatigati. Periculoſum enim ſi quis ita affectus frigidæ lauacro utatur. Calidum uero balneum & optimum & tutiſſimum eſt: laſſitudinem ſoluit, humorum repletionem per halitum digerit: item excalfacit, mitigat, emollit, flatus ubicunq; decubuerint diffundit, ſomnum conciliat, carne replet. Eſt autem aptiſſimum omnibus, & uiro & mulieri, & puero & ſeni, & priuato.

DE LAVACRIS NATVRAlibus. Cap. LII.

Naturalium balneorum alia nitrum, alia ſalem, alia alumen, alia ſulfur, alia bitumen, alia æs, alia ferrum repræſentant: nõnulla compoſita ex his omnibus reperiuntur. Itaq; aquarum ſponte prouenientium uis eſt quæ deſiccet & calefaciat ampliter, ac humidis frigidisq; maxime conducunt. Iam uero quæ nitrum & ſalem obtinent, capiti, thoraci fluxione tentato ſtomacho humentiori, aquæ inter cutem, tumoribus laxis qui ex morbis proueniunt, & pituitoſis ſunt accommodatæ. Aluminoſæ ſanguinis reiectioni, ſtomacho uomitioni opportuno, immoderatis mulierum purgationibus, continuisq; abortibus, utiles exiſtunt. Sulfuroſæ neruos emolliunt, calefaciuntq;, & dolores mitigant, ſtomachum uero eneruant euertuntq;. Bituminoſæ caput replent, inſtrumenta ſenſibus diſtribuendis dicata, offendunt: ſi autem quis diu immoretur, calefaciunt, & temporis proceſſu emolliunt. Quæ æris naturam occupant ori, tonſillis uuæ & oculis præcipue conferunt. Ferri uirtutem ſortitæ, ſtomacho & lieni ſunt utiles. Oportet autem in aquam ſine tumultu & lente deſcendere, quo uirtus corpori relaxato accedens immergatur.

QVÆ VICTVS RATIO QVOlibet anni tempore ſit utilis. Cap. LIII.

NOn alienum est, pro singulis quoq; anni temporibus uictum instituere. Ac hyeme quidem pluribus uti laboribus, plus esse conuenit, præsertim diebus aquiloniis, Nam austrinis laborare quidem similiter, sed minus cibi & potus assumere oportet. Sūmatim humido tempore corpus omnino siccum reddere, quemadmodum in frigido, calidius: carnes calidas comedere & olera, largius bibere oportet. Ac uere iam ineunte, alius uomitu, alius per aluum euacuari debet alius sanguinis demissione, prout cuiusq; consuetudo & uoluntas fuerit. Per æstatem à laboribus cōquiescendum, ciboq; demendum est, qui recte frigidioris erit naturæ: potione largiore utendum, ac omnia fieri debent, quæ ad refrigerationem humiditatemq; conferunt. At in autumno, quoniam prorsus inæqualis inordinatusq; est, & omnigenos morbos inuehit, magna uictus habenda solicitudo est: frigus uitare, concubitu & frigido potu abstinere expedit. item frigidus auroræ aer, meridianusq; ardor recte cauebitur. fugaces fructus affatim assumere noxium est, ut qui non copia tantum obsint, uerumetiam uitiosos procreent humores, & inflationes. Etenim præstantissimi inter ipsos, nempe ficus & uuæ, flatus pariunt corrumpūtq; cibos, nisi ante alios præsumantur: ita uero neq; inflant neq; corrumpunt. Vbi aer frigidior euadit, corpus pro frigoris ratione calefacere, omniaq; peragere oportet, ceu hyeme aduentante. Nihil mali autem fuerit post æquinoctiū uacuationem ex commemoratorum aliquo tentare, ne aliquid superfluum in corpore retentum, hyeme facessat negotium.

VICTVS LABORIOSAM VItam agentium. Cap. LIIII.

SI quis in laboribus uitam transigit, considerandum est, priusne is exerceri consueuerit, an minus: nunc autem exercitio se committens, mediocriter ferat, ita ut non morbo implicetur continue, facilitate præ-

ditus meatuum, per quos humores noxii euaporant. eiusmodi enim corporis naturam ad aliam consuetudinem traducere non oportet, imò nec eius quod ex longiore temporis interuallo ægrotat. At si assidue quis morbo conflictari uidetur, idq́; ex humorum redundantia, eo per totam salubrem uictus rationem, consilium diriges, ut humorum mediocris sit copia: sin ob eorum uitia, ut optimos efficias. Qui igitur succis ex æquo redundantibus scatent, in balneum deduci, deinde frictionem adhibere, & paululum dimoueri prius debent. Qui uero eiusmodi facere antea sunt aggressi, iis hæc paululum augere, cibo detrahere, eumq́; imbecillis materiæ ingerere consulemus. At qui prauos humores colligunt, non uno consilio tractantur, quoniã neq; una uitiosi humoris species est. Nonnulli siquidẽ frigidiorem magisq́; pituitosam colligunt, alii calidiorem biliosioremq́; quemadodum alii atræ bilis congeriem magis accumulant. Quapropter singuli, cibo potuq́; abstinebunt, quæ collectam ipsis humorum colluuiem solent generare. In omnibus autem his commune est præsidium alui subductio.

PROFICISCENTIVM VIctus ratio. Cap. LV.

Facillime quis fatigationem ex itinere uitabit, si inunctus sit, & non fortiter incedat. Præterea ad proficiscendi facultatem conducit per æstatem fascia mollis digitos sex, aut septem lata, quinq; autem cubitos non minus oblonga, lumbos ad ilia usq; complexa. Item baculus ad iter utilis habetur. etenim per decliuia præmissus, corpus quod præceps ruit, ceu conto cuidam innixum retinet. quum ascendendum est, ipsi innitentes facilius in accliuia corpus promouemus. Porro cum in itinere cessamus, unctio & pauxillum cibi ex fructibus qui æstate proueniunt, potioq; modica eo tempore conuenit: à prandio antequam iter arripiamus, conquiescendum est. Si uero necessitas abeun-

di fuerit, & ſitis urgeat, tenuis polenta ex aqua cum ſalis momento bibetur. æſtus ardorq́; ſolis caueri debet, cui nec corpus nudum exponere ſed contectum eſſe oportet, ne ex itinere ſicceſcens indureſcat. Hac enim ratione, & minus laſſatur, & nullum ex prædictis affectibus ſimiliter percipit. Hyeme quum frigus urit, antequã itineri te accingas, uentre ſubducto & unctione adhibita hyemaleis cibos copioſe aſſumes, potionem modicam. Cæterum faſcia longiore non ſolum lumbos ſed ſpinam quoq; & pectus recte inuolues. Requieſcenti autem, ſi interea uehemens frigus urat, neque ungi, neque cibum potumve aſſumere præſtat, neque alio quodam modo refici debes, ſi inibi manſurus es. At ſecundum longas profectiones, alioſq́; ualidos labores, etſi laſſitudinem quis non ſentiat, non aliter q̃ laſſi curabitur. minus enim ſic periculis erit opportunus.

NAVIGANTIVM VICTVS.
Cap. LVI.

VOmitionibus quibus nauigantes premuntur, primum oborientibus nec facile, nec utiliter ſuccurrimus: ut quæ omnino magna ex parte præſidio eſſe ſoleant. A uomitu autem cibi non copioſi, nec quilibet offeri debent, ſed aut lenticula uti ſicca, decoctaq́;, cui pulegii modicum ſit adiectum, aut panem ex uino dilutiore & odoro maceratum ingerere oportet: potio utilis eſt modica, eaq́; uel ex uino prorſus aquoſo, uel aceto mulſo. Lenticulam incoqui dum emolleſcat conueniet, mox in tenuem puluerem redigere, inde ſiccare, poſtea in uas fictile cõdere. At ſi diutius crebriuſq́; uomitus urgeat, cibo uehementiore, quo ſupprimatur utendum eſt, eademq́; potione modica, uel aceto mulſo cum aqua, in quo thymum aut pulegium commaduerit: item aqua cum polenta, aut uino odorato cum polenta diluta ſimiliter recreatio tentabitur. Ad graueis autem nauium odores, aut mala cotonea naribus admouentur, aut thymus,

aut pulegium. Mare nequaquam aspiciendum est, usq; dum in nauibus uersari assuescas. Aquis porrò cura adhibẽda est, ne turbidæ, fœdi odoris, ac salsæ existant.

QVOMODO EXTENVETVR corpus. Cap. LVII.

Quum immodice corpus plenum est, extenuare id atq; imminuere oportet. Quia ergo calidior temperatura gracile corpus reddere demonstrata est, crassis eam, si mediocres reddere uoluerimus, inducemus. Didicisti autem uehementes exercitationes, uictum extenuantem, similiaq; medicamenta, & animi curas, temperamentum siccius, eoq; corpus gracilius efficere. Quæ igitur uictus ratio extenuet, nulli non cognita est: medicamenta uero acriora hæc sunt, rutæ semen, præsertim syluestris, cum ipsis corymbis, aristolochia rotunda, tenue centaurium, gentiana, poliũ quæq; ad urinam ciendam ualentiora sunt, nempe petroselinum: singula nanq; hæc & per se & cum aliis omnia, humores abunde extenuant, inaniuntq; corpus. Quinetiam sales excrematis uiperis largiter extenuare solent: ipsaq; theriace digerit extenuatq;. Item oleum cui radix syluatici cucumeris, hibisci, gentianæ, panacis, et aristolochiæ sit incocta si illinatur, idem præstat: sic polium & centaurium. At cibus non statim à balneo dari debet, sed prius somnus est incidendus. Præstaret etiam aquã balnei ex iis esse quæ digerant, modo sponte sua scaturientem habeamus, qualis est Mitylenæ: sin minus, salis florem aquæ marinæ commiscebimus. uino utemur tenui & albo. Cæterum frictio sicca linteis crassioribus durisq; adhibita, idem abunde efficit. Ad hæc oportet cibos magis ꝗ exercitia requirunt, detrahere. Iuuat itidem plenos sol inurens: nec minus prodest, sine potione semel duntaxat die cibum assumere. item corpus nitro & sale asperiore infricare. In balneis copiosum nitrum extenuat, paucum, probam corporis nutritionem excitat. Postremo extenuat & medicamentum, quod

ſum, quod recipit, piperis & petroſelini duas portiones, aſari, & aniſi dimidiam. Hoc & urinæ & aluo promouendæ efficax eſt.

QVOMODO TENVES IMPLEantur. Cap. LVIII.

QVum tenues implere uolumus uinũ craſſum, cibus craſsi ſucci, exercitatio modica ac lenta, frictio mediocris, & ut ſummatim dicam, omnia prædictis contraria expediunt. Commodũ eſt iiſdẽ & pice, diebus tribus quatuorve interpoſitis, oblini. Si ieiunus aliquis lauetur, ante balneum linteis corpus donec rubeſcat, infricari debet, tum frictione dura non tamen multa cutem obſtruere, quo denſa duráq; euadat. Expedit igitur iis qui pallido ſunt colore præditi, nec alimentum ſentiunt, ab iracundia abſtinere, & animi commotionibus.

DE PARTIVM ATTENVAtarum curatione. Cap. LIX.

EXtenuantur plerunq; partes, uel diuturna ipſarum qete, uel deligaturæ modo qua confracta faſcian tur. Itaq; uirtus partis extenuatę firmari, ſanguiſq́; ad eã elici debet copioſus, frictione moderata, aptóq; motu, & calentis aquæ mediocris ſuperfuſione. Hæc ſanè tantiſper facienda ſunt, dum rubeſcens corpus attollatur. ceſſandum uero prius quàm collabatur. Iam & picationem tali parti, ut dictũ eſt, adhibere congruit. Quum autẽ frigidiorem partem ſenſeris, linteis ipſam confricare, ac calefacienti quodam medicamine oportet. Vſus ſum aliquando & thapſia, nunc cum melle, nunc cum cerato illinens.

OPTIMI TEMPERAMENtinotæ. Cap. LX.

TEmperatisſimus homo eſt, cuius corporis cõpoſitio omnium extremorum exacte medium occupat, nempe gracilitatis, craſsitiei, mollitudinis, duritiæ, caloris, frigiditatis, humiditatis, & ſiccitatis:

in uniuerſum naturæ ac animi functiones habet inculpatas: medius quoq; eſt glabri & hirſuti, nigri & albi: pilos in pueritia ruſos magis quàm nigros habet: in uigore, econtrario.

INTEMPERATORVM CORporum notæ. Cap. LXI.

Corpora moderato calidiora citius dentiunt, increſcunt ſimiliter: tangentibus autem calidiora, minusq; pinguia apparent: colore ſunt rubido, pilis nigris, mediocriter hiſpidis, & latis uenis. At ſiquis ſimul & pinguis & craſſus latiores uenas habeat, is ob conſuetudinem, non natura pinguis euaſit. Frigidioris temperaturę nota eſt, ſi ad tactum frigidius apparet corpus, glabrumq; ſit & pingue, color unà cum capillis ruſus, ſi multa ineſt frigiditas, liuens quodammodo & plũbeus, uenæ anguſtiores: ſi gracilis eſt eo temperamento præditus, neq; is neceſſario talis, ſed ex conſuetudine factus eſt. Arida autem temperies durior eſt graciliorq; tẽperata atq; hirſuta. durities igitur à ſicca temperie omnino ſeparari nequit, gracilitas autem non modo naturaleis temperaturas, ſed etiam ex longa conſuetudine acquiſitas comitatur. Indicium ſiccitatis eſt, ſi corpus ægre mouetur, ſiccum, & ſqualidum à ſiccantibus euadat. Humida intemperies cætera quidem temperatæ ſimilis eſt, ſed mollior corpulentiorq;. ac huius nota inſeparabilis eſt, mollities, quemadmodum & craſſitudo quæ non inſitum modo temperamentum, ſed ex lõga quadam conſuetudine obortum quoq; comitatur. Peculiare uero humiditatis ſignũ eſt, corpus ex humidioribus grauari. Calidam ſiccamq; temperiẽ teſtantur, corpus maxime hirſutum, facilis pilorũ capitis prouentus, iiq; nigri, & p iuuentutẽ copioſi: ꝓceſſu tẽporis caluitiũ ſeqtur, uenæ latæ ſunt, ſicuti & arteriæ grandes, ſimulq; uehemẽtiſſime pulſant. præterea totum corpus ualidũ, articulatum, muſculoſum, pinguedinis expers apparet, cutis dura & nigrior. Frigidam humidamq; temperatu

tam testatur thorax angustus,totumq; corpus strictum & glabrum,cutis tenera & alba,capilli subrufi, præsertim in iuuentute,hac præditi non caluescunt,uerum statim timidi,pusillanimes,pigri,uenis latentibus,crassi pinguesq;,& femoribus & musculis indistincti,inarticulati, blesiq; magna parte fiunt. At si humiditas frigiditasq; magis fuerit adaucta,color unà cum pilis rufus uidetur: si plurimum increuerit,liuescit. Porrò calidum ac humidum temperamentum mollius carnosiusq; optima téperie existit:auctum amplissime,putridis affectibus opportunum est. Quum aũt paulo humidius, multo calidius est,eo donati molliores paulo corpulentioresq; temperatis existunt,hispidiores multo, ad tactum calidiores apparent. At si frigiditas pariter cum siccitate ex æquo augescit,corpus erit durum,gracile,album, non musculosum nec articulatum,pilisq; uacuum,tangentibus frigidum deprehenditur:pinguedo tamen, graciles licet eiusmodi existant,carni inspersa est, color autem capillorum frigiditati respondet. Quod ad animi mores pertinet, pusillanimes, timidos & tristes eiusmodi temperamentum efficit. Ac,ut semel expediam,in coniugatis temperaturis semper euincentis qualitatis notæ superare solent.

DE CAPITIS FORMATIONE. Cap. LXII.

Exiguum sanè caput prauam cerebri structuram proprie notat:magnum uero non necessario bonam testatur. Si nanq; tale insitæ uirtutis materiã probam multamq; suppeditantis robore factum est bonum indiciũ:sin ex solius materiæ copia,non item. Verum distinguere ea conuenit figura,& iis quæ inde prouenerint. Figura quidem,si omnibus numeris absoluta, hæc enim semper bona est constructio: iis quæ inde proueniunt, num optime sint affecta, ac si neruea ipsi pars integra, bene habita ualens, siq; oculi acriter cernunt. In acutum fastigiata capita, deficientem

in fronte uel occipite habent eminentiam, aut magis q̃ decens est, auctam. Quemadmodum igitur paruitatẽ, ita has quoq; uituperamus figuras, quarum nonnullæ, quamuis raro, bonæ sunt, quũ formans scilicet uis haud inualida fuerit.

TEMPERATVRÆ CEREBRI notæ. Cap. LXIII.

Cerebrum temperatum mediocritate animi functionum & recrementorum constat, minimeq; ab omnibus exteris offenditur. Talium pili capitis in infantia subrufi, pueritia subflaui apparent: ubi adoleuerint flauescunt, atq; medii exacte inter crispos ac simplices habentur, nec facile caluescunt. Si uero calidius tẽperato extiterit, omnia quæ circa caput existũt, & calidiora, & rubicundiora apparent, oculorum uenæ prominent, capilli his in lucem æditis protinus oriũtur. Iis autem qui multo sunt calidiores, nigri, ualidi, & crispi: qui non multo, iis flaui primum, deinde nigri proueniunt, procedente ætate caluescunt, interim his recremẽta sunt exigua & inculpata fruuntur ualetudine: capite uero à calefacientibus cibis, potu, odoribus & foris antecedentibus implentur grauanturq;, modicus somnus in huiusmodi temperaturis sufficit, neque is profundus admodum. Frigidius ac conuenit cerebrum fatentur, excrementa copiosiora per meatus ei peculiareis manantia, capilli recti, rufi, firmi, & facile à frigidioribus causis læduntur, destillationibus & grauedinibus continue infestantur, oculorum uenæ latent, somno maxime premuntur. Siccioris cerebri nota est, si nihil excrementi emanat, sensuum acrimonia, uigiliæ, capilli sunt robustissimi, statim ab ortu, ac iis crispi magis, uerum ex facili caluent. Humidioris autem, capilli simplicis planiq;, & nequaquam caluitium experiuntur, sensus turbulenti, excremẽtorum copia, somnus multus & profundus. Calido & sicco cerebro præditi, recrementis carent, exactos sensus obtinent, uigilãtissimi sunt, facile caluent, pri-

mum uero capilli celerrime ipsis proueniunt. & plenissimi, nigri, calidi ad tactum capitis, rubriq; usq; ad uigorem apparent. At si calori humiditas accesserit, ita ut utraq; paululum excedant mediocritatem, colorati calidiq; sunt, uenæ oculorum grandes, excrementa pleniora mediocriter concocta, capilli recti, subflaui, caluitium haud facile experiuntur, uerum caput calefacientibus humectantibusq; impletur grauaturq;. Vbi uero utraq; increuerit qualitas, caput morbidum euadit, facileq; ex calidis & humectantibus noxam contrahit, eiusmodi tẽperamento præditi, uigilare diu nequeunt, dormientes autem imaginibus per insomnia torquentur, oculi caligant, non exacte sentiunt. Frigida uero simul & sicca tẽperamenta cerebri, frigidum pallidumq; caput efficiũt, oculorum uenæ non extant, à frigidis cibis similiter offenduntur, eoq; inæquali ualetudine fruuntur, sensibus per adolescentiam exactis inculpatisq;, processu temporis subito contabescunt: summatim omnes capitis partes cito consenescunt, capilli à natali die uix erumpunt, exorti non aluntur, rufescuntq;. Humidum frigidumq; temperamentum cerebri, reddit soporosos, somnolentos, sensibus uitiosos, excrementicios, frigori opportunos, capitis repletioni, destillationi, grauedini obnoxios non tamen hi caluitium experiuntur.

VENTRICVLI TEMPERATVRæ notæ. Cap. LXIIII.

Ventriculi natura siccioris indicium est, si confestim eo donati sitiant, modico contenti potu, largiore grauentur, fluctuationibus affligantur, eo quod redundat in uentriculo supernatante, cibisq; delectentur siccioribus. Humidiorem notant, si nulla sitis urget, & largior humor non molestat, cibiq; placent humidiores. Calidior natura uentriculi melius sanè concoquit q̃ appetat, & dura potius, quæq; difficulter possint immutari, copia ciborum potusq; oblectatur, neq; à frigidis, modice usa, quicquam incommodi percipit.

Frigidior,appetendo quidem ualet,concoquendo minus,præſertim ſi contumacia frigidaq; alimenta aſſumpſerit,quæ facile in eo aceſcunt, frigidis quidem gaudet,ſed immoderatius aſſumptis prompte offenditur. At intemperies ex morbo contractæ hac ratione ab inſitis differunt, quod contraria ſibi non ſimilia appetant. Si igitur uenter probe concoctionem obit, temperatus:ſi non concoquit,intemperatus eſt. Item ſi nidoroſos ædat ructus,immodicum etiam feruorem igneum fatetur:ſi acidos contrarium. Rurſus ſi rebelles concoctioni cibos conficiat,immodicum: ſi piſces cõcoquat, illos minus,imbecillem. quod num ex humore quodam aliunde influente accidat, conſiderare oportet. Etenim pituitoſi,acidum:bilioſi nidroroſum, graueolens,aliasq; extraneas qualitates ructant. Communiter autem utriſq; nauſea ſuperuenit,uerum ſi uitioſi humores in concauo uentriculi ſpatio ſupernatẽt,uomitu reiiciuntur. qui autem corpore uentriculi contenti,tunicis eius adhæreſcunt,fruſtra ob inanem ad uomitum nauſeam conturbant.

PVLMONIS NOTÆ. Cap. LXV.

NOn modo uentriculus ſitim, uel adfert, uel arcet,ac frigidæ calidæq; potionis appetentiam, ſed etiam quæ in thorace continentur uiſcera,cor,pulmo,& iecur. Itaque calida pulmonum temperatura præditi ſi biberint,non ſtatim ſitire deſinunt,ac frigida potio magis q̃ calida admodum ſitim ipſorum reſtinguit:frigidus autem aer inſpiratus refocillat,quum nihil uentriculi uitio ſitibundos ſoletur. Hac ratione qui econtrario affecti ſunt,à frigido inſpiratu ſenſibilem moleſtiam percipiunt,quod maximum pulmonum frigiditatis indicium eſt,adeoq; pituitam ſcreatu cum tuſſi reiiciunt.Sicci autem pulmones excrementis carent, et pituita,quemadmodum humidi, excrementitii obſcuram raucamq; uocem efficiunt: ac inde multa re-

crementa per os egeruntur, ubi aut uehemẽtius, aut acutius quis loqui studuerit.

CORDIS NOTÆ. Cap. LXVI.

Cordis calidioris notæ sunt, respiratio magna, pulsus uelox & creber, iterim audacia, furiosaq́; ferocitas: thorax tali præditis hirsutus, præsertim ad pectus existit, ac ea quæ præcordiis propinqua sunt: magna ex parte totum quoque corpus calidum, nisi iecur ualide renitatur. Etenim thoracis latitudo calorem notat, præterquam si & hic cerebrum ualde resistat. Porrò cor frigidius, pulsus mediocri minor ostendit, ac qui tale habẽt, timidi natura sunt & pusillanimes, præcipue si pectus ipsis sit glabrum. Cor siccius pulsus edit duros, iram excitat non procliuem, sed feram & quæ non facile queat placari, uniuersumq́; corpus reddit aridius, nisi iecur repugnet. Humidius cor testantur, pulsus molles, mores ad iram proni, sed quæ facile pacari possit, ac totum corpus humidius, nisi iecur resistat. Calidum & siccum cor ostendunt pulsus duri, magni, ueloces & crebri, itẽ respiratio magna, citata & frequẽs. hoc donati corde, maxime hirsutum pectus, nec non præcordia obtinent, impigri tractandis negotiis, furibundi, feroces, moribus tyrannicis, ad iram procliues, quæ non facile conquiescat. Si autem humiditas cum calore superauerit, tales minus hirsuti sunt q̃ commemorati, prompti functionibus obeundis, neque tamen fero animo, sed ad iram prono duntaxat existunt, pulsus in eis magni, molles, citati & crebri. Humidioris frigidiorisq́; pulsus quidem molles, mores autẽ pusillanimes, timidi, & pigri: talium pectora pilis uacant, ac nequaquam furunt quemadmodum neque ad iram procliues sunt. Frigidum & siccum cor, pulsus duriores & exiguos efficit. huiusmodi corde donati minime omnium iræ sunt obnoxii, sed ubi semel eam conceperint, diu retinent: pectora ipsorum, omnium minime sunt hirsuta.

IOCINORIS TEMPERATVRÆ notæ. Cap. LXVII.

IEcoris calidi notæ, uenarum latitudo, flauæ bilis copia, per ætatis uigorem, etiam atrę sanguis calidior, eoq; totum corpus existit, nisi cor obstiterit: præcordia & uenter pilis obsita sunt. Frigidioris indicium, uenæ angustæ, pituita copiosior, sanguis totusq; corporis habitus frigidior, nisi à corde incalescat: præcordia & uenter pilis uacant. Siccius iecur testatur, sanguis crassior minusq; redundans, uenæ siccæ, ac uniuersa corporis habitudo aridior. Humidioris notæ sunt, sanguis copiosus & humidus, uenæ molliores: sic etiam totũ corpus, nisi cor restiterit. Calidi simul & sicci indicia sunt, præcordia maxime hirsuta, sanguis crassior simul & paucior, amara bilis copiosissima, ac in ætatis uigore, atra, uenarum latitudo duritiesq;: pari modo & totum corpus calidum siccumq;. Siquidem calor à corde procedens, frigiditatem à iecinore prouenientem potest euincere, siccitatem uero non potest cor humidius ad contrarium perducere. Constat autem quòd si in idẽ utriusq; principii temperamenta concurrerint, totum omnino corpus illorum ratione affici. At humidum simul & calidum iecur, minus q̃ calidum & siccum præcordia efficit hirsuta, plurimum uero sanguinis, uenas grandes, habitum humidum & calidum, nisi cor obsistat. Quòd si utraq; qualitas longius à naturæ modo recesserit, morbis qui ex putredine uitioq; humorum habent originem, corripiuntur: idq; magis, si plurimum humiditas, parum calor increuerit, ac humoribus uitiosi fiunt. Cæterum humidius frigidiusq; glabra reddit præcordia, sanguinẽ magis pituitosum, uenas angustas, totumq; corpus similiter afficit, nisi cor ad contrarium deducat. Frigidum simul et aridum iecur, exiguum sanguinis creat. uenas arctiores, corpus frigdius efficit, præcordia glabra, nisi & hic cor suprauerit.

TESTICVLORVM TEMPERAturæ notæ. Cap. LXVIII.

CAlida testiculorum temperatura, ad libidinem procliuis est, fœcũda, & masculos procreat parteis genitaleis celeriter hispidas efficit, ac uicinas etiam attingit. Frigida, contra. Humida, copioso ac hu-mecto semine abundat. Sicca, pauci & crassi seminis efficax est. Calida & sicca tẽperies mediocriter crassum semen progignit, estq; fœcundissima, ac celerrime ad libidinem iam inde ab initio animal incitat. Tales itaq; testiculi hispida statim genitalia, eorumq; uiciniam effi-ciunt, sursum, usq; ad umbilici regionem: infra, usq; ad media femora. ac eiusmodi temperamentum abunde uenerem commouet, sed celerrime satiatur, & si com-pellas, offenditur. Porrò si humiditas calori fuerit con-iuncta, hispidos reddit: qui copioso licet semine magis abundent, non tamen magis q̃ alii appetunt, minus autẽ frequentiori concubitu læduntur: si autem utraq; & hu-midum & calidum impense creuerint, non sine noxa à uenere abstinent. At humidi frigidiq; temperamento testiculi, uicinas parteis glabras reddunt, ac tarde concumbere incipiunt, neque ad actionem expediti sunt, dilutũ, tenue, & inualidum semen, ac fœminæ efficax proiiciũt. Siccum frigidumq; temperamentum, alia quidem si-milia prædicto, crassius autem semen & plane exiguũ progignit.

QVÆ PRÆTERMISSA sunt. Cap. LXIX.

SIngulæ corporis nostri partes peculiarem quan-dam & temperaturam & uim sortitæ sunt: omniũ uero notas hoc loco exponere necessarium non esse duco, quum infinitæ propemodum sint, & nos cõ-pẽdium scribere proposuerimus. Porrò de iis egimus, quæ potissimum totum corpus consortii quadam le-ge afficiunt, de reliquis eadem ratione & uia considera-re præcipimus, temperamenta ipsorum tum ab excre-

mentis,tum ex reliquis functionibus, tum iis quæ superueniunt agnoscentes. Tempestiuum igitur est, ut oratione conuersa, doceamus quomodo totius corporis intemperies corrigi debeat.

QVOMODO CALIDA INTEMperies corrigatur. Cap. LXX.

QVum itaq; in calida intemperie bilis superet, si per inferiora descēdit, notum est omnibus, nullum oportere negotium facessere: si ad superiorem uentriculum tendit, uomitu, qui post exercitationem ante cibum factā aquæ potu cietur, euacuare. Vtilius autem exercitium ipsis est, quod non uehemens ualidumq́; est, sed remissius leniusq́;. Nonnulli uehementer calidi nequaq̃ exercitationem requirunt, uerum obambulatio balneumq́; ipsis sufficit, iidem lauacris quoque secundum cibum oblectantur. Quibus adiuncta est siccitas, hi ratione uictus humectante indigent, ex cibis humectis, balneis, & exercitiorum ualētium & multorum abstinentia. Quare per æstatem citius lauare, & à cibo rursus debent. frigida hos potio iuuat. Verum siccis temperamentis uenus maxime est inimica: cauetur ipsis recte lassitudo, æstus, solicitudo & uigiliæ. Humida intemperies in pueritia morbis patet, q̃ defluxionibus, plenitudini & præterea putredini feruntur accepti. Itaque ex usu est multa exercitatio, proba in uentre concoctio, excretioq́; per urinas. quapropter si uel ante cibum bis terve ex aquis natura calidis lauentur, magnum sentiunt præsidium. Porrò ne defluxionibus tententur, prospiciendum est, lauacris, multa exercitatione, urina ante cibum aluoq́; inanita. Nihil autem prohibet, etiam apophlegmatismis nonnunquam uti, & purgationibus, cibis boni succi, & uino quod urinam moueat.

QVOMODO FRIGIDA INtemperies emendetur. Ca. LXXI.

INter frigidas intemperies, tres numerantur differentię, ex quibus sicca est deterrima. quod enim processu temporis senescentibus obuenit, id statim ab initio hos affligit. Itaq; humectare eos & calefacere oportet, quod commode fiet exercitiis mediocribus, cibo humido & calido, uini calidioris potu, somno pleniore, ita ut curam adhibeamus, ut quæ in corpore recrementa quotidie procreantur, omnia euacuentur. Cæterum uenus omnes sicciores, & præsertim qui ad hoc frigidi sunt, offendit: solis autem calidis humidisq;, tuta. Porrò uitiosa quoq; frigida temperamenta sunt, quæ humiditatem habent coniunctam, ut quæ fluidis morbis maxime implicentur. his prodest balneo abstinere, largius exerceri, uiuere tenuiter, unguenta mediocriter calida adhibere. Qui autem frigidiores natura, mediocriter sicci humidiq; sunt, horum calor ⌊exercitationibus⌋ suscitari firmariq; debet. quantum ad totius uictus rationē attinet, eam quæ inter humidum siccumq; media est, deligere oportet. ⌊Instauratum ex Cribasio.

QVOMODO SICCA TEMPEries in uentriculo ueluti exemplo, deinde & aliæ corrigantur. Cap. LXXII.

INtemperies sicca, nūc est, ubi solida similarium partium substantia reddita est siccior, quando nihil in medicina spei est: nunc quum propria humiditas unde partes nutriuntur omnino est absumpta: quæ continetur in omnibus animalis partibus, roris modo eis inspersa. hanc igitur particulis sine nutrimento inserere, nulla ratione queas, ideoque difficillima est omnium eiusmodi affectuum curatio. At quæ in propriis cuiusque particulæ exilibus arteriis uenisq; consistit siccitas, curationem recipit, si singulas similarium partium propria humiditate, humectantis alimenti auxilio repleas. Balneum igitur temperatum conuenit, in quo longissime uersari hominem expedit: inde statim lac exhibere asininum, quod recens mulctum

fuerit,& pauxillum mellis tepidi adiectum habeat, postea conquiescere ad secundam usq; lauationem permittes, tum modice fricabis simul & pinguiter, utiq; si lac quod sumpsit, iam omnino confecit, id quod tū ex ructu tum uentris mole licet coniicere. modicum uero temporis inter primam & secundam lauationem, interuallum erit, ut quatuor, aut quinq; æquinoctialium horarum spatium intersit, scilicet si tertio adhuc lauare paras: sin aliter, plurium. Quinetiam post unamquanque lauationem, hominem, priusquam se uestiat, oleo perungemus: ac si quidem lacte oblectatur, post secundā quoque lauationem id exhibebis: sin aliter, ptisanam diligēter incoctam, aut chondrum ptisanæ modo præparatū. hinc ubi rursus conquierit ad tertiam reducendus est lauationem, aut ilico ad cœnam. Sit autem panis præparatus illi purus, & qui curiose in furno sit coctus. obsonium quoque ex saxatilibus piscibus, aut ex albo iure asellus, & ut paucis alimenti summam complectar, concoctu sit facile, nutriens, minimeq; glutinosum & excrementitium. potus, uinum aquosum & album, purum, & quod minimam, si diluitur, aquæ mistionem sustinet, oligophoron Græci nominant, modice astrictionis particeps: atq; hæc maximæ siccitatis curatio est. Modica uero non tam exacto uictu indiget, & pleniorem cibum admittit. Proponatur autem & nunc siccitas priori similis, copuleturq; ei frigiditas mediocris: ergo calefacientis materię tantum iam dictis admiscendū est, quantum particula ad frigidius inclinauit: lacti quidem mel copiosius adiicietur: uinum autē minus aquosum priore dabimus. Quinetiam esculenta omnia calidiora, idq; non naturalibus modo ipsorum temperamentis, uerum recentibus ex igni qualitatibus, exhiberi debent. Nardino præterea unguento ungēdus assidue uenter est, aut mastichino. At uero si cum siccitatis intēperie multa sit frigiditas, primum ipsam difficillimam & uix emendabilem censeto: eisdem uero medicamen

tis utere, & melle per se discocto dispumatoq́; : uinum autem eliges semper antiquius. Optimum sanè medicamẽtum talibus omnibus est, quo picatores quotidie utuntur. Ergo illinere eo totum uentrem conueniet, ac post auellere etiamnum calidum. Cæterum ex iis quæ uẽtri extrinsecus applicantur, boni habitus puellus unà sic accubans, ut semper abdomen eius contingat. Huic siccitati iuncta caliditas esto mediocris. In eiusmodi intemperie primum curationis modum seruabimus, ita ut mel prorsus non degustetur, uinum uero exhibeatur quod minime sit uetustum. Iam cibos egelidos & lacteos offeremus, & uentriculum oleo tum crudo tum melino perungemus. Verum hos uehementer admodum refrigerare periculosum est, quandoquidem hæc affectio febris quodammodo naturam, ubi calor superarit, imitatur. Fingamus itaq; rursus calidam intemperiem præpollere, huic autem adiunctam esse modo humiditatem, modo siccitatem, frigidæ ipsam aquæ potu curabimus. huc optime facit esus ciborum astringentium, sed qui citra calorem sint austeri. Quum humida sola intemperies est, siccantes cibi, ita ut non calefaciãt refrigerentq́; ualide, auxiliantur. ad hæc consuetæ potionis penuria. Si cum frigiditate humida urget intemperies, optima remedia sunt, omnia acria. misceri autem his debent, quæ sine manifesto frigore astringunt. optima simul his est exigua potio, eaq́; uini ualide calefacientis. Hoc igitur modo intemperies qualitatum curantur. Quoniam uero sæpe in ipso uentriculi sinu contentus humor, interim autem in ipsas uentriculi tunicas impactus, intemperiem procreat, non alienum est de his disserere. Prior itaque affectio si semel radices egerit, purgatione per uomitum facile conquiescit, si autem rursus ex alia quapiam aliisve particulis confluxerit, exactam requirit dignotionem, curatio uero statim subsequetur. Etenim uniuersam eam parti affectæ oportet accommodare, cura adhibita, iis quæ recipiunt, ne facile

quæ confluunt admittant. Fiet autem hoc astringẽtibus & iis quæ totum corpus ad bonam habitudinem perducunt. At uitiosos in uentriculi tunica humores mediocriter purgantibus educemus, cuiusmodi est aloe & ex ea confectum medicamentum amarum quod hiera picra dicitur. Verum quibus lenta pituita uẽtriculo impacta est, iis prius exhibenda sunt quæcũq; hanc dissecẽt. deinde purgatio tentanda. Quod si ad uomitum sunt idonei, commodum est per radiculam ex oxymelite uomere. Sin nec lentus humor sit nec crassus, utiq; abũde est à ptisanæ solius cremore uomuisse, item à mulsa. proficit & si mulsa in qua absinthium incoctum sit, bibatur. Cæterum reliquarum partium intẽperies haud absimiliter curare oportet, ita ut humores ad idoneos meatus deducas At si particula sensibilem meatum per quem humores effluant, desideret, redundantem in ea uel saniem uel humores, quemadmodum si spiritus id quod continetur, flatulentus sit euaporatu discutere ac uacuare conuenit.

DE ALIMENTORVM FACULTATIBUS. Cap. LXXIII.

QVum de alimẽtorum facultatibus sermo, pars sit operis quod de sanitate tuẽda præcipit, proximum est, ut iam dictis eum subnectamus, ubi prius q̃ particulatim ipsa persequamur, paucula quædã prælibauerimus. Quippe alimentorũ uireis, si q̃d aliud perceptas habere conuenit. Quæ igitur attenuandi uirtutem obtinent, meatus aperiunt, uiscosa adhærescẽtia abstergunt, crassa incidũt extenuantq;. Quòd si diutius ea in cibo adhibeas, serosa biliosaq; contrahes recremẽta. ac si uberius ingeras, sanguis atra bile uitiosus redditur. Quare continuus ipsorum usus, præsertim biliosis temperamento uitari debet. conueniunt autem solis iis, qui pituitam, humoremq; crudum lentum, & crassum collegerunt. Porrò quæ incrassandi uiribus constant, ualentis admodũ materiæ sunt, & si in uentriculo ac iecio

nore decenter fuerint concocta,boni ſucci ſanguinē ꝓducunt,ſed lienem & iecur obſtruunt. Ex his alia ſunt craſſi duntaxat ſucci,ut lenticula:alia uiſcoſa, ſicuti maluæ:quibuſdam utraq; cōtingunt,nempe ut & craſſi ſint ſucci,& glutinoſa,ut teſtaceo tegmine prædita. Itaque uictus extenuans ad ſanitatē tuēdam tutior,q̃ qui incraſſat,exiſtit. Quum uero imbecillis ſit materiæ nō robur ac uireis corporibus ſuppeditat,ac oportet nonnunquā ualentis materiæ cibum,quum inedia quædam preſſit, mediocriter exhibere.præſertim uero citra periculum aſſumunt,qui ſeſe exercent,&quantum libet dormiunt. omnes autē quibus ante cibum exercitari non licet,craſſi ſucci alimenta euitabunt.Imò neq; in otio degentes eiuſmodi cibos aſſument. Porrò quemadmodū ſummū otium maxime ualetudini tuendæ obeſt,ita mediocris motus ſummū adfert præſidium.Cæterum mediæ materiæ cibi omnium ſunt laudatiſſimi, ut q mediocrē conſiſtentia ſanguinem procreent.Talis itaq; cibus corporibus noſtris congruit:qui uitioſos humores gignit, noxius eſt,eoq́; ſemper caueri debet. Iam & uaria ciborum genera aſſumere,cautio eſt, præſertim ſi ex diuerſis conſtent facultatibus. Non enim ingeſta concoctionem,ut par eſt,ſortiuntur.

DE OLERIBVS. Cap. LXXIIII.

LActuca manifeſto & refrigerat & humectat, eoq́; ſomnum accerſit, ut autem inter olera ualenter nutrit,ita boni ſucci ſanguinis efficax eſt. Intybū frigidi humidiq́, temperamenti,ſed minus q̃ lactuca exiſtit. Malua refrigerat quidem,ſed non euidenter, magis autem humectat:unde etiam aluum ſubducit, idq́; propter genuinam eius uiſcoſitatem. Beta abſterſoria ui uentrem ſubducit,eoq́; ſtomachum largius comeſta erodit,iecoris lieniſq́; meatus obſtruit. Braſſica bis cocta ſi edatur,aluum cohibet:ſemel aūt non tamen uehementer cocta,cum oleo & garo,uel ſale comeſta, magis ſubducit,quemadmodum ſuccus ipſius & lēticulæ

efficacius purgat. Hac magis adhuc marina brassica aluum manifesto emollit, salsa, & subamara: idem prçstat halimon ut quod acriorem qualitatem salsam repræsentet, brassica uero magis stomacho cõducit, ceu astrictionis modicæ compos, lac autem & semen producit. Blitum & atriplex humida quidem uentrẽ soluunt, sed parum alimenti præstant. Omnia spinosa ut carduus, atractylis, eiusq; generis alia stomacho præter cinaram conducunt, quæ mali succi & dura existit, quapropter optimum est incoctam cum oleo, garo, et coriandro assumere. Apium, hipposelinon, sion, & smyrnium, omnia urinæ ciendæ sunt, sed smyrnium odoratum, magis acre urinæ ducendæ proficit, & mulieribus menseis commouet: apia suauiora sunt, ideoq; stomacho magis amica. Eruca calida est, & seminis efficax, ob quod libidinem & capitis dolorem, quam cephalæam dicunt, excitat. Nasturtium, ocimum & sinapi, calida quidem & acria, sed maxime nasturtium: concoctu uero difficillia, stomacho inimica, & uitiosi succi. Vrtica extenuat uentrem subducit, modice alit. Gingidion simile est scandici astringentis & non parum amaræ qualitatis particeps. præterea stomacho congruit, ut etiam cibum respuentibus cum aceto assumptum, proficiat: parum uero alimenti corpori ministrat. Porrò syluestria dicta olera maxime uitiosos gignunt humores. Capparis cibi cupiditatẽ proritat, iecoris lienisq; meatus aperit, pituitam subducit. Vtendum uero ea est ante cibum alium, ex oxymelite aut oxelæo.

DE ASPARAGIS. Ca. LXXV.

Bliti, lactucæ, attriplicis, maluæ & betæ planta quidem humida est, asparagus autem siccus. Contra, raporum sinapis, radiculæ, nasturtii, pyrethri, brassicæ, omniumq; aliorum quæ calida sunt, planta q- dem sicca, asparagus autem humidus est. At à spinosis stirpibus, hortensis, & qui in frutetis seu uliginosis locis nascuntur asparagi, item qui à bryonia decerpuntur, sto-

macho

macho quidem utiles sunt, & urinam citant, sed inualide alunt. At si probe coquantur magis q̃ ii qui ex oleribus sumuntur nutriunt. Cõsimili modo & chamædaphnes asparagus efficit.

DE RADICIBVS QVÆ CIBI Rationem obtinent. Cap. LXXVI.

NApus & rapa si bis coquantur, nihilo minus q̃ reliquæ stirpes alunt, continue autem assumpta crassum succum procreant. Bulbi astringunt, abstergunt, cibi cupiditatem mouent, stomachum confirmant, & uiscosos è thorace humores eliciunt: bis incocti ualentius quidem nutriunt, sed nihil emoliuntur, amara ipsorum qualitate sic abolita. præterea semen genitale augent, libidinemq́; excitant, inflationes & tormina, modo largius eis utare. Quòd si ex garo & oleo edantur, suauissimi sunt, flatus discutiunt, ualenter alunt, concoctu faciles. Pastinacæ uero, dauci & cari radices minus q̃ rapa nutriunt, calent tamen odoratáeq́; sunt, & urinam manifesto cient, abutentibus uitiosos humores gignunt & ægre concoquuntur communi radicum ratione. Nonnulli syluestrem pastinacam daucum nominant, efficaciore ad urinam ciendam uirtute præditum: radicula extenuandi calefaciendiq́; uireis obtinet sumitur recte ante cibum ex aceto aut garo, alui ducendæ gratia: secundum cibum, nequaquam. Cepa, allium & porrum, acri uirtute donata, corpus calefaciunt, extenuant, & crassos in eo humores incidunt, bis cocta, parum alunt: cruda, omnino nihil. Atqui allium magis meatus reserat, humoresq́; discutit. Sunt autem porris sicciora ampeloprasa, utpote syluestria. In totum omnia cruda olera, si edantur, peiores q̃ cocta succos procreant, ac plus humoris excrementitii continent. Verum quæ condita uel muria uel oxalme reponuntur, stomacho prosunt & appetentiam excitant, crudos humores incidunt, sed ægre concoquuntur: & si abutare, uitiosos succos gignunt.

DE TVBERIBVS ET FVNgis. Cap. LXXVII.

TVber humorem de se reddit qualitatis expertem, sed frigidiorem & crassi succi. Fungi uero frigidi pituitosi & mali succi sunt: in his ipsis minus nocentes boleti sunt, qualitatis expertes, si probe coquantur. Qui uero ammanitæ dicuntur, secundum ab his ordine obtinent: aliis fungis abstinendum. pleriq; siquidem ipsorum lethales. Ac si ipsi boleti nisi exactius decocti edantur, periculi occasionem præbent.

DE FRVMENTACEIS. Cap. LXXVIII.

EOrum quæ frumentacea nominantur, chondrus egregie nutrit, & glutinosos parit humores, uerũ plus ex eo confecta nocet, quoniam q̃ primum crassescens incocta permanet. probatur magis succus ipsius ex integro chondro bene decocto expressus, ptisanæ similis, Alica in cæteris chondro quidem respondet: sed aluum magis astringit. Triticum, elixum sanè, coctu difficile est & inflationes creat: ubi uero concoctionem expertum est, alimentum præbet ualentissimũ. In panem autem coactum, minus inflat, minusq; ægre concoquitur, utpote fermenti & salis particeps. Inter panes firmissimus est, siligineus, deinde ex similia, tertius, à quo cribro nihil excussum est, Græci syncomiston appellant. cibarius panis minus nutrit, sed magis, per aluũ deiicitur. Amylum parum alimenti præstat, quemadmodum & panis elotus. Ordeum frigidæ facultatis est & abstersoriæ: ptisanæ modo incoctum, humectat: torrefactum, quemadmodum in polentis fit, desiccat. Polẽta per æstatem ante balneum cũ aqua pota, siti medetur. Panis ordeaceus fragilior est, & parum nutrit. Maza difficilius concoquitur q̃ panis ordeaceus, inflationesq; gignit: melle autem adiecto aluum citat. Auena & calida est, & imbecillis materiæ. Milium & panicum refrigerant, siccant, pauxillum nutriunt & aluum cohibent.

Omnino autem milium panico est præstantius. Oryza uix concoquitur, parum nutrit & uentrem retinet. Porrò ptisana in hunc modū coquitur: uni eius parti aquæ quindecim & olei momentum adiiciuntur, ubi ebullierint acetum quoque addes. quum iam exacte cocta fuerit, sal tenuis superiniicitur. Nonnulli porrum & anethū ei miscent. Cæterum auena chondrusq; in ptisanæ modum decoquuntur.

DE LEGVMINIBVS. Ca. LXXIX.

EX leguminibus, lenticula uitiosi succi est, & atrem bilem producit, imò etiam, præsertim bis cocta, aluum cohibet. decoctum uero ipsius cum oleo & garo potum aluum prouitat. at quia inflationes mouet, satureia uel pulegium admiscendum est. Fabę leues sunt, inflant & abstergunt. Aegyptia autem faba humidior nostra est, & excrementitia. Pisum laxum quidem, non tamen adeo flatuosum est. Cicer inflat, abstergit, genitale semen auget, libidinem incitat, & calculos confringit: frictum, minus quidem inflat, sed ægre concoquitur. Lupinum concoctioni rebelle, haud facile transmittitur, crudi humoris efficax. Fœnugræcum si ante cibum sumatur, calefacit, & aluum mouet. Eruilia & phaseolū macerata donec radices succreuerint, ex garo ante cibū sumpta, aluum subducunt, ac plusq̃ fœnu græcum alimenti exhibent. At phaseolum quod & dolichon appellatur, integrum cum siliquis uiride comestum, excrementorum est efficacius.

DE FVGACIBVS FRVCTIbus. Cap. LXXX.

CVcurbita refrigerat humectatq;, & uentrem subducit, sed parum alit. Pepon in totum uitiosi succi est, frigidus, humidus, & uomitioni dicatus: nō coctus, bilē generat. semē eius urinā citat & calculos in renibus cōfringit, ac in totū, abstergit ueheměter. Melopepon omnia quæ de pepone dicta sunt, inualidius efficit. Cucumer minus pepone frigidus humidusq; est,

sed acrius cit urinam, difficilis concoctu & uitiosi succi, etiam si coctus fuerit. Summatim omnia poma refrigerant humectantque imbecilliter alunt, & uitiosum humorem progignunt.

DE ARBORVM FRVCTIbus. Cap. LXXXI.

FIcus & uuæ inter omnia poma principatum obtinent, ut quæ minus uitiosos humores generent, & magis nutriant. Inter hæc ipsa ficus probioris succi sunt, ualentiorisque materiæ aluo & urinæ ducendæ, renibus purgandis idoneæ, præsertim admodum maturæ. Idem præstant caricæ, quanquam inflationes & sanguinem non probum pariant: eoque frequentius usurpatæ, pediculos procreant. Vuæ si non descendunt, nullam concoctionem experiuntur, imò etiam crudum humorem generant: si uero deiiciuntur, moderatiores sunt. Vuæ passæ aliis calidiores sunt, stomacho gratiores, ualentius alunt, sed minus subducunt aluum. Mora quæ aliàs sycamina Græce appellantur, impense humectant, mediocriter refrigerant, ac ante alios cibos præsumpta, uentrem soluunt, non admodum ingrata stomacho, sed exigui alimenti. Ex cerasiis, dulciora quidem aluum subducunt uerum stomacho inimica: quibus inest astrictio minus stomachum lædunt, sed non uentrem citant. Atque hæc ratio tum in uuis & moris, tum in aliis compluribus seruatur. In uniuersum, astringentia si prius ante alium cibum aut eduntur aut bibuntur, aluum comprimunt. quibus autem ob imbecillitatem uenter non respondet, ii molliendi uirtute prædita, nempe olera aut pisces, aut id genus aliud præsument: deinde astringentia, quæ dum ipsum firmant, deorsum propellunt, & ad excretionem incitant. Pini nucleus, qui & strobilus dicitur, boni quidem succi est crassique, ad nutriendum ualens, non tamen ex facili concoquitur. Persica praui succi, acidique sunt, & facile corrumpuntur, eoque primum exhiberi debent, quo protinus deiiciantur, nullamque in uentriculo diutius im-

morata,corruptionem sentiant, Præcocia, doracia & armenia, Persicis præstant,neque enim acescunt,neque similiter uitiantur,ac sunt etiam gustu gratiora. Malorũ, dulcia sane aliis calidiora sunt,& facile in corpus distribuuntur,præcipue uel assa uel elixa acida,magis refrigerant,& humores uentriculo impactos incidunt: austera stomachum firmant & uentrem reprimunt, atq; his magis cotonea. Idem præstant pira grandia maturaq́;, sed ualentius nutriunt. Mala Punica frigefaciunt,& parũ alimenti præbent. Mespila sorbaq́; uehementius astringunt,eoq́; aluo fusæ accommodantur. Palmulæ, nisi admodum sint pingues,stomacho prosunt,uentrem retinent,crassos,glutinososq́; humores gignunt,capiti faciunt dolores. Ex oliuis, druppæ stomacho aduersantur,crassi humoris efficaces: muria conditæ & colymbades si ante cibum sumantur,appetentiam faciunt, & aluum subducunt,ac magis quæ ex aceto & oxymelite præparantur. Inter nuces,iuglans,auellana minus nutrit, stomacho gratior. Nux uiridis humidior est, & uentrẽ citat:arida,si ubi in aqua cõmaduerit membrana ipsius interior adimatur,cõsimilem uiridi potestatem obtinet. Amygdala incidẽdi extenuãdiq́; uiribus pollent,ideoq́; uiscera & thoracem expurgant,idq́; efficacius amara. Similiter & pistacia,uerum iecur efficacius obstructione liberant. Damascena ante cibum sumpta & cruda & in mulsa elixa uentrem soluunt. Syriaca ægre coquuntur, stomacho noxia,modiciq́; alimenti. Siliquæ ægre conficiuntur,aluum cohibent,& humores creant uitiosos. Sycomora manifesto frigefaciunt & humectant. Citrei mali pars exterior acris & concoctioni rebellis est: caro ualenter alit,& ipsa ad concoquendum contumax: interior pars siue acida siue aquosa fuerit abunde refrigerat, Glandes non minus quã frumentacea alunt, sed concoctu difficiles,crassi succi, & tarde permeant. Castaneæ omni ex parte his præcellunt.

DE ANIMALIBVS, ET PRImo de uolatilibus. Cap. LXXXII.

ANimalia quæ uolatu nituntur, minus quidem q̃ quæ pedibus fidunt, & præcipue sues, alunt, sed promptius concoquuntur, magisq; perdix, attagena, pullus columbinus, gallina & phasianus. At turdi, merulæ, & exigui passeres, inter quos sunt etiam à turribus ubi nidificant, pyrgitæ appellati, solidius alimentum præstát. atq; his magis adhuc, turtur, palumbus, & anas: sed multo durius, cōcoctu difficilius, magisq; fibrosum pauo exhibet. Anserum uero & struthiocameli caro excrementicia, ægrius q̃ omnia commemorata concoquitur, si alæ excipiantur, quæ non minus q̃ aliarum auium probi succi existunt. Porrò gruum caro fibrosum solidumq; præbet alimentum. In totum iuniora ueteribus humidiora sunt, promptius cōcoctioni parent, ualentiorem cibum præstant, atque per aluum facile descendūt. Similiter elixa ab assis, & in sartagine frixis differunt. Iā quæ in siccis locis & montosis proueniunt, citius concoquuntur minusq; excrementicia sunt, quam quæ in paludibus nascuntur.

DE OVIS. Cap. LXXXIII.

OVa gallinarum, phasianorūq; omnibus præstant. Anserum & struthio camelorum praua habentur. Ex omnibus autem recentia ueteribus multo sunt præstantiora, ac tremula plus alimenti habent: sorbilia magis descendunt, ac faucium asperitates læuigant. Reliqua omnia ad concoquendum rebellia, tarde transeunt, & succum gignunt crassiorem, præter ea quæ p̄dicta dicuntur, hæc autem fiunt si cruda immergantur in aquam calidam cum garo, uino & oleo & in uasa mediocriter coagulentur. Huiusmodi enim coqui facilia & boni succi habentur. Omnia uero quæ sartagine friguntur deteriora sunt.

DE PEDESTRIBVS ANIMAlibus. Cap. LXXXIIII.

Inter animalium quæ pedtbus fidunt, carnes, suilla maius q̃ alii cibi alimentum præbet, eo quòd gustu et odore familiaritatem cum humanis corporibus sortita est, ut nonnulli qui imprudenter humanas carnes gustarunt, cognouerunt. Alimentum uero quod ex illis contrahitur, uiscosum est, & non facile in membra potest detrahi. Ouilla excrementicia prauiq; succi est. Caprilla acris est malumq; succum efficit. Deterrima hircina, siue succi bonitatem, siue concoctionem respicias. Bubula atræ bilis efficax. Leporina crassi succi est, sed minus q̃ ouilla & bubula. Ceruina dura est, et cõcoctioni rebellis. In totũ, noua uetustis humidiora, molliorаq; & ad concoctionem faciliora sunt. Item castrata non castratis, pinguia macris præstant.

DE PARTIBVS ANIMALIVM & sanguine. Cap. LXXXV.

Summæ corporis particulæ neruosæ sunt, citra pinguedinem & ex carnes, eoq; glutinosæ, exigui alimenti, ac ad aluum mouendam efficaces, si excipias quæ uolatu nituntur, ob nimiam siccitatem. Rostra & aures cartilaginosæ, et ad concoctionem sunt pertinaces. Lingua, laxa, exanguis, parum alimenti habet. Glandulæ suaues sunt, et flaccidæ, sed mammarum præcipue suum, quum lacte scatent, pulciores habentur, hæ aũt nõ minus q̃ carnes alũt. Renes et testiculi gustu insuaues & concoq difficiles. At saginatorũ gallinaceorũ testiculi & suaues sunt, et probũ corpori alimentũ præstant: quéadmodũ taurorũ, hircorũ et arietũ concoctioni resistunt, et uitiosos creant humores. Cerebrum pituitosum, crassi uitiosiq; succi, lente transit, concoctioni aduersatur, stomachũ lædit, et nauseã excitat: si aũt probe coquatur, plurimũ exhibet alimenti. Medulla pinguis et cerebro suauior est, in cæteris ei respõdet. Pinguedo et adeps pauci alimenti sunt, et stomacho nocent. Cor et iecur crassi succi, ægre cõcoquuntur & lẽte trãseunt. At suillũ iecur aliis præstat. Lien tũ prauos humores, tum

atram bilem efficit. Pulmo facilius quidem, utpote fungoſus, concoquitur, ſed leuiorem cibum præbet, pituitæ generandæ efficax. Ventriculus, uulua, inteſtinaq;, dura, cōcoctioni aduerſantur, pituitæ efficacia. Summatim fera animalia ſiccius, q̄ domeſtica alimentum exhibent, minusq; excrementicium. Sanguis quilibet, uix concoquitur, præſertim craſſus & melancholicus, qualis nimirum eſt bubulus. Leporinus utpote ſuauiſſimus commendatur. Ac multi ipſum cum iecore ſolent incoquere, quidam uero & cum aliis uiſceribus, nōnulli & iuuenis procelli ſanguinem edunt. Caprillum uero nonnullos comediſſe, etiam Homerus teſtatur.

DE LACTE. Cap. LXXXVI.

LAc coctum probe nutrit, gingiuis autem & dentibus nocet, quapropter ubi aſſumptum eſt, primū mulſa, deinde uino aſtringenti os colluere oportet. Item caput tentat, præcordia uentremq; inflat, calculos in renibus gignit. Ac dilutior ipſius pars, minus quidem alimenti præbet, ſed magis aluum proritat: craſſior autem econtrario, magis al t, minus deſcendit. At caprillum lac, mediocre conſiſtentia eſt, ſicut bouillum, craſſius: & quod ſtatim à partu redditur tenuius eſt, procedente tempore craſſius deteriusq; efficitur.

DE LACTIS POTIONE. Cap. LXXXVII.

QVi lac potare uoluerit, ab aliis abſtinere cibis debet, donec concoctum fuerit, & inferius deſcenderit. Satius itaq; eſt de mane recens mulctum bibere, ac poſt id nihil aſſumere, nec non labores nimios deuitare, nam laborantibus, aceſcit, præſtatq; interea uigiles conquieſcere, hoc enim pacto q̄ primum per aluum deſcendit. Vbi deiectum fuerit, aliud bibendum eſt: ac ſi hoc quoq; deſcendat, aliud. Initio itaque purgat utiliter, non quidem copioſum ex reliqua corporis mole, ſed quæ in uentriculo continentur: mox, uenas ingreditur, ac optime nutrit, atque non amplius deii

citur. Porrò in biliosis fluxionibus, & quum tabida corporis ad uentriculum concurrunt, coctum lac exhiberi debet. Coquetur autem primum lenta paulatimq́; ut pars descendat, pars consumatur, deinde magis ac magis incoquetur, cura adhibita, ne aduratur, aut in caseũ coalescat, quod optime fiet, si leniter ipsum coquamus, & agitando id quod recesserit undiq; detrahamus. Agitabitur autem ferula concisa & tenui: & si quid oris ollæ inferuescat, hoc quoque spongia adimere oportet, id enim subinde etiam reliquũ lac corrupit. Eo igitur modo quo dixi, lac coquendum est, usq; dum æquabiliter crassius dulciusq́; crudo euaserit. Quod in eo tenue est & serosum, calculis marinis ignitis in id demissis, ebibitur cõsumiturq́;. Atque hoc alui fluxionibus, præsertim biliosis est accommodatum.

DE LACTE SCISSILI. Cap. LXXXVIII.

SErosa lactis portio à caseo discernitur, si uehementius ad ignem largiorem citra fumum excoquantur, deinde colo aut panniculo exacte traiiciatur. Porrò miscetur sero mellis momentum, aut oxymelitis aliorumve, daturq́; subducendi uentris gratia, ætate quidem florentibus ad duos sextarios: iunioribus, non minus sextario. Quòd uero marinis calculis ignitis aut ferro candenti demisso lac incrassatum est, intestinorum torminibus & alui profluuiis recte exhibetur.

DE CASEO. Cap. LXXXIX.

OMnis caseus acris est, sitim facit, ægre concoquitur, uitiosos succos, calculosq́; generat. Laudatior est recens, fungosus, mollis, suauis, & modici salis particeps: qui secus habet, pessimus est.

DE PISCIBVS. Cap. XC.

OMnes pisces frigidioris, humidiorisq́; temperamenti esse, nulli non cõstat. Omnium uero optimi sunt, saxatiles, ad concoquendum prompti, boniq́; succi, modice humectant, ubi non duram carnẽ

occupauerint. Verum ex non saxatilibus, qui in pelago degunt, multum ab iis uariant qui in limo sunt æditi, uel ubi flumina irruunt, sed omnium deterrimi qui uel in stagnis uel paludibus uiuunt. Particulatim uero capito, si ex pelago fuerit, mediocriter suauis est, minus cōcoctioni rebellis, & boni succi, sanguinem uero gignit tenuiorem imbecillioremq́;. Similia & lupus præstat. Mullus qui & ipse in pelago editur, aliis piscibus durior est, fragilis, concoctu facilis, ualidæ ad alendum materiæ, suauis & pinguedinis expers.

DE TESTACEIS. Cap. XCI.

GEneratim pisces qui testa cōteguntur, Græci uocant ostracoderma, salsum crudumq́; humorē producunt. Ex his ostrea mollissimam carnem obtinent, facilius descendunt, Chamæ uerò, purpuræ, ungues, spondyli, buccina, cochleæ, atq; huiusmodi alia dura, ac quæ crustata quoq; nominantur, nempe grammari, paguri, cancri, locustæ, & squillæ cōcoctioni repugnant, sed alimentum præbent & uentrem comprimūt, si in aqua dulci sæpius decoquantur. Omnibus uero crustatis inest succus, aluo subducendę utilis, eoq́; etiam terrestribus cochleis. Ac quum, hæc duram carnem cōcoctu difficilem ualentis materiæ & succis uitiosam sortiantur, nonnulli ius ipsorum cum oleo & garo conditum, ad aluum subducendam adhibent. Echini modice frigefaciūt, exigui alimēti, & urinæ ciendæ efficaces.

DE MOLLIBVS QVÆ MALACIA dicuntur. Cap. XCII.

MOlles pisces, utpote polypi, sepiæ, loligines duri & coqui contumaces sunt, præcipue polypi, salsum humorem modicum obtinent: cocti autem non parum alimenti, corpori exhibent.

DE CARTILAGINEIS. Cap. XCIII.

CArtilagineorum, quæ selache Græci dicunt, torpedines, pastinacæ, mollem suauemq́; carnem

occupant,quæ celeriter descendit,facile concoquitur,& probe alit. Raiæ,leuiraiæ,squatinæ, atque eius generis reliqua,duriora sunt,concoctioni renituntur,& ualētius nutriunt. In summa quibus dura caro est, & ægre concoquuntur,& plenius alunt:ubi uero concocta fuerint, copiosum solidumq; alimentum præbent.

DE CETACEIS. Cap. XCIIII.

Cetacea,utpote,balenæ,uituli marini,libellæ,delphini & prægrandes thynni duram, cōcoctu difficilem & crassi succi carnem habent. Sale cōdita eiusmodi moderatiora efficiuntur,aliisq; piscibus humidiora,magis excrementitia,perturbationi uentris magisq; sunt accommoda. Salsamentorum uero differentiæ piscium unde constant,naturam imitantur.

DE VINI VIRIBVS. Cap. CXV.

Qui sanitatis tuendæ curam susceperit, eū quoque uini facultates cognitas habere expedit. In uniuersum itaq; uinum omne nutrit, uerum rubens,& crassum,magis:boni autem succi non est efficax. Item dulce & ipsum quidē impense nutrit, sed stomacho nocet. Austerum stomacho quidem amicum est uerum ægre in corpus distribuitur leuiusq; alit:hoc aūt magis,albū. Prestantissimū est colore uermiculum. Porrò uetustius nouo magis & calefacit & desiccat. hæ igitur uini sunt facultates,ueluti summatim expositę. Cęterū calorē in nobis refocillat,unde cōcoctio melior, & sanguis ꝓbus euadit,cibū ꝑ oīa corporis mēbra, ut qđ facile penetret,deducit. Quamobrē ex morbo emaciatos reficit,corpusq; ipsoꝝ auget. Etenim cibi cupiditatē facit,pituitā extenuat,biliē ꝑ urinā educit,& bonū colorē cōciliat:aīo lętitiā uoluptatēq; parit,& robur adiicit. Harū itaq; cōmoditatū moderata uini potio,cōtrariorū immoderata occasionē p̄bet,eoq; temulēti aīo turbant,despiūt,& graui sōno p̄muntur. qua de cā immodica uini potio diligenter uitanda est,quanquam longiore tēporis interuallo liberaliter bibere conducat,ita nanq; urina

largius & ſudores promouentur. Vincit autem mox præſumpta mulſa uomere, quo ne paululum quidē ab eo noxæ percipiatur. Qui igitur potationi indulgebit, alio cibo non admodum repleri debet, ſed inter potandum braſſicam elixam eſſe, & bellaria præſertim amygdala aſſumere, ut quæ capitis dolores leuent, & uomentibus nihil adferant moleſtiæ. Præſtaret autem abſinthii dilutum ante potionem ingerere, ut quod omniū maxime crapulæ diſcutiendæ ſit efficax. At ſi aliquis roſionem à uino ſentiat frigidam: inſequenti die abſinthii dilutum bibet utiliter, ob ambulatione itidē, frictionibus, balneo, & exiguo cibo reficietur.

DE MELLE ET MVLSA. Cap. XCVI.

MEl coctum ualentius nutrit, q̃ ſubducat aluum: non coctum, econtrario, ac frigidis humidisq; temperaturis conducit: calidis, in bilem uertitur. Mulſa uero non admodum bilioſis utilis eſt, ut quæ in bilem degeneret. Itaque in eiuſmodi naturis dilutior mulſa recte dabitur: iis qui uiſcera habent affectibus opportuna, incommoda eſt. Cæterum hoc modo præparari mulſa debet. Octupla aquæ portio melli admiſcetur, incoquiturq; donec ſpumare deſinat. ſpumam uero continenter ab ea tollere, ſimul atque orta eſt, oportet.

DE SOMNO. Cap. XCVII.

POſteaq̃ omnia quæ ad uictus rationem ſpectant, ſumus executi, ſupereſt ut de ſomno, eò quòd omnium poſtremus magna ex parte initur, diſſeramus. Itaque ſomnus uirium animalium (ut ita dicam) requies eſt, utili humiditate cerebrum madefaciente ꝓueniens. Qui ſi recte ineatur, multa præſtat commoda, cibum elaborat, humores excoquit, dolorem lenit, laſſitudinem ſolatur, intenta laxat, animi uero ægritudines obliterat, rationem uitiatā corrigit. Porro tempus ſomni optimum eſt à cibo. ſed interdiu captus haud om-

nibus est idoneus. Tempus enim quo obdormiſcunt ad abſolutam ciborum concoctionem non ſufficit, interrupta enim ante horam ſuam cõcoctione, à meridie reſurgentes, ſubinde acidos ructus ædunt, crebro etiam flatibus replentur. Nonnulli fluctuatione uentris infeſtãtur, niſi uel ex conſuetudine, uel ſufficienti ſomno uſi, eiuſmodi mala effugiant. Cæterum optimus ſomnus eſt nocturnus, quoniam nox naturali humiditate, ſilentioq; ſomnum accerſens, abſolutam molitur concoctionem. Item poſt illum plurima parte ad excretionem recrementorum inſtigamur. Terminus autem ſomni eſſe debet perfecta ciborum concoctio, quæ tum ructibus, tum uentris contractione deprehẽditur, ſecundum quã uigilantia non inutilis, ut quæ recrementorum ex concoctione deiectionem moliatur.

DE VIGILIIS. Cap. XCVIII.

Vigilias quæ laborantes iam affligunt, ex dolore aut febri, aut acutiore quodam caſu oboriẽtes, ſecundo libro de febribus perſequemur: quæ autem ſanos infeſtant, hoc loco nobis exponendę ſunt. Si igitur aliquis ob mœrorem, aut curam, aut quandam animi ægritudinem uigilauerit, primum id quod moleſtat, quatenus licet protinus amputabimus, deinde ſuauium ſonorum auditu mens à ſolicitudinibus abducenda eſt, id quod nonnulli leni aquæ murmure machinãtur. qui enim ſic permulcentur ſomno facile capiuntur. Præter balneis præſertimq; ueſpertinis quum bene concoxerint utentur, ciboq; humectanti utpote lactuca & id genus aliis. nonnunquam nigri papaueris folia uiridia obſoniis admiſcebunt. Piſcibus ad concoctionem promptis, uino largiore tenui & nõ uetuſto recreari debent. Dormituri roſaceo caput perungent, aut oleo in quo papaueris capita, aut mandragoræ ſint incocta. itẽ anethinum non uetus ſomnum accerſit. Noui autem q poſt laſſitudinem quiete ſubito permiſſa, ſomno caperetur. Adhæc uenus moderata idipſum præſtat. Alii

caput aut pedes refrigerantes, facile ſomno corripiuntur. At ſi ex cibi copia uitiove ſtomacho grauato uigilauerint (nam hoc etiam accidere nouimus) quemadmodum rurſus alii præter conſuetudinem inedia preſſi, aut modico cibo ſumpto, uigiliis ſunt infeſtati, conſiderare id, ac cauſam ſuccidere, oportet.

DE SOPORE. Cap. XCIX.

AT ſi econtrario alti grauesq; ſomni, quæ cataphora dicitur, urgeant, ab aſsiduis lauacris & refrigerante unctione abſtinebimus, medicamentis pituitam per os eliciētibus utemur, atq; in totum ad calidiorem uictus rationem, ſicciorem imbecillioremq; ipſos traducemus, quandoquidem huiuſmodi affectio à frigidiore, ut plurimum & humidiore materia cerebrum irrotante accidit.

DIOCLIS EPISTOLA AD VALETUDINEM TUENDAM CONſCRIPTA. Cap. C.

DIOCLES ANTIGONO REGI.

QVoniam tibi omnium regum literatiſsimo eſſe contigit, & multum iam ætate profecto, omnis philoſophiæ diſciplinarumq; mathematicarū peritia excellere, exiſtimaui eam philoſophiæ partem quæ ualetudinis tuendæ præcepta tradit, haud alienam à regia maieſtate fore: eoq; tibi præſcripſi unde morbi hominibus oriantur, & quibus ſignis præcedentibus quomodoq; ipſis ſuccurrere conueniat. Quemadmodum enim in cœlo nunquam tempeſtas ingruit, quam non indicia quædam præcedant, quibus nautę cæteriq; probe periti homines certiores reddantur, ita humanā naturam nullus inuadit morbus, quem non ſignum aliquod denuntiarit. Tu itaq; ſi iis, quæ à nobis dicentur, animum attendas, exactam illorum cognitionem indipiſceris. Hominis corpus in quatuor parteis diducimus caput ſcilicet, thoracem, uentrem & ueſicam. Igitur ubi

caput morbo conflictaturum est, hæ plurimum notæ solent præcedere, uertigo, capitis dolor, superciliorum grauitas: aures sonant, tempora saliunt, oculi mane illachrymant, caligantq́;, nares oppletæ odorem non sentiunt, dentium gingiuæ attolluntur. Quum ergo ex his aliquid accidit, caput purgari oportet, nullo quidem medicamento, sed uel hyssopi uel origani capitibus tritis, q̃ in ollula cum musto deferbuerint, aut sapæ heminæ dimidio ieiunus os colluet, & gargarizando humores ex alto deducet, eaq́; capitis affectuum curatione, nulla leuior est alia. Optime facit etiam, si sinapi mulsa calida dilutum, ieiunus absorbens gargarizet, pituitamq́; ex capite eliciat. Cæterum caput operimentis prius calefacere oportet, quo pituita liquefacta, prompte effluxioni pareat. Si quis hæc signa neglexerit, huiusmodi ægritudines solet experiri, lippitudinem, glaucomata, parotidas, in ceruice strumas, cerebri tabem, grauedinem, anginam noctu, teredines, uuam, capillorum defluxus, capitis ulcera, & dentium dolorem. Quum autem à thorace morbus nascetur, totum corpus incipit sudare, thoraxq́;, lingua fit crassior, sputum salsum aut amarum aut biliosum existit, dolor costas aut scapulas sine occasione inuadit, oscitatio frequens, sine somno & quiete, suffocatio, sitis ex somno, animus tristior: pectus frigidum, brachia & manus tremiscunt. Succurrendum est prudẽter hoc modo, uomitus q̃ optime fieri potest, post cœnam sine repletione, sineq́; medicamento citari debet. utiles sunt & uomitiones ante cibum, quas Græci syrmaismos appellant. Oportet autem eum qui sic uomet radiculas tenueis presumere, nasturtium, erucam, sinapi, & portulacam, mox aqua tepida superbibita, uomere. At si huiusmodi indicia cõtenãtur, hi morbi solẽt obuenire, pleuritis, peripneumonia, melancholia, febres acutę, phrenitis, lethargus, febris ardens cũ singultu. Quòd si à uentre morbus orietur, hæc erunt signa, uenter prius cruciatur, turbaturq́;, cibus & potio amara uidentur,

genua grauantur:lumbi nequeunt flecti, totumq; corpus etiam sine occasione laborat,crura torpent,febriculæ exiguæ affligunt. His itaq; cognitis,uentrem emollire oportet,non medicamentis, sed uictu. Tutius enim est uti iis,quibus nullus error committi potest, utpote betis mulsæ incoctis,alliis elixis,maluis,lapatho,Mercuriali herba,et ex melle confectionibus. Omnia siquidē aluo subducendæ sunt. Si aliquod ē signis intendatur, cnici succum omnibus decoctis admiscere oportet, ut quæ suauiora & sine periculo sint. Iam & læuis brassica in aqua largiore cocta,eiusq; succus ad heminas quatuor potus cū melle & sale,utilis est: uel ciceris aut erui decocti aquam eodem modo ieiunus utiliter bibet.

Qui nullam eiusmodi signorum rationem habent, ii his morbis tentari solent,a lui profluuio, intestinorum torminibus,eorumq; læuitate,ilio,coxendice,febre tertiana,podagra,apoplexia,hæmorrhoidibus,morbo articulari. A uesica qui nascuntur morbi, hæc dabunt signa:pleni ex cibo modico esse uidentur,inflationes uētris urgent,ructus,pallor totius corporis,somni graues, urina liuida & uix erumpens,naturalia tument. Quum itaque huiusmodi notæ apparuerint, odoratis urinam cientibus tutissime occurrere malo oportet. Itaq; foeniculi apiiq; radices,uino albo odorato madefacito,atque huius diluti cyathos duos,mane ieiuno singulis diebus propinabis cum aqua:item dauci * myrti, helenii, quodcunq; horum habueris (nam omnia proficiunt) aquam exhibebis:ad hæc aqua ciceris macerati cum uino,idē efficit. Qui hæc signa negligunt,hos morbos expectent,aquam inter cutem,lienem magnum,iecoris dolores,calculos,renū cruciatus,urinæ stillicidiū & uentris tumorē. In oībus huiusmodi indiciis infantes sane, leuiori:adultos,acriore curatione tractabimus. Cæterū anni solstitia in quibus hæc solent ingruere,silentio prætermittenda non sunt, sed quæ in singulis alimenta conueniant,paucis exequemur,auspicati ab hyemali.

* Græce erat σμύρνης pro μυρσίνης

SOLSTITIVM HYEMALE.

Solstitium itaq; hyemale usq; ad uernum æquinoctium, auget in hominibus destillatiões humiditatesq́;,ac propterea calidioribus uti cibis,pleniori potu ac meraciore,atq; ex origano bibere oportet,nec nõ ueneri indulgere. Numerantur dies ad æquinoctium,nonaginta.

ÆQVINOCTIVM VERNVM.

Hoc tempore pituita in hominibus crescit, & dulcis sanies sanguinis usq; ad uergiliarum ortum,eoq́; tunc maxime succosa acriaq́; assumi debent,corpus exerceri,uenus tutissima est. Sunt autem ad usq; uergiliarum ortũ dies sex & quadraginta.

VERGILIARVM EXORTVS.

Hoc tempore bilis atra augetur,amaraq́; sanies,usq; ad æstiuum solstitium,dulcia tunc quæ aluũ moueant, conueniunt,uenus inutilis est,hinc ad solstitiũ æstiuum dies quinq; & quadraginta existunt.

SOLSTITIVM ÆSTIVVM.

Hoc anni tempus atrã bilẽ ad usq; æqnoctiũ autũnale promouet,quapropter aqua frigida atq; odoratis omnibus utendum est:uenus perniciosa:aut innocentius saltem quæ de ea præscripsimus adhibeto. Porrò sunt ad æquinoctiũ autũnale,dies tres & nonaginta.

ÆQVINOCTIVM AVTVMNALE.

Hæc anni pars pituitæ copiam generat, tenuesq́; defluxiones,donec uergiliæ occidant. Conuenit igitur tunc humores ex capite elicere,atq; acerrima,maximeq́; succosa assumere,uomitu non solicitari,exerceri, atq; concubitum uitare. Numerantur ad uergiliarum occasum dies sex & quadraginta.

VERGILIARVM OCCASVS.

Hoc tẽpore pituita ad usq; brumã in hominibus redundat,quã ob rem acerbissima quæq;,uinum suauissimũ, assumere oportet,pinguibusq́; uti & exercitari. Sunt aũt ad solstitium hyemale dies quinq; & quadraginta.

Primi libri Finis.

PAVLI ÆGINETÆ LIBER SEcundus de Febribus, Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

CAPVT PRIMVM.

BSOLVTIS de ualetudine tuenda præceptis, exequi aggrediemur, quomodo eos, qui morbis iã conflictantur, ad meliorem statum perducere oporteat: à similaribus utpote simplicioribus morbis exorsi. quales nimirum sunt, quos febriles appellant. Rursus igitur nos Oribasii compendio, quod ex Galeni commentariis est excerptum, aliorumq́; com plurium breuiori disciplinæ uia utentes, paucula quoq; ab illis omissa adiungemus.

QVOT ET QVÆ PRINCIPAlia in morbis potissimum febrilibus perquirenda. Cap. II.

PRimum quidem perquirere conuenit, morbus salutis ne spem promittat, an desperationem minetur. Alterum, si uitę securitatem pollicetur, utrũ acutus sit, an longus. Hæc sane in aliis quoq; magnis affectibus commode quæruntur. Tertium, nunquid una uice iudicium subeat, quod febribus potissimum peculiare est, an particulatim soluatur.

EX GALENI COMMENTAriis, quale morbi principium dicamus.

Siquidem capitis dolores & febris haud eadem existũt, quemadmodum neq; uigilia, & cibi fastidium, totiusq́; corporis grauitas, & sensus lassitudinis. Verum unumquodq; licet à febri sit diuersum, ipsam tamen denũtiat. portò febris inuadens, præsertim acuta, neq; nos potest neq; imperitum quenq̃ latere. Sed finge, si placet, etiam

latere, miraculum tamen iudicauerim, ſi hora amplius ægrum ſubterfugerit. Quamobrem illud tempus morbi eſſe principium dicemus, quo manifeſta primum febri correptus decubuerit.

VNDE COGNOSCENDVM, morbus ne ſit ſanabilis, an pernicioſus. Cap. III.

LEtales notæ ſunt, facies cadaueroſa, nares acutæ, oculi concaui, reliquaq; ab Hippocrate commemorata: multoq; magis ſi hæc ita ſunt, ut neq; uigilia præceſſerit, neq; uentris reſolutio, neq; inedia. Item in propinquo mors eſt, ſi oculi lumen refugiunt, & citra exteriorem quandam cauſam illachrymant, idq; nullo peculiari uitio affecti. Ad hæc ſi alter ipſorum minor appareat: quæq; in iis alba eſſe debent, rubeſcant, aut liueant, aut nigricent. Aut ſi pituita craſſior ipſis inhæreſcat, perq; ſomnum alba oculorũ appareât palpebris extrinſecus nõ cõmiſſis, niſi ea uehementer fluens aluus expreſſerit, aut ex conſuetudine ipſis hoc acciderit. Iã illa mortis ſunt indicia, dentibus ſtridere, aut deſipere, aut in ueſte floccos legere, aut fimbrias deducere ac feſtucas carpere. Attendendumq; eſt, ſi æger ſupinus cubat, & ueluti membris laxatis, uel ſi deorſum à lecto ad pedes delabatur, quod extremam imbecillitatem fatetur. Multo peius eſt, frigidum ſpiritum ex naribus & ore elidere pulſum languidum crebrumq; ſentire. Qui ſi deficiat, ægerq; ad animi deliquium ſudore digeratur, perniciem præſagit. Si igitur omnia, quæ retulimus indicia, aut plura his appareant, aut etiam pauciora, ſed ualida, nullumq; ſalutis argumentum affulſerit, periculum mortis ineuitabile ſignat. Contra ſpirandi facilitas, pulſus uegetior, mens ſibi conſtans, ad hæc facies iacentisq; habitus, ſani ſimilis, cibi appetentia, nihil mali, ſed ſecuritatem portendit. In uniuerſum quæ à naturali habitu maxime abhorrent, peſtifera ſunt. quæ ipſi reſpondent, ſalutaria.

Cæterum præſagia ex urinis, deiectione, & ſputo, paulo poſt exequemur.

DE SIGNIS LONGÆ VALETUDINIS. Cap. IIII.

QVatuor notis morbi dignoſcuntur: ipſorũ motu, ægrotãtis habitu, pulſu, febrium ſpecie. Motu quidem in eum modum: ſi quatuor particularis acceſsionis tempora, ocyus & breuisſimo ſpatio inuaſerint, peracutus erit affectus, cuius extremus terminus eſt, ſeptimana. magna uero ex parte quarto die criſim experitur. At ſi longius quidem q̃ hic afflixerit, ſed duodecim horarum ſpatium non excedat, acutus prædicitur, qui intra quartumdecimum diem ſoluetur. Qui pluribus horis protenditur, ut initium duntaxat & incrementum longiore tum diei tum noctis tempore abſoluat, eiuſmodi longus morbus exiſtit. Sin autem particulares acceſsiones morbus non habeat, ſed inde ab initio aduſq; finem continuet, tanquam una ſit acceſsio, ueluti in continuis, etiam hunc nimirum acutis adſcribes. Aegrotantis habitu hoc pacto deprehenduntur. Si quidem facies eſt mediocriter habita, licet totũ corpus collabatur, acutum morbum præſagire eſt. Si prorſus nihil emacreſcit, longus erit quippe cõpia materiæ longiore ſpatio concoquendæ ſignatur. Ex arteriarum motu ita diuinaris: Magnus pulſus, uehemens, citatus, creber, acutum morbum indicabit. contrarius, longum. A febrium ſpecie hunc in modum: quatenus calidæ & urentes, acutum ſignant morbum, mitiores & ueluti elangueſcentes, diuturnum.

QVOMODO PRÆSCIEMVS AN MORBUS IUDICIUM SUBITURUS SOLVENDUSVE SIT. Cap. V.

HOc quoq; præſcire licet ex iis, quæ modo ſunt nobis dicta, nempe ex febrium ſpecie, & tempore. Forſan autem totum ex febrium ſpecie. Siquidem calidæ, & perurentes, breui finiuntur, & excretioni-

bus solui solent. Mitiores, languidioresq́; prorogantur diutius, & in abscessus magna ex parte erumpunt. Hinc liquido constat, non solum quando morbus soluetur, sed etiam quo pacto. Nam acuti per excreta iudicantur: per abscessus, longi.

DE DIEBVS DECRETORIIS. Cap. VI.

Dierum decretoriorum alii de ægris frequenter, cum fide, salubriter, perfecte, manifesto, & insigniter iudicant. alii contrario his modo. Tertius decimus medium quendam inter utrunq; dierum genus ordinem habere monstratus est. Ac sunt ex ipsis, q uel exiguum naturæ impetum nacti, de morbo possunt decernere: quemadmodũ septimus, quartus decimus: pleriq; uero, nisi in uehementibus naturæ motibus, morbos neutiquam possunt soluere. Verum nec uniuersi boni, simili inter se modo boni sunt: nec omnes mali, pari ratione sunt mali. item nec certo ordine bonitatem malignitatemve obtinent. Qui igitur primi sunt ordinis, nempe bonorum numero comprehẽsi, hunc in modum se habent. Præstantissimi omnium sunt, septimus & quartusdecimus: mox nonus, undecimus & uigesimus: deinde decimusseptimus & quintus. hos sequitur quartus. post hunc tertius & decimusoctauus. His contrarii, ad secundum ordinem referuntur, pessimus, quiq; cum periculo, nec clare de morbis iudicat, ac ueluti ex aduerso septimo diei opponitur, sextus est. Huic consimiles, octauus & decimus: secundum quos duodecimus, sextusdecimus & decimusnonus habentur. Medius horum est tertiusdecimus, nec ita repudiãdus, sicut ordini secundo ascripti: nec tam feliciter morbum potest soluere, q̃ qui ad primam classem pertinent. Atque hoc dignitatis ordine Galenus est usus. Numerorũ uero ordine boni sunt: tertius, quartus, quintus, undecimus, quartusdecimus, decimusoctauus, uigesimus. Mali autem: sextus, octauus, decimus, duodecimus, sextus

decimus,decimusnonus.inter hos medius conſiſtit, tertiusdecimus.Porrò ex his decretoriis nonnulli quoq; aliorum ſunt indices,quos Hippocrates appellauit ſpeculatorios,eo quòd iudicia alio die futura prænuntient, contemplandaq́; exhibeant:exempli gratia, quartus,iudicium ſeptimo die futurum præmonſtrat:dum uidelicet ſudores quoſdam,aut madores, aut eiuſmodi particulares uacuationes molitur , aut ſignificationes prius non factas,aut concoctionis notas repræſentat.Iam uero Galenus etiam ſexti,licet non boni,quartum eſſe indicem aſſerit.Vndecimus quartidecimi index eſt:ſeptimusdecimus autem,uigeſimi.Itaque ad quadrageſimū uſq; diem ualentiſſima de morbis fiunt iudicia . proxime ſuccedunt,qui uſq; ad uigeſimum habentur. Qui poſt hunc aduſq; quadrageſimum porriguntur, paulatim uehementiam remittunt. Primæ dignitatis ſunt,uigeſimuſſeptimus,trigeſimusquartus & quadrageſimus. Hos ſequuntur, uigeſimusquartus , trigeſimusprimus, trigeſimuſſeptimus.Qui uero dies à uigeſimo quartū decimum uſq; intercedūt, omnes iudicii ſunt expertes. Sicut qui poſt quadrageſimum habentur,omnes prorſus elangueſcunt,concoctione potius & abſceſſu,quàm criſi morbum finientes.Atq; alios quidem à quadrageſimo die Hippocrates omnino negligere uidetur , ſexageſimi uero,octogeſimi & centeſimi rationem habet. Ab his deinde alios morbos ſeptem menſibus , alios ſeptem annis,alios,ut ueriſimile eſt duabus annorum hebdomalis,alios ternis iudicio ſolui tradit.

DECRETORIA INDICIA IN morborum principio eſſe praua.

Cap. VII.

Concoctionis ſigna nunquam ſiniſtre apparent. quippe omnis cōcoctio,naturæ uincentis opus eſt,eoq́; ſemper ſecuritatem pollicetur. Decretoria uero ſigna interim incommode apparent,propterea quòd criſis ipſa ambigat,nunc bona,nunc mala con

tingat, uti prius in decretoriis diebus est cõprehensum. Neque igitur per initia, neq; in augmento ipsa commode apparent, sed ubi morbus inclinauerit, quo tempore natura ipso ualentior est.

QVEMADMODVM FVTVrum iudicium prænoscendum sit. Cap. VIII.

SI accessiones intendantur, præueniantq; tempus consuetum & multo fiant uehementiores, ac tertio quoq; die significationem sui præbeant, tũ concoctionis signa in urinis, aut deiectionibus, aut sputis cernantur, sine mora plane morbus iudicabitur. Sin accessiones lente moueantur, eadẽq; hora inuadant, ac quotidie affligant, lõgiore temporis spatio interposito, morbi solutionem expectabis. Item iis qui rigore uehementer febricitant, fieri non potest, ut morbus ante soluatur, q̃ ille fuerit lenitus. Nisi enim rigor momentum remittat, haudquaquam morbus ad statum peruenerit, multoq; minus inclinatio ipsius speranda est.

QVOMODO INSTANS MORborum iudicium agnoscatur. Cap. IX.

ANte quamlibet iudicationem ægrotus male excruciatur. Atq; si interdiu illa continget, nox superior inquieta est. Si noctu futura est, dies antecedit tristior. Ac superueniunt symptomata, utpote capitis dolor, quem prius non sensit. præterea collum dolet, præcordia sursum conuelluntur, spirandi quædam difficultas repentina oritur, aliaq; grauia symptomata, quæ superiori tempore non percipiebantur, apparent. Atque his ita obuenientibus si pulsus nõ concidant, sed elatius attollantur, uehementioresq; fiant: ad hæc dies decretorius indicetur, isq; potissimum ex illorum ordine, qui probe decernunt, non iudicium modo futurum, uerum salutiferum quoq; expectato. Neq; deterrere in his te debet, si ægrum delirantem, exilientemve conspicias. Etenim & hæ succorum ad superiora tendentium

notæ ſunt:ſicut ediuerſo inferiora petentium, aliæ,puta imi uentris roſio,circa umbilicum tormina, lumborum dolor,uentris murmuratio. Eſt cum alia quoq; indicia ſimilia deprehenduntur. Ad hæc ſi per hæmorrhoidas uacuari laborans conſueuit,etiam huius uacuationis circuitus una incidit repetitq;. Pari modo in menſtruis, ſi mulier eſt quæ laborat,non abſurdum fuerit per talem uacuationem morbi fieri iudicium. Iam ſudores tum ex corporis madore qui præceſſit,ut ueriſimile eſt, & præſertim in die contemplatorio erumpentes, tum ex meatuum recluſione prænoſcendi ſunt. Ac quæ per ſuperna uacuationes futuræ ſint,ex his maxime intelligas licet. Nam præter ea quæ iam nobis ſunt expoſita, etiã ægrotantis facies intuenda eſt. Itẽ ſi qua partium ipſius palpitet,aut uenæ in temporibus pulſent, aut gena, aut naſus,aut oculus rubicundior appareat, maior ſpes uacuationis per ſuperiora futuræ ſubeſt. Quòd ſi etiam ſine uoluntate illachryment,aut ſplendores oculis obduci imaginentur,ac naribus ueluti ſcabẽdi ſtudio manus admoueant:tunc quidem non amplius morari,ſed iam adeſſe fluorem ſanguinis uidebis. Vbi enim ſemel ac iterum ſcaberint,erumpit. Roſio uero ſtomachi,& labri inferioris tremor,criſim per uomitiones futuram ſubinde nuntiarunt. Atq; de his abũde eſt. Accedit ipſis,ægrotantis ætas & natura,quæ ſpem noſtrã confirment. præterea anni tempus,& præſens conſtitutio. Nam ſi æger adoleſcens eſt,aut alioquin naturæ calidę,aut ſanguinis copioſi compos,multo magis ſperandum eſt. Quòd ſi etiam antea,uel æger,uel ſanus,ut ſupra dictum eſt,uacuationem ſanguinis expertus fuerit, hoc uel ſolum ad profundendi ſanguinis ſpẽ exhibendam ſatis eſt. Iam uero ſi anni tempus æſtas eſt,aut ſi non æſtas, certe calidus aeris ſtatus,ac ſæpe illo tempore per ſanguinis ꝓfluuium criſim ſuſtinuerunt,corpusq; ſanguine redundet,quod πληθωρικὸν nominant,& conſuetarum excretionum ſit retentio,hæc quoq; ſpem tibi auxerint. Simi-

lis porrò & in reliquis uacuationibus ratio habenda eſt. At ſi horum nihil apparuerit,ſed æger in aliquo decretoriorum,qui poſt uigeſimum maxime ſunt dierum cõflictatus ſit,id q; dum morbus conſiſtit,ac dolores quidam in articulos aliquos decumbant,aut ſecundum aures,aliasve particulas hæreant,aut dolores quidem minime,uerum ſudores continui ex particula aliqua membratim erumpant,abſceſſu morbum finiendum expectabis. Ac in illa potiſſimum particula abſceſſus ſe promet, quancunque uel ſudores, uel dolores, uel tumores exerceant.

QVEMADMODVM OPTImum iudicium peractum agnoſcamus. Cap. X.

SI uacuatio competens ſecundum concoctionem acciderit,& febri æger leuatus,aliiſq; accidẽtibus, coloratior euaſerit pro uacuationis ratione, pulſumq; uegetiorem acceperit,ac tum inſurgendo, tum ſeſe erigendo fortior ſit redditus,quodq; omnium ſecuriſſimum eſt,ſi ad morbum ferendum facilitas ſubſecuta ſit,ea ſane laudatiſſima iudicatio habetur. Quod ſi horum aliquo deficit,tantum ab optima abeſt, quãtum id ualeat,quo deficit.

DE PVLSIBVS EX GALENI commentariis. Cap. XI.

PVlſus motus eſt,quo cor & arteriæ attolluntur, ſubmittunturq;. Vſus ipſius duplex eſt. Etenim eleuatione,Græci διαστολὴν appellant,qua arteria ueluti explicatur quodãmodo, ac pateſcit, frigidus aer ingreditur,uitale robur accendens, recreanſq;, ex quo etiam animalis ſpiritus habet originem. Submiſſione, συστολὴ Græcis uocatur,qua arteriæ extrema ad mediũ ſui concidunt,conniuentq;,fuliginoſa recrementa expelluntur. Cæterum hæ arteriæ,oblonga ſunt uaſa, uenarũ modo concaua,ſed duplici tunica muniuntur,tum prædicti motus gratia,tum quòd ſanguinem,ſpiritumq; cõ-

tinent. Originem trahunt ex corde, sed per totum corpus membratim distribuũtur. Omnes igitur pulsus modo et sibi inuicem, et cordi respondent. Quamobrem ex una ipsarum, omnium rationem queas colligere, nõ item uniuersarum ex æquo motum percipere. Sed earum quæ excarnes corporis partes perreptant, promptius, quę carnosis subsunt, obscurius. Porrò iis quæ ꝑ brachiale excurrunt omisſis, nullam aut congruentius, aut usu commodius attigeris. PRIMVM pulsuum genus ex motus tempore sumitur, ut quod eleuatione arteriarum, atque submisſione examinetur. Differentiæ ipsius sunt, citatus pulsus, tardus, et mediocris: quoniam omne quod motui est accommodatum, aut celeriter, aut lente, aut mediocriter pro temporis ratione mouetur. Citatus est, qui exiguo tempore multum spatii motu emetitur. Tardus, qui longo tempore, paruum interuallum perficit. Mediocris qui medium quendam motum inter citatum et tardum, peragit. ALTERVM genus submisſionis quantitatę constat. Nam quodlibet corpus tria sortitur interualla, longum, latum, profundum. Quare etiam arteriæ corpus tribus constare interuallis, necessum est. Verum in naturali animantis habitu mediocriter ipsam undequaq; eleuatam reperies. Contrà, cum animal præter naturam habuerit, nonnũquam in aliqua horum distantia deficit, aliquando excedit. In quo statu meminisse cõuenit, qualis pulsus naturalis fuerit. si latitudine maior inueniatur latum uocabis. si longitudine, longum. si profunditate, altum. Liquet autem cõtrarios quoq; ipsis, et naturali minores, ad eum esse modum appellandos, arctum, breuem & humilem. Qui uero omni distantia æqualiter in statum naturæ contrarium uertuntur, ex iis alius hac ratione imminutus, paruus: alius auctus, magnus nominatur. TERTIVM genus pulsuum, ad uirtutis robur exigitur. Differentiæ ipsius tres sunt, uehemens, languidus et mediocris. Vehemens quidem est, qui tangentis manum ualide percu

tit. Languidus, qui inualide et imbecilliter. Mediocris, horum medio consistit, quem nonnulli naturalem esse putauerunt. Nam ira et exercitiis uehementiorem fieri pulsum asserunt, qui à naturæ habitu recedit, quorũ dictis Galenus uenit obuiã, non firmiter inquiens, sed prõpte mutari eum pulsum, qui ex causis non naturalibus uehementior euadit. Pulsus igitur uehementior, qui nõ expedite mutatur, is nimirum naturalis et moderat⁹ fuerit. QVARTVM genus, instrumenti constitutiõe constat: dico autẽ arteriæ corporis statu differentiæ huius quoq; tres sunt. Vel.n. instrumentum durius est, q̃ natura exigit, ac pulsus uocatur durus. Vel mollius, ac nominatur mollis. Vel mediocriter habet, ac moderatus inde nuncupatur. QVINTVM genus, ex q̃titate infusionis arteriæ pendet. Hæc habet discrimina. Plenus est, uacuus et mediocris: q̃m totum uas, aut plenum est, aut uacuum, aut mediocriter repletum. Plenus itaq; est pulsus, uti Archigenes definit, qui arteriam pleniorem repræsentat, et submissionem succo impeditam. uacuus q undæ modo arteriam excitat, ut digitorum impressiõe loci inanitas considat. Hæc igitur quinq; pulsuum genera, uno arteriæ motu constant. q̃m uero caloris, qui in corde habetur qualitas, ex arteria quodammodo magis euidenter apparet, dignati sunt etiam hoc pulsuum genus. SEXTVM, commemoratis annumerare. Ad reliqua uero genera, tum quæ uno, tum quæ multis pulsibus comprehenduntur, pertinet quod quietis tempore constat, ei quod numero, et quod æqualitate et inæqualitate, insuper quod ordine et inordinatione constituitur. Quod itaque quietis tempus spectat. SEPTIMVM à primo numeratum, diuiditur in frequentem et rarum et moderatum. Nam cum arteria duplici agitetur motu, qui contrariis absoluitur motibus, necesse est ut duplicia interualla cum ipso incidant. Alterum quod post eleuationem, ante submissionem est: alterum quod secun-

dum ſubmisſionem,eleuationem præcedit, quæ etiam pleriſq; imperceptibilis eſſe uidetur,ut inter duos motus quies aliqua media exiſtat.Cui iã longũ q̃etis tẽpus eſt,is rarus dicitur:cui breue,creber:cui mediũ moderatus.OCTAVVM genus pulſuũ ad rhythmũ ſummatim ꝑtinet,eſt aũt rhythmus q̃dẽ habitus,aut tp̃is ad tẽpus proportio.In pulſu autẽ,iuxta quædam tempora motus,ad quietis tempus,utpote eleuationis & ſubmisſionis,ad nonnullam quietem intercedentem.Secundum alia uero tẽpora,ad motus quietiſq; tempus, aut motus ad motum,nempe eleuationis ad ſubmisſionẽ, aut quietis ad quietem,puta interioris ad exteriorem ꝓportio.Differentiæ numeri ſeu rhythmi principes ſunt duæ,pulſus boni rhythmi,&nullius rhythmi.Porrò uocatur pulſus nullius rhythmi,non qui nullum rhythmũ obtinet,id enim fieri nõ potuit,ſed malo rhythmo præditus,quemadmodum nullam habere uocem , nullam ceruicem eum dicimus,qui malam ceruicem malamq; uocem ſortitus eſt.Cæterũ pulſus cui nullus rhythmus adeſt,triplex differentia exiſtit.Alius ſiquidem eſt pararhythmus,mediocrem boni rhythmi peruerſionem obtinens.Alius heterorhythmus,id eſt,alterius rhythmi,q̃ longius à bono receſſit.Alius ecrhythmus , qui omnino bonitatem rhythmi corrumpit.Veluti cum puerum ſignificas,peculiaris quidem puerili ætati iuxta rhythmũ pulſus eurhythmus appellatur: qui ad uigentem ætatẽ pertinet,heterorhythmus:qui nihil huius ſeruat, ecrhythmus dicitur. NONVM pulſuum genus eſt, q̃d in omnibus prædictis inuenitur iuxta æqualitatem & inæqualitatem generatum,quod uel in uno pulſu , uel in pluribus ſpectatur,ſyſtematicum quoque uocant. de quo prius tanquam manifeſtiore dicendũ erit. Aequalis itaque pulſus eſt,qui ordine par eſt ſiue magnitudine ſiue robore,aut uelocitate , aut reliquorum aliquo, aut etiam omnibus.Inæqualis,qui ordine impar eſt.Si enim ſubſequentes uniuerſi pares magnitudine qualicunq; in

ciderint, eiusmodi pulsus ęqualis uocatur. At si primus, secundus & tertius pares fuerint, quartus autem impar: talis nimirum ceu in magnitudine inæqualis dicitur. Huius generis sunt, & deficiens & coincidens. Non solum enim in uno, aut etiam pluribus magnis unus minor apparet, sed nonnunquam totus quoq; motus omnino aboletur, & pulsus deficiens appellatur, sicut alter huic contrarius coincidens, cum expectata quiete in medio tanquam superuacaneus aliquis pulsus inciderit. Sin aũt secundus primo paulo minor factus sit, tertius secundo & quartus tertio paritate, idq́; deinceps longius, illiusmodi pulsus myurizontas & myuros nuncupant, nomen à figuris, quæ in mucronem desinunt transferẽtes. Qui quidem perpetuo ex ipsis imminuuntur, ac nunq̃ decrescere cessant, in absolutam motus defectionem finiunt, ac uocamus ipsos myuros deficientes. Qui uero cessant, duplici continentur differentia. Nonnulli siquidem ipsorum in qua primum desierant paruitate, hanc perpetuo conseruant. Quidam uero augescunt rursus, uel in parem priori magnitudinem redeuntes, uel ad minorem, uel ad maiorem, ii myuri recurrentes dicuntur.

Iam uero & in unius pulsus inæqualitate myuri pulsus fiunt, de quibus illis paulo post tractabitur. Huiusmodi sanè quædam est pulsuum inæqualitas, quæ sistematica appellatur, atque uno in pulsu deprehenditur, uel in una arteriæ particula, uel in diuersis accidit. quemadmodũ in motu, exempli gratia, in una quidem particula arteriæ inæqualitas dicitur, cum aliter inceperit, ac aliter desierit moueri circa unum digitum arteria, incipiens quidem citatior, desinens autem tardior, uel econtrario. Atque hoc triplici modo accidit, uel motus continue manet, uel intercidit, uel repetit, & ueluti bis percutit. Si igitur manens continuus & non intercisus, à celeritate ad tarditatem transierit, aut econtrario, impar citatus Græce ἀνισοταχὺς eiusmodi pulsus, & est & dicitur. Qđ si quiete intercisus cætera uelocior appareat, caprisans

appellatur, ex capra animante ſumpta translatione, quæ ſaliendo ſublimis in aere conſiſtit, et ſecundum quendã motum inopinatum priore citatiorem molitur. Porro ſi ab eleuatione recurrerit & ante ſubmiſſionem abſolutam, ſecundo manum ferierit, dicrotus huiuſmodi pulſus appellatur. ſimile quippiam in incudibus fieri cernas licet, quippe mallei ſimulatq; ſemel per manum in ipſas illati percuſſerint, reuibrantes incudum renixu & ſecundum rurſus, uel etiam tertium feriunt. Atqui non ſolum in motus tempore inęqualitas quæ uno ictu in eadẽq; arteriæ particula accidit, poteſt fieri, uerum & illa quæ uirtutis robore conſtat: non aũt ea, quæ diſtantiarum q̃titate comprehenditur. Nullo.n. modo idem pulſus eadem in particula magnus & paruus queat effici, neq; in alio genere, ſed in diuerſis particulis. porrò in uariis arterię particulis unoq; ipulſu duplex fit inæqualitas. nũc quidem cum motus manet continuus, & arteria iuxta quoſdam digitos citius mouetur, iuxta quoſdam uero tardius. nunc autem cum motus quoq; interciditur, ut nonnulli quidem digiti motum apprehendant, nonnulli uero non. Ac iuxta eleuationis quantitatẽ in pluribus quidem particulis inæqualitas manifeſta eſt. Ex quo genere ſunt myuri uno in ictu inclinantes, quos Græci uocant ἐπινενευκότας, & περινενευκότας. Si nanq; in digitis interioribus manus ſubincidit pulſus, curuatus inde iuxta rationem minuatur, ut exterius ad ægrotantis pollicem minima arteriæ pars appareat, myurus uocatur ad muris caudæ ſimilitudinem, uel meiurus quòd caudæ modo imminuatur. At ſi iuxta medios digitos magnus incidens, curuatusq; utrobiq; minuatur, minor apparens, hunc Archigenes νενευκότα quaſi dicas Latine inclinantẽ, & περινενευκότα appellauit, manifeſto ſignificare uolens eleuationis breuitatem cum extremorum utrorunq; ueluti inclinatione. Non enim ut abſciſſis protinus utrinq; partibus, ſed ueluti inflexis in arctum contractus eſt, cum ſit myurus mugnitudine utriſq; in partibus. Ac

cum iuxta magnitudinem inæqualitatem partim maturius partim tardius assumpserit, tũ fluctuantes, tum uermiculãtes pulsus oriuntur. ꝙ si eam q̃ in situ est receperint cõuulsorii & turbulenti, ut uocãt, cõstituuntur. exordiendũ igitur est à fluctuosis, in q̃bus nõ simul apparet in tali inæqualitate arteria oĩs eleuari, sed pars illius alia primum, mox alia, dein alia, postremo quarta, ut motus cõtinuus maneat in modũ undaꝝ sese eleuantiũ. ac nonnulli undã in rectũ tendentem obtinent q̃dã in obliquũ inclinarũt, & alii in breui lõgitudinis distãria, altitudinẽ magnã habẽt, alii cõtrà, aliq̃ latitudinẽ, aliq̃ angustiã. Similiter ẽt celeritate & robore inæquales sunt. Fluctuosus totus in paruitatẽ cessans, uermiculãs appellat̃ uermis gressui assimilatus. Quẽadmodũ uero fluctuosũ pulsum minorẽ factũ uermiculãs excipit, ita uermiculantẽ formicãs, ubi motib⁹ multis abolitis in unũ eundẽq; perq̃ exiguũ desierit. Vocatus hic quoq; est à formicæ aiantis similitudine, tũ ob paruitatẽ, tũ ob mot⁹ speciẽ. Est.n. formicãs admodũ exigu⁹, ut quo minor alius nõ extet. Pari modo lãguidissimus oĩum, creberrim⁹, nedũ citatus, ut Archigenes existimauit. Huic cõfinis est Hecticus. quemadmodum enim febris, sic ẽt pulsus Hecticus est, qui nullam magnam mutationem subit, sed perpetuo consimilis manet, trahitq; ut ab initio incepit, & nunquam soluitur, toto habitu in morbum conuerso. Porrò conuulsorii pulsus utrinq; ab extremis retrahere tendere, & conuellere uidentur, ceu chordæ cuiusdam tensæ sensum præbeant: at in turbulentis nihil tale reperitur. Sed maior in his eleuatio est, ut arteriæ particulæ quædam sursum ferantur, uno eodemque tempore, ac motum ipsarum spiculis rectissime assimilaueris: quę ualidius emissa celeriter feruntur conquassanda. Serratus pulsus est, cum alia pars arteriæ elata, alia minus, ob duritiem nimirum ipsius esse uidetur. Cæterum pulsus hic etiam turbulenti quippiam possidet, ac citatus quidem est,

creberq́;, nõ ſemper aũt magnus. Decimum genus pulſuum ex inæqualitate profectum commemoratis ſuccedit, quod ordine, & inordinatione complectimur. Nam ordinatus & inordinatus inæquali in parem: iuxta circuitus rationem, & in imparẽ prorſus diuiſo ex utraq; ſectione originem trahunt. Ex circuituum paritate ordinatus, ex abſoluta uero imparitate inordinatus. Siquidẽ pulſus æqualis ex toto eſt etiam ordinatus, quia ordine parem ipſum dicebamus: inæqualis autem non omnino inordinatus eſt. Si nanq; paritatem corrumpat, circuitum uero ſeruet aliquem, ut in eleuationis quantitate, uerbi gratia, ſi duo magni, & unus paruus ſit: deĩde rurſus duo parui, et unus magnus, atq; ſic deinceps, uocabitur inæqualis quidem, ſed ordinatus. At ſi ad hoc paritatem corrumpat, neque ordinem quempiam inæqualitatis conſeruet, præter inæqualitatem, & inordinatus talis eſt: ſimiliter in aliis quoque generibus horum ſe habet. Inordinatorum quidem, alii ſunt ex toto inordinati, ne uel exiguum quendam circuitum cõſeruantes, alii uero ſecundum circuitus ordinati. quatenus enim continuam ordinationem non habent, inordinati uocabuntur: quatenus autem diu circuitum quendam tuentur, ſecundum circuitus ordinati ſunt. Exempli gratia, ſi contingat duos magnos fieri, duos item paruos, deĩde tres magnos, & tres exiguos: quatuor magnos, & pares exiguos, & econtrario tanquã reflectentes duos magnos, & duos exiguos: tres magnos, & totidem exiguos: & deinceps ſimiliter. ſcire uero conuenit, inter alios quidẽ contrarios ſingulos, quendam eſſe medium. Aequalis autem & inæqual s medium nullum: neque ordinati, neque inordinati: niſi uoles ſecundum circuitus ordinatum medium dicere ordinati & inordinati. Cæterum aliorum omnium medii, ſecundum naturam ſunt, præterquam uehementis & languidi, ut à nobis oſtenſum eſt. Inter hos àutem æqualis ſolus ſecundum naturam eſt, reliqui præter naturam, inæqualis ordinatus et inordinatus.

dinatus. Hæc pulſuũ genera uniuerſa ſunt,& generales ipſorũ differẽtiæ. Nõnulli uero his ẽt alia duo annumerarunt. Primum à ſitu arteriæ ſumitur, quatenus ſurſum, deorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum deducta eſſe uideatur. Alterum quo maturius, aut tardius: ex quorum numero fluctuoſos turbulentosq́; pulſus eſſe diximus, ac nos compendii gratia ſimplices ſolum differentias prodidimus. ex dictis autem ſi coniungamus has, facile erit etiam compoſitas inuenire. Porrò opportunum erit deinceps, cauſas quoque pulſibus conuenientes exponere, quas comitatur etiam præſagium ab ipſis deſumptum, ac initium à magnitudine capiemus, quoniã hæc aliis eſt manifeſtior. Magnus igitur pulſus redditur, uel propter uſum urgentem, qui calor eſt in corde exuperans, externæ appetens refrigerationis, & ueluti euentilationis, aut propter corporis ſubtilitatem, ut poſterius oſtendetur. Porrò augeſcit calor, aut ex cauſis naturalibus, utpote ætate florida, aut puerili, aut ſimpliciter calida, anni tempore, regione & temperamento calidiore. Aut cauſis non naturalibus, ueluti aere qui nos ambit calidiore, balneis calidis, exercitiis, cibis, uino, medicamentis calfacientibus. Aut cauſis naturæ contrariis, puta intemperie calida, aut humorum putredine, aut ira, aut ſimilibus. Diſcernes uniuſcuiuſq́; pulſum hoc diſcrimine, quòd cauſæ naturales magnitudinem ipſius faciunt ſtabilem, & quæ difficulter mutari queat. Reliquæ uero, ex facili mutabilem, ut etiam manu adhuc admota frequenter aut certe paulopoſt ſubſidat. Iam uero pulſibus, qui ſane ob balineas calentes magni ſunt, mollities quoque accedit, quemadmodum iis, qui ob calidam & præſertim cum ſiccitate intemperiem magni exiſtunt, durities. Exercitatis uero mediocriter, aut perfricatis, nec duri, nec molles ſunt, medio ſtatu præditi. Pectoris autem regio, multo calidior eſt, quod iam & iratis accidit. Ex cibo autem magnis, aut uini uſu, aut ira, præter magnitudinem etiam uehementia ineſt. Qui uero oc-

cultare iram ſtudent,aut aliud q̄d pręter medici ꝑmiſsionẽ factũ,uerbi gratia,medicamen calidũ ſumptũ,eundẽ medicũ ſimul atq; manũ attingat,interrogãtẽ celare uolentes,iis præter magnitudinẽ manifeſta quoq; oboritur inæqualitas.Ad hæc ægrotãtis mores & cõſuetudo nõ mediocriter ad pulſus dignotionẽ faciunt.Conſuetudo q̄dẽ,ſi medicaminũ appetens ſit.mores,ſi opinionis eximendæ peritus & callidus ſit.Ex humorũ putredine magnus,ad magnitudinẽ adhuc ſubmiſsionem magis citatã habet.Verũ ad magnũ pulſum efficiẽdũ,nõ ſolũ uſus abunde eſt,ſed ẽt uirtutis miniſteriũ deſideratur,inſtrumentiq; cõmoderatio inter ſiccitatem & mollitiem. aucto igitur cordis calore ꝑꝑ quãlibet cauſam ex cõmemoratis,primum q̄dẽ magnus pulſus efficitur:ubi uero magnitudo uſui non ſuffecerit,ſtatim ẽt celeritas ipſi accedit.At ſi ne ſic q̄dem ſatis fuerit,mox frequentiã aſſumit,parui aũt,tardi & rari pulſus,itidem à cõtrariis fiunt. Sed quãdocunq; à magno citato & crebro ad contrarios fit mutatio,uſu nimirũ poſtulante,nõ amplius id q̄d in pulſu primum eſt,id ẽt primũ ceſſat,uerum quod poſtea acquiſiuit,id primũ abiicit,ſtatim quidem rarus euadens,deinde tardus,poſtea quoq; exiguus.Sin aũt tarditas paruitaſq; accreuerit,rurſus raritas in crebritudinem tranſmutatur,ut ꝑ eam utcunq; uſui fiat abunde.Hæ igitur magnitudinis,celeritatis,frequentiæ,& contrariorum ipſis pulſuum cauſæ habentur.At iungetur ipſis ea quoque pulſus conuerſio,quæ una ſolum diſtantia conſtat. Itaq; latitudo ſola augetur,dum humiditas potiſsimũ, uel ſecundum naturam,uel etiam ab exterioribus cauſis redundat,quemadmodum altitudo dum uirtus ob inſtrumenti mollitiem ſimul augeſcit,longitudo à ſiccitate,& carnium circumpoſitarum emaciatu palam innoteſcit,reliquis diſtantiis collapſis.Non enim arteria longior,q̃ poſtulat natura,fieri poteſt,ac proprie magis pulſum huiuſmodi gracilem appellaueris,quemadmodũ ipſi contrarium ſecundum latitudinem ſolam,& profun

ditatem adauctum,amplum.Contrariis autem horum affectibus pulſus nonnunquam incidit,& in aliqua, aut aliquibus diſtantiis prohibetur humilis, aut arctus aut breuis,cum talis non ſit,ſed ob pinguedinis cuiuſdam aut carnium,aut membranarum oppoſitarum craſſitiē apparens. interim etiam totus paruus uidetur, cum reuera paruus non ſit,& obſcurus & languidus ſimiliter.

Quid opus eſt uerbis? ſæpe abſoluta pulſus defectio quibuſdam eſſe putatur in omnibus arteriis, cum uere non ſit,& maxime iis qui negligentius ipſum tangunt, uerum motus ob carnium copiam deliteſcat, reuera languidus. non enim extrema pulſus defectio homini poteſt accidere, quoad uita fruatur. quemadmodum igitur econtrario in locis ex carnibus, etiam parui pulſus,magni eſſe uidentur, corpore ſcilicet uehementer emaciato,arteria ſpinam perreptans, ſæpe tangentibus abdomen,motum repręſentat,ac nonnulli etiam ex his, quæ prius in artubus non erant conſpicue. Quamobrem omnibus cauſis diligenter attendendum cenſeo, ne dignotio ipſorum nos lateat. Pulſus autem uehemens uirtutis robore efficitur,ſi nulla ex cauſis reliquis renitatur,utpote uſus diſſolutus, aut inſtrumenti durities. Languidus autem pulſus, imbecillæ uirtutis & ſolius ſoboles eſt, aliud licet nullum adfuerit. Siquidem uehemens omnibus cauſis ad ſui generationem indiget, languidum etiam ſola imbecillitas efficit.

Qui igitur per initia uehemens eſt, ætates, anni tempora, regiones, & temperamenta moderata comitatur,languidus immoderata.Porrò qui à languore in uehementiam incidit,uirtute uindicata ab imbecillitate prius occupante efficitur.Vindicatur uero,aut ex his quæ in ipſo corpore continentur, ueluti humorum concoctione,uel excretione, uel ira: aut ab exterioribus,nempe uino,cibo,exercitiis, ac aliis quæ intemperiem adiuuant. Vires diſſoluunt,inedia,uigiliæ,uacuationes immodicæ, triſtitia, curæ & dolores, maxime

animæ defectionem inferentes, ac id genus quæ intemperiem faciunt. Quidam uero ex rudibus ac inexercitatis, durum pulsum uehemētem esse putauerunt, quod discrimen exercitatum, tum ratione, tum tactu, nunquā latuerit. Nam uehemens magna ex parte cum magnitudine in sublimitatem attollitur, tactum ualide percutiēs: durus magnitudinem non recipit propter arteriæ contumaciam. fit igitur durus, ob instrumenti duritiem, quā refrigeratio immodica, aut siccitas, aut tensio ab inflammatione profecta, aut conuulsio generat. Statim uero duritiem etiam paruitas, & celeritas nōnunquam, & frequētia magnitudinis loco propter usum sequitur. Mollis pulsus, arteriæ humiditatis comes est, quam humidirem reddunt ex iis quæ secundum naturam sunt, humectiores, cibi, balnea frequentia, somnus multus, uictus ratio & copiosior & delectabilis. ex his quæ præter naturam sunt, sopores, lethargi, aquæ subter cutem, & reliqua pituitæ uitia. Plenus pulsus, aut humorum copiam aut ciborum, aut uini potionis abundātiam indicat, quēadmodum uacuus contraria, aut enim inediam, aut uacuationem. Vbi calidius arteriæ corpus occurrit, multā in corde caliditatem, reliquo corpore refrigescente, aut conuulsoriam quampiam arteriarum uiolento motu incalescentium, dispositionem fatetur. Archigenes uero tradit arteriæ locum proprie in catochis calidiorē deprehendi, quemadmodum in iis, qui grauem animi in somnū delationē patiuntur. At rhythmus, de quo disputatū est, si par sit motu & quiete, ꝓbā totius corporis tēperiē præ se fert, quantū ad se ꝑtinet, uel nō magnam à bona declinationem, sicut in ætate puerili, & corporibus alioquin tēperatis. Ac si lōgius quietis tēpus fuerit eo quo motus peragitur, calorē præpollere notat, quēadmodū in ætate florentibus, & his proximis, ueluti in corporibus sensilibus æquabiliter frigidis, diuturnius motionis tēpus est q̃ quietis. Notare aūt oportet rhythmi inæqualitatē mensurā esse motus q̄ celeritate &

frequentia cõſiſtit hanc aũt ueluti materiæ rationem & rhythmũ obtinere. Iam uero deficientes, coincidẽtesq́ȝ pulſus fiunt, uiribus oppresſis, & ueluti aggrauatis, ſed coincidẽtes minorẽ oſtẽſam, deficientes maiorẽ ſignificant, ac in uniuerſum uirtus oppreſſa grauataq́; pulſus mutat ad inæqualitatem inordinationemq́; tum aliam quãlibet, tũ eam q̃ uehementia & magnitudine conſtat. Ac ex myuris pulſibus generẽ duplicibus demonſtratis (uel enim in ſyſtematica, ut uocant, inæqualitate, uel in ea quæ uno fit ictu, deprehenduntur) deficientes quidẽ extremã uirtutis internicionẽ notant, repetentes aũt recurrentesq́;, & ipſi quidẽ imbecillẽ, ſed repugnantẽ adhuc reſiſtentemq́;, & renuentẽ indicant. in uno aũt ictu myuri & inclinantes, quos ἐπινενευκότας uel περινενευκότας appellamus, maxime iis fiunt, qui paulatim cõtabuerunt. itẽ inflammationibus nõ ſolutis, præterea plurimis quomodocunq́ȝ tabeſcentibus, dum partes q̃ circa arterias habentur, emarceſcunt. Porrò inæqualiter citati & caprisantes, febriles potisſimum calores comitantur: uerũ ſi pulſus eleuationis principia diſſoluens, extremum ipſius acceleret, & ſubmisſionis initiũ, putredinem exuperantẽ notat, natura fuliginoſis recrementis excernendis incũbente. Sin aũt econtrario ſubmisſionis initium diſſoluerit, ad eleuationem uero magis inſtet, calorem præpollere ſcias, q refrigerationẽ deſideret. Comitatur hæc in febri ẽt crebritudo plurima ex parte, interdũ magnitudo quoq́ȝ, niſi uirtutẽ inſtrumenti duritia impediat. Cum aũt hæc in arteria intenditur, & uirtus nõ ſit inualida, pulſus fit q à bis feriendo dicrotus appellatur. Porrò fluctuoſus humidiores potisſimũ affectus ſeqtur, atque his magis aquæ ſubter cutem genus, qđ Anaſarca uocant, itẽ lethargos, & peripneumoniam. At cũ uirtus diſſolui inceperit, ſed paululũ adhuc reſiſtat, fluctuoſus in uermiculantẽ decidit: ubi extreme collapſa fuerit, ẽt hunc formicans excipit. Hecticus aũt ꝓprie contabeſcẽtes & alioqui emarceſcentes ſequitur. Conuulſorius fit,

quum neruorum origo inflammata quadam affectione conflictatur, ſicut in phreniticis, & acuta epilepſia correptis, quando etiam moriuntur adhuc calẽtes: qui hoc uitio ſunt occupati, contrario his modo quos ſyncope inuadit. illi nanque uehementer etiã frigidi, adhuc uiuunt. Turbulentus autem pulſus efficitur, cum uſus magnam eleuationem requirit, ac uitale robur eam poteſt creare ſolum uero arteriæ corpus præ duritie, in magnam attolli diaſtolen, ut in magnis inflammationibus, obſtructionibusque diuturnis, impotens refragatur. Pulſus ſerratus in totum index eſt inflammationis, & præſertim partium quarundam neruoſarum: quinetiam pleuritidi peculiaris eſt: remittens quidem, mollis & ex facili concoquendæ: intenſus autem difficilis, & concoctu peruicacis: quæ cum imbecilla quidem uirtute, ſubito in periculum præcipitat: cum ualida, longo tempore concoquetur. Vel enim in uomicam tranſiit ſubinde, uel marcida tabes ipſam excepit. Iam uero ſciẽdum uenit, inordinationem comitari inæqualitates. raro ſiquidem inuenire eſt inæqualem pulſum, ordinatum. Minores offenſæ, inæquales pulſus & ordinatos: maiores, inęquales et inordinatos procreant. Hæ igitur ſimplices pulſuum cauſæ ſunt & præſagia. Ex his etiam compoſitas, ut in ſermone de differentiis ipſorum dicebamus, haud negotioſum eſt inuenire.

DE DEIECTIONIBVS.

Cap. XII.

Aluus optima eſt, mollis, cohærens & eodem tempore quo in ſecũda ualetudine aſſueuit, reddita. Talis nimirum eſt, quæ in rufum elangueſcit, ſimul & conuenienter ſpiſſa, non nimis fœtida: quę talis non eſt, mala cenſetur. Quæ igitur colore ſimilis cibo ingeſto cernitur tenuis, nõ liquida, & celeriter deſcendens, cruda eſt. Rufa & intẽperata initio qdẽ bilioſiorẽ morbũ indicabit: ſin aũt in declinatione talis excernatur, corpus probe expurgari denuntiat. uiridis ærugi-

noſæ bilis nota eſt,nigra,uel atræ bilis,uel ſanguinis cuiuſdã indidem aduſti,liuida, refrigeſcere quodãmodo, & emori penitus interiora ſignificat. oleoſa ,pinguiſq́;, corporis pinguitudinem cõſumi innuit: quẽadmodum eadẽ uiſcoſa,pingui cũ ſit deterior,animantis particularũ tabẽ præ ſe fert. Nimis fœtida haud exiguam fatetur putrefactionẽ. Porrò in omnibus hiſce,ſi aluus cibo aſſumpto qualitate nõ reſpondeat,eodẽ modo iam diſpoſitio quoq; conſiderabitur. Omniũ deterrima & peſtifera,erit nigra,liuida,oleoſa,celeriter tranſiens.

DE VRINARVM NOTIS. Cap. XIII.

QVemadmodum in deiectionibus, ita in urinis quoq; regula,quæ ſanos arguit,uſi, ægrorũ notas exequemur. Vrina igitur præſtantiſſima eſt, quæ ſanis ſimillima. Talis nimirum eſt ſubrufa ſimul & ſubflaua ſtatim uero hæc & craſſitiem moderatam habet. At cum triplex turbidarum urinarum ſit differẽtia, (uel enim redditæ tales,paulo poſt ſubſidunt, uel conſimiles perpetuo manent:uel puræ excernuntur , deinde uero turbantur)uitioſa quidem exiſtit tertia ordine dicta,proba uero benignaq́;,prima:medio utriuſq; conſiſtit ſecunda,ſumme cruda eſt,adamuſſim diluta , ueluti deſperatæ concoctionis uenoſi generis accidens. Quãdo autem celeriter deſcenderit diabtees,ut Græci appellant,efficitur. Verum hæc inter urinas crudas deterrima eſt,ſuccedit ipſis,tenuis admodum & aquæ modo exalbida, His uicina eſt alia urina, quæ multis in morbis apparet:ut uideatur mixtam habere ſpeciem uini tenuis & albi. Suppallida uero hanc ſequitur:quæ pallida quidem modo erit,& ſubrufa, concoquitur autẽ iã quantum ad colorem ipſius attinet. Tantum uero craſſitie ipſam à diluta receſſiſſe oportet,ſi probe concoqui debeat,quantum etiam colore. Quo ſecundum naturam adamuſſim ſeruato,ſi ſubſidens albũ,leue,æquale, & copioſum reddit,exactæ nimirum cõcoctionis nota

fuerit: plus aũt crudi humoris expurgari ſignat. Non tamen ſi craſſa modice fuerit, habeatq; ſubſidẽs aliquod exiguum, non cõcocta iam ex toto erit. Si enim ſubſidẽtia parti farinæ craſsiori, aut laminis ſimilia, aut furfuri, aut nigra, aut liuida, aut uiridia, aut fœdi odoris habeat, præter q̃ quæuis huiuſmodi in cruditate eſt, ẽt mortis periculum oſtendit. Porrò boni coloris urina, quæq; ſimul uel ſubſidentia alba, leuia, & æqualia repræſentet, uel nebulas quaſdam ſimiles, uel ſuſpenſa, oĩum urinarũ eſt laudatiſsima. & præcipue, ſi quod in eis deſidet, tale extiterit. Deinde cõmendatur cuius ſuſpenſa huiuſmodi cernuntur. Tertium bonitatis locum habet, cuius nebulæ tales apparent. Ac, ut uno uerbo expediam, quæ urinis probe innatant, quanto inferius ſubſiderunt, tanto magis laudantur.

DE SPVTI NOTIS. Cap. XIIII.

Sputum ſubflauum, ſubrufum, leniter ſpumans, & tenue, ſolam cruditatem, malum uero nullũ inſignius denuntiat. At ſyncere flauum, rufum, ſpumoſum, uiride, glutinoſum, rotundum, atque his adhuc magis nigrum, prauum eſt. Etenim præter ſanguinem, alterius humoris cuiuſcunq; intemperati prauã oſtendit diſpoſitionem, caloris inflammati ſobolem. Cruenta igitur ſputa mediocria ſunt, flauæ aut nigræ bilis, difficilia. Cæterum quomodo ipſa edantur, inſpicere ſimul expedit. Nam ſi prompte excreentur, liquido conſtat talia q̃dem eſſe ſalubria, contraria uero periculum teſtari. abſolutam itaque concoctionem fatetur ſputum leue, album, æquale: conſiſtentia neque liquidum neque craſſum. Summæ uero cruditatis nota eſt, ſi nequicquã expuitur. At ſi non atrum, ſed tenue ſputum fuerit, languidæ concoctionis argumentum eſt. Sin autem ſyncere rufum prodierit, aut flauum, nihil boni pollicetur. Si liuidum, aut eruginoſum, aut atrum, ſummam perniciem portendit.

DE FEBRIBVS DIARIIS DIgnoscendis curandisq;. Cap. XV

Diarias febres, urinarum in primo die concoctio calorisq; suauitas ceu propriæ ipsarum & inseparabiles notæ testantur. Verum à prima febrium solutione, certiorem habiturus es earum cognitionem. Quippe arteriarum in hac motus ei qui in secunda ualetudine fuit, ex toto respondet, cum nulla ex aliis febribus in naturalem statum reuertatur. iam uero ꝙ facile morbum fert æger, maximum & id indicium est. Opportuni sunt, id genus febribus, in quorum corpore quod transpirat, halituosum non est, sed mordax & acre fumo fuliginive non absimile. Hi autem sunt calidi & sicci temperamento: breuiter biliosi, quos πικροχόλους Græci uocant, qui igitur ob lassitudinem febricitarunt, pinguiter simul ac molliter fricandi sunt, in balneumq; ducendi. Quibus siccitas febrem intulit, fricandi hi quidē minus, sed lauandi sunt liberalius. Quos curæ, mœrores, uigiliæ & ira exercuerunt: lauare quidem non subinde oportet, uerum oleo copiosiore tepido, cui minima astringens uis insit, tum paululum fricare, tum ex consuetudine lauare conuenit. Ab insolatu usti, protinus ab initio refrigerationem desiderant, tum crebriorem lauationem: minime uero aut oleum largum, aut crebram frictionem. Sint autem quæ refrigerent & rosaceum & omphacinum, quod nihil in se salis habeat: eadem uero sincipiti uehementer superfundere oportet: & ubi febris inclinauerit, in balneum æger ducendus est. Siquis ex frigoris iniuria febrem concipit, etiam is in remissione lauandus est. At si cum grauedine & destillatione febriat, priusquam hæ concoquantur, lauationi non committetur. Porrò qui æstus iniuriis patuerunt, ii, uel cum hæc adsunt, commode lauantur. Post lauacrum uero caput perfundendum est: eorum quidem qui ex ustione febricitarunt, refrigerantibus: qui autem ex frigore, calefacientibus mediocriter, cuiusmodi irinum est, & nardinum

unguentum. Verum in quibus meatuum constipatio febrem excitat, his conuenit ex aqua dulci, & temperata lauatio, tum frictio, quæ rarefaciat, & exercitationes modicæ, uictusq; dulcibus procreandis succis idoneus. At cui propter inediam febris contracta fuerit, ei opus est statim, ubi prima accessio remiserit, in balneum perduci, & tepente oleo largissime perfundi, tum molli manu perfricari, lente in calidi solii aqua immorari. Simulatq; exierit, ac sese recollegerit, denuo balneum ingredi, postea aquam calidam potare, mox ptisanæ cremorē, deinde lactucam assumere, & aliquid piscium eorum qui molli sunt carne, ex albo iure. Omnium uero communis esto uictus species, quæ & boni sit succi, & concoctu facilis, & quæ nusquam exiguis cutis meatibus inhæreat. Vinum propinetur & aspectu, & uiribus aquosum. Oportet autem in primo febrium insultu nonnunquam primæ accessionis horum aliqua mutare, in quibus corporis intemperies ad calidius, sicciusq; transiens, febres accendit. Qui ex inguinum inflammatione febrim conceperunt, ne medicum quidem interrogant quid sit faciundum, sed ulceri, quod in inguinibus excitatum est, prospicientes, lauant, ubi accessio declinauerit. Cæterū à uino ipsi sunt arcendi, priusquam inflammationes inguinum fuerint solutæ, & tenuiore uictu enutriendi.

DE PVTRIDARVM FEBRIum agnitione. Cap. XVI.

PVtridæ febres dignoscūtur his notis: nulla ipsas exterior causa præcedit: neq; a rigore incipiunt, neq; æstu, neq; frigore uehemēti: quod & ipsum est peculiare febrium putridarum indicium, sicut & pulsuum depressio. Nominant sic, cum incipiente accessione perexiguos quidem ipsos & inæquales obtinent: ut qui singulariter illiusmodi febribus sint peculiares. iam & caloris qualitas maxima putridarum febrium nota est, qui fuliginosus adeo existit, ut manum erodat. Simi-

liter ad ipsas proprie spectat etiam urinarum cruditas, & obscura concoctio. Magnum uero & notabile concoctionis indicium, in primis urinis nunquam eiusmodi febres repræsentant.

CVRATIO FEBRIVM PVtridarum. Cap. XVII.

SI uires sint ualidæ ei qui ex putredine febricitat, sanguinem dimittes protinus, modo cruditas uentriculum non infestat. At si uires imbecillæ, aut ætas prohibeat, sanguinem non detrahes, a cuius uacuatione putrida per urinas, aluum & sudores expurgare conuenit. Sin autem sponte sua nonnunquam impetum ad os uentriculi capessant, etiam per uomitum: alioqui non oportet ea præter naturam irritare: uerum deligi materiæ debent, quæ sine calefaciendo siccandoq; ualenter, prædictas uacuatiões moliri possunt, ueluti ptisanæ cremor, aqua mulsa, oxymeli, & apomeli, apiiq; radix in aqua potabili incocta. Cum aluus nihil deiicit, ex aqua mulsa cum oleo clystere ducenda est. uerum totum corpus rarefacere prius nõ expedit, q̃ uacuatum fuerit: ubi uacuaueris, rarefacias utique licet, oleo tepide calido, quale est, quod ex chamæmelo conficitur. in hoc tempore uinum aquosum potui datum uniuersas ꝓmouet uacuationes: eiusdem facultatis est temperatum dulcis aquæ lauacrum. Quòd si uero febris magnitudo obstiterit, neque uino utendum, neque lauacro, neque unctionibus rarefaciendi uirtute præditis, sed aqua frigida his in febribus commode bibitur, nisi quid & hanc prohibeat. Ergo si quidem & uires robustæ omnes fuerint, & febris ardentissima, & concoctionis signa plane euidentia, frigidam cum fiducia exhibebis. Præterea si bona corporis habitudine sit æger, tum status cœli calidus ac siccus, etiam si in frigidam natationem hunc dimittas, haudquaquam lædetur: sin autem mediocris existat febris, & uires † inualidæ, sed cum notis concoctionis, iis qui ita se

† Græcũ habet ualidæ. instauratũ ex Galeno.

habent balneum prodeſt,& uini potio. Tũ uero ex unctionibus eæ quæ rarefaciunt.

DE TERTIANARVM AGNItione. Cap. XVIII.

Tertiana febris cum ſit flauæ bilis commotæ ſoboles, protinus ab initio rigorem, hoc eſt totius corporis concusſionem haud exiguã infert. hoc diſcrimine à quartanæ rigore uariat, quòd pungere uideatur & cutem conuulnerare. In quartanis autem, acceſsionis inſultus uehementem perfrictionem habet. Quotidianas nequaquam rigor pręcedit: ſed membra ſolum perfrigeſcunt. Cęterum tertiana etiam exactum pulſuum ordinem obtinet. ſiti uero uehementi in ſtatu affligit, & hominem perurit, ac paulopoſt conſiſtit, caloréq; æquabiliter per omnes corporis partes diffunditur, nihiloq; magis pectus q̃ extrema calent. Et ſi manũ iniicis, primo quidem contactu, calor copioſus & acris occurrit, ueluti cum uapore quodam erumpẽs, ſed paulo poſt à manu remanente uincitur. Vbi potione æger fuerit recreatus, ſtatim copia uaporis calidi per cutem emergit, ſudorum nuntia. Bilis uomitio ſuperuenit, aut aluus ſoluitur, peŕq; urinam bilioſa redduntur. Præterea ad integritatem tertiana deſinit, ubi acceſsionis tempus, horarum non plurium duodecim expedierit. Febrem igitur quæ intra duodecim horas terminatur, exactam tertianam nominamus: quæ uero diuturniorem acceſsionem habuerit, illam ſimplici uocabulo tertianam nũcupamus. quæcunque autem longisſime productã acceſsionem ſeruauerit, exiguum uero interuallum, hanc rurſus extenſam tertianam dicimus.

CVRATIO TERTIANÆ. Ca. XIX.

Exquiſitam tertianam, ut quã flaua bilis procreet, humectare oportet ac refrigere. & ſane quod in uentriculum confluit, uomitionibus, quod ad inferiora uergit, alui deiectionibus elicere. Item per urinas & ſudores uacuare idipſum conuenit. Aluus itaque

mollibus clysteriis euocatur: urina potionibus, in qbus apium & anhetum maduerunt. simulatq; cōctiōis signa deprehenderis, magna iam confidentia etiam absinthiū dederis. Balnea uero *ex aqua calida potulenta conueniunt: quibus neque nitrum, neque sal, neque sinapi adiici, sed oleo quammaxime calido infuso ægrum oportet in aquam descēdere. At qui balneis admodum gaudent, eos etiam si bis die laueris, haud peccabis. Vbi uero concoctionis notas perceperis, tunc, uel si sæpius laueris, nihil offendes. Porrò uinum priusquam morbus concoquatur, ex toto circuncidendum est. simulatque concoqui inceperit, tenue, aquosum, modicum, primo die exhibendum. Cibi humectantes refrigerantesq; utiliter assumuntur. A melle abstinendum, sinapi, salsis & acribus omnibus, uinis autem admodum uetustis, & natura calidis. Cæterum nihil miri est, si in hominibus primum exercitis, inediamq; expertis, nunc autem ordine conuerso otiosis ciboq; usis pleniore, bilis maxima ex parte mixta pituitæ reperiatur. Cuius rei gratia complures tertianæ, aut citra totius corporis concussionem fiunt: aut perexigua ipsis oboritur, unde etiam animaduersionem propriam desiderant. Neque enim balneum, neque cibus aliquis liberalior tertianis spuriis ante concoctionem conuenit: quoniam ne panis quidem micæ, oua, & consimilia.

*Oribasius. Balneū in aqua dulci & fluuiali calida.

CVRATIO TERTIANÆ notæ. Cap. XX.

LAuare in tertianis spuriis per initia salubre non est, sed quando iam concoctionis notæ apparent: neque cibum quotidie exhibere, sed alternis diebus abunde est. Quies autem, & præcordiorum fotus ipsis conducit, tum sorbitiones concoctu faciles, & clysteres aluo inditi non admodum molles. Atque si sanguinem detrahere opus est, neque hoc omittere oportet. Tota uero uictus ratio erit, non quæ refrigeret uniuersum corpus, humectetq;, uerumetiam modus aliquis qui magis

incidat,ac calefaciat,adhibeatur. Maxime uero conduxerit ipſis ptiſanæ cremor pipere iniecto,uel hyſſopum quoque nonnunquam,uel origanum,uel ſpica nardi, aquæ mulſæ admiſta incoctaq́; potui exhibetur, & alia, quæ urinæ ciendæ ſunt,præterquam ea, quæ uehementer calefaciunt,exiccantq́;.Maxime uero abſinthii coma poſt ſeptimum diem continue porrigitur. Iam & oxymel epotum,multis fuit auxilio.ad hæc nonnulla ex his quæ molliter uentrem ſubducunt.Porrò uomitus ſecundum cibum,iis quibus hæc febris in uetuſtatem incidit, utiliſsimus eſt.

QVARTANARVM COgnitio. Cap. XXI.

QVartana inuadit multa cum perfrictione, ut q̃ ex frigido humore,atra bile originem trahat. Calorem uero feruoremq́; febrilem tertianæ modo non obtinet,imo nec bilis uomitus eam comitatur.Adhæc ſi urinæ tenues,albæ,& dilutæ fuerint,quartana erit febris.Eximia uero ipſius nota eſt , pulſus exiguus,&rarus.Cæterum in autumno potiſsimum incipit erraticis ſuperueniens febribus,ac nonnunquam in forma eius potiſsimum ſubſiſtit quæ quarto die reuertitur: aliquando etiam plurium dierum interuallo,iuxta quoſdam circuitus acceſsionem habet.

CVRATIO QVARTANArum. Cap. XXII.

QVartana laborantes leniter tractandi ſunt , neq; medicamento ullo forti ſolicitandi, neq; uacuatione,niſi forte ſanguis uehementer exuperare uideatur,cum uenam diſſecare conuenit.Victus eis offeretur optimus,q̄ non inflet,& uenter his q̄bus uti conſueuit,emolliri debet.Quòd ſi hæc nihil proficiant,clyſteribus per initia mollibus,deinde acribus utēdum eſt. A ſuilla carne prohibeantur ægri,atq; ab omnibus cibis qui glutinoſi,ad exitum tardi ſunt , tum qui refrigerant corpus humectantq́;. Vinum utile eſt tenue , album &

modice calidum. Item ſalſa & ſinapi ex uſu ſunt, tum triduo aſſumptum medicamentum diatrion pipereon, id eſt, quod triplici conſtat pipere, uel quod dioſpoliticon appellant. Iam & piper ſolum recte ex aqua quotidie ſumitur. In morbi ſtatu uictus ęgro tenuiſſimus præcipietur, ſtatim uero etiam ut diu conquieſcat, iniungendum eſt, tum uiſceribus proſpiciendum per ea quæ emolliunt, relaxantq́; . Inſecutis diebus medicamenta cõferunt, quæ urinam cient, atq; ſi concoctionis notæ apparuerint, cum fidutia tunc quoque iis uti expedit, quæ atros humores uacuant, idq́; non ſemel duntaxat, uerũ etiam ſæpius. Porrò ſecundum ualidam purgationem, & medicamentum quòd uiperis conſtat, exhibetur, & alia quę ad eiuſmodi febres commendantur, inter quæ eſt & nobis familiare, omnium probatiſſimum, qđ ſuccum cyrenaicum recipit.

QVOTIDIANÆ AGNITIO. Ca. XXIII.

QVotidiana haudquaquam cum rigore primo ſtatim die inuadit, ſed temporis ſpatio perfrictio magis q̃ rigor oritur. Ægre uero incaleſcit, & diuturnum habet incrementũ, non tamen adurit ægros, neq; multum, & crebro ſpirare compellit, ac ueluti flammam ex ore elidere, uel frigidam bibere. pituitoſi autẽ uomitus hic accidunt, & quæ aluum uacuantur, frigidiõra, crudiora, dilutiora † & pituitoſiora cernuntur: totum corpus crudis humoribus redundat: ſudores minime primis diebus erumpunt, neq; ad integritatem uenitur, cutis ægrotantibus albicat, urinæ uel tenues ſunt & ex albidæ, uel craſſæ, turbidæ & rubræ.

† Galenus addit.

CVRATIO QVOTIDIANÆ. Cap. XXIIII.

QVotidianã curantes, oxymelite primis diebus utimur, tum iis quæ urinam probe eliciunt, ac uniuerſa uictus ſpecies inciſoria eſto, circa ſtatum uero uentris habenda eſt ratio, præſertim ipſius orificii, deinde ægris iubendum eſt, ut a radicula,

& cibis assumptis uomant. Itidem utantur iis quæ pituitam subducunt, idque tam diu, quam febris cessauerit.

DE HEPIALO FEBRI ET rigore, quæ nullo calore possunt euinci. Cap. XXV.

SI uitrea pituita, quæ omnium aliarum frigidissima est, nondum putrefacta toto in corpore exundauerit, inexpugnabiles, & qui nullo euinci calore possunt, rigores, sine febri excitat. In febribus enim quæ humoris uitio accenduntur putrefactio maxime febrilem calorem suscitat. At si tota hæc pituita putruerit, quod tamen raro fit ob immensam † putrefactionem quotidianæ febris causa redditur. Quando uerò non tota æqualiter, sed ex dimidio ipsius putrida fuerit, aut aliquæ ipsius partes, nonnullæ uero non putruerint, Hepialum febrem hanc facit: in qua simul & rigor & febris caliditas est. Particulæ quidem humoris eius necdum putredinem expertæ, omnibus uenis, uel etiam reliquo corpori communicatę & sparsæ rigorem creant: putrefactæ uero febrem accēdunt. Dicta est autem Hepialos per translationem à sale: dico autem mari, quod à principio tranquillum apparet, cum turbatur difficillimum euadit. Vel ab Hepios, quod est molliter & aleænin, qđ signat calefacere, quasi drcas. quoniam blande & leniter calefacit. Atque hæc febris cum ex quotidianarum genere existat utpote ex pituita nascens. illarum curationi subiicitur speciali, nisi quòd tanto commemorata quotidiana calidioribus magisq; incidentibus præsidiis indiget, quanto etiam pituita frigidior illa existat. Hepiali uero rigor multo magis calefacientia requirit. Itaque medicamentum ex triplici confectum pipere: ex calaminthe, præterea & quod liquore cyrenaico constat, his sunt accommoda. Item ex castoreo, similibusq; præparata remedia. conueniunt. Latius autem diffusiusq; explicatam curationem horum reperies in capite XLV. de perfrictione

† Exēplar inuulgatū ψῆξιν male pro σῆψιν habet.

perfrictione. Insuper Lypyriæ & Tiphodes, quæq; præter commemoratas febres dicuntur, cum sint ex relatarum numero, etiam curationes, tum in illis expositas, tũ exponendas postulant.

DE FEBRIBVS CONTINENtibus. Cap. XXVI.

Continentes finitimæ sunt, singulis intermittentibus: tertianę quidem exactæ ardens, quæ causos dicitur: quotidianæ, ea quæ singulis diebus accessionem habet, non autem ad integritatem desinit. Sic ĕt quartanæ ea quæ quarto die accedit. Exactus nanq; causos, cum omnes alias exqsitæ tertianæ notas seruet, hoc solo discrimine uariat, quòd non cum totius corporis concussione, ῥῖγος appellatur, inuadat, neq; ad integritatem ueniat. Qui singulis diebus accessionem obtinet causos, omnes similiter exactis quotidianis notas præ se fert. quod autem ad integritatem non peruenit, hac re à quotidiana specie consimili differt: ea ratione & quæ quarto quoq; die accessionem habet, uerum ad integritatem non cessat, finitima est quartanæ. Continens itaq; febris est, quæ non ante ad integritatem terminatur, q̃ ex toto fuerit soluta, etsi inclinatio aliqua sensibilis appareat. Quum autem nulla accidit, quæ sensibus queat percipi, hæc quoque ex ardẽtium genere habetur, sed acrimonia ab ipsis uariat.

AGNITIO FEBRIVM CONTInentium, & curatio. Cap. XXVII.

Continentium febrium origo ex sanguine est, q nunc efferuescens, tantum nunc putrefactus obstruitur. Quapropter accessio ipsis ad usq; finẽ una est. Indicia uero sunt, pulsus maximi, uehementes, citati, crebri, æquabiles, non mordaces. Vrinæ nõ multũ adeo à sanis recedunt. Curatio est, sanguinis quousq; deficiat anima, dimissio. Qui si non fuerit detractus, febricitantes in summum ueniunt discrimen. At si quid ꝑ uenæ sectionem uacuare prohibuerit, aliis uti remediis

oportet, quæ meatus recludunt, copiam materiæ uacuant, & febrium feruorem leniunt. Cum aūt euidētes humorū concoctionis notas in ipſis uideris, neq; in principe particula inflāmatio quædam, aut tumor œdematis ſpeciem repræſentans, aut ſcirrus fuerit, neq; particula aliqua tēperamento adeo frigido, ut in hanc noxa procumbat, cū fidutia frigidam propinato: maxime ſi æger eius potioni aſſueuerit.

ARDENTIVM AGNITIO. Cap. XXVIII.

ARdentibus hæc ſuperueniunt, arida lingua, craſſa & nigra uentriculi roſio, deiectiones pallidæ, ſitis uehemens, uigiliæ, nonnunquam etiam delirium.

ARDENTIVM CVRATIO. Cap. XXIX.

HOrum alterutrum fieri neceſſarium eſt, ſi perfecte morbus ſolui debet: aut bilioſos excerni humores, aut eoſdem extingui. Excernuntur itaq; per ſudores, uomitiones, & imum uentrem. Extinguuntur autem frigidæ potu: quo nos ardentisſimas febres, cauſos appellant, ex toto curauimus. Suſtinere eos qui his cruciantur, non aqua ſola conuenit: neq; mulſa duntaxat, uerum diluta mulſa exhibita. Nam qui huiuſmodi morbis conflictantur, ſola potione ſuſtentandi ſunt. Porrò balneum illis ſolum uſui eſt, qui citra tumorem inflammationi, aut eryſipelati conſimilem, ardenti febre laborant. Quod ſi uero concoctionis notæ percipiantur, multo magis ipſis conducet. Qui ex ſalſo humore: febrim ardentem conceperunt, his eſt inutile. Verum iiſdem ptiſanæ etiam cremorem cibi loco offerre conuenit.

FEBRIVM QVIBVS EX AFfectu eryſipelas reuerente origo eſt curatio et agnitio. Cap. XXX.

Febres quæ ex affectu uiſcerum eryſipelas referēte procreantur, his notis agnoſces. interna feruent immodice. dolor urget uehemens, præterea ſitis excruciat, & æſtus immoderatus. Summatim ex indiciis acerrimæ bilis cum pauco ſanguine putreſcentis deprehendes. Hunc in modum curabitur: A balneo in totum abſtinere decet. Aqua frigida per morbi ſtatum uehementi, hoc eſt frigidisſima utendum eſt: per initia non item. Extrinſecus uero refrigerantia imponuntur. Et ſi nihil hæc promouerint, etiam intro ſumere coguntur. Maxime ipſis conueniunt lactucæ, & quæ parem his facultatem obtinent. à foris & ipſe lactucæ ſuccus idoneus eſt, adeoq́; intybi & ſemper uiui, & reliqua refrigerandi uirtute prædita. ſed præſtantisſimo parte plurima utimur. Nam humorem refrigerantis alicuius expreſſum pilæ cum portulaca iniicimus, deinde contuſum exprimimus. cū uſus exigit, modico polentæ mixto & in aqua frigida merſo, partem refrigeramus. Linteum uero duplicatum in ea intinctum extrinſecus, aut ubi calor ſentitur, præcordiis obtendimus, nō diu adhærere ſinentes, uerum aliud frigidum eius loco applicantes. Iam uero & oleum omphacinum medicamini non nunquam miſcemus.

HECTICARVM FEBRIVM agnitio. Cap. XXXI.

Hectica febris non in humoribus, & ſpiritu ſolū, ſed iam partibus etiam ſolidis conſiſtit. Hæc dolorem neſcit, & qui ea detinentur, nequaquā febricitare ſe exiſtimant: neque enim calorem percipiunt, cum uniuerſæ ipſis particulæ æqualiter ſint excalfactæ. Duplex hecticarum febrium ſpecies eſt, prima ardētibus magna ex parte ſuperuenit, quæ prorogantur adeo ut tempore corporis ipſius cordis madorem abſumant, uel etiam ſi copioſus adhuc ſubſiſtat: alia manente etiamnum humiditate cordis corpus occupans, inde potisſimum accenditur. Vnam ſane ipſius

generationem prodidimus, reliqua eſt, cum ſtatim ab initio inuadit, primam originem diariis ſimilem, ex mœrore, ira, laſsitudine maiore, una cum exuſtione ſortita. Hæc igitur non difficulter cedit remediis. Quæ uero ex ipſis in marcorem qui Græcis dicitur μαρασμὸς deuenit, omnem reſpuit curationem. Atque hæc ſanè cognitu eſt facillima: oculi ſiquidem præter modum concaui teſtantur, & lemæ ipſis inhæreſcentes aridæ, tum diſpoſitio quædam ſqualida, uiuidi ipſorum coloris flos emarcuit, frons ſicca eſt & intenta. Quinetiã conniuent plurimum, hac occupati, quemadmodum dormiturientes, uerum affectio, ſomnus non eſt, ſed uigilandi impotentia: tempora collapſa ſunt. & quid enim aliud præter oſſa & cutem ſolam habent? Nam ſi denudatum uentrem inſpexeris, neq; inteſtinum, neq; uiſcus ullum ſup. eſſe tibi uidebitur: præcordia ſurſum conuelluntur, & cutis ipſis extrema reſiccata eſt, pulſus gracilis, creber & durus. Caliditas autem primo occurſu languida, paulo poſt acris & rodens erumpit, quouſq; igitur humiditatis aliquid reliquum eſt, hectica ſolum febris dicitur. Cũ uero periclitatur, ne nihil amplius humoris ſuperſit, abſolutus iam marcor conſtituitur.

HECTICARVM FEBRIVM curatio. Cap. XXXII.

HEctica febre laborantes, ſtatim ab initio nutriri deſiderant, humorum rodentium gratia. Maximum uero remedium huius eſt, uictus humectans. Conuenit igitur q̃ maxime ptiſanæ cremoris halicæq; ſorbitionibus, & pane præterea adiecto ægrum nutritum, moderato frigidæ potu curare, ſi neque inflãmatio quædam, neq; humorum putrefactio ſubeſt. at ſi magnam inde offenſam fore cõiecturaueris, frigida abſtinere oportet, extrinſecus autem impoſitis, quæ refrigerant auxiliis, uti. Balnea uero hoc morbo obnoxiis, quolibet tempore ſunt idonea.

DE SEMITERTIANIS. Cap. XXXIII.

QVandoquidem tertiana cum rigore, quotidiana uero citra illum inuadit:, quæ ambarum mistura constat, horrorem inducit, qui minor quidem res est rigore, maior autem perfrictione. Quapropter cũ horror æquali ab utrisq; extremis interuallo, mediũ amborũ rigoris nimirum & frigoris occupet, quod cõtẽperatis inuicem extremis accidit, non abs re nomẽ huiusmodi febri semitertianæ indiderunt. Porrò duplici modo generatur: uel enim duæ accessiones in idem tempus cõcurrunt, uel statim ab initio ambæ inuicẽ iunguntur. Quãdo igitur tertiana præpollet, magis horifica febris efficitur, & rigoris ét nonnihil per accessionẽ assumit. Protinus aũt talis calidior est & ardentior, tum uomitionem quandam bilis, aut deiectionẽ, aut madorem adfert. Quando altera pituitosa superat, perfrictiones quidem summa exercent, pauci uero horrores: neque tamen sitis, neq; ardor in his affligit. Cũ pares magnitudine sunt tertiana intermittens, & quotidiana continua, insultus quidem accessionis cum horrore accidit. At cum ex pituita proueniens febris præcelluerit, submissiones pulsuũ fiunt, &horrores. Si uero calidior præualeat subito incalescunt. Talis sane est exacta semitertiana, ex æquiualente duarum febrium, puta tertianæ intermittentis & quotidianæ continuæ temperatura proficiscens. Non exquisita uero uel bilem largiorem, uel pituitam causatur, quæ iam magis etiam curationi renititur, cum paucus humor à copiosioris excellentia artisq; auxilio expedite uinci possit. Si autem pituita sit superior, præsidiis maxime utemur quæ in quotidiana exposuimus. Sin autem flaua bilis, iis quæ in tertiana cõprehensa sunt, in totum ei quod urget incumbentes, sed ita, ne alterum prorsus negligamus.

DE MORBIS PVBLICE GRASSANTIBUS, Cap. XXXIIII.

PVblice grassantes communesq; morbos nominant, qui multis simul obueniunt, quorum ut generatio, sic etiam causa communis est. Cibi igitur communes praui, illiusmodi morbos pariunt. Item communis aquæ uitiatæ potio, nimis laboriosa uitæ ratio, labores quibus quisq; assueuerat omissi, inedia, repletio, idq; dum fames grassatur, aut fœcundus annonæ prouentus est. Item regionum naturæ, communes subinde morbos intulerunt, quæ nõnunquam palustres aliquando barathrum uicinum habentes uaporem exitiosum prauũq; exhalant. *Hæc igitur continue accidere consueuerunt. Aer uero nos ambiens, temperamenta corporum commutat, uel calidior impendio, uel frigidior, uel humidior euadens. siquidem in alias causas neque omnes simul incidimus, neque eis toto die immoramur. At quoniam aer qui omnibus circunfusus est, & per inspiratum attrahitur, ut animalium corpora pro temperamenti ipsius immutationibus afficiantur, necesse est. Qui igitur hæc intelligit, non solũ morbos ex unoquoq; aeris statu futuros præsagiet, sed etiã ne fiant prohibebit, contrarium immoderatis circunflui aeris temperaturis uictum indicens. Itaq; corpora morbo alicui ex propria intemperie uicina, hæc à simili circundantis nos aeris temperamento deprehenduntur.

*Oribasius hẽt: Hæc ergo omnia q̃ diximus non frequẽter solent euenire.

Quæ contrariam cœlo temperiem obtinent, præter q̃ nullam offensam experiuntur, etiam meliora fiunt, dum repugnans aeris immoderatio tẽperamenti immoderationem punit. ac qui hoc nouit, secundam ualetudinem tuebitur, contraria corporibus inducens, nunc refrigerãtia scilicet, nunc calida: aqua quidem super infusa refrigerans, itidem otio, ciborũ inedia, & potu largiore: calefaciens autem, operimento, laboribus, cibo liberaliore, & interdum parciore. Præterea pyræ incendio haud mediocriter aerem ad calidum & siccum mutaueris, si tunc humidus fuerit, quo modo Acronem acragantinũ factitasse ferunt.

DE PESTILENTIA EX COMMENTARIIS RUFI. Cap. XXXV.

PEstilentiæ grauissima quæq; supueniunt: nihilq; in hac sicut in aliis morbis singulis definitũ. Eteni deliriũ accidit, & bilis uomitio, præcordia intenduntur, labores afficiunt, sudores largi erũpunt, extrema algent, alui profluuia urgent biliosa, tenuia & flatulẽta, urinæ cernuntur dilutæ, tenues, biliosæ, nigræ, mala habent subsidentia, q̃ superinnatant, pessima, nares sanguinem destillant, pectus ardet, lingua torrida est, siticulosa tristitia oboritur, torquent uigiliæ, cõuulsiones uiolẽtæ, aliaq; multa praua. At si qs pestem uenturã prænoscet ex malignorũ anni tẽporũ, & uitæ studiorũ ad sanitatẽ haud conducentiũ animaduersione, aliorũq; animaliũ præcedente interitu, his apud se cõsideratis, & illud præterea ꝑpendito cuiusmodi sit præsens anni tẽpus, qualisq; uniuersus annus. Inde siquidem qualis uictus ratio esse debeat, optime deprehẽdes: utpote cũ anni tẽpus, si quidẽ rite ortũ est, ex sicco humidũ nunc euaserit, necessum est uictus ratione desiccare, ut humor supfluus absumatur. Cæterum uentris habenda est ratio. Quibus superior uentriculus pituitam continet, uomitionibus solicitare, quibus sanguis inundauerit, secare uenam oportet. Item per urinas, & ex toto corpore facta purgatio, aliæq; hoc in casu sunt utiles. Quod si etiam æger ardore æstuet, & flammam usque ad pectus pertineat, haud abs re fuerit refrigeria pectori applicare, & potionem frigidam offerre, idq; non paulatim, nam magis hoc pacto incendit, uerum uniuersim ut flammam extinguat. In quibus autem ardor interiora occupat, summa uero inalgescunt, cutis in superficie frigida percipitur, præcordia contenduntur, uenter syntexim patitur, aut uomitu, aut infra reiectiones fiunt, uigiliæ urgent, mens desipit, lingua est aspera, hi calefacientia requirunt remedia, ut calor per totum corpus distrahatur, ac si alio quopiam modo ab internis foras

poterit elici. Iã uero & hæc potio utiliter præsumitur: Aloes partes duæ, guttæ ammoniaci partes duæ myrrhæ pars una. Hæc in uino odorato cõtrita instar dimidiæ cyathi exhibẽtur, nimirũ quotidie. Haud noui, inqt Rufus, q post hũc potũ pestẽ nõ superauerit. Hæc qdẽ Rufus memoriæ ꝓdidit. Galenus aũt tradit ad pestilentiales putredines, bolũ armeniacũ salubriter potari. Simili felicitate ẽt Theriacen ex uiperis magnã prodesse. Et enim in pestilentia quæ Romam internecino morbi genere depopulata est, omnes quos nullum ex his medicamentis adiuuit, interiisse scriptum reliquit.

DE IIS QVI EX REDVNDANtia crudorum humorum syncope periclitantur. Cap. XXXVI.

NOnnulli febricitare incipiunt, ubi magnã crudorũ humorũ copiã ore uentriculi simul offenso, uel ex cruditatibus, uel alia quapiã occasiõe cõgesserunt. His & præcordia inflantur, & * os uentriculi uastiore mole, q̃ pro naturæ modo cernitur: adhæc color ipsis ad albidius, aquosiusq; q̃ naturaliter esse debet, & eorũ speciẽ quos aqua inter cutẽ male habet, magis est mutatus. qbusdã ad nigrius liuidiusq;. Nulli taliũ sanguis mitti sine maximo dispẽdio solet, etsi uacuationẽ desiderẽt. Verũ neç sanguinis dimissionẽ, nec purgationẽ sustinent, utpote quos ẽt sine his syncope subito adoriatur. Ratio igitur medendi talibus est q̃ frictione molimur. Incipere uero per initia statim morbi oportet, ac primũ à superiore crurũ parte deorsum, idq; linteis nõ admodum mollibus, sed modice asperis. Deinde tota brachia ab humeris usq;, & superiore parte deorsum simili modo sunt fricanda. Vbi uero artus omnes abũde calidi uidentur, & metus est, ne quis ex ampla frictione lassitudinis sensus superueniat, oleo relaxãte uteris, quale est Sabinum: ab astringente uero abstinebis, cuiusmodi Hispanum est, Histricumq;: et quod unà cum germinibus uel ex oliua adhuc immatura conficitur. per

* Galenus in Methodo, totũ corpus habet.

hyemem uero digerentium uſus erit, quod genus eſt Sicyonum & chamæmelinum. Cum iam artus plurimum perfricueris, poſtea oleum detergetur, inde ad ſpinam dorſi tranſitus eſt: hæcq́; tota perfricabitur ſimiliter, ab hac rurſus ad crura te cõferes: & hinc ad brachia. exinde rurſus ad ſpinam: ita toto die facies. Porrò mulſa, in qua coctum hyſſopum fuit, his eſt aptisſima. cauendumq́;, ne uel cibũ, uel ſorbitionem, uel aquam exhibeas, uel omnino liberaliter bibere ſinas, niſi mulſam tribus primis diebus duntaxat, tuis ipſe manibus, quas dixi partes ordine perfricans. Sin pulſus robore mediocri ſit, ac magnitudine, conſidera quæ ad aluum ſpectant, ac ſi ſua ſponte commode non deiiciat, cum fiducia aliquid in aluũ ab inferioribus partibus infundes. Quòd ſi maior iuſto recrementorum impetus ad aluum citetur, principio quidem percoquere mulſam amplius oportebit: minus enim ea ſubducit, magis nutrit: cruda uero minus nutrit, magis ſubducit. At ſi plenius ſuperuacua deſcendant, ne ſic quidem ſiſtenda aluus, ſed exhibendus pro aqua mulſa ptiſanæ cremor eſt. Si uero fluere pergant, chondri ſorbitione nutries. Si ex pulſus imbecillitata uires quoq; collapſas didicerimus, panem ex uino diluto exhibere conueniet. utiq; ſi nec uenter, nec iecur inflammatione laboret: quando ſi hac infeſtẽtur iam corpore crudis ſuccis referto, nulla plane medicina periculo ſubtrahit. Atqui ſi quandoque craſſi abunde humores deprehendantur, oxymeli pro mulſa continue exhibebitur. Ergo ſi æſtas ſit, & æger frigidæ potioni aſſuetus, frigidum huic oxymeli dabis: ſin hyems ſit, calidum omnibus. Sane balneum his eſt aduerſisſimum, tum aer ambiens uel nimium calidus uel frigidꝰ. Porrò iis quos ſyncope iam premit, ſi partes modo cõmemoratę inflammatiõe uacent, panis exhibebitur modicus, isq́; ex uino quod celerem in corpus digeſtionẽ adiuuet, ſtatimq́; ad frictionem ueniundum eſt, quæ pro tradito quoque iam modo adminiſtrabitur: uerum qui-

bus ex flaua bili, quæ os uentriculi infeſtet, ſyncope incidit, iis frigida offerenda potio eſt. uinum tamen tenue, rubens & uetus.

DE HIS QVI OB PRÆtenues humores ſyncope opprimuntur. Cap. XXXVII.

QVi tenuium humorum uitio ſyncope premuntur, diuerſam à ſupradictis curandi rationem deſiderant, ut quos dignoſcendi notæ illis contrariæ teſtentur. Nutrire hos oportet paulatim & continue. Porrò ad exitium ſpectare exiſtimandi ſunt, ſi uel iecur ipſorum, uel uentriculum inflammatio obſedit, uiribus iam languentibus. In eiuſmodi affectibus emortua illa ſpecies in facie celeriter apparet. Sane nutrire quicquid horum inciderit, eſt neceſſe: ſicut etiam corporis ſumma denſare, non ſecus q̃ priorum rarefacere, & frigidũ ipſis aerem accerſire. Vngendi ſunt præterea aſtrictoriis unguentis. tum cibi iis dandi, qui non admodum prõpte diffluant, non aqua mulſa, non ptiſanę cremor, ſed panis & ſorbitio ex chondro & fugaces fructus auſteri, qui non facile corrumpantur, tum ipſi per ſe, tum uero & cum pane, Vinum iis aquoſum neceſſarium inter initia eſt, ſumptum poſt cibum.

DE RELIQVIS OCCAſionibus quibus ſyncopæ ſuccedunt. Cap. XXXVIII.

REliquæ occaſiones, quæ ſyncopas concitant, quatuor ſunt numero: dolor uehemens, uigiliæ, immodica uentris inanitio, ac in iis qui aliena loquuntur, aliquando motus. Sed & quintam, ſi placet, addas, nempe principiorum intemperiem. Celerrime igitur cor affectum in perniciem præcipitatur, mox cerebrum, deinde breui iecur.

DE DOLORE. Cap. XXXIX.

Itaque dolor, qui stuporem inducit ex frigida oritur dispositione. Pulsatilis labor magnæ inflammationis comes est. Sin autem tanquam ab aculeo impacto, aut ueluti à terebro forari putes, crassi intestini species doloris est. pulsatilis, circa membranas constituitur: pertundens uehementissimis non heterocraniis solum, sed cephalæis quoque accidit. Interim hic à parte primario affecta, ceu à radice subito in uicinas perfertur. Porrò distendentes utrinque neruorum dolores sunt, cum & laborant, & ad utraque extrema tenduntur: minime, uero in latitudinem porrecti nerui dolores percipiunt, membrana uero sub cute porrecte tensiuos, stupefacientesque dolores inducit, quæ inter carnem hærescit, tanquam dilaniantem cruciatum excitat. multæ siquidem & inæqualiter inhærescunt, & ipsam carnem amplectuntur. Quæ uero membranæ ossibus circundantur, profundæ sunt, ipsorumque ossium tanquam dolentium imaginem repræsentant. Quando igitur nulla extrinsecus doloris occasio fieri apparet, præcedens uictus ratio uenit inspicienda, fuerit ne præter consuetudinem otiosa, aut cibis homo usus sit largioribus, iisque ex ualenti materia uel solita excretio sit retenta. Nam si ex his aliquod, uel omnia quoque appareant, doloris causa est repletio: ac quam citissime homo uacuari debet. Sic enim licebit tibi maxima cum securitate iis uti remediis, quæ fluxiones dolentibus particulis incumbentes repellant. Si igitur sanguinis sit copia, quod distendit, ueluti in inflammatione oriri solet, protinus si uires patiuntur, sanguis dimittendus est. Sed si æger sanguinis missionem timeat, uel imbecillis sit uiribus, tum auertendus in diuersum sanguis est, tum per magnam uenam patienti particulę propinquam deriuandus. Vbi uero uitiosus humor duntaxat affligit, purgandus est. Si utraque coeant, ambabus utere uacuationibus,

ſanguine prius emiſſo. Quod ſi his peractis dolor etiã remanet, conſtat profecto in ægrotante particula impactum eſſe, quod afficit. Patet uero non minus & curationem ipſam per digerentia medicamenta eſſe moliẽdam. Pari ratione & qui ex flatuoſo ſpiritu dolores contrahuntur, curabimus: ſed ſimul in his potius tum extenuantibus cibis, tum potione, tum per ſedem iniectionibus, tum cataplaſmatis auxiliantes, tum irrorationibus atque fomentis ambiens ipſum corpus rarefacientes. Sin moles aliqua grauando, contundendove dolorem excitet, moli eidem eſt medendum. Sin rodens humor eſt qui affligit, aduerſiſsima huic ſunt quæ extenuant & calefaciunt. Anethum oleo incoctum, dolorem lenit, & ſomniferum eſt: & uiride ſicco magis.

SI CORPVS TABE CONſumatur. Cap. XL.

QVum per uentrem aliquid non ex eſculẽtis poculentiſq;, uerum ex ipſius corporis ſubſtantia excernitur humore in aluum ipſam confluente qui quidem flauæ bili continue per uomitum, & infra erumpenti conſimilis eſt, odoris autem fœditate, tum quòd deiectus flauior & craſsitiæ glutinoſus, interim oleoſus appareat, ab ipſa differt, tunc nimirum caro pinguis & recens coacta ab ardenti febre reſoluitur, & eliqueſcit. Malo inueterante, nonnihil etiam ex ipſis ſolidis partibus abſumitur. In hac perniciosiſsima febri frigidæ potio utilis eſt, quæ ex terra frigidiſsima petitur. Huiuſmodi quoque eſſe conuenit cataplaſmata, & epithemata, quæ refrigerent, thoraci & præcordiis impoſita. Item cibi refrigerantes recte offeruntur.

DE VIGILIIS IN FEbribus. Cap. XLI.

AT uero eorum, qui immodicis torquentur uigiliis, crura & manus uincire, quo tempore ſomnum ceptare ſolent, iubemus & excitari, nonnunquam palpebras aperire, uel conniuere compellimus,

donec abunde fatigentur. Inde subito uincula soluimus lucernamq; tollimus, & altam esse quietem iniũgimus. si nihilominus uigiliæ pertinaciter urgent, ubi accessio remiserit, frõs nigri papaueris capitum decocto illuitur, naribusq; offertur papaueris albi cortex torrefactus detritusq;, & mandragorę radicis læuigatæ tantundem cum uino. Item rosacei malagmate facies illinitur, serpilloq; cum meliloto in passo decocto. Hoc etiam in accessionibus est utendum. uel trita papaueris capita excipientes pane cum rosaceo, uel eiusdem cerato illinimus. Cibus quodammodo sit plenior, exquisitiorq;. Adiiciatur autem sorbitionibus capitum papaueris albi seminis cochlearium trium instar. oleribus commisceatur papaueris nigri, si quidem folia fuerint uiridia, quantum tribus digitis potest comprehendi: sin minus, tria quatuorve papaueris capita sicca, simul incocta deligantur. Si ne sic quidẽ somnus accesserit, papaueris lachryma, aut succo mandragoræ circumlinentur. Iam eclegma ex papaueris capitibus compositum, & præsertim ex decocto, mensura cochlearii, uel unius, uel dimidii potum, somnum frequenter accersiuit. In quibus autem caput non est repletum, & uigiliæ infestant utere in declinationibus etiã tali suffitu. folii amomi, costi, arnabo, singulorum uncia. carpobalsami libra, styracis, amomi, ammoniaci, bdellii scythici, mandragoræ radicis, lachrymæ papaueris, singulorum drachmis quatuor. Ex lignis cupressi accensis suffito.

CVRATIO SOPORIS NOXII, qui cataphora Græcis dicitur.

Cap. XLII.

FRons posca, cui lactis aliquid sit adiectum, abstergitur, & summa ualide ligamentis excipiuntur. naribus admouẽtur quæ incisoriam facultatem obtinent. In remissionibus etiam cucurbitulæ ualẽter dorso, & spinæ defiguntur. Si morbus his non cedit remediis, etiam quæ sternutamenta excitant, obiiciuntur. Ci-

borum materia ſit quæ incidat diuidatq́;, ueluti in præceptis de ſanitate tuenda eſt comprehenſum.

CVRATIO DOLORIS CAPItis in febribus. Cap. XLIII.

SI capitis dolor in febribus affligit, poſt conuenientem febrium uacuationẽ in acceſſionum declinationibus, caput inungi debet, primum communi oleo crudo, uel roſaceo, cui etiam aceti pauxillum ſit admixtum: ſi æſtas ſit, & febris ardens, frigido: ſin hyems neque febris ardens, calido, aut tepido. Incoquatur non nunquam oleo & ſerpilli polygoniiq́; ſuccus. per æſtatem etiam papaueris capita, uel ipſum papauer: quemadmodum hyeme peucedani momentum. Quod ſi uero dolor in fronte perſeueret, ſinciputq́; pilis careat, hoc quoq; oblinendum eſt ueteri polenta & polygonio: uel pane ſimiliter & roſis, uel modica myrto, uel ſerpillo. Quoſdam & pulegium applicatum magis leuauit. Nonnullis etiam cum ignis ſenſus ineſt, pſylliumpolenta temperatum profuit, uel ipſum per ſe in uiſcum coctione redactum, & continue mutatum. Item corianũ ſimiliter cum polenta, & aloe cum aceto illinitur, myrrhaq́;, & ammoniacum pari modo, necnon crocomagma. Pulſatiles dolores ruta, mentaq́; cum pane difflat, roſaceo quoque ſuperaddito. Atqui ſi dolor commemoratis auxiliis non eliditur, primum caput ad cutem adtondere oportet. deinde pinguioribus aſperginibus totum ipſum foueri, mox cucurbitulæ occipitio agglutinari, & ſummæ partes deligari debent, permulceriq́;. Iã uero hirudines recte affiguntur. Cæterum ſi defluxio quædam à capite, uel grauedo oborta capitis dolorem ſuſcitauerit, iis utendum eſt auxiliis, quæ aduerſus hæc ſuo loco perſcribentur. Sin autem à ſtomachi regionibus uapores ſurſum tendentes caput offenderint, etiam horum ratio habenda eſt, ueluti præceptum à nobis eſt.

QVOMODO STOMACHI curam habere conueniat. Cap. XLIIII.

SI ſtomachus imbecillis fuerit, corroborantibus ob linetur, quod genus palmulæ ſunt, uinum, farinæ, crocus, maſtiche, & aloe. aſpergiq; debet medicamentis ex abſinthio, melino, maſtichino, nardo, & uino confectis. At ſi ardorem experiatur, miſcẽdum aliquod ex refrigerantibus, puta cucurbitæ ſuccus, lactucæ, portulacæ, ſolani, ſereos, & uuæ immaturæ. Sin autem inflammatio quædam in uiſceribus appareat, etiam relaxantia quædam adiungenda ſunt: aſperſionibus, oleum chamæmelinum, cyprinũ, adipes gallinæ, aut anſeris, bdellium, uel ammoniacum, & ſimilia, cataplaſmatis autem apii ſemẽ, fœnugræcum, althææ, chamæmelorum flos & ut uno uerbo expediam, compoſitam habeant facultatem, tum relaxantem ſubtilium partium amaramq;, tum aſtringentem.

DE IMMODICO FRIGORE in febribus & rigore. Cap. XLV.

RIgori, qui criſis ratione obuenit, remediis occurrere non oportet: nec uehementiam eius diſſoluere. Quod ex ſudore frigus prouenit, prompte remittitur, ac nihil adfert moleſtiæ. In ſolo autem rigore, aut algore, ex frigidisſima copioſaq; potisſimũ pituita nato, primum quidem artus plurimis in locis cõſtringendi ſunt, mox oleo delinendi chamæmelino aut cyprino, aut irino. Sin autem maiore auxilio tibi opus ſit, etiam piper oleo admiſcebis, uel cachry, uel adarcen, uel caſtoreum molliterque totum corpus infricabis. Porrò ne facile oleoſum iſtud præſidium defluat, haud fuerit abſurdum & ceræ momentum colliquefacere. At ſi per hæc rigor non poſſit excalfieri, ualentioribus quoque ex his factis acopis necnon dropacibus & ſinapiſmis uti conſilium eſt, aliaque fomenta rite admoliri. Item acrſora ex iis quæ

admouentur naribus, commode faciũt, calaminthe, pulegium & hyssopum. Potui dabitur ante accesſionem mulſa, in qua piper, & ruta ſit incocta. ad hæc liquoris cyrenaici cocto melle formati inſtar mihi duabus horis ante accesſionem præſtabimus. Similiter & liquoris ſylphii. Ad hæc quod in quartanis ex liquore cyrenaico componitur, multis fuit auxilio. Iam uero in oleum largius, quod incaluerit nonnulli deſcendentes, rigores pertinacisſimos abſterſerunt, ut Archigenes memoriæ prodidit. Galenus autem ante accesſionem, cutem abrotano infricandum præcipit, uel calamintha arida, uel cunilæ tum foliis, tum floribus, uel coſto, uel pyrethro, utroque horum cum oleo. unde fiet, ut uel nequaquam, uel certe minus rigeant.

DE SVDORIBVS. Ca. XLVI.

SVdores, quibus morbus ſoluitur, excipere oportet, quandiu ſatis uacuatum fuerit. adiutareq; fotu mediocri, & quiete. quamobrem non abſtergẽdus eſt: nam alius quoque alium elicit, & calido clyſtere in aluum dato, & ſorbitione, & ſomno. At ſudores in remisſionibus morborum erumpentes, ſimile iis qui morbum finiunt, κριτικοὺς appellant, ad miniſterium capiẽt. Itaque præſidia quibus ſudores euocantur, libro ſuperiore capite quadrageſimooctauo abunde ſunt comprehenſa. Cum enim ſudores largius eruperint, abſtergendo, leuandoq; operimẽta refrigerare conuenit. Etenim laſſant ſupra modum excidentes, ut in ſyncopen frequẽter ægros perduxerint. Leui ueſte madidaq; debent eſſe contecti, feneſtris patentibus, ut perflatus aeris frigidior accedat. his ſomnus adiungatur, & euentilatio. Inſuper myrtus nigra in pollinem coacta, corpori inſpergatur. Similiter galla, picea cortex, electrum & polenta cum uino aſtringente, particulis ſudores recipientibus imponantur, faciesq; poſca per ſpongiam aſpergatur. Archigenes etiam calcem non reſtinctam, & floces uini combuſtas, tum in his, tum in rigore, quem nullus euin

cit calor,

cit calor, assumit. Ambo siquidem, inquit, perfotus calidos siccescunt. Media uero corporis loca delinenda succo arnoglossæ, uel coriani, uel portulacæ, uel brassicæ præcipit, ut constricta, sudores reprimant. Idem præstat reprimendo creta cimolia aqua dissoluta, dorso ꝑ somnum, & thoraci subiecta. Totum uero corpus rosaceo perungitur, uel melino, uel myrteo, uel lentiscino, uel ceratis quæ ex his confiunt. Nam magis sunt his idoneæ reunctiones, quæ latentes meatus obstruendo, humoris exitum prohibeant. Patet autem omnibus quòd cibus quoque siccior his conuenit, & urina mediocriter astringentia. Cæterum largiore potu, & præsertim humidiore, tum crebris iniectionibus abstineant. Si autem fieri potest, gestatione corpus agitandum, in frigidiore ædificio, ut summæ his partes q̃ maxime refrigescant. Qui porrò per elisum sudores fiunt, (hi aūt uel ob dolores excitantur, uel conuulsiones) & retentione, fotuq́; extremorum, & refrigerio per panniculos laneos accersito, leuiter curantur.

DE TVSSI IN FEBRIBVS, Cap. XLVII.

TVssi in febribus, præsertim cum rigore obuenientibus occurrere conuenit. Nam tussis intentione, febris quæ inclinabat erigit recolligiturq́;. Aduersus hanc formulæ medicamenti ex melle cocto coactoq́;, hypoglottia uocant, offeruntur. Linguæ autē supposita, unde nomen habent, eliquescunt: & quod spirandi impedit facilitatem, discutiunt: tempus ipsarum est in accessionum statu, & spatio quod paulum accessionem præcedit. datur etiam hydromeli discoctum. Quibus autem de neruoso genere metus non est, temporis processu exhibebis cum fiducia & oxymeli. sin minus, hyssopi decoctum, quod etiam rigentibus auxiliatur. Item castoreum cum febris ardens non est, neruoso quoq; generi cōmiscetur. Adhæc eclegma ex piceæ fructu, nucleis pineis, iride, semine lini, amygdalis ama-

ris, & urticæ ſemine plurima uero ex parte cibis quoq; hæc ſimul adiungentur. Ac reſina quoque & terebinthina in ouo exhibetur. Extrinſecus autem thoraci, & locis arteriæ uicinis, lana ſulfure infecta imponatur, ac pingue, oleumve rutaceum eſto, uel irinum, uel anethinum. Præterea deligatura ualida in longum exacte porrecta, tusſim cohibet: dico aũt per medias partes extremasq;. Non ratione caret, & apophlegmatiſmis tusſis gratia uti, utroq; herbæ pituitariæ genere, & ſylueſtri, & ſatiuo commanducato. uel cum maſtiche ſumma debent infricari, contrectari, & ligaturis intercipi. deinde rurſus ſoluenda eſt retractio. At ſi propter febris acrimoniam tuſſis concitatur, utendum eſt gargarizationibus ex aqua tepida, nec non frigida ſubinde profuit, & ex poſca, & palmularum decocto, uel roſarum, uel dulcis radiculæ. Viſceribus autem, uel etiam cordi ipſi iniiciuntur quæ modice refrigerant.

DE STERNVTAMENTO. Cap. XLVIII.

STernutamenta dum febribus incidũt, ſubinde moleſtant. Etenim caput replent, & uirtutem arguunt. Nonnullis ſanguinem quoque eliciunt, & alia huiuſmodi inferunt incommoda. Quare aduerſus ipſa remediis pugnandum eſt. Cohibet itaq; ſternutamentũ inuadens, naſi perfricatio, frontis & oculorum apertio, ſtudioſa palati frictio, ructus, ilium intentio, capitis in altum eleuatio, inclinatioq; ad latus, ſummorum muſculorum contrectatio, maxillæ muſculorum perunctio, calentis olei in aures infuſio, ligamentum calidum mento impoſitum. Caueri debet repentina ex ſomno excitatio, fumus, puluis, acrior odoratus piperis, caſtorei, ſinapis, mente, ſuauitas malorum, & farinæ odor. obtundunt enim ſternutamenti eliſum, & ſpongiæ ex mari inanes. Vbi uero cupiditas ſternutandi oborta fuerit: non autem ſternutamentum erumpat, labii quies

idonea eſt. tum acriorum odorum experientia, & animi remisſio.

DE CIBI FASTIDIO. Cap. XLIX.

QVibus uitioſi humores faſtidium procrearint, ii cibis & poculentis ſolicitandi ſunt, qui huiuſmodi ſuccos uel per uomitiones, uel per aluũ excernere ſoleant, uel contemperati, meliores reddant, quorum materiam libro ſuperiore, qui totius operis primus eſt, comprehendimus. At ſi ob uirtutis imbecillitatem, cibum reſpuant, quoniam omnis facultas ex particularum intemperie infirmatur: conuenit intemperamẽti ſpeciem, contrariis medicari. Plura de faſtidio, in ſtomachi uitiis, libro tertio pertractabimus. In febricitantibus autem, ſtatim per initia cibi cupiditas, iis quæ odorem mouent, recuperanda eſt. Potisſimum uero polenta in aquam merſa, uel poſcam, uel dilutam uini potionem, uel cuiuſdam odorati, & fructuum fugacium qui aſtringant decoctum, item perunctione blanda, & moderata totius corporis frictione, eliditur cibi faſtidium, ac contrectatione tum frontis collutione, aquæ ſorbitione modicæ. Cæterum ſtomachus digito immiſſo turbatus, ad cibum aſſumendum quodammodo ſolicitatur, idq; potisſimum bilioſo quodam humore, aut acido ſurſum educto. Secundum primos dies, cataplaſmatis quoq; à foris ſtomachus ad cibum conuertitur, ex palmulis, malis, œnanthe, abſinthio & aloe confectis. Cibi autem præparentur plures ſimplicesq; & frumentacei. Inſuper alterius generis uarietatem quandã ſortiti, qui tamen non ab iis abhorrent, qui in febribus dantur, in quibus & fructus fugaces conueniunt, qui non ex facili aceſcunt, neque nimium dulces ſunt, ſed maturi, neque ad ſatietatem exhibendi, uerum quantum ad aliorum ciborum cupiditatem excitandam ſufficit. Præſto autem ſint reficiendis familiarisſimi, qui tum corripere ægros, tum adhor-

tari queant. Porrò febribus solutis, si in uirium recreatione perduret fastidium, etiam sisarum cum oxymelite coctum, lactuca, oliuæ halmades, capparis, salsamentũ, bulbi & quicquid ad bonitatem stomachi facit, accommodetur. Nec non & illud ipsum in memoriam reducatur, quibus cibis per sanitatem maxime usi sint. Item ambulationes, gestationes, clamores, dropacismi, frictiones & exercitia adhibeantur. Præterea absinthii succi potio, uel aloes, acetiq; scillitis instar mistri absorptum, in id uehementer efficax est.

DE GRANDI FAME, QVÆ græcis bulimos dicitur. Cap. L.

SI uero in grandem famem, quam bulimon appellant Græci (dico autem cum minus q̃ par est, cibos corpora sentiunt) fastidium inclinauerit, hisce reficiemus, tum aliis, quæ naribus admouentur, suillisq̃; carnibus assis, & hœdinis. In summa omnibus, quæ nidorosum odorem repræsentant. Acrimonia sanè febriũ lenita, & extremæ partes deligari ipsiq; excitari debent, maxillas pungendo & crines, uel auriculas uellicando. refectis, panis ex diluta uini potione, uel aliud quippiã distribui facile exhibetur.

DE CANINO APPETITV. Cap. LI.

ETsi hoc symptoma febribus non adeo superueniat, sed nonnunq̃ secundum ipsas, præsertim gratia cognationis, quam cum fastidio contraxit, nil tamen fuerit mali, etiam de immodico appetitu, quum ambo naturæ modum excedant, sermonem instituere. Quoniam igitur à pituita potissimum acida constituitur affectus, iis utendum est, quæ hanc incidant repurgentq;. Talia autem sunt maxime, dulcia, salsa, & alioquin abstergentia calida. Vinum igitur ipsis recte datur copiosum, ex eorum numero quæ impense calefaciũt, cuiusmodi habentur colore uermicula, aut rubra, astrictionis expertia. Verum dulciora potius propinantur,

uel non sitientibus. At cum optime habuerint, primum ipsis pinguia, mox alia omnia ex oleo largiore præparata, quibus nihil austerum, aut astringens sit adiectum, offerentur. Hæc etenim, licet aduersus ipsam causam manifeste non pugnent, attamen impotentem ad cibos animi impetum dissoluunt. Horum autem penuria consistentiã pituitæ stomacho inhærentis absumit, minuitq́;. Iam salsamenta ipsis commode exhibentur, ab his uina commemorata liberaliter assumpta prosunt, quod ubi longiori tempore fecerint, caninus appetitus finitur.

DE SITI. Cap. LII.

Sitim admodum longam fieri existimabis ex siccitate, aut caliditate, particularum per quas humor ex ore in uentriculum defertur. & siccitatis quidem remedium est somnus, caliditatis autem uigiliæ. Nonnulli uero sitibũdi ex uino ciborumq́; caliditate fiunt, q̃bus medetur frigida potio. Prauas autem qualitates desiderant, quemadmodum & cibos, præpollenti humorum uitio respondentes. Cæterum siti pressos inextinguibili, unde etiam mortem oppetierunt, noui qui uiperas dipsadas aliquando uorassent, item qui uino ueteri sese inebriassent, item nauigantes, qui ob aquæ potabilis defectum, marinam bibere ausi, interierunt. Verum sitim in febribus placare solet, fotus capitis ex oleo frigidissimo, uel rosaceo, uniuersim superaccommodatus. Optime facit ad sitim nigræ lactucę semen commanducatum. itẽ glycyriza appellata, adhæc cucumeris semen in ore retentum. Datur etiam ad sitim hoc catapotium. cucumeris domestici drachmæ octo, tragacanthi drachmæ quatuor: tragacanthũ soluitur ouorũ crudorũ recentium albumine. & cũ fuerit dissolutũ cõtritumq́;, cucumeris semini prius leuigato adiungitur. Postq̃ emollieris, pilulæ formantur, in umbraq́; siccantur, ex his una sub lingua tenenda exhibetur: humor paulatim saliua solutus deglutitur. Iam dilutum malorum cydoniorum, uel pirorum, uel mespilorum, uel pampinorum

uitis, uel mali granati ſuccus ſorbitioni datur.

DE LINGVÆ SCABRITIE. Cap. LIII.

HVmectanda eſt linguæ ſcabrities, lini ſeminis decocto ægris in os dato: melius autem facit myxa cum lini ſemine incocta, ac digito in hũc ſuccum demerſo lingua infricata, aqua puriore abluitur, uel ſpõgia abſtergitur, deinde roſaceo illinitur, iã ipſum roſaceum melle cõtemperatum, in id ualde efficax eſt. & portulacæ ſuccus in ore retentus. item rhu obſoniorum mulſæ admiſtum bene facit. inſuper Damaſcena, & myſclion (hoc autem eſt myxa) ore retenta & linguę circundata. His adde etiam lactucæ cauliculum. Archigenes autem tradit etiam ſalem indicum, colore quidẽ & ſubſtantia communi ſimilem, guſtu autem mellitum, lenticulæ inſtar, uel plurimum ad fabæ magnitudinem deuoratum, uehementer poſſe humectare. Cæterum in latus decumbere prodeſt, nam ſupinus cubitus exiccat. item os conniuere. hiatus enim madorem abſumit. Sternutamenta porrò accerſita, linguas quouis alio plenius humectant.

DE NAVSEA. Cap. LIIII.

CVm ſine cibo aſſumpto nauſeabundus æger efficitur, cuiuis licet, arbitror ratiocinari prauos humores uentriculum obſidere. Nonnulli uero turbantur, ſed nihil euomunt, humore ipſis tunicis imbutis. Pituitoſos itaque ſuccos concoquere oportet, ſeruando ægrum in quiete, inedia, & ſommo. tenuiores uomitus eiicit, qui nonnunquam ex ptiſanæ cremore, uel mulſa excitatur. glutinoſi humores & craſſi, attenuantia deſiderant. quod genus eſt oxymel, & ſimilia. Humiditate aũt praua tunicis impacta, picra ex aloe utilis eſt. uerum quæ aſtringunt, haud mediocrem noxam conciliant, quemadmodũ rurſus, cum humiditas multa citra malitiam ineſt, aſtringentia quidẽ q̃ utiliſſima ſunt: medicamentum uero ex aloe in marcorem perducit.

Cum uero frigiditas humori adest, astringentibus misceri etiam debent calefacientia. Nota est frigidi affectus, quòd neque sitim, neque ardorem eo detenti experiantur.

DE BILIS VOMITIONE. Cap. LV.

BIlem uomentibus cataplasma applicandum est ex palmulis, malicorio, galla uino incoctis, uel posca, pane simul contrito. Item acacia, hypocystis, balaustium, & rhu cataplasmati adiungantur. Præter hæc cucurbitula admota magnifice auxiliatur, cum largiore flamma. Cibum uero frequenter paulatim dabimus. In his autem qui atram bilem uomunt, & inflationes stomachi experiuntur, spongias aceto q̃ acerrimo calente madidas imponito, uel hederæ folia uino incocta illinito.

DE SINGVLTIBVS. Cap. LVI.

SIngultus oritur uel ex repletione, uel inanitione, uel succis acrioribus stomachũ erodẽtibus, q̃bus ꝑ uomitionẽ redditis, cessat. Pleriq; uero medicamentum dia trion pepereon assumentes, si statim uinũ supbiberint, singultiunt. ꝙ aũt nõnulli ẽt cibo intus corrupto singultu infẽstentur, cuilibet notum est, iã nõ pauci rigore correpti singultiunt. Vomitum itaq; iis qui ex repletione, aut rosione stomachi singultu cruciantur, mederi abunde comperimus. calida uero, iis qui ob perfrictionem. At quũ ab humorũ repletione, singultus originẽ habuerit, uiolenta indiget euacuatione, quã sternutamentũ præstat, ob inanitionẽ creati singultus, sternutamento nõ finiuntur, datur aũt singultientibus ruta cũ uino, uel nitrũ in mulsa, uel seseli, uel daucũ, uel cyminũ, uel gingiber, uel calamintha, uel nardus gallica. Hæc sanè singultus ex ciborum corruptione, aut frigore, aut repletione contracti, auxilia sunt. qui autem ex frigidorum uiscosorumq; humorum copia singultũ experiuntur, castoreum tribus obolis potui sument ex posca, idẽ

cuti impoſitum unà cum oleo ueteri ſicyonio adiuuat. Inſuper acetum ſcillites,uel oxymeli potum conuenit. deniq; ſpiritus retentio,præſens eſt remedium.

DE ALVO IN FEBRIBVS aſtricta,& cita. Cap. LVII.

QVæ areſcentem aluum proritant, libro priore quantum res exegerit comprehendimus. quoniam uero eadem quoque liquida febribus incidit,in præſentiarum mētionem ipſius facere oportet. Multi enim non febris ratione,ſed ob hoc ſolum accidens in perniciem præcipitati ſunt. Principio igitur excipiemus quæ egeruntur, nullo remedio occurrentes à corruptione & cruditate emanantibus. Sin autem uacuatio modum excedat,cohibenda aluus eſt,& ſi quidem acriora efferuntur boni ſucci eſſe, & alioquin craſſioris conuenit,quæ aſſumuntur.huiuſmodi exiſtunt ex chōdro,& ptiſana ſorbitiones.balnea his poſtquā morbus ematuruerit ſunt idonea. Cum uero pituitoſiora & fluida erumpunt,contra ſicciores calidioresq; cibi erunt, quatenus febres permittant. Huius generis habentur,q̄ ex panificiis calefacientibus conſiunt. Balneis hi prohibendi ſi nihil aliud compulerit. Porrò ubi concoctrix facultas infirmatur,aſtringentibus tum cibis,tum remediis utendum eſt.cibis ſanè,in q̄bus maxime malū granatum,aut poma,aut pira,aut meſpila ſint iniecta. uel ēt hiſipſis,& uino tenui odorato aſtringēte: remediis aūt, cataplaſmatis,nimirū ex polenta,palmulis,abſinthio,roſis,myrtis,& cōſimili materia. Cæterū cōſiderandum uenit,quibus potiſſimum particulis cataplaſmata debeant imponi.dico aūt ſtomacho,aut imo uentri:nonnunq̄ & circa lūbos applicamus. Cruentas aūt excretiones reprimūt ex thure cōfecta,deſiccātq;,uel pollē polentæ,uel farinæ,uel thus,uel māna uino macerata,uel poſca. Porrò acriorē humiditatē ēt iniectione ꝑ aluum, edulcare cōpetit,nunc ipſa aqua,nunc ptiſanæ cremore,uel chondri,uel oryzæ,uel tragi,idq; non ſemel uerum ſæpius.

Postea uero adiungentur etiam rosæ siccę, uel myrti, nonnunquam & gallę, & ouum simul cum rosaceo uinoq́; tenui astringēti, uel rosarum decocto inditum: uel sedi quoq; appositum excernendi cupiditates retundit. Cum frequens desidendi est appetitus, agatium sedi ac commodatum ex calidis spissamentis immittatur.

DE SANGVINIS DISTILlatione, & eiusdem ex naribus profluuio. Cap. LVIII.

QVoniam distillatio totius corporis, aut capitis redundantiam innuit, per extusionem, uel densitatem eueniens: largior autem excretio habilis est laxare & minuere copiam, ratioq́; est inde ipsam moliri, unde natura proclinauerit, his ego consideratis ausus sum in quartanarum distillatiōibus scalpello, ut mos est, narium uasa conuulnerare, oportet autem non exiguo fluore contentum esse, sed pro uiribus detrahere. Spontanea in febribus per nares sanguinis profluuia, si in crisi fiant, excipere conuenit. sin autem sanguis immodice erumpat, sistere conandum est. Primum itaq; extremæ partes ualide deligabuntur, æger sublimi capite figurabitur. Videtur etiam præputii deligatura sanguinis peculiariter ex naribus profluuia cohibere. æger non expurget narium foramina, neq; irritet, uerum sanguinem concrescere sinat. nasus spongia, quæ in posca maduerit refrigescat, ac obturamen ex linimento naribus profluētibus demittatur, medicamēto quodam ex eis quæ sanguinem comprimunt, inuncto: horum materiam, & reliquam locorum affectorū curationem libro subsequenti uerbosius persequemur.

SI ANIMA DEFICIAT. Cap. LIX.

QVi ex cholera, alui profluuio, aliisq́; multis, & uniuersim factis uacuationibus, resoluuntur, iis aqua frigida aspergitur, & nares comprehendūtur, os uentriculi infricatur, uomitus p̄cipitur, stomachus

turbatur,uel digitis immisſis,uel pinnis. præterea pluribus uinculis ualide deligari debent. Cum per imas particulas uacuatiões fiunt,manus:cum per ſuperiores, crura. Cæterum ſanguinem fundentibus proſpicienda eſt figura ſine dolore ſublimis, & cucurbitula defigetur, quæ particulas retrahat contrario uacuationem experiuntibus modo. Curat etiam uinum aqua temperatũ reſolutiones ex ſubitis uacuationibus ortas, niſi uiſcerũ inflammatio,aut uehemens capitis dolor,aut attonitus aliquis affectus,aut febris ardens,in crudo morbo prohibeat:in his ſiquidem magna uinum adfert incommoda.Et ſi æſtas fuerit,calidiq; temperamenti æger,ac frigidæ aſſueuerit,frigida exhibebitur. ſin contraria euenerint,calida.At ſi ex ſudoris copia animæ deficiunt,cutis denſanda eſt,quemadmodum à nobis prius eſt dictum Tum ut frigidus aliquis perflatus accedat,proſpiciendũ eſt. Porrò in uentriculum defluxionibus nihil horum conuenit,præterquam ipſi uentriculo ſtomachoq; corroborantia admouere,& affectos in balneum ducere.

Hoc ſiquidem illiuſmodi fluoribus eſt accommodatiſſimum,uerum ſanguinis profluuia,& ſudores uehemẽter proritat.Qui ob plenitudinem animo deſtituuntur, uino ciboq; abſtinebunt.item balneis,ſi febricitent. Potio autem mulſæ datur,in qua uel thymus,uel origanũ, uel pulegium,uel hyſſopum ſit incoctum. Propitium uero iis eſt & oxymeli. At ſi propter humores uitioſos in ſtomacho contentos anima defecerit, iubendi ſunt uomere ab hydrelæo,digitis aut pinnis in os demisſis. Sin autem uomere nequeant, oleum q̃ laudatisſimum ipſis propinabitur.hoc enim & aluo ex inferioribus partibus infuſum,ſubinde uacuat. Iam uero abſinthium ipſis auxiliatur.Porrò ſi propter ſtomachi imbecillitatem diſſoluantur,iis uti expedit quæ firmando ipſi ſunt:ueluti antea in capite de eodẽ comprehenſum eſt,ſummaq; perfricare oportet.Exuſti in ſole ad balneum ducuntur. q perfrixerunt,medicamen diatrion pipereon, ipſumq;

piper assumant. Qui uero ob caliditatem largiorem, æstumue, aut lentam in balneo moram, animo deficiũt, curantur frigida aspersa, aeris perspiratu, stomachi frictione, uini cibiq; usu. Sin autem propter inflammationis magnitudinem, aut febris malignitatem in accessionibus animus deliquerit, perfrigescantq; artus, fricare ualenter iubeto, fouere & deligare. Ad hæc uigilias inediamq; præcipito. Ea uerò & ante accessionum faciunda sunt. Quibus ob siccitatem anima deficit, duabus tribusve horis ante accessionem, cibus offeretur, uel chondri cremor, uel panis ex aqua simul cum mali granati nucleis, aut pomis, aut piris. Si auté magni periculi metus sit, etiam uinum dabitur. item iis qui subito animam perdunt, his remediis succurrendum est. ac ubiq; causam considerare conuenit, propter quam animæ defectus accidat, atq; contra hanc pugnandum est. Nonnunquam uero & symptomatis maior habenda est solicitudo, nempe cum periculum, uel etiam morté minatur.

QVOMODO VLCVS CIRCA OS sacrum proueniens curetur. Cap. LX.

ET hic affectus, febribus potissimum lentis, ex diuturno decubitu superuenit. Cum itaq; sacri ossis regio incipit rubescere, circulum ex lana iuste magnitudinis, parti subiicemus. postea rosaceum, uel myrteum ceratum, quod argenti spumam, aut cerusam habeat, superaccommodabimus. Inflammatione autem oborta, cataplasma ex pane cum solano, uel polygonio uel arnoglosso, uel tenera brassica applicatur. Si ulcus serpat, lenticula cum malicorio illinitur.

Finis libri secundi.

PAVLI ÆGINETÆ LIBER TERtius, Ioanne Guinterio Andernaco medico interprete.

DE PILORVM AFFECTIBVS.

DE AREIS, ET CALVItio. Cap. I.

VEMADMODVM STIRpium nonnullæ humoris defectu inareſcentes contabeſcunt: aliquæ uero alienis contrariisq; humoribus infectæ emarcent, haud diſſimili ratione idipſum quoque pilis uſu uenit. Etenim Caluitium: humidi penuria fieri conſueuit: prauitate autem uitioq; ſucci, Areæ, nempe Alopecia, & Ophiaſis ſola inter ſe figura differentes. Quoniam hæc, partem oblæſam, ſerpentis modo glabram, oſtendit: illa, quòd uulpes continue infeſtet, ſic appellata eſt. Itaq; coniecturam de humore, qui ſuperat, ex cutis colore ſumentes, uacuationem medicamento purgante prius moliemur deinde loco uitiato auxilia inducemus. Si igitur corporis color nigrior, albidiorve ſolito exiſtat, antidoto hiera quod pituitæ educendæ, humoriq; melancholico eſt utemur. Sin pallidior, catapotia ex aloe exhibebimus: quorum deſcriptionem in libro de medicamentis compoſitis inuenies. Vbi corpus iam totum inanieris, medicamenti quod pituitam per eos extrahit, apophlegmatiſmon Græci uocant, uſus erit, ex aceto, ſinapi, & melle: isq; non ſemel, uerum crebrior. Satius autem fuerit, ſi etiam in aceto origanum, uel pulegium, uel thymus, uel hyſſopum commaduerit. Cæterum in aliis quoque capitis affectibus eadem utemur curandi ratione: primum humorem, qui præpollet euacuantes, uel alui deiectio-

ne, uel etiam sanguinis emissione, si eius subest copia, dein ad presidia quę parti extrinsecus iniiciuntur, transgredi conuenit.

DE ALOPECIA.

Cutis nitro infricata, linteoq; aspero, lanave potius detersa, adeo ut ruborem contraxerit, uerbenaca ex aceto detrita, in sole illinitur. Aut alcyonio primæ asperitatis combusto, reductoq; in puluerem cum oleo ex lucerna inungitur. Aut calami radix, seu amygdalæ amaræ cortex torridus, oleo, uel adipe ursina exceptus inducitur. Hæc itaq; sunt mitiora medicamina, uerum ex euphorbio, thapsia, & adarce, oleo soluta laurino, uel pice liquida, uehementiorē uim repræsentant. ALIVD. Erinaceorum marinorum testa ignem experta cum adipe ursino excepta, cuti prius nitro extersæ illinitur. ALIVD. Piperis, stercoris ouilli sicci, erysimi, æruca seminis, singulorum drachmæ quatuor, ueratri albi drachmæ treis, murium stercoris drachma. Excepta felle taurino, aut hircino, aut suillo delinuntur. ALIVD EXPERTVM AD ALOPECIAM. Mandragoræ radicis, mali terræ, ari radices, ceræ, picis liquidæ, singulorum congii octo, axungiæ porcinæ insulsæ, nerii herbæ medullæ modicum. Axungia cum Nerio incoquitur, donec eliquescat: deinde exemptam herbā proiicito: & reliqua axungiæ aduingito, incoquitoq;. mox ceram, & picem liquidam. Vtitor in sole audacius. Vbi iam ulcera ad cicatricem uenerint, caput uulpeculæ urito, & alcyonium, anchusæq; nigræ folia omnia cō trita super inunctioni inducito, ut caput pilis contegatur. ALIVD. Canini capitis combusti pars una, testarum marinarum tantundem axungiæ porcinæ modicum. omnia in fictili coquuntur. Eisdem etiam siccis utitor.

In manuscripto exemplari non habetur.

ALIVD EX THAPSIA AD OMnes inueteratos affectus.

Euphorbii, thapsiæ, baccarum lauri, singulorum *uncia, sulfuris ignem non experti semuncia, ueratri tantundem

Galenus uncias duas.

ceræ unciæ sex laurini, uel recinini ueteris quod satis est. [*Galenus cardami.] In ualidioribus etiam uti uincit*cardamomi uncia, alcyonii combusti uncia: iisq; non solum ad Alopecias, uerumetiam ad omnem diuturnam perfrictionem. Cæterum in Alopeciis primum omnino cutis nitro est abstergenda infricandaq́;, & frequenter pili nouacula radendi. Si quidem plerosq; noui ex sola infricatione, frequentiq; rasura pilos recuperasse.

QVOMODO CALVITIVM abicatur & pili crescant, ex Critonis commentationibus.

[†Galenus sex.] [*Galenus semuncia] [†Galenus libra una] Leporum uentriculi† quinq; arefacti diligenter olla fictili friguntur. His myrti comæ*tres unciæ adiiciuntur, acaciæ fructus, acaciæ succi, rubi canini, adianti singulorum tantundem. Hæc omnia accurate resiccata in pollinem coguntur, & subtili cribro incernuntur: deinde adipis ursini & phocę utriusq;† libris quatuor admistis denuo tunduntur. Excepta pyxide plumbea reseruantur. Cum usus postulat, cuiuslibet unguenti liquore diluuntur.

QVÆ PILOS CONSERVENT.

Polytrichi herbæ pars una, ladani partes duæ, uino myrteoq; oleo exceptæ in usum adhibentur. ALIVD. Anemonæ flos tritus cum oleo inungitur: idem uero & nigrefacit. ALIVD. Verbenacam rectam unà cum radicibus torrefactam, tusamq; tenui cribro incernito, oleum quoad sordium habeat spissitudinem admiscens. Confectum medicamen æreo uase reponito. ubi opus fuerit, cum oleo similiter utitor.

AQVA PILOS AVGENS, eosdemq; denigrans.

Aquæ pluuialis sextarii sex, rhus Alexãdrini sextarii tres polytrichi pondo tr. ens, brathios tantundem, ladani uncia, myrti uncia, cucurbitæ aridæ tantundem. Sinito ad dies uiginti uitreo uase commadescere, bis mouẽs quotidie rudicula tedacea, Inde in aquam pilos tingens, uti

ctor quotidie. Item semen altheæ in balneo illitum pilos conseruat augetq;. pari modo oleum inunctum in quo semen ipsum altheæ decoctum est, uel liquefactum.

QVÆ MEDICAMENTA pilos extenuent.

Ficus foliorum, uitis agrestis albæ corticis, pumicis, testarum, buccinorum, terræ cimoliæ singulorum minā. Omnibus in nouam crudamq; ollam coniectis, lutoq; oblitis, in fictili coquito, teritoq;, adiiciens aphronitri minæ semissem, gallas immaturas numero triginta. In puluerem redacta excipito, ac utitor. ALIVD. Aphronitri minæ septem, pumicis tosti minæ quatuor, aluminis fissi, iridis, siccæ, myrti syluestris nigræ, gummi, bryoniæ radicis singulorum drachmæ quatuor, lupinorum crudorum in pollinem detritorum, congii pars quarta: Vtere absq; pingui.

AD FLVENTES PILOS.

Aloe ex uino nigro austero illinitur, uel purpuræ tegmina ex oleo cocta, uel myrrha, & ladanū cum uino, myrteoq;, uel caprillum stercus in testa leui combustum ex oleo cuti prius rasæ inungitur.

QVOMODO PILI CRISPI fiant, & tincturis inficiantur, ex Cleopatræ libris, quos de capillis crispis faciundis prodidit. Ca. II

CApite prius deterso, spondylii radix cum meo pilis inungitur. ALIVD. Nucleus pineus recens ad pollinem usq; comburitur, iniectusque pilæ teritur, myrteum unguentum superinfunditur, donec mellis fiat spissitudo. Atque sic pili raso capite purgatoque deliniuntur. ALIVD. Myrti & betæ pari mensura cū oleo pili abstergūtur utiliter. ALIVC Gallæ uiginti numero adianthi unciæ duæ, aqua marina in mellis crassitiem coactæ inducuntur, sed pilo urina prias deterso, uel lixiuio, & aqua calente abluto, caput

oblinitur medicamento ad biduum,tertio die ablui debet,piliq́; reſiccati myrteo iniungi. Id tenerum criſpũq́; nigrum efficit capillum. At ſi prius caput nouacula raſeris,criſpior euadet.

QVÆ CANOS ARGENT, & eoſdem denigrant.

Olei,quod immaturæ oliuæ fuderunt ſextarii tres,ſpicę nardi drachma,unguis odorati drachmæ quatuor,iunci floris tantundem:incoquuntur cum oleo. ſeorſim habebitur acaciæ ſucci uncia una, uino ſoluta leuigatáq; diligenter. Vbi uero tertia pars olei fuerit relicta, hanc percolato,& acaciæ mixtam in fidelia excipito, ac utitor quotidie pilos inungens. A L I V D. Nucum uiridium corticis uncias tres,ilicis radicis tantundem, uini nigri ſextarios tres,ad tertias decoquito expreſſoq́; ſucco cum olei myrtei ſextario contundes, uſus eius eſt quotidianus.

AQVA PILOS DENIGRANS.

Gallæ ſextarius unus,rhus coriarii ſextarii duo,myrti nigræ totidem,cyperi foliorum æqualis menſura, cinaræ manipulus,papaueris nigri tantundem. aquæ lacuſtris ſextarii duodecim. Omnia multis ante diebus macerata,ad tertias decoquuntur. Deinde illinuntur,abſterſis, ſiccatiſq; crinibus. At cimoliæ terræ acetabulum cum uiua calce pari menſura inungitur. Hæc autem ſucco betæ elixæ ſoluta illinuntur. Deinde betæ folia tegminis gratia ſuperaccommodantur.ac ubi ſatis adhæſerint, in balneo abluuntur.

VT RVFI CAPILLI TINgantur & flaueſcant.

Myrrhæ pars una cum ſalis floris altera, accurate teritur.ubi ſordium facta eſt craſſities,caput prius deterſum medicamento inungitur.ac poſt noctem diemq́; unum ſic ablui præcipies. A L I V D. Lupinos crudos cum aqua illinito. A L I V D. Argenteæ ſpumæ drachmam terræ creticæ drachmas quatuor,calcis uiuæ drachma,

Aqua mellis craſſitiem faciens inungito, & betæ foliis adiectis ad duos treſve dies, ita adhærere ſines, deinde ablues.

VT PILI NIGRI FLAVESCANT.

Floces uini in balnei ſordes mittuntur, & ſpiſſitudine cerati facta ſub ſomnum illinuntur. & mane pili flaueſcũt. ALIVD. Cyperi folia ſucco ſtruthii fruticis madeſcunt. Et diluto uteris.

QVÆ CAPILLVM REDdunt colore aureum.

Aluminis, ſandarachæ, ſingulorum drachmæ ſex, croci drachmę duę, thapſi qua tinctores utuntur, Romani uocant herbam robiam, drachmæ octo, cineris lixiui drachmæ quatuor. Cinis cum thapſo contuſa incoquitur, ubi dimidia portio relicta fuerit, humorem exprimito quo alumen, ſandaracham & crocum dilues. Deinde uaſe uitreo condes. Vbi uſus uenerit, pilos prius abſterſos illinito. poſtquam uero combiberint, ablues decocto fœnu græci, hordei & cumini, aquæ prius tepidæ ſuperfuſæ, quod ſufficit, ad hæc ſaponis quantum ſatis eſt adiicies. ALIVD. Floces uini uſtæ unà cum oleo balanino, pilis oblinuntur. ALIVD. Sapone gallico cum aqua in ſingulis balneis pilis abſterguntur.

ALIVD VALDE GENEROSVM.

Rhus rubri ſextarius, gallarum libra una S, elydrii unciæ duæ, herbæ aurum colore imitantis (quam Romani robiam uocant) unciæ duæ, polytrichi faſciculi duo, abſinthii unus, lupinorum quibus cortex ſit detractus cyathi duo, aquæ ſextarii ſeptem. Omnia in uitreum uas coniecta, dies nouem ſinito commadeſcere: quotidie bis rudicula agitans. cum uſus exigit, auferes quod ſatis eſt. & hoc ſpongiam madefaciens, pilos confricato, humectosq; combibere ſinito. ubi ſiccati fuerint, ſapone calida aqua ſoluto, abluuntur.

QVÆ PILOS ALBOS FACIVNT.

Verbaſci candidus flos combuſtus aceto mergitur, & in ſaponem miſcetur. ALIVD. Verbaſci fructus, aluminis, radicularum corticis, ſingulorum drachma. Contuſa, glutini quod ex tergoribus boum confit dramis quatuor temperantur.

DE CAPITIS AFFECTIBVS cutem infeſtantibus, fulfuribus, ſeu porrigine, quæ pityriaſis dicitur. Cap. III.

Furfures capitis, ſeu porrigo, quæ pityriaſis græce dicitur, eſt cum tenues & furfuraceæ ſquamulæ ex capitis, uel etiam reliqui corporis ſuperficie reſoluuntur, nullo ulcere relicto. Id autem euenit uitioſo corporis humore, ſalſave pituita, aut bilioſo & melãcholico ſanguine caput ſubeunte. Itaque corpore toto (ut dictum eſt) inanito, ſubſcriptis facultatibus utemur. Cimoliam aqua prius maceratam betæ ſucco miſcebis illinesq́;, & tantiſper ita permittes, donec inaruerit. Deinde poſtquam ablueris, thus ex uino oleoq́; detritum perunges: die inſequenti ſtaphida agriam, hoc eſt, herbã pedicularĩam, ex oleo inunges. ALIVD. Niti, fecis concrematæ, myrobalanorum, ſingulorum libra, herbæ pediculariæ libra una ſemis. uino dilutis caput abſtergitur. ſin autem reliquum corpus pruritu uexetur, ſiccis. Ad humidiorem uero pityriaſim, muria, uel lupinorum decocto caput abluendum eſt. hoc enim ſubinde ſum expertus.

AD PSYDRACIA ET EXANTHEMATA capitis.

Pſydracia exigua capitis tubercula ſunt, puſtulis ſimilia, quæ ſummam cutem excedunt. Exanthemata uero cutis ſunt exulcerationes, ſubrubicundæ, & aſperæ. Vtrunque uitium facultatibus infra poſitis exteritur. Argenteæ

ſpumæ,† ceruſæ ſingulorum drachmæ quatuor, aluminis drachmæ duæ, rutæ foliorum uiridium totidem, ex aceto myrteoq; oleo leuigata cuti illinuntur. ALIVD. Ruta & alumen cum melle trita, capiti prius raſo inunguntur. Sin autem cutis à capite abſcedit, oleæ folia elixa cum melle inducuntur. ALIVD. Argēti ſpumæ, ceruſæ ſingulorū.* unciæ duodecim, ſulfuris uiui drachmæ octo, cerato myrteo excipiuntur.

†Alexander medicus. Argēteæ ſpumæ drachmæ. 3. ceruſæ drachmæ 4.

*Melius eſt drachmæ. 12 Sic habet Alexāder medicus.

AD HVLCVSCVLA CApitis denſa rubbaq;.

Hæc papillis ſunt ſimilia, ex quibus quædam ueluti ſanies defluit. Caput prius nouacula raditur, & aqua frigida nitroq; abſtergitur. Deinde ſulfure uiuo ex hominis urina contrito utitor. Vel cretam ſutoriam, μελαντηρίαν uocant Græci, cum aceto inungito.

DE MANANTIBVS CAPITIS ulceribus quæ Achores Græce dicuncuntur, & Fauis.

Inter capitis uitia, quæ in cute oboriuntur, unū eſt, quod appellatur Græcis Achor, à noſtris manantia ulcera, tenuiſsimis cutem foraminibus perforans: per quæ glutinoſa fertur ſanies. Simile ipſi malum ſpecie eſt, quod à faui ſimilitudine μκήριον à Græcis nominatur. quod magis amplius foraminibus exaſperatum eſt, quibus humor craſsitudinem mellis referens ſicut in apium fauis, continetur. Origo eſt ex nitroſa ſalſaq; pituita. uictus igitur ratio ex cibis boni ſucci conſtare: omnia acria & ſalſa uitari debent: præſertim ſi inflammationem affectus reſipiat. poſtquam corpus ſuperfluo decenter erit leuatum, deraſis capillis caput fouendum bis terve die, aut etiam ſæpius, aqua calida, in qua myrtus ſit decocta, uel rubus, uel lenticula, uel amari lupini, uel aſparagi radix. Quum uero plus ſaniei emanat, recte illinuntur ſalicis folia cum aqua, uel lenticula. Delinentur autem terra cimolia, uel cretica, uel ſamia, uel pompholix, uel ſpodium, uel argenti ſpuma, uel cadmia,

uel charta combuſta,uel etiam medicamentum ex charta ſiccum,omnia ex aceto inducuntur. Smegmate uero hoc utendum eſt,ſulfure uiuo,& perdicii herbæ, ſaponisq; æquali pondere. Compoſita hæc ſunt,argenti ſpumæ drachmæ duodecim,rutæ foliorũ drachmæ octo, herbæ pedicularię quam ſtaphida agriam Græci uocant,drachmæ quatuor,chalcanthii drachmæ duæ, Aceto myrteoq; in ſordidum ſpiſſitudinem coacta illinuntur. ALIVD. Sandicis, myrrhæ,mannæ, ſingulorum pondo drachmæ quatuor, ſulfuris ignem non experti pondo drachmæ duæ. ex oleo ueteri inunguntur.

ALIVD AD ACHORAS.

Qui hoc uitio infeſtantur,ſtercore argenti, uel molibdena contrita oblinuntur. ALIVD. Humentes aufert achoras,rhododendri pondo triens,roſarum,ſulfuris uiui pondo triens, picis liquidæ, & picis aridæ utriuſq; pondo quadrans, ceræ ſelibra, olei myrtei quantum opus eſt. in pueris autem, lacte ſoluta illinuntur.

DE FICIS.

Ficus,nominant eruptiones ulcerum modo rotundas, cum duritie quadam rubentes,quas dolor etiam comitatur. Fit uero hoc mali plurima ex parte in capite, naſcitur tamen & in reliquo corpore. Probatur maxime contra hos alumen fiſſile,æris flos toſtus, & glutinum pari menſura cum ſquamę æris duplo. Teruntur ex aceto illinunturq;. Præſtans etiam remedium eſt menarũ capita combuſta,elixiq; bulbi,& cinis ex aceto.

ADVERSVS CAPITIS ET MENTI eruptiones,exanthemata uocant, ficum referentes, xeraphium.

Miſyos *drachma una ſemis,chalcitidis drachmæ duę ſemis,ſquamæ æris,aluminis fiſſi,ſingulorum drachma. Bene loto hoc aridum impoſitum dimittitur. Die inſequenti rurſus pars lauatur, ſpongiaq; deterſæ idem

*Aliæ drachmæ duæ, S

applicatur. Decidit enim ramentum crasſisſimum. Et ſi diebus ſubſecutis idem fiat, ſine cicatrice breui conſanescit. Cæterum medicamen hoc non mediocriter adhæret.

AD CAPITIS PEDICVLOS.

Lupinorum in aqua coctorum diluto caput utiliter detergetur, uel herba pedicularia, uel ſandaracha, uel utraque contrita ex oleo ueteri, ſeu aceto illinitur, uel piperis momentum ne exulceret cum oleo, aut hæderæ ſuccus cum melle, aut minium ſynopicum cum aceto, aut cedrinus liquor, aut pix liquida cum alumine, aut baccarum lauri expreſſum, aut oleum raphaninum. Ego pediculariam ex aceto oleoq; tritam inunxi, ac ſemper qđ uolui, ſum aſſecutus.

DE CAPITIS DOLORE, QVEM græci κεφαλαλγίαν uocant. Cap. IIII.

CApitis dolor qui Gręcis dicitur κεφαλαλγία, malum eſt inter ea quæ corpori accidunt, grauisſimum, nunc ex ſola corporis intemperie oritur, nunc ex nimia humorum copia. Interim ex utraq; cauſa: interim uero ex primitiua & foris accidente cauſa alia nempe, ſolis æſtu, frigore, ebrietate, aut ictu. Vehementisſimi igitur capitis dolores ex factiuis qualitatibus naſcuntur, & potisſimum caliditate. At ſiccitas non æque uehementes inducit. Humida qualitas ſuiipſius reſpectu, nullum plane dolorem cōciliat niſi caliditati, aut frigori, aut humorum copiæ adiuncta. Itaque de eo capitis dolore qui cum febri eſt, eo loco explicitum eſt, quo febrium curatio expoſita eſt, nunc de cæteris dicendum eſt.

DE CAPITIS DOLORE EX ſolis æſtu contracto.

Qui ex æſtu capite dolent, eorum cutis tactu calida eſt, & primo ſtatim manus iniecta aridior apparet: oculi rubent, frigidi fotus, & inunctiones placent, ipſisq; iuuantur. Cæterum curatio his conueniet etiam ea, quam

dolori in febribus præscripsimus. Si dolor remanet, infrascriptis utendum est cataplasmatis. Prodest fronti & temporibus inductus panis ex posca, & rosaceo. Interdum cum amygdalis, uel rosis siccis, aut mollibus uel menta cui pulegium sit adiectum, uel panis cum persici foliis. facit etiam ocymum ex aceto & rosaceo tritum, uel hæderæ corymbi in aceto elixi, & rosaceo contriti. uel serpilli ex aqua decocto hordeaceam farinam miscere conuenit, uel cardamomum torridum leuigatūq; aceto & rosaceo: uel fermentum cum rosaceo, uel iridem aridam cum aceto. Sed mutentur continue singula: Nam uetustate fiunt inefficacia.

PASTILLI AD CAPITIS DOlorem ex intemperie calida.

Croci drachmæ † quinq;, chalcanthi drachmæ decem, aluminis * drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ septem, omphacii, chalcitidis, gummi singulorum drachmæ tres. Vini austeri quod sufficit. Ex posca sumuntur. Sin etiam uigiliæ infestent, aliquid ex somniferis applicatur utiliter.

† Alexander Croci, chalcāthi drachma decem.

* Alexander Aluminis scissi.

DE IIS QVIBVS CAPVT EX frigida intemperie indolescit.

At si frigus nocuit, contraria, iis qui ex solis æstu dolent, affectos signa testantur. Etenim facies ipsorum non concidit, sed colorem decoremq; amisit. Item frigidis nec gaudent, nec iuuantur. Verum horum agnitionem tum uictus ratio, tum reliqua concurrentia firmabunt. Inunctiones igitur adhibendæ ex oleo rutaceo, laurino, uel irino, uel nardino, uel etiam opobalsamo, præsertim si excrementitii humores fuerint crassiores uiscosiq;. Frōs autem tum hoc liquore, tum iis medicamentis debet illini, quæ ex pipere, & euphorbio præparantur. Vinum subtilius propinandum: corporis motio adhibenda est. Item balneum calidum prodest: interim à radicula uomitus. In quibus autem qualitas citra humorum copiam, persistat, hoc utendum est medicamine. Pipe-

tris albi, crocomagmatis ſingulorum drachmæ duæ, euphorbii recentis drachmæ octo S, ſtercoris columbini drachma una S, aceti acerrimi quantum ſatis eſt. Illinitur pars laborans, ſed prius infricata ut cōcaleſcat.

SI BILIOSVS HVMOR DOlorem inuexerit.

Notæ horum perſimiles iis, quos ob ſolis æſtum dolor affligit. Sed maior ipſis roſio accedit, & faciei pallor. interim etiam os inamareſcit. Porro affectus hic ætatibus uigentibus & temperaturis calidioribus, uitæ ſolicitæ & bilem flauam coaceruantibus ſolet accidere. Quamobrem balneum temperatum his, in unctiones, aquæ potus, & uniuerſa uictus ratio humidior, boniq; ſucci utilis eſt. Bilioſus humor abſynthii diluto, uacuabitur. Vel aloe aut ipſa picra. i. amaro antidoto per ſe, aut cum modica ſcāmonia, aut catapotiis quæ aloe conſtant. Inungenda frons, aut croceo paſtillo, aut trigono, aut quodam ſimili.

SI CAPVT CONSORTII lege indoleſcat.

Si caput conſortii lege afficiatur quod ei cum toto eſt corpore, cura adhibenda, quomodo contra intemperiem, ſuperantemq; materiam pugnemus. Si copia quidem premit & maxime in uenis, ſanguis mittendus eſt: Sin autem magis qualitas urgeat, purganti utendum medicamine. Quòd ſi particula laborante aliqua ſimul condoleſcat, ueluti iecinore, aut uentriculo, aut ſtomacho, his ſuccurrendum eſt. Vbi calida afficit intemperies, panis ex aquoſo uino exhibetur, uel etiam ex chondro ſorbitiunculæ. Extrinſecus uincit ſuperfundere, quæ modice refrigerent, uireſq; cōfirment, ſicut à me prius cōprehēſum eſt. At ſi glutinoſi craſſiq; humores in ſtomacho infarcti, capitis dolorē concitent, hos quoque amoliemur potu oxymelitis, tum ſimplicis, tum Iuliani. Inſuper medicamentis ex hyſſopo & origano, & his adhuc calidioribus magiſq;

incidentibus. Iam uomitus à radicula utilis, fomentaq́; calidiora, & cataplasmata recte admouentur.

DE CAPITIS DOLORE EX VINO.

Si uinum adhuc incoctum in stomacho fluctuet, tepentis aquæ potu uomere dolentem iubebis. Quòd si et post concoctionem caput indoleat, refrigerantibus repellentibusq́; utemur, quale est rosaceum priuatim sumptum, & cum aceto, uel hederæ succo, uel brassicæ. Quin & ipsa brassicæ folia in aquam calidam demersa, & capiti circundata ligataq́;, naturaliter ebrietatem arcent. eiusdem decoctæ esus in id efficax est. Item lenticula hos adiuuat, potissimumq́; uentriculo humidiore præditos. Adhæc alica, malicorium, & mala ipsa, piraq́;, tum aquæ potio, utiliter assumuntur.

DE CAPITIS DOLORE EX ICTV.

Qui ex ictu capitis dolorem conceperunt, iis, nisi summa cute percussi sint, sanguis statim emittendus est, & fotus alii atque alii capiti sunt applicandi, lanis oleo dulci imbutis ipsum operietur. Vino ciboq́; pleniori, præsertim si febris adest, ægros coercere expedit. Et tota curatio ceu ad neruosarum partium inflammationē & præcipue membranarum cerebri quas meningas appellant, adaptabitur. Si uero & uulnus factū fuerit, huic quoque decenter medebimur.

MALAGMA AD CEPHALALGIAM.

Ceræ drachmæ septem, amygdalini olei unciæ tres, terebinthinæ drachmæ octo, æruginis rasæ, cimoliæ, chalcitidis singulorum drachmæ quatuor, pumicis drachmæ tres, æris usti, squamæ stomomatis singulorum drachmæ duæ. Si uidetur paulo esse durius, amygdalino emolliendum.

DE CEPHALAEA, ET HEmicrania. Cap. V.

VTerque hic affectus, stabilis ac permanens capitis dolor est, qui strepitu, clamoribus, claritate lucis, uini potu, & implentibus caput odoribus excandescit exacuiturq;. Ac aliis totã feriri caput i hoc dolore, aliis alterã ipsius partẽ duntaxat excruciari uidetur, quos etiam hemicranicos nominant. Quibus sane intra caluariam malum consistit, iis dolor ad oculorum radices porrigitur: quibus extra est, circa ipsam caluariam indolescunt. Quapropter dolores cum grauitate molesti, plenitudinem testantur. cum erosione infestantes, uel humorum, uel uaporum acrimoniã: qui cum pulsibus obueniunt, inflammationem: qui cum tentione, si quidẽ grauitas & pulsus non adsit, spiritus tenuis, & flatulenti redundantiam innuunt. si cum pulsu, membranosæ partis inflammationem: cum grauitate, humorum qui intra membranas se receperint, copiam. At si putridus etiã humor, calidior euaserit, iam cum febri simul caput dolitat. febriunt autem omnino, & quibus inflammatio dolorem parit. Quum igitur corpus totum succis æquabiliter omnibus redundat, quod plethoricum dicitur, uenam secare si uires patiantur, & acrioribus uti clysteriis cõuenit. Inde si adhuc sanguis uidetur exuberare, etiam uase narium adaperto quantum satis esse uidetur, detrahes. Mox hiera acris exhibenda, deinde pituitæ eductionibus, apophlegmatismos uocant, utendum est, tum iis qui per nares uacuant, ἔρρινα Græcis dicuntur. Eiusmodi est elaterii succus, cum lacte infusus, uel etiam aridũ elaterium inspiratum. succusq; cyclamini & porri. Hæc quæ sequuntur, sunt composita. Medicamentum quod naribus inditur ad ueteres cephalæas, lippitudines & morbos comitiales. Nigellæ pondo drachmæ octo, salis ammoniaci, elaterii, singulorum pondo drachmæ quatuor. Tunsa, oleo sicyonio, uel irino, uel cyprino excepta, ut cerati fiat spissitudo naribus demittuntur.

MEDICAMENTVM QVOD pituitam extrahit, naribus inſpiratum.

†Galenus adiicit iridis denarios duos

Cyclamini ſicci denarii octo, †nitri rubri denarii quatuor. Sin autem in uicem nitri elaterium indideris, magis proficiet. Tritum accurate calamo ſcriptorio naribus inſpirabitur. Porrò epithemata quoque capiti utiliter applicantur. Item inunctiones, ubi morbus in uetuſtatem inciderit.

EPITHEMA AD CEPHALÆAM.

†Galeno agniſeminis, roſaꝝ ſiccaꝝ ſinguloꝝ drachmæ duæ, rutæ

Vnguenti irini, peucedani, caſtorei ſingulorũ drachma, baccarum lauri drachmæ duæ, †rutæ ſummitatũ drachmæ quatuor. Excipitur cerato roſaceo, raſoq́; capiti, toti ipſi imponitur. Mulier quædam in hemicranicis hoc etiam quod ſequitur epithemate uſa, mirandum in modum inclaruit. Radicem cucumis ſyluestris uiridem minutim conciſam, abſinthium q́; cum hydrelæo incoquebat: dum intabeſcerent. Ac hydrelæo calente mediocriter partem affectam irrorabat, radicem uero, & abſinthium in puluerem contrita oblinebat. Atq; hoc ſolo medicamine, hemicranicos, id eſt altera capitis parte dolentes & cum febre, & ſine ipſa, curauit. At ſi malum maxime increuerit, ut dolorem ferre nequeant, utitor medicamentis etiam quæ lenire poſſunt, & noxia euocare, quale eſt quod ſequitur.

VNGVENTVM AD CEPHALÆAM.

Liquoris peucedani drachmæ ſedecim, lachrymæ papaueris, aniſi, alterci quod hyoſcyamum Græci uocant, croci, myrrhæ, ſcammoniæ, ſingulorum drachmæ due. Aceto excepta in paſtillos coguntur. Cum uſus poſtulat, ex aceto uel poſca illinũtur iis, quibus humores craſſi, uel ſpiritus flatulentus dolorem fecit. Iam dropax & ſinapiſmus iiſdem benefacit. Item paſtillus ex thapſia, præterea medicamen ex atramento ſcriptorio mirifice eidem cauſæ medetur, quo in his eo modo utendum eſt, ſicut in opere de compoſitis docebitur. Quin & iſtud mirabilem in modum ad hemicranicos ex craſſo

glutinoſoq; humore doleſcentes efficax eſt. Euphorbii portio una cum pari caſtorei modo aqua excepta auriculæ demittitur qua parte indoleſcit, inde balneum adeundum, ubi paululum immorati ipſum aſſument, & cõſueto more lauabunt. Sic quidem expertum eſt, uerũ non alienum abſurdumq; fuerit, & oleo ipſa excepta in aurem inſtillare. Quod medicamẽ ad coxendices inſcribitur, etiam longo capitis affectu laborantes, & hemicranicos ex toto perſanat.

AD HEMICRANIAM VETEREM.

Scordii drachmæ quatuor, ceræ drachmæ duæ, axungiæ ueteris drachmæ duæ, cantharidum drachmæ duæ. Veſperi illitum ſinito per noctem adhærere. Mane rupta papula perliquido medicamine, πάνυγρον appellant, ei medeberis. ALIVD. Baccarum lauri quibus cortex ſit ablatus, rutæ foliorum, ſingulorum denarii duo, ſinapios denarius. Aqua dilutum oblinito. At iis qui frigori patuerunt, utiliſſimum eſt infra ſcriptum medicamentum ut pleroſq; ſemel ante balineas illitum confeſtim affectu liberaret & à lauacro (qui antea laborabant) in totum ſanitati priſtinæ reſtituerentur. Olei ſabini pondo, ceræ quadrans, euphorbii uncia. Hoc dimidiæ frontis parti, nempe qua temporum muſculus habetur, delini debet. Qui uero frigoris iniuriam non ſenſerunt, iis gallæ, & crocomagmatis parem portionem cum uino detritam inungito. Sed qui ex calidis uaporibus, uel ſuccis capite dolitant, iis medicamenta quæ euphorbio conſtant, non applicabis.

APOPHLEGMATISMVS, id eſt medicamentum pituitam per os purgans contra Cephalæam.

Sinapeos contriti & expreſſi, aceti, mellis, ſingulorum * unciæ quatuordecim herbæ pedicularíæ drachmæ quatuor, pyrethri tantundem. Tunſa cribrataq; miſcentur,

*Forte drachmæ quatuordecim.

& in ſole gargarizanda dantur. Porrò ſi ob bilioſum humorem, aut quandam intemperiem orta Cephalæa diutius prorogetur, eorum uſus ueniet quæ in capite de cephalalgia comprehenſa ſunt. Si ne ſic quidem dolor finitur, neq; cucurbitulis, neq; hirundinibus adhibitis, ſed humores per arterias diſtributi ſubſiſtant morenturq; indidem, non abſurdum fuerit & arteriam poſt aures incidere. Porrò humidioribus, etiam balineæ naturales recte adhibentur.

DE PHRENITIDE. Cap. VI.

Phrenitis membranarum cerebri, quas meningas appellant, inflammatio eſt, ſicut ipſum quoque cerebrum eadem modo conflictetur, modo calore à natura remoto æſtuet. Cauſa morbi eſt, uel ſanguis ſuperans uel bilioſus humor: nonnunquam & flaua bilis peruſta, adeo ut in nigram degenerauerit, quæ etiam grauiſſimam phrænitidem contrahit. Aliquando cerebrum ſincipitis conſortio dolens, ex neruis qui in ipſum ſparguntur uitium concipit, idq; in ardentiſſimarũ febrium uigore. Porrò quæ ſtomachi conſenſu gignitur mentis perturbatio, phrenitis non eſt, ſed hoc ſolum puta delirium. Propria phrenitidis comes eſt plurima parte ſomnus difficilis: interdum quoque ſomnus turbulentus accedit, ut conſurgant ægri, exiliant, & furibunde uociferent. Quibus ſanguineus humor morbum fecit, cum riſu ii inſaniũt. Quibus flaua bilis, ferociter, quemadmodum quibus atra uitium contraxit, tam immaniter ſæuiunt ut coerceri nequeant, omnium quæ dicunt faciuntve, obliuiſcuntur. Oculos habent cruentos ac ſæpe perfricant: interim aridos, interim lachrymantes, uel ut craſſior pituita innatet. Lingua eſt aſpera, ſanguis è naribus deſtillat: floccos feſtucasq; colligunt, febri per totum morbi decurſum acuta conficiuntur: ut quæ in alto malignius deliteſcat. Pulſus edunt exiguos, languidos, & quadantenus duros. Reſpirant magnum, & raro, cum cerebri affectus per ſe excutiat. At ſi phrenitis

septi transuersi, quod Græci phrenas uocant, consortio concitetur, & respiratio inæqualis est, & præcordia sursum conuelluntur, & multo calore ardent: sicut iis qui ex cerebri uitio insaniunt, frons incalescit & subcruenta est, uenarum puluini turgescunt. Quod si humor pituitosus sit temperatus bilioso, ut mixtam habet originem ita nomine composito uigilans coma uocatur. In uniuersum enim succo superãte bilioso, uigil efficitur phrenitis. Contra pituitoso præstantiore, grauioris modo somni, quem κῶμα Græci dicunt, sopiuntur. Atque hoc malum antiquiores Galeno medici, Catochon uocauerunt.

CVRATIO PHRENITIDIS.

Quod si uires ęgri patiantur sanguis protinus è cubito mitti debet, & copiosior. At si desipiens manum nõ porrigat, aut si porrigat, metus sit secundum uacuatiònem, sanguinis profluuii, dum manum æger subinde ob mẽtis turbationem iactitet, recta in fronte uena diuisa, una uice quod satis est auferemus. item clysteriis utemur, & enematis ex hydrelæo uel rosaceo cum ptisanæ cremore. Si uigiliæ urgent, rosaceum, uel oxyrhodinum in caput dandum est. Aliquando calida ipsum aqua fouendum, & medicamentum ex papauere exhibebitur, nisi uirtus imbecilla prohibeat. Et alia quæ ad somnum cõciliandum superius scripta sunt huc transferemus. Decumbat æger in loco, tum lumine, tum temperie moderato: & uariis quibusdam picturis libero, nam hæc deterrent. Quo amici quidem gratissimi ingrediuntur, & commodum incident, qui nunc blande ægrotum alloquantur, nunc acerbius corripiant. Cibus primum esto aqua mulsa, deinde ptisanæ cremor, & sorbitiones ex chondro cum quadam dulci potione, uerbi causa, apomelite, uel hydrorosato, uel rhodomelite, uel diluto hydromelite. Nam uinosum hydromel, quod in paruis uasculis ex Cibyra apportatur, repudiandum, ut quod grauiores uino noxas in talibus excitet, & maxime in

capitis affectibus, idq; ante concoctionem. Panis quoque aqua lotus recte exhibetur, intubi, lactucæ elixæ. Si multus feruor conficiat, ēt cruda hæc dantur. Item cucumeris medulla, peponis, dorycnii, & similium. A quæ frigidæ potu coercendi sunt, potissimum si septum transuersum, consortii lege malo dedisse originem deprehēderimus. Quòd si urina ipsis, ut consentaneum est, delirii uitio cohibeatur, calentis hydrelæi imbre & pubem & uesicam fouebimus. deinde digitis manus, loco innixis ad reddendum urinam incitabimus. Reliquum corpus ipsis decumbentibus calido oleo perungi debet. Etenim in quiete, quoad eius fieri licet contineri, si diuites fuerint, à famulis, sin pauperes, uinculis conuenit. Nā inordinata motio uires conuellit. Iam uero alia etiam de causa pedes, prius foti, deligaturis constringi, manuq; contrectari debent, nempe quo humores deorsum reuellantur. Porrò si longior affectus, & contumax fuerit ab iis quæ stuporem membris accersunt, abstinendū: ea uero quæ digerendi facultatem obtinent, capitis pfusionibus miscenda scilicet mentæ succus, uel serpilli, uel calaminthæ, uel rutæ. Tum iis quoque utendum quæ naribus inseruntur. A septimo die si uiscera sentiant inflammationem, cataplasmatis ex lini semine, & hordeacea farina cum hydrelæo leniemus. Deinde cucurbitulas leues, aut cum scarificatione, tum his ipsis, tum occipitio, & spinæ accommodabimus. Si corpus squalidū perustumq; esse coniectaueris, febrisq; adsit, etiam balneis utendum aquæ potabilis, & unctione liberaliore. Vinum tenue & dilutum quod ὀλιγοφόρον apellant uiribus recolligendis propinabimus, nullam inde mentis alienationem, ut est uerisimile, futura suspicantes. Aut enim nulla fit, cum status morbi est: aut certe si fit, ex facili subsidet. Cæterum ubi morbus se remiserit, gestatione corporis uti expedit, & congrua uirium recreatione. Sed ita phrenitici sese recolligent, ut ebrietatem, otium, ciborum corruptiones, & in primis solis

æstum caueant.

DE INFLAMMATIONE cerebri. Cap. VII.

CErebrum inflammatione laborans, ſæpe ita intumeſcit, ut capitis ſuturæ diſtendantur. Dolor comitatur maximus, & diuturnus, uehemens ex repletione cibi faſtidium, rubor in facie multus cum tumore molli: oculi fiunt proterui, caput inturgeſcit. Qui hoc malo impliciti ſunt, ſanguinem ex cubito mittere, item ex naribus, & uaſis linguæ ſubditis debent. Porrò ad inflammationes tum reſperſiones, tum cataplaſmata, quæ humectare & mollire ſunt idonea, capiti recte inducuntur.

DE ERYSIPELATE CEREbri. Cap. VIII.

ACcidit quoque eryſipelas cerebro, quo laborans hæc patitur capite dolet uniuerſo, adeo ut flammis id uri putet, facies frigida eſt, & ſubpallida, os aridum. Quare qui in tanto affectu ſanguis detrahendus eſt, & potiſſimum ex uenis ſub lingua ſitis. Refrigerantia conueniunt: quibus in aliis quoque eryſipelatis utimur.

DE LETHARGO. Cap. IX.

LEthargus itidem, cum ratiocinatricis animæ noxa ſit aliqua, locum eundem quem phrenitis, nempe cerebrum, occupat: origo uero mali, contraria eſt. Nam ex pituita, quæ frigore nimio & humiditate cerebrum imbuerit, contrahitur. Lethargicos comitatur febris lenta, non impenſe acris commouensq;, cum profunda animi in ſomnum delatione. Pulſus his magni, rarique ſunt, & turbulenti. Reſpiratio nimis rara & imbecillis. Marcorque & prode inexpugnabilis dormiendi neceſſitas. Vix, quocunque modo interpellentur, reſpondent. Omnium ueluti amentes obliuiſcuntur. Oſcitant crebro, & hiante ore aliquandiu perſiſtunt, tanquam claudere

id obliti. Deiiciunt per aluum magna ex parte, liquidiora. Nonnullis contra uenter inarescit. Vrinam reddunt iumentis similem. Quidam ex eis tremiscunt, & sudoribus undiquaque madent. Huic affectui respondet Caros ex eadem materie proficiscens: sed hoc discrimine uariat. febris Carum præcedit, eaq; uehementior. Lethargum subsequitur ignauior. Item Carus aliquot aliis affectibus superuenit, febrium, exempli gratia, accessionibus, comitalibus: cerebri compressionibus, modo caluaria confracta, modo oblæsa membrana, quæ priorem cerebri uentriculum contegit, μηνιγγοφύλακα Græci nominant. Lethargus autem peculiarem causam obtinet.

CVRATIO LETHARGI.

Vires si permittunt, etiam hic uena secari debet. Sin minus, clysteriis acribus aluum ducemus. Aeger decumbet in domo spatiosa, mediocriter lucida. Caput eius oleo perfundi oportet, cui etiam castoreum sit adiectũ. Nonnulli inuicem olei oxyrhodino cum castoreo utũtur. Robur hinc capiti caloremq; simul accersentes. Reliquum uero corpus, & prçcipue extrema, oleo impleta ueteri cum nitro tosto, uel pyrethro, uel pipere, uel cocco gnidio extergunt. Licet & cerato quod his, & castoreo simul constet, uti. Porrò naribus admouẽtur thymum ex aceto contritum, aut origanum, aut pulegium. Os ungitur, & palati cœlum detrito sinapi, cum mellis momento. Conariq; oportet pituitam indidem affixã digitis eiicere. Si admittantur, etiam apophlegmatismi usus erit ex oxymelite cum hyssopo, aut pulegio, aut origano, aut ipso quoque sinapi. Potui exhibebitur aliquid ex iis, quæ cito transeunt, præsertim diospolites cochleari mensura cum posca. In iis qui tremore concutiuntur diuturno, castorei quoq; scrupulos duos tresve dabimus. Si humoris inest copia, nihilq; aliud prohibeat, scammoniæ scrupulum, castoreo temperatum. At si his affectus non discutitur, caput radendum, deinde

fouendum

fouendum est sale, milio, & similibus per sacculos adhibitis. Ad hæc sinapismis uti in capite prodest, tum iis quæ per sternutamenta euocantur. Postea cucurbitulas occipitio agglutinare: partim leues cum multa flamma, partim cum scarificatione. Præterea ad natura excretiones frequenter solicitare oportebit, tum iniectionibus, tũ iis quæ urinam mouent. Pubem oleo rutaceo, aut sycionio, cui sit adiectum castorei paululum, aspergere. Iam uero ut deglutiant crebrius admonebimus ex calida aqua dulcem quandam potionem, præsertim ex apomelite confectam, bombylio ori instillantes. Quòd si mediam infestet regionem cerebri inflammatio, huic itidem medebimur superfusionibus & cataplasmatis. Naribus sinapi aceto tritum, uel castoreum ustum admouere profuerit. Alimentum esto cremor ptisanæ, uel auenæ, uel alicæ cum oxymelite, uel salibus, uel pulegio: nunc quotidie, nũc uno die interposito. A cibo, uinciri debent: summa diu cedere oportet, cruraq; pungere: nonnunquam pilos etiam in ipsis uehementius euellere conniti quo excitentur. Iam femora & crura exulcerata subinde prosunt. Cæterum ubi morbus inclinare inceperit, gestatio statim continua utilis est, & balneum. Victus q uires recolligat, recreetq;, decẽter adhibẽdus.

DE CATOCHO, AVT VIgili comate. Cap. X.

HVius morbi causam, ubi de phrenitide sermo est habitus, sumus cõplexi. notæ, ut summatim dicam, communes quodammodo sunt phrenitidis & lethargi. Sed pro materia abundante uariant, peculiares autem hæ. Inuadit hoc mali hominem supinũ, ex porrectum'q;, cuius alias facies subtumescit, & modice lethargicorum modo liuet: alias rubescit, & superior gena sursum conuelli uidetur, ac excedere ut ne conniuere qdẽ æger queat: respiratio nulla apparet, sed quasi emortuus decũbit. pulsus est exiguus, languidus, & creberrimus. Vrina & aluus nihil, aut certe parum reddũt.

Qui meliuſcule habent, nec tam graui premuntur affectu, liquorem aliquem infuſum deglutiunt: qui uero malo uicti ſunt, ad nares regurgitant. Itaque pituita bilem ſuperante affectos à lethargicis diſcernimus, eo quòd neq; facies tumeſcit, neq; liuida eſt, ſicut lethargicis. præterea quòd paulatim etiam leuiter deſudant. In iis periculum maius eſt, quibus peruigilium adeſt continens, urinæ non reſpondent, difficilis inſpiratio intenditur, ſudores erumpunt, & ad nares potus reſorbetur. At ſi mulier hoc laborare uitio cœperit, ab ea quæ uuluæ ſtrangulatu corripitur, hac nota diſcernes, quòd naturaliter iacere uideatur, & inclamantes percipiat, excitetur, rurſusq́; ſomno graui ſopiatur. Interim dicunt etiam priuatim diuerſumq́; à uigili comate catochon fieri, cum ſimplicem non mixtam habebit cauſam, nimirum frigidiorem ſicciorem q́; materiam, quæ poſteriore cerebri uentriculo repleto malum hoc excitarit. Quo qui corripitur repente, in illo permanet habitu, quo correptus eſt, ſtans ſcilicet, uel ſedens, clauſis oculis, aut reſpiciens. Quam ob cauſam antiquiores Græci hoc detentos morbo, catochos uel catochomenos, quaſi dicas occupatos deprehenſosq́; nominauerunt: recentiores affectum fœminino genere catochen & catalepſin ueluti detentionem & deprehenſionem. Curatio prædictis eſt ſimilis, ſed ea quæ ſuperueniunt diuerſam poſtulant animaduerſionem.

CVRATIO CATOCHI.

Huic quoq; malo ſanguinis miſſione ſuccurritur, præſertim in quibus facies rubeſcit, modo uires ſuadeant: aut clyſteres iniiciendi, partim q pituitam pollentem eliciant, partim qui bilem abundantem leniant. pari modo aliorũ quoq; præſidiorũ ratio utilis eſt. Similiter ægros nutrire confert, interim diebus ſingulis, interim uno interpoſito. Porrò affectus admodum periculoſus eſt, ſi aut uictu aut potu erretur. Quibus uomere ex uſu eſt, ii ſtatim ad id cogendi ſunt, ac ore uentriculi ſubmiſſo

cura adhibenda ne aluus irritetur, ac uiſcera reſperſionibus ex cumino aut ruta foueantur. Qui ex ebrietate uitium conceperunt, crapula diſſoluta, humidiore cibo tractandi ſunt, qualis eſt ptiſanæ cremor. Præterea caput inunctionibus congruis perfundetur, per æſtatem frigidis, per hyemen egelidis. Si nequaquam crapula ſoluitur, neque ad ſobrietatem reditus eſt, tanquam deploratæ ualetudinis hominem uitare oportet.

DE MEMORIÆ IACTVRA, & ratiocinationis, item de ſopore, & fatuitate. Cap. XI.

Memoriæ iactura partim per ſe, partim etiam cũ quadam ratiocinationis labe accidit: quemadmodum & mentis ſeu ratiocinandi facultatis noxa priuatim prius incipit, deinde memoriæ iactura inſequitur. Verum cum utraq; pars, mens inquam & memoria male fuerit affecta, tunc fatuitas ſeu ſtultitia, quæ Græcis moroſis appellatur, oboritur. cauſa malorum eſt, noua intemperies, quæ partes illas pertinaciter obſidet. Quòd ſi humida ſolum fuerit, memoriæ & ratiocinationis uitium creabit, torporesq́; quos Græci νοθρώτητας uocant, & in ſomnum longas profundasq; delationes. Si uero humori frigiditas etiam acceſſerit, ſopores & lethargos. Eodemq́, modo ſi ſola fuerit ſiccitas, uigilias tantum inducit. At ſi calor acceſſerit ſiccitati, deliria, & phrenitidas mouebit. Porro intemperies hæ nonnunquam obueniunt humoribus: nonnunquã cerebri uentriculis, uel ipſius uaſis: uel utiq; humiditati inſparſæ, uel ipſimet cerebri corpori, uel etiam temporum muſculis tali modo uitiatis. At ſi humores cum ipſis ſint mixti, ſimilem quoq; morbum experientur: uerum ſimplex, an compoſita ſit intemperies efficiens, ex ſpecie excrementorum condiſces. Quod enim memoriæ & ratiocinationis iactura, frigiditatis ſoboles exiſtat, compertum habemus. Humiditati uero, an ſiccitati iuncta ſit, ex recrementis, ægri habitu, temperatura,

uictus ratione, anni tempore & loco deprehendemus.

CVRATIO.

Si frigida male habuerit intemperies, calefacere, ſi humiditati iuncta ſit, etiam exiccare oportet: rurſus ſi mixta cum ſiccitate, humectare ſimul & calefacere. Pari modo etiam in calida intemperie refrigerare conuenit. ſi ſiccitas acceſſerit, pariter humectare: ſi humiditas, refrigerare ſimul & ſiccare. In quibus ſanguinem deprehendis abundantem, uenam aperire, uel clyſteriis acribus uti conſilium eſt. Deinde etiam hiera amara, & apophlegmatiſmis. Item inunctiones capiti ſunt inducendæ ex oleo, cui adiecta ſint quæ refrigerant exiccantq;, roſæ dico, myrti, iuncus, aliaq; ſimilia. Ad hæc totius corporis ſolicitudo habenda eſt. Quòd ſi æſtu & laſſitudine orta fuerit intemperies, caput oxyrrhodino perfundendum, tum reliqua curandi ratione frigida humectaq; uti conuenit. Inter cætera & cibo & potu ſimili. Quòd ſi caros fatuitati, uel obliuioni accedat, huic etiam ſuccurrendum eſt, ut in lethargicis prius comprehendimus, ubi & ipſorum diſcrimen explicitum eſt.

DE VERTIGINIBVS. Cap. XII.

Vertiginum affectus naſcitur cum frigidus, glutinoſusq; humor cerebrum occupat. Vnde leui occaſione protinus etiã concidunt, ueluti quando aliqua circũagi extrinſecus aſpexerint, ut rotas, turbinesve, aut quando etiam ipſi circũaguntur. Interim ubi capite incaleſcunt humoribus in eo commotis, uel ẽt ſpiritu: interim prioribus cerebri uentriculis, caluariæ cõfractæ perforatu preſſis, in quibus etiam uehementes oboriuntur cruciatus. præcedit autem primarium capitis affectum uehemens dolor, torpor, & aurium ſonitus. quidam olfactu læduntur, nonnulli guſtu. Quibus autẽ uentriculi oris conſortium roſionem ſtomachi, quam cardiogmon Græci appellant, accerſit, etiam nauſea ſuperuenit.

CVRATIO.

Vertiginoſos in acceſsione quidem medicamẽtis quæ odore mouent, excitare conuenit. item frictionibus, & id genus aliis. Vbi morbus conquierit, eius diſcutiendi gratia ſanguis primum mittendus eſt. deinde purgatio ex hiera præſtanda. Interpoſitis diebus acri clyſtere ex centaurei, uel cucurbitę ſylueſtris decocto utendum eſt. Secundum huiuſmodi uacuationes caput ipſum cucurbitulis ad occipitium cũ ſcarificatione lancinari debet, mox apophlegmatiſmi, id eſt medicamenta quę pituitã per os eliciant aſſumi, & ſternutamẽta moueri. At quos capitis calor, auriumq́; ſonitus male habet, ceu uaporibus calidioribus per arterias ſurſum elatis, etiam arterię ſectio retro aures iis adhibenda eſt: ut in parte chirurgica ſumus dicturi.

DE MORBO COMITIALI. Cap. XIII.

Morbus comitialis, cum totius corporis ſit conuulſio, ſed ita ut principis animæ functionũ noxa comitetur, partim in ipſo cerebro, partim in uniuerſis huius uentriculis cauſam habet ſubſiſtentem: modo humorem pituitoſum, modo melancholicũ. Itẽ ore uentriculi affecto conſortii quadam lege oboritur. quẽadmodũ in colicis quoq;, ſicut in illorum capite exequemur. Iam uero aliis quoq; partibus contagionem impartiẽtibus naſcitur, cum ueluti aura quædã frigidior ad cerebrum aſcendit, alias à crure, alias à manus digitis. Inſuper uiſus eſt quandoq; prouenire ẽt in quadam muliere ab utero quo tpe eſſet grauida. A partu edito ceſſauit. Occupat hoc morbi genus maxime pueros eosq́; adhuc paruulos. deinde adoleſcẽtes & iuuenes, minime ſenes & decrepitos. Præcedit igitur comitiales corporis animiq́; ſtatus minime arbitrarius, triſtitia, eorũ q̃ iuxta ſunt obliuio, turbulentæ inſomniorũ imagines, capitis dolor, eiusq́; repletio cõtinua, ob iracundiã maxime pallor faciei, & inordinatus linguę motus: nõnulli

ipsam quoq; commordent. Quibus à stomacho uitiũ oritur, palpitatio ipsius præcedit tumultus & erosio. Iã ex inedia seu cibo tardius assumpto, excandescunt. In hoc casu, quamprimum inuaserit, ægri concidunt, conuelluntur'q́, tum impotens quædam uox interdum sub oritur. Sed peculiaris admodum mali nota est oris spuma. Quippe alia communiter aliis quoq; morbis eueniunt. Non desunt etiam quibus urina & stercus præter uoluntatẽ excernitur. nõnullis & genitura. In quibus igitur acutissimus est effectus, statim iugulat, & tam crebris accessionibus, & eorum quæ accidunt, uehementia. Ac plerisq; longus esse solet. Nã si non pubertate uel menstruorum initio, uel puerperio solutus fuerit, uel si post hoc tempus remanserit, sæpe usq; ad mortis diem prorogatur, nisi congruam medici curationem fuerit assecutus. Coarguunt comitiales suffimenta, bitumen, uel lapis gagates, uel cornu caprillum, iecur hircinum comestũ, & iecoris tosti odor.

CVRATIO.

Si infans ægrotus fuerit, nihil moliendum est. nam ætate ad biliosiorem, sicciorem'q́; statum uergente, & uictu moderatiore, sua sponte plærunq; morbus finitur. adeo ut solius uictus infantium, & eorum qui lacte nutriuntur ratio sit habẽda. q post annos pueriles in morbũ hunc ꝑlabuntur, eorũ partes cõuulsæ ac distractæ pingui asꝑgine adiuuari, cõtineri & in rectũ dirigi debent. Deinde ore distento digitus demitti, aut pinna oleo irino uncta, pituitæ auferendæ gratia. Quin & medicamentis quæ naribus adhibẽtur sensum mouere cõuenit, exẽpli gratia, peucedano, cyrenaico liquore, bitumine, pice cedrina. Post accessiones si nihil prohibet, sanguis utiq; à cubito mittendus est. At si nihil remittat accessio, summæ partes sinapi implendæ sunt. cucurbitula præcordiis defigetur. Quòd si nec his morbus cõprimitur, minimũ in medicina spei superest. nihilo secius tamen medicus animo confidente castoreum necessitate adactus & li-

quorem cyrenaicum cũ melle & aceto ori infundet. in anum centaurei decoctũ, uel cucurbitæ syluestris dabit.

Qui conualescunt uiribus ante recreatis purgatione ex hiera solicitandi sunt. Hæc sanẽ est recẽtis & acuti morbi comitialis curatio. deiceps quomodo inueterato succurratur trademus. Itaq; ægrotos aquam diu bibere expedit, ac si nihil obest, sanguinem dimittere. Interpositis quatuor aut quinq; diebus corpusculum reficere, & sic purgante medicamento solicitare, præsertim ueratro nigro, uel cucurbita syluestri, uel certe scammonia. Porrò ueratrum sine medulla tunsum cribratumq; aquæ mulsæ cyathis quinq; uel sex inspergere oportet, aut melle crudo cum piperis momento excipere. Cucurbitæ uero, semine eiecto medullaq;, implebis ipsam passo, sinesq; totã noctẽ cõmãdescere. Mane passum tẽperatũ potui dabitur. Vel ẽt medicamẽto ex ueratro albo purgationẽ molieris: qđ hæc recipit: baccarũ lauri purgatarũ, piperis albi, alypiados, euphorbii, ueratri albi, singulorũ drachmas octo. Hoc totũ datur cũ passo qđ in cucurbita syluestri pnoctarit, probe uacuat per uomitũ. Vbi uero sat purgati sunt, ægri balneo credẽtur. Tertio die in præcordiis & dorso cute scapello incisa cucurbitulæ affigendæ sunt. Deinde cõplusculis diebus interpositis corpus nutriendũ est, & hiera diacolocynthidos assumi debet, postea capiti & occipitio cucurbitula agglutinari: Sequenti die panis coctus in mulsa, tritus autẽ cum amaris amygdalis, uel serpillo, uel menta, uel calamintha, uel ruta superdandus. Atque id per triduũ continuabitur. Ab hoc, caput tondendum est, & peucedani liquore cui spondylium incoctum sit, ex aceto diluto perungendum. Rursus corpore interea recreato antidoti diacolocynthidos, oboli nouem ex aqua mulsa exhibentur. Interposito tempore, interpositis rursus diebus clyster ex centaurio & colocynthide, deinde hiera rursus dabitur, iterum tres ex antidoto offerre conuenit. Inde medicamentis uti quæ sternutamenta citant.

Poſt quinq; decemve dies,caſtoreum ex mulſa præbetur,mox quæ pituitam per os & nares educant, deinde ſinapiſmus capiti inducitur.Item uomitiones ciborum acremento,cum opportunitas eſt,ciere expedit. Auxiliatur his etiam oxymel ſcilliticum quotidie potum, & mel,in quo ſcilla intabuerit,inſtar cochlearii aſſumptũ. Victus ratio utilis eſt quæ incidat extenuetq́;.Capparis igitur frequenter eſus & ſalſamentum prodeſt. Fugere oportet carnes,legumina,uinum copioſius, uenerem liberaliorem,balnea,ſinapi,& potũ ſtatim à balneo,præſertim uini meraci.Exercitia proſunt & frictiones,ſed capiti poſt reliquas omnes corporis partes adhibitæ.

DE IIS QVI STOMACHI VItio comitiali morbo corripiuntur.

Si ſtomachus primario affectus,morbum inuexerit,ſolicitudo habenda eſt,ut ex facili æger concoquat.Panis igitur acurate elaboratus ex uino temperato quod leuiter aſtringat,albumq́; colore ſit , ad horam tertiam recte aſſumitur. Item medicamentum ex aloe,bis terve ſingulis annis dare his expedit.Noui autem quãdoq; puellum(inquit Galenus)neutiquam hoc tentatum poſtea morbo,quàm radicem glycyſidis(dicit autẽ pæoniam magnam recentemq́;)ex collo ſuſpenſam geſſerat.Inſuper agaricum opitulatur comitialibus. idẽ præſtat ſeſeli,ſpondylii fructus,radixq́;,ariſtolochia rotunda ex aqua pota . Non parum huc facit & continua crurum ſcarificatio.

DE IIS QVI A PARTICVla quadam morbum concipiunt.

Vbi caſus hic inuadere hominem ex particula percipitur,ſiue ea fuerit manus,ſiue pes , fune excipi ualenter debet quæ ſuperpoſita eſt.Cum remittit,adurens quoddam medicamentum particulæ inducetur , cuiuſmodi eſt lepidium,& diacantharidos ſimiliaq́;.Ad hæc oxymel Iulianum comitiales uehementer adiuuat,particulatim materiã cõmouens,Poſt omnia cõmemorata &

Theriace,& naturales balineæ locum obtinent. per totum autem uitæ curriculum cauenda maxime cruditas cibus ante concoctionem obitam,isq́; craſſi ſucci,tarda nutritio,commotio, uinum largius & potus à balneo, ſicut comprehenſum eſt,maxime meracus,pręterea ualde uetuſta,craſſaq́; uina, tũ acria ex his quæ odore mouent,& caput replent,loci præcipitis inconniuens conſpectus,in balneo mora.Poſtremo curandum ne caput inſolatu uratur.

DE MELANCHOLIA. Cap. XIIII.

Melancholia mentis quædam alienatio eſt ſine febri,ex melancholico maxime humore naſcẽs qui mentis ſedem occupauerit:aliàs cerebro ipſo per ſe ægrotante , aliàs cum toto corpore immutato.Tertia uero melancholiæ ſpecies eſt,quam flatulentam & à præcordiis hypochondriacam appellant, ob inflammata circa ſtomachum præcordia proueniens. quæ modo auram quandam maligniorem,modo ſubſtantiæ humoris partem ad cerebrum ſurſum tranſmittant.Communia omnium ſigna ſunt, metus , triſtitia,odium hominum.Item alii ſe credunt animalia quædam bruta eſſe,& uoces ipſorum imitantur. Alii uaſa fictilia, metuuntq́; ne rumpantur.Hi mortem expetunt,illi eandem expaueſcunt,nonnulli ſemper rident,nonnulli plorant. Alii uero putát à maiore quadam ui ſe defendi ornariq́; & uaticinantur futura,non aliter quàm uates & diuinaculi quos Græci ἐνθεαστικοὺς proprie nominant.Peculiares notæ eorum ſunt,qui ex totius corporis cõſenſu melancholiia laborant,gracilis corporis habitus , niger.hirſutus & ex toto melancholicus,uel natura,uel etiam ex acquiſito ꝑ ſolicitudines quaſdá,aut uigilias aut prauorum ciborum eſus,aut emorrhoidum, aut menſtruorum ſuppreſſionem. At qui ex præcordiis hoc uitii conceperunt,eos teſtantur cruditates acidi ructus, ardor,& ipſorum grauitas, tum quod præcordia ſurſum conuellantur,interim inflammatione conflictentur. Ad

hæc quod tam incipientem morbum q̃ maiorem iam effectum melancholica comitentur symptomata, quodq; hac leuentur, concoctione, uel excretiõe, uel multis flatibus, uel uomitu, uel ructu. Cum autem nullum ex his, aut certe pauca eueniunt, melancholica quæ apparent signa cerebrum primario affici in totum succi contagione melancholici fatentur. Porrò si quando flauæ bilis supra modum exustæ in nigram fiat mutatio, insaniam dictam græce manian inferet, cuius impetu ferarũ modo redduntur effrenes, ut etiam eos qui imprudentius ipsis occurrunt, manu uiolenter tractent.

CVRATIO MELANCHOLIÆ.

Q uiigit ex primario cerebri affectu melancholici sunt crebris balneis, uictu boni succi & humido curãtur, unã cum decenti animi delectatione, sine alio præsidio, cum humor qui molestat nondum ob temporis longitudinem excerni contumax est, quando ualentiora magisq; uaria tentare oportet remedia. Itaque purgentur per initia epithymo, aut aloe. Nã uel pauxillũ ex his sumptũ quotidie maxime iuuat, & leuiter aluum subducit. ubi purgati fuerint, uti dictum est, absinthium propinabitur: nunc herba ipsa duobus aq̃ cyathis perfusa incoctaq;, nũc eius succi drachma semissis, aqua continue liquefacta. Aceti q̃ acerrimi modicũ sorbitioni datur somnum inituro. Iam multa obsonia in id intincta esse conuenit. præstantius autem erit acetum, in quo scilla, polium, & tenuis aristolochia commaduerit. Cum igitur morbũ forte curandum susceperis, qui quidem ex totius corporis affectus consortio, ut supra dictum est, trahit originẽ uires aũt sint ualentes: a sanguinis missiõe incipiendum est. Interposito deinde tp̃e, uiribus recollectis, inferius purgare conuenit medicamento ex cucumere, tum eo quod constat nigro ueratro. Porrò si hæmorrhoidibus aut mensibus suppressis malum fuerit concitatum, horum quoq; purgationem moliemur. Laudantur etiam facultates, tum quæ urinæ ciendæ sunt, tum quæ per

ſudores purgant. Si præcordiorum offenſioni morbus debetur, & horum habenda erit ſolicitudo, fouebuntur ipſa rutæ decocto perfuſa: item anethi abſinthii, pulegii agni ſeminis, & fructus lauri. Hæc etenim dolores quoque leniunt, & flatus diſcutiunt, oleo incocta, & ſic affectæ parti applicata. Cæterum præter hæc inſint cataplaſmatis etiá ea quæ flatibus diſcutiendis faciunt. nempe apium, uel aniſum, uel cuminum. Nil mali fuerit, ſi indatur cataplaſmati & cyperus, & iris, & libanotis quam roſmarinum uocant. Cum hæc admoues, longo tempore per diem & paſto & ieiuno adhærere ſines. Vbi ademeris, aliud quoddam operimentum ſuperaccommodato, lanam ſcilicet latiorem. Cucurbitulis ad flatus digerendos leuibus utitor ad dolores inflammationesque cum ſcarificatione. Porrò adhibita curationi diligentia, nec ſinapis obliuiſcere, ſed acribus incidendi uirtute prêditis, & dropacibus ſuper dorſum, uentremq; uti conuenit. Quibus uitium inueterauerit, præſentiſſimũ eſt remedium perueratrum album uomitumq; purgatio. Victus omnibus melancholicis conferet probi ſucci, & mediocriter humidus. Vitanda ſunt, caro bubula, ceruina, lenticula, braſſicæ, cochleæ, uina, craſſa & nigra: breuiter, quæ atram bilem generant.

CVRATIO INSANIÆ.

Inſanientes conſimilem melancholicis curationem recipiunt. Propriam uero habent, ut caput ipſorum roſaceo tum unguine, tum aceto perfundatur. Item per antidotum picram, id eſt amaram, utilis eſt poſt ſanguinis dimiſſionem purgatio, necnon hirudines capiti admotæ. Vnice ipſos iuuat hippomarathri radix, ſemẽq; eius ex aqua potum. Inſuper bryoniæ radicis denarius ex aqua quotidie aſſumptus. Sin aũt delirãtes purgãtium medicamentorum potionem renuãt, interim ut facilius fallat ipſos, cibis nẽpe buccellis, uel ficubꝰ pinguibus, uel palmulis, interdũ potionibus adiiciẽda ſunt. Ante oĩa uero in lecto uinciẽdi, ne uel ſibi, uel alteri noceãt.

Aut geſtandi lectulo, intra cubile quoddam inſanientibus dicatum, penſili.

DE INCVBONE, QVI ephialtes Græce dicitur. Cap. XV.

EPhialten, qui latinis incubo eſt, aliqui ab eius nominis homine dictum aſſerũt, uel inde quod hoc malo correpti ab aliquo ſe inuadi imaginentur. Themiſon tamen decimo epiſtolarum uolumine à ſuffocando pnigalionem appellauit. Conſtituitur id uitii ex crapula, & continua ſtomachi cruditate. Comitatur eo detentos difficilis motus, torpidus iu ſomno ſenſus, ſuffocationis imaginatio, & ueluti ingruentis cuiuſdam mali occupatio. Ad hæc uox ſupprimitur aut incerta indiſcretaq; editur. Nonnulli in ſe graſſatos etiam audire & ab eis uenerem exigere putant. ſed compresſis eos digitis fugere. Cui malo ſuccurrendum eſt per initia. Nam ſi diutius ſe prorogauerit crebroq; eos per noctẽ opprimat, grauius aliquod nuntiatur malum, ut apoplexia, inſania, & morbus comitialis, cum primum in caput huius uitii cauſa ferri cœperit. Quæ enim comitiales interdiu, eadem ephialtici dormientes noctu patiuntur. Itaque commodum eſt ſanguinis detractione & purgationibus uniuerſum ægri corpus uacuare. Maxime his opitulatur, nigri ueratri denarius, cui ſcammoniæ oboli tres ſint adiecti. Item nonnulla ex odoratis, aniſum, daucum, petroſelinum. Iam hiera diacolocynthidos, id eſt ex cucurbita ſylueſtri ſtrenue auxiliatur: eſt autẽ ea quæ ad Rufum authorem refertur. Victus ſit tenuis, non qui inflationes pariat. Succurrit ipſis & pęoniæ ſemen. Dandaq; ſunt potui continue grana eius quindecim nigra in aqua contrita.

DE LYCAONE, VEL LYcanthropia, id eſt hominum in lupos conuerſione. Cap. XVI.

QVi lycanthropia detinentur, noctu domo egreſſi, lupos in cunctis imitantur, & donec dies illuceſcat, circa defunctorum monumenta plerunque uagantur. Hæ comites ipſorum notæ ſunt. facies pallida, oculi ſicci, & ad uidendum imbecilli, lingua aridiſsima, nulla in ore ſaliua, ſitis immodica, tibiæ ſine remedio exulceratæ, quod frequenti per noctem eius partis offenſione accidit. Tales quidem ſunt notæ. Species autem melancholiæ hoc malum eſt, curandumq́; in acceſsionis tempore: ſanguis ex uena ad animi uſque defectum detrahitur, cibis probi ſucci æger, & balneis dulcis aquæ ſuſtinendus eſt. deinde lactis ſero per triduum uſus, etiam hiera diacolocynthidos, bis terve purgabitur. Ab his purgationibus, theriacen quoque ex uiperis aſſumet, ac alia reliqua in melancholico affectu commemorata. Inuadenti iam morbo, aſperginibus ſomnum accerſere conuenit, in id efficacibus. ubi ſomnus acceſſerit, nares opio illinuntur.

DE AMANTIBVS. Cap. XVII.

AMores cerebri affectibus annumerare cum ſint quædam curę, haud fuerit abſurdum. Cura uero affectus eſt animi, ratiocinatione in motu laborioſo occupata. Hæ ſequaces amantium ſunt notæ. Oculi concaui non illachrymant, ſed tanquam uoluptate pleni apparent, continens palpebrarum motus, & cũ reliquæ corporis partes non collabuntur ſolæ hæ amãtibus concidunt. Pulſus ipſorum proprius nullus eſt, ut quidam opinati ſunt, uerum qualis eorum deprehenditur, qui cura conficiuntur. Cum uero res amata in mentem ipſis uel auditu, uel uiſu, & præſertim repente uenerit, tunc pulſum animo turbato contingit immutari, neque naturalem æqualitatem, neque ordinem retinere. Hos igitur & triſtes, & uigiliis torſos nonnulli qui diſpoſitionem ignorarent, nullo balnei uſu, ſolitudine & tenui uictu conſumpſerunt, in quibus ſapientiores cum amantem deprehendunt, ad balnea, compotationem,

gestationem, ludos fabulasq́; animum abducunt. nonnullis metum incutere conuenit. Nam qui amori semper indulgent iis difficulter abigi potest affectio. Quidá igitur obiurgandi sunt, ex ratione uitæ quam singuli delegerint, In uniuersum més ad alias curas abducéda est.

DE APOPLEXIA ET HEMIplexia, uel paralysi. Cap. XVIII.

QVando commune neruorum principium affectum est, eoq́; omnes corporis particulæ motum simul & sensum amiserunt, apoplexia morbus appellatur, acciditq́; principalibus animi functionibus oblæsis. Sin autem in altera corporis parte obstructio fuerit oborta, hemiplexia & paralysis nominatur. Si unam quandam particulam talis noxs occupauerit, illius affectio particulæ dicetur: quippe Hippocrates memoriæ prodit, Attonitum ipsi crus euaserat. Seruatur itaque in attonitis modica quædam respiratio: quæ si per multum à naturali functione recesserit, maximum inferet malum: si paululum, exiguum. Deterrima uero est, cum intermittitur, uel etiam ubi magna cum uiolentia ingruit. Origo uitii est ex frigidiore pituita, quæ principalissimos cerebri uentriculos una uice & cumulatim repleat. Cum spinalis medullæ principium quandoq; totum huic conflictatur malo, omnes faciei subiectæ partes resoluuntur, ipsa manente incolumi, eo quòd sensum motumq́; partes quæ ibidem habentur, à cerebro excipiant. Cum dimidia ipsius regio infestatur, eius paraplexia constituitur. Si odoratus uitiatus fuerit, uel ad priores cerebri uentriculos intemperiem expertos, uel ad meatus qui à percolando ethmoides dicuntur obstructos talis referetur affectio. Itaque procumbunt attoniti, intermoritur uox, sensus motusq́; citra febré. Præcedit hoc mali, capitis turbatio, acutus dolor, & uenarũ circa guttur extantium, sphagitidas Græci uocant, thoruli prominentes, tenebræ oculis offusæ: itemq́; splendores eisdem oborti, extremarum partium sine ratione

algores,totius corporis palpitatio, difficilis motus, & dentium inter dormiendum ſtridores,urina, ueluti æruginoſa,atra,modica,& quod in ea ſubſidet, farinæ ſpeciem refert.Id genus occupat ſenes potius, & temperatura pituitoſiores,uictuq; uſos conſimili. At ſi iuuenes, & per æſtatem infeſtet,magnam neceſsitatem fatetur.

CVRATIO.

Apoplexiæ morbus,nequaquam.aut raro curatur,ut ; mortem in propinquo minetur. Si uero etiam remedia ipſum ſuſtulerunt,plurimum cum partis cuiuſdam corporis reſolutione diſcedit.Q ui igitur quoquo modo curationem recipiunt,iis ſtatim ſanguis ex uena detrahendus eſt,&ſi remiſsionem quandam habuerit, detrahere conuenit eadem die,aut ſequenti,aluum acri clyſtere ex muria & melle contemperatis ducere. Dein oleo copioſiore ſulfurato totum corpus perungere caputque chamemælino, uel anethino, oleo quo ſpondylium decoctum ſit calamintha, mulſaque inſtillatur, ea quæ odore mouent. naribus admouentur, uti opopanax,uel ſagapenum,& galbanum, uel caſtoreum. Oportet autem & ori per uim aperto digitum, uel pinnam oleo madefactam inſerere,ut ea quæ inſunt eiiciantur.Cæterum ſedes etiam iis que flatus educunt, perungenda eſt:mulſa uel oxymel potioni dabitur. Q uinetiam apophlegmatiſmis ex thymo,uel origano cum aceto decoctis utemur. Vbi morbus ſe remiſerit, cibus mollis,diſtribui facilis & ſucculentus aſſumetur. Si uox nondum redit,& uires permittunt, cucurbitulæ occipitio cum ſcarificatione defigentur. ſi fieri poſsit etiam præcordiis.deinde geſtabuntur ægri curru, aut lectica,aut lecto penſili. Valetudini faciunt & quæ ſternutamenta excitant crebrius adhibita.Item quæ pituitæ per os educendæ ſunt,apòphlegmatiſmos nominant. Vbi quatuordecim dies morbus exceſsit, ad reliquas geſtationes ducẽtur.Cæterꝝ ſermonis ſollicitudo habẽda eſt. uetus apomeli cũ micis panis,uel alica dabit̃: mox pauxillũ ex hiera.Poſt X X I diẽ balneo ægroti credentur.

Vinum tenerum calente aqua temperatum potui exhibebitur. uires autem balneis & unctionibus reficiendæ sunt. Loca uero mari uicina, si fieri potest, huic morbo deligentur.

CVRATIO RESOLVTIOnis, quæ paresis dicitur.

At si principis animæ functionibus liberis, omnium particularum resolutio acciderit, etiam qui has molestat humor, qualiscunque ille fuerit, euacuari debet. Mox hiera, cui castorei quoq; pars sit adiecta, dabitur per initia drachma semissis, cum tantillo mellis, & aqua calente diluta, uel per se, piperis dimio scrupuli addito. Quatuor deinde diebus interpositis integra drachma assumetur, dehinc una & semis, postea duę, atque tres. Rursus totidem diebus interpositis quatuor drachmæ, si ægri uires sustinent, offerētur mellis adiecto cochleario. Membris autem quæ deficiunt, medicamēta quædam digerentia, & ea quæ cutem possunt cruentare, imponūtur: quibus castoreum quoque, aut piper, aut pyrethrū, aut cachry, aut euphorbium accommodatur. Prodest etiam super ea oleum rutaceum, uel sicyonium, uel uetus infundere. Cibi conueniunt frumentacei, sorbiles, uel alioqui ad concoctionem expediti: nec recrementicei. Cucurbitulæ resolutis partibus agglutinantur, si multæ fuerint, distinctim: si paucæ, uni: post cucurbitulas delinuntur medicamenta ex pice, uel resina, uel manna. optime autem faciunt simul incoctæ artemisia, & calamintha, cunila, & nitrum ex aqua modica, quæ inter coquendum absumatur. Aluus iterum subducatur ex aloe uel polypodio, uel scammonia, uel ex pulte diacolocynthidos. unctioni uero aptissimum est, uetus oleum in quo scilla quadraginta diebus sub sole incubuerit. Si huius copia non est, duas scillas uncias coquito, illinitoq;, uel cachry similiter præparatum, miscenda uero & ceræ uncia, ne illita diffluāt. At si galbani, castorei euphorbii, adarcæ & nitri, singulorum unciam semissem acceperit,

perit,multo erit medicacius.fouet exacte etiam ranunculus herba incocta oleo,in quo per insolatū concaluerit.Potiones erunt castorei circiter drachma , opopanacis succus fabæ instar deglutitus.Mirifice facit etiam sagapenon ad erui magnitudinem,ex mulsa,& castoreū cum opopanace.Item liquoris cyrenaici quantum milium pendet.Auxiliatur & antidotum ex triplici pipere. Vtemur etiam acopis calefacientibus,& iis quæ pituitæ per os educendæ sunt.Post diem quartumdecimū plenioribus uti cibis expedit, & auxilio multum proficiente,in balneum deducere.A trigesimo dropacem adferre conuenit,& lauacro committere , insequentibus diebus sinapi illinere,in quibus & motus & sensus periit. Id hinc debet intelligi,quòd uehementem ustionē non percipiunt.In iis autem qui sensus compotes sunt,cutis ruborem duntaxat oportet excitare , post tumorem factum ad lauacrum mittere,& mollibus ceratis medicari.Vomitus à cœna conueniet,& is qui radiculis assumptis cietur:item gestationes curru,aut lectica,aut uehiculo:postea ducentur ad balnea naturalia. Victus siccior utilis est,potio modica & frictio,cibos igitur siccos esse debent,sitim q̃ possunt maximam sustinentes.

DE IIS QVI LAXATIONE, aut distentione resoluti sunt.

Quoniā resolutæ partes uel conuelluntur,uel laxantur: idq; uel à repletione uel inanitione , attendendum rursus quoque est,partim sanguinem detrahi debere,partim non.Deinde in relaxatis quidem membris astringentia,iis quæ laxant miscere,& frictionē intensam moliri conuenit.In contrariis,laxantibus duntaxat utendū, frictione simul molli adhibita:oleo in relaxatis nitri paulum & fœculæ contritū adiiciatur.fotus erunt ex aqua uehementer calida,& potissimum marina, in qua decoctæ sint lauri,uel agni germina,uel sampsucus,uel aliqd huiusmodi.Si aūt æstas fuerit, natationes in mari:rubores in cute concitati his maxime conferunt. Itaq; cedā-

tur etiam particulæ ferulis,uel urticæ ramis.Quòd ſi perſeueret reſolutio,carnem, quæ intra articulos reſoluta eſt,attractam ferris oportet candentibus,exiguis, tenuibusq; tranſmiſſis adurere.Commiſſis autem membris dropacem continue ſuperiniicere commodum eſt.

DE RESOLVTIONE QVÆ unamquanq; particulam obſedit.

Quæ à nerui diuiſione oritur particularum reſolutio, inſanabilis eſt:quæ uero ab intẽperie, uel humore quodam contrahitur,commune quidem ex facultatibus cõmemoratis præſidium recipit.ſunt autẽ peculiaria quædam ſingulis ipſorum dicata,quæ ſubiungemus. In iis igitur quibus in utrālibet partem deprauata eſt facies,affectum Græci κυνικὸν σπασμὸν dicunt, æqualiter in oppoſitum capiſtro appellato deduces. Profuerit etiam ſanguinis detractio,ex uaſis linguæ ſubiectis. Item cucurbitulæ priori uertebræ defixæ, tum pituitæ per os, nareſq; purgatio. Sciendum itaq; eſt non eam maxillã quæ peruerſa eſſe apparet, ſed oppoſitam reſolutione infeſtari.Gutture reſoluto,cucurbitulas mento agglutinabis,perungeſq; medicamentis ex caſtoreo, ſagapeno,& liquore parthico. auxiliatur etiam gargarizatio ex acribus.Vbi lingua reſoluta fuerit, uenæ ipſius incidendæ ſunt,cucurbitulæ mento admouendæ, medicamentis ex ſinapi pituitæ per os eliciendæ gratia utendũ eſt,& linguæ exercitiis.Si uocis inſtrumenta ſoluta ſint, thoraci præſidia adhibenda ſunt, ſpiritus retentione, & clamore utendum.In ſuperciliis palpebrarum inunctiones ſimiliter proſunt.Item proficit ſutura.Veſica uero reſoluta,ſiue urina impediatur,ſiue ultro excernatur, pubi & abdomini medicamenta applicanda ſunt: ſed immittendum eſt oleum rutaceum,uel ſycionium cũ butyro,caſtoreo galbano, uel opopanace, uel liquore ſilphii:ueſicæ hæc per colem tranſmiſſa ualde profecerunt.uel ſola etiam ſuffecerant. Iam clyſteres ex centaureo,& colocynthide cum ſycionio utiles ſunt. Benefa-

ciunt etiam medicamina urinam cientia, potui data, & castoreum cõsimiliter. In primis iis, qui nihil urinæ reddunt, per rectos siphones, quos catheteras dicunt, in uesicam medicamina infundentur. Præterea laxantibus insidebunt, & cataplasmata inde conficient. Qui præter uoluntatem urinam excernunt, corroborantibus auxiliis astringendi sunt, cibis siccis, potione frigida utẽtur: ubi se recolligunt, cutis exulceratione, & lauacris sponte prouenientibus frigidis utentur. Eos qui urinam sine uoluntate mittunt ob ceruicis uulnus, aut casum, aut uertebræ luxationem, superuenientibus, quæ mortem fatẽtur, notis, nulla medicina periculo subtrahit. Quòd si coles resolutus fuerit, iis q̃ in uesica dixi, utẽdum. In eisdem partibus & lũbis ea quæ intendendi uim habent, usurpabimus. Commendatur autem lac, caseus, & reliqua bellaria, lactucæ, aliaq; olera. Longanone soluto, in quo nunq̃ citra uoluntatẽ stercus erũpit, nonnunq̃ cohibetur, iisdem uti par est: interim hæc ab inferioribus partibus clystere demitti: alias astringentia, ut cupressi decoctum, iunci, rubi: aliàs laxantia, ut adipem suillum, & anserinum uitulinumq;, & oleũ. Est cum rodentia, qualis est muria, uel cucurbitę syluestris, uel similium decoctũ. Neq; enim sic motionem promouent, ueluti uaria agitatio. At si frigus prehenderit, etiam ex euphorbio acopon oleo dilutum inditur. Crura & brachia resolutionẽ experta, communi curatione flectantur, perfricentur, extendanturq; in modum prædictum. Nam in frictione spei plurimum consistit.

DE RESOLVTIONE OB COlicum dolorem contracta.

Nostra ætate colicus qdã dolor incruduit: ex quo præsertim superstites futuros cõsummata artuũ motus priuatio comitabatur: tactus sensu, ut uidetur, incolumi, ceu Critica quadã ex alto oborta transmutatione, unde motus plerisq; spatio tp̃is sponte rediit. Qui uero imbecilliores extitere, ét simplicioribus ex p̃dictis inũctionibus

leuati ſunt. præcipue efficacia ſunt experti, acopon ex populo nigra confectum. Item quod abiete conſtat. Sed quæ roborandi uim obtinent, ac modice refrigerant, multis præclare opitulata ſunt.

DE CONVVLSIONIBVS. Cap. XIX.

Poſtquam de reſolutione tractatum eſt, deinceps conuulſiones exequemur: quoniam utraq; neruorum affectus eſt: quare etiam de tremoribus dehinc dicetur. Cum igitur ſtatim ab initio, uel nō multo poſt morbi principia exorientes conuulſiones longius prorogantur, ex repletione ducunt originem. Vbi uero ſudores largos, aut uomitum, aut deiectiones, aut ſanguinis profluuia, aut uigilias, aut famen, aut motus, tum multos, tum uehementes ſubſequuntur, inanitioni feruntur acceptæ. Et cum ex ſanis alicui repentina ſuperuenit conuulſio, ob repletionem eam fieri neceſſe eſt. At ſi uniuerſum corpus, neruiq́; ex febribus perardentibus inaruerint, ac deinde ob ſiccitatem cōuellantur, maximum ſane hoc malum eſt, & propemodum inſanabile. Primum itaq; partes quæ contrahuntur, ualenter cōtinendæ ſunt, & inordinatis reſiſtendum motibus, oleo perfricare oportet rutaceo, aut ſycionio, aut ueteri, aut quodam ex hoc genere: tum aquam mulſam aſſumere. Eos qui ex inanitione conuelluntur, oleo, uel hydrelæo calido fouere competit, ſi nihil prohibet etiam ad lauacrum deducere, temperatoq́; ſolio uti, cum oleo et frictione leniſſima. Nutriendi ſunt ſorbitionibus ex chōdro & alica, uinoq́; tenui & aquoſo, quod facile per omnia corporis membra diſtribuitur, niſi febris adfuerit: tunc enim ptiſanæ cremor utilis erit, ſomnumq́; acc erſemus. Iam uero ex plenitudine, aut inflāmatione, cōtractas cōuulſiones curabis, ſi humores elicias, & inflāmationis materiē propriis ipſi præſidiis diſcutias. fit ēt conuulſio, cū uomentes grauius turbantur. Succurrit ipſis acanthii radix, ſpinæ albæ & Aegyptiæ ſemē epo⸗

tum, nonnulli centaurei tenuis ſuccum potui exhibent, cum repletio conuulſionem parit. Atqui non modo bibitur caſtoreum, ſed etiam à foris cuti una cum ſycionio illinitur. Si uero malum hoc modo non finiatur, cucurbitulas cum ſcarificatione admouere prodeſt: ſi crura contrahantur, coxis & poſtremæ uertebræ: ſi manus conuellantur, etiam dorſo, et primæ ipſius uertebræ, tũ ei quæ humeros ſuperiacet. At toto uniuerſim corpore ab affectu immuni, ſi labrum, aut palpebra, aut lingua contrahatur, graue ſymptoma exiſtimandum eſt, quòd maxima inuehat pericula, licet exiguæ partes affectæ uideantur. In his itaque ſanguinis ex occipitio & primis uertebris detractio recte adhibetur.

DE CERVICIS MORBIS, NEMpe tetano eiusq; differentiis. Cap. XX.

TEtanus, cum & ipſe conuulſionem quandã prę ſe ferat procreatur muſculis corporis, & præſertim ſpinæ, gelu modo concretis, frigido nimirũ humore à foris et intus partes eas aſtringente: ideoq; hoc malo occupati, flectere ſeſe nequeunt. Verum cũ particulæ corporis in anteriora tenduntur, affectus nominatur emproſthotonos: cum in poſteriora, opiſthotonos: cum in alterutram partem æquali robore intenduntur, tetanus appellatur. Pelops hæc uitia tenſionem uocat, et cõtenſionem muſculorum ceruicis, neruorũq; per quos caput inclinat, renuit, et circumuoluitur. At ſi circa poſteriores ceruicis muſculos malum conſiſtat, opiſthotonos ex accidente: ſi circa priores, emproſthotonos: ſi utrinq;, tetanus nuncupatur. Originem tribuit muſculis repletis ſpiritu, et aere craſſo nebuloſoq;: quẽ impenſe frigidum et concretũ, eoq; ad motum contumacẽ aſſerit, unde ẽt non ſicca potius ſed humida fomẽta malo prehenſis conuenire. Hæ q̃dẽ tetani differẽtiæ ſunt. Oẽs eadẽ ratione curantur. Optimũ itaq; præſidiũ eſt febris, q̃ p̃ initia nõ fuerit, ſuperueniens. Notæ horũ ſunt, anguſta reſpiratio, pulſus rarus et exiguus, nõnunq̃

& risus ipsis sardonius oboritur, rubet facies, oculi magis intumescunt, ad hæc aut non urinam reddunt, aut aquæ similem, aut cruentam, bullis quibusdã turgescentem: aluus siccescit, uigiliæ magis urgent, crebroq; à cõuulsionibus periculum est, ne lecto ægri excidant, quin etiam singultire incipiunt: indolentq;, alii capite, alii clauiculis & lumbis, quidam ipsorum subtremuli quoq; euadunt. Porrò facit affectum (quanuis raro) lassitudo, humi dormitio, põderis eleuatio, casus, uulnus, ardor, ictus & alia quæ eandem neruis offensam inferre possunt. Curatur quomodo conuulsiones ob inanitionem generatæ, solent.

CVRATIO TETANORVM.

Quibus ceruix recta intenditur, initio sanguis detrahendus est, partes lanis oleo imbutis sicyonio, castoreoq;, cũ ueteri cõtegendæ, aut uesicã quoq; latã calido oleo repletam, tendinibus sup imponere oportet, & cucurbitulas admouere, sic ut cutis exasperetur. leues enĩ noxã quoq; inferunt, itẽ ceruicibus nonnunq̃ cucurbitulæ defigentur, & utriq; spinæ parti, adhæc pectori, qua est musculosius & præcordiis: interim uesicæ loco, & renum. Porro liberaliter sanguinem auferre cõuenit, modo nõ uniuersim id fiat sed pluribꝰ uicibus. Sudores lanis oleo madentibus abstergere, ubi refrixerint, in memoria habeatur. Quòd si tetanus in uetustatem inciderit, in oleũ bis quotidie descendere confert, non tamen diutius immorari: quippe in oleum descensus, maxime uires conuellit. Potus erit hydromeli pingue ad dimidias decoctum. Qui robusti sunt, panacis liquoris drachmam bibent. Sinminus, tres obolos, uel minimum, obolum. At si quis ipsum ceu stomacho inimicũ habeat suspectum, ammoniacũ quoq; exhibebit, uel liquoris cyrenaici instar erui incocto meli circumlitum deuoratur, & silphii radicis duo cochlearia, tribus mulsæ cyathis inspersa, uel ipsius decocto exhibẽtur, uel myrrhæ drachma ex mulsa, hyssopique decocto: sed ominum securissimũ

expeditissimumq; est duo,tria ue castorei cochlearia, particulatim præbere. Non enim obest ad ualetudinem uel secundum cibum ex eo dari. Potus uero ipse præter alia tum paulatim tum modice assumetur. Nam dũ ægre potionem transmittunt,in nares ipsam propellunt unde uehementer turbati,ad conuulsionem prouocantur. Sedes oleo rutaceo cum opopanace perungi debet, quod ab inferioribus quoque partibus inferetur. frigidæ superfusionem , cum sit (quemadmodum ait Hippocrates)periculosissima,eoq; posteris,credo,uitu perata, & nos damnamus deuitamusq;. Vnguentum hoc conuenit,nardi sextarius,ceræ unciæ duæ , foliorũ amomi,styracis,mastiches,singulorum uncia : castorei, adarcæ,euphorbii,piperis *singulorum uncia:spicæ nardi,opobalsami,singulorum tantundem.

*Manuscriptum drachmã exẽplar hẽt ubiq;.

POTIO OPISTHOTONICIS ACCOMMODA.

Panacis radicis,piperis albi, costi , myrrhæ , papaueris lachrymæ, singulorum pares portiones, exhibentur cicerculæ modo somnum capturis : benefacit etiam orthopnœicis,id est, qui recta ceruice spirant. Porro uictus erit tenuis,qui expedite distribuatur, & recrementis omnino uacet.

DE TREMORIBVS. Cap. XXI.

TRemoris origo communiter ex neruorũ imbecillitate est,qđ ætas senilis palã testatur:priuatim uero plures & diuersæ aliæ:nẽpe frigidius naturæ tẽperamentũ,frigidæ potio,& pręsertim in febribus intẽpestiue assumpta:frigidi glutinosiq; humoris redundãtia,& uini usus liberalior. Qui igitur ex erroribus cõmissis manifesto tremunt,à noxiis abstineant. At si remanet diu in febribus tremor,primũ corpus totũ oleo sabino pfundatur:ubi aũt accessiones remittũt,ueteri , aut sicyonio. Sũma corporis mẽbra lanis mollibus pũcta cõtegantur. Deinde cucurbitulæ à priori uertebra usq; ad spinã lumbosq; agglutinentur,sic particulæ prius cũ

præcordiis hordei farina delinantur. Iam hæ quoq; partes lanis ex ueteri aut sicyonio oleo respersis operiantur. Quòd si febres inueterauerint, die uno interposito, in oleum aut hydrelæum tremuli descendant, utenturq; frictionibus teneris. Si longius prorogatur dispositio frigoris suspicione, mulsa castoreumq; potui dabitur, et calidis locis gestatio proderit. Cibus diductu facilis offeretur, primum sorbilis, mox uolatilium et piscium q molli carne sunt prædití: febribus solutis in balneas eundum est, sed uitari debet frigidum solium, uiniq; potio. Porrò si crassiorum uiscosorumq; succorum copia fuerit, uti conuenit iis quæ incidunt extenuantq; uerbi gratia, rutæ ramusculo spondylii quantum tribus digitis cõprehendi possit, castorei et nitri, singulorũ obolis duobus. Quotidie cochleare unum cum oxymelite ad tres usq; dies ieiuno porrigitur, uel panacis et piperis grana quinq; ex mulsæ cyatho. Simplicia præsumpta trementes adiuuant castoreum, leporis cerebrum comestum, althææ radicis decoctũ, damassonii foliorum drachmæ quatuor in mulsa, eupatorium ex aqua. Superante autẽ frigore etiam zodymi unguine, non modo acopis ad resolutionem conscriptis, unctionibusq; et cutis rubrificatione, phænigmon Græci uocant, utemur: præterea exercitiis perfricationibusq;. iis uero qui ex uini potu tremunt, uinum circuncidendum est, quo ad in totum morbo fuerint liberati.

OSCVLARIA, ET PRIMVM de dolore ex galeni commentariis. Cap. XXII.

CVm oculi grauissimos sentiunt dolores, considerato, quonã ex statu corporis hi ipsis in inflãmationibus accidant. Vel enim, dum ab influentium acrimonia uehementius eroduntur, uel quia tunicæ succis repletę tendũtur, uel pp aliquã crassorũ succorum, aut spirituũ flatulentorũ, intẽsionẽ dolores in ipsis graues excitãtur. Rosiones igit̃ purgantibus tolluntur

præsidiis, q̃ noxiũ humorẽ uacuent, itẽ cãdido oui liquore in oculos infuso. Vbi uero concocta iam fuerit inflãmatio, corpusq; superfluis uacuum, balneis uti commodissimum est. Ex repletione contractas inflammationes sanguinis detractio, aluus subducta, & partium inferiorum frictio commode persanat. Tunicarum intensiões soluuntur toto prius corpore uacuato: item humoribꝰ qui sursum tendunt, ad inferiora reuulsis, deinde loco iniectis remediis, quæ digerendi facultatem habeant. Fomenta itaque adhibenda ipsis sunt, & fœnugræci decoctum infundẽdum. In quibus autem sanguis crassus oculorum uenulas intendit, uerum ut corpus non exæquo succis abundet, uini usus est, quod possit excalfacere, uacuare, & meatus aperire,

DE PERTVRBATIONE, & lippitudine quam proprie ophthalmiam Græci uocant.

Perturbatio humiditas oculi est, & calor cum rubore naturæ alieno, nõ ex corpore, sed à foris aduenĩete causa aliqua, (uerbi gratia) sole, fumo, puluere, aut oleo: quare etiam occasiõe ipsius cognita, promptissime soluitur. In genere huius perturbationis, lippitudo est: uerũ non extrinsecus tantum, sed ex interiore etiam causa cæca ingruit, perq; tres quatuorve, aut quinq; dies plerunque durat, facilime discutitur, si obseruentur omnia quæ foris accedentia turbare lumen possint, item parciore cibo, aquæ potu, aut in ambulatione, & aluo ex facili respondente.

DE INFLAMMATIONE.

Cum inflammatio ipsos oculos occupauerit, post totius corporis uacuationem, perungendi sunt iis quæ impetus humorum possunt repellere & uehementiam lenire, quale est, quod ad Neilum authorem refertur, itẽ diarrhodum, uel etiam mediacum, nardinumq;. Vbi membrana adhærescens inflammatione tentatur, medicamentis utemur, quæ Græci ab uno die monemera

uocant, cum oui candido infusis. Die insecuto nisi inflāmatio crescat, nardino delinentur, fotus ex meliloti decocto utiles sunt. ubi crassus humor est, qui lippitudinē facit, medicamenta accommodantur, quæ neq; obstruant, neq; humores incrassent, sed quæ diffundere, humectare, & excernere idonea sint. quale est, chiacum. At si humores in capite fuerint obstructi, cucurbitulam occipiti admouere oportet, uel scarificare, uel hyrundines fronti quà oculus dolet, adhibere: tum panem purum aqua madentem cum modico rosaceo, aut polentis capitum papaueris decocto, superdare. Similiter etiam efficaciore utendum est cataplasmate, ex croco, melilotis palmularum carnibus, teneris coriani foliis, ouis, tritico tosto, micis panis in decoctum intinctis, rosacei momento, & papaueris contriti diluto. Interdum semen quoque ipsius ad leniendum dolorem miscetur. Si magna doloris necessitas est, etiam opii pauxillum adiicitur.

Vbi dolor abest, stupefacientia uitari debent. Quod si mediocris inflammatio infestet, aloen per se, uel aqua, uel oui albo dilutam illinito. ut autem expeditius sit auxilium, croci pondo libram semissem, aloes pondo drachmas sedecim, gummi pondo dodrantem, simul coniecta aqua pluuiali excipito, fingitoq; collyria. Iam quæ uocantur diacrocu lippitudinum initiis sunt idonea, in quibus tumor mollis cedensq; & exalbidus habetur. In palpebris autem earumq; commercio sine tunicarū offensa benefaciunt itidem liquida collyria (Græci hygrocolluria uocāt) ex croco, atramēto sutorio & melle præparata. Inter quæ hoc est laudatissimum.

HYGROCOLVRIVM

quod dolorem leuet, anodynon appellatum.

Cretæ sutoriæ, mellis attici, succi fœnugræci, singulorum pares potiones incoquito, donec mellis spissitudinem habeant, deinde specillo duos angulos attingito.

AD DEFLVXIONIS IMPETVM, qui epiphora Græcis dicitur.

Si pituitæ cursus in oculis sentiatur, per initia quidem conuenit nihil assumere, aquam bibere, & multo magis uenere abstinere. Aluus subduci, facies posca diluta collui debet, præsertim si feruens fuerit pituitæ cursus. sin minus, atramento sutorio cum melle frons & palpebræ delinentur. Nonnulli atramentum sutorium aqua dilutum ad ablutionem exhibent. Porrò in iis qui defluxu citra inflammationem uexantur, uel etiam cum inflammatione quidem, sed ita ut supra os caluariæ emanet, agglutinamentis utendum est in fronte. Ex simplicibus sanè, uiridia uitis folia efficaciter prosunt, uel rubi succus uel portulacæ, uel cydoniorum cum polenta tenui, uel galla cum uino & pollentæ polline contrito, uel cicutæ succus, uel psyllii cum aqua, uel solano, uel cochleis cũ testis suis in puluerem redactis, à tempore ad alterum tempus illita. In uniuersum q̃ adstringunt refrigerãtq́;. Inter composita hæc, pollen frumentaceus, & myrrha, uel thus cum oui aquato illitum, uel samia terra cum myrrha, & manna similiter oui albore inuncta. In frigidiore autem humorum cursu sulfuris uiui, bituminis, picis, colophoniæ, singulorum drachmæ duæ: item Musę pastillus, et aster, similiaque probe repellunt. Iam uero theriace uino astringente diluta, frontiq́; illita frigidos humorum influxus sistit. Quinetiam eadem pota uehementer his succurrit. Ipsi uero oculo, lana aut panniculis tenuis, oui albo madens imponitur, item caseus recens similiter oculo applicatus, acres maxime influxus cohibet, tum collyria à reprimendo dicta staltica, si illinantur, instillenturque diluta idem efficiunt. At si in imo, & sub osse hærescens humor longiore spatio emanet, post generales corporis uacuationes, medicamentoꝝ usus est q̃ ꝑ nares atq; os pituitã eliciũt, errhina & apophlegmatismos appellant: caput attõdetur, & incisa cuta exasperabit. Porrò in his

etiam curandi rationes conueniunt, quas in capite, manu administramus, nempe angiologia, arreriotomia, hypospatismos, & periscyphismus, uti Græci appellant. Item capitis uertex usque ad os aduritur. Et cucurbitulæ occipitio incisa cute admotæ, impetum fluoris possunt reuellere. Fluxiones extra caluariam notant, uasa in fronte & temporibus distenta, & caput ueluti reuinctũ, tum quòd exagglutinamẽtis sicca præsidio sunt. Si hæc desint, & fluoris impetus prorogetur, & sternutamenta nonnunquam moleste elidantur, humorem sub calua teneri censendum est.

DE CHEMOSI.

Chemosin appellant, cum utræq; palpebræ ex uehemẽti inflammatione inuersæ fuerint, ut uix oculi ab ipsis cõtegantur, & album oculi nigro sublimius euaserit, rubrũq; etiam magna ex parte nigrum occupet. Curatur uenæ sectione, medicamine purgante, collyrio diarodon albo, & quod à cinereo colore uocatur σποδιακόν, cum lacte, uel oui aquato. Eodem uero palpebras tempora & frontem illinere oportet, tum fomentis & cataplasmatis lenibus uti. Cum remittit inflammatio, acrioribus quale est etiam uiride diarodon.

DE HYPOSPHAGMATIS, & emphisematis.

Hyposphagma uenarum commercii diuortium dicitur ex ictu potissimum factum. Instillatur itaque ipsis sanguis palumbi, uel columbæ, uel calidum lac muliebre, cui thuris paululum sit adiectum, uel muria, & præsertim ex sale cappadocico: fotus recte adhibetur ex hyssopi decocto. Porrò tumor mollis, œdema uocant, oculis ex ictu obortus, fomentis ex posca continuis, & spongia ex eadem superdata discutitur. Recte huic specularium combustum, & stercus columbæ æquis portionibus, uino aut aceto contrita illinunt. Iam caseus recens, uel radiculæ cortex, uel uua passa sine acinis, singulatim ex posca, uel mulsa applicantur. Eadem faciunt ad

emphyſemata.

AD EMPHYSEMATA, ET pſorophthalmias.

Emphyſema palpebræ tumor eſt, œdemati ſimilis: pſorophthalmia autem pruriginoſa eiuſdem ſcabies, ex ſalſo & nitroſo humore cōtracta. Cōuenit ipſis poſca, lēticulæ decoctum, ex roſaq́; fomentum. Hygrocollyrium autem hoc, æris drachmæ ſex, miſyos toſti, myrrhæ, ſingulorum drachmæ tres, croci drachma una ſemis, piperis drachma, uini Chii & paſſi cretici ſingulorum cyathus unus, ſemisſis: incoquuntur quoad mellis ſpisſitudinem habuerint. Hæc eſt Eraſiſtrati compoſitio, quam à multiplici uſu panchreſton appellat: facit etiam ad anginam, ulcera oris, pudendorumq́;, & aurium dolores. Inungant & oleo palpebras, ſomnum inituri. Ab acidis ſalſis, & acribus abſtineant.

DE SCLEROPHTHALMIA, & xerophthalmia.

Sclerophthalmia, durities oculi, & difficilis motus eſt cum labore ruboreq́; citra humiditatem. fouere ipſos crebro, ſpongiis aqua calida imbutis ex uſu eſt. Item ouum palpebris in lecto imponitur, cum roſaceo, uel adeps anſerinus. Frigida, & quæ indurāt, uitanda: caput uelandum ungendumq́;: aluus ducenda. Xerophthalmia, quaſi dicas arida lippitudo, pruriginoſa oculorum eſt ſine fluore diſpoſitio. Curatur balneis, inunctionibus & uictu probi ſucci: utriſq́; uero communiter conueniunt medicamenta acria, ut uel lachrymas prouocent, ꝑ quæ & durities emollietur, & ſiccitas humectabitur. Talis eſt Eraſiſtrati quoq́; panchreſtus, & quod dicitur dicēteton, item cui nomen eſt ſtratiotico.

DE ECTROPIIS.

Hic affectus palpebræ inuerſio eſt, aut propter cicatricē aut excreſcentiam carnis naſcens. In quibus igitur excreſcentia inueterauerit, æruginem raſam torrefactam conterito & admoueto, uel plumbo uſto cum ſulfure uiuo

& loro utitor, uel utrisque paribus & ærugine & plumbo. Nam ex cicatrice proficiscens ectropion, si in totũ curare studeris, id manu faciendum est.

DE ÆGILOPE ET anchilope.

Ægilops abscessus est, qui inter maiorem oculi angulũ & nares fit: qui ruptus, si negligatur, usq; ad os fistulam aperit. Idem, priusquàm disruptus exulceretur, anchilops uocatur. Probe igitur faciunt glaucium & crocus una cum perdicii herbæ succo imposita. crebro autem uariare oportet, etenim statim immutata uim suam perdunt. ALIVD. Alica cocta in aceto & probe trita, nõ solum incipientes, sed etiam in uomicam mutatos persanat, rumpitq;, & usque ad os penetrat. Hoc usus non solum ægilopas, sed etiã anchilopas curabit. ALIVD. Ruta satiua unà cum cinere lixiuio, qui primus distillauerit, contrita coctaq; & imposita, pulchre admodum ægilopas emendat, & adusq; os permeat initio erodẽs postea non ita: ac mirum est, quod ne cicatricem quidẽ inde coram hoc præsidium relinquat. ALIVD. Cochleas cum testis suis tritas imponito. Interdum aloe, uel myrrha admista præsidium hoc antequam ægilops in pus uertatur, & postquam ruptus fuerit abscessus, cũ desiccat. ALIVD. Cum manus opera ægilopa & anchilopa aduris, hoc utere cataplasmate: Lenticulas decoquito, & cum melle utitor: ubi crusta exciderit, uuam excipiens, liquida terebinthina utitor in modum emplastri. Hoc enim & purgat, & carne replet, & cicatricem inducit.

DE TRACOMATE.

Trachoma asperitudo palpebrarum interiorum est: harum intensio, ut ueluti incisuras habeat, sycosis à fici similitudine appellatur. Cum inueterauerit uitium callosq; contraxerit, tylosis uocatur. Collyriis igitur utendum est, tum eo quod ex uino, tum quod ex duobus constat lapidibus, ipsoque hematite lapide, ex aqua lo-

to uehementer palpebræ abstergentur: harmatioq́; cũ cygnarii modico. Ad hæc diacrocu collyrium pariter psorophthalmiis efficax est, palpebræ citra exulceratione inuersę illitum. At si durior callus his non cesserit remediis, palpebra inuersa pumice raditur, aut sepiæ testa, aut foliis fici, aut etiam instrumento, quod à palpebrarum rasura blepharoxiston Græci appellant.

DE CHALAZIIS.

Chalazion, otiosi humoris in palpebra colluuies est. in qua ammoniacum aceto detritum simul cum galbano inungitur. facit etiam terebinthina pariter cum cerato excepta.

DE CRITHE TVBERCVLO.

Crithe, paruulum abscessus tuberculum, oblongum, palpebræ cilio obueniens. Id cera alba foueri oportet: reliquum corpus, uel muscæ capite amputato infricari, uel hordei diluto perfundi.

AD PALPEBRARVM PEDICVLOS.

Expurgatis prius pediculis, marina egelida palpebras colluere oportet. Deinde medicamento subscripto cilium attingere: aluminis scisi partibus duabus, herbæ pediculariæ parte una, tritis utitor.

DE MADAROSI, VEL MILPHOSI.

Hic affectus palpebræ pilorũ defluuium est. Ad quod cura prius uniuersi corpis habita, smegmatis utere, quibus ab honestandis palpebris nomẽ est calliblephara. Terræ ampelitidis, croci gallicæ, ladani, singulorũ pari portiõe cõtrita utitor. ALIVD, Stymmeos tosti lotiq́; drachma, plũbi cõbusti & eloti drachmis quatuor, croci totidem, nardi indicæ drachmis tribus, in puluerem redactis utitor. ALIVD. Palmarum, ossium combustorum singulis tribus drachmis, nardi gallicæ drachmis duabus: leuigatis utere hoc etiam scabiosis oculis medetur. ALIVD. Neapolitæ ad palpebrarũ defluuia, μιλφώσεις appellãt, lõgosq́; palpebrarũ affectus. Stymmeos, cadmiæ, chalcitidis, misyos, xenici, singulorum

pares portiones, minutim cõtundentur,& melle respersa torrefiunt: leuigata usui sunt.

DE PTILLOSI.

Ptillosis palpebrarum crassities est, callosa, rubicunda, quibus accidit sæpe pilorum defluuium. Præter prædicta igitur etiam hoc summe facit, Muscerdæ combustæ & melle contritæ, inunguntur.

AD SVPERCILIORVM defluuia seu madarosim.

Plumbum digitis oleo uel adipe anserino unctis detritum, illinitur. ALIVD. Hoc etiam subnigros reddit: nuces auellanæ exustæ simul cum adipe caprillo, uel ursino infricantar. ALIVD. Hoc efficax est etiam barbę alopeciis: Alterci drachmæ duæ, muscerdæ drachma, polytrichi drachma, irini unguenti cochlearia quatuor. Tritis perbelle unguentum admiscetur, fotuq; prius adhibito illinitur. quod si attonsa pars ante fuerit, magis proficit.

DE PALPEBRARVM PIlis oculum irritantibus τριχίασιν appellant.

Pilis qui oculum pungũt prius euulsis, locus statim sanguine ranæ per se inungitur, uel cum cinere chamæleontis albi, uel sanguis cimicũ, uel fumariæ quæ in hordeo nascitur succus, cum gummi, uel tellinarum salsarum cinis cum cedria, uel loti cinis, uel alumen liquidũ quod phorimon appellant, uel muscæ caninæ sanguis admodum in id efficax est.

PILORVM GLVTINANS medicamentum.

Conglutinant pilos infractos bitumen, mastiche, colophonia, gummi cochleæ pars glutinosa.

DE ENCANTHIDE & rhyade.

Enchanthis naturalis in maiore angulo carunculæ excrescentia est. Rhyas autem huius imminutio. Encanthi

das

das igitur iis quæ aduersus ectropion dicta sunt, similibusq; causticis uel septicis absumes. sed non totas; ne eius loco rhyas subnascatur, uerum ad naturalem usq; magnitudinem. Rhyadas, carnosa parte in totum, uel rudi manus opera, uel medicamentis absumpta, insanabiles existimato. Quòd si pars ipsarum imminuta fuerit, iis quæ mediocriter astringunt, carnemq; creantibus reficitur: qualia sunt medicamenta ex croco, glaucio & aloe confecta, item collyria diacrocu inscripta, nec non alter cum prodest in uino coctum impositumq;, & aluminis ex uino pauxillum.

DE VLCERIBVS.

Vlcerum in oculis genus quidem unum est, differentiæ uero speciales diuersæ. Etenim in cornea membrana q̃ Græcis ceratoides appellatur, ulcus cauum, angustum & purum, ob uuæ similitudinem botryon dicitur. quod autem latius botryo est, sed minus altum, cœloma nuncupatur. Argemon in pupillæ circulo nascens, ambientia comprehendit, ut etiam in exteriore pupillæ parte rubicundum, in interiore cãdidum appareat. Epicauma ulcus est sordidum, & crusta obductum, quo repurgato humores oculi sæpe effluunt. Iam uero aliæ plures ulcerum sunt differẽtiæ, de quibus dicemus communius. Si igitur ulcus simul cum inflammatione obortum fuerit, curationem ex iis quæ inflammationem lenire possunt & concoquere, moliemur, non neglectis iis quæ ad ulcus proprie pertinent. Talia uero sunt collyria, libaniũ, cygnus & pelaria uocata, item aster & similia: insuper q̃ ex malo, terra samia & cetusa constant: omnibus autem magis leniendo dolori esse ilamonem nouimus, uerum diu ei insistendum non est, eo quòd admodum stupefaciat. Laudatissimum uero & quod diazematon dicitur, quod ne sensum quidem stuporis habet. At si cum fluxione ulcus infestarit, collyrium aliquod illi admiscebimus, quale est diahydras, & chiacum, præterea cygnus fuluus, & quæ repellendi sine rosione facultatem

obtinent. Sin autem ulcera ſordida fuerint, mulſa medio criter aquata, & fœnu græci decocto utemur per ſe, & cum aliis ad id dicatis collyriis. Si acriora ſint, ſeberiano & fœnu græci diluto. Si non acria, diaſmyrnes, & nardino unguento medebimur. Purgata uero ulcera probe poteſt medicamentũ cleo cicatrice obducere, eamq́; præterea concolorem reddere.

DE OCVLI PROCIDENTIA quæ προήπτωσις dicitur.

Proptoſis tuniculæ quæ græcis ab uuæ acino ῥαγοειδὴς dicitur, procidentia eſt: quæ eroſa ruptave cornea tunicula accidit. Ea cum nondum creuit quòd muſcæ capiti ſimilis ſit, myocephalon nominatur. Cum uero amplius & eo uſque ſuccreuerit, ut acinum uuæ repræſentet, ſtaphiloma, quaſi uuatio dicitur: ubi plurima facta eſt acceſsio, ut palpebras malæ tranſiliant, obcalluerítq́;, clauus tunc dicitur. Si igitur ad myocephalon fere oculi procidentia degenerauerit, repellentibus denſantibusq́; ipſum medicinis utendum eſt: Chio nimirum Phæo, Nardino, & Theodocio, item eo quod oliuæ ſurculis, & quod cornu præparatur, iam uero ſpongiam leniter ipſis poſca, aut uino aſtringente, aut roſarum decocto imbutam ſuperdare commodum eſt aut ſplenium. Principatum uero obtinet ad procidentias omniaq́; ulcera, medicamentum cui nomen eſt Olympiacum, uel Olympus, cum ſucco oliuæ, uel polygoni, uel polii. Eadem hæc etiam clauis conueniunt & ſtaphilomatis, priuſquam inalbeſcant. Vbi uero alborem, aut callum contraxerint, nullus remediis locus eſt.

DE OCVLIS PVRVLENTIS.

Aliquando pus ſub oculi tunicula, cui nomen eſt ceratoides, nunc altius, nunc in ſumma ſuperficie colligitur, humani unguis ſpecie: quæ cauſa eſt ut hoc etiam malum unguis oculi nominetur. Huc ergo ſpectat curationis ratio ut uel pus digeratur, medicamentis me-

diocriter in id efficacibus, quale est aqua mulsa, & foenugræci succus, ex eoq; collyria, similiter libanium, & quæ ex thure confiunt: uel rumpatur uomica, & uehementioribus repurgetur, quod genus sunt diasmirnes, & hygidion. At si pus in oculis citra exulcerationem coierit, etiam hoc liquido collyrio utendum est. Atramenti sutorii, croci, singulorum drachmis octo, myrrhæ drachmis quatuor, mellis pondo libra Cæterum phlyctena cum sit ceratoidis mebranæ excrescentia, ex humore quodam commercium compagemq; ipsius excoriante, purulentorum curationi subiicitur Hygra, hoc est, liquidum medicamentum ad suppurantes oculos quos hypopios uocant, Basii: croci, aloes, myrrhæ, singulæ unciæ, uini quadrans, mellis optimi selibra. Crocus ex uino modico teritur, deinde aloe & myrrha. Vbi crassitudinem acceperint, mel additur. Vnita in uitreo uase reponuntur: uti licet bis quotidie, aut si necessitas urgeat, ter. Deligatum oculo carnem tollit, & cicatricem inducit.

DE CICATRICIBVS ET ALBVGINIBVS.

Quæ per summa oculorum cicatrices fiunt, aliqui hoc nomine cicatrices dicunt, alii uero nubeculas. Altiores autem albugines, medicamentis quæ astringunt, purgantq; discutiuntur. Nebulas igitur anemonæ succus abstergit, & minoris centaurii succus cum melle. Vetustiores cedria extenuat, item æs solum aqua tritum modo collyrii, ad hæc quæ detergent collyria: quale est quod cornu ceruino constat, dia ceratos elaphiu dictũ. adde Rhinarium, Hecatomben, similiaq;. Albugines uero nitrum cum oleo ueteri detritum diligenter, & inunctum probe, abstergit. Item sepiæ testa combusta, & cum melle in pollinem redacta. Inter collyria hoc bene & leniter abstergit. Collyrium diamamira. Mamirę, guttæ ammoniaci, myrrhæ troglodytidis, crocodilorum fimi, singulorum æqualia pondera, in collyrium co-

actis utere : uel crocodili terrestris fimo collyri modo ex aqua utitor. Recte autem sal cappadocum aqua soluitur, quo collyria albuginibus exterendis dicata instillantur.

QVOMODO CICATRICES TINGANTVR.

Gallæ, acaciæ, singulorum drachmæ quatuor, atramenti sutorii drachmæ duæ illinentur. Collyrium autē hoc proficit, floris mali Punici, cytinorum, attramenti sutorii, acaciæ, gummi, singulorum drachmæ quatuor, stymmios, gallæ, singulorum drachmæ duæ. A qua teruntur si flos mali Granati desideretur, interior ipsorum in granis membrana miscenda.

DE VNGVI OCVLORVM, quod pterygion Græcis uocatur.

Vnguis quod pterygion Græci uocant, membranula est quædam neruosa, oculis sese obtendens, quæ ab angulo quidem oritur, sed adusq; pupillam peruenit: eāq; ubi fuerit adaucta, obtegit. Magni igitur & inueterati ungues solam manum expostulant. Recentiores uero & magnitudine mediocres, præsidiis eliduntur abstergentibus, qualia aspretudini idonea sunt, & albuginibus. Inter simplicia igitur æs combustum, uel atramentum sutorium simul cum porcino felle pulchre faciunt. Efficacius autē hoc est quod sequitur: atramenti sutorii pars una, gummi pars semissis: uino leuigata illinuntur. uel etiam collyria formantur, nonnulli uero caprinum fel melle mistum inungunt.

AD VNGVES OCVLORVM, suppurationem, & hebetudinem.

Lapidis magnetis, æruginis rasæ, minii sinopici, suffiminis ammoniaci, singulorum drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, mellis Attici cochlearium. Idem ualet aduersus albugines.

DE CARBVNCVLO ET CARCINOMATE.

Carcinoma affectus est tunicæ quæ cornus imaginem repræsentat, ob id ceratoides dicta: dolor huic superuenit, rubor tunicarum, cruciatus pulsatilis ad usq; tempora si moueantur, cibi torquet fastidium, acria irritant, offenduntq;. Hoc malo nulla medicina subtrahit. Nihilominus dolor leniri lactis potione debet, item cibis frumentariis & alioquin probi succi, omni acrimonia uacuis. Collyria lenia infundantur, ut spodiacum sebernanum & consimilia. Cæterum bonæ totius corporis temperaturæ prospiciendum est. Carbũculus autem & ipse malignum ac contumax ulcus est, crustatium, aliàs bulbo, aliàs palpebræ, quemadmodũ reliquis pariter corporis particulis accidit. Itaque in bulbi carbunculis per initia quidem clystere primum, mox lacte coctionem non experto, mediocriter purgare conuenit, deinde spõgia fotum erui farina, uel triticea ex aquæ mulsæ decocto delinere, nonnunquam & pupillæ pollinem eius accommodare, & lacte oculum eluere. Si ulcera serpẽdo depascant lenticula cum melle, uel malis cydoniis incoctis superapplicatur. Si latius depascendo penetrent, foliis oleæ decoctis, uel malicorio in uino cocto leuigatoq; ex melle oblinitur oculus. At si cessent proserpere, crustaq; medicamento quod subiungetur imposito, exciderit, & ulcera sint pura, lutea ouorum tosta leuigataq; cum croco & melle illinentur, quousq; ad cicatricẽ perueniant. Medicamentum autem recipit spodii drachmas quatuor, myrrhæ non nimis torrefactæ drachmas treis, totidemq; obolos. Detritis in uino amineo quousque inaruerint, passum creticum uetus miscetur. Vbi unitas facta fuerit, liquida pyxide fictili excipiuntur, oblinunturq;. Ad palpebrarum uero carbunculos malum Granatum acidum, ὄξιαν Græci dicunt, totum, frustratim concisum aceto incoquito. Vbi tabuerit probe, leuigatumq; fuerit ad illitionem utitor, bis terve quotidie immutans, noctu semel.

DE MIDRYASI.

Cum pupilla colore quidem nihil euariat, sed multo q̃ consueuit est latior, & interim ex toto orbat lumine, interim permultum cernendi potentiam impedit, aciesq; hebescit, ut omnia minora q̃ sint uideantur esse, Mydriasis quidem affectus est, causa autem ipsius humor quidam excrementitius. Itaque curationem ipsius sanguinis emissione à cubito, uel purgatione tentabimus: sin minus, uenas in angulis oculorum diuidere oportet, deinde cucurbitulam occipitio admouere, & marina frontem, & oculos perfundere. Si marina desideretur, muria, uel posca. Medicamentis autem iis utẽdum est, quæ ad postulas simul conducunt.

DE PHTHISI ET ATROPHIA.

Phthisis affectus oculi est, quo pupilla fit angustior, obscurior, rugosiorq́;. Res lumini obiectæ, in his maiores apparent. causa uero est densatio, quę siccitati potius fertur accepta. Sed phthisis ab atrophia hoc dignoscitur discrimine, quod illa angustiorem pupillam, hæc totum oculi bulbum minorem, humilioremq; reddat. Mederi his cõuenit exercitio, & studiosa capitis, faciei & oculorum fricatione. Ad hæc frons aqua perfunditur, caput unguine quodam calfaciente, oculus medicamẽto, quod rarefaciat acriore oblinitur, quale est infra scriptũ. Ammoniaci drachma, crocomagmatis drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, æruginis drachma. Tritis in aqua, subactisq; utitor.

DE NOCTVRNA CÆCITVDINE quæ nyctalops dicitur.

Nocturna cæcitudo, qui Græcis Nyctalops dicitur, uitium est quo per diem homo cernit, sole dein occiduo obscurius, noctu omnino nihil. Curari debet sanguine ex cubito, & oculorum angulis uacuato, mox purgatione, uel per clysterem inanitione adhibita. Deinde apophlegmatismi indicentur, & quæ sternutamentis ciendis sunt medicamina. Ante cibum hyssopus po-

ris,uel ruta dabitur. Si his remediis morbus non aboletur,iterum purgationem moliemur ex scammonia,& castoreo:oculi melle despumato illinentur,claudenturq́; premendo humores,continendoq́;. Aluminis scissilis partes duæ,salis fossitii pars una. Trita cum melle sublinuntur. ALIVD. Iecur hircinum assatur, aquosus inde humor collectus inungitur. Quin & ipsum iecur comedendum exhibetur,coctiq́; uapor oculis excipi apertis præcipitur.

DE GLAVCOMATE ET SVFfusione quod hypochyma dicitur,ex Rufo.

Glaucoma,& hypochyma ueteres unum idemq́; mali genus esse existimarunt. Posteriores autem glaucomata humoris,qui ob similitudinem crystalli κρυσταλλοειδὴς appellatur,uitia,ex humiditate in glaucum colorem transeuntis iudicarunt. Hypochymata humorũ effusionem,qui inter tunicam ceratoidem, et crystalloidem concrescentes,uisum impediunt. Verum omnia glaucomata curationem non recipiunt: hypochymata autem curantur, sed non omnia. proinde suffusione tentatis succurremus,antequam malum radices egerit, consistatq́; sanguinis ex cubito detractione, & purgatione.item uacuationibus acrioribus, ueluti excentaurii,aut cucumeris amaræ decocto petitis,alui solutione continenti,cucurbitulis occipitio cute incisa admotis. Aquæ potus toto uictus curriculo competit, cibi qui extenuant assumpti. Proderit autem temporis spatio, et pituitam per os diebus aliquot educere. Quibus uero ceu culices,oculis obuersari perperam uidentur, ex quadam humorum prauitate,uel biliosioribus uaporibus sursum distributis, medicamentum dialoes amarum exhibetur subinde, uel etiam inde sumetur purgatio. In oculis autem medicaminibus utendum est,primum simplicibus,puta melle, cum oleo & marathri succo.postea compositis, quale est hoc. Sagapeni drachmæ duæ, liquoris cyrenaici, ueratri albi,

ſingulorum drachmæ ſex. Alii in mellis heminis octo aſſumunt. Nos autem, tradit Oribaſius, ſubſcripto utemur, caucalidis ſucci, chamedryos, ſanguinariæ, ſingulorum æquis portionibus contritis. Benefaciunt item collyria, & quod ſucco marathri conſtat, & Protheus & Thalaſſerus, et diaopobalſamu, & quæ ex his præparantur, præſidio eſſe ſolent. Inſuper marathri decoctum ꝑ initia ſuperfuſum adiuuat. itē ex liquoribus confectum, opobalſamo, melle, oleo ueteri & ſimilibus.

DE GLAVCOMATE ET SVFfuſione ex commentariis Demoſthenis.

Floris æris oboli quinq;, myrrhæ drachmæ tres, nardi indicæ drachma, lapidis hæmatitidis drachma: aphronitri drachma, ſalis floris drachmæ duæ opopalſami drachmæ nouem: melle Attico excepta offeruntur.

DE OBSCVRITATE ET HEBETVDINE.

Obſcuritas, quam amauroſim Græci uocant, eſt totius cernendi uiſus plerunque abſq; manifeſto oculi affectu impedimentum. Hebetudo (quæ amblyopia Græcorū lingua uocatur) obſcuritas uiſus eſt, ab occulta quadam cauſa proueniens. Curatio cōmunis eſt ei quam in ſuffuſis diximus. Priuatim uero ab angulis ſanguinem mittere prodeſt, hirudines admouere temporibus, inferiores partes perfricare. Procedente tempore etiam iis, q̃ ſternutamenta prouocant, utendū eſt, tū uomitu ante cibum, & inunctionibus, primum ex mellis & olei æqua portione, deinde cōpoſito qđ ſubiūgitur. Croci obolis duobus, fellis hyenæ drachma, piperis cōmunis granis octoginta quinq;, marathri ſucci drachmis ſedecim, guttæ ammoniaci drachma. Contritis aridis cum ſucco, mellis cochlearia quatuor adiiciuntur. Præparata, exceptaq; ęrea pyxide in uſum conduntur. priuſq̃ uero illinantur oculi in marinam calidam demerſi fouentur.

DE STRABISMO.

Oculi infantiū ab origine diſtorti ſaneſcunt rebus faciei

circumpositis,ut in rectum uideant. Nam strabismus conuulsoria musculorum qui bulbum mouent,dispositio est.ergo lucerna in conspectu ponitur, quæ non ex obliquo appareat. Præterea cum ad nares conniuent oculis,stipulas palmeas agglutinare uincit & angulis qui tempora respiciunt:ut uisu ad has inconniuenter directo oculos emendent.

DE OCVLORVM EXPRESsione qui ἐκπιεσμὸς appellatur.

Exprimuntur oculi nonnunquam, ut exerti perseuerẽt, quibus strangulatus,mali causa est,ex cubito uenam incidere oportet:sin alio modo id acciderit,medicamento purgare ueratro nigro,uel scammonia. Si à doloribus origo est;frequenter sanè in puerperio superuenientes uteri purgationes soluunt:unde his opitulari conuenit,in uiris autem post sanguinis detractiouem,si non remiserit uitium, cucurbitulam occipitio defigere commodum est. Lanam melle imbutam imponere,aut panni floccos cum aqua superq; duplicatum linteum illigare leniter. His prodest & marina frigida fronti superfusa, item sereos & polygoni succus cum meconio illitus, tum alia quæ reprimere possunt, & contrahere.

DE CONFVSIONE.

Confusiones ex ictu, curamus sanguinis detractione à cubito:totum oculum sanguine, potissimum quidem palumbi recens occisi,sin minus, etiam columbæ replemus: deinde lanam mollem in ouum cum uino rosaceoq; contusum demersam imponimus illigamusq;:sequenti die idem facimus,& tertio fomenta exhibemus lac instillamus,applicamusq; idonea, deinde sublinim⁹ medicamentis quæ ad ueteres affectus inscribũtur:quale est Chiacum.

DE MYOPIASI.

Myopiæ dicuntur Græce, lusciosi nostris, qui à prima natali die propinqua sanè uident,remota uero nõ item.

insanabilis est huiusmodi dispositio, ut quæ ab imbecillitate spiritus uisorii ꝓueniat. Cōtrario his modo senes afficiuntur. Cum enim propinqua non uideant, procul dissita assequuntur.

AVRICVLARIA. ET PRImum de aurium dolore.

Cap. XXIIII.

Aurium dolor qui frigiditati fertur acceptus, ex anni tempore, præcedente uictu uel ægrotantis quoq; temperatura, ubi ob exteriorem ne causam acciderit didicerimus, inde ꝙ dolor alte citra grauitatem, uel distentionem, uel ardorem fixus sit, calfaciētibus curabitur præsidiis, nempe oleo rutaceo, uel laurino calido, uel amaracino, uel phuliato, uel spicato, uel communi cum euphorbio, uel piperi, uel castoreo, uel commageno dicto unguine, uel liquore balsami. Iam uero oleum in quo allium decoctum sit, uel cepa, instillarum auxiliatur. At ex calida conceptum intemperie, dolorem in quo feruoris cuiusdam sine grauitate seu tēsione sensus est, contraria discutiunt: oui aquatum in aurem demissum, quemadmodum oculis adhibemus, lac muliebre cūquodā collyrio, qđ dolorē lenit, uel succo ꝑdicii herbæ cū modico rosaceo: ipsumq́; rosaceum, oleum, uel acetum, uel succus solani, uel coriani, uel hastulæ regiæ, uel oleum in quo lumbrici, uel aselli qui in aquosis & humidis agunt, Græci ὄνους καὶ οἰκιδίους appellant, incocti, uel oleum amygdalinum per se, uel buccina uiua numero tria, in eo decocta mirifice proficiunt. Quòd si glutinosi crassiq́; succi dolores fecerint, capitis, ipsiusq́; auditus grauitas & præcedentis uictus ratio testatur. sola uero citra grauitatem distensio, spiritum aurium flatulentum, cui exitus non patescit, indicat. Itaque in ambobus uitiis utere medicamentis, quæ aperiunt inciduntq́;, cuiusmodi est aphronitrū cum aceto & melle. Item fel ouillum cum oleo communi, uel amygdalino: præterea porri & cepæ succus tepidus cum melle,

aut origanum cum melle & lacte muliebri instillatur. Ad uehementiores aurium obstructiones, fel caprillum cum succo porri inditur. Verum quos amplius labor longusq; urget, & grauis simul auditus existit, hæc quoque commode usurpantur, cuiusmodi dracunculi succus est, ari, bryoniæ, & similia. priuatim uero q ob flatuosum indolescunt spiritum, cucumis ex aqua calida fota, auriq; demissa strenue auxiliatur. Si grauitas, distensio, simulq; calor & dolor pulsatilis, aut etiam febricula oboritur, inflammatione aurem laborare censeto. Atq; statim hic sanguis emittẽdus est, deinde fotus ex oleo dulci & calente per specillum lana inuolutũ continuo adhibendũ, meatui uero adeps anserinus uulpinusve, aut medicamen basilicum cum rosaceo, uel cyprino, uel irino debet instillari: extrinsecus ea quæ dolorem leniunt, materiamq; impactam concoquunt, superaccommodare. Si dolor uiolentus est, iis utere, quæ leuiter sensum stupefaciunt: non enim mediocre periculum est, ne cerebrum neruo per quem facultas audiendi erogatur, uicinum, consortii lege efficiatur. Probe igitur dolorem leuit, opii pars nna, castorei partes duæ, cum lacte muliebri, uel oui albumine, aut uino dulci tepido instillantur. Iam pastillus crocodes, aster, Philonis antidotum frequenter his profuerunt. Cæterum ex communi cerebro fouere, siue ex oleo, siue ex quodam calido fomento oportet, lanáq; hoc ipso imbutá in aurẽ cõiicere, sed ita, ut partes inflãmatione tentatæ, q̃ fieri põt, minime attingantur. Verũ si dolor in uetustatẽ incidit, ac in pus degeneraturus est, medicamento utitor, qđ ex lini seminis succo conficitur, quod unà cum rosaceo, aut chamæmelino solutum instillabis. Cum autem aqua medicata ex balnei usu meatu recepta, auditorio dolorem parit, si quidem copiosa fuerit, ore, uel ẽt' calamo ipsam euocare ratio est, ubi paulatim specillo lana inuoluto fuerit ꝓtracta, oleũ quoddã instillatur quod sit partium tenuiũ, aut rosaceum, aut oui album, aut lac muliebre. Calida

uero omnia mediocriter esse conuenit, quæ auribus adhibentur.

AD VLCERA QVÆ SIMVL cum inflammatione affligunt.

Lycium & meconium æquali portione trita cum melle iniiciuntur.

AD DOLORES MAXIMOS, pus & grauem auditum.

Amygdalarum quibus corticem detraxeris & aphronitri singulorum drachmæ tres, opii drachmæ tres, thuris drachmæ tres, croci drachmæ quatuor, galbani drachmæ duæ, myrrhæ drachma: aceto leuigata instillantur. Si dolor exercet, rosaceo diluta: si pus obsedit, mulso, uel oxymelite: si grauiter audiunt, aceto. recentia ulcera glaucium solum persanat, aceto subactum: item ex eo collyria, tum quæ appellantur diarodon, diacrocu, & diasmyrnes: quemadmodum rursus suppurantes citra dolorem ferri stercus cum aceto diutius contritum.

AD SORDIVM DVRITIEM.

Nitro aceto diluto cum aqua auris illuitur, cumque sordes detersæ sunt, nitrum aceto solutum cum rosaceo instillatur.

ALIVD AD SORDES.

Cardamomi & nitri exiguum, cum ficis pinguibus exceptum sine seminibus, & in collyrii formam redactum auriculæ committitur. Tertio quoque die educitur. Copiosas enim sordes extrahit, & abunde leuat. Proficit hoc etiam aduersus carnis excrescentias, dolores, exulcerationes. recipit aloes, thuris, myrrhæ, singulorum drachmam, myseos drachmas quatuor. Ex aceto in pastillos digeruntur, cum usus requirit, aceto & rosaceo soluta instillantur. Idem Andronis pastillus & Heræ & Musæ faciunt.

AD DIVTVRNA VLCERA.

Cedria melli admista illinitur. ALIVD. Ad eos quibus

pus profluit, Mysi ustum & in puluerem redactum inspiratur. Per clysterem uero oricularium eluuntur aures posca, uel oxymelite, uel mulso, uel decocto quorundam repellentiũ (uerbi causa) lenticulæ uel rosarũ.

SI CRVOR EX VLceribus apparuit.

Iunci rotundi decocto auris illuitur, polygoni uero succus cum paucissimo aceto instillatur, uel lycium, uel amurca, uel acacia, uel porri succus.

SI SVPER VLCERA CAro excreuerit.

Nitro ex aqua tepida, squama quoq; æris cum sandaracha pari modo auriculam illinito. Vbi crustam acceperint, melle repurgato.

ADVERSVS AVRIVM VERMES.

Absinthii decocto, uel centaurii, uel marrubii eluuntur capparis foliorum uiridium aut fructus eiusdem instillatur, uel cedrinus liquor, uel urina humana, uetus uel album ueratrum cum melle, uel calaminthæ succus, uel scammonia cum aceto, uel succus absinthii, oleũ uero, meatui inditum sursum uersus remeare ipsos compellit potus autem est oxelæum. Eodem ad ea quæ auribus incidunt animalcula utitor.

AD CALCVLOS ET SImilia quæ in aurem inciderunt, extrahenda.

Specillum lana inuolutum in resinam, aut gummi, aut aliud quoddam glutinans medicamentum demittendum, idq; in aurem iniiciendum, ibiq; uertendum est: utique enim sic protrahes. Si hoc modo nihil efficitur, oleum feruens meatui continue instillato. At si ne sic quidem exciderit, aut comprehensum fuerit, aliis quoque utitor modis, ut in parte chirurgica docebimus.

AD SONITVM AVRIum intra ſeipſas.

Si in febribus aut harum criſibus ſonitus aurium euenerit, nullum ei negocium faceſſere oportet, quippe ſtatim magna ex parte finiuntur. Sin autem poſt morbum perſeuerauerit, abſinthii decocto foueri aures debent, acetum roſaceumq́; infundi, uel radiculæ ſuccus cum roſaceo, aut ueratri nigri cum aceto. Ad ueteres autem ſonitus, qui ex craſsis glutinoſisq́; humoribus creantur: inde uero illos cognoſces quòd non uniuerſim, ſed paulatim increſcunt naſcunturq́;, aceto, nitro, & melle aurem illinito. ALIVD. Veratri albi drachmæ duæ, caſtorei totidem, croci drachmæ tres, nitri drachmæ ſedecim. In aceto contrita, ut in paſtillos coaleſcant, in uſum conduntur.

AD VETERES SONITVS & tinnitus.

Euphorbium cum cyprino oleo leuigatum calefactumq́; in uſum capitur. in quibus autem ex amplo conſenſu uaporum ſpirituumque ſumma petentium excitantur, caſtoreum & cicuræ ſemen tritum cum aceto inſtillatur.

AD GRAVEM AVDITVM, & ſurditatem.

Quæ ab origine quidem, uel etiam prima natali die ſed longisſimæ & abſolutæ ſurditates conſtituuntur nullo remedio eliduntur. Quæ uero non abſolutæ quidem, ſed diuturnæ tamen, & ipſæ curationem non recipiunt, aut certe difficilimam. Quę ob bilioſum humorem ſurſum uergentem naſcuntur, uacuationibus per medicamenta bilem ducentia ex facili abolentur. quidā etiam ſua ſponte affectu liberantur, bile inferius deſcendente. At ex crudis craſsisq́; humoribus prognatas ſurditates, uel grauem auditum, uenæ inciſione curato, aut omnino purgatione ex hiera, tum medicamentis quæ per os & nares pituitam eliciunt, Græci apophlegma-

tiſmos & errhina dicunt.item balneis ſua ſponte ſcaturientibus,uel ex aqua marina.Porrò in meatum ubi facultas audiendi eſt,conuenit inſtillare,quæ ad ſonitus trapita ſunt.Priuatim uero hæc: Vrina & fel caprillum,aut ſeorſim fel,aut rutę ſuccus cum melle,aut caſtoreum cū oleo anethino,& ex hyſſopo medicamentum cum nardino unguine,uel caprillum fel cum galbano:uel quod recipit caſtorei drachmas duas,nitri ueratri albi,ſingulorum drachmam.

AD COMPRESSA AVRIVM foramina,quæ θλάσις dicitur.

Hippocrates quidem nihil ipſis adhibendum præcipit. Cum uero ſæpe ab ægrotis cogamur,utendum eſt his: Myrrhæ,aloes,thuris,acaciæ,pari ſingulorum modo,aceto uel oui candido illinuntur:uel panis calidi mica cū melle in pila tuſa admouetur:uel bituminis,thuris,aloes.cochlearum carnis,bulborum ſpumæ,paria pondera aceto contrita imponito. Si inflammatio oborta eſt, ſeſamo leuigata applicantur,uel chondro, cum aceto cocto.laxiora autem ſunto cataplaſmata, & lana oleo imbuta auris anfractui demittatur.

DE PAROTIDIBVS.

Parotis glandúlarū ſub ipſis auribus affectus eſt,materia morbi illic emanante modo à capite humoribus uidelicet in eo obſtructis,modo à reliquo corpe in febribꝰ criſim expertis orit̃.Si igit̃ alte adhuc deliteſcēs parotis in tumorē nō attollit̃,natura debet adiutari pſidiis,q̄ coactas ſordes extrahāt,uel ēt cucurbitula agglutinata, uel crebro fotuū uſu.Nā ſi in altū recurrat colluuies, piculū haud mediocre ſubſecuturū eſt.Sin aūt inflāmatione tētata in tumorē erūpat,ecōtrario iis q̄ leniunt,& cō coquūt utemur cataplaſmatis, quale eſt ex farina hordeacea.aut triticea ,aut ſemine lini cū mulſa,aut fœnugræci,aut altheæ aut chamæmelorū diluto incoctū.itē qđ ex lapatho & axungia inſulſa cōſtat. at ſi exuperare ſanguis tibi uideat̃,prius ipſum uenæ ſectiōe uacuabis:

modo uires permittant. Turnore autem non discusso, medicamentis utere quæ puri mouendo sunt, nempe farina triticea cum pinguium ficorum decocto, uel oleo, tum medicamento quod ex polline, & quod fermento confectum est. Vbi iam abscessus ad suppurationem spectarit, uel cute ferro discissa pus excernetur, uel acri medicamento rumpetur, cuiusmodi existit similion appellatum, & diascordon. Cæterum mitiores parotidas etiam fotus ex muria discutit, item medicamentum dia peranu. Hoc sanè etiam pus iam maturatũ digerit, præter quod dolori leniendo sit efficacissimum. Ad inueteratas parotidas buccinorum, aut purpurarum combustarum cinerem cum melle, uel axungia imponemus, aut ficus marina incoctas, uel marrubium cum sale. Induratas autem iam emollit & medicamen Mnasei, & Ariobarsanios, optimum etiam quod ex succo lini seminis præparatur. ante hæc autem illinere ammoniacum conuenit, mista cum cataplasmatis pice liquida, uel seuo taurino, uel bdellio, uel styrace, uel medulla ceruina.

DE NARIVM ET OLFActus uitiis. Cap. XXXIIII.

Olfaciendi facultate oblæsa, si uox seruetur incolumis, ad priores cerebri uentriculos morbus referetur, qui aut ex intemperie sola noxam conceperunt, aut etiam ex humorum copia. sin autem uox quoque mali contagium senserit, laboriosior quodammodo reddita propter meatus (qui à colando ethmoides græce uocantur) obstructos, affectum rursus malis quibusdam succis contrahi censeto. Itaque cerebri intemperies, ubi ex notis sæpius à me dictis deprehensa fuerit, contrariis curatur remediis: caput marina calida superfunditur: humores apophlegmatis eliciendi. Maxime uero utitor medicamentis quæ per nares ualide educunt, & quæ odore mouent ex tenuibus facta particulis, quemadmodum in defluxionibus, adhibeto. Cũ

totius

totius corporis humorum copiæ ſuſpicio ſubeſt, hæc prius, aut ſanguinis dimisſione, aut purgatione ex hiera uacuatur. Ita quoque in polypode & ozæna faciundū eſt deinde loco inducuntur remedia. qn & theriace pota ſæpe magno fuit præſidio. Cęterum polypus, tumor præter naturam in naribus oritur, ſubſtantia reſpondens polypodis carunculæ: eiuſdem uero naturæ eſt, & ſarcoma. Ozęna ulcus eſt, putridum ex humorum acrium illuuie creatum.

AD POLYPODAS ET SARCOMATA.

Squamæ æris drachmæ octo, atramēti ſutorii drachmæ ſex, ſandarachæ drachmæ quatuor, ueratri nigri drachmæ duæ: naribus inſpirantur. In uſu hoc eſt laudatiſſimum, nam tredecim diebus inſigne affert præſidium. benefacit & attramentum ſutorium cū aceto. ALIVD. Malicorii drachmæ duodecim, atramenti ſutorii drachmæ decem, chalcitidis drachmæ octo, fellis taurini, amomi, myrrhæ, calaminthæ, marrubii, ſingulorum drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, ueratri albi drachmæ quatuor. ſicco utitor. ALIVD. Diphygi trito nares, linamētoq; funiculari atringūtur dilatātur q;.

AD OZÆNAS.

Miſyos, chalcitidis, myrrhæ, ſingulorum drachmæ ſeptem, atramenti ſutorii drachmæ ſex, aluminis ſcisſilis, gallæ, ſquamæ æris, ſingulorum drachmæ quatuor, aluminis rotundi drachmæ duæ, thuris drachma una, aceti ſextarius. Vbi ad mellis ſpisſitudinem uenerit, totum in uaſe æreo coqtur, ex carptis linamētis utitor. ALIVD. Aeruginem & æris ſquamam pari portione aridum medicamntum facito.

AD FOEDVM NARIVM ODOREM.

Myrrhæ, acaciæ, amomi, ſingulorum pondo drachma melle cocto excepta ſummo narium interſepto iubeto agglutinari. ALIVD. Amomi, myrrhæ, roſarum

ficcarum partes æquales, nardino unguento exceptas il linito. Item bene facit aduersus fœditatem odoris, & malagma ex menta cum uino admotum.

AD NARIVM VLCERA.

Cerusæ libra, argenri spumæ quadrans, recrementi plũbi tantundem, uel plumbi combusti omnia uero lota sunto, excipianturq; uino myrteoq; oleo.

AD VLCERA QVAE VOcantur glycea.

Argenti spumæ drachmæ quatuor, rutæ nouellæ totidem, aluminis scissilis drachmæ duæ. Myrteo oleo acetoq; excipiuntur.

QVAE STERNVTAMENTA CITENT.

Veratrum album, uel castoreum, uel piper, uel struthiũ uel simul omnia: non autem oportet inspirare, sed pinna uel digito penitissime in nasum demittere. ubi sternutamentum frequentius est, medicamento sedari debet. Infunditur nardinum, uel rosaceum, uel glycelæum. Iã quæ odorem mouent, sternutamẽta sedant, anisum, ocimum, stipulæ contusæ: sed ante hæc omnia caput desiccandum est, smegmatis ex nitro & pumice factis, uel ẽt asclepio uocato utendum, & Constantini sapone, & sale cappadocico, similibusq;.

AD SANGVINIS ERVPTIOnem, è naribus.

Sanguinis è naribus ꝓfluuiũ, quod febribus supuenit, secundo uolumine inter illas sum executus. De eo autem q̃d alia quacũq; de causa accidit, nulloq; sisti potest remedio, in præsentia tractabimus. Chalcitidem contritã linamento funiculari, aqua imbuto, uel eo quod à genitalis humani forma priapiscon appellant exceptam, narium foraminibus demittes. Vel testã oui exustam admiscebis, & dimidiatam gallæ partem, uel lycio indico attinges. Vel aselli domestici combusti cinerem inspirabis. Vel aselli expressi succum instillato, uel molaris la-

pidis aceto extincti,uaporē naribus obiicito. Vel hoc quoq; medicamēto obstruenti utitor,Mānę,thuris,partem unam,aloes partē dimidiam.Candido oui liquore excipito:ac utitor,p linamentum funiculare,extrinsecus leporis pilis unctioni adactis.Vel linteū intortum in nares cōiicito.Vel cucurbitulā leuem directe,qua sanguis pfluit,affigito:præcordiis autē magnā,& constanter admoueto.Vel aures ualide obstruantur,frons spōgiis ex aqua frigida foueatur.Vel cucurbitula occipitio agglutinetur,cum sanguinis detractione: interim ēt sanguinē emittere cōuenit,si nihil phibet,& summas partes uinculis excipere.præsertim brachia & femora,sicut in uenæ sectione fieri solet.Eadē motu cōcuti iubeto,manus uero fricatione,pedes autem obambulatione. Nam uenis indidem sanguine repletis narium uasa depleutur. Item spongia in poscam frigidam demersa: naribusq; profluentibus à foris strictim admota:id quod requiritur,subinde perfecit:melius autem proficit longo penicillo naribus prius subiecto.

AD FACIEI VITIA.

QVOMODO FACIES A RVgis asseratur. Cap. XXV.

THuris denarii quatuor,fuci drachmæ tres, argēti spumæ,piperis,singulorū drachmæ octo,oia ex ichthyocollæ tunsæ diluto soluuntur , in pastillos redacta usui sunt. ALIVD. Eburnei scobis drachmæ octo,thuris masculi,ichthyocollæ pares portiones.Vtitor,quemadmodum est prædictum.

AD FACIEI NIGRITIAS.

Iridis,uel ptisanæ,lomenti singulorum sextarius unus semis,salis ammoniaci,cornu ceruini cōbusti,thymiamatis,ammoniaci,singulorum unciæ duæ.Aqua dissoluta in pastillos coguntur,ac iterū aqua trita ante balneū illinuntur.ALIVD.Ptisanæ,erui,thuris,illyricæ, aphronitri,singulorum choenices quatuor,costi, amygdalorum amarorum singulorum drachmæ uiginti . Ouorum albumine , lacteq; asinino subigito , ac utitor ueluti

prædiximus. Benefacit etiam pastillus Peponatos.

AD EPHELIDEM ET LENTICVLAS.

Terræ cimoliæ torrefactæ, congius semius, aphronitri tosti drachmæ octo, erui siliquæ drachmæ quatuor, fellis taurini, eburnei scobis singulorum drachmæ octo. Leuigatis facies defricatur. ALIVD. Fæcis combustæ denarii decem, *erui farinæ denarii quindecim, ueatri albi denarii quinque, aphronitri denarii decem, alcyonii denarii decem, trita infricantur.

* Editum exēplar græcum erui, sed ὀροβίου p ὀρόβου distinctim habet denarios decē, lomēti totidē sed uetus sequor

AD SVGGILLATA.

Per initia decocto fœnugræci, postea & meliloti oculi fouentur. Nilei collyrium diarodon aqua solutum illinitur: deinde diasmyrnu. Et si nihil profecerit, id quod diasandicos inscribitur, combustum perungitur, uel hyssopum aqua maceratum applicatur. Vel hyssopo in pāniculum illigato, & calida aqua respersa foueri debent, uel acri muria. item radiculæ corticem cum melle detritum impones. hoc etiam ueteribus efficax est. Porrò ad uetusta faciei sugillata & liuores, tordili partes duas, terræ samiæ partem unam cū melle admoueto, cura adhibita ne exulceretur.

ALIVD DETERSORIVM.

Hyssopi, thapsiæ, casiæ, singulorum drachmas duas, ceræ tantundem, terebinthinę drachmā iniicito, cauens ne exulcerationem excites, eoq́; frequenter tolles.

DE VARIS.

Exigui sunt & duri in facie tumores. Oxymelite illito, uel argenti spuma cum terebinthina, aut olei candidi momento trita infricando perunguntur: uel alumen fissile cum terebinthina, uel amygdala amara aceto macerata infricantur. In callumuero cōcretos uaros, saponis gallici drachmis quatuor, thuris, ammoniaci, singulis drachmis aqua dissolutis perungito, & post horam eluito.

AD VAROS, PILOS, ET asperedinem faciei.

Ceræ denarii decem, terebinthinæ denarius, uisci denarii duo. Liquantur, superq; oleum infunditur, facies hoc medicamento eluitur, tollit enim radicitus. ALIVD. Papauer detritum, uel pulegiũ cum sale acetoq; illinito.

CERATVM THAIDIS QVO facies rubescat.

Croci erythrodani radicis, fuci, thuris, myrrhæ, singulorum drachmæ duæ. Adipe uitulino oleoq; mastichino excipiuntur: deinde illinuntur. Interposito tempore, spõgia ex calente aqua facies abstergitur. Cæterum faciei remedia, etiam reliquo corpori conuenient.

DE ORIS AFFECTIBVS: ET primum de dentiũ dolore. Cap. XXVI.

Dentium dolorem sine gingiuarũ inflammatione interim in proprio ipsorũ corpore, interim in neruo, qui ad ipsos pertinet, oriri contingit. quapropter ualentissimorum in hoc medicaminũ usus est. Atq; inde plurima ipsorum q̃ acerrimo aceto præparantur. At gingiuis propter inflammationem dolentibus, præsentissimum est remedium, oleum lentiscinũ, calore temperatum, si in ore retineatur, esto autem id recens: nã uetus tanto recenti deterius, quanto calidius. Huc autẽ omnia dirigi debent, ut humor qui toto corpore superat, prius euacuetur.

AD DENTIVM INFLAMMATIONEM.

Os colluitur aceto, in quo decocta sit galla, uel halicacabi radix, alterci semen foliave, uel pulegium, uel solani succus, uel capparis radix, uel myrti folia, uel polium, uel cucumis syluestris radix, uel rutæ folia, cum oxymelite, uel cornu ceruinum, uel acetum scillites, uel pyrethrum, cum hyssopo. At erosionem experto denti, styracem cum opio imponito: uel sulfur uiuum cum lycio: uel alterci seminis uaporem excipiat per infundibulũ. Item Philonis antidotũ denti circũlitum, dolorẽ sedat.

Quòd si defluxione laborent dentes, myrti, lentisci, & gallæ diluto colluentur. Vel rhus syriaci, balaustii, uel mali corii. salis autem partes duæ adiguntur: aluminis usti, & aceto extincti tritiq; pars una: deinde uino perluuntur. porrò gingiuis cruentis alumen tenue inspergitur uel aloe cum uino eluuntur. uel rubi radice uino made facta. uel rhu syriaco. cruentis autem & defluxione tentatis gingiuis crudum salsamentum in olla combustum, quoad cinere in carbones redigatur, attingito. At mobiles stabilit aloe inspersa, uel rhus syriacus, uel alumen scissile, uel galla, uel rubi radix per se, aut cum uino incocta.

ALIVD AD DENTES.

Ficus pinguis uiridis corticem terito, eiusq; ius, cũ habes, in dentem coniicito. Myrrham ueram, & alumen scissile, ubi omnia in unitatem coegeris, ad usum recõdito. Ac in aurem qua dens indolet, demittito & psana bis. ALIVD. Ad dentes mobiles, & gingiuas fluxione pressas: omniaq; oris ulcera depascentia, chalcitidis tostæ drachmæ duodecim, cadmiæ drachmæ octo. In usu siccum, cum aceto sine dolore dentes tollit. farina cũ liquore tithymalli imponitur, & super hederæ foliũ accommodatur, ac per horam sinitur, sua enim sponte dens contereretur. Dentifricium, quod & parulidibus bene facit. Aluminis latercularii, salis ammoniaci, myrrhę, costi, pyrethri, singulorum pondo triens, piperis grana octoginta.

AD PARVLIDAS.

Sulfuris uiui, piperis, aluminis scissi, æquales portiones. Ac parulis inflãmatio quædã est in aliqua gingiuaron parte suscitata, q̃ nisi discussa fuerit, in suppurationẽrum uertitur. & cũ suppurauerit, scalpello inciditur, luna mentisq; insertis aperitur. Epulis autẽ carnis excrescẽtia est, quæ ab inflãmatione contracta ad intimos molares dẽtes pertinet: nonnunq̃ cum febri & dolore. Quoniam igitur reprimi debet, utendũ est ærugine rasa priuatim:

uel cum pari galla, uel sori combusto, uel alumine quolibet cremato, uel galla per se, uel squama æris cũ aceto diebus sat multis leuigata desiccataq;.

DENTIFRICIVM.

Aristolochiæ radix combusta, cerui cornu combustum cum mastiches momento, salis candidi melle respersi & fici foliis inuoluti exustiq; donec in carbones mutentur. ALIVD. Buccina sale respersa ustaq;, cochleæ terrestres cum melle combustæ, lanæ succidæ cum paululo sale ustæ. Singulis ipsorum grati odoris gratia misceatur iunci rotundi flos, uel nardi spicæ, uel folium malabathri, uel iuncus odoratus angulosus, uel iris.

DENTIVM CANDOR QVOmodo fiat, & oris suauitas, gingiuæq; reprimantur.

Pumicis, salis tosti, iridis, singulorum drachmæ quatuor iunci odorati angulosi drachmæ quinq;, spicę nardi drachma, piperis drachmæ sex. Tritis utitor.

AD STVPOREM DENTIVM.

Stupori benefacit portulaca cõmanducata, uel oleũ quod immaturæ oliuæ fuderũt infricatũ, uel amurca in æreo uase cocta, donec mellis spissitudinem habeat. *atq; uetusta si perungatur, magnum affert momentum.

AD DENTES ATTRITOS.

Dentibus attritis, baccarum lauri, aluminis scissi, aristolochiæ sarmentaciæ, singulorum pares portiones iniiciuntur.

AD GINGIVAS EXESAS.

Rosarum floris drachmis octo, gallarũ drachmis quatuor, myrrhæ drachmis duabus, si gingiuæ exesæ & flaccidæ, cumq; infirmitate humentes colluantur, consanescunt. Idem præstat lac asininum, oliuæ foliorum decoctũ, acetũ scillites. Arida uero admota, ærugo ferri, cytini. Tumidas excrescentesq; gingiuas portulacæ succus in ore retentus, muria, oleum ex colymbadibus oliuis, uel immaturis expressum, uel lentiscinum, uel melinum

* Vtrũq; exẽplar habet, Et uetusta illita. sed Galenus in libro περὶ εὐπορίστων, pręter superiora remedia, et hanc sententiam quo potui modo legit.

amurcaq; diſcutit,ſicca autem ærugo ferri,uel æris, ariſtolochiæ radix,arnoglosſi ſemen,dyphryges, atramentum ſutorium toſtum,cytini.

AD DISRVPTA LABRA.

Amurca cocta illinatur:uel adeps anſerinus cum melle, terebinthina æquali portione,roſarum floris, hyſſopi, roſacei,ſingulorum momentum.

ADVERSVS LINGVÆ MORbum qui batrachus appellatur.

Batrachus tumor eſt,ad inflammationis ſimilitudinem, ſub lingua erumpens,maxime in pueris:itaq; locus miſyos,æruginis raſæ,pari pondere ſicco perfricatur. Mento autem adhiberi debet medicamentum Anthera,uel ſphęrion,uel ex ouis parygrum . poſtremum remediũ eſt uenas ſub lingua diuidere. ALIVD. Valet etiam ad oris ulcera,quas Gręci aphthas uocant,æruginis raſæ,gallę,chalcitidis,ſingulorum ęquale pondus cũ paſſo,os etiam his colluitur. ALIVD. Erui farina cum melle prius abſterſis,delinitur. Galla leuis cum melle, uel roſarum flores ſimiliter. Vel oliuę foliorum decocto pars affecta eluitur.

AD TONSILLARVM INFLAMMATIONEM.

Si in febri tõſillæ,& columella inflammationem ſenſerint,gargarizare conuenit decocto furfurũ , aut roſarũ, aut palmarum,aut myxæ,aut lenticulæ. Cũ uero inflammatio remittit,conſiſtitve,mel ipſis adiiciendum eſt, qđ per initia facere nõ oportet,nec in augmento , ne acrimonia fluxionẽ quãdam concitet. Vbi in ſuppurationẽ conuerſa fuerit,gargarizandum eſt ex mulſa uel lenticulæ decocto,uel roſarum:idq; faciundum eſt , donec in totum ſoluatur. Aut ſtomatica compoſitio ad gargarizandum etiam exhibebitur. At ſi ſerpentia tonſillis ulcera oboriantur,utendum qdẽ & præſcriptis,ſed priuatim exhiberi debet medicamẽ diamoron , ex aqua calida, uel aqua mulſa, quæ roſarũ inſperſarum florẽ obtineat,

uel costum,uel rhus siccum,uel decoctum , uel glauci foliorum aridorum decoctum,quod amarum est,optime autfacit si succus,ut ad collyria utimur , leuigatis in mulsa additur.ipsius autē fruticis sicci,si inspiretur , usus est laudatissimus,aut si digito admoueatur , cura uero habenda est ne prorsus attingatur, aut certe leniter adadmodum. Profuit & pastillus Andronius . Post hæc acria in tantiaue gargarizatur ex medicamento, quod radice quam dulcem appellant:constat , aut eo quod croco,uino scybelite,terra chia,& myrrha componitur, deinde amylo,& tragachanto. Vbi iam constiterit ulcerum depastio,gargarizandum medicamento ex lacte, & samia terra confecto. A L I V D. Ex malo punico dulci cum cortice tuso succus exprimitur , & eius partes sex,mellis uni mistæ coquuntur,donec eis mellis spissitudo sit & perunguntur. A L I V D . Gallæ imaturæ unciæ duæ,aluminis scissilis uncia,salis ammoniaci tosti tantundem . Aridum apprimitur. A L I V D · Gallæ drachmæ octo,misyos drachmæ duæ, salis tosti drachmæ quinq;sicce in usum adhibentur. est autem Anthias tonsillarum tumor duritiem præferens,

DE VVA

Vua si inflammationem experitur,gargarizandum ex iisdem,quæ tonsillę inflammante postulant, & mediocriter astringentibus, qualis est mali Punici succus per cochlear,uel instrumentum,quod ab una attollenda staphileparton appellant,subiectus, tum per se , tum cum melle affatim cocto:uel dulcis radix,mali Punici succo mista.proficit etiam succus dulcis radicis cum melle illitus.iam hæmatites lapis uuam reprimit , & phrygius combustus,& ageratus,item ex lapide phrygio medicamen ad pudenda inscriptum.His adduntur terra samia, erethrias,sinopis,lemnia,omphacium, per se & cū horum aliquo.Item spinæ Ægyptiæ fructus:alumen scissile.rosæ uero,& semen,& folia leniorem effectum præstant,præterea gummi, tragacantha , sarcocolla , amy-

lum: quibus utendum dum magis una prematur ab astringentibus constricta ubi crassior in rotunditatem creuerit, quod uitium iam uuam proprie dicunt, gargarizationibus eluenda, & ex myrrha, & croco, & iunco odorato anguloso. Contusiones autem cauendæ sunt. ob quod pinna potius perungere conuenit. compositum uero hoc utile est, rhus syriaci drachmæ octo, croci drachmæ quatuor, costi drachmæ octo, rosarum seminis drachmę quatuor. Præterea gingiuis benefacit, linum ex purpura murina, quod uiperæ collo circundatum ipsam strangulauerit, deinde circumadigatur tonsillis, & colli uitiis, mirabili quodam modo opitulatur, ut Galenus author est.

AD SANGVINIS EX ORE PROFLVVIVM.

Marrubii folia tunsa imponuntur, uel spongia recens in picem crudam mersa comburitur, in puluerem coacta admodum utile est remedium. Item os, persuere rosis siccis, aut uiridibus. Ad hæc decocto frigido, uel pampinorum uitis, uel lentisci foliorum, uel rutæ, uel malorũ cydoniorum, uel rosarum, uel uuæ acinorum, uel lenticularum.

DE ANGINA EIVSQVE speciebus, ubi etiam de strangulatis, uel alio modo suffocatis agitur. Cap. XXVII.

Angina, quæ musculis faucium interioribus inflammatis accidit, synanche Græcis appellatur: quæ exteriotibus, parasynanche. Eodem modo modo & in gutture habet: cuius si interiores musculi inflammatione conflictentur, cynanche: si exteriores, paracynanche. Hæ enim comites notæ sunt, spiritus recta ceruice uix trahitur, nonnullis febricula oritur, faciei rubor, ceruicisq;. Ad hæc tumor etiam in quibusdam superuenit. Aeger ore conniuet, cibum non deuorare, nõ potionem potest. Cynanchicos uero strangulatus quo-

que interdum secutus est. Pueris raro talis affectus oboritur, nisi cum ceruicis uertebræ affectæ loco excidunt. Verum illis ceu curationem nō recipientibus, ac deploratis, manum admoliri non oportet. Reliquis autem sanguis protinus è cubito mittendus est, sed non uniuersim, uerum pluribus interpositis uicibus euacuabitur. qppe cumulata, uniuersimq; facta uacuatione, anima ipsis deficiente, suffocationis periculum superuenit, dum materia in affectam partem collectim prorumpit. Si p hæc parum proficitur, eas quoq; uenas incidere conuenit, q̄ sub lingua sunt, uel ipsa quoq; lingua scarificanda, si turgens magis exeritur. Aluus acriore clystere subduci debet, pedes, aqua calida foueri, extremæ partes ualide deligari, collum lanis succidis, uel etiam oleo imbutis contegi, crudaq; polenta, quæ Græcis ὠμήλυσις dicitur. gargarizandum per initia ex iis, quæ in tonsillarum inflammatione dicta sunt, uel eo medicamento simplici quod ex moris est, cum rhus decocto. Potius autem est quod syluestribus moris conficitur. Deinde & composito, quod mora recipit, uel eo quod ex nucibus pinguibus perungitur. Cum morbus uiget, consistitq;, & nitri momentum admiscendum est aut sulfuris uiui, nisi acrimonia quædam prohibeat. item stercus caninum aridum contusum, & cum melle peruuctum, præstantissimum est remedium. Atq; huius generis album maxime, tum syluestrium hirundinum similiter cinis efficax est. Si malum longius prorogatur, etiam perunctione diabesasa, utemur, nunc uires ipsius remittentes, aliorum mistura, nunc iterum intendentes. Cucurbitula quoque, uel hirudo sub mento, & circa ceruicem admouetur. tum commodum gargarizare, ex ualentioribus, iride, hyssopo, melanthio, abrotano, dulci radice, ficis pinguibus in mulsa decoctis, uel rutæ succo cum lacte, uel sinapi cum oxymelite. Sin autem hæc quodammodo acria percipiantur, oleum ipsis quàm optimum calens exhibetur, aut rosaceū per se, aut cū cremore ptisanæ, aut

fœnugræci gargarizandũ. Cibus ſit triduo aqua mulſa, inde ptiſanæ cremor cum dulci quadam potione, deinde & ouorum lutea perliquida, ac ſorbitiones ex chondro, ubi deuorare melius cœperint. In ſumma, cibi ęgri uiribus reſpondebunt. Cum morbus cœperit inclinare, ægri deambulationibus & balneo credentur: pars affecta cerato ex oleo rutaceo operietur, reliquaq; uirium recolligendarum ratio, ut par eſt, adhibebitur. Porrò ex ſtrangulatis, quibus ſpuma iam circa os emanat, manus admoueri non debet: ſi Hippocratis conſilio acquieſcimus. Alii uero uitæ reſtituuntur, aceti infuſione & piperis, uel urticæ fructus in aceto triti acerrimo. Verum q̃a ægre magnoq; negotio aſſumunt, compellere eos ratio eſt. Simulatq; uero colli impedimenta diſſoluuatur, ſtatim ſurſum reſpiciunt & anguntur. ſimili modo in his qui naufragium paſſi ſunt. Summatim in omnibus qui ſuffocantur. Nam ita horum calor recreatur refocillaturq́;.

DE GRAVEDINE, DEſtillatione, raucitate, & tuſſi. Cap. XXVIII.

COmmunis eſt omnibus uitiis, excrementitii humoris ex capite in ſubiectas partes deſcenſus: ſi in nares decumbit, & per eas defluit, κόρυζα Græcis, grauedo Latinis malum appellatur: ſi per palatum in fauces, ſimplici uocabulo κατάρρος, nobis deſtillatio: ſi in guttur & aſperam arteriam deſtillet, ut mẽbranam interiorem quæ hanc integit, exaſperauerit, raucitas tunc ſequitur, uocaturq́; malum græce βρόγχος & ἀρτηριακὸν. In quibus non ſolum ex capite, ſed etiam uehementi clamoris conatu, & ſpiritus inſpiratu frigidi, aſperitas contrahitur, inflammationem repræſentans. Si morbus non finitur, fluxioq; in pectus pulmonesq; ingruit, tuſſis oboritur ipſis maligna ac contumax. Quæ & propter intemperiem ſubinde accidit, interim calidã ut in febribus: interim frigidã, ut aquiloniis diebus, eaq;

magis ſicca eſt. Iam uero aliis quoque morbis tusſis nōnunquam ſuperuenit: uerbi gratia, pleuriticis, iecorariis, phthiſicis, pulmonariis quare Galenus in diuturna tusſi grandines quaſdam ex pectore educi memoriæ mandauit. Alexander autem calculum quendam grauem, qualis in meatibus urinariis naſcitur, poſt longam tusſim expulſum, ac inde illam quoque ceſſaſſe prodidit. Porrò nos in ſanguinis eruptione calculos excerni uidimus, quemadmodum cum illuc peruentum erit, exactius cōmemorabimus. Qui igitur ex æſtu grauedinem, uel deſtillationem concipiunt, his particulæ incaleſcunt, acris, tenuisq; humor deſtillat, tum per nares, tum per os, tum facies rubeſcit, & naſus. Qui ex frigore, iis caput undiq; & frons diſtenditur: meatusq; quos à colo ethmoides uocant, clauduntur, ne uox deorſum per nares tranſmēet: ſi longius malum trahatur, tusſicula quoq; affligit, pituita educitur, nunc cruda & liquida, nunc uiridis. Quibuſdam & febris ſuperuenit, quæ ob æſtum laborantes nihil iuuat: frigore presſis, etiam concoctionem efficit.

CVRATIO DESTILLAtionis & grauedinis.

Vbi calida præpollet intemperies, iis pugnandum eſt præſidiis, quæ dolori capitis ex tali cauſa contracto conueniunt: balneo utendum eſt, caput aqua copioſiore calida perfundendum. Cibi uero his proderunt ad ſorbitionem aptati, oua ſorbilia, amylū, ſumenalia, quæ itria dicuntur, ſeſama necnon amygdala. item fructus coni: & quæ ex lacte fiunt bellaria: uina dulcia, non uetera: medicamentum diacodion linctu asſumptum, & quæ his congruunt compoſita auxilia. Quòd ſi frigida intemperies afficiat, & morbus contumax ſit, modico utendum cibo eſt, caput calefacientibus ſubtilibusq; nardino, rutaceoq; debet perungi. Irinum uero non ſolum illinitur, ſed etiam naribus inſtillatur: quæ intus thure, & myrrha cum oleo perunguntur, præſertim ſi perfrictio

grauedinem erearit. Alios lacineæ panniculorum combustæ, uel melanthium, uel cuminum ustum demissum q; panniculo reficit. Iam cyphi selenaicum, id est lunare, olfactum prodest, frõtiq; illitum, cui simul unum ex emplastris, quæ inflammationem arcent agglutinabitur. Exempli gratia, Icesium, uel Oxera, uel Barbarus, uel Athena ad destillationem ex frigore ortam & cyphi potus utilis est. Thorax autem balsami liquore per lanas succidas superillinitur, idem styrace & irino, uel anethino circunfouetur. Cibis calidioribus & ad concoctionem promptis uti commodum est, ubi iam materia concoquitur, medicamen quod pituitam per os educat, idoneum erit, tum capitis smegmata, nempe Constautini sapo, atque eius generis consimilia.

RAVCITATIS CVRATIO.

Raucitati, quam arteriacum & branchũ appellauimus, competent quidem superius comprehensa, uerum priuatim ubi arteria & guttur inflammationem experitur, emplasticis, id est, obstruendi meatus facultate præditis per initia utemur, donec inflammatio remissior euaserit: illiusmodi uero sunt quæ ex passo cretensi, tragacantha, gummi & amylo constant. Item pinguium palmularum decoctum, & dulcis radicis cum sapa, donec mellis spissitudinem conquirat. Item compositionũ, quas, quòd sub lingua teneantur, ὑπογλοττίδας appellant, usus est. Ante omnia uinum hoc tempore circuncidendũ postquam inflammatio moderatior fuerit reddita, uinũ dulce assumetur, tum confecta ex melle, lacte cum amylo, uel pane siligineo. Ad hæc sorbitiones ex amygdalis, butyrumq; utile. At si humor in particulas se receperit, transeundum est ad ea quæ ualentius abstergunt, cuiusmodi est faba cum corticibus suis elixa, & quæ ex melle præparantur. His adde brassicam & porra probe cocta: medicamenta uero calidiora & ad tussim accõmodata prosunt, quæ constant sapa ficis pingnibus, thure, iride, terebinthina, styrace, galbano, pipere, cinamo-

mo, caſſia & his ſimilibus.

DE TVSSI.

Tuſſis quoque eadem ratione curanda: hoc ſolum inſpicitur, num & aliæ particulæ condoleſcant: uerbi gratia, an gurgulio deſtillet, uel caput, aliis ne morbis conflictetur. His ubi quam fieri poteſt optime erit proſpectum, curationem moliere, quemadmodum à me comprehenſum eſt, diceturque in poſterum. Compoſitorũ uero remediorum ſcriptura, deinceps ſubiecta eſt.

CATAPOTIA AD DEſtillationem in fauces & tuſſim.

Styracis, myrrhæ, opii, galbani ſingulorum pares portiones paſſo excipiuntur, uel priuatim in pila contundũtur, & ad magnitudinem erui terna, quaternave aut quina, noctu dormituro dantur: paſſumq́; ſupbibitur. Hæc ad acrem tenuemq́; fluxioſtem ualent.

ALIVD. Alterci ſeminis drachmæ duodecim, nucleorum pineorum drachmæ ſex, croci drachmæ duæ, ſapa, uel paſſo in uſu excipiuntur.

ECLEGMA.

Mellis pondo uncia, butyri pondo ſemuncia, ſimul incocta exhibentur: item ex hyſſopo, ficubus, nucleis pineis, & iride decoctum ſorbetur.

CATAPOTIA AD VETErem tuſſim accommodata.

Styracis drachmæ ſex, myrrhæ drachmæ duæ ſemis, terebinthinæ, galbani, opopanacis, iridis, ſingulorum drachmæ duæ piperis albi, nitri, ſeminis alterci, lachrymæ papaueris, ſingulorum pondo drachma. ſine ullo liquore in pila tunduntur, & catapotia formantur: utitor ut prædictum eſt.

AD ASPREDINEM GVTTVRIS, tuſſim & ſputum cruentum.

Amygdala amara, quibus cortex ſit detractus uigintiquinq;, ſeminis lini torrefacti drachmæ quatuor, tragacāthæ

drachmæ duæ,pini nuclei triginta,oui in adipe cocti luteum.Tragacanthum,aqua maceratur.Totum uero passo excipitur:si uero & sonus uocis fuerit oblæsus, mel miscetur in passi uicem, & præsertim in quibus educi ex gutture aliquid oportet.

ARTERIACE QVÆ QVOD sub lingua teneatur hypoglossis appellata, facit ad abscisionem uocis, raucitatem, item ad eos qui ægre reiiciunt,anaphoricos Græci noiant.

Tragacanthæ drachmæ sex,gummi tantundem, myrrhę drachma,thuris drachma una semis; piperis alba grana uiginti, croci drachma una, dulcis radicis succi drachmę sex,phœnicobalanorum trium caro,passi cretici,quantum sufficit.Atq; succus tragacanthæ solus ipse sub lingua loco dulcis radicis succi retentus. Eiusdē decoctum dum spissitudinem habeat quadruplum inditur.

ARTERIACE AD ABSCISSUM uocis sonum conuenit, & eius claritatem.

Porra sex coquito,dum tabuerint,atq; ipsa proiicito,iuri ipsorum succum alicæ admisceto,mel &ouorum prius decoctorum lutea tria simul incoquito, circumagitans anethi rudicula.

COMPOSITIO AD TVSSIM, Græce bechicon appellatur.

Vide an sescuncia legendū sit.

Pulegii pondo sextans, nucleorum pineorum,cnici seminis,lini seminis,singulorum pondo uncia,piperis cocti pondo triens,melle cocto excipiuntur. ALIVD. Hyssopi,pulegii,piperis cocti singulorum uncia,petroselini semuncia,mellis hemina.

MEDICAMENTVM TVSSIM ueterem concoquens.

Mellis denarii sedecim,terebinthinæ denarii duo, galbani

bani denarii quatuordecim. Vbi ſimul fuerint incocta, orbiculi finguntur, circa fabę magnitudinis, nucis ve auellanæ atq; ex his delingitur. A L I V D. Aridam tusſim curant tum arteriaca medicamenta, tum aquæ nonnunq̃ feruentis ſorbitio, nam dum propter pituitæ crasſitiem non excreant reiiciuntq́;, humectantibus aliquantulum iuuantur. Cæterum conuenit ipſis etiam hyſſopi, iridis & pinei nuclei decoctum.

PASTILLVS A FVMO DICtus capniſtos, ad tusſim continuam.

Styracis, piperis, maſtiches, petroſelini, ſingulorum unciam, ſandarachæ ſcrupulos ſex, baccas lauri duas. Melle excepta in carbones proiicito fumumq́; excitato, ut tusſiens hunc per infundibulum aſpiret, conuenit & qualemcunq; perfrictionem expertis.

DE ORTHOPNOEA, SVSPIrio, & ſpirandi difficultate. Cap. XXIX.

QVi febris expertes, crebro ueluti à citatione curſu reſpirant, ab accidenti quod ſuperuenit, noſtris ſuſpirioſi, Græcis ἀσθματικοὶ appellantur, iidemq́; quòd ſtrangulari metuentes, ſub recto pectore toto reſpirationi incũbant, orthopnœici dicuntur. Creatur hoc mali dum fiſtuloſæ pulmonum cauernæ crasſis glutinoſisq́; humoribus fuerint infarctæ: ſpirandi autẽ difficultas communiter & his & aliis compluribus affectibus ſuperuenit. In curandis ſuſpirioſis huc omnis cura dirigenda eſt, ut per extenuantia abſtergentiaq́; medicamina, glutinoſus humor & craſſus abſumatur. Acetũ igitur ipſis conueniet ſcillites, & oxymelitis ex ipſo præparati potio, ipſaq́; ſcilla toſta tritaq́; cum melle. Ex antidotis hiera, & purgatio continens ex ualidisſimis medicamentis petita, à radicula uomitus, ariſtolochia rotũda pota, centaurii magni radix, ſpõdylii fructus radixq́; calaminthæ fructus, hyſſopus, iris, melanthium: aſellorũ q in aquoſis & humidis agunt, ſextarius in uas fictile cõiectus, carbonibus ſubditis frigitur: ubi candorẽ acquiſi-

erint, teruntur, & melle excepta mystri mensura ante cibum secundumq; ipsum dantur. Quòd si necessitas urgeat, etiam uena ante hæc omnia inciditur, & quantum uires patiuntur, sanguis detrahitur, aluus clysteriis irritatur. Thorax à foris ficubus & lolii farina adiuuãdus est, cui adiecta sit resina, cera & mel. Iam iris & manna insperguntur. Non inutilis est & polenta cruda, cum resina, cera, iride & manna. Postea super imponuntur unguenta, quæ magis excalfaciunt, irinum, anethinum, rutaceum. Sed quod subscribitur medicamentum, huic uitio proprie dicatum est: Pumicis pars una, fæculæ quæ est uini fæx combusta, partes quatuor, auripigmenti pars una, iunci rotundi floris partes duę, alcyonii pars una, aphronitri partes duæ. Contusa percolantur: unguentisq; excepta, thoraci infricantur. Malagmatis utendum est quę saniem possunt extrahere.

POTIO SVSPIRIOSIS APTA.

Polii, abrotani, castorei, chamæpyteos, guttæ ammoniaci, singulorum par modus. Melle conspersa exhibẽtur. ALITER. Nonnulli dederunt, aphronitri cochlearium cum tribus mulsæ cyathis. ALIVD. Aphronitri dodrans, piperis drachma, silphii drachma semis. Cochlearium ex aqua datur. ALIVD. Castorei, suffiminis ammoniaci singulorum drachmæ sex, piperis grana uiginti passo excipiuntur. Instar fabæ cum mulsa exhibetur. ALIVD. Sinapi drachma, nitri spumæ tres oboli, elaterii semiobolus. Totum in pastillos octo digeritur: bini duobus diebus offeruntur, nam sine molestia supra purgant. His qui præfocantur, aphronitri dracmæ tres, cum tribus hydromelitis cyathis assumẽtur, ac cum cardamomo nonnunquam subito auxiliantur. benefacit etiam coxendicibus.

DE PERIPNEVMONIA. Ca. XXX.

Peripneumonia pulmonis est inflammatio, quæ plurimum ex ualentibus in eam partem distilla-

tionibus,aut angina, aut suspirio, aut pleuritide aliisve morbis contrahitur. Aliquãdo etiam ipsa inflammatio affectus origo est. Hunc casum subsequitur spiritus difficultas,febris acuta & ardens, grauitas distensioq; pectoris,uultus turgidus magnam repletionem materiæ sursum ignis instar impetu uergentis, fatetur. Malæ in his rubent,oculi intumescunt,supercilia deorsum feruntur,tunica oculi ceratoides ob cornus imaginem dicta in pinguedinem languescit. Cum hæc signa æstum flagrantiorem referre uidentur, inflammatio erysipelatis naturam resipiens,subesse existimabitur. In iis igitur qui ex aliis morbis in hunc decidunt, sanguinis detractio uitanda est,maxime si diu hoc in statu fuerint, uel si per initia sanguinem dimiserint. Verum aluus in morbi remissione clystere ducenda est,si ægre respondet: aut cucurbitulæ,ubi nihil obstat,pectori, & lateribus admouẽdæ sunt eæq; per grandes,& multæ,cute incisa. Sin autẽ peripneumoniæ affectus statim ab initio inuaserit, sanguinem mittere,si uires id permittant,ex usu est: sin minus,cucurbitulas certe defigere: quibus tantum elicietur sanguinis,quantum uirtus patitur. Quod ad cibum uero attinet,danda est sorbitio ex ptisanę cremore & chõdri cum melle,uel ex amaris amygdalis cum similagine,aut chondro dulci quadam potione admista, hydromelite,uel apomelite,uel hydrorosato. Recte sumitur & recens butyrum,cochlearibus circa tribus. Propinatur autem ipsis ficuum cum hyssopo decoctum,uel iridis in mulsa coctæ,uel leuigatæ instar duum cochleariũ mulsæ inspersorum. Hoc itidem, ab inferioribus partibus expurgat. At uirtutis tuendæ gratia crebrius potui assumetur mulsa per se & cum nucleis pineis,ac cucurbitulæ uniuerso thoraci lateribusq; agglutinabuntur.

Ceratum uero cyprinum quod contineat iridem adactam,imponetur,uel ceratum ex rutaceo oleo, & iride sicca,uel medicamentum ex cera,resina,medulla, butyro,hyssopo,iride sicca,& nardino unguento.

DE CRVENTIS SPVTIS. Cap. XXXI.

CRuentum ſputum ſi uiolenter diſrupta uenarũ commercia excitarint, magna ſanguinis profuſio comitatur. Et quidem rumpuntur illa modo manifeſtiore ex cauſa, ut alto delapſu, clamore & conſimilibus, modo ex occulta, ueluti plenitudine, aut frigore immodico, nam id uenis rumpendis eſſe habile ſcribit Hippocrates. Si uero exeſa parte, aliqua ſputũ cruentum editur, non confertim ſed paulatim ſanguis reiicitur, ſic ut acres quidam prauiq́; cibi, uel inedia, uel acris ex capite in pulmonem deſtillatio præceſſerit. At ſi os alicuius uenæ adapertum ſanguinem emittat, nullum quidem ex prædictis, præterq̃ plenitudo interdum præcedit. ſed uictus humidior calidiorq́;, balnei immoderati uſus, calidi nimis loci inhabitatio morbum facere uidebitur, ut neq; inflammationes, neq; febres laboresve torſerint: ſicut in iis euenit qui exeſo uenarũ corpore διάβρωσιν appellant, ſanguinem expuunt. Imo cõtra leuius faciliusq́; agent (ut ueriſimile eſt) euacuati. At ſi hæmorrhoides, aut mulierum menſtrua, non reſponderint: etiam periculis erumpens ſanguis ſubtrahet. Idẽ uero hic pariter iis qui plenitudinis cauſa per rupturam uacuantur, ſatis ad ualetudinem proderit, niſi ex ulcere, aut immodica uacuatione noxam ſenſerint. Quæ uero exeſis uaſorum tunicis ſanguinis fit euacuatio, nunq̃ commode cadit, facitq́; ualetudini. Quòd ſi per uomitum excreetur, clarum eſt eum ex ſtomachi aut uentriculi regionibus procedere. In quibus & per anum proritatus nonnunquam uacuatur. Tuſſis ſanguinem extundit ab inſtrumentis reſpirationi dicatis. Iam uero ſi ſpumans & ſubalbidus ex interualloq́; reiicitur, ut dolor abſit & preſſio, ex pulmone ferri notum eſt. In quibus temporis ſpatio, febris ſequetur continens, partibusq́; quibuſdam potiſſimum corroſis, nõnihil etiam pulmonis ſubſtantiæ, aut guttur, aut uena egeretur. Notus cer-

te quidam mihi est ex iis qui sanguinem è pulmone reiiciunt, temporis processu maxima cum tussi & sanguinis copia, calculos quatuor aut quinq; expuisse asperos tribulorum modo, ad magnitudinem * cicerum trium aut quatuor, ac deinde dolore leuatus est: paulo post tabe consumptus interiit. Porrò si pituitosa cũ tussi leuiore, uel sputo quoque edantur, eaq; spumosa leuiaq;, ex aspera arteria prodire scito: si ater sanguis & in grumum concretus fuerit, doloremq; in loco intendat, ex thorace educi significatur, per pulmonem arteriamve translatus: qui uero cum sputo, ex faucibus per palatum educitur. Cæterum si quando à capite destillet, cum irritatione quadam & tussi editur, ut qui ad guttur defluat, iterumq; sursum feratur. horum causa primaria est, acris plurima ex parte destillatio, uel capitis dolor, uel grauitas. Accidit autem nonnunquam per palatum sanguinem uacuari, & propter hirudinem deuoratam, & alicui indidem particulæ adhærescentem. Verum de hac in libro de uenenis pertractabitur.

*Hoc uerbi græce nõ est sed coniicio tale quid deesse

CVRATIO.

Quibus destillatio cruentum sputum concitat, uena protinus debet incidi, nisi uehementer acris humor destillauerit, ac pro uirium modo sanguis detrahi. Extrema deligari, oleoq; ueteri calido, uel sicyonio præter caput perfricari. cibus adhiberi frumentaceus, cui succus alicuius austeri adiectus sit, Verbi gratia, Mali granati, pirorum, pomorum, uel illa eadem simul incoquãtur. Dormituro ex pastillo dia electru datur, tertio die mellis cocti momentum delingitur. Quòd si morbus longior hoc uicerit, capiti detonso medicamentum, quod ex fimo syluestrium columbarum constat, imponis, & tribus horis interpositis, balneo ægrum committis, sic ut caput nequaquam inungatur. Deinde ubi sorbitionibus alueris, somnum capturo, theriace antidotum datur iterumq; die insequenti. Similiter totum corpus, præter caput perfricatur, huic autem ceratum

ex tapſia,aut aliud quoddam iniicitur. Et rurſus utendū ſorbitionibus. Quòd ſi malum in uetuſtatem incidit, cucurbitula occipitio defigenda eſt. At ſi acris admodū fuerit deſtillatio,ſanguinis detractio caueri debet.alimētis autem & præſidiis iis tum quæ ſupra,ubi de deſtillatione egimus,comprehenſa ſunt,tum quæ mox dicentur,utendum. Qui ob frigoris iniurias ſanguinem ſpuunt,thorax illis fouendus eſt remediis, quæ calfaciunt ipſum & deſiccant: quod præſtat medicamentum dia dyo pepereon,id eſt,quod duplici pipere conſtat, una cum paſtillo diaelectru exhibitum. At qui diruptis ſpiritus officinis,aut oris uenarum patefactis, ſanguinem reiiciunt,uenam iis ſecare conuenit,niſi ſanguinis copia prorumpat.omnes autem quos hoc uitii premit, locis aeri expoſitis decumbent,lecto immobili figura ſublimi,cauentes ne uehementer reſpirent ſonumq́; edant, imponendaq́; extrinſecus ſupra id quod dolet, ſpōgia ex tepente poſca. A ſeptimo die lana ſuccida cum roſaceo,uel myrteo,uel lentiſcino,cui interim acetum, interim uinum auſterum ſit additum:ſi copioſe effertur, farinæ pollinem,& mannam cum aceto ſuper accomodamus,uel alumē,uel acaciam,uel malicorium,uel gallam cum aceto,uel palmulas cum polentis & malis cydoniis in uino auſtero decoctis.poſt hæc autem & emplaſtrum ex ſalicibus iniiciendum,præſertim ubi moderatior ſanguis fertur. Per os autem hæc ſumpta proficiunt:portulaca commanducata, benefacit. efficacior autem,ſuccus ipſius epotus balauſtium, rubi fructus & flos,roboris fibroſum,& quod ſub glandis cortice eſt. maxime uero cocto ipſo utuntur,fagi & ilicis.præſtantiora ſunt,rheum,ſamia terra ad omnem ſanguinis reiectionem.Item lemnia ſphragis,lapis hæmatites in tenuiſſimum pollinem detritus cum ſucco mali punici, uel polygonii.pondus autem lapidis erit ſcrupulus unus. Compoſita medicamenta hæc proſunt:paſtilli dia electru, dia coralliu, & qui ex ſpina ægyptia conficitur.

Item aridum compoſitum ex terra ſamia, lenia ſphragide, corallio, ſymphyto, amylo omnibus pari modo. In his autem qui corroſis partibus expuunt ſanguinem idq́; potiſſimum, ut deſtillatio præceſſerit, & opii partē ſemiſſem adiicimus. Inſuper medicamentum his facit, quod ſamiæ terræ, agerati lapidis, lemniæ ſphragidis, æquas portiones capit: duobus cochleariis potum ex duobus arnogloſſæ ſucci cyathis. ALIVD. Lemniæ ſphragidis drachmas ſedecim, ſamiæ terræ drachmas octodecim, amyli drachmas octo, ſarcocollæ drachmas quatuor, gummi drachmas duas, aridi, quod xerion medicamentum dicitur, cochlearia * undecim, cum decocti palmularum cyathis duobus. Sorbeant autem poſcam frigidam uel palmularum, uel pomorum, uel pirorum, uel pampinorum uitis, uel eiuſmodi cuiuſdam decoctum. Cibum ſument, ſi uires requirant, ad ſecundam tertiamve horam: ſin minus, circiter quartam. Panis ſit lotus ex aqua frigida, uel alica, uel chondrus cum quodam ſucco refrigerante, puta mali granati, uel myrti uel omphacomelitis, uel oua ſorbilia, uel aliquod ex lacte bellarium, cum quodam aſtringente. Inter olera ſeris, cichorion, arnogloſſa cum oleo immaturo acetoq́; incocta. Ex fructibus fugacibus poma, pira, meſpila, malum granatum, corni fructus: potus erit, ſi febri careant uinum aquoſum, modicum: ſi febris adeſt, ex prædictis quædam potio, uel hydromelum cibariticum. Porrò qui uomunt ſanguinem, iiſdem ſuſtētandi ſunt, ſola hac cura adhibita, ne crebro cibum ſumant: quippe ex facili curantur, quatenus auxilia etiam quæ bibuntur particulis ipſis ſanguinem fundētibus ex aduerſo applicentur. At ſanguinē in uentriculo grumi inſtar concreto, coagulum potādum eſt, maxime leporinum, aut lixiuium ex ficu cū aqua, uel thymū, uel thymbra cū aceto, uel etiā ex lacte ſciſſili uacuari debent, aut ex aloe. Rurſus qui per palatū ſanguinē excreant, gargarizabūt ex aſtringētibus, frontiq́; & capiti admouenda

* Vulgatū exēplar habet, cochleare unum.

sunt quæ ex naribus sanguinem fundentibus accommodatur. Hæc eorum qui sanguinem expuunt curatio est, quam summa obire cura conuenit propter imminens ex immodica uacuatione periculum: siquidem copiose uacuatus sanguis, quemadmodum in his qui iugulantur, mortem infert præsentaneam: si affectus remanet, in tabem transire minatur. Postquam igitur omnia, ut postulat ratio, peracta fuerint, & sanguinis fluor substiterit, uires ipsis nutriendæ sunt roburq; adhibendum, ac pisces & recentium porculorum petunculi ac cerebella huc faciunt: corpus perfrificari debet. inimica sunt balnei frequens usus, & uini potio, ira & uenus.

DE PVRVLENTIS ET TABE quæ phthisis dicitur. Cap. XXXII.

Purulenta excreatio quam Græci empyema nominant, in uacuis thoracis regionibus, uel membrana quæ costas succingit, colligitur: interim propter sanguinis eruptionem, ulcere ad cicatricem nõ perducto, quod etiam tabes statim comitatur, si ex pulmone fiat reiectio: interim ex inflammatione, ubi abscesserit, ruptaq; fuerit: quemadmodum & in laterum doloribus, quam pleuritidem uocant: uel propter confluxum & capite manantem. Hæ notæ pus collectum testantur grauitas pectoris, tussis ualida, siccaq; cum dolore, aliquando etiam cum humiditate ob quam releuari quoque uidentur, febriculæ per initia affligunt, languidæ, inordinatæ, & ad iudicandum difficiles. postquã uero abscessus ad uomicam inclinauerit, uehementius cum quodam horrore febricitant, ac in sermonis proprietate conturbantur, offendunturq; spiritu. Rupto abscessu, pus educitur, nunc purum, nunc fœculentum, nõ nunq̃ sursum abscessus erumpit: quãdo et periculosior est: nonnunquã infra. Atq; ea quæ inferius tendunt, partim in uentrem & intestinum transsumuntur, partim in uesicam traductione per uasa quædam administrata,

semper autem febri hectica laborant, quoad sursum omnia fuerint educta. In quibus nisi summa adhibeatur diligentia, protinus saniosa illa collectio, tabem accersit, dum pulmo exulcerationem sustinet. Simulatque uero phthisis confirmata fuerit, genæ liuescunt, sudores in frõte, ac ceruice defluunt, carnes consumuntur, ungues curuantur, pinguesq; exalbidi, uel pallidi apparent. Malo iam uincente, uenter turbatur, præcordia sursum conuelluntur, sitis ipsos magis conficit, cibiq; fastidium urget, & id quod sursum uergit uehementer, fœdi odoris est.

CVRATIO.

Primum igitur puris concoctio adiuuanda est, fomentis per spongias, & cataplasmatis, ex hordei farinis cum ficis pinguibus incoctis, resina modica, columbarum fimo, nitro, & hebisco. Rupturam uomicæ promouet etiam sani lateris incubitus. mulsæ autem sorbitio interposito tempore, & ptisanæ cremoris cum melle. Valentiores, bibant decoctum quoque hyssopi, & thymi cum melle. opitulatur rupturę, & salsorum esus, & catapotia hieræ diacolocynthidos dormituro data. At ubi pus excerni cœperit, iterũ dabitur hyssopi, iridis, & dulcis radicis, decoctorum in mulsa dilutum, uel dulcis radicula cum sisamo detrita. Item pollen, mulsa & oleo incoctus superaccommodatur. Quòd si ulcus curationi sit rebelle, composito utendum est, puta medicamento ex marrubio, simplici & composito. item eo quod eruis constat, necnon dodecatheo & phyloxeno appellatis. Verum in tabem quæ phthisis dicitur decidentibus, porra capitata, quæ chondri & ptisanę iure contabuerint, exhibentur: quæ simul per se bis cocta offeruntur. Potus, aqua cœlestis erit, atque mulsa inde confecta. Extrinsecus applicantur per initia, ubi conquierit malum, cataplasma ex semine lini: & pollinis decocto, fœnugræci, uel maluæ, olei, mellis & foliorum altheæ. Inde tempore quodam intermisso, ad cerata ex butyro, cyprino, laurino, & iride transitus est. quin & emplastri

Mnaſei uſus conducit. Verum ſi thorax fluxione infeſtetur, medicamentum ex ſalicibus confectum recte imponitur, atq; ſuperius in purulentis ſimplicia dicta, nonnullaq; compoſita ipſis propinantur. Tuſſi uero grauiter affligente, thymum, hyſſopum cum ſucco radiculæ dulcis melle diſcocto excepta, formataq;, ſub lingua tenenda dantur. Cæterum conueniet ipſis & antidotum Mythridatis, diebus intercedentibus: ſic quod uiperis conſtat. Optimum uero auxilium eſt, & boli armeni potio. Item Eſdrę antidotum, nihilo prædictis minus proficit.

DE LATERALI DOLORE, qui pleuritis dicitur. Cap. XXXIII.

Pleuritis qui nobis lateralis dolor appellatur, proprie inflammatio eſt membranæ, quæ coſtas ſuccingit. Huic accedit ſpirandi difficultas, tuſſis, febris continua, dolor à ſumma humerorum compage, ad extremas coſtarum cartilagines pertinens. Sed pleuriticus morbus à iocinoris inflammatione, in qua etiã omnia modo comprehenſa apparent, his notis diſcernetur. Illi nanque dolor punctilis adeſt, tuſſis aliàs ſicca, cum & crudus morbus ſignificatur, aliàs cum ſputo, qđ humoris qui morbum facit, index eſt. Rubrum ſiquidẽ & cruentum editur, cum ſanguis ſuperat. Flauum uero & ſuppallidum, cum flaua bilis: quemadmodum rurſus album, & leuiter ſpumoſum, cum pituita. ob melancholicum ſuccum nigrius: pulſumq; durum & ſerræ modo aſperum obtinent. Iocinoris autem inflammationi, neque punctilis dolor, neque pulſus adeo durus ſuperuenit, uerum tuſſis perpetuo ſicca & quæ nihil emolitur, male habet: facies colorem, decoremq; amittit. At quibus laterum morbi ex muſculorum exteriorum inflammatione creantur qui proprie pleuritici non ſunt, iis ſine tuſſi, ſine ſputo, ac pulſus duritie, tactu leniter locus affectus indoleſcit: atque ſi tumor purulentus non fuerit diſcuſſus, ad exteriora poſt ſectionem pro-

rumpit, cum pleuritis quæ inflammationi membranæ costas integentis, fertur accepta, eo non euadat. Illa namque, nisi uel extra, uel intus, purulenta colluuies, empyema dicunt expurgetur, multo citius in peripneumoniam degenerat.

CVRATIO.

Itaque si dolor ad iugulum usque peruenit, remedium est sanguis dimissus. sin autem ad præcordia descendat purgatio. Recentiores autem omnibus uenam incidūt, ueriti, ut opinor, turbationem, quam purgatio solet accersire. Quod si uires non patiantur, neutrum facere oportet. Clysteribus acribus utendum: post illos, si dolor fuerit tolerabilis, aqua muisa, & ptisanæ, uel chondri cremor propinari debet. Vbi morbus inclinauerit, porrū cremoribus recte iniicitur, uel calamynthæ, uel pulegii, uel cnidi semen, cum melle delingitur. Porrò uehemētes dolores à corporis uacuatione leniendi sunt lana calente, aut sulphurata imposita aut etiam fomentis ex milio, aut furfure per sacculos adhibitis aut ex aqua calida aut oleo in uesicula. Lanasq; succidas imponere utile est cum oleo & uino ex marina pręparato. Vel sal iniicere uel cataplasma quod seminibus constat ex discocto chamæmeli, althcæ, uel ficorum pinguium, iridis, absinthii, mellis modico cum oleo nardino. Quarto die cibi erunt sorbitiones cum mellis momento. à septimo autem linctus ex amygdalis, & cnidi semine, melle contritis dabitur, uel eclegma quod ex butyro & melle coctum est, utendumq; medicamento ex melle cocto, quod quia sub lingua tenetur, Græci uocant hypoglottida. Epithemata conuenient tum quod à graui odore dysodes nuncupant, tum quod constat sampsucho. Item emplastrum pereganera dictum, locis dolentibus utiliter accommodatur. Præterea ad curationem bulbi cum axungia cocti frequenter fuerunt abunde. Aluo iniici debet ab inferioribus partibus medicamen, ex butyro & terebinthina. At

efficacius eclegma est ex fructu piceæ,amygdalis amaris,lini semine,nucleo pineo, & amylo æquali portione cum melle. Quos torquent uigiliæ,medicamen ex papauere salubriter delingunt. Ex antidotis & Athanasia, & aliis ad hoc compositis utemur. Post quartumdecimum diem,si malum remanet,cucurbitulæ ipsis admoueri,tenuiorq; seruari uictus debet. Deinde morbo inclinante galneo æger credetur, frigus uitabit, firmiore recreabitur cibo. At si inflammatio membranæ costas integentis non discussa,in pus transire uideatur,supra cõmemoratis utendum.

AD LATERVM DOLORES SINE FEBRI.

Laterum doloribus sine febri,bdellium medetur, & costus,& brassicæ caulium combustarũ cineri adipiq; mixta. Nam id medicamenti affatim digerit.

DE CORDIS AFFECTIBUS. Cap. XXXIIII.

Cordis affectus si quidem primario accidit,omni destitutus medicorum auxilio, in maturam mortem præcipitat,nempe cum inflammationem, erysipelata,& intemperies calidas in acutissimis febribus ipsum experitur, item sauguinis profluuium ex sinistri uentriculi uulnere. At si consortii lege afficiatur,cerebro iocinore,ore uentriculi laborante, tum si ob tristitiam, metumq;,& alias plerasque causas,syncopen appellatam sustinebit in qua subito uires uniuersæ collabũtur. Notæ ipsius sunt,resolutio, animæ defectus, pulsuum paruitas,extrema frigida,& in sudorem prorumpentia. Quæ inquam,syncope si ualida est,medicinæ locus nõ est. Si uires adhuc tantillum constant,aliquando ad sanitatem recursus est. Itidem ualentes cordis palpitationes sæpe ex sanguinis in eo concepti copia,aut feruore cõtrahuntur. Idem uero cor si incaluerit,magnam crebrãq; edit respirationem: si refrixerit, exiguam & raram. Sed quomodo cordis syncope possit emendari,secun-

ĉdo uolumine, inter ea quæ febribus superueniũt, sumus executi. Tantum uero hic adiiciendum est, si casus euincit ubi extrema perfricata fuerint, inunctaq;, puluerem est uiæ pauimento aliave refrigeria particulis sudore difflatis inicere prodest. tũ myrtus detrita, uel cimolia creta, uel electrum, uel malicorium cum manna, uel terra samia cum gummi recte inducetur. Extremis autem frigentibus adusq; inguina & alas sinapi, uel pyrethrũ, uel adarce imponitur. Cibus erit panis ex aqua, aut uino frigido temperato, suum ungulæ, articuli, rostra, alæ, omniaq; frigida. Capiti frontiq; omphacinũ, aut astringens aliquod cum gummi imponitur, uel rosarum decocto. Præcordiis & stomacho cataplasma admouebitur ex palmulis, rosis, œnanthe, acacia, hypocystide & alumine.

DE PALPITATIONE CORDIS.

Noui, Galenus inquit, qui annis singulis uerno tempore, cordis palpitatione affligeretur. Aduersus quam uenæ sectionem triennium expertus commodam quarto anno sanguinem prius misit quàm morbo corriperetur, atque ita securus fuit: eoq; modo multis subsequentibus annis factitauit, & conuenienti uictus ratione usus est. attamen & hic ante senectutem, fato functus est, quẽ admostum alii quoque omnes, nonnulli in febribus acutis subita syncope oppressi similiter interierunt. alii ipsorum etiam citra syncopen, ueluti apoplexia tentati. Complures repente diem obierunt, annos nati minus L. magis uero XL.

DE MAMILLARVM AFFECTIBUS. Cap. XXXV.

LAc à partu sæpe casei modo coactum mamillis inflammationes parit. Vtendum igitur per initia est hisce rebus spongia mollis posca egelida imbuta, expressaq; loco fasciis superaccommodatur: uel palmulæ cum pane ex posca contritæ, uel ouo toto utendũ est cum rosaceo, & cerati momento, uel alumine

psyllioq; cum coriano, uel portulaca delinitur. Vel lapis pyrites tritus cum cerato impositus illigatur. At distentione oborta, uel lacte in grumos concreto, panis ex hydrelæo, aut mulso iniicitur. Aut panis cum perdicii herba uiridi simul & cerato bis quotidie, aut lomentum cum hydromelite, uel sapa applicatur. Quòd si uero grauitatem non tolerauerint, superfusione utendum est ex dulci oleo calente, per lanas delicatiores. Fotus autem adhibendi ex fauore calidæ aquæ, uel decocto fœnugræci, uel altheæ, uel apii seminis. Delinere uero mamillas conuenit polline farinaceo cum semine lini, aut fœnugræco cum hydromelite, aut sesamo quod cum melle aut butyro sit leuigatum. Cæterum lactare cautio est. nam maior per exuctionem materies illuc citabitur. Inclinante autem inflammatione, cerata hæc rectè inducuntur, beta oleo incocta quoad intabuerit, ipsa quidem proiicitur, oleo autem ceræ modicum iungitur, usuiq; est. ALIVD. Ouorum crudorum lutea decem, cerato miscentur, cui unciæ duæ & semis ceræ, rosacei unciæ quatuor sint adiectę. Postquam rudicula agitaueris, muriæ quantum recipere potest inditur, & rursus ubi permoueris, utitor. Porrò ad mamillarum duritias, facit & medicamentum ex melle: tum omnia molliendi facultate donata. Cum tumor in abscessum uertitur, iis utendum est, quæ in parotidibus comprehensa sunt, item illis, quæ, ubi de abscessibus tractandum erit enumerabimus.

ARCHIGENIS DE EROSIONE mamillarum cum malignitate.

Vini Adriani boni sextarii uiginti, rhus, quo coriarii utũtur pondo libra, cupresſi pilularum tantundum, gallæ immaturæ nigræ pondo selibra, casſiæ tantundem. Contusa uino diebus decem commadescant, deinde mota cupresſi rudicula, ad dimidias fere coquuntur. atque tum herbæ proiiciuntur, succus coquitur dum mellis spisſitudo fiat, deinde uitreo uase reconditur. In ulce-

tribus depaſcentibus mero utitor. Si autem crasſius fuerit medicamen, uino liquandum eſt: ut applicetur mamillis depaſtis, auribus ſuppuratis, gingiuis cum infirmitate humentibus, inteſtinorum torminibus. Idem uero dolores etiam lenit, lacte dilutum. Aliæ mammarum exulcerationes communem reliquis ulceribus, curationem recipient.

QVOMODO MAMILlæ conſeruentur.

Cuminum cum aqua tritum mamillis illinitur, deinde ſpongia extrinſecus impoſita, ex poſca pectus cinctura ſtringito, à tribus diebus cumino depoſito, mamillis florem bulborum cum melle ſuperaccommodato. Et deligatum rurſus triduum finito, idq́; ter menſe facito.

ALIVD. Cicuta in pollinem detrita ad nouem dies imponitur: ſpungiaq́; extrinſecus, ſicut comprehenſum eſt pauculis diebus interpoſitis idē facito. Quin & Naxiæ cotis detrimentū uirginū mamillas conſeruat, tueturq́.

AD FOEDVM AXILLARVM odorem, ſudationesq́;. Cap. XXXVI.

ALuminis liquidi partes duæ, myrrhę pars una. Vino diſſolutis utitor. ALIVD. Molybdenam combuſtam, uinoq́, odorato extinctam, ex uino terito, myrrhæ momentum iniiciens quo ad ſordium fiat ſpisſitudo, ac utitor. ALIVD. Argenti ſpumæ pondo denariorū ſedecim, myrrhæ pōdo denariorū duū, amomi pōdo denarii unius, uino excipiātur. ALIVD. Aluminis liquidi drachme octo, amomi, myrrhæ, ſpicę nardi, ſingulorū drachmæ quatuor uino leuigatis utitor.

DE STOMACHI, PRÆCORDIORVM & uentriculi affectibus. Cap. XXXVII.

DE cibi faſtidio ꝙ febrib' ſuꝑuenit, grādi fame, q̃ græci bulimō uocāt, canino appetitu, ſtomachi ībecillitate, aī defectu, inſuꝑ ſiti, ſingultu, nauſea, et ſyncope, libro ſuꝑiore ubi de febrib' tractatū ē, abūde diſſeruim', q̃re de eiſdē rurſū dicere oportunū nō ē. At

inflammationes oris uentriculi, & iecinoris, aſtringentia miſceri deſiderant. Nam ſi ſolo relaxante præſidio curationem tentes, uitæ periculum intuleris. Ob quam cauſam, ſiue oleum fuerit quod ſuperfunditur, ſiue cataplaſma, recte adiicitur aſtringens aliquod, uerbi cauſa, abſinthium, uel nardinum unguētum, uel melinum, uel cydonium incoctum. Ceratum uero eius notæ eſt quo ſubinde utimur ceræ candidæ uncia, per æſtatem drachmis ſeptem, aloes, maſtichæ, ſingulis denariis, olei omphacini uel melini, & nardini in uſu quantum ad ſpiſſitudinem ſatis eſt. Sin maiorem requirat aſtrictionem tanta ſtomachi imbecillitas, ut ne cibis quidem ſit retinendis, recte miſcetur et omphacini drachma, aut abſinthii ſucci æqualis menſura, & tertio ad hæc hypociſtidis, œnanthæ, & rhus ſucci. Deinde ceratæ modus adiungendus eſt, qui aliorum medicaminum numero proportione reſpondeat. Quòd ſi inueteraſcit inflammatio, indureſcitq;, tunc uaria magis applicare oportet, tum ea q̃ ex aromatis nōnihil, & emolliētibus digerētibusq; cōtinent, cuiuſmodi eſt qđ philagrianū, & qđ ab odore grato εὐώδης dicitur. Item quod ex meliloto præparatur, & uiridis iaſpidis torques à collo ſuſpenſus, ut ſtomachum contingat magno eſt præſidio. In calida autem ſtomachi ac ardente intemperie ſic ut eius reſolutio ſimul inuaſerit, uel anima deficiat, uel quoddam cibi faſtidium urgeat ex quacunque tandem occaſione præterquam febri, aqua frigida cum acoris ſucco propinatur, uel malorum cydoniorum decoctum, uel pampini uitis, uel ſeminis cucumis: uel puluis cum frigida. Verū ſtomacho ueſicam aqua frigida repletam, uel cucurbitæ ſemina imponito. Catapotia quæ ſiti reſtinguendæ ſunt, danda, ut ſupra de ſiti à nobis dictum eſt. Porrò medicamen quod ſtomachum cum infirmitate humentē refrigeret confirmetq;, iſtud eſt: Roſarum uiridium foliorum drachmæ ſex, dulcis radiculæ ſucci drachmæ quinque: uino dulci excipiuntur, & ut ſub lingua teneri

poſſint, formantur. Cæterum in quibus craſſior pituita calefieri incidiq; deſiderat, hoc medicamentum proficit: Marathri radicis corticis unciæ duæ, aceti ſextarius unus & dimidius, aloes quadrans, mellis pondo quatuor. Radices cum aceto coctæ exprimuntur abiiciunturq;. Mel autem inditum ad ſpiſſitudinem uſq; coquitur, & tunc aloe trita inſpergitur. Tria huius cochlearia cum aqua ſumuntur: quidam uero ſine aloe ipſum præparant. iam uero medicamentum dia calaminthes his idoneum eſt. Quibus autem cibus aceſſit, coriani ſeminis, drachma polentæ modo formata commode bibitur, uel maſtichæ cochlear, uel lactucæ albæ ſeminis cõchlearia duo. Compoſitũ autem hoc eſt. Piperis põdo drachma, anethi ſeminis pondo drachmæ tres, cumini põdo drachmæ quatuor: trita cochleari uno noctu ſub ſomnum uino temperato præbentur. Porrò in quibus atra bile uitioſus eſt ſtomachus & inflatione laborat, ſpongiæ in acceſſionibus aceto acerrimo imbutæ applicentur. Deinde ſi dolor remanſerit, alumen cum ære trito, melle exceptum admouetur, ſereos ſuccus bibitur uel menta potui inſpgitur. Si flatibus turget ſtomachus, & diſtenditur, calaminthes decocto, mediocris mellis piperiſq; menſura mixta exhibetur. Ad ſtomachi peruerſiones conueniunt mali granati acidi nucleorum ſucci partes tres, mentæ ſucci pars una. Vbi coxeris quoad in unitatem coierint, ante cibum myſtrum unum dato.

AD STOMACHI SALIVAM.

Acetum ſcillites, aut halmadarum oliuarum cremor, aut ſummiratis oleæ decoctum per clyſterem ab inferioribus immittitur, aut etiam minimum ex ipſo deuoratur. Inter omnia præſentiſſimum eſt, aloe aqua diluta. Ad eos autem qui cibum non continent, quos ueteres proprie ſtomachicos nominant, fœnugræci farina melli mixta, & malue ſemen tritum aridum illinitur: ceratũ uero ex cera, irini olei fece & caſtoreo.

DE CIBI FASTIDIO QVOD græci ἀνορεξίαν uocant.

Fastidium, quod anorexia dicitur, est, cum stomachus intemperie uitiosus, aut humorum redundantia cibos auersatur. Calidam intemperiem testantur, sitis, nidorosi oletosiq; ructus, si cibus præter uoluntatem sit assumptus. item si frigidiora potius & elaboratu peruicacia, hac detenti queant concoquere. Frigidam contraria indicant: neq; enim in hac ægri sitiunt: neq; frigida sustinent, & acida nonnunquam eructant. Qui humorum uitio cibum respuunt, partim ob tenuitatem ac rosionẽ illorum ita laborantes, uentriculi demorsu torquentur, nauseaq; magis & siti conficiuntur. Quibus autem humores computruerint, interdum ii etiam febricitant. At quos crassi uiscosiq; succi male habent, ii nec rosionem uentriculi, nec sitim experiuntur omnino communiter autem omnibus superuenit nausea. Porrò si in uentriculi sinus humores se receperint, etiam ex his ipsis uomitus erumpit. si infarcti tunicis adhærescunt, etiam eo quod ingesserant, sursum educto, nausea solum, non uomitu premuntur, præterquam cum cibos assumpserint. Calida intemperie adfecti, refrigerante uictu curantur, præcipue qui ex aceto assumitur. Panis igitur posca imbutus esui ipsaq; posca potui datur. Item oxygala & quam Romani melcam appellant, obsonium ex lacte intybi & lactuca, interim etiam aqua frigida, omniaq; mediocriter iuxta præsentis intemperiei contrarietatem. Nam immoderatus horum usus, non modo nõ iuuat, sed etiam sæpe insanabilem morbum efficit. Frigida intemperie laborantes, contrariis medicari oportet, uino ueteri & condito, hydrogaro cum anisi, rutæ & petroselini decocto, iam pipere ex aqua calida communi, uel etiam ipso medicamine, quod inscribitur diatrion pepereon, uel cui nomen est dia calaminthes. Dabis etiam nonnihil theriacæ ex uiperis confectæ, quæ nec ipsa, fastidio ob humorum copiam

laborantibus inidonea est, insuper allia his & alimenti & medicaminis nomine conueniunt. Sin autem humorum abundantia fastidium excitarit, tenues, mordacesq́; aut uomitu, aut per aluum euacuabis. facilem itaque uomitum reddit aqua temperata, uel mulsa dilutissima præhibita. Satius fuerit, si ante hæc, humectantia exhibeas alimenta, ueluti ptisanæ cremorem, uel ouorum lutea. Cæterum quomodo ex facili uomas, priori libro est expositum. At si difficilius æger uomat, præstat materiam ad aluum elicere copiosiore temperatoq́; alimento prius humectatam. Purgans uero medicamentum esto, uel ex aloe amarum, uel ex malis cydoniis præparatum, cui adiectum sit aliquid scammoniæ, uel quod constat rhodomelite. Si uero citra scammoniam fieri possit, melius feceris, eo quòd illa stomachum offendat, aloe potius copiosiore ipsos euacuans. Quibus crassi humores uiscosiq́; fastidii authores sũt, medeberis extenuando ipsos incidendoq́;, tum oxymelite, tum iis quæ ex hoc & ex muria componuntur, ut cappari, oliuis, sinapi & similibus. Non inepta sunt his, & quæ ex frigida intemperie laborantibus cõsulimus, maxime post uacuationem, quæ nimirum fiet oxymelite Iuliano. Extrinsecus utendum quæ fouere stomachum & corroborare queant, itẽ unguentis & malagmatis, qualia sunt potissimum quod dicitur dia omphacus, & Marciatum aliaq́; consueta unguina: insuper epithemata, Baium & euodes huiusq́; notæ reliqua. His addentur exercitia & frictiones ualẽtissimæ. Ad eos q̃ frigidi humidiq́; humoris, uel talis intemperiei uitio difficulter cõcoquunt, cibũq́; respuunt, ea q̃ ex malis cydoniis confiunt, ꝑtinent. Dico aũt quod uocant meloplacuntium, item qđ ex malorũ succo præparatur, tum qđ ex carne eorũ cõstat, præterea ex citrio confectum. Malagmata uero Marciatum ex immaturæ uuæ succo, itẽ Baion, Polyarchion atq; his finitima. Sin ulcus fuerit in stomacho, aut uentriculo, omnibus acribus & cibis

& potionibus abſtinere oportet, uti uero medicamētis quæ leniunt, puta ſorbitionibus abſq; oleo, tum iis quæ ex amylo, terra ſamia, lemnia ſphragide & lacte, uel quę melle paucisſimo conficiuntur, ut quæ purgent citra roſionem Epithema facies ex palmulis & cydoniorum carne & polenla. Ceratum ex melino, uel roſaceo cum ammoniaco & thuræ. Ad hæc Nelei epithema conducit, & emplaſtra ex ſalicibus, & iceſion. Notæ ulceris ſunt, uomitus ſanguinis, uel puris, uel etiam ramentorum.

AD SOLVTVM IMBECILLEM que ſtomachū, ut cibum non modo non concoquat, ſed etiam euomat, ualet hoc: Aloes, maſuchæ, maſtiches, ſtyracis ſinguli ſextantes, abſinthii triés œnanthæ quadrans, gleucini ſelibra, melini quadrans, uini quod ſatis eſt. Nonnulli etiam cypheos & roſarum ſingulos ſextantes miſcent. Hæc in leuorem redacta, purpura uel lana excipiuntur, ac ſtomacho imponuntur. Quidam ceræ ſe libram adiungentes, epithema ipſum faciunt.

AD STOMACHI AFFECTVS, qui ileon repræſentant, hoc eſt, uehementes & conuulſorios dolores.

Optime facit paſtillus Amazonum: inuenies autem huius ſcripturam, tum aliorum ad ſtomachum compoſitorum materiam ad calcem libri de medicamentis cōpoſitis explicatam.

DE FLATV VENTRICVLI. Cap. XXXVIII.

Flatus in uentriculo generantur, humoribus uel cibis languida caliditate in uapores diſſolutis: nam refrigeratio hoc nomine quòd extenuare ac diſſoluere non ſit idonea, nullos flatus procreat. Vehemens caliditas cum non tantum extenuet, ſed etiam diſcutiat, flatus generationem impedit: minor uero caliditas diffundit quidem & tranſmutat alimētum, uerum

minus quàm opus sit, unde flatus excitantur: quare calidis eos medicamentis extenuare connenit, cumini semine, & apii, & spōdylii, & dauci, in oleo decocto. Vbi uero adfectui adest frigiditas, ruta, bacca lauri nigella & marathrum oleo incoquuntur, misceturq; bitumen & oleum laurinum. At si inflammatio dolores comitetur, in uicem calefacientium laxantibus uteris, anethum decoquens, cui gallinæ anserisq; adipem adiicias. iam uero polii fasciculus, uel calamithæ decoctum cui mellis pauxillum cum piperis drachma sit iunctum, flatibus infestatis auxiliatur. Hæc itaq;, dum uehemens dolor inciderit, adhibenda consulo: dum mediocris, etiam fomenta ex milio sufficiunt. Cæterum cucurbita bonæ magnitudinis umbilicum undiq; comprehendens toto symptomate frequēter uniuersim liberat, castoreumq; ipsis prodest, tum ex posca potum, tum extrinsecus cū oleo sicyonio appositum, uel si cum tormine flatus incidant, medetur. Item talus suis combustus potusq; tormina & flatus tollit. Idem facit aristolochia rotunda. Iam uero aduersus dolores flatuosos ex uentris obstructione, uel crassitie, uel perfrictione obortos, uinum meracius à cibo sumptum proficit. Vbi somnus accesserit, etiam ex toto leuat affectos.

DE CHOLERA. Cap. XXXIX.

CHolera est immodica uentriculi perturbatio supra infraq; erumpens. Ciborum cruditas apparet, quæ nonnunq̄ ex magna alimentorum prauitate, interim ex uitiosorum humorum superfluo trahit originem. Si igitur nauseabundus æger est, & turbatur, cibis etiānum crudis in uentriculo manentibus aqua egelida propinari debet, deinde uomere oportet, digito, uel pinna ori indita: item alui ductione adiuuandus est stomachus. Vbi uero hæc exinanita est, conquiescere, & præcordia oleo dulci cum uini modico, uel mastichino uel ēt nardino si hyems fuerit, fouere conueniet, somnumq; accersire. Vbi iam exacta apparuerit conco

ctio, balineis & probi succi cibo utendum est. At si initio fiat immodica, sufficient quidem initio uel ea quæ secundo libro de uentris perturbatione comprehensa sunt. Sin autem perseueret corruptio, uenter concidat, pulsus minor densusq́; euadat, cataplasma adhibendũ ex palmulis cum œnanthe & acacia, item hypocistidis & malicorii succo. Adhæc offerendus est potui aquæ mediocriter frigidæ cyathus. Præstiterit rosarum, uel œnanthę, uel rhus, uel ex uite capreolorum decoctum, uel mali granati acido dulcis succus, cui mentæ pauxillum sit adiectum. Porrò si excrementa fuerint acriora, uexetq́; ardor & sitis, cucumeris semen cum aquæ cyathis tribus, tum intybi, & lactucæ in posca coctæ exhibeantur. Verũ si fluxio sisti neq̃at, uinũ quoddã austerũ, potui dandũ est: si febris absit, palmatianũ, uel aminæũ, uel spathites, uel omphacomelites: sin adsit, rethinũ, uel myrtinũ, uel cibyratici hydromeli potus cũ mica panis, uel chondro, uel alica. At si respuant cibũ frumentaciũ, fugaces fructus mandent, mespila scilicet, uel pira, uel mala cydonia, uel punica: q̃d carnosum est & durũ exspuant. Si ne his q̃dẽ auxiliis cibũ retinẽt, extrinsecus cõtra uẽtriculũ ipsum, cucurbita leuis quã maxima admouenda est, mox cibo aliquo ex prædictis recreatio uiriũ tentanda. Ad conuulsorias contractiones calida linimẽta, oleo modico imbuta musculis circumponere oportet, tum cerata liquida, q̃bus adiectũ sit aliquid castorei & sicyonii. Ante hæc extremæ partes aquæ calidæ fomẽtis nutriendæ. At si uigiliæ torquent, somnus iis quæ aduersus illas prodidimus conciliabitur. Si uires autem non prohibent, etiam medicamentum dia codion ipsis propinabitur: ubi morbus inclinauerit, ad balneum deducũtur, cibus ad refectionem pulli gallinacei erunt, columbæ, uel suum petunculi, similiaue. Alui profluuium, quod ciborum corruptela est, plerunq; sua sponte cessat. Non autem citius alimentum ægri sentiunt q̃ absoluta fiat concoctio, & corrupta euacuentur: sin autem te

manent, iis quæ in cholera dicta sunt, utendum.

DE LEVITATE INTESTINORUM quæ lienteria dicitur, & cœliaco affectu. Cap. XL.

LEuitas intestinorum quæ Græcis λειεντερία dicitur, duplici continetur discrimine: hæc ex summa intestinorum exulceratione contrahitur: quorundam uero lienteria ex cicatricibus quas excitauit dysenteria parte plurima, uel aliis oboritur fluxionibus. Altera uero ex infirmitate & languore uirium, alimenta in uentriculo continentium creatur: eademq; cum cœliaca dispositione confunditur, misceturq;. Etenim in hac languente & imbecilla uentriculi facultate, nec coquuntur, nec digeruntur alimenta, sed cruda, humentia imperfectaq; redduntur, aluo continenter fluida. Verum in utroq; leuitatis genere celerius q̃ in cœliacis, quę assumpta sunt, egeruntur, tamq; intensa est cruditas, ut alimēti assumpti genus aperte cognoscatur: atque hac nota potissimum à cœliacis discernuntur. Itaque semen lini cum palmulis ipsis illinetur. Summe aūt facit lentiscus, rubus oxymelite incoctus, cum adest inflatio cuminum miscebitur, anethumq; & ruta: augescente uero ꝓfluuio adiungemus mala cydonia, alumen liquidum, acaciam, hypocistidem, gallā, uel quædā, uel oīa. Cerata ex myrto cum uino quodā astringente. Epithemata calidiora quidem ex baccis lauri, & quod ex seminibus constat. Astringunt autē magis dia œnanthes & dia gigarton, id est ex acinis malorum punicorum. Itē quod ad Antyllum authorem refertur, et erethrii mirificum: si morbus in uetustatem incidat, etiam uentri recte applicatur dropax et ceratū ex sinapi, ipsumq; sinapi. Potiones cōueniūt, simplices qdē, arnoglossæ semē, uel lapathi, uel mali granati cortices, uel sorba arida, uel immatura, uel acor siccus ex uua aminæa, tribus obolis potus. Qui febri carent cū uini austeri cyathis sex: febricitātes aūt cū aqua pluuiali sumūt. Porrò aluus arida gallinarū potui i

ſperſa, ſtomachũ minus accendit, tũ ea q̃ urinam citant: exẽpli gratia, apiũ, adiantũ, ſimiliaq́; epota deriuationẽ moliuntur. Cõpoſita uero ſunt polyidæ ſphragis, paſtillus ex electro, itẽ ex ſpina ægyptia confectus, inſup clidiũ appellatus, & dia ſpermaton. Itẽ hoc eſt præſtantiſſimũ qđ ſeqtur: lapathi ſylueſtris ſeminis ſeſcuncia, arnoglosſæ ſeminis uncia, hypociſtidis ſucci drachmæ ſex, gũmi uel acaciæ drachmæ tres: excipiuntur cydoneorũ ad tertias decoctorũ liquore. ALIVD. Cumini, piperis, rhus ſyriaci balauſtii ſingulorum ſeſcuncia, malicorii uncia, ſilphii ſeſcuntia, aut xeris drachma potui inſpgitur, uel oxymelite macerata dãtur mane & ueſpi. ALIVD. Myrtinigræ cochleare, eiusq́; dimidiũ, aniſi, roſarũ ſiccarũ, œnanthes, ſingulorũ cochlearis dimidiũ, phœnicobalanos uiginti, in paſtillos cogito, & drachmã unam cũ aqua aut diluta uini potione porrigito. iã theriace ex uiperis optimũ his eſt præſidiũ. Cibus aũt, ſi acris & biliosa ſit deiectio, ex chõdro, oryza, alica & ſimilibus erit qbus cũ aſtringens aliquod decoquetur, pirum, malum cydoniũ, meſpilũ & id genus alia, itẽ lac diſcoctũ his ꝓdent. Potus erit, aut uinũ aquoſum, tenue, aut quoddã dulciariũ. Sin aũt pituitoſiora excernunt, contrarius ipſis cibus adhibetur, nõnulla ſtomacho gratia admiſcẽtur, aniſum, cuminũ, uel apii ſemẽ. Ad hæc lenticula bis cocta pleriſq; ipſis profluit, cũ aceto modico uel oxymelite cõmanducata. Præterea braſsicæ & ipſæ bis coctionẽ expertæ. Præſtat autẽ ſecundam ipſorum coctionẽ in poſca fieri. Vinum aſſumetur uetuſtius calidiusq́;.

DE TENESMO. Cap. XLI.

TEneſmus interdum dyſenteriam præcedit: ſæpe uero & ipſe ſolus paulatim generatus, deſinit. Eſt autem affectus hic, continua & implacabilis deſidendi cupiditas, qua nihil præter modica cruenta, uel muccoſa egeritur, quæ totius prope mali cauſa eſt: factaq́; in longanone inflammatio, mollem cedẽtemq́; tumorem, quod œdema uocant, referens, hærentium

illic excrementorum opinionem, & deiiciendi ea desiderium, mouet. Galenus memoriæ prodit etiam calculũ quendam in tenesmi constitutione per anum fuisse excretum. Subinde uero obstructionem stercoris in tenui intestino coacti, tenesmus secutus est, qui astringentibus quidem obturantibusq; remediis magis increuerit. Clysteribus autem acribus, nempe mulsa cum sale, uel stercore excreto medicamine quod emolliat, per os assumpto, ut damasceno, uel pinguibus ficis, mercuriali, sero lactis, confestim finitus est. Quòd si igitur citra talem causam, tenesmus obortus sit, conuenit inflammationẽ, calida ordei polenta & fotu ex uino, oleo myrteo, uel rosaceo, uel omphacino lumbis & pubi adhibito lenire ad ea quæ longanoni muscosa inhærescunt, mulsa indita aluo, muriaq;, sæpe demissa auxilii fuit abunde. Sufficiunt autem salis drachmæ sex in aquæ calentis hemina. Porrò dolores intentionesq; leniuntur insessu foenũ græci, uel maluæ, uel seminis lini. Alii autem & horum insessu frequenter usi sunt, rubi, myrti, cytini, lauri, cupressi, æqua singulorum uiridium portio in aqua coquitur: est autem Marcellium. Vbi alte affligit inflammatio irritationesq;, inici debent ab inferioribus partibus cremores frumentacei cum quodam astringente decocto: oleum uero dulce inditum retentumq; pluribus horis, dolorem soluit. Cum autem crebra desidendi est cupiditas, etiam agathidem spissamentis calidis sedi apponunt, aut furfures calidas in fascia, aut spongiam, aut aliquid huiusmodi.

DE TORMINIBVS QVÆ dicitur dysenteria. Cap. XLII.

CVm intestina intus exulcerantur, latini tormina, Græci dysenteriã appellant, q̃ nunc ex tenesmo, uel quadã ex prædictis alui turbatione ꝓuenit, nunc ꝑ se incipit. Excernuntur primũ biliosa, uaria: deinde subcruẽta, postremo saniei similia, cuiusmodi à mortuorũ cadaueribus solẽt ꝓfluere. At q̃ à bile nigra orit,

exitialis est: ut quæ cancrũ cum exulceratione testetur. Si igitur ab exulceratione, cruenta stercori cõmista deiici cum labore & torminibus cernantur, ulcus tenuia intestina obsidere nota est, quod per os potissimum remedia desideret. Sin autem syncerum stercus descendat, crassa: quod enæmatibus magis cedit. Porrò cum multum sanguinis priuatim excernitur, affectum, cruentam dysenteriam appellant: quanquam interim sanguis etiã nigrior, q̃ naturaliter esse debet & splendescens deiiciatur. Cum uero iecur alimentum distributum non probe conficit, & retentrix ipsius facultas, uel alteratrix imbecillis est, sæpe eiusmodi descendunt ut recens in eis caro lota esse uideatur: atque hanc iecorariam uocant dysenteriam, de qua in iocinoris affectu agemus. Itaq; utendum est communiter iis quæ in cœliacis & aliis p̃ter naturam excretionibus comprehensa sunt. Priuatim conueniunt lemnia sphragis, quæ etiam depascentem modo dysenteriam persanat, & pota & in aluum data, si intestinum mulsa prius fuerit abstersum. Deinde muria & portulacæ succus potus conuenit dysentericis: ipsaque portulaca in posca cocta esui idonea est, item arnoglossum, rubi tum fructus, tum folia, & altheæ radicis decoctum, hippuris ex aqua, nel uino bibita, eiusq; succus prodest. Mori succus immaturus exiccatus, atq; hoc magis batina mora similiter resiccata. Siccant etiam uentris fluorem oua ex aceto cocta comestaq; . Satius fuerit, si commista quibusdam ex iis quæ ad dysenteriã faciunt, frixaq; esui exhibeas. Vtilissimum his est omphacium, rhus rubens, eiusq; succus, malicorium, galla, acini uuæ, mespila, myrta, corni, cochlearum integro coctarum cinis. Compositum hoc bene facit: Cochlearũ cinis partes quatuor, gallæ partes duas, piperis partem unam, in puluerem redacta obsoniis inspergito, uel ex aqua, uel ex uino albo diluto potui dato. Generose iuuat dysentericos quos nondum ulcus putre occupauerit, & canum ossa uorantium stercus aridum, cum lacte caseato, harundine demissa assumptum. Mirifice pro-

sunt composita : nonnunquam ex ægyptia spina pastillus, interim Philippi, tum ex cornu ceruino, necnon ex seminibus pastilli: ad hæc qui ad Trigonem refertur. Iam catapotia ex macere admiranda. maxime autem commendatur & hoc: Opii, croci, lycii indici, acaciæ, rhus, thuris, gallæ, hypocistidis, malicorii, myrti, aloes, æquales singulorum portiones, nempe sesquiscrupulus ex aqua propinatur. ALIVD. Rhus drachmæ octo, gallæ, malicorii, singulorum drachmæ quatuor: cochleare unum ex uino datur. ALIVD. Rhus denarii octo, gallæ, acaciæ, gummi, singulorum denarii duo, opii denarius. Exhibetur pondo denarii ex uino tẽperato. Hoc autem eclegma ipsis conueniet: Myrti nigræ, rhus syriaci singuli sextarii, palmæ thebaicæ duo pondo, malorũ cyddniorum carnium pondo unum, mala granata acerba cum ipsis corticibus decem, uini astringentis sextarii duodecim, ad tertias decoquuntur. Percolatis librę sex mellis iniiciuntur: ad spissitudinem incocta delingũtur. Notum uero est cataplasmata quoq; ex astringentibus componenda, quorum materiam explicitã habes. Porrò enæmata propter tenesmos infestãtes, dysenteriis ex usu fuerint. Cremor oryzæ, uel chondri, uel huiusmodi alterius adipe caprillo uel hircino, tum ea quæ capite de tenesmo diximus. Si autem pus uel sanguis profluit, ex inferioribus partibus infundere oportet succum polygoni, uel arnoglossæ cum acacia, uel hypocistide, uel id genus aliquo. Sin urgeat fluxus, etiam impedimentum quoddam iniiciendũ est: cinis lanæ succidæ, uel spõgiæ recentis, pice liquida, uel sanguine bgbulo imbutæ, uel cum alumine liquido cõbustę, uel onidis succo. Huic et Andronis pastillus præstans est remedium, tum q Musæ ascribitur, ac persimiles. Insup subiecta collyria multo sunt in id efficacissima, in qbus dolor deiectionem comitatur: ubi uero ulcera intestina depascantur, q̃ fœdo excrementorum odore, tum putredine, tum quòd non statim p initia fiat, sed temporis interuallo agnoscimus,

enæmatibus,quæ crustam inducunt utemur,cuiusmodi sunt pastilli nomine Faustiani,item ex charta inscriptus, ac Bithynius,Throniusq́;. Præterea qui ex suberibus cōstat,ex lenticulæ decocto,uel cuiusdam astringentis,iniectus. Atq; enæma est ex iis quæ admodum expertus sum,acerba uua combusta. Est autem hoc concauum, unde querna glans prodiit,qua coriarii utuntur. Auripigmenti,consolidæ,rhus syriaci,æquales partes. his contusis,duo cochlearia excipito cremore oryzæ & succo anchusæ,quæ folium habet spinale, amplum nigrumq́;, quod chœrospileton appellant. Item ouorum candidi liquoris similiter ad uncias duas ternasve immittito. Epithemata uero in cœliacis enumerata sunt. Item uentris inunctiones,quæ astrictiori ac siccante constant materia cum glutinatorio quodam adhibito,gummi,thure, taurocolla,polline,in similibus cataplasmatis locum habeant. Alimentum his erit per initia, oua ex lacte. deinde sorbitiones frumentaceæ per se, & cum lacte,item lac mediocriter coctum maxime commendatur. holerum usus non est necessarius, attamen gustandas exhibebis endiuiam coctam,intybum,arnoglossam,brassicam bis coctam, poma astringentia, carnibus ipsorum reiectis, uel aliis quæ aspirare intestina possunt. Verum si multa sit caloris intemperies, etiam intybus cruda esui danda est,& aqua potioni frigida. Alia uero potabilis aqua cœlestis esto: si laborauerit stomachns,uinum quoque propinandum est. Postea ex aucupio ficciora & concoctioni morigera sumuntur,balineis dulcibus utentur, à quibus si fluxionem experiantur,spongiam magnam, uel panis siliginei micas uino ascalonitæ, uel quodam astringente calido imbutas,toti uentri imponere oportet contra quem cum deligaueris,sic lauare iubeto.

DE MORBO INTESTINI plenioris,quem Græci colicon appellant. Cap.XLIII.

Colon, cum pars sit intestini laxioris, à dextra iliũ regione procedens, ad sinisteriorẽ cinctur æ modo pertinet. Huic dolores grauissimi plures ob causas oboriuntur, uel enim cum intra eius membranulas crassus pituitosusq; humor subsidet, uel etiam cum spiritus crassior, flatulentusq; cessat, nec illinc transmittitur, uel cum inflammatio male habet intestinum, uel acres mordacesq; succi infestãt. Qui ergo humore crasso, ac pituitoso dolorem concipiunt, hi per totum abdomen in alto excruciantur, præsertim autem cum pertundi colon putant. Tormina quoque affligunt, ructus, nausea, uomitio cuiuslibet humoris, potissimum pituitæ. Aluus grauiter impedita nihil reddit, ac ne spiritum quidem transmittit. Stercus autem quandoque excretũ, bouino simile uidetur, leue & flatus plenum. Præcedẽs horum causa est, continuus ciborum quàmmaxime frigidorum, crassiq; succi usus, satietas, cruditas, otium & his finitima. Qui autem ex spiritu flatulento indolescũt tentionem magis experiuntur, & internum inflammationis feruorem: febris non ignaua urget, urinæ retentio simul & stercoris: pulsus in uentriculo exercet, sitis, ardor, nausea, bilis potius uomitiones, quæ nihil leuant malũ, summatim inter colicas affectiones, hæc est grauissima, quæ in ileum transitionem minatur. Quibus acres rodentesq; succi dolorem mouent, sicut etiam qui inflammationem experiũtur, hos ardor, sitis & uigilia torquet, imo & febriculæ, sed minus ac illos, urina redditur acris & biliosa descendunt. Sæpe alui deiectio maiorem excitat cruciatũ, grauiusq; irritant calidiores cibi potusq; assumpti. Itaque doloribus quos frigidi & glutinosi ac crassi humores contraxerunt, medebimur sic ut non uehementer calfaciamus, quippe huiusmodi humores iis quæ nimis excalfaciunt, præsidiis funduntur, ac in spiritalem potius substantiam rediguntur. Quapropter incidi, aut concoqui medicamentis debent, quæ non inflent, sed extenuent desiccentq;, modice per morbi initia

calefaciant. Prius itaque aluo stercore leuata, congrui clysteres ex oleo iniiciuntur, in quo decoctum sit cuminum, uel ruta cum adipe anserino, uel gallinæ, aut cucumis syluestris radicum decocto, aut myrrhæ drachma, melle & oleo sicyonio. Iam uero commune oleum iniectum, sæpe uitream simul pituitam expulit, ac dolorē subito finiuit. At si ob doloris uehementiam etiam enæma non retinuerint, glans aluo demittenda est, ex melle cumino, nitro, ruta, semine sicco brassicæ, caule probè deraso & muria madefacto, uel cinere brassicæ melle conspersso, cucurbita trita cum melle nitro & cumino. Glandes autem digitorum sex erunt, ut fibulam ani exuperent, sedemq; ungere oportet, ciclamini succo cum melle & nitro, uel centaureo cum melle & nitro. Si dolor non remittitur, enæma quoddam superioribus additur: Resinæ terebinthinæ uncia, uel opopanacis drachma, uel galbani drachmę quatuor, bituminis tantundē, cum nitri drachma & aquæ uncia, olei rutacii unciæ quinque, aut amplius: fotus autem partibus indolentibus superaccommodandi sunt ex cumino uel anethino, uel sicyonio oleo. Cataplasma admouendum, trispermum appellatum, cum cumino, baccis lauri, apii semine. Epithemata uero conuenient, primum diaspermaton, id est quod seminibus constat. Deinde diadaphnidón, quod est ex baccis lauri, adde diameliloton, quod melilotis constat, & Polyarchion. Insessus autem utilis ex decocto fœnugræci, altheæ, chamæmeli, arthemisiæ, anethi, lauri, & similium. Item in oleum calidum, aut hydrelæum descendere alienum non est. potui offertur absinthium, & cuminum æqua portione, uel panax cum aqua, uel castorei, anisi, piperis, singuli denarii cum oxymelite. Quod si dolor non conquierit, propinatur ipsis medicamentum diatrion pipereon uel theriaca. Iam sinapismo & dropace in remissione doloris utendum est, ac balneis naturalibus. Cæterum à balneis aquæ potabilis abstineant, nisi doloris circunstantia compellat. ubi iam

prædictorum aliquo medicamento facta prius fuerit euacuatio, ut lauent, iubebis, foueanturq; ignitis marmoribus, quibus adiicientur nitroſa quædam ſmegmata. Cum dolor eſt uehemens, mediocriter lenientibus uti conuenit, qualis eſt paſtillus ex caſtoreo, tum aluo ab inferioribus partibus inditus, tum potus ſin timaq; his medicamina. Nam quæ ualenter ſtuporem inducunt, uitare oportet. quippe paulisper quidē leniunt, ſed longiorem affectum reddunt, dū materiam incraſſant, meatusq; inteſtini condenſant. Porrò ubi pituita fuerit extenuata, purgabitur hiera amareſcente, uel his catapotiis. Aloes, euphorbii, cocci gnidii puri, ſcammoniæ æquali ſingulorum modo. dantur duobus ſcrupulis. Victus utilis erit calidior ſicciorq; per initia morbi à cibo abſtinebitur. deinde acria aſſumentur. Porra igitur ipſi exhiberi cocta cum cōdito debent, apium, aſparagus ſylueſtris cruda allia, & maxime iis qui talibus non offenduntur, ipſumq; uero conditum potione panisq; cum ipſo aſſumetur. Inſecutis diebus ēt reliqua boni ſucci alimēta concoctuq; facilia dantur, ut ſatietas cruditasq; uitetur. At ſi flatulentus ſpiritus doloris author fuerit, ſecundū clyſteres q flatus diſcutiant, potionesq;, etiam cucurbitę ꝗ maximæ cum flamma ac leues toti abdomini defixe frequenter abunde auxilii præſtiterunt. Porrò cum inflammatio inteſtinum exercet, uena in cubito aperienda eſt. Sin urinæ difficultas diſtorqueat, etiam ex malleolo ſanguis detrahi debet, & prædicta admoueri præſidia, præterquam quæ acria ſunt & ualenter purgant. enæmata uero quæ magis leniunt, item cataplaſmata & ſuperfuſiones. Ad hæc in oleum deſcendere conuenit, cucurbitulasq; ipſis defigere, & ceratum abdomini applicare quod habeat ceræ quincuncē, chamæmeli ſextantē, roſacei tantundem, lomenti ſemunciam, uitella ouorū qn que. Hæc ſucco lini ſeminis ſoluuntur. Victus tenuis ac febricitantium proprius ipſis cōuenit, quouſque inflammatio diſcutiatur. Atqui ſi propter acreis rodentesque

succos dolitant, oleum ipsis ab inferioribus partibus iniicietur, in quo fœnugræcum decoctum sit, uel althea cum molli adipe recenti anseris, uel gallinæ, uel etiam cremore ptisanæ cum rosaceo, uel succo quoque lini seminis propinatur. Antidotum ex aloe amarum, & balneis utendum ex dulci aqua; cibo sorbili ex chondro, uel ptisana, piscibus saxatilibus. In summa uniuersus uictus humidior erit & frigidior. Abstinendum acribus omnibus, cum cibis, tum medicamentis, fotuq; ex aspginibus, item cataplasmatis, uini potione & potissimũ ueteris. Cum autem dolor excruciat, etiam iis utendum est quæ sensum obstupefaciunt, nam offendunt minus aliis huiusmodi dispositiones medicamēta quæ tenues mordacesq; humores incrassant, & mediocriter refrigerant. Puto autem colicum affectum, qui etiamnum incrudescit ex huiusmodi contrahi humoribus, ut qui ab Italiæ regionibus inceperit, in aliis autem multis Romanorum reipublicæ locis pestiferæ cuiusdam luis cõtagio simul grassetur. Quamobrem plerisque in morbum comitialem, aliis in artuum resolutionem sensu incolumi, nonnullis in utraque transiit, ac eorum qui in comitialem morbum inciderunt, plures interiere. Ex illis uero qui in paralysim, non pauci euaserunt, tanquam causa, quæ ipsum tentauerit, per crisim finita. Sic igitur laborantes, medicus quidam in Italia curauit uictus quadam ratione parum fida, sed multum audaci, nempe q̃ refrigeraret. lactucas enim non coctas refrigeratasq; ipsis porrigebat, intybumq; similiter supra satietatem comedendum. Item uuas, poma, pisces dura carne præditos, omniaq; crustacea quæ uocãt Græce ὀςρακόδερμα pedes bubulos, bulbos & similia, non solum uirtute, sed & tactu frigida, uinum raro præbebat, idq; frigida temperatum, ipsamq; frigidam uel etiam poscam frigidam exhibebat, ab omni alio calido & mediocri cibo abstinens. Atque plurimos sic præter omnium opinionem persanauit, imò nonnullos qui iam in morbum

comitialem uel resolutionem prolapsi erant, propemodum sanitati restituit.

DE TENVIORIS INTESTINI morbo, qui ileos dicitur. Cap. XLIIII.

ILeos morbus est peracutus, q grauissimos moueat dolores. At quæ ei superueniũt, etiam periculo sunt grauiora. Qui enim hoc malo sunt oppressi, miserabili tandem morte pereunt, stercus per os reddentes. Contrahitur id uitii cruditatibus & obstructo recrementorum itinere, iis nimirum retentis, quæ iam corruptionem experta sunt. Item lethalium medicamentorũ potu, cumq; in scrotum descendunt intestina ac inflammationem sentiunt, coli dolore plerunq; præcedente, causamq; adferente. Pueros itaq; superfusionibus, cataplasmatis, clysteriis, glandibus & fomentis, sicut in capite de colicis comprehensum est, curare oportet. Adolescentes autem & ætate floridos modica sanguinis detractione: sin minus, uincit multas ac leues cucurbitulas toti abdomini admouere. qua autem dolent, ēt cute incisa: item perfricare & deligare, tum efficacioribus clysteriis & iniectionibus uti. Ad hæc in oleum calidum descendere, antidota purgationesq; assumere, breuiter oia quę ad colicos scripta sunt, præter eos qui ex acribus rodentibusq; succis indolescunt. Mirifice ipsis facit, uel si uomuerint, anethum coctum potumq;, mox panem in calidam demersum statim esse, dũ incalescit. Ad eos autē qui cibos non retinent, rhus & cuminum in eadem tritum potui datur in senis oxymelitis cyathis. Qui ex medicamento in ileon inciderunt, ut uomant compellendi aquæ calidæ potu. Noxiorum aũt medicamentorũ notas, quinto libro habes expressas. Deinde oleum calens propinari debet, aut iura pinguia ut denuo uomant. Diebus aliquot interpositis, theriace datur. At si obstructio nõ discutitur, lacte sciisso cũ scammoniæ, uel aloes, uel cuiusdam purgantis momento, aluum inanire confert. Si ex intestini prolapsu in scrotum affectus process

ferit, figuratis statim ipsis sublimibus in inguina compelletur delapsum intestinum, fasciaq; deligabitur.

DE RENVM ET VESICÆ affectibus, & primum de calculo. Cap. XLV.

Morborum uicinitas cognatioq;, ordinem disciplinæ transgredi nos compellit. nam communis est Colicis, & lapidem in rene habentibus aluus initio astricta, uehemens dolor, fastidium, cruditas & tormina. Propria uero colici habent omnia hæc magis intensa, nephritici minus. At colicis quidem in dexteriore ileum parte dolor excrucians usq; ad stomachũ, iecur, & lienem peruenit, nec aluus, imo nec spiritus infra transmittitur. Cum uero necessitas stercus expellit, flatulentum bouilli modo est. Interim etiam uitrea pituita excernitur, urina copiosior pituitosaq; redditur. uerum nephritici grauem in ipsis renibus dolorem, aculei infixi instar sentiunt, rectusq; testiculus indolet, femur obstupescit, directe excernunt, & sponte quidem raro, uerum clysteriis aluo citata, flatus, stercusq; biliosius egerit. urinæ autem paucæ & arenosæ magis prodeunt: meatus, per quos urina ex renibus in uesicam distillat, οὐρητῆρας Græci uocant, astringuntur. hæc indicia calculos in renibus esse fatentur, quæ adultis potius oboriuntur. in uesica autem pueris magis calculus solet concrescere, quod testatur cruda & subalbida urina cui subsideat arenosum. Pruriunt laborantes crebro, & contrectant pudenda, intenduntq;, & continue in urinam propellunt, ac stillicidio uexantur. Materiam calculis creandis suppeditat crassus terreusq; humor. Effectrix ipsorum causa est ignea renum, aut uesicæ caliditas. At in renibus quidem medicamentis uti conuenit, quæ calculos confringunt dissecantq;. non autem manifesto calefaciunt. Talia habentur basilicorum asparagorum radix, rubiq;, uitrum combustum graminis radix, adiantum, bdellium, lauri radicis

cortex, altheæ ſemen, cicer nigrum, arietinum, ſpongiarum calculi, acetum ſcillites, phu, meon, aſaron, carpeſion, ſaxifraga. Sion uero, & eſu, & potu prodeſt, ſcolimi radix, eryſimon, & prionitris. balneis autem uti crebro licebit, & poſtea ſtatim quædam ex prædictis bibere. Cæterum reſperſiones, cataplaſmata, fotus, inſeſſus, relaxantia & quæ leniunt, ex colicis huc transferre conuenit. Compoſitæ potiones ſunt, rutæ ſylueſtris, maluæ ſylueſtris, apii radices. incoquuntur uino, & liquor inde expreſſus temperatusq; aqua, duobus cochleariis porrigitur. ALIA POTIO. Balſami fructus, lapidis ſpongiarum, pulegii ſicci, maluæ ſylueſtris ſingulorum pares portiones. ubi tonſa fuerint, cochlear inde cum uini temperati cochleariis duobus exhibetur. Item ſanguis hircinus inarefactus, cicadæ ſiccæ ſine pennis pedibusq;, lapis Iudaicus, qui tecolithos dicitur, ex mulſo in calido balnei ſolio offertur. tum medicamenta compoſita, quæ ex ipſis præparantur. Inſuper, Fuſca nephritice, & ad hoc compoſita, condita. His accedit laudatiſſimum remedium, paſſer, qui omnium auium minimus, ſolo baſiliſco appellato maior exiſtit, eiq; ſimilis colore inter cinerium & uiride, tenui roſtro in parietibus maxime & ſepibus degens. Hic, inquam, totus ſale conditus crudusq; frequenter commanducatus, calculos iam creatos per urinam expellit, in poſterumq; generari prohibet. Combuſti integro cum pennis uniuerſus per ſe & cum pipere, phylliq; momento ex aqua mulſa potus, idem poteſt efficere. At dolorum uero acrimoniam & uigilias bona ſunt remedia Sotira, & Philonis medicamen. iam ſanguinis miſſio adhibita dolorem ſæpe leuauit, celeriter calculum emolita. Tuetur à calculis, ne fiant, cibus boni ſucci, & moderatus, dein exercitia, rarusq; leguminum omnis generis, frumentaceorumq; uſus, item caſei, lactis & quæ ex ipſa præparantur, obſoniorum, uini nigri, carnium copiæ, & omnium ſummatim

crassi succi, ac nimis calidorum acriumq́; hydrogarorũ dico, & conditorum similium. Hæc enim si obseruentur, non solum lapides nondum creatos prohibent concrescere, sed etiam iam factos, confringere, uel excernere idonea sunt. bibetur autem oxymel cum quodã simpliciore urinam citante, ueluti adianto, apio, graminis decocto. A balneo ieiunus ante uinum aquam temperatam potet, ac inter prandendum frigidam superbibat, si nihil prohibet, ubi praui humoris copiam persentiscunt, sanguine detracto, aut purgatione uacuentur. Omnium uero præsentissimum est ad calculos arcendos secundum balneum, aquam temperatam prius bibere, quàm uinum, aut aliud alimentum assumas: ac uesicæ calculos in pueris, ualentioribus emoliere præsidiis, delectu, ex supra comprehensis habito. Quòd si impendio excreuerint, aut ceruici uesicæ impegerint, recti syphonis, cathetera uocant, quassatu usus erit, aut etiam calculi incisio adhibenda, ut in parte chirurgica dicetur.

DE INFLAMMATIONE.

At si inflammatio renes, aut uesicam exerceat, quam hæ notæ testantur, loci affecti ardor, dolorq́; cum grauitate, febricula, mentis alienatio, uomitio bilis synceræ, urinæ reddendæ impotentia, & præsertim ubi uesica inflammationem experitur: sanguis statim detrahendus est, utendumq́; superfusionibus, quibus leniendi potestas est, & cataplasmatis ex ruta, anetho, fœnugræco, altheæ radice, clysteriisq́; mollibus, & iniectionibus ex oleo, papauere, adipe anserino. In uesicæ affectu etiam, opii semiobulum cum myrrha, croco, & oleo, in aluum demitti, mulsaq́; potui sumi debet, ab iis abstineri quæ ualde urinam citant, ac multa potio uitãda, nisi acris biliosusq́; humor superet, tunc enim potui quoq; liberaliori indulgendum est ac cumulato, qui ex aliquo citra rosionem, urinam mouente, sumetur. Seminis lini partes duæ amyli pars una, cochleare ex aqua datur, item cucumeris & peponis semen. Cum ardorem igneum re-

nes sentiunt, linimenta ex uino rosaceo, uel aqua rosacea, uel melino superaccommodantur, aut ceratum ex cera & rosaceo, chamæmelinoq́; uel melino & luteis ouorum confectum cum aceti paululo, uel polygoni succo imponitur. Postea etiam medicamentum quod à succis diachylon dicitur, cum chamæmelino adhibetur. calida nimium uitanda, quod uomicam suscitent, item quæ impendio refrigerant, quippe ab his renes facile in duriciem occallescunt. Ad hæc balneis, cum inflammatio instar abstinendum: uictus qui in febribus dari solet, & ab inflammatione arcenda nomen sortitur, utilis est.

DE ABSCESSV ET EXVLCERATIONE PARTIUM PER QUAS URINA DESCENDIT, οὐρήτικας Græci uocant.

Dolores circa ilia oborti, horror inæqualis, & febris inordinata, abscessum in renibus fatentur. In uesica aũt præter commemorata, loci cruciatus testatur. Cæterum affectus renum, hac nota deprehenditur. si homo in sanum recumbens latus, in opposito percipiat dolorem ceu quodam ex rene suspenso in quibus utendum est insessu ex hydrelęo, item cataplasmatis ex polline, oleo & resina uel erui farina, cum melle, uel cardamomo uel columbæ stercore, cum ficis pinguibus. Pus autem per urinas confarctim excretum, abscessum esse ruptum, & ulcus in particula ostendit. Quoniam uero etiam sine abscessu, instrumenta per quæ urina fertur exulcerationi patent, uase, aut rupto, aut exeso, materia acri uel lapide perrodente, distinguenda est renum exulceratio, ab ea quæ uesicam exercet, uel meatus quos οὐρητῆρας uocãt hoc pacto. Renibus quidem exulceratis in lumbis dolorem cum grauitate & sine impedimento urina redditur, cui pus mixtum reperitur, carnosis particulis innatãtibus, uesica autem exulcerationem experta, tormẽtum uehemens in pube imoq́; uentre mouet, urinæ difficultas urget, pus ubi redditũ est, subsidet, squamulæ fœdi

odoris, uel laminis similes insunt. Porrò furfuracea subsidentia uesicam scabie laborare notant, si meatus urinarii sint exulcerati, etiam puris mixtura medio quodammodo habet, & pilis similia potius in lotio feruntur, laborq; mediam inter renem & uesicam, regionem occupat. Si autem pus aut sanguis excernatur, idq; citra urinam, nullius particulæ ex prædictis, sed pudẽdorum exulceratio significatur. Itaque cum uasa urinæ dicata exulcerationem sentiunt, aqua mulsa bibitur, aut fœnu græci decoctum cum melle, aut cucumeris semen cum passo. Pus reddentibus per urinam, bolus armenus datur, aut ferularum combustarum cinis, quantum tribus digitis comprehendi potest, ex passo, item lactis potio uehementer his auxiliatur. Composita autem hæc, seminis lini, seminis cucumeris, tragacanthæ, singulorum drachmæ duæ: pastilli finguntur. ALIVD Nuclei pinei numero uiginti, cucumeris domestici seminis† grana quadraginta, amyli, thuris, nardi, singulorum drachma, seminis apii drachmæ quinq;. Nardus, apium, in aquæ sextario coquuntur, mox horum iuri reliqua miscentur, postea cyathi duo potui dantur. Archigenes in epistola ad Atticum iubet, cum urinæ difficultas urget, papaueris albi torridi seminis detriti drachmam unam capi, quæ decocto iunci rotundi. aut calami, aut dulcis radicis inspergatur. Dolores autem ex ulceribus contractos hoc lenit: cucumeris domestici purgati seminis grana numero triginta, nuclei pinei duodecim, amygdala amara corticibus exuta triginta quinq; *lapathi seminis, apii, alterci seminis, singulorum drachmæ tres, cicutæ seminis, drachmæ quatuor croci quantum ad colorem satis est. Ieiunus quotidie assumet cũ lacte, aut passo. Mitius erit si pro nucleis pineis maluę seminis æqualem modum inicias. Elidere autem potest, inquit, uesicæ exulcerationes etiam cyphi & antidota inde confecta. Ego uero in uetustioribus hoc usus, nunquam aliud desideraui: chamædryos, chamæpyteos singulorum

† Græcũ exẽplar uidetur deprauatũ. Galenus unde hic aduerbum sumpsit, hẽt ut hic scriptum est. Item Alexãder

* Hæc in exẽplari utroq; desiderabantur ex Galeno & Alexãdro instaurata.

drachmæ uigintiquatuor, aſari, piperis albi ſingulorum drachmæ ſeptem, cinnamomi drachma, optime detriti cochlearia duo ex paſſo cretico, porrigo, ſi febris adſit, ex aquæ cyathis tribus, ubi uero mordax eſt exulceratio, etiam amyli duabus heminis & cucumeris ſeminibus quindecim adiectis, uoti compos euaſi. Hæc quidem ex Archigenis ſcriptis ſunt. Item medicamenta diaphyſalidon, id eſt, ex ueſicariis, & antidotum ex ſyluestris maluæ ſemine, nec non ex tragematis confectum benefacit. Pubi pectiniq; cerata imponuntur ex hyſſopo lota, butyro, adipe anſerino, ſtyrace. In ueſicam autem infunditur clyſterio mulſa dilutisſima, uel lac cum paululo mellis, uel cum cucumeris ſemine, uel candido oui liquore cum pompholige uel dictorum medicaminum aliquo. Si ulcus paſcendo ſerpit, paſtillus ex carta immittendus eſt, aut Bithynius: cataplaſma ex palmulis & uuis pasſis cum galla, acacia, hypociſtide, & alumine debet imponi.

DE SANGVINIS RENVM PROFLVVIO.

Renes infirmi lotium ſubinde retinere nequeunt, ſed patentiores redditi ſanguinis nonnihil ex uenæ ore laxant, aliasq; crasſicies remittunt. Sæpe renes etiam iuxta circuitum quemadmodum ora uenarum in ano extantium αἱμορροΐδας dicunt, ſanguinis profluuio laborant. Inaniti ſubleuantur, in quibus nihil ſubito tentandũ eſt, ſi ſanguinis curſus ſiſtatur. At ſi fluxus eius perſeueret, uena in cubito aperitur, ac medicamentis quæ ad ſanguinis ſputum, aliaq; ipſius profluuia inſcribuntur, in renibus ac ueſica ſanguinem fundentibus, utendum eſt. Præclare facit ſymphyti radix, & tragacanthum uino maceratum. Ad hæc polygoni & plãtaginis ſuccus, cũ poſca, aut amygdalana amara cũ paſſo. Vel hoc aluminis ſciſſi drachma, tragacãthi drachmæ duæ, gũmi oboli q̃nq; ex paſſo: crudaq; polenta illinitur ex poſca,

& rosaceo,aut cataplasma ex palmulis & pane siligineo cum acacia,uel hypocistide,in uino astringenti, uel posca decoctis. Cum uesica cruorem edit,etiam cucurbitulas in iliis & coxēdicibus defigemus. Cæterum particula quæ sanguinem fundit,hisce notis agnoscitur, loci dolore,& quòd sanguis urinæ miscetur, aut econtrario,ueluti in pure comprehensum est. Concretus in uesica sanguis inde adeo deprehenditur, quòd post illum urina subito cohibeatur,& fibræ quædam(ut uerisimile est)aut humiditates cruentæ emanent. Datur autem potui artemisiæ dilutum,heliochrysiq́;, uel cunilæ, uel radiculæ semē.uel liquor silphii,uel cyrenaicus, uel apii succus,singula in aceto temperata:aut leporis coagulū, aut hinnuli aut hœdi in oxymelite, aut myrrha stillaticia cum oleo,spōgiaq́; à foris ex muria, uel myrrhastillaticia calida accommodatur. Quod si uitium his non abigitur, secatur pubes,quemadmodum in calculosis, ablatisq́; grummis commode curantur.

DE RENVM DVRITIA.

Quæ durities in renibus contrahuntur,nullum sane dolorem mouent, sed uidentur renes ipsi tanquam ab iliis suspendi, coxæ stupent, crura uacillant, urina modica egeritur. Totus deniq; habitus iis potissimū q aqua subter cutē laborant,similis est. hi emolliuntur ceratis,malagmatis frictionibus et fomentis. Ad hæc quę urinam cient,assumuntur,aluusq́; subduci debet.

DE DIABETE.

Cum potio,protinus qualis assumpta est transmittitur, diabetes uitium appellatur. Qui igitur eo sunt occupati,immodica siti conficiuntur, unde quoque dipsacon, Græci idē mali nominant. Origo ipsius ex retētricis renū facultatis impotentia contrahitur,attractricis autem tanto robore,ut totum corpus ob immodicum calorem exhauriat. Itaque aduersus hunc pugnantes, cibum pleniorem, quiq́; difficulter confici queat, nec liquidus sit, offeremus, ueluti alicam cum rosato,

uel rhodomelo,uel aqua mulsa uel uino non uetusto, uel alioqui calido.Ex oleribus autem intybum,serim,lactucas.inter pisces erunt saxatiles:suum petunculi,uulue pira,poma mala punica,& frigida potio.Item polygoni succus,heleniumq́; recte ipsis propinatur ex uino nigro,palmularumq́; & myrti dilutum,præcordiis & renibus illinitur polenta ex aceto rosaceo,folia uitis, cotyledonis,parietariæ,portulacæ.sudores excitandi, uomitusq́; à potu frigido,omnibus quæ urinam mouent,abstinendum. At sanguinem per initia mittere non fuerit alienum.

DE STILLICIDIO VRINÆ & eius difficultate.

Cum neq; inflammatio,neq; calculus,neq; aliud quippiam ex prædictis infestat,urina autem acris,totusq́; habitus apparet, uel etiam reliqua signa bilem testantur, ex hac uel urinæ difficultas,uel stillicidium contrahitur. Quare ex usu sunt quæ hanc inalterant contẽperantq́;, ptisanæ cremor,pisces balnea uictusq́; idoneus: acria uitãda sunt,uinum,exercitia,ira & tarda comestio. Quod si urinæ tenuitas,alborq́; & reliqua signa frigidam fateantnr intemperiem,conueniet uinum calidum,condita, tum quæ urinam cient & medicamina & cibi,ad hæc insessus calidiores.At si pręter alborem, etiam crassicies in urina appareat,pituitosus humor censendus est, qui ceruicem uesicæ obstruxerit,ubi utendum est oxymelite,tum decoctis hyssopi pulegii, uel origani, uel thymi uel silphii cum aqua mulsa,item superfusionibus calidioribus.siue autem humor crassus,siue calculus, siue grumus,uel eius generis aliquid obstruens,urinæ transitum impediat,siphonem rectum indere ex usu est, nisi particulæ inflammatio prohibeat. Porrò in febribus urinæ difficultati medemur,superfuso rutaceo, uel anethino, uel ueteri oleo.Si aluus astricta est, iniicietur ab inferiori parte decoctum fœnugræci,uel maluæ, uincitq; insidere ægrotantes in hydreleum, uel aliquod dictarum

specierum decoctum cum oleo. Ceratum hoc magnifice proficit, syluestris maluæ radices in sicyonio cũ aqua modica decoctæ donec frigant, ipsæ quidem proiiciuntur, succus autem oleo miscetur, rutæ quarta pars, ceræ & castorii quantum sufficit.

DE VESICA RESOLVTA.

Vesicæ resolutionem nunc urinæ difficultas, nunc spontanea ipsius remissio comitatur, ut in ipso capite de resolutione supra expositum est.

DE VRINÆ INCONTINENTIA.

Musculus, qui ceruicem uesicæ mouet, relaxatus, hoc mali generat. Quare pueris etiam maxima ex parte solet accidere. Itaque roborantibus potissimum uti conuenit. exempli gratia, œnelæo calido & similibus, obsunt etiam quæ ualide refrigerant: calidis fouendi potius ægri, quatenus fieri potest. Etenim refrigeratio ueluti resolutionis uim molitur. naturaliter autem hæc uitio huic opitulantur. Gallinæ guttur combustum ieiuno bibendum in aqua tepida præbetur, uel leucanthemi flores similiter, uel leporis testiculus tostus ex uino odorato cõtra hæc uitia bibitur. Et calaminthæ myrrhæq; ante cœnam potio salutaris est, uel rutæ syluestris semen torrefactum per triduum exhibetur. Cæterum pudenda eius q hoc detinetur uitio, cimolia cum succo herbæ perdicii perunguntur.

DE IOCINORIS AFFEbus: Cap. XLVI.

IEcur pluribus uitiis opportunum est. nã mòdo imbecillitas, modo inflammatio, modo erysipelas, modo scirrus, modo abscessus afficit. Interdum exulceratio, interdum obstructio exercet. Primum de infirmitate ipsius dicendum est, à qua proprie iocinorosos nominare ægrotantes consueuerunt. Si ergo aluus in cremorem conuersa uerum liquidiora deiiciat alimento minus probe, aut neutiquam in iecur digesto, sic tamen ut uenlriculus à noxa sit immunis, attractricem uisceris

facultatem infirmari suspicio est. Si uero in eis recens caro lota esse uideatur, alteratricem, tum eam quæ sanguini creando est dicata. At si calida male habet intemperies, recrementum alui temporis spatio fœculentius apparet, adeoq; fœtidũ, bilis colore suo insignis, crassaq; descendit. quando etiam iocinoris substantia, totumq; ipsius corpus absumitur, urget febris, cibi fastidium, & biliosus uomitus. Cum autem frigida affligit intemperies, neque frequens, neque copiosa aluus est: quippe affectus longius prorogatur, & certis diebus uẽter cumulatus deiiciet, sed minus fœtida ceu sanguinis crassi fœcem, ut prope atra bilis uideatur. Item uaria deiectio ac figuratior, frigidam notat intemperiem, in qua febris languida apparet, facies non collabitur, maior ciborum appetentia inest. Horum uitiorum alterutri si accedat siccitas, recrementa erunt sicciora, magisq; ægri sitient. si humiditas, liquidiora & copiosiora, tum sitis minus excruciat. At si inflammatio iecur infestat, omnibus quidem ex æquo dextra darte sub præcordiis dolor est: idemq; ad iugulum supra, ad costas spurias infra peruenit. Huic dolori accedit febris acuta, tussis sicca, sitis, cibi fastidiũ, spiritus difficultas, lingua primo rubra apparet, mox nigra. interdum bilis euomitur, & aluus non respondet.

Quoniam autem similia pleuriticis signa existunt, quomodo hos ab illis discernas, capite de pleuritide comprehensum est. Si uero Erysipelate iecur conflictetur, inflammatio ardorq; gliscit, tabes comitatur. Quando caua iecoris pars priuatam sentit inflammationem, nausea adest, uomitus, cibi fastidium, & ardor intenditur, anima deficit, & sæpe eadem uisceris regio refrigescit, ut aqua subter cutem transfundi inde incipiat. Rursus si gibbam ipsius regionem inflammatio exerceat, præter alia superius commemorata, tumor quoque manifestus in superficie oculis & tactui conspicuus est. hæc quidem ualidam grandemque inflammationem testantur. sin obscura quædam fuerit,

iubebimus ægro, magnam edat respirationem. Et si dextra parte præcordia dolere asserat, moderata iecoris inflammatio censebitur. Quod si oblongus inflammationis tumor, qua musculi abdominis recti porriguntur appareat, sed ita ut nullum ex prædictis adsit, illos ipsos eadem occupari agnoscemus. Verum si grauitas, distentio, dolorq́;, dextra parte sub præcordiis sentiatur, nullo substante tumore, nulla febri urgente, uenarum signatur obstructio, quà uenæ portas & concaua iocinoris perreptantes iis quæ per gybba ipsius excurrunt, committuntur. Itaque si in abscessum erumpit inflammatio, dolor & distentio ipsis increscit, rigores sine ratione accedũt, dolentesq́, iocinore, in sinistrum magis latus decumbere nequeunt, rupto autem abscessu, uel per urinas, uel ꝑ aluum cumulata puris subluuies prorumpit. At si tumor in duritiem quam σκιρρὸν dicunt Græci, deciderit, dolores quidem remittunt. sed tumor cum duritie est conspicuus, quæ ambiunt partes extenuantur, & tempore procedente difficulter poterunt discerni. Quippe aqua inter cutem protinus comitatur, & tota præcordia humiditate conteguntur. Itaque aduersus calidam iecoris intemperiem, refrigerantibus, tum iis quę uiscus mediocriter confirment. uti consilium est. id autem præstat seris & cichorium, interim crudum, interim coctum, cum coriano assumptum. item decoctum ipsius. succusq́; epotus, denique mulsæ iniectus & calidis, & frigidis iocinoris uitiis opitulatur. Eiusdem generis sunt, intybus esculenta, & cicerbita quæ sonchos Græce dicitur. Benefacit etiam mali medici cyathus in aquam mulsam demissus, similiterq́; filicis succus. At si cum obstructione mediocris affligat intemperies, ea ex uino quodam tenui, & quod urinæ mouende est, porriguntur. Catapotium uero quod recipiet cichorii drachmas quatuor, chamepyteos radicis drachmas *quatuor trita cũ melle cocto dantur ad nucis auellanæ magnitudinem, quibus aquæ calide cyathos tres superbibere conuenit, iam ex

* Galenus habet octo. Alexãder addit intybi drachmas tres.

opio & semine alterci confecta propinantur, ipsumque Philonis antidotum. In quibus calor intenditur, etiam rosaceum primi meriti ipsis, uel melinum potui datur. Esui, ptisanæ cremor, uel chondrum cum hydrorosato, similiter panis ex aqua, cum quadam id genus dulci potione. Et summatim cibi erunt, qui mediocriter refrigerant, non obstruunt: uinum omnino circunciditur, nisi alteram ob causam, nempe stomachi imbecillitatem, hoc requirant: tum enim tenue & q̃d Græci ὀλιγοφόρον uocant, & dilutum aliquod exhibetur. Ac Erysipelas quoque in eum modum curabitur. At ubi iecur perfrixerit, contrariis pugnandum est. panis igitur recte cum uino assumitur, item brassica bis terve incocta, castaneasq́; esse confert & uuas passas, tum ex gallinis quod satis est. Vinum ab eupatorio, uel asaro, uel medicamẽto diapepereon assumpto bibitur. Iam ex iis quæ prius ad cœliacos & dysentericos inscripta sunt, idonea deligi debent: cyphoides autem appellate compositiones, ad calidas intemperies neutiquam conueniunt, nisi modica quædam caliditas cum humiditate copiosiore oborta fuerit. Cæterum ad frigidas optima sunt remedia, magisq́; si cum humiditate, aut iecoris obstructione euenerint. Si uero obstructio ex crassis glutinosisq́; contracta humoribus fuerit, myocantha & præsertim huius fructus datur, item lauri radicis cortex. eupatoriumq́; ex oxymelite, uel lupinorum amarorum decocto cum ruta & pipere. Ad hęc farina lupinorum pota, & capparis radicis partes duæ, costi pars una cum uino, & medicamentum diabacanu ad obstructiones quas crassi uiscosiq́; humores excitarunt salutariter sumitur: præterea iris & pistaciorum fructus cortexq́;, marrubium insuper amygdale amare, & ex ipsis pastilli, dracunculi, ariq́; radix, agaricum, acetum scillites, oxymel, iecur lupi, aridũ tritum & cochleario datum, omnibus iecoris affectibus ex uino dulci succurrit, item antidotum Theodoretum efficacissimum est iecori obstructo, indurato, inflamma-

toq; diu. Idem colicis & ictericis auxiliatur. Similiter etiam picra ex oxymelite. Cibi his dandi sunt calidiores & qui aperiundi facultatem habent: nempe porra ex oxymelite, plaustris asparagus, & capparis, reliquaq; obsonia ex condimento aliquo calefaciente, quodq; meatus distendat, incocta. Vinum tenue ac uetus utile est. uitanda sunt alimenta crassi succi, balnea crebra, eaq; potissimum à cibo. Si morbus in uetustatem incidit, etiam uenæ sectio purgatioq; adhibenda, si nihil prohibet.

Cum autem iecur inflammationem experitur, sanguis ex cubito dextro intrepide mittendus est, & copiosus si uires sufficient. Extrinsecus farina hordeacea, & fœnu græci, & semine lini cum palmulis uiscus illinetur, uel malis cotoniis, meliloti flore, absinthio, chamæmelino. Illud autem in summa præcipiendum est', ut astringentia emollientibus semper admisceantur. Epithemata uero iniici debent, tum quod ad Nileum authorem refertur, tum quòd à grato odore euodes dicitur: item Philagrianum & Apollophanis, necnon ex melilotis confectum, denique quod coptum appellatur. Porrò ad maximas inflammationes hoc ualde experientia comprobatum est: absynthii comæ, nardi gallicæ, asari, croci, singulorum uncia, iridis, myrrhæ, styracis bdellii, ammoniaci suffiminis quod thymiama appellant, singulorum unciæ duæ, medullæ uitulinæ unciæ quatuor, cerati, lentiscini libræ quatuor. Ad hæc oxymel ipsis dandũ est, simpliciaq; auxilia, nempe, asarum, nardus gallica, uel indica, iuncusq; odoratus, rotundus, petroselinum. Aluus irritanda est, urticæ, uel mercurialis, coctorum esu. In declinatione morbi, epithymum & polypodium ex mulsa porriguntur, aluusq; inaniri postulat per clysterem, initio quidem ex aqua mulsa cum sale, uel nitro, facta autem inclinatione, miscetur hyssopum, uel origanum, uel cnicum, uel centaureum & cucurbita syluestris. Caua iecoris pars per aluum: gibba per urinas expurgatur. Alimentum his dabitur, cremor ptisanæ, in

quo apium decoctum ſit. At inflammationis quæ Eryſipelatis naturam referat, curationem ſuperius ſumus executi. Abſceſſu autem facto ruptura adiuuanda cataplaſmate triſpermo, cum reſina, manna, pice, radicibus althee, columbe fimo, caprillo ſtercore: præbibitur autem ius polii & fumariæ, item ius thlapſis ad tertias decocti uel cichorii, & chamedryos radicis, uomicaq; facta, mulſa conuenit, & quæ in renibus exulceratis commemorata ſunt. Extrinſecus imponitur medicamentum Mnaſei, reliquaq; emollientia. Item Iceſion, uel quod ſalicibus conſtat. Si uero iecur induratum fuerit, parum in medicina ſpei eſt, affectu in aquam ſubter cutem decidente. Attamen emollientibus admiſcenda ſunt, ammoniacũ, bdellium, medullæ, adipes, & quæ his ſimilem potentiam obtinent. Potiones expediunt, quæ anguſtias uiſceris recludunt, abſterguntq;. Huiuſmodi ſunt q̃ urinã citant, & calculos confringunt. Ad hæc q̃ nuper ad iecoris obſtructionem dicta nobis ſunt, & cibus nimirum cõuenienter adoptatus.

DE MALO CORPORIS HABITV, qui cachexia dicitur. Cap. XLVII.

PRincipia aquarum cutem ſubeũtium, uocare noſtri malũ corporis habitum, Græci καχεξίαν conſuerunt. Auxilium eſt, niſi aliquid impedit in ſanguinis detractione, quæ paulatim ad tertium quartũve diem producitur. Sed uacuandi ſunt potiſſimũ, qui hæmorrhoidibus, aut menſtruis non reſpondentibus in morbum inciderunt, quemadmodum iis qui copia uitioſorum humorum laborant, uacuatio ſanguinis per uenam noxia eſt: purgatio autem ex hiera, quæ ſylueſtrẽ cucurbitã recipit, ꝑ multũ utilis, uictus erit tenuis, & ſiccus. Aquarũ naturaliũ uſus adhibebitur, primũ aluminoſarũ nitroſarũq;, mox ſulfuroſarũ: pluribus diebus interpoſitis aliud balneum accõmodatur, uarioq; exercitationis generi creduntur ægrotantes, maxime aũt ei, ꝙ per medicos aliptas, id eſt, reunctores adminiſtratur,

poſtea autem ueratrum aſſument: mirifice quoque iuuat ipſos & abſinthii potio, & cottabiſmi, & dropaces. Si affectus in hydropem deciderit, aquæ ſubter cutem curationi ſubiicietur, quemadmodum exponemus.

DE AQVA INTER CVtem. Cap. XLVIII.

CVm iecur interim primario, aut uehementer perfrixerit, aut inflammatiõe, aut duritia, aut alio implicitum affectu fuerit, interim lege conſortii q̃d cum aliis partibus habet, ſanguinis elaboratio non ſuccedit, ac uitium aquæ intercutis quod hydrops Græce dicitur, inde contrahitur: à quo nonnunquam ſanguinis copia cum humidi momento intra membranam, quæ peritonæos appellatur, & inteſtina colligitur, ut abdomen percuſſum tympani modo crepitum elidat: qua ratione etiam tympanias nuncupatur, qui ſtomachi, alui, & longanonis inflationi, febribusq; longis ſuperuenit. Eſt cum peritonæi, aut uuluæ in mulieribus duritie, aut ſcirro confletur. Aliquando rurſus humorum cum pauciſsimo ſpiritu abundantia, in eiſdem regionibus tanq̃ in utre quodam conſeruatur, unde malum, aſcites nominatur hydrops, & ipſe ex cauſis quas comprehendimus, contractus. Plurima uero ex parte, tum liene, tum iocinore indurato, occalleſcenteq;, item ex longis inteſtinorum profluuiis oritur, in quibus uenter intumeſcit, reliquum corpus quod alimentum non ſentiat, conſumitur. Nonnunquam etiam in tota corporis mole frigidior pituitoſiorq; ſanguis continetur, qualis partim à iecore deſcendit, partim ex tota carne corporis ueluti in aquam reſoluta emanat, ut corpus albidum, & pituitoſum emortui inſtar appareat, uocaturq; hydrops leucophlegmatias hypoſarcidios, uel anaſarca. Quem lentæ febres, malus ſtomachi habitus, hæmorrhoides diu ſuppreſſæ, fluxus muliebris, ſpiritus difficultas, uigiliæ inſolitæ, & ſine ratione oborientes, cauſæq; his conſimiles mouerunt. Curatio igitur communis ab euacuatione incipit.

incipit. Verum ascites & tympanias appellatus medicamentum requirit, quod aquam educat. Cui autem anasarca nomen est, sanguinis detractione succurrimus, maxime si affectus origo ex hæmorrhoide est, aut mẽstruis neutiquam respõdentibus, nisi malo habitu præditi sanguinem emiserint. Et hic igitur in iis qui malam corporis habitudinem sortiti sunt, per uices tentanda est uacuatio. Deinde stercus bouis gregarii aridum exacte tritum coctumq; in posca, uel oxymelite, sulfurisq; pars quarta superinspersa, toti uentris capacitati iniiciatur, uel stercora caprilla in pueri urina, uel capræ luti crassitie applicata, per uentrem summe ipsos purgat. Item cataplasmatis utendum ex fermento, ficis pinguibus, calce, nitro, iride, cardamomo, sulfure uiuo, ammoniaco, baccis lauri, agresti uua, columbarum ruralium fimo, uel omnibus, uel quibusdam ex his cum oxymelite. Post quæ epithema spongium appellatum ex caprillo stercore mirifice humiditatem uacuat, tum per latentes meatus, tum per aluum. Insequentibus diebus emplastra persiccantia imponuntur, tum quod ex salicibus est, tum quod icesium dicitur, uel quod Cureo ascribitur, uel qđ ex baccis lauri factum est, uel polyarchium, uel epithema ex seminibus præparatum. Atque hoc indubie mirificos præstat effectus, quod sequitur, quippe humores ex alto eripit: lapidis pyritis, sulfuris uiui, guttæ ammoniaci, singulorũ drachmæ duodecim, cumini drachmæ sedecim, nitri drachmæ duodecim. Excipiuntur cera modica, & terebinthina, pelliq; illita, toti uentri imponuntur. Ius radicis acteæ decoctæ in uino potui datur, uel cucumer syluestris uino austero maceratus per triduum, cyatho uno propinatur. Accessio autem fit quotidie usque ad cyathos tres. Hoc quod subiungitur, uaria constat mistura: balsami, nardi, cassiæ, cumini, dulcis radiculæ, hyperici, iunci rotundi, asari, dauci, amomi, myrrhæ, petroselini, calami aromatici, piperis, seselis, spondilii pares portiones, faciunt autem bene etiam

singula per se & omnia quæ urinæ ciendæ similem facultatem obtinent. Cæterum scilla tosta, cum melle trita & linctus modo exhibita, sine grauitate urinā mouet: coquetur autem ex aqua potabili, id quod subiungam præcipue bonum est: interioris scillæ pondo duo in uini austeri sextariis tribus adusque tertias incocta porrigito ex uino quotidie, orsus à mystro usque ad unciam. Istud urinam optime prouocat, quod recipit aluminis liquidi circa fabæ magnitudinem: ubi aqua dilueris, linteoq; percolaueris, ad tres dies propinato, uel ad unum. Conuenit etiam his picra ex oxymelite. Ad hæc Theodoretus, & ex amaris amygdalis pastillus. Plura uero aquam educunt, sed hæc usus comprobauit: gnidia grana quadraginta, aut quinquaginta, uel lathyrides uiginti, aut triginta, uel euphorbii siliquæ quinque, aut septem, uel squamæ æris drachmæ duæ, aut tres cum micis panis exceptæ, ac in orbiculos digestæ, uel sambuci radicis corticis succus epotus cum condimento, uel chamelææ foliorum, æris combusti, anisi singulorum par modus datur in aqua, per initia quidem drachma una, diebus aliquot interpositis etiam duę, aut plures. Atque insequentia, mirifica sunt catapotia: aloes, euphorbii, cocci gnidii, singulorum uncia, rhei semuncia, excipiuntur succo brassicæ, fingunturq; catapotia, dantur siliquæ septem, aut nouem. Antidotum ex gariophylo, aquam mirabiliter elicit, iam uinum quod aquæ educendæ est, dare tentabimus. Est autem infra scriptum medicamentum ad id efficacissimum, scillæ unciæ tres, seminis apii, capparis radicis corticis, piperis, singulorum drachmæ quatuor, cocci gnidii decorticati drachma, phylli drachma, malabathri galbuli duo, uini optimi heminæ duodecim, mellis crudi libræ sex. Contusa colataq; uino perfunduntur, scilla simul leuigatur, dantur cyathi tres: post humoris euacuationem, etiam theriaca utendum est, & stercoris buboli usti cochlear ex uino potum quotidie strenue auxiliatur.

item clysteres adhibendi acres, nisi uenter sua sponte humescat: tunc enim exiccare ipsum magis conuenit. Porrò in mulieribus quas aqua subter cutem male habet, etiam pessus hic utilis est. Anisi, cardamomi, cumini, nitri, aristolochiæ, fœnugræci, pulegii, ficuum interioris pares portiones susino excepta imponantur. Secundum hæc aquis naturalibus, uti continenter expedit, ad hæc ut exerceantur, sabuloq; & arena saburrentur, reliquis balneis abstineant. Quod si uero interim lauent etiam, utentur in lauacro nitro, sale, sinapi, calce & persimilibus inspersis. Hæc sane uel citra lauationem utilia sunt, aridaq; cum oleo uentri adfricata. At si id uitium est, cui anasarca nomen est, reliquas partes exerceri, quatenus licet, oportet, & siccas ad solem perfricari. Reliqua uictus ratio siccior assumetur. Cibus itaque erit salsamentum, sinapi, & allia: ex auibus syluestres, & siccæ magis. Inter olera asparagus, bis acutũ, porrum, sinapi, caucalis, reliquaq; syluestria. Obsoniis miscebitur sal theriacus, uel ammoniacus: uinum uetus, tenue, ad urinam mouendam efficax rectè bibitur. Sin autem facultas datur, ex marina aqua confectum. deinde potio liberalis uitanda est, aqua in totum. Quod si cum febri aqua subter cutem inuadat, calidioribus acrioribusq; cibis & auxiliis abstinetur, ubi permixta sunt uitia, uehementiori succurrendum est, si uero id morbi genus est, quo uenter sonitum edit, Tympanias uocatur, purgantia, & quæ uniuersum corpus emaciant, eligenda sunt, item ad urinam efficacia. His autem quæ extenuare & digerere spiritus possunt, tum intrinsecus, tum à foris utendum est. Cucurbitulæ leues crebro toti uentri suffigentur, sin id uitii male habet, in quo in uterum aqua cõtrahitur, nisi prædictis cesserit remediis, cute compuncta perniciosus humor elici debet, quod nulli alii aquæ subter cutem generi conuenit.

DE LIENOSIS. Cap. XLIX.

Lien atræ bilis excrementum, ceu limum sanguinis ab iecinore elicit naturaliter: Eius facultas attractrix, si infirma fuerit, meatusve obstructus per quem illud prius euadebat, sanguine impuro per totũ se corpus spargente, atrum morbum regium constituit. At si lienem grauitas & distentio, uel etiam dolor exerceat, meatus obstrusio ostenditur: si nihil horum euenerit, attrahendi potentiæ imbecillitas. Quin etiam si atræ bilis uomitus sine febre aliave malignitate oboritur, retinendi potestatem laborare indicium est. Sin contra, nõ attractrix naturæ uis, sed expultrix ægrotet, cibi fastidiũ accidit. Haud enim amplius atræ bilis excrementum, quod appetentiæ excitandæ est, ab liene ad uentriculi ostium defertur, eoq́; in liene obstructo obseptoq́;, inflammatio primum, cuius notæ sunt, feruor, dolor & distentio, excitatur. quæ paulopost in duritiem tumidã, scirrus dicitur, occallescit, sic ut feruor quidem dolorq́; finierit, tumor autem cum duritia maneat. Hoc pressis uitio, os fœtet, gingiuæ exeduntur, ulcera in cruribus cicatricem non recipiunt, ob quæ simul affecto iecinore, cutem subeuntes aquæ colliguntur, sicut comprehensum est. Itaq; intemperies ipsius eandem cum iecinore curationem postulat. si adest inflammatio, sanguis à cubito sinisteriore, uel ab extrema manu dimittendus est, eo quòd reuulsio longioribus interuallis fieri debeat, uel etiam propter naturæ quandam confinitatem: de inde quæ citra euidentem calorem extenuant, illinentur, admixtis quibusdam etiam nunc astringentibus: uidetur autem hanc facultatem habere suapte natura, qui uocatur flos salis. Porrò est & hoc cataplasma mirificum, fœnugræci triens, farinæ hor deaceæ, cardami, singulorum uncia, ficuum pinguium libra, uerbenacæ herbæ aridæ uncia. ficus, aceto quàm acerrimo macerantur. Deinde cum aliis iam prius tunsis incoquuntur, postea iterum coquuntur. Vel stercus caprillum

cum cruda polenta coctum ex posca illinitur. Adhibeto autem, si placet, salis florem: ad fouendum cyprino cum aceti momento, & malagmatis utitor, primum simplicioribus, quale est hoc: Ceræ sesquilibra, centaurii libra, nitri triquadrans, terebinthinæ, seminis agni, capparis radicis, singulorum quincunx. Quæ liquari possunt, cocta aridis superfunduntur. iam quod ad Nileũ autorem refertur præstantissimum est. Verum ubi inflammatio in scirrum degenerat, ualentioribus uti conuenit, ut etiam cutis summa exulceretur, quale est quod ex fimo caprillo constat, & citrinum. huc accedunt Macherionis, Curei, item ex baccis lauri confectum, & ex salicibus. Quod subsequetur, etiam ipse expertus sum, auripigmenti unciæ duæ, sandarachæ unciæ duæ, fauorum terebinthinæ libra, picis aridæ tantundem, galbani uncia, opopanacis uncia, capparis radicis corticis, glandis unguentariæ, singulorum unciæ quatuor, lachrymæ ammoniaci scrupula sex, nardini, uel cyprini scrupula quatuor. Ammoniacum etiam cum aceto applicatũ, lieni sæpe profuit, item potum scrupulis tribus quaternisve cum uno castorei, si priusquam in lauacrũ descendant, ficum pinguen comederint, sputoq; eam reddiderint, uel ammoniaci pars una, castorei tantundem: datur drachma. hæc etiam ad induratos cum tumore, proficiunt, quemadmodum capparis quoque cortex ex aceto contritus illitusq;. Idem bibitus aceto, uel oxymelite, crassos glutinososq; humores uacuat, interim sanguinem. Iam salicis cortex, consimiliter inungitur, & cinis fabrorum cum cruda polenta ex oxymelite illitus. item centaurei succus à foris impositus, epotusq;, & lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere assumptum, nec non farina ipsorum illita, & aqua in qua candens ferrum subinde extinctum est, febricitantibus per se data cyathis tribus, febri carentibus autem cum uini & aceti cyatho uno, uel lapathi syluestris radicis cum scilla tres oboli, uel chamædryos,

uel serpilli acetabulum totum. Vel oxymelitis, anagallidis, quæ cœruleum florem obtinet, duo oboli, cum posca bibuntur, uel acetum scillites, uel oxymel. Composita autem hæc, panacis radicis, guttæ ammoniaci, capparis radicis corticis, struthei, scillæ tostæ interioris æquales portiones exhibentur denari unius pondere: benefacit etiam suspiriosis, & hydropicis. ALIVD. Myricæ fructus drachmæ quatuor, piperis tãtundem, spicæ nardi drachmæ, duæ suffiminis ammoniaci totidem. Teruntur aceto scillino, instar denarii unius dantur ex oxymelite.

AD LIENEM INDVRATVM.

Cyclamini drachmæ uiginti, brioniæ drachmæ tres, dictamni drachmæ duæ, scillæ tostæ drachmæ octo, struthei drachmæ sex, capparis radicis drachmæ sex. pastillus triobolaris ex oxymelite porrigitur: & qui ex erica præparatur, non inidoneus est: cibus competit tenuis, acris, siccus: potio paucissima: adhibendæ exercitationes frictiones´q;, & sinapismi, interim etiam cucurbitulæ cum scarificatu defigendæ.

DE MORBO REGIO, QVI icteros Græce dicitur. :Cap. L.

Regius morbus, quem Græci icteron appellant, bilis est per totum corpus suffusio, modo atræ, de qua in lienosis à me dictum est, modo flauæ. Differentiis constat numerosis: quarum causę & notæ hæ sunt. Siquidem hoc uitii febricitante ægro repente ac cumulatim superueniens febrim finierit, crisim testatur, materia ex alto foras prorumpente, contractum. Medicina non indiget, ut quod balneis & moderata frictione subito discutiatur. Si autem cum febri & biliosis deiectionibus inuadat, & præcordiorum dextra parte dolor adsit, feruens iecinoris inflammatio significatur, cuius ui sanguis in bilem mutatus, per uniuersum corpus defertur. Sin autem feruor citra gra-

uitatem in ipſo ſubſtet, ex ſola iecoris calida intemperie, uitium gignitur. Si abſque febri alba deiiciantur, ueſicæ fellis malum oſtenditur, uel ipſius meatuum, ſi grauitate præcordiorum dextram partem premente, obſtruſi conſeptiq; ſint, aut citra illam uires ipſorum infirmentur, uel huius attractrix, quæ humorem atrum ex iecinore eliciat, uel illius expultrix, quæ ad inteſtina eundem protrudat. Quippe ſanguis bilioſus non expurgatus, in totum corpus diffunditur, quemadmodum in nigro arquato fieri dicebamus, ſtatim uero his etiam urinæ bilioſisſimæ affatim excernuntur. Cæterum fit etiam arquarus cum ſolidæ partes calore nimis intemperato, in bilem degenerant, ratione alimenti, quod ipſis offertur, quemadmodum in aquæ ſubter cutem genere, cui nomen anaſarca in pituitoſam humiditatem eſt mutatio, uerum hæc talis arquati diſcriminis nota eſt, nimirum quod non uniuerſus, ſed paulatim procreatur, ſic ut nullum ex commemoratis adſit. Iam uero noxii medicamenti potus, tum uirus extrinſecus à uenenato animali illatum, regium morbum parit.

Cum itaque calida iecoris intemperie, & inflammatione uiriumq; robore deſtituitur, curationem ſupra comprehenſam, ubi de ipſo agebatur admouebimus, eamq; integram in hoc transferre caput oportet, ne eadem mihi ſint repetenda. At ſi meatus conceptaculi fellis utrique ſint obſtipati, uel alter duntaxat, uenam in cubito dextro ipſis diuidi conſilium eſt. Nonnulli uero, tum his, tum illis qui ex iecore inflammato, arquatum contraxerunt, uenam propter minimum dextræ manus digitum, ſoluunt. Cataplaſmata quæ inflammationem arcent, hic utilia ſunt, & purgatio ex hiera, nec non clyſteres, potui recte datur arquaticis, apii, uel adianthi, uel lapathi, uel ſerpilli decoctorum ad tertias ſuccus, uel abſynthium potioni in-

spergitur. Præclare faciunt radiculæ succi cyathi duo, cum uini cyatho uno. Et cichorei succi cyathi bini, uel terni per se, aut cum uino poti. Sed qui iecoris inflammationi arquatum ferunt acceptum, mulsum bibent, uel decoctum tenuis aristolochiæ, uel hyperici, uel adiãthi, uel struthii, uel erythrodani similiter, uel cornus ceruini scobis drachma, cum uino, uel pastinaci syluestris decoctum in uino, ut tertia pars supersit, uel sulfuris uiui drachma in ouis sorbetur. Hæc etiam propter obstructionem arquato laborantibus ualde auxiliantur, seminis autem atriplicis scrupuli octo, cum chrysanthemo, uel alio dulci à balnei ingressu poti, uacuationem magnam præstant. Recte etiam picra datur, & sicca, & ex oxymelite, & Theodoretus. Iam ex amaris amygdalis pastillus commode porrigitur, & cinamomi quãtum tribus digitis comprehendi potest, in mulsi cyatho uno, uel aqua temperata, uel myrrhæ ad fabæ magnitudinem cum piperis granis quinque, tantundemq; cinamomi. Qui uero ex calore solidarum partium intẽperato in arquatum inciderunt, simplici frictione, exercitiis moderatis, unctione & balneis ad sanitatem reducentur, cibo humido & mediocriter refrigerante cum ptisana, intybo, seri, cichoreo, piscibusq;, uino tenui aquoso. Qui ex lethali potione, aut ex uirulentorum animalium morsibus affectu sunt impliciti, de iis quinto uolumine tractabitur. Porrò si bilis oculos faciemq; dehonestet, elaterii instar erui cum lacte muliebri naribus in balneo instillatur, et statim in solium descenditur, sed ita ne caput immergatur. Post balneum uictu recreatis, rursus unguentum in sole, naribus infundito. Benefacit etiã cyclamini succus, porri, et nigellæ. Acetum uero acerrimum naribus attrahat in solio desidens, contineatq; et pressis naribus paulisper, & mirifice uacuabitur.

DE VMBILICO PROCIDENTE. Cap. LI.

CAuſam umbilici prominentis, & quomodo id uitii manu curetur, in parte chirurgica docebimus. Quoniam uero nonnulli etiam medicamẽtis in naturalem ſtatum redierunt, ipſa hos loco dicemus. Aluminis ſciſſilis drachmæ quinque, flocium uini drachmæ octo, roſacei decem, gallæ immaturæ drachmæ due. Vino diluta, & in mellis ſpiſſitudinem redacta loco affecto reſperguntur. Extrinſecus ſpongia poſca madens ſuperiniicitur, & faſciola deligatur. ALIVD. Lomenti, gallæ, balauſtii pares portiones, coquuntur in aqua: ubi diſſoluta fuerint, tritaq́; diligenter, ſpongia, ut prædictum eſt imponuntur. ALIVD. Plũbi ſcobis drachmæ ſedecim, cicutæ, manne, ceruſſæ, hypociſtidis ſucci, ſingulorum drachma, uino diſſolutis in modum prædictum utitor.

QVOMODO IMPVBERES IMberbesq́; diu maneant, & particulæ naturales teſtesq́; ita conſeruentur, piliq́; aboleantur. Cap. LII.

CImoliæ cretæ, & ceruſſæ æquales partes, alterci ſucco excipiuntur ut ſordium ſpiſſitudo fiat, deinde oleo lentiſcino quantum ſufficit adiecto cõtundito, ac utitor. ALIVD. Cicutæ ſuccum, ſolani, alterci, lupini foliorum tenerrimorum, pſilli æqualem modum, ubi contriueris, utitor, ſed locum prius abſtergito abluitoq́;. Oportet autem pridie quàm uſurpare uelis, aquam bibere. Medicamentum pilis abolendis dicatũ pſilotrum appellatum. Aſellorum domeſticorum, qui tacti conduplicant ſeſe in orbem, pilulæ rotundiſſime ſimilem, Græci κατηκιδ' ὧν ὀνίσκων uocant, pondo denarii duo, ſandarachæ pondo denarii quatuor, calcis pondo denarii octo, aceti ueteris cyathus. Lixiuia è ficu tantundem: coquito in fictili, ac in balneo utitor. AILVD. Calcis, ceneris lixiuię partibus duabus, auripigmenti totidem, terræ cimoliæ parte una. in aqua coctis quemadmodum explicitum eſt, utitor. ALIVD. Simplex

odorisq; expers: cineris lixiui, calcis, utriusque sextariũ, sandarachæ unciam. Coquito, ut dictum est, & utitor. Porrò quæ pilos adimant, in ocularis exposita sunt.

DE RAMICVM GENERIbus. Cap. LIII.

CVm intestina peritonæo rupto diuoluuntur, operosa est curatio. cum raritatis texturæ uitio descendunt, facilior sanandi ratio est. Ac huic malo pueri potius, utpote humidioris naturæ, sunt opportuni. multiq; adeo citra manus operam medicaminibus impositis, & cõuenienti deligatura persanati sunt. Vtendum uero est facultatibus infra comprehensis, ubi hoc solum addiderimus, affectus solo loci situ uariare. Quando intestinum etiam tantum supra in inguinibus iacet, nostri inguinis ramicem, Græci βουβονοκήλην uocant. Cum in scrotum infra delapsum est, intestinorum ramex, Græce ἐντεροκήλη dicitur. Malicorii igitur drachmæ decem, gallæ immaturæ drachmæ quinque in uini austeri cyathis tribus incoctæ, & in pollinem coactæ, intestino prius perfricato imponuntur: quæ aqua frigida superfusa decimo die soluuntur, sed ita, ut æger in lecto maneat diebus triginta bibatq; cupressi decoctum cũ uino, uel eius globulorum tres obolos, ex diluta uini potione. hoc medicamentum auxiliatur pueris.

ALIVD GLVTINATORIVM.

Symphyti radicis, marrubii succi, amygdalarum amararum, gummi pares portiones. ALIVD. Terebinthini pondo sescuncia, ceræ, thuris, myrrhæ, ichthyocollæ, cochlearum cum suis testis, singulorum pondo uncia, ichthyocolla in aceto diebus tribus maceratur. ALIVD. Cupressi galbulorum uncia, gallæ tantundem, malicorii semuncia, taurocollæ unciæ tres, mannæ, thuris semuncia, symphyti tantundem, cochlearum cum testis uncia. Galbuli & malicorium uino astringenti diu incoquun-

tur. Et cum reliquis probe in puluerem detritis excepta in uſum accommodantur. ALIVD. Aloes, malicorii, thuris, hypociſtidis ſucci, glutini fabrilis, picis, bituminis, ſingulorum ſeſcuncia, uini dulcis quod ſufficit. ALIVD. Magis uarium, facit etiam adultis, cum morbus uetuſtatem nondum ſenſerit: chryſocollæ, taurocollæ, ſarcocollæ, ichthyocollæ, lapidis iagatis, lapidis hæmatitis, rhus ſyriaci, & coriarii, acaciç, ſingulorum ſeſcũcia, lapidis pyritis ignem non experti, magnetis cœrulei coloris, aluminis ſciſſi, mannæ, thuris, ſingulorum uncia picis bruſiæ unciæ quinque, cochlearum cum teſtis uncia plumbi retoſti quod helciſma dicitur, uncie quatuor gallæ, ſquamæ ſtomomatis, æris ſingulorum uncia, bituminis unciæ ſex, myrſinati quod ſatis eſt. Vino aſtringẽte arida excipiuntur. Medicamento tam ſpiſſo ut digitos non coinquinet, utitor. Quod ſi iacere non ſuſtineant, triangula ipſos faſcia craſſiore, quæq; inteſtina poſſit conſtringere, tuto deligabis. A cibis inflantibus abſtinendum, uino copioſiore, crebris balneis, uehementi motu, nempe curſu, ſaltu, clamore, & id genus aliis.

AD AQVOSVM RAMICEM qui hydrocele dicitur, ut humor collectus diſcutiatur.

Piperis grana centum, lauri baccæ octoginta, nitri drachmæ uiginti, ceræ drachmæ quadraginta, olei heminæ dimidio exceptis utitor.

ALIVD. Præſtantiſſimum. Lapidis aſiii floris drachmæ ſex, uuç paſſæ acinis uacuæ drachmæ duæ, cumini æthiopici drachmæ octo, nitri rubri tantundem. Trita imponito, fouens ueſperi & mane: quidam uero adiiciunt etiam ſulfuris drachmas octo.

ALIVD. Calcem balnei ſordibus exceptam cum cerato impones, & paululum nitri calci miſcebis. ALIVD. Radicis braſſicæ crematæ cinis

adipe ſuillo ueteri liquefacto exceptus inducitur: per triduum ſoluitur. Ne autem humoris magna fiat colluuies, hoc utere malagmate. Ceræ libris duabus & ſemiſſe, picis triente, guttæ ammoniaci triente, aluminis liquidi ſeſcuncia. Proficit etiam medicamentum ex populo & reliqua extrahentia.

DE INFLAMMATIONE TEſticuli ſcrotique & aliis ipſorum affectibus. Cap. LIIII.

SCroti inflammatio hiſce agnoſcetur notis, is locus leui contactu quamprimum indoleſcit, feruor, duritiesq; intenſa apparent. Teſticulo autem inflammationem ſentiente non ex leui tactu dolent affecti, ſed impactis ualidius digitis rubor & durities ipſius per ſũma minor extare uidetur, altius autem impreſſis illis, durities occurrit, & febris nonnunquam oritur. Itaque teſticulorum inflammationibus proprie cõuenit ſanguis ex talo dimiſſus: communiter autem omnibus cataplaſmata & cerata. Imponi igitur debent ex lomento diluta uini mixtione cocto cum uuis pinguibus acinorum expertibus & cumino, uel haſtulæ regie radix: incocta contritaq; miſcetur polentæ æquali, illiniturq;, uel lini ſemẽ ex diluto uino, uel fœnugræcum ex mulſa, uel lilii radix ex mulſa recentibusve uini floribus cum polentæ polline. Vel ſenecion, & corianum uiride cum uuis quibus acini ſunt exempti. Sin multus infeſtat ardor, foliis alterci cum triticea farina, aut ciceris delinuntur: uel calami foliis, uel cucurbita ſylueſtri cruda. Si uetuſtior eſt morbus cum duritie, cucumeris ſylueſtris radix in mulſa cocta, leuigataq; cum lolii farina admouetur. Item hoc efficax eſt auxilium, uuarum quibus acini ſint exempti unciæ quinq;, cicerum ſubferuefactorum ſeſcuncia, cumini uncia, ſulfuris uncię nouem, nitri uncia, reſinæ unciæ tres & ſemiſſis. contrita omnia cum melle in cataplaſmatis formam digerens, utitor. cerata hæc ſunt, olei cyathus, colophoniæ ſelibra, molybdenæ, cumini, uua-

gum passarum, lomenti singulorum triens, ceræ sextās. Molybdena cum oleo adusq; spissitudinem incoquitur. deinde cera resinaq; inditur. Sublatum ab igne egelidū, uuis contritis, farinisq; superfunditur. ALIVD. Olei anethini & rosacei, ceræ, resinæ piceæ, singulorum quincunx, cumini unciæ duæ & semissis, stercoris asinini sescuncia, cuminum teritur cum stercore asinino, ceratūq; refrigeratum miscetur unaq; leuigatur, deinde in panniculum illitum admouetur, lana superaccommodata. Olei omphacini uel butyri, uel resine æquali modo utitor. Quod si à sudoribus ulcera in scroto excitentur, gallā detritam, uel alumen inspargito, pingui & hircino felle perungito. Porrò ad testes incensos terram cimoliam cum aqua prius illitam, sinito siccescere, calidaq; aqua abstergito, myrtum siccam, & smyrnii paulum in puluerem redactum illinito, si caro in testiculis excreuerit, cinis sarmentaceus nitro & aqua imbutus curat illitus. Pruritu scrotum irritante, nitrum, pedicularia, Græci staphidagriam appellant, alumen liquidum, aceto contritum, rosaceoq; illinitur in balneo. Vbi laueris, candidus oui liquor cum melle parti inungitur.

DE SEMINIS PROFLVVIO ET ueneris insomniis, Cap. LV.

SEminis profluuium quod Græce γονόρροια appellatur, est inuita ac præter uoluntatem excretio, quæ continue naturalibus non intensis, ex retentricis naturæ facultatis imbecillitate prouenit: in qua conuenit lūbos conquiescere, pubemque hapso ex uino & melino uel œnanthino adiuuare: mox cataplasmate ex palmulis, malis, œnanthe, acacia, hypocistide, rhu & similibus. Insidere oportet lentiscini, rubi, & id genus aliorum in uino decoctionibus, uel etiam aquis, cibisq; uti siccantibus: post prima morbi tempora exercitiis ægros committere, quibus totum corpus, partesq; affectæ confirmentur. Cæterum quomodo seminis paretur fœcunditas libro primo, ubi de sanitate tuenda agitur, abunde

tractauimus. Vbi etiam illorum qui uenerem exercere nequeũt, ſcripta eſt curatio, item quæ ad ueneris inſomnia proficiant. porrò iuuabit genituræ profluuio laborantes, & cubile frigidum, & dextri lateris uel ſiniſtri incubitus, item medicamẽta frigida lumbis ſubſtrata, qualia ſunt corianum, cicuta, ceruſſa, portulaca, omnia uero ex aceto.

DE SATYRIASI. Cap. LVI.

SAtyriaſis eſt naturalium palpitatio quæ nonnulli ſeminis uaſculorum inflammationi cum intenſione ſuperuenit: hæc niſi ſiniatur, eadem genituræ cõceptacula in languorem reſolutionemq́; aut conuulſionem ex hoc uitio ſolet præcipitare. Moriunturq́; in cõuulſione iſta celeriter homines, cum tumore alui & frigido ſudore. at mulieribus raro hoc mali accidit. ſanguinem igitur protinus demittere conuenit, uictu uti tenui, & abſtemio, eumq́; aſſumere quotidie, ualenter nunquam, ſed paulatim. Laudatiſſimum igitur eſt remediũ, beta, malua & mercurialis momentum, & ius eſculentum cochlearum: nil mali fuerit etiam ex ſimplicibus clyſterem ab inferiore parte iniicere. Quæ uero utinam mouent, poteſtates cauendæ ſunt: lumbis refrigerantia quoque admouere oportet, ut ſolani ſuccum, aut portulacæ, aut alterci, aut cicutæ. Neceſſe uero eſt colem pubemq́; frigidorum, quibus leniendi uis ineſt, aliquo delinere, nempe argenti ſpuma, cimolia, creta, ceruſſa, aceto dilutis, aut aqua, aut uino dulci, aut ſapa. ſupino cubitu conquieſcere nociuum eſt. Rurſus confert bibere nymphææ radicem, iridem & adianthum. Rute uero ſucci potus profuerit & ſeminis profluuio laboranti, & cui naturalia ſunt arrecta. Cibus datur frumentaceus modicus, ſitis indicitur. At ſi prorogatur uitium, cucurbitule cute ferro inciſa defigende ſunt. Si plenitudo adſit, etiam hirudinibus uacuare, & uentrem cruda polenta oblinere, alienum non eſt.

DE PRIAPISMO. Cap. LVII.

PRiapiſmus eſt firmum genitalis incrementum, quod in longum latumq́, intumeſcit, citra ueneris appetentiam. flatulentus nimirum eſt ſpiritus qui particulam in tumorem attollit, humorum uiſcoſorum craſſorumq́; ſoboles, modici caloris beneficio. Notum uero eſt cuilibet, particulas non eſſe calefaciendas, ſed leniter refrigerandas, cerato roſaceo cum aqua contuſo item chamemelino in genitali & lumbis impoſito, uictus & medicamēta exhibentur, quæ extenuare citra manifeſtum calorem poſſunt. Applicabūtur etiam quę naturali modo operantur, experimentis ac uſu probata. Nymphæa his quoque potui dabitur, agni ſemen, rutæq́; uiridis obſoniis mixtum. Sed per initia id non aſſumi debet, ut quod uehementer calefaciat: uerum poſt aliorum extenuantium uſum. Id faciundum uenit, cum uacuationem per uomitum molliris. Nam uicinæ partes ſæpe per aluum inferiorem profluunt. Exercitium fricatioq́; ſpiritibus diſcutiendis recte adhibentur. Nulli prædictorum uenus prodeſt, niſi quibus ex huius abſtinentia ſemen abundare coniicimus.

DE PARTICVLIS INEFficacibus. Cap. LVIII.

QVi hoc uitio laborant, non ruunt in uenerem, eoq́; animum perdunt. Cauſa horum eſt, particularum reſolutio, uel ſeminis inopia. Cum igitur ea quæ ſemini generando ſunt, libro primo inter p̄cepta ſalubria expoſuerim, tum quæ ſimplici uirtute ad uenerem incitant, nunc ualentiora adiicere oportet. Communiter igitur medicamentis quæ à laſſitudinibus reficiendis, acopa dicuntur, ad reſolutionem inſcriptis, hic quoque utendum eſt. Priuatim ſtellio concrematus, in pollinemq́; redactus magno dextri pedis digito, oleo adiecto illinitur, & uenus exercetur: ubi ceſſare uoles, digitus abluitur. Iam medicamentum

ex stellionibus efficax est. Potui uero dantur quæ incitant, quale hoc primum est, piperis, baccarum pini, petroselini, ceruini genitalis ramenti, terebinthinę pares portiones, melle excipiuntur.
ALIVD. Cicerum crudorum, baccarum pini, singulorum unciæ due seminis erucæ, piperis, singulorum uncia, mellis datur quod drachmas duas impleat cum uino. Item satyriace dicta ex multis composita congruet, atque id genus alia. Inspicere præterea oportet reliquas morbi causas, & conuenientem ipsis curationem accommodare.

PVDENDORVM ET ANI remedia. Cap. LIX.

NAturalium aniq; ulcera citra inflammationem oborta, medicamentis indigent, quæ uehementer resiccant: cuiusmodi sunt ex charta combusta, anethum ustum aridum, cucurbita concremata. At siccis recentibusque ulceribus, etiam aloe præsens est remedium, si arida in puluerem redacta applicetur. Porrò omnium leni simum est, & nihilominus efficax pompholyx. At si humidiora euenerint ulcera, piceæ cortex per se, & lapis hæmatites. sin alte descenderint, manna miscebitur. Si pascendo serpant, lenticula cum malicoriis illinetur, utendumque est Coraco ea oxymelite appellato, & bithyno, ad hæc eo quod ex charta componitur. Rimas autem naturalium sedisque, Græci uocant rhagadas, ieuat resina fricta cum rosaceo contrita, ut sordium fiat spissitudo, adiecto etiam luteooui, opioq; uel hederæ foliorum combustorum cinis cum rosaceo in plembea pila tritus admouetur. Iam pastillus ex œneleo, & lithophrigium admodum probata sunt remedia ad rimas, tum sordida ani ulcera, præsertim quæ elidi nequeunt. ALIVD simplex, quod etiam acimoniam obtundit. Cadmiæ, piperis singulorum unciæ duæ, rosarum ungue ex foliis desecto, unciæ sex. Aridum inspergitur parti, apio quam nostri radicem syluestrem uocāt,

prius

prius abſterſæ. Ad condylomata uero faciunt chalcitidis hyſſopi, medullæ ceruinæ, rubi foliorum æquales portiones cum cerato, idem præſtant paſtilli ex œnæleo ſimiliter. Quod ſi in cole intra genitalis foramen ulcus delituerit, pus, uel ſanguis citra urinam redditus fatebitur. Curatur primum dilutiore mulſa collutum, mox lacte, poſtea collyrio aſteri lacti mixto, aut albo paſtillo, aut is qui uocatur dialotarion in plumbea pila ſubactus demittitur, uel etiam penna tincta perlinitur, inde tenue linamentum tortile unctum imponitur. Præſtantiſſimũ uero eſt etiam quod capit gallæ, pompholygis, amyli, & aloes pares modos, roſaceo & plantaginis ſucco maceratos.

AD NATVRALIVM DOLORES.

Butyri, reſinæ, paribus portionibus pulchre liquatis perungito uel ſeminis lini ſucco, æquum myrrhæ & reſinæ frictæ pondus leuigatum imponito.

AD INTVMESCENTIA PVDENDA.

Vitis foliorum tenerorum pondo denarii, ceruſſæ pondo denarium quinq;, trita applicantur. Cæterum fotu ex aqua marina frigida coles recreatur, deligaturq;. Carnoſas naturalium excreſcentias, quas Græci thymos uocant, compeſcit, nec ſinit rurſus augeſcere cinis palmitũ cum aceto illitus, item ſalicis corticis combuſti cinis. In uniuerſum & thymus, & myrmecia, & uerruca penſilis quæ dicitur acrochordon per medicamenta ualenter exulcerantia eliduntur: iis autem quæ exedunt, emoriũtur. Proprie contra hæc uitia proficit, elaterium cũ ſale impoſitum, groſſi cum aceto, nitro & farina. Liquor fici illitus, ſmaridis caput ſalſum crematum in cinerem, ærugo cum ſulfure uiuo combuſta, tithymalli liquor illitus, ocymi folia cum atramento ſutorio, uel heliotropii maioris fructus cum uino iniectus.

AD ANI INFLAMMATIONEM.

Ceruſſæ pondo unciæ quatuor,pompholygis pondo uncia,uel cadmiæ teneræ,thuris pōdo uncia:ſereos ſucci hemina diluuntur,ſuccus autem paulatim affunditur, donec abſumatur. Deinde ceratum ex unciis duabus ceræ,& roſacei libra confectum:ubi deraſeris,miſcetur: ualidæq́; emollitur. Demittitur aūt inſtrumento quod πυοῦλκον Græci nominant, & ſuperdeligatur, facit autem ad ani fiſſa cum inflāmationē ſentiunt.itē aduerſus ſedis exulcerationes,cū ardore, aut roſione infeſtantes.

AD SEDIS ERYSIPELATA.

Medicamenti,quod ab herbarum ſuccis diachylon appellatur,pondo libra, roſacei quantum ſatis eſt, panis puri pondo libra,croci pondo uncia, opii pondo uncia. crocus & opium paſſo macerantur, panis aqua. Deinde leuigatis ipſis,medicamen diachylon, & roſaceum admiſcetur,emolliturq́;. Vtile eſt etiam ad podagras calidisſimas. ALIVD. Arcet ani inflammationem ceruſſa cum uino,roſaceoq́; in pila plumbea, & cochleari ſimili trita inunctaq́; uel ceruſſam & oui candidum roſaceumq́; in eadem pila leuigata, dum ſordium ſpisſitudinem habeant,perungito.

HEDRICVM AD ANI DOLORES.

Alterci folia tenera,portulacæ folia tenera,micas panis in uino tinctas,ouorū toſtorum lutea pari pondere,roſacei quod ſatis eſt.ubi locum roſarum & meliloti decocto foueris,cataplaſma imponito.

HEDRICVM OPTIMVM AD ani inflammationes,eiuſdemq́; excreſcētias.

Ceruſſæ,ſpumæ argenti,ſuffiminis ammoniaci, bdellii, ſingulorum ſcrupula ſex,terebinthinæ uncia,ceræ ſemūcia. Arida ſucco ſolani,alterci, uel portulacæ conteruntur. Quæ liquantur,ubi illis adiuncta fuerint, excipito. Et ſolutis roſaceo,utitor. Iam medicamen phicotyche, & ex plumbagine præparatū. Ad hæc quod Græce dia lotariō dicit. Præterea paſtillus ex halicacabo & ex ro-

ſis ad ani inflãmationes genitaliũq; laudata ſũt remedia

AD EXCRESCENTIAS ANI.

Excreſcentiis ſi inflammatio adeſt, opitulantur generatim iam commemorata, & proprie hic paſtillus: Ceruſſæ quadrans, pompholygis uncia, argenti ſpumæ ſextans, maſtichæ ſcrupula ſex, alterci ſucco excipiuntur. Si careant inflammatione, cupreſſi galbulorum combuſtorum cinis loco dolenti, uino prius abſterſo inſpergitur, uel cucurbitæ aridæ corticis combuſti, uel palmularum oſſium cinis ſimiliter, uel teſtarum ouorum, & fœniculi cinis, uel ſucci mali Punici foliorũ, æq̃lis modus. Vino albo deterſa pars diebus ſeptem eluitur. calloſa autem tubercula calce et auripigmento cum aceto acri trito recte etiam in ſole perungis.

DE HÆMORRHOIDIBVS.

Venulis, quæ in ano extant, iuſto largius inanitis, habitũ in aquam ſubter cutem reſolui contingit, & affectos infeliciter cibum ſentire, ac contabeſcere: periculum uero eſt, ne largum quoque ſanguinis profluuium accidat, quemadmodum ne idem in totum ſupprimatur: unde laborioſa eſt curatio. Quare cum plura uenarum ora in ano pateſcant, unũ non ſuppreſſum purgationis gratia relinquere oportet. Quædam ſuperius cæcæ deliteſcunt, eoq; uix curantur, quæ quidem nihil excernũt, ſed dolorem mouent acriorem. hæ ſucco cyclamini illito adaperiuntur. Contra eas uero quæ immodice fundunt ſanguinem, ſpinæ Aegyptiæ, foliorum ſambuci, artemiſiæ, ſingulorum unciæ quinq; ſideritidis unciæ quatuor, coquuntur in aquæ heminis octo ad dimidias, inde herbæ proiiciuntur. Aquæ uero miſcetur aridum hoc, cretæ ſutoriæ, μελαντηρίαν Græci uocant, ariſtolochiæ rotundæ ſingulorum drachmæ octo, argenti ſpumæ drachmæ quatuor, gallæ drachmæ tres, miſyos drachmæ duæ, ſereos tantundem. ubi aridum decocto ſolueris, ſepties quotidie irrorato, inſecuto die pari modo aliam confectionem menſura æqualem indito: ſic

tertio. Et si reliquiæ aliquæ remaneant, quarto die acicula compunges: si sentiat æger, aut cruor emanet, decoctum similiter facit, aridi uero partem dimidiam miscebis. Cum foueris, arido attingito, ut exacte adurantur. panis ob inflammationem illinitur. ALIVD. Panis purus in garum primæ notæ tinctus, ustusq; in nouo fictili, & pertritus illinitur, ano prius uino abluta. Facit et ad tubercula. ALIVD. Sereos denarii duo, chalcitidis denarius, misyos tantundem, atramenti sutorii, quod chalcanthum dicitur, denarii tres, aluminis scissili denarii nouē, æris combusti denarius, cretæ sutoriæ denarius sicco utitor. Cibi erunt iis qui supra modum inaniuntur pauci sanguinis, efficaces, & minime recrementitii, quiq; siccant, & astringunt, cuiusmodi est chondrus ex posca lotus: oryza & alica. Ex oleribus conueniunt intybus, cichoreum, portulaca: inter uina, quæ astringunt. In hæmorrhoidibus autem cæcis, his contrarius uictus proderit: potissimum uero lolliginū, sepiarum, multipedarum, torpedinis, selachiorūq; esus probe cōueniet. hæc enim sanguinem commouent, item quæ mensibus ciendis sunt, hisce congruunt.

AD PROCIDENTEM ANVM.

Ericæ fructus, gallarum, cerussæ, acaciæ, hypocistidis succi, piceæ corticis, thuris, myrrhæ minyæ, paria pondera. Sicca admoueto, ano uino prius austero detersa. ALIVD. Recrementi plumbi, rhus syriaci, singulorum *unciæ octo, rosarum floris drachmæ quatuor, myrrhæ minyæ drachmæ duæ. Vtitor sicut priore. ALIVD. Piceæ corticis, mannæ, spumæ argenti, singulorum drachmæ octo, cupressi orbiculorum siccorum, plumbaginis singulorum drachmæ duæ: utitor quemadmodum præceptum est: item urina ipsius ægri calens adhuc superfusa adiuuat.

* Melius drachmæ octo, ut habet Galenus in codē medicamēto

DE VTERI AFFECTIBVS ET primum de mensium purgatione. Cap. LX.

MVlierum plurimis, menses quartodecimo anno fluere incipiunt: paucis, ante tertiumdecimũ, aut duodecimum, plerisq; autem post quartũ decimum erumpunt. Tempus cuique purgationi statũ non est, ordinatumq́; multis ad duos tresve dies, haud paucis usque ad quintum profluit, aliis etiam adusque septimum: raro ad duodecimum purgatæ sunt. Porrò desinunt menstrua aliis anno quinquagesimo, paucis autem usq; ad sexagesimum durant. Nonnullis à triginta quinq; annis, præsertim obesis, menses cessare incipiũt. Strangulata igitur purgatione, lauandum est circiter statum menstruale tempus, ac præsumetur potui, aut sesamum, aut capita porri cum pipere, & ruta simul incocta. Potio autem ex passo cretico erit, cuius heminæ mensura pota ambulationibus menstrua dimoueantur. Cibus sit, lolligines, sepiæ, polypodes, & quę eiusdem sunt generis: quippe sanguinem proprie commouent.

DE MENSIVM SVPPRESSIONE. Cap. LXI.

SVpprimitur mẽstrualis purgatio, interim toto corpore male affecto, nonnunquam uero locis peculiari uitio conflictantibus ex frigiditate insita, aut ictu, aut intemperie abortum, seu acquisita malignitate: magna uero ex parte ob hebetudinem: uel principaliore quadam parte primario affecta, nempe iecinore, aut uentriculo, aut thorace, aut id genus aliqua, longo morbo uitiata. At suppressio complures affectus longos solet procreare. Cum igitur propter aliquod interaneorũ uitium primarium purgatio circunciditur, aut strangulatur, ex usu maxime fuerit, id quod primario afficitur curare, inde uteri habere rationem. Notæ quibus hæc deprehenduntur, in superioribus sunt expositæ. Cum uero nihil illorum adfuerit, constat liquido primario affectu occupari. Itaq; si ætas non prohibet, aut habitus, aut aliud quippiam, uenam oportet incidere, idq́; non ante

statum mensium tempus: sed ubi iam accesserit, decem dies superadiiciantur. Detrahetur autem sanguinis, neq; plus duabus libris & semisse, neq; minus una, si quidem uenam diuiserimus. Sin autem nõ, hiera diacolocynthidos purgari debent, duarum drachmarum pondere, in sex mulsæ cyathis. Si febris adsit, hiera quidem uti non expedit, uerum sanguinem mittere in primis febriculæ diebus est opportunum. A purgatione reficiendæ sunt mulieres diebus pauculis insecutis, exercendæ obambulationibus, inferiorum frictionibus, & balneo. Cibi congruunt distribui faciles, et liquidi, olera dulcia omnia, pisces saxatiles, ex auibus teneriores, lactis potio, ex melle cõfectiones, μελιτώματα uocant, uinum tenue, album, non adeo uetustum. carnes inidoneæ his sunt, & legumina, præter ptisanam. Vbi statum mensium tempus propinquum est, dantur ex marinis selachia, & malachia, ut dictum est, item ostracoderma, hoc est, testaceã cutem sortita, capitata porra, cum ruta & pipere cocta, eorumq; ius potui datur, infernæ partes uinculis, tribus quatuorve diebus constringuntur. Cum instat tempus purgationis, tollitur deligatura, myrrhæ obolus bibitur, aut fabæ instar, uel castorium ex passo, aut mulsa, uel decoctum artemisiæ, aut saluiæ post balneum ex passo absinthioq;. Absinthites autem uinum per totius curationis decursum potatur. Vbi accesserit iam menstruale tempus, si nihil, aut nulla mentione dignum fuerit excretum, ex talo sanguis detrahẽdus est. Post septimum, aut octauum diem, purgatione ex hiera utendum est, secundum quartum diem, dropax pubi, lumbis & feminibus applicetur, atque aquæ potu triduum usa, sinapi cum æqua panis macerati portione adusq; æquinoctium admoueat, deinde lauet, insecuto mense ficus siccatæ inuicem panis misceantur decocto fœnugræci, maluæ, pulegii, rutæ & artemisiæ. In sinum uero dimittetur, susinum, aut amaricinum, pessusq; enneapharmacus, aut libanius. Est autem pessus lana pectita, siue quodcunq;

aliud teres, digiti humani formam præferens, quo medicamenta sustinentur. Hæc igitur curatio plerisq; ad purgationem abunde fuit. sin autem uehementioribus indiguerit medicamentis, hæc sunt, iris illyrica cum uino pota, iunci angulosi, atq; radix, casia, iunci rotundi flos, & nardus, helenii radicis decoctũ, myrrhæ ad fabæ Græcæ magnitudinem cum passo ex dimidio mulsæ cyatho pota, atque dictamni decocti cyathi duo, itẽ ammoniacum & sagapenum. Quæ minus stomachi uitiis sunt opportunæ, etiam opopanacis paululum in globulos redactum percocto melli intinctum, assument. Iam uero consueta nobis semina menses mouere possunt, sed minus: fœniculum, cuminum, apium, daucum creticum, seseli, ami, sinon, cicer, fructus cedri, ac omnia quæ urinam prouocant. Accedunt huc myrrha, absinthii, aut lupinorum decocto trita aut rutæ succo leuigata, bdelliumq; similiter, styrax, syluestris oleę gummi, aut rutæ succi itidem, aut longa aristolochia, in collyrii formam concinnata. Persimiliter etiam magni centaurei radix, aut ueratri, aut liquor scammoniæ, & cucurbitæ medulla per se, & artemisia applicata cum ruta, insuper & galbanum suffumigatum. Eadem uero & fœtus solent educere.

DE IMMODERATA PVRGAtione uteri & sanguinis profluuio.

Cap. LXII.

IMmmodicæ purgationes mulieribus oboriuntur, interim mensibus confarctim ac concitatius erumpentibus, interim ob partus grandiores, quæ plerumque etiam sponte sua cessant. Crebro autem abortiui fœtus causa, uehementi laborant profluuio, ut subinde periculum accedat. Imprimis igitur extremi artus ab alis et inguinibus, uinculis excipiuntur: Posca non frigida potui datur, eademque fouetur, iniiciunturq; loco multæ lanæ, ex uino, oleo, uel rosaceo, uel melino, uel myrteo expressæ. Cibus dabitur chondrus

lotus ex poſca:uel oryza,uel alica:uino abſtinetur. Eius loco hydromeli auſterum,aut omphacomeli,aut huiuſ modi quippiam ipſis exhibetur. Balauſtium in poſca propinatur,uel hypociſtidis,uel acaciæ ſuccus,uel lyciũ, uel ſamius aſter,uel immatura uua ſicca, uel rheon, uel lenticulæ ex Italico fictili combuſtę cinis. Aut ſeſamum editur in poſca madefactũ, quoad molle delicatumq; euaſerit:inſinuata uero per naturalia,ſanguinis fluorem ſiſtunt;hypociſtidis ſuccus,aut acaciæ cum mãna in aceto contritæ. Mirifice auxiliatur ſpongia in uino, aut liquida pice demerſa,appoſitaq;,uel combuſtę ipſius cinis cum aceto,uel poſca admotus. Similiter etiam ilicis italico fictili concrematę cinis. A foris autem impoſita iuuant aſtringentia epithemata, & confecta ex palmulis,& cotoneis:cataplaſmata,quę melicoria receperint,aut ilicis glandis,aut rubi ſurculos,aut lentiſci folia, balauſtium,acaciam,hypociſtidem,gallam, brathi,alumen. Maxime uero hoc,taurocolla madeſcit poſca, quouſque ſoluatur. deinde in linteolum ualidum illinitur,lumbiſq; agglutinatur. Efficacia ad hoc ſunt,& glutinantia emplaſtra, ueluti Armonia, Iceſios, Athenę, Nelinę,Indicia,& ſimilia. Peſſuli quoque ad ſanguinis profluuium ſunt utiles. Gallæ interius leuigatum, & thuris lachryma aqua diluta apponitur, uel cytini, uel mala Punica dulcia ſimiliter, uel polygonum tritum. Componuntur autem, aluminis ſciſſi, gallarum interioris, acacię ſucci, mannæ, ſingulorum drachmæ quatuor, ouorum toſtorum lutea quatuor : arida leuigantur ſucco plantaginis, miſcenturq;. Cum uſus exigit excipiuntur in peſſum lana, & in roſaceum intinguntur, applicanturq;. Iam cucurbitulæ leues magnæ frequenter ſubter mamillas affixæ abunde retrahunt. Inſeſſus autem profluuio ſanguinis laborantibus conuenit, ex marino iunco, Græci uocant oxyſchœnum, capitibus myrti, roſis,rhamni foliis, rubi ſurculis, æquali pondere in aqua

coctis. ALIVD. Mali Punici dulcis radicis cortiscis, myrti, cupresſi corticis, ſingulorum tres partes, gallæ pars una, aquæ quod ſatis eſt. Infundito autem per oriaicularium clyſterem ſuccum plantaginis, aut ſereos, aut polygoni, aut ſolani, aut perdicii herbæ, aut pſyllii, aut hypociſtidis, aut acaciæ, eaq; lana aut digito, aut ſpecillo, aut pinna in longitudinem figurata, aduſque orificium imponatur. Inſuper paſtillus Andronis per oricularium infuſus cum quodam ex ſuccis commemoratis, aut uino aſtringente efficax eſt remedium.

DE FLVORE MVLIEbri. Cap. LXIII.

VVluæ fluor, totius corporis recrementi eſt deſtillatio. Talem uero ſpeciem id quod euacuatur, repræſentat, qualem humor in corpore ſuperans. aliud rubrum, ueluti ſanguinis ſanies, aliud candidum, pituitæ ſoboles eſt, pallidum aliud, aliud bilioſum interim aquoſum. at ſi ſanguis purus, ſicut in uenarum ſectione, efferatur, attendendum eſt accurate, ne quædam in uulua eroſio ſit excitata. his notis fluor deprehenditur, loci continue madent humoribus, colore uariantibus, laborans decolor eſt, cibum non ſentit, eumq; faſtidit, in obambulatione difficulter ſpirat, oculos habet p̄tumidos, nunc cum dolore, nunc citra illum, aut cum exulceratione, aut ſine illa, aut inflammata, aut ſordida, aut pura. Toti igitur corpori auxiliantur, quæ citra manifeſtum calorem exiccant, cum affectus ſit humidus, frictio totius corporis, & unctio ex melle abunde cocto, medicamina dantur urinam cientia, utpote aqua, cui aſarum & apium ſit incoctum: uacuatur etiam totum corpus p̱ aluum: prӕterea portulaca commanducata, ſuccuſq; ipſius potus præſidio eſt. Item balauſtium, rubi fructus & flos, roboris pars quæ ſub cortice habetur, trunci membranoſum, & quod glandis putamini ſubeſt. Equiſetum maxime ſiſtit rubrum fluorem, potum ex aqua, aut uino. Vet hypociſtis, lentiſci fructus torrefactus, cum uino

sumptus, samius aster, lemnia sphragis, coagulum leporis, aut hœdi, aut ouis, aut uituli, aut cerui, uinaeea trita, myrti, uua immatura sicca, piceæ cortex. & quæ ad uuluam sanguinis profluuio laborantem dicta sunt, non ad modum efficacia. Vbi uero cum labore fertur, per siphonem uteri, clysteremve alicę succum, aut ptisanæ, aut tragi, aut oryzæ demittes cum aliquo medicamentorum quæ dolorem sopiunt, ἀνώδυνα Græci uocant, & in accessionibus recte lenies. Cum remittit, circuitũ enim nonnunquam habet, dimouere gestationibus, diuersisq; obambulationibus & uoce, inunctionibus, cucurbitulis, dropacibus ad partes supra positas, insolatu, frictionibus, psilothris, smegmatis, sinapismis, uomitibus à radicula uti consultum est. Recolliguntur uires, balneis, uino, uario ciborum genere.

DE INFLAMMATIONE VTERI, & declinatione. Cap. LXIIII.

INflammatio uuluæ, pluribus ex causis oboritur. nẽpe ex ictu, mensium retentione, frigore, & inflatione adeoq; ex abortu, item ex fœtu sinistre edito. Comes inflammationis uuluę est febris acuta, dolor capitis, tendinum, basis oculorum, brachialis, digitorum, & colli conuulsio, inclinatio in aduersum, stomachi ex consortio dolor, oris uuluæ conniuentia, pulsus exigui, crebriq;. Et si languida fuerit inflammatio, haud ualido uteri dolore torquentur. Sin uehemens, & ipsa tota pulsatilem cruciatum percipit, undequaque inflammatione obsessa. si pars ipsius illam sentit, in ea magis dolor intenditur. nã si posteriora ipsius solum laborent inflammatione, dolor lumbos inuadit, stercus in longanone compresso retinetur. si priora, dolor pubem occupat & stillicidium, aut urinæ difficultas uesica pressa excitatur. lateribus inflammationem expertis inguina tenduntur, et crura grauantur. posteriore uteri parte inflammata, in umbilico dolor potissimum cum tumore infestat. Cum uero os uuluæ inflammatio affligit, in ab

domine dolor eſt,digitoq́; immiſſo os occurrit durum rigidumq́;.Itaque in curatione primum uſui uenit fotus ex œnelæo,uel uino roſaceo,ſuper pubem & lumbos adhibitus hapſis ex lana puriore citra deligaturam. Cibo abſtinetur triduum, ſecundum quod ſanguis ex cubito mittendus eſt,ſi nihil prohibet.Curatio abſoluitur chondro ex aqua mulſa, uel pane, uel ouis ſorbilibus,uno die interpoſito.Poſt quintum, cataplaſma ſuperaccommodatur,polline farinaceo,ſemine lini, fœnugræco,ex mulſa, in qua papauerum capita decocta proiiciantur & ex oleo. At ſi inflammatio eryſipelatis naturam ſortita excandeſcat, meliloto in paſſo cocto tritoq́, ouorum toſtorum lutea adiicito cum roſaceo, uel melino,uel crocino,illinitoq́;:aut palmulas uino tẽperato feruefectas,cum polentarum polline, aut quodam ex enumeratis unguentis leuigato,perungitoq́;, in morbi declinatione ceratum nardinum, aut cyprinum iniiciendum eſt.Per totum uero morbi decurſum, etiã inſeſſus utiles ſunt ex decocto fœnugræci, ſeminis lini, maluæ,artemiſiæ,& oleo.In iis autem quæ non ſuſtinent calorem,ex aqua calida roſaceo ſuperfuſo:peſſos autem infuſionesq́; adhibere conuenit ex hyſſopo,butyro,medulla ceruina,adipe anſerino,unguento ſuſino, & cera thyrrenica.in quibus autem calorem ferunt, etiã peſſus qui ab aureo colore chryſus nuncupatur, ipſis conueniet,item enneapharmacus:rurſus in quibus non tolerant,ex ouo,roſaceo,adipe anſerino,uel gallinaceo adaptabitur. Porrò ad inflammationes magis furibundas ex herbarum ſuccis peſſus in uaſe fictili cum roſaceo liquefactus miſcetur ſucco plantaginis, uel ſereos,uel cichorii,uel intybi. Aut hoc utere:adipis anſerini,uel ſuilli recentis drachmis quatuor. cerati roſacei, uel ſuſini ſextante, ouorum toſtorum luteorum uncia, croci drachma, myrrhæ tribus obolis, opii obolis duobus, uel loco opii, papauerum capitum decocto:ſi dolor multus excruciat,lachrymę papaueris

inſtar lenticulæ cum lacte muliebri, & ſucco fœnugræci apponendum exhibeto. At ſi inflammatio cum duritia infeſtat,medicamentum roſaceo ſolutum,applicatur,uel infunditur.Si à naturali ſede in latus uulua declinauerit per acceſsiones ſimilem inflammationibus curationem recipiet,ubi remittitur dolor,leuioribus utendū. At ubi malum inueterauerit,roborantibus,quæ metaſyncritica dicunt.Extrinſecus autem duritie oborta,malagmatis pugnandum,nempe ex ſertula campana confecto,item Mnaſei,Iceſio,nigro Serapionis,aut pyrino:uictus autem per initia tenuis adhibetur. Cum paulum releuati fuerint ægrotantes,ad balneum ducentur.Varius magis cibus & leuior utilis erit.

DE VVLVÆ ABSCESSU. Cap. LXV.

INflammatione in abſceſſum tranſeunte , dictæ quidem notæ intenſiores erunt . Præterea inordinatæ cum horrore acceſsiones ipſis obueniunt.primis quidem temporibus intenſæ, cum doloribus ad ultimum, ubi ſuppurauerit aliquantulum remittunt.Poſtquam uero erumpit uomica,dolores acriores ſubinde uiſi ſunt, ceu lacinantes & punctus modo incidere,febriculæ,uehementiores infeſtant.Atque urina nonnunquam retinetur,aliquando ſtercus,impedimento in affecta uteri parte facto.Aliàs tumor in pube eminet, & ueluti exundationis ſenſus,cum abſceſſus maior fuerit.At quod in expoſitis locis eſt,etiam oriculario ſpicillo,aut digitorum tactu deprehenditur,propter quod dolores ob neruoſani oris uuluæ membranam acriores urgent,ſicut in fūdo ſinuq; minus doloris percipitur , & digitis quidem tumor non cedit,os autem gracilius oſtenditur.Suppuratio celerius adiuuanda eſt cataplaſmatis ex fœnugræco,ſemine lini,farina hordeacea,aut frumentacea, cui ficus coctæ adiiciantur , interim & ſtercus columbinum. Inſeſſus ad inflammationem ſcripti,frequentiores utiliter uſurpantur,Item peſſuli ex terebinthina,myrrha, hyſ

ſopo,butyro. Abſceſſu autem rupto, ſi ad ueſicam pus euaſerit,lactis & cucumeris ſeminis potu utendum eſt: ſin ad langanonem, lenticuli & malicorii decoctum indetur aluo. At ſi in ſinum purum quidem pus eruperit, roſaceum infundetur, aut candidum oleum, aut tetrapharmacum baſilicum,aut butyrum recens. Quòd ſi efferatur ſanies tenuis fœtida,ceu ab ulceribus depaſcentibus,magis aſtringens erit enema ex myrto,palmulis,& lenticula. Si uero humoribus etiam excretis, inflammatio diuexet,perſiſtere in cataplaſmatis,& inſesſibus, ratio eſt. Cæterum ſi in uuluæ oſtiolo,abſceſſus ſit obortus,neque rumpatur,partibus,quæ puri incumbunt, extenuatis,ad pus expellendum, quod manu adminiſtratur,diuertere. conſilium eſt, ut in chirurgica pertractabimus.

DE VTERI EXVLCERATIONE. Cap. LXVI.

EXulceratur ſubinde uulua ex infelici partu,aut fœtu excuſſo,aut corrupto,uel ex medicamentis acribus,uel fluore,uel abſcesſibus diruptis. ſi igitur prompta in conſpectum uenerit exulceratio,ſpicillo oriculario,quod διόπτρισμον uocant,deprehenditur. ſin alte deſederit,ex recrementis. Humor enim diuerſus excernitur:inflammato quidem ulcere,paucus, cruentus, aut fœculentus cum magno dolore:ſordido, copioſior,& ſanies cum minore cruciatu:depaſcente,fœtidus, niger cum doloribus uehementioribus, aliisq́; inflammationis ſignis,præterea quæ laxant medicamina, hoc irritant,contraria leniunt. Cum purum ulcus eſt,humor paucus,æqualis,odoris expers,craſſus,candidus,ob exquiſitum loci ſenſum excitatur. Si inflammationem experitur ulcus,iis quæ ad illam ſcripta ſunt, utendum eſt. In ſordido ptiſanæ cremor cum melle ano immittendus eſt,aut tetrapharmacum cum ruſino, uel mulſa, in qua fœnugræcum ſit decoctum,aut malua,aut furfures aut lenticula cui cortex ſit detractus. Porrò quo magis

expurgetur,etiam marrubium,aut eruum, uel melli adiuncta erui farina,uel iris,uel alumen rotundum, uel aliquid simile iniciatur. Hæc ipsa etiã extrinsecus ex mulsa macerata illinuntur. Peculiarius prodest hoc medicamentum. Crocus primæ notæ leuigatur cum lacte muliebri,deinde exceptus cerato rosaceo, cum adipe anserino inungitur linteolo.uerum quod infra ponitur, isto quoque efficacius dolores discutit.Capita papaueris in passo temperato madescunt diebus tribus,deinde incoquuntur,donec emollescant, postea teruntur unà cum rosę foliorum drachmis quinq;,croci drachmis tribus iure capitumpapaueris admisto, inde ceræ cum rosaceo liquatæ denarii duo ipsis superfunduntur, ac pessulo apponuntur in rosaceo tincto,Salutare est etiam medicamen ex ouis,croco,rosaceo, adipe anserino, cerui medulla præparatum. Item Ægyptia citra æruginem mirifice ad exulcerationes conducit. ubi pascendo serpunt ulcera cum inflammatione,illinitur panis egelida maceratus,ex hydromelite, oleo, althea,fœnugræco, palmulis pinguibus.Cæterum plantaginis succus, solani,polygoni,sereos indetur,primum per se, mox cum uino austero,aut aceto.At citra inflammationem serpẽtibus,robustiora iniicientur,ueluti decoctum malicorii, rosarum,summitatis oleæ,cupressi,malorum cotoneorum,rubi,myrti,lentisci fruticis,rhamni, rhus coriarii ex uino astringente,postea uero aluminis,acaciæ,lycii, hypocistidis.ex eisdem uero decoctis parabitur etiam insessus:si nihil proficitur non alienum fuerit medicamen ex charta cum posca primum demittere, deinde cum aceto aut Antheram, aut chalcitidẽ, aut atramentũ sutorium,eisdem liquoribus,& quæ dysentericis congruunt:cibus dandus boni succi modicus.purgato ulcere, ægrotans balneorum ciborumq; uarietate sollicitari, uinoq; refici debet,quo caro statim procreetur. Pessi loco apponetur medicamentum, diamoron, hoc est ex moris, dilutum cadmia,uel ladano, uel plumbagine. A

foris autem emplaſtrum, quod cicatrici ducēdæ eſt, abdomini coxiſq; imponitur. Quemadmodum enim cataplaſmatum, ita etiam emplaſtrorum facultas per latētes meatus traducetur.

DE CANCRO. Cap.LXVII.

CAncrorum uuluæ alii cum exulceratione, alii citra ulcus inuadunt. ubi igitur exulceratio non eſt tumor in uuluæ oſtiolo reperitur durus, inæqualis, prætumidus, colore fœculentus, ſubruber, interim ſubliuidus ac uehemens dolor exercet inguina abdomen imum uentrem, & lumbos. Ad manus contactum uariamq; medicinam excandeſcunt. Exulcerato autem cancro, præter dolores, durities, tumoremq;, ulcera eroſa ac inæqualia conſpiciuntur, plurima ex parte ſordida labris prætumidis, albicantia, concreta colluuie humorum ingrata. Quæ uero pura uidentur, fœculenta, liuida, ſubrubra, & cruenta apparent: ſanies inde manat cōtinuo tenuis, aquoſa, nigra, aut fulua, grauiter olens. Interdum uero & ſanguis defertur, aliæq; notæ in uulua inflammationem teſtantur. Itaque affectus nulla medicina ſanatur, Quemadmodum etiam Hippocrates ꝓnuntiauit, lenire tamē eſt inſeſſibus ex fœnugræco, malua, ac cataplaſmatis ſimilibus. Inſigniter autem leniunt, ſolanturq; in acceſſionibus malua, aut althea in mulſa liquefacta, & roſacei paululo leuigata, illitaq;. Ad hæc cataplaſmata ex ficis ſiccatis, melilotis, ruta, thure, bunſa de herba diligenter cum oleo contuſa. Item quod conſtat palmulis in paſſo coctis, cui adiecta ſunt ouorum lutea, polentaq; uel ex papauere cum coriano factum, aut polygono, aut ſeri. Hæc in doloribus uſui ſunt. Poſtea ceratum iniiciatur cum roſaceo, aut myrteo, aut œnanthino, aut melino, cū palmulis in paſſo coctis. ꝓprie uero conuenit præparatum ex ſedimento officinarum fabrilium, qđ toſtū leuigatur, & roſaceo cerato, aduſq; emplaſtri ſpiſſitudinem excipitur, hęc quidem extrinſecus conferunt, intus autem oleum quoq; lenit locos

ubi fuerint exulcerati, item lac muliebre infusum. Pati modo succus plantaginis tepidus. Sin cruentum sit, succus polygoni cum thuris modico dolorem sopit. Ad hæc pessuli ex croco, muliebri lacte, lachryma papaueris, & hyssopi succo. Omnibus autem efficacius est etiã ad sedis affectus medicamentum quod recipit: Argenti spumæ Italicæ lote selibram, thuris masculi, hyssopi, adipis suilli recentis, butyri recentis, cerę tyrrhenicę, singulorum sextantem, rosacei trientem. Argenti spuma ex sereos succo trita, liquatis inijcitur. Cibus dabitur q facile in corporis membra queat distribui, boniq; succi, uinũ paucissimum, aquosum: acrium esus, & repletio omnis uitanda est, ut quibus cibi prompte corrumpantur.

DE SCIRRO ET DVRITIE. Cap. LXVIII.

SCirrum contrahit uulua, alias repente, ut nulla causa euidens præcesserit. plerunque uero eundem inflammatio mouet, quæ nec soluta, nec in abscessum mutata fuerit. At scirrorum genere comprehendetur etiam durities, quam σκλήρομα Græci uocant, circa uuluæ ceruicem potissimum obueniens. Æquali scirrus tumore concrescit, sed minus tactui repugnat, & cum mediocri dolore sentitur. Superuenit his, in aduersum declinatio, & tumor qui retione depressionis uehementer renititur, item granitas motusq; difficilis, non crurum modo, sed totius etiam corporis, atque obeundis actionibus pigritia, sequitur non probe curatas, malus corporis habitus, aquam inter cutem repræsentans. Per initia igitur sanguis educi, aut purgatio ex hiera Archigenis assumi debet. Deinde cataplasmata ex caricis hyssopo, nitro, absinthio: & cucurbitulas cute ferramento incisa admouere consilium est. Malagmata uero hæc, Polyarchion, & diaspermaton hoc est ex seminibus confectũ, & quod baccis lauri constat. Insessus ex caricarum decocto, artemisiæ, pulegii, altheæ: pessulos ex terebinthina,

na,

na, galbano, myrrha, iride, hyſſopo, dropace, aquas naturales ſulfuroſas, bituminoſasq́; uſurpare commodum fuerit: ſi uires conſtant, etiam ueratrum exhibetur.

PESSVLVS EMOLLIENS.

Ceræ ponticæ, nardini unguenti, ſingulorum quadrans, irini, gleucini, cyprini ſingulorum † unciæ duæ, adipis * agnini anſeriniq́;, butyri, hyſſopi, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, ſingulorũ uncia. ALIVD. Polii drachmæ duæ, myrrhæ drachmæ quatuor cum uino Mendeſio tritum irinoq́; tinctum applicatur. ALIVD. Ceræ thyrrenicæ, adipis uitulini, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, mellis attici, olei ueteris, pares modos. MEDICAMENTVM roborans ſeu recorporaticium Græci dicunt metaſyncreticõ, & ad inflationes, uuæ paſſæ candidæ ſine acinis, unciæ tres, rutæ uiridis foliorum unciæ duæ, aquæ marinæ ſeſcuncia, cymini drachmæ quatuor, mellis quod ſufficit. Inunctum uero peſſulum cyprino oleo immergito, & apponito. Præterea Chryſus ab auro ſic dictus peſſulus Libaniusq́;, & Enneapharmacus affectui ſunt utiles. Verum Titianus his magis accommodatur.

† Exẽplar manuſcriptũ non habet.

* Poſſet legi & urſini. nam habetur ἀρκεῖον, ut ἀρκτεῖον, ſit ἀπὸ ἀρκείου

DE MOLA. Cap. LXIX.

Mola quoq; induratus eſt tumor, interim in uuluæ oſtiolo, interim in tota ipſa quoque prominet, unde in tophaceam quoque duritiem occaleſcit, tum ea quæ ſuperiacent contrahuntur, corpus emaciatur, color prauus apparet, cibi faſtidium urget, menſes ſupprimuntur. Item mamillæ inturgeſcunt, ut in quibuſdam per initia de fœtu concepto ſit ſuſpicio. Inſecuto tempore diſcernuntur: nonnullæ uero aquæ inter cutem præbent opinionem, ſed hoc intercedit diſcriminis, quòd tumor in duritiem occaluerit, nec ſonus cum digiti iniiciuntur, quemadmodum in morbo hydropico, edatur. Cum autem uere intenditur, in aquam ſubter cutem degenerat. Nonnunquam etiam inſanabi-

ſis magna ex parte affectus redditur, quibuſdam & ſanguis erumpit. Itaq; decumbere in domuncula anguſtiore minus luci expoſita, modice frigida, cubili immobili, omnibus ex æquo confert, ſed ita ut pedes habeant elatiores quietosq́;. Nam motus quamlibet fluxionem cōcitat. Ac tumores duritiasq́; iis remediis quæ in ſcirris & duritiis uuluæ dicta ſunt perſanamus. Porrò hydropicas ſuffuſiones, illis quæ in capite de aqua intercute comprehenſa nobis ſunt, ſanguinisq́; exitum leuem q̄ hæmorrhois dicitur, ſicut eiuſdem cum impetu effuſionem quam hæmmorrhagiam nuncupant, fluoremq́; muliebrem curabimus. Cæterum ſunt qui molam carnem afferant informem, ipſis uuluæ tunicis adhæreſcētem, fœtus modo in lucem edi. Atque hæc morbi ſpecies uictus ratione laxante tractabitur, quo citius excutiatur.

DE INFLATIONE VVLuæ. Cap. LXX.

INflatur uulua ex frigore, uel humoribus in ea corruptis, uel ex ægro partu oſtiolo conniuente, uel ſanguine in grumum intus coacto. Alias ſpiritibus in concauo ipſius ſpatio conceptis, aliàs uteri corpore rarefacto tumor pubis & imi uentris comitatur cū dolore pulſatili, qui ad ſeptū tranſuerſum uſq; & ſtomachū inguinaq́; pertingit, ac ſonitus digitorum impulſu tympani modo redditur. Auxiliatur ergo primum ſanguis demiſſus, ſi nihil obſtat, mox in acceſſionibus inedia, fomentaq́; ex oleo rutaceo adhibentur: inſeſſus ex rutæ, pulegii, artemiſiæ, caſſiæ decocto, ſimilibusq́;, cataptaſmata ex ſemine apii, cumini, fœniculi, aniſi, ameos, farina lolii. Ad hæc cucurbitulæ, tū leues, cū cute inciſa affixæ. At ſi diutius uitiū ſe prorogauerit, purgatio ex hiera picra utilis eſt: dropaces, ſinapiſmi, & aquę naturales. Obſtetrix aūt prius digito peruncto inſerto grumū incūbentē ſi cōtingat, auferet, leniter ipſum diſſipās, rurſusq́; admouebit cataplaſma ex ficu, nitro, & abſynthio, At

epithemata mollientia erunt, Polyarchion, diaspermaton, qđ est ex seminibus & ex baccis lauri præparatum. Praterea pessi ex ruta, melle & nitro. Maxime uero hic conducet, ficuum siccatarum contusarum drachma, cumini drachmæ duæ, aphronitri drachma. at acrimoniæ causa, in lac prius immergantur. Iam emollientes pessuli sunt huic uicio accommodati.

DE VVLVAE STRANGVlatu. Cap. LXXI.

STrangulatus uuluæ ad superiora recursus est, quæ principalissimas partes in doloris consortium perducit, utpote arterias, quas uocant carotidas, cor, cerebriq́; membranas. Comitatur affectas, cum accessio propinqua est, torpor mentis, pigritia, crurum imbecillitas, pallida facies, aspectus oleosus. Cum iam instat strangulatus, grauis sopor premit, quæ cataphora dicitur, mens desipit, sensuum instrumenta deprehenduntur impediunturq́;, uox obmutescit, crura contrahuntur. deinde maxillæ ruberæ incipiunt, faciesq́; repletur. Cum remittet, humiditas quædam ad tactum ex locis muliebribus præcedit, sonus quidam exauditur ac aliquod ex intestinis progreditur, ipsaq́; uulua paulatim laxatur, atque sic mens ipsis, & sensus redit. Cæterum morbus iuxta circuitum mouetur, sicuti comitialis, idq́; nimirum uulua repleta, aut seminali, aut alia materia, aut si hæc intus computruerit, ac multæ rursus à morbo sese recolligunt, nonnullæ uero in ipsis accessionibus perierunt subito, quibus pulsus quidem crebriores, et inordinati, * collabuntur. deinde etiam in totum abolentur. Modicus uero humor superficiem irrorat, respiratio primum languida est, mox in totum abscinditur. Porrò uitium hoc hyeme & per autumnum magis infestat iuuenculas ad uenerem procliues, steriles, & potissimũ si ex medicina sumpta fuerint infœcundæ, itẽ alias perfrictiones expertas. In accessionibus igitur summa deligare conuenit, crura tota, corpusq́; totum

* Male græca exẽplaria habent meo iudicio ὑποσπαρόντων ꝓ ὑποπεπτόντων, quod propriũ est pulsibus interꝯidẽtibus.

perfricare, ut animo destitutæ sese recipiant, item quæ fœdioris sunt odoris, naribus oportet admouere: Exẽpli gratia, linamentum ex lucerna extinctum, castorium, picem liquidam, cedriam, lanasq́; laciniasq́; cõbustas. Quidam uero & matulam naribus admouerunt cum urina ueteri, uel deiectione: cucurbitulas adglutinare uincit inguinibus & imo uentri cum multa flamma, & leues & cute incisa. Quòd si longius accessio se produxerit, etiam quæ flatibus educendis sunt, proficiunt, ut q̃ colica dicuntur, ano admota, nempe cuminum, nitrum cum melle. Item stercus clystere subducere profuerit, ne illorum appositu sedes prematur. In uuluam uero unguenta odoratissima infusa, ipsam solent detrahere, sicut amaracinum, malabathrinum: ac sinapi, partim naribus offeratur, partim applicetur pedibus. Deinde inclamabit aliquis ipsas uoce asperiuscula, excitabitq́;, & ea admouebit quæ per sternutamenta euocant, ex castorio, struthio, & pipere. ubi accessio conquierit, ad uomitum cogere, cibum nullum aut paucum præbere oportet. A septimo die, purgatio ex hiera diacolocynthidos dabitur, post triduum cucurbitulæ defigentur lumbis & ilis. Mox castorei potione utemur, nunc artemisię decocto, nunc ex mulsa, in quibusdam enim hoc uel solũ ad integram morbi curationem abunde fuit. In sessus porrò & pessus mollientes his adiungentur. Atq; hæc ad accessiones proficiunt, uerum ut totum corpus reficias, à sanguinis dimissione auspicatus, ad purgationẽ ex hiera transgredieris. Inde picran ex aloe factam exhibes denarii pondere cum tribus aquæ mulsæ cyathis, diebus continuatis, uel interpositis mensura duorũ denariorum, cum senis aquæ mulsæ cyathis. Iam dropacismos, cucurbitulas, & sinapismos utiliter applicas, nec non acopa ex euphorbio. Postea exercitiis uti, frictione & clamore prodest, denique & aquis naturalibus.

DE VVLVÆ PROCIDENtia. Cap. LXXII.

Vlua procidit raro quidem, sed multis occasionibus, uel enim ab alto delapsa, & in coxas firmata, membranis, quæ interaneum id cōtinent, ruptis, aut in difficili puerperio secundis extractis, quas uulua adhærescens sequitur: uel in diligentius imperitiusq; mortuo fœtu excusso, uel ex uulnere, uel aliqua animi perturbatione, scilicet nuntiato filiorum interitu, aut hostium accessu, aut periculosa nauigatione, aut eiusmodi quadam causa. Accidit etiam hoc mali tota corporis mole soluta collapsaq;, partibus illis languidis & resolutis, præsertim in iis, quæ ab integra ætate longius iam senescentes dilabuntur. Ob tales causas procidunt in fœminis ad naturalia loci. Quidam uero & totam uuluam pro labi memoriæ produnt, quod à uero longe abest. Qua enim ratione sursum acta queat affirmari? Conuenit igitur fœcibus clystere prius euacuatis, urinaq; excreta, quo uulua undiquaque sit libera, laborantem figurare supinam, ut coxas habeat sublimiores, poplitesq; flexos cruribus diuaricatis. Deinde hapsum capere ex lana, figura & crassitudine sinui muliebri proportionalem, tenuiq; linteo circūdare, & in succum acaciæ, uel hypocistidis uino dilutum demergere, tum uuluæ inserere, & citra uiolentiam totum quod procidit sursum agere, quoad totus tumor in sinu factus subsederit. Pubes spongia in posca expressa extrinsecus contegenda est. Mulier iacebit extensis adaptatisq; inuicē cruribus, ut alterum alteri incumbat. Inde cucurbitulæ agglutinabuntur cum flamma copiosiore umbilico & utrisque illis: naribus odorata admouebuntur olfactanda. Tertio die lana sinui iniecta, mulier insideat in uino nigro austero modice tepido, uel in decocto myrti, lentisci * & malicorii, his probe peractis, lana ingesta tollitur. Altera in uicem prioris eodē humecta medicamēto inseritur. Cataplasmata à foris imo uentri super iniiciuntur ex palmulis, polenta, uel lenticula & malicorio cum oxymelite, ac tribus diebus interpositis rursus hæc

* Aldus χοίνε male pro χίνε.

fient, quoad perfecte uitium discusseris. At si processu temporis id quod prolapsum est, putredinem fuerit expertũ, idipsum auferetur, nullius metu periculi. Etenim uulua uniuersim ablata, ubi computruerat, mulierem superuixisse commemorant.

DE MVLIEBRIVM LOCORUM clausura, quam phimon appellant. Cap. LXXIII.

Loci muliebres circa ipsorum os clauduntur, uel ex præcedente exulceratione, uel durata illic inflãmatione. Curabuntur insessibus, qui emolliant, ex hydrelæo & fœnugræci decocto, consimilibusq́; cataplasmatis & pessulis. Porrò si malum inueterauerit, suffimentis uaporibusq́; aromatum utendum erit. Iam uero soluit etiam hoc uitii cum nihil aliud sit quàm uuluæ ostioli astrictio, pessulus ex hyssopo, nitro, resina, & terebinthina.

VT STERILIS MVLIER concipiat. Cap. LXXIIII.

COmmuniter itaq; ambobus congruit, & uiro & mulieri uniuersum corpus conseruare probe tẽperatum, laboris, cibi, balnei & reliquorum omnium mediocritate, & quod inter ea maximum est, curare ne habitu sint obesiore. Neq; enim pingues liberis ꝓcreandis sunt idonei, eo quòd genitalibus mutuo se cõtingere haud possint cõmode, tum quòd momentum seminis emittant. Neque tamen nimis extenuati, liberis operam dare feliciter queunt. Iuuabunt autem ipsos omnia calefacientia & leniter inflantia, uinum calidum modice sumptũ. Et ex oleribus, eruca, horminium, erisymum & consimilia. Ruta uero & calamintha omnino uitanda sunt. At si humorum quodã uitio fœmina non concipiat, has expurgare, aut proba uictus ratione emẽdare expedit. Proprie uero mulieribus conueniet, curã locorum genitalium q̃ fieri potest maximam habere, &

menses sine ullo impedimento emanare. Cum igitur propinqua est purgatio, cibi potusq́; q̃ maxime licet, mediocritatem, curæ habebunt. & ex iis quæ purgationi irritandæ sunt aliquid assument, utpote odorata olera & acria, exempli gratia, scãdicem, crethmon, fœniculũ, apium, smyrnium. Porrò uuluæ intemperiem corrigere oportet: frigidiores, notat menstruorum retentio, uictus frigidior, & crassi succi, stupor in pube, lumbis, & cruribus oboriens. Quæ uero penitus refrixerunt, ne uenerem quidem appetunt. Quare conuenit tum aliis remediis, tum fomentis omnibus etiam iis quæ cõstant suffitibus, calorem reuocare. Nec abs re fuerit, castoreũ bibere, & ex seminibus odoratis, cuminum, anisum, pulegii comã, iuniperi fructum, pipere singulis adiecto: at fomenta ipsorum genitalium locorũ, partim uapores erunt, qui inferius per sellam assumentur, partim aqua calida ad collutionem iniecta, in qua decoctus sit elelisphacus, artemisia, ruta, iuncus odoratus angulosus, pulegium, acorum, seminaq́; odorifera, hæc singulatim etiã pubi applicantur, Præsidio est, & Polyarchi epithema. Item pubis coxarumq́; frictiones nihilominus conducunt. Insuper appositu utilia sunt, ex myrrha, ruta, galbano & castoreo, ubi prius aqua mulsa, aut marina uuluã foueris. proficit etiã ad hæc pessulus gone appellatus. Calidiores locos fatetur corpus totum calidius, menses pauci & laboriosi, genitaliaq́; mulieris exulcerantis: corriguntur modice humetis & frigidis, cuiusmodi sunt olera quidem lactucæ, maluæ, blitum, cucurbita, cucumis, pepon, attriplex, portulaca, aliiq́; cibi consimiles. uesicæ abdomini & lumbis frigida applicantur cataplasmata, succiq́; illinuntur. At humiditatis locorum uitio, fœcũditatem frustrari indicat in coitu humor distillans ab inguine, tenuius & copiosum menstruum. His uictus utilis est siccior, labores, superiorum perfricationes, uomitus, cibi sicci & mediocres. Profuerit & uuluam acerbis medicaminibus continere, quale est,

lentiſci decoctum, myrtorum, roſarum, rhus coriarii, itẽ mali Granati floris, rubi ramuſculorum, & gallæ, ſicciorem uterũ contrariis curare oportet, balineis dico, inunctione, & alimento humido oleroſoq;, mediocri uino & non nimis ueteri. Quòd ſi à craſsioribus ſuccis concipere impediantur, ſiquidem rodentes fuerint, mulierẽ probe purgare conuenit medicamento quod cuilibet humori propriũ eſt. maxime autem picra ex aloe: mox ſero lactis aluum ducere, & uictum exquiſitiorẽ deligere. Pituitoſos autem humores laboribus uacuare, ſudoribus, & uomitu: uel per inferiora. Cæterum ex medicamentis epithymum quoque, euphorbium, piper, dauci ſemen, petroſelini ſemen, omnia contrita denarium duũ pondere potui recte dantur. Hoc & uentrem probe iuuat, ac uuluam calefacit, quemadmodum ſæpe iam mẽſes eruperunt iis quæ purgationem non ſunt expertæ. Poſtquam uero medicamenta profeciſſe cõſtiterit, mẽſtruis bene reſpondentibus, tunc uenus eſt ineunda, purgatione deſinente. Iam uero, quoniam ſpiritus ſimiliter in uulua conceptũ fœcunditatem impediunt, notas ipſorum ex capite de uuluę inflatione ſumemus. Medemur autem parciore primum uictu, mox cuminum, anethũ, apii ſemen, rutæ, aniſi & pleraq; eſui idonea pręſtamus, partim potanda, partim applicanda. Conniuentes locos aperiemus iniectis clyſteriis odoriferis, fomentisq; ex malua, ſemine lini, fœnugræco, & oleo. Nonnunquam etiam melle, ualidoribusq;, artemiſia, cunila, calamintha, pulegio, & anthemide. Apponuntur autem utiliter terebinthina, nitrum, cucumer agreſtis, elaterium, caſsia, liquida pix. Quibus autem os hiat, uictus, fomenta, medicamina ſicciora aſtringentiaq;, grana mali Punici, lentiſci *radices, rubi, myrti & quæ humidiori uuluæ congrua ſunt. Peruerſiones autem fomentis inſtaurare ac dirigere oportet, item iis quæ molliunt, inſertis. uenus autem à tergo exercita, ad concipiendum uidetur conducere.

*Male Aldus χοίνου pro χίνου

DE VVLVÆ SCISSVRIS, condylomatis, & hæmorrhoidibus. Cap. LXXV.

IN nulnæ ostio rimæ, quas Græci rhagadas uocant ex enixu uiolento fiunt. Primum sanè latent, cum recentes adhuc ex partu sunt dolores, postea uero paulatim percipiuntur, aliàs manu, aliàs in coitu. nam & propter affricationem cruorem reddunt. deprehenduntur autem sinu adaperto. etenim diruptiones scissuræq; in ostioli circuitu oculis patent. In quibus manum rodentiaq; medicamina uitantes simplicioribus insessibus pessulisq; utemur. prodest etiam tetrapharmacum dilutum. At si callum contraxerit, medicamento, quod charta constat, ex rosaceo utendum. Sin autem ipsius uim non tulerint, iridem illyricam terebinthina exceptam imponito. ulceribus iam cicatrice obductis, conueniet ex cadmia confectum, aut aliquod ex iis quæ sedi consecrata sunt: ueluti quod recipit argenti spumam. Cum uero scissuras ueteres in codylomata degenerare contigerit similibus excindi, adq; cicatricem duci debent. Cæterum hæmorrhoides uuluæ os & ceruicem infestant, quæ in partibus instrumento ad perspiciendam uuluam accommodato, quod dioptrismō uocauimus, deprehendentur, quia tuberculum in accessionibus apparet euidens, cruentum & subrubrum. At ubi remiserint, fluxio citatur citra dolorem subliuida & cōtumax. In his igitur cum morbus dat inducias, scalpello modo fieri queat, exceptas amputare oportet: sin minus, certe medicamentis ipsas astringere, partim attingentes sicco malicorio cum galla, aut huiusmodi aliquo, partim iis quæ in uulua sanguinem fundente exposita sunt, utētes: quæ etiam propter fluorem muliebrem sanguinem fundentibus conducent, potissimum hoc notis discrimine, quòd uulua continuo cruore manet per interualla, non solum in menstrualis purgationis tempore.

DE PARTV DIFFICILI. Cap. LXXVI.

DIfficilis partus accidit, aut uitio parientis, aut fœtus, aut ſecundarum, aut foris aduenientium. parturientis quidem, ſi craſſa obeſaq; ſit, aut uulua tota exigua, aut dolorum imperita, aut timidiuſcula, aut inflammationem in locis genitalibus aliave particula experta, aut alio quodam modo laborans, aut natura imbecillis ut fœtum nequeat propellere, aut ſi ante tempus pariat. At fœtus uitio, ſi uel inuſitatæ magnitudinis exiſtat, uel exiguus & modicæ grauitatis, uel magni capitis, uel monſtroſus, uerbi cauſa, biceps, uel mortuus, uel uiuus quidem, ſed imbecillis, ut foras non poſsit procedere, uel ſi plures fœtus ſint. Nam Herophilus, quinque edidiſſe mulierem, memoriæ prodidit. Vel ſi figuram naturæ contrariam obtineat. Naturalis ſiquidem figura eſt fœtui: prima quidem qua manus femoribus porrectæ ſunt, caput ad os uuluæ recta dirigitur. Proxima huic, ubi in pedes conuerſus eſt. Aliæ omnes præter has à natura abhorrent. Ob ſecundas, quod uelamentum intus eſt, partus redditur difficilis, ſi aut non auellatur ob craſsitiem, aut priſquam opus eſt propter ſubtilitatem abrumpatur, humore ſiquidem euacuato, infans præ ſiccitate ægre mouetur. Ab externis difficultas oritur, aut frigore, quod uuluam denſauerit, aut calore immodico, qui uires diſſoluerit, aut ex quodam fortuito accidente. Si igitur ex aſtrictione aut ueluti fœtus adarctatione pariendi oriatur difficultas, laxatione prius opitulandum, infundendo largiter oleum dulce & calidum item decoctum fœnugræci, aut maluæ, aut ſeminis lini, aut etiam oua, quòd leniendi facultate prædita ſint. Deinde & pubem cum abdomine & lumbis medicamento illinere, quod ſemini lini conſtat: aut aqua mulſa, aut hydrelæo, inſesſibusq; ſimilibus prodeſt. Inſuper laxationes balineis moliri, niſi febris, aut alia quædam occaſio impedierit, mouereque patientem geſtatione in aere

calido mediocriter. Nonnulli etiam conquassationes ualidas, sternutamentisque ciendis idonea adhibuerũt. Timidæ, mentis robur admouendum: imperita dolorum docebitur, ut ualidissime spiritum comprimat, & ad inguina depellat. Animo deficiens iis quæ stupori abigendo sunt, naribus admotis recreabitur. Alleuiata mediocriter, cibo modico refocillabitur. Obesam mulierem in lectulo resupinam figurare oportet, ut cum feminibus genua succlinent, quo uulua ad abdomen tendens, è directo ostioli habeatur, quod ceratis, aut pinguedine delinire digito oportet, & sensim aperire. Atq; si morbus aliquis particulas male habeat, etiam huic prospicere. Ad hæc stercus detentum molli clystere emoliri, & secundas adapertas diuidere, aut digitis, aut ferramento quod πολυκόπαν uocant, in ipsis occultato sinistra manu præcedente. ac humorem quendam oleosum in uuluæ spatium interius clysterio indere. Verum ubi infans præter naturam figuratus fuerit, naturalem reddere figuram decet, partim pellẽdo, partim adducendo, partim flectendo, partim in rectum agendo. Et si manum pedemve præmiserit, non attrahere membro prehensum oportet. magis enim affirmatur, uel luxatur, uel etiam abrumpitur: uerum digitis humero infantis, uel coxæ affixis rursus in conuenientem locum id quod promissum eo, diducere. Porrò si ore uuluæ compresso, totius infantis indecora fuerit figura, sursum prius ipsum ab uteri ore sublimen detrudere consilium est. deinde prehensum rursus ad os dirigere. Postremo si plures uno infantes deferantur, iterum à superiore, infernaque parte referes. sic ut omnia sensim & citra contusionem fiant, oleo locis perunctis. Tempus quo in sellam collocabitur parturiens, est, cum uuluæ os dehiscens, digito sublabitur, & quod præruptum est, procumbit. Verum si non procedat, quod infans mortuus sit, aut alia de causa, ad extractionem quam Græci ἐμβρυουλκίαν

appellant, ueniendum est.

DE COXARVM MORBVS. Cap. LXXVII.

Coxendix ab articulari morbo nihil differt, nisi quod ipsius causa, nempe crassus pituitosusq́; humor in sola coxarum compage, articuloq́; concretus insideat. Dolor ipsis à natibus inguinibusq́; ad genua usque, in plurimis autem ad summum usque pedem pertinet. Per initia igitur ægro nobis oblato, fæcibus clystere uacuatis, uena in cubito secanda: cum sanguinis detractione: si autem uetustas uitium occupauerit, ex malleolo partis affectæ imminutionem sanguinis moliemur. In accessionibus fotu hoc utendum, Cyprini cyathis octo, aceti cyathis quatuor, nitri cyathis duobus, cachryos cyatho uno. Succidis lanis calida admouentur. Deinde applicabitur ipsis farina lupinorum amarorum cum oxymelite, aut farina lolii, cum resina cucumeris syluestris radice, nitro, calamintha, cachry, baccis lauri. Iam calamintha sola utiliter ex oxymelite, aut aqua mulsa admouetur. Emplastri uero huius quod leniendi facultatem obtinet, usus est salutaris. Ceræ pondo denarii centum, terebinthinæ pondo denarii uiginti quinque, æruginis pondo denari sex, myrrhæ, galbani, iridis, singulorum pondo denarii sex, cedriæ pondo denarii quinque. Propinabitur ipsis liquoris cyrenaici quantum eruus implet, aut castorii drachma cum opopanacis tribus obolis. Porrò radicis capparis cortex potui datus, & cataplasmatis admistus præsentaneo est remedio. Cum dolor multus excruciat, etiam medicamenta à dolore leniendo ἀνώδυνα dicta locum habent, utpote quod ad Philonem refertur, & quod duplici pipere constat. Hoc autem enema inseretur, mellis cyathus sesquiplus, olei tantundem: aquæ cyathi duo, nitri drachmæ octo, terebinthinæ drachmæ quatuor. His calidis iniectis, anus præterea fouetur. quod longiori tempore muccosa astricta inhæserint, uacuat nonnunquam san-

guinem quando etiam magis opitulatur. At si malum perseueret, quod rarum est, iterum frequentius eo utendum est, in uicem aquæ centaurii decoctum admiscendo, sanguinem trahit & thlaspis semen inditum, succus elaterii, & medicamentum ex ipso factum, quodq; ipsius radicibus constat. Item oleum sicyonium, salsorum piscium muria, & oliuarum colymbadum probe ingeretur. Cucurbitulæ coxendici multa cum flamma, cute prius incisa defigendę, interim quoque hirudines. Quòd si his malum non finitur, ad purgationem eundum est, aut ex hiera, aut colocynthidos partis interne probe contritæ drachma offeretur in aquæ mulsæ cyathis duobus, aut paulo amplius, aut minus, pro laborantis uirtute & alui facilitate dabitur. In aqua mulsa ruta in cocta, tum puls ex cucurbita syluestri confecta recte hos expurgat. In quibusdam uero & uomitus à radiculis citatus per initia profuit, Cum morbus se remiserit, dropaces ipsis applicantur, acopaq; ex euphorbio sunt utilia, præsertim quod à uarietate uocatur pœcilon, mox balineæ naturales accommodæ. Si desiderantur, in aliis lauabunt balneis, commemoratisq; utendum est acopis, & compositis nitris, medicamento. Asclepio, & qđ ex euphorbio, adarce, nigro, ueratro, castoreo, pyretro, pipere, pedicularia, quam staphida agriam uocant, simili pondere confit. Secũdum balineas inspergentur picis aridæ unciæ tres, sulfuris ignem non experti unciæ due, cuti adhuc calidæ: quæ charta etiam contegetur. At si ne hæc quidem profecerint, ut morbus infestare desierit, congruum erit & sinapi cum caricis, uel etiam, per se illitum. In totum uero hos restituit sanitati, iberidis herbæ usus, quam lepidion quoque alii syluestre cardamum appellant. Quæ uero apud nos fruticosa nascitur similibus lauri foliis, & multo amplioribus, respondere multa experimenta testantur, non solum in coxarum, sed in aliis quoque diuturnis affectibus. qer æstatem uero longe sunt efficaciora: Atqui si folia tunc non produ

xerit, cortex ipsius radicis contunditur cum adipe suillo ut emplastri speciem repræsentet, indeo linteolo densiori illitum locis maxime dolentibus imponitur, nempe acetabulorum confinio & femoribus, sinesq; tam diu quoad cuticula superior nigrescat, aut ex toto liueat. Postea ipsum auferes, lotoq; ægrotandi ceratum impones opopanacis drachmas quatuor, quæ aceti cyathis duobus dissoluuntur, excipiunturq; cerato cyprino. Quòd si talium adurentium usus abominentur, emplastris uti refectoriis oportet, è quorum numero hoc quoque est ceræ, resinæ pityinæ, singulorum drachmæ duodecim, terebinthinæ columbarum syluestrium stercoris, flociũ uini recentium, singulorum drachmas sex, galbani, sesq; drachma. Atque ex reficientibus est q̃d leæna appellatur. utilia uero sunt quæ ex myrrha stillaticia & nitro præparantur. Iam nonnulli iis usi sunt potionibus quæ ad annum continuantur, in quorum grege habetur medicamentum diatesseron uocatum: chamædryos pondo gentianæ dodrans, aristolochiæ rotunde dodrans, rutæ seminis sicci sextarius. hæc tusa cretiq; dantur quotidie cochlearii mensura ieiuno & probe concoctione obita ex duobus aquæ frigidæ cyathis ad annũ, donec morbus finiatur. Eadem promittit medicamentum dia hepta, id est ex septem confectum, & quod ad Proclum authorem refertur. Exercita absoluuntur, inambulatione, continuis flexionibus, saltatu, & cursu. Cibus mediocriter tenuis & concoctu facilis conuenit, porrò si malum nulli ex commemoratis cedit, aliàs in suppurationem conuertitur, aliàs neruis qui artus conuinciunt, laxatis, membrum luxatur. Quare cum uitium longius se prorogat, articulum tribus, quatuor uelocis urere oportet, ut in chirurgica dicetur, ac complusculis diebus ulcera adaperta, sine cicatrice seruare.

DE PODAGRA ET ARTICVLARIIS MORBIS. Cap. LXXVIII.

NOn ſola particularum corporis imbecillitas, podagricos articulariosve cruciatus excitat. ſic enim acceſſiones, ſine ullo temporis interuallo urgerent, præcipue cum infirmitas imbecillibus articulis ſemper incumbat. item ne humor quidem ſolus hos dolores creat, quandoquidem non ſolis uitium articulis inſidet: ſed utrunq;, & humor à natura alienus, & particularum imbecillitas morbũ adfert articularium. quoties enim altrix facultas, imbecillior, ſolito ciborum grauatur copia, tunc cruditates enaſcuntur. Itaq; excrementitius humor ſuperans, in quodcunq; articulamentum, quod antea imbecillius euaſerit, ſe confert: & artubus ſeſe inſinuans colligantes neruos ſic diſtendit ut dolorẽ pariat: neq; enim neruos, per quos motus diſpenſatur arbitrarius, affectu primario, inflammatio infeſtat, quoniam artuum prius internodia, obſideat ea neceſſe eſt. ut quæ medias tibias uel femina, uel crura, cubitos, aut brachia intercedant. Sed afficiuntur iidem nerui tamen lege conſortii, quod cũ articulis ineunt. Quare ſi inferiores partes factus curſus pedum articulamenta repleat, podagra uitium nuncupatur. Si cæteros corporis artus intricet humor, ἀρθρῖτιν Græci, nos articularios morbos appellare conſueuimus. Quo uitii nomine, uertebras, humeros & maxillas comprehendimus, omnemque articulum, quicunque morbo implicatur. Nonnulli uero aures, dentes, fauces, & nonnunquam iecur, lienem articulariis doloribus conflictari pronuntiant. A quibus niſi de ſubito uitium in artus ſeſe recipiat eructetque, periculum breui tempore laborantes occupauerit. Sed humor ſuperans qui iuncturis ſeſe inſerit, uel bilioſus eſt, uel ſanguineus, aliàs atra bile uitioſus, plerunque etiam pituitoſus, cruduſq;, copia alimenti, aut cruditate, aut otio congeſtus, uerum uetuſtate in urticulis craſſeſcit, & glutinoſior enadit, fit ut in duritiem contumaciſſimam, quam Latini tophum, Græci poron appellant, occalleſcat.

Interim uero diuersa humorum colluuie, uitium contrahitur, ob quod ægre dignosci, & difficulter medicamentis elidi potest, uel etiam pene nullo remedio sanescit. Cęterum hoc mali frequenter antecedit improbus labor, uehemens ambulatio, equitatus creber, usus ueneris intempestiuus, insueta frigidæ potio, frigidorumq;, uel multorum noxiorumve ciborum esus, multus uini usus. Iam aliqui prolapsu, uel de turbatione, uel propulsu, uel luxatione uel id genus aliis, prima morbi fundamenta iecerunt, sic quidem ut etiam tunc materia in corpore deses præcesserit, sed euidens causa eam ueluti autor proritarit. Mœrores autem, curæ, per uigilia, & reliquæ animi affectiones, non hanc modo suscitarunt, sed ipsæ noxios quoque succos, siue primario, siue ex accidenti procrearunt. Variæ igitur, ut à me dictum est, affectus causæ habentur. interdum tamen cæca ipsius origo est. Sed deprehendi facile humorum noxam inferétium discrimina possunt, tum suis coloribus, tum iis q̃ superueniunt denotata. Siquidem biliosam defluxioné collor suppallidus, & subrubens testatur. Item caloris sensus, dolorisq; lancinantis modo acris, item humor in cutem subito, sine euidenti tumore erumpens. Inflámatio, admotis rebus calidis, contensius incandescit, sicut iis quæ refrigerant appositis sopitur. Hoc sanè cum aliis omnibus magna ex parte, tum maxime iis qui à bilioso humore originem habent euenire consueuit. Subinde febris in ipso accessionum statu accedit, ualidaq; siti conficit. Pari modo si atra bilis in articulis delituerit, color partis nigrior reddetur: si pituitosus incubuerit, exalbidus & aquæ subter cutem similis apparebit, ubi dolor quadantenus demulcetur, & tardius in tumorem materia sese attollit, quemadmodum si sanguineus humor redundet, cruentus color emergit. Verum ut singula exactius dinoscas, superior uictus ratio reliquaq; consulenda tibi ueniunt.

CVRATIO BILIOSÆ DEFLVxionis articulis conceptæ.

Initium curationis si flaua bilis articulos exerceat, magisq; ipsius qualitas, uacuatione noxii humoris tentabitur per medicamenta, quæ flauã bilem excernunt. quale est maxime quod ex rhodomelite temperatur, tum quod malis cotoniis constat, item antidotum ex hiera picra, & ex aloe catapotia. Per accessiones uero à foris utendum rosaceo cum oui luteo, & uini momento, quibus particula sensim infricata, manu demulceatur: herbæ admouentur quæ refrigerant, ut solanum, portulaca, altercum, semper uiuum, palustris lenticula, seris, papauer, polygonium, rosarum folia, & consimilia. Et nunc hæc illinentur, nunc micæ panis posca imbutæ adhibentur, uel hordeacea farina cum rosaceo superaccommodatur. At si inflammatio sic excandescat, ut erysipelatis naturam induat, manifesto lenietur cucurbitæ recentis cortice imposito, aut peponis, aut cucumeris carne, & per se, & ex pane, item perdicii foliis & hederæ frondibus cum pane uel polenta. Ad hæc psyllium farinæ hordeaceæ incoctum, flagrantes æstu inflammationes mirandum in modum solatur. simili modo & rosaceum cum quibusdam refrigerantibus succis illitum. confert etiam sequens medicamentum quod fabarum lomento componitur, habet autem hoc pacto: ceræ quincũx, chamemælini, rosacei, singuli sextantes & dimidius, fabacei lomẽti semuncia, ouorũ lutea quinq;. ALIVD. cataplasma. uirentes maluæ coctæ teruntur, psylliũ priuatim in uiscum redactũ, admiscetur: atq; cũ ouorũ luteis, oleoq; chamemælino subacta affectæ parti illinuntur. Si uero tantus urgeat dolor, ut laborãs par esse ferẽdo nequeat, medicamẽto ex croco, glaucio & opio uti cõueniet, quę in posca trita sublinentur, aut eisdem intincta panis mica superponitur, Galenus autem, ut ipse memoriæ prodidit, lachrymæ papaueris drachmas quatuor, croci drachmã cum bubulo lacte, uel caprillo, uel panis

mica excipiebat, rosaceoq; subactis utebatur; aut opiũ crocũq; pariter trita in lacte, cerato rosaceo excipiebat. Cõtulerit ẽt in accessionibus ceratum ex turpena pisce confectum, itẽ oleum ex eodem expressum. Persimilis est efficaciæ, micam panis aqua maceratã, uel posca imbutam cum succo semperuiui, uel portulacæ, uel solani uel palmularum carne & papaueris semine, pari portione, adiectis ouorum tostorum luteis cum rosaceo delinere. Verũ his quæ membris torporem inducunt, narcotica Græci uocant, diutius non erit insistendum, q̃ ut doloris uehementiam solum lenierint. siquidẽ largior ipsorum usus, sic insertum constringit humorem, ut in tophaceam duritiem occallescat, ac diuturnas motus difficultates pariat. Ab eorum igitur usu quæ dolorem arcent uel medicamento ẽ succis herbarum facto, diachylon uocant, ex chamæmelino resoluto utendũ erit, uel eo quod dialtheas appellant, uel huius generis alio. Posteaq̃ uero partem affectam quæ refrixerit recreaueris, roboranda erit palmulato medicamine quod diaphœnicinen dicunt, cum oxyrhodino, uel rosaceo uino subacto. At si emplastra detrectent grauenturq;, concretum acaciæ succũ ex posca, uel lyciũ adiecto croco & glaucio, aut succo perditii cum posca, delinere cõuenit. uictus ratio refrigerans humidaq; erit, ut hordei cremor, ex chondro sorbitiones: ex oleribus, malua, lactuca, intybus: auium cohortalium pulli, & earum quæ in domibus oberrant: piscium saxatiles, erinacius pectines & eius notę reliq. Vitanda oĩa calfacientia, & q̃ pallidã, aut flauã bilem generãt, uinum uetus, fuluũ, uel nigellũ, & cibi repletio. balineis utendũ aqua potulenta factis, si nihil prohibet, cum defluxiones intenduntur, & cum absunt. hæc ad causam pertinent. Temperandum ab ira, furore, inedia, acrementorum esu, temulentia, immodico labore, & ueneris usu.

CVRATIO SI SANGVIS artus infestet.

In qbus ſanguineus humor redundat, protinus ſanguis mitti debet, qui tamen in pituitoſis, aut atra bile infectis detrahendus non eſt. Siquidem in his ſuccus uenis plarima parte conceptus reſidet, qui copia ſua potius q̃ qualitate offendit. Verum ſtatim cum quis morbũ experiri cœperit, ſanguinis miſſio erit tentanda. qui uero iam ſæpius huiuſcemodi defluxionibus ſunt conflictati, plus noxæ, q̃ auxilii ex ſanguinis detractione ſentiunt: præſertim qui corpore ſunt imbecillo frigidoq;. Poſt ſanguinem detractum, niſi ſolus ille ſuperauerit, momẽto temporis interpoſito, purgationem ex hiera antidoto moliemur, aut Iuliani oxymelite. quippe hæc magna commoditate purgant: qui uero ab huiuſmodi medicamentis uacuantibus abhorrent, catapotia quæ ſequuntur deuorabunt: aloes, colocynthidis, id eſt, cucurbitæ ſylueſtris, ueratri nigri, ſcammoniæ, ſingulorum unciã, euphorbii, nitri, ſingulorum ſemunciam, ſucci braſſicæ, quod ad ea capienda ſatis ſit. Dantur ſingulis pro uiriũ ratione: melius proficiet, ſi cotoniorum ſucco excipiantur. Aliud genus catapotii quod & in acceſſionibus, & cum dolor inflatioq; remiſerint, integritasq; facta eſt, exhibetur, qualiſcunq; etiam humor articulos affligat.

Recipit aloes ſelibram, agarici, croci, ſingulorum ſemũciam, coſti, ſpicæ, nardi, iunci odorati rotundi, floris opobalſami, caſſiæ ſingulorum unciam, ſcammoniæ ſextantem, epithymi quadrantem. Modus leuior inſtar duorũ ſcrupulorum, ſummus quaterni ſcrupuli. Iam uero ex armeniaco lapide catapotia, mirifice uentrem ſubducunt, ac proprie articulariis doloribus congruunt, tum inter fluxionum principia, tum in incremento, ubi dolor uehemens urget, tum in remiſſionibus, ubi in totum conquieuit, ſed quoniam nonnulli ſcammoniam ceu ſtomacho noxiam fugiunt, dabũtur ipſis, præſertim cum pituitoſa ſubluuies torquet, hæc catapotia, colocynthidis medullæ, ueratri nigri, bdellii, gummi, aloes, ſingulorum uncia, nitri Alexan-

drini,euphorbii,singulorum semuncia, dantur quaternis scrupulis. Ego inuicem gummi epithymũ adiiciebã. Sunt qui in omnibus articulariorũ uitiorum accessionibus,ipsis ẽt exhibitis hermodactylis aluum purgatione solicitauerint,sed attendendũ est,quoniam hermodactylus stomacho facessit negotiũ,cibi fastidium ex repletione,& uentriculi redundantiam mouet. Quapropter in his uti consilium est,qui obeundarũ actionũ necessitatem habent,etenim post,unũ,aut alterum diem plurima ex parte defluxionem ex toto finiunt,sic ut cõsuetis muniis obeundis sint idonei. Notus mihi est q̃ non hermodactyli substantiam,sed herbæ ipsius decoctũ citra quancunq; mistionẽ,nõ secus q̃ apii aut anisi decoctum potui præbuerit,ac mirum est q̃ resoluta sæpe aluo defluxionem sedaret,uerum quemadmodũ nuper retuli, stomacho inimicum est. Quarehis postea quæ stomachum confirmant,uiresq; eius recolligunt, mediocriter offensum os uẽtriculi corrigere licebit,ut à uitio quod hermodactylus intulit, stomachus sese uindicet. Multo laudatius esse medicamentum Alexander prodidit,qđ ex coronopodio temperaretur,quòd & eandem detectionem,& dolores omnes discutiat, nullamq; stomacho noxam inferat. Cęterum pituitosis,si mediocris dolor afficiat,ea debent à foris illiniri,uiridis brassica,apiũ, cunyla,uerbenaca recta:sin acris dolor affligat, farinæ fœnugræci parteis treis,pollinis loliacei, farinæ cicerũ, singulorum partem unam,ex aqua mulsa, aut uino tenui cum modico cyprino,uel nardino conuenit illinere, maxime per hyemen, item cinis crematæ radicis brassicæ,eiusq; colliculorum cum axungia illitus, multis fuit præsidio. Sed finiendis doloribus recens adhibenda axungia,discutiendo autem humori uetus salsa auxiliatur,bubulum stercus cũ hordeacea farina in aqua mulsa coctum prodest:uel per se recens & liquidum, uel ex foliis brassicæ similiter caprillus fimus per se,uel cum hordeacea farina coctus in posca, Quoniã uero

nonnulli quadam cõtrietatis lege remedium senserunt, (etenim diuersorum humorum nonnullam medicinarum distinctionem postulat) commemoranda iam harum materia est promiscua. Itaque syluestris atriplex & satiua cum pane commode illinitur, aut uerbasci folia cum bulbis, & pane trita, uel ex polenta, uel cataplasma ex hordeaceo polline. At in quibus obscura morbi est origo, hæc semel experiri abunde fuerit, modo ad consimilia transgrediundum est, modo contrariis pugnandum. Neq; tamen eisdem diutius immorari consilium est, si nullum ex eis iuuamentum perceperint. Hæc quotidie in artis operibus fieri uidemus, ut idē medicamentum uni articulo profuerit, alteri in eodem ægrotanti inflammationem excitarit. quin etiam non modo opituletur, sed confestim (quod maxime est mirum) offenderit. Quippe unus idemq; sæpe articulus ex eodem remedio nunc iuuabitur, paulo post eiusdem appositu, inflammationem concipiet. Nunquam igitur aliquis cū glutinosus crassusq; humor superat, calidioribus leuabitur auxiliis. Verum cum acer, aut feruidus humor præcellit, tum refrigerantibus solatium inflammationis paratur. Nec miraculum est si materies natura frigidior inflammationis tempore, & feruore æstuet & incādescat, ubi flauæ bilis miscellam admiserit. Porrò tophos in artubus impedit coalescere lupinorum farina cum oxymelite, uel posca, uel laserpitio, aut brioniæ radice cum pane. Iam hoc quod sequitur citra noxam mitigat, & mediocriter discutit, lycii, ammoniaci, thymiamatis singulæ unciæ cum uino ueterrimo & oleo acerbis oliuis expresso, tritæ coquuntur è lomento fabarum, quod sufficit, adiicitur, coctæ mediocriter illinuntur. Post inflammationis statum, reliquias tumoris discutiunt illiti bulbi per se, uel cum polline polentæ, ad uellicatum usq; suffricti. hoc enim modo efficacem usum exhibet. Quod si nihil hisce cataplasmatis leniuntur, fotibus & liquoribus ab alto deturbatis erit certādum, maxime si tumor

extrema occupet. fiunt autem hæc, chamemæli & meliloti, aut centaurei decoctis. Nonnullis etiam capparis decoctum abunde fuit auxilii, hoc tamẽ quod infra scribitur, omnibus præstat efficacia. Thymus, origanum, satureia, & calamintha, in aceto quàm acerrimo cocta, eiusdem aceti imbre affectæ partes, non semel, aut iterũ, sed frequenter in die fouentur. Hoc præsidio permulti pristinam ualetudinem recuperarunt, quibus non pituita solum, sed flaua etiam bilis fuit infesta. Non desunt qui & subsequens medicamentum salutare sint experti, ilicis glandes in farinam detritæ diutissime percoquuntur, hoc diluto extremi artus per fluxionum initia lõgo tempore proluuntur. At quæ interius partes habentur, spongiis foueri debent. hoc enim liquore materiæ impetus auertitur. Idem & bile uitiosis artubus conuenit, quemadmodum calida sine aliquo decocto partibus superfusa. Porrò doloribus qui intenso frigore, aut humoribus inter articulorum ossa demersis cõtrahuntur, ualens hoc est remedium. Olei ueteris, nitri alexandrini resinæ terebinthinæ singulorum pondo libra, euphorbii pondo uncia, iris pondo sextans, fœnugræci farinæ sextarius unus. his autem ea quoque quæ aduersus coxendicum cruciatus scripta sunt, pulchre nimirum opitulantur. multi siquidem aduersus huiuscemodi perfrictiones cum morbus sese remiserit, sinapi cum pinguibus ficis usi sunt, tum aliis quæ extrinsecus ruborem pustulosum excitant. Alii uero medicamentum ex cantharidibus admouent, uerum hæc in posterum officiunt, nisi aliquo etiam molliente utantur, ut ẽ radicula composito, diastrutheon uocant, & basilio, & arbore populo cõfecto, populeum dicunt, aut ex elate, aut ex nigra populo, aut bromio, aut lysiponio aut ualentioribus acopis. Vbi autem neruio consensu, aut consortii iure articuli laborant, aut si humor intra ipsorum compaginẽ coaluerit, mulæ lotio in morbi statu potissimum, & in frigidis defluxionibus fouere commodum est.

Pariter conuenit etiam ex utroque ueratro paſtillus cum mollis & fungoſus tumor articulos implicat, & fomentum ex ſale torrido, aut etiam aliter è marina calida per ſpongias artus perfudiſſe uincit, item emplaſtra ex ſale præparata, uel ex myrrha ſtillaticia, ſtacten dicunt, & nitro, hisq; conſimilia cataplaſmata, poſt uigorem morbi auxilio ſunt, uictus ratio ſiccior minimeq; excrementitia competit, item inedia, uel parciores cibi: frequentibus balneis abſtinendum. At ſi lauent, nitrum aliaq; frictionibus adiiciant. Vbi dolor inclinauerit, exercitiis ſe credent, articulos maxime perfricabunt, in naturales, balineas deſcendent, in ſabulo, uel arena ſaburrabuntur. Vomitus à radicula cibisq; aſſumptis mouebitur. Qui ad hoc ſe commode habent, etiam ueratro nigro uacuabuntur per uomitum, uel etiam per aluum inferiorem deiicient.

QVOMODO SANGVINE infeſtati artus curentur.

Qui ex ſanguine dolorem articularium conceperunt, poſt prima morbi rudimenta ſanguis ſtatim detrahendus eſt, mox remedia loco dolenti ſunt inducenda, ſi bilioſior acriorq; ſanguis redundet, eiſdem quæ in flaua bile diximus, certandum, ſi frigidior, pituitoſiorq;, aut atra bile deprauatus humor coaluerit, iis quæ poſtea ſubdidimus præter illa quæ maiore prædita ſunt acrimonia, curationem tentabimus: at ſi uitium in uetuſtatem incidit, his quoque locus erit. iam hoc cataplaſma in principio proficiet. Malicoria, et baccæ rhois cum polenta ex uino detrita illinuntur. ALIVD. Braſſicæ folia cocta accurate conteruntur, aceti flores cum duobus coctorum ouorum luteis, & roſacei momento, adiiciuntur, leuigataque ſimul loco iniiciuntur. ſed hoc medicamentum ſubinde mutandum eſt. cibi aſſumentur qui extenuant & parum nutriunt: carne igitur & leguminibus,

& uino copiosiore nigro: abstinendum. si autem fieri possit, etiam ex toto uinum circuncidendum. Plurimos siquidem noui, qui prorsus abstemii omnes sanitatem consecuti sint. Alii siquidem per morbi initia omnino liberati sunt. alii in posterum rarius & minori dolore accessiones perceperunt. Quapropter nisi quid obstet, aut futurum inde aliquid metuant, perpetuo uitā agent abstemiam. A quibus per imbecillitatem, aut perfrictionem aliquid subsecuturum opinentur, ad biennium usque abstemii, inde ad pristinam consuetudinem reuersi, modicum dilutumq; continenter bibent. Oportet autem abstemios in uicem uini decocto anisi, aut alicuius cōsimilis seminis uti, fructibus fugacibus reliqsq; refrigeratoriis abstinere, tum ueneris usu. Qui uero per medicamenta, quæ per annum bibuntur, morbum prorsus tollere uoluerunt, multis sanè quibus pituitosus & excrementitius humor articulis incubuerit, opitulati sunt. uerum qui calidioribus siccioribusq; constarent naturis, hos in subitam mortem præcipitarunt, quòd materia ad interaneum, aut renes, aut costas, aut pulmonē, aut principem quandam partem se contulerit. Satius itaque est biliosiore præditis habitu, aut copioso sanguine refertis, uini usu interdicere. Sic enim commemoratis uitæ periculis, minus erunt opportuni: frigidiores autem & recrementis pleni, facta ex uiperis theriaca uti debent, hyeme frequentius, per æstatem rarius. Sed crudi minus eam assument. uel enim morbo liberabit, uel certe leuiorem reddet, nulli ex prædictis particulis officiens, sed quoniam nonnulli etiam commemoratis uti antidotis cogunt, non te lateat id quod ad Agapetum, uel Proclum authorem refertur, tum quod damassonion dicitur, item quod atacton & octoidon, item quod ex scordio, aut corallio componi solitum est, alia pleraq; non mediocriter proficere, nec non omnium tamen securissimū est longoq; usu probatissimū, diacorallion, siquidē cōcretas iam in tophum duritias

tumoresque callosos discutit. horum omnium uires & modū usus, uolumine, quod compositis medicaminibus dicatum est, offendes, similiter aduersus articularios dolores, medicaminum quæ psilothra uocant, misturam usumque in eodem habitu, nempe pituitosiore. Alii uero qui à toto se morbo uindicare uolunt, integras uulpes oleo tantisper incoquunt dum intabuerint, quo articulariis morbis medentur. Non desunt qui uiuas lebetibus immergunt. alii tantum emortuas coniiciunt. Pari modo etiam hyenas percoquunt, oleū hic conficientes, quod discutiendi uim habeat, deinde eo balnei solia complent: in quæ postquam descenderunt, immorari ibidem diutius eoque articulos confricare præcipiunt, unde sæpe factum ut non modo artuum tumores, sed etiam uniuersum corpus euacuaretur.

DE TOPHIS, QVOS GRÆci poros uocant.

Quoniam & tophi subinde in articulis creantur modo ob humoris qui ad eos decubuit crassiciem, terrestrēq; duritiam, modo propter immoderatos discutientium resiccantiumque medicinatum usus, sine earum mistura quæ emolliendi uirtute pollent, sciendum uenit ea esse conuenientiora, quæ mollientem simul & discutientem naturam sortiuntur. itaque emolliunt adipes uetusti, medullæ, ammoniacum, bdellium, oleum bene uetustum & styrax. Digerunt autem & resiccant, nitrum, sal, myrrha stillaticia, adarce, euphorbium & consimilia. uerum ad concretos in articulis tophos proprie facit uetustissimus acerrimusq; caseus cum suillæ carnis præpinguis ac ueteris decocto contritus & superimpositus: siquidem sua sponte topho dehiscente quotidie humor qui intus coierat, eructatur. Valet etiam medicamentum diapernes, probatumque, quod duplici modo præparatur. item quæ ex stillaticia myrrha confiunt, iam hoc peculiariter facit quod re-

cipit ſpumæ nitri, reſinæ terebinthinæ, myrrhæ quæ primum ſua ſponte ſtillauit, propolis ſingulorum pondo triens, ceræ pondo bes, colophoniæ libra, olei ſeſcũcia: mixtis utitor, tũ in tophis, tum in abſceſsibus: iam quod ex cynabari temperatur, mirificum eſt ad tophaceos tumores, aliaq; complura: ſed ægre paratur. Quod uero ex leptocaryis conficitur, præter quod ſalutare, etiam facile conquiritur, non ſolum ualentioribus, ſed teneris quoque corporibus accommodatum, ſi aſſumat medicamenti, ex melle, uel ex anemone confecti partes duas ad illius partem unam: quæ ſi deſiderentur, etiam eius quod ceruſſa conſtat, ſubinde æqualis modus ipſi miſcetur. ALIVD ad tophos, ſandaracha contrita querneo uiſco excipitur, uſuiq; eſt. ALIVD. Proficit etiam ad fiſtulas & ægilopas, olei ſextarius, ſpumæ argenti *dodrans, auripigmenti ſemuncia argenti ſpuma oleumq; tantiſper incoquitur dum manus non inquinet poſtea tritum auripigmentum aſpergitur, & priuſquam uſtionem ſenſerit medicamentum ab igne tollito, ac utitor. Ex aſii lapidis flore confecta, ubi morbus intermiſerit, imponuntur, quæ ad omnium articulorum nodos concretos accommodata toto morbo liberare nonnulli ueterum teſtatum nobis reliquerunt. At ex ſalis flore prȩparatum medicamen ſi in morbi declinatione ſimiliter imponatur, tumorum reliquias digerere experimenta fidem fecerunt.

*Aldus unciæ octo & S.

QVOMODO QVIS A PODAGRA SE TUEATUR ASSERATQ;.

Podagram quæ iam conſtiterit articularium ue dolorem, ſine prædicta medendi ratione aboleri longe difficilium eſt. At quæ nondum radices egerit propulſare aut ea tentatos à recidiua tueri, haud fuerit difficile, ſi quis cibis demat, & eis utatur quæ prompte in membra digeruntur, excrementisq; uacant, item uino moderatiore & exercitationibus ſatis ſe committant. Quod ad prȩſidiis partem attinet, ſal minutim in oleo tritus &

articulis affrictus omnes qui se ab hoc ustio uindicare uolunt, magnifice iuuat, nisi præter modum sicca intẽperie sint præditi, eoq; illitu, & mane & uesperi per totum uitæ curriculum, saltem ubi inflammationes inclinauerint, utendum est.

AD PERNIONES QVI pedum plantas cum calces infestant. Cap. LXXIX.

PErniones ulcera sunt, quæ ex frigore hyberno in digitis manuum pedumq; contrahuntur, Græci chimethla nnncupant. Itaque egelidam aquam marinum superfundere oportet, uel betæ decoctum, uel lenticulæ, uel erui, uel regiæ radicis. A superfusione, lenticulæ coctæ uinoque detritæ admouentur, uel ficus ex oleo leuigata imponitur, uel alumen cum farina pari modo, in uino pertrita applicatur, aut floces uini subaridæ, aut bulbus recens uino tritus adglutinatur, aut alia in oleo fricta, tritaq;, uel cera oleo mediocri liquefacta imponitur, aut malicorium incoctum uino, & in tenuem redactum puluerem, cerato rosaceo exceptum inducito, prius locum decocto lupinorum irrotans, aut mannam, sulfurq; ignem non expertum, cum melle cocto inicito, at alterci succus continenter illitus, ab inflammatione & doloribus uindicat.

MARCELLIVM AD PERNIONES.

Rapæ satiuæ radice excauata, coniicitur in capacitatem ipsius ceræ sextans, olei lentiscini quantum sufficit: cocta in æneo lebete ex marina aqua, aut muria, aut lupinorum decocto, partim loco superfunduntur, partim ceratum in rapa liquefactum frigidum imponitur. At in exulceratis pernionibus, thuris, aluminis scisi, minii, resinæ terebinthinæ singulorum par modus: adipe suillo diluta inducuntur.

Verum ſi inflammatio exulceratos perniones male habeat, medicamento utendum hexapharmaco quod recipit olei, uncias nouem, taurini adipis & fellis, ſingulorum libram, argenti ſpumæ, uncias ſex, colophoniæ, uncias quatuor, mellis uncias ſex.

AD DIGITORVM RIMAS totorumque pedum quæ rhagades dicuntur.

Pice liquida delinuntur, aut cancro fluuiatili, aut marino ſuper carbones cremato, teſta abraditur, & cum oleo trita ut mellis ſpiſsitudo ſit, abſterſis prius ſciſſuris inſtillatur. Proficit etiam ſcillæ medulla oleo feruefacta, item terebinthina contrita, necnon cornu caprillum uſtũ exceptumq; adipe caprillo, ſed callos circumpurgare oportet, & ſic medicamentis uti.

AD SCISSVRAS CALCANEOrum & planipedum anthera.

Calcis uiuidæ drachmæ decem, ceruſſæ drachmæ uiginti, cerę tantundem, aut triginta, porcinæ pinguedinis recentis unciæ ſeptem, colophoniæ unciæ nouem, ſucci lini ſeminis cyathus, olei dulcis unciæ quadraginta: teneram plantam efficit ut aliud nullum.

ALIVD. Adipis caprilli, ceræ, olei ſingulorum pari menſura utitor. ALIVD. Malicorium aceto incoctum diebus quinque applicatur, deinde loco undiquaque purgato calx uiua cum oleo aut ſordibus imponitur. ALIVD. Scilla cocta oleo, ipſa quidem fricta proiicitur, oleo uero terebinthina liquefacta admouetur.

AD ATTRITVS CALCAnei ex longo decubitu.

Ceræ, olei, argenti ſpumæ, mellis, pares modi, proficiunt in omni exulceratione, plani pedum, calcanei, ſupernæ partis, & internæ digitorum, magisque ſi ulcus ungui ſit propinquum.

AD SORDIDA PLANTÆ ulcera emmoton, facit etiam genitali exulcerato.

Amurcæ cyathus, aceti cyathus, cocta uase æreo doneс melleam spisitudinem habeant, & trita separatim, prosunt. Item squamæ æris drachmas duas, mannæ tantundem, lanarum, succidarum mollium, quantum manu comprehendi potest, contectarum teda ustarumque cinerem totum excipito & utitor, in uulneribus quidem uino diluens, in naturalibus & pedum plantis passo. ALIVD. Amurcę, mellis despumati, paria pondera, hoc etiam cicatrices tollit.

AD INTERTRIGINES, EX CALCEAMENTIS.

Pulmo agninus, suillus & caprillus benefacit, uerum coria ex ueteribus calceamentis combusta, si inflammatio urget, nihil quidem adferunt præsidii, sed illa finita, multum: uel cepa cum gallinæ adipe copiosior adiicitur, uel galla combusta inspergitur, uel acacia aceto diluta illinitur.

AD CLAVOS CALLOSQVE. Cap. LXXX.

CLauis prius undiquaque purgatis, inducitur medicamentum quoddam ex edentibus, quæ septica, Gręci uocant, aut ærugo rasilis, aut sandaracha, aut syringiacum aridum, aut collyrium syringiacum loco gummi, ammoniaco exceptum. Est autem clauus teres figura callus, colore candidus, clauorum capiti similis, toto corpore, sed pedum solo digitisque præcipue nascens, quem dolor sequitur & incessus impedimentum. Tollitur autem longiori tempore, etiam si quis excedentem claui partem continue abradat scalpello, aut pumice affricet, similiter etiam callos. Proficit lupinorum crudorum concrematorum cinis cum melle, aut misy, liquida pice exceptum, melanthion cum urina pueri impuberis, uel oui luteum, fabarum

lomento cum aceto incoctum. At hoc ſubinde expertum eſt, cantharidum, atramenti ſutorii, caſtorii, par modus ſingulorum, excipitur terebinthina, ut emplaſtri fiat ſpiſsitudo, clauoque prius circunciſo imponitur. ALIVD. Fœculæ, calcis uiuæ, uiſci, ſingulorum pares portiones, cum ſtillatitia lixiua, uel urina pueri impuberis.

AD VNGVIVM VITIA, & primum de reduuiis.

Cap. LXXXI.

Reduuiæ, Græci paronychian appellant, abſceſſus eſt qui ad reduuia unguium coit, cum parua adhuc eſt & prima habet rudimenta, galla cum melle eam reprimit & confirmari prohibet, uel Muſæ paſtillus, uel iris ex aqua. At ubi caro iam præter naturam excreuerit, eo curatio dirigenda eſt, ut per rodentia medicamenta abſumatur, rumpaturque: ualet autem ad reduuias, tum aurium ſordes, tum lycium. ſuppuratas autem reduuias, acu adacta humorem emittere, ſpongiamque aqua imbutam imponere oportet, uel lenticulam illinere cum aqua tritam, aut palmularũ cum uino, uel roſis uiridibus, uel ſiccis, aqua reſperſis tritisque, uel polentam cum aqua, efficax eſt reduuiis etiam lupinorum farina melle, uel mulſo macerata. Exulceratis reduuiis opitulatur hoc medicamentum. Æruginis, argenti ſpumæ ſingulorum drachmæ quatuor, ſarcocollæ tantundem, ſuper linamentum ex uino & ſpongia imponitur. Conuenit autem carnem undiquaque ab ungue diducere.

DE PTERYGIIS.

Pterygion carnis incrementum eſt, aliquam unguis partem operiens. fit autem in pedis & manus præcipue pollicibus. In pedibus quidem ex illorum offenſione plerunque, in manibus autem ex neglecta reduuia; aut alia huiuſmodi cauſa, aduerſus quam auripigmentum & manna pari pondere ſpargitur, ſuper autem, linamen

tum ex uino ſpongiaque imponitur.

ALIVD. Chalcitidis, ſquamę, maiicorii æquales partes. Excipiuntur fico toſta & melle, parte effecta, ſpiſſamentorum decocto prius delibuta. Quod autem ſic cum eſt in ungue circuncidito.

AD DIGITORVM PTERYGIA putrida item ad pudendorum ulcera.

Lachrymæ thuris drachma, ſquamæ drachma, æruginis raſæ drachmæ quatuor, mellis cyathus, teruntur in ſole donec ſubflaueſcant. Et loco uino prius delibuto per ſplenium inducuntur.

MEDICAMENTVM QVOD ſubito pterygia deſiccat, perſanatq́;.

Soryos combuſti drachmæ due, thuris tantundem, æruginis raſe drachma, cum melle contrita, ipſi pterygio inducuntur. Valet etiam ād reliqua maligna horum locorum ulcera, nigritias & putredines.

ALIVD. Squama æris, palmularum carne excepta aut ficorum utitor. ALIVD. Columbæ ſtercus cum polenta ex paſſo coctum pertritumq́; calens imponitur, item ſquama per ſe inſperſa, pterigia deſiccat. Oportet autem crebro, angulum unguis pterygion pungentem, ne ne increſcat, ſcalpello ſuperi mmi ſſo, adimere

AD VNGVES CONTVSOS.

Myrti & mali Punici foliis teneris ungues illinito.

AD CRVENTOS VNGVES.

Farina pice miſta imponitur.

VT VNGVES QVI LABORAuerint abſcedant.

Sulfur tritum adipe ſuillo exceptum iniicitur.

VT SCABRI VNGVES abſcedant.

Viſci quercini, ſandarachæ, fœnugræci ſingulorum pōdo ſextans, cantharidum, thapſiæ ſingulorum uncia, aceti quod ſatis eſt. ALIVD. Propolis Atticæ, ceræ, bituminis, ſingulorum drachmæ duæ,

sulfuris ignem non experti drachma, oleo non inquinentur, in usu calefactum unguibus illinitur.

ALIVD. Picis liquidæ, ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, guttæ ammoniaci, sulfuris uiui, aphronitri pares portiones. ne manus inquinent.

ALIVD, quod separat scabros ungues sine exulceratione. Bituminis, auripigmenti, sandarachæ, sulfuris uiui, singulorum drachmas quatuor, resina excipito & utitor, dissoluens per dies septenos.

ALIVD. Erui farina, felle ouillo, uel urina ouilla imbuta utitor, uel calce uiua cum oleo, uel chia cum opobalsamo, uel uisco, atramentum sutorium, sulfurque uiuum quod satis est, exceptum, pelli illitum superinducito, uel herba pedicularia, cum aceto trita utitor, uel resinæ terebinthinæ drachma, sandarachæ duplicata portio simul radici unguis imponitur, diligétiq; fascia illigatur. Cum autem unguis exciderit, ceratum myrteum cui medicamenti ex resina paululum adiectũ sit, superaccommodatur.

Libri Tertii Finis.

PAVLI ÆGINETÆ LIBER QVARTVS,

Ioanne Guinterio Andernaco medico interprete.

DE ELEPHANTIA. Cap. I.

RECTE MEA SENTENTIA cappadox Aetius memoriæ prodidit, auxiliorum uim morbis fortiorem eſſe oportere, eoq́; elephantiam nunquam curari, ut qua nulla ſuperior medicina reperiatur. Si enim cancer ueluti elephantiaſis quædam uni oborta particulæ inter morbos inſanabiles uel ab ipſo Hippocrate relatus eſt, quanto magis elephantia ceu totius corporis cancer aliquis, ab omni abhorrebit remedio? Cũ enim atra bilis, ex qua huic affectui origo eſt, duplici modo generetur (uel enim ex melancholico ſanguine, fœculentioreq́;, & ueluti eius limo: uel bile flaua, utriſq; nimium uſtis, naſcitur) rubicundam quidem elephantiaſim mitiorem quodammodo, uerius dixeris minus malignam, prima ipſius differentia procreat: reliquam uero, & maligniorem, quæ totum corpus fœdat ulceribus, & ſumma ſquamis exaſperat, altera flauæ bilis ſupra naturæ modum aduſtæ ſoboles, producit. Quapropter morbo iam uictis manus admouenda non eſt. At ſi recens adhuc malum eſt, ut nihil ex ſummis deciderit, nulla infeſtarit exulceratio, neq; tumores plurimum emineant: ſola uero facies quodammodo ſit decoloratior, ſed ita ut non admodum deformis appareat, curationem experiemur. Nonnulli ſiquidem iiq́; haud pauci, ſola capitis aduſtione pleroſq; hoc uitio tentatos, ne uincerentur, inhibuerunt. Protinus ergo inter initia ſanguis mitti debet, & magis uere, in quo potiſſimum hæc lues & naſcitur, & intenditur. paucis diebus interpoſitis, nouem

decemve, pulte diacolocynthidos ipsos purgabimus, non semel, uerum subinde, ex proportione quantitatem medicaminis adaucturi. Item ex hiera purgatio his est idonea. Rursus interpositis circiter decem diebus, lactis fissilis serum dabitur, neque minus tribus heminis, neq; amplius quinq;. Insequenti tempore non fisso, sed recens mulcto lacte nutrientur. Ob quæ si morbus remittat, eodem uti cibo debent: si remanet, lacte abstinebūt. A cremento autem uomitus cietur, à radicula assumpta, aut cibis. Proficit et ex albo ueratro post hæc purgatio: bis quidem, si fieri potest, uere, semel per autumnū adhibita. Malo uictis neque sanguis mitti, neque ueratrum exhiberi debet, cum materia neq; ex cute in altum deriuari, neque hinc etiamnum minui possit, sed ad uentrē, & intestina deducenda est. Medicamentis recorporatiuis utendum, metasyncritica dicunt, quæ summam cutē desiccent, astringantq;. Leues igitur cucurbitulæ uentris ori & præcordiis agglutinabuntur, eadem membra etiam dropace delinentur. Modico temporis processu rursus ad superiora reuertendum est, à purgatione quam præstat hiera, incipiendo, prætermissa sanguinis detractione, ut quæ plus noxæ, quàm præsidii esset allatura. Atque hoc circuitu ad ternas uices quaternasve per annum uti expedit, uere potissimum & autumno. potare his prodest aceti cyathum, cum cedrini liquoris cyatho, & brassicæ crudæ succi cyathis duobus, mista dantur mane & uesperi. Vel syderitidis herbæ folia torrida denarii pondere in uini cyatho, uel cornus ceruini drachma, & scillitici aceti quantum cyathus implet, quotidie post matutinam obambulationem potui exhibetur. reliqua uero pro ratione temporis his offerūtur, uel scillæ lotæ denarii quinq; in mulsa, uel melle, eclegmatis modo: uel liquoris cyrenaici ad erui magnitudinem, melle & butyro subacti, uel eboris ramenti drachma semissis cum uini cyathis duobus, uel cumini Aethiopici drachmæ tres cū melle, instar eclegmatis. His amplius

suuat theriacorum pastillorum denarius in uini primæ notæ cyatho leuigatus epotusq́;. Similiter etiam scilliticorum pastillorum drachma bibitur. Et calaminthæ succum ceu efficacissimum potu auxilium commendant. incipiendum dicunt à cyathis ternis adusque senos. Cæterum omnibus his efficacior est theriace ex uiperis, tum potui data, tum extrinsecus illita. Cum autem bestiarum copia datur, nihil æque proficit, ac uiperarum carnes comestæ, albo iure ex copiosiore aqua, sale, porro & anetho decoctæ, usque dum spinæ dissoluātur, sed capitibus ipsorum caudisq́; digitos quatuor prius amputatis, interaneisq́; ipsorum cum cute exemptis. Item theriaci sales eadem per se promittunt, cum obsoniis assumpti. Tali enim ipsorum usu accidit, nonnunquam squamas, uel ceu scabiem quandam ex cute elephanticorum decidere.

VICTVS RATIO TALIS ERIT.

A somno manu molliter permulceri debent, aluoq́; deiecta gestationibus cōmitti, & clamore exerceri. deinde fricationibus, & uario exercitationū genere uti, nūc saltu, nunc halteribus & coryco. Postea sudore, quē illinc contraxerunt, absterso delinentur adipe ursina, aut uulpina, aut hyrcina, aut auis alicuius, aut butyro recenti. pauxillo tēporis interposito in lauacro perungentur succo fœnugręci, aut ptisanæ cremore, aut ammoniaci momēto, qđ aceto subegeris. A balneo detersi implebuntur oleo lentisci, aut œnanthæ, aut myrti. Vinoq́; modico cū alumine, uel ammoniaco, ut sordium sit spissitudo. Rursus teneris panniculis detersi dimidia hora cōquiescent. Inde potu aquæ ad uomitū solicitabuntur, digitis in os, aut pinnis demissis. post uomitum datur potui uinum absinthites, aut ex origano confectum. Cibus erit panis hordeaceus, uel offa ex polentis. Inter olera, beta, lactuca, radicula, porrum, brassica aquis binis edulcata. adde his capparim. Ex marinis ostrea, sumuntur, pelorides, erinacei, pectines, tellinæ betis incoctæ

Salsamentum uetus ceu in medicamenti uicem adhibetur. uino per totum morbi curriculum, & uenere abstinendum. At cum uires recreantur, quod fit à purgationibus, pauxillum duntaxat uini tenuis & diluti assumitur. quando & acria sine periculo ingeruntur. Recteq; ipsis datur ptisana, oua, chondrus elotus, lac, mel cum pane, malua, lapathum, sisarum, piscis molli prędítus carne. Ex iis quæ uolatu fidunt, probis donata succis. Inter fructus fugaces, ficus, uuæ & uue passe. In dulciariorum genere, quæ pini nucleis, aut amygdalis frictis constant, & cnico, iis conferunt qui bis quotidie cibum capere solent. quibus graue est molestumq; semel duntaxat eũ assumere. Interiorum cura habita, smegmatis in balneo utendum ex decocto betæ, aut fœnugræci cum aphro nitro, aut sapone, aut myrobalano: interim & psilothris. Abstergit itidẽ portulaca cum aceto detrita, tenue semper uiuum, lapathi radices aceto incoctæ, alumen cum sale. Item sandarachæ par modus ex uino, & oleo lentisci. Huc spectat medicamẽtum, ad uitiliginis speciem quæ alphos dicitur, accommodatum, ex alcyonio, nitro, *myrto, sulfure, fici agrestis foliis siccis, cum aceto tritum, si illinitur. idem præstat quod ex sepiæ testa concremata fit, pumice, nitro, terra cimolia extorrefacta, gũmi, galla immatura pari pondere siccum inspersum, aut ex aceto infricatum. Hoc aũt mirabiles habet effectus: Lapathi radicum fasciculus qui manu cõprehendi possit, nitri drachmæ quadraginta, thuris uigintiquinq;, sulfuris tantundem. ex aceto Aegyptio illinitur. Similiter hoc efficax est, quod recipit auripigmẽti drachmas decem, sulfuris ignem non experti drachmas octo, costi drachmas duodecim, calcis uiuæ drachmas quatuor, ceræ totidem, baccarum lauri aridarum drachmas duodecim. Hæc macerantur populi albæ foliorum succo, aut crasso decocto. Vbi mellis spissitudo est facta, illinuntur.

*Aldinũ exemplar habet myrrha

ALIVD. Radicum lapathi fasciculi duo, aceto incoquuntur, & in pilam coniecti conteruntur. Deinde al-

cyonii pondo libra,aphronitri pondo unciæ octo,sulfuris ignem non experti pondo libra , cochleæ testarum combustarum pondo triens,chamæleontis cum radice pondo triens.Omnia simul leuigantur, donec sordium fiat crassitudo.Deinde illinuntur per æstatem in sole frequenter,hyeme in balneo usq; ad desudationem. Item Aesculapii aridum smegma pulchre his conueniet, ac omnia quæ communiter explicabimus smegmata, uel etiam dicata alphis proprie huc pertinent. quéadmodú & quæ nunc aduersus illa prodidimus. At turgida corporis tubercula si inflammatione tententur, aut exulcerata sint,delinentur lycio Indico , uel glaucio, uel aloe, uel Andronii pastillo,aut polyidæ sphragide,Cataplasma ipsis aptabitur chondro cum succo polygonii, uel arnoglossæ,uel parietaria trita. Insuper melissæ herbæ uiridis folia cum axungia tunsa illitaq; mirabiliter proficiunt.Etenim partes ruborem contrahunt,sed ex facili subsident pane applicato,aut cerato ex amygdalino, coloremq; naturalem recipiunt.Exulceratis recte accommodantur emplastra,tum ex diphryge præparatum, tú ex uino melinum. Adde supradictis Coracion,quodq; constat oxymelite & pastillum Andronii,pompholigẽ & cadmiam.indicium uero est totum morbum mitescere,si prima ulcera cicatricem recipiant. Ad spirandi uero difficultatem eorum qui elephantia laborant,aselli humetis in locis degentes,qnq;,aut sex, ex aquæ mulsæ cyathis tribus potantur.Iam uero quædá ex iis quæ ad ægre spirantes inscribuntur,ipsis quoq; communiter competunt.Aquarum naturalium usus adhiberi debet, ceu maxime necessarius,præsertim aluminosarum,ferrumq; resipientium.& fieri potest,frigidarum. Confert & ipsarum potio,tum marinæ arenæ usus.Eandem habent efficaciá omnia quæ desudationes mouent.Quoniam uero affectus hic,non minus ac pestilentia contagiosus est,quá longissime ab urbibus ad loca mediterranea &frigida ablegare ægrotos cõuenit:ubi pauci ho

mines uersentur.siq; fieri poterit, inde rursus ad cōfinia migrabunt,tum ipsorū causa,tum illorum,qui , ut uero simile est,ipsis incident. Quippe sic aere fruentur commodiore,& alios hac lue non inficient.

DE LEPRA, ET SCABIE, QVÆ psora dicitur. Cap. II.

VTerq; affectus, cutis aspritudo est pruriens , in qua corpus paulatim absumitur. Originem ex atra bile ambo hæc uitia trahunt : sed lepra altius,circularibusq; erosionibus cutem depascit , & piscium modo squamulas ex se remittit. Psora uero summam illā corporis cutem exedit,uarias figuras habens, furfurea magis quàm squamosa ex superficie descendunt:in quibus sanguinis dimissio adhibenda est, si corpus succis redundare uideatur.sin minus purgatio certe ex iis quæ atræ bili uacuandæ sunt . Extrinsecus autē utere communiter utroq; ueratro,calcemq; elotam torridamq; in ipso usu,aqua diluens ad sordium spissitudinem illinito. A L I V D. Saluiæ,oleæ Aethiopicæ lachrimæ,singulorum denarii octo,capparis radicis corticis,gummi,singulorum denarii quindecim. Inunguntur ex aceto ad solem,proprie uero lepras disiicit anemona applicata,item uitis albæ radix.Composita uero hæc,lolii farinæ chœnix,cardamomi albi denarii quatuor,nitri spumæ drachma,attramenti sutorii drachmæ octo,hastulæ regiæ radicis mediæ drachmæ quatuor. Aceto pertrita,& in cerati spissitudinem coacta illinuntur,parti prius nitro detersæ:ubi solueris(solues autem tertia die) & frigida aqua elueris, rursus inungentur. A L I V D. Hastulæ regiæ radicis succi unciæ sex,sulfuris ignem non experti,mannæ,singulorum drachmæ decem,nitri drachmæ octo, aceto subacta illinuntur. Ad psoram peculiariter facit ex simplicibus herba pedicularia,staphis agria dicitur,lupini amari,cardamomū cum aceto lilii radix cum melle,resina terebinthina sul-

fur,cicer,caprillũ ſtercus.Inter compoſita, miſy & chalcitis pari modo ex uino humidiores pſoræ delinuntur. ALIVD. Rhododaphnæ tenera folia in olei ſextario ſimul incoquito,donec tabeſcant. Ac ubi proieceris oleo adiunge ceræ tractæ uncias tres.poſtquam ſoluta refrigerataq; fuerint,ſulfuris uiui unciam inſpergito.ad ſolem,uel in balneo perungito.nonnulli ſimul cum rhododaphne etiam ſcillam coquunt.ALIVD. Medicamenti διὰ χυλῶν,hoc eſt,ex ſuccis herbarum confecti unciæ duæ,ceræ tantundem,roſacei uncia,argẽti ſpumæ unciæ tres,ceruſſæ totidem, liqdæ picis unciæ ſex, helcyſmatis unciæ duæ,ſirici tantundem,aceti quod ſiccis leuigandis ſufficit. ALIVD. Ceruſſæ uncia ſemiſsis,amyli tantundem, plumbi uncia, lotariæ rubræ uel anchuſæ,unciæ duæ,ceræ unciæ ſex , roſacei unciæ nouem.Anchuſa probe cum roſaceo coquitur, deinde reliqua adiiciuntur. ALIVD. Oua decem,uel quot ad uſum opus eſt , aceto quam acerrimo macerantur, quouſque putamen ipſorum teneraſcat,lutea in eodem aceto coquuntur,leuiganturq; roſaceo, & reliquo aceto etiam argenti ſpumæ modicum ad ſordium ſpiſsitudinem coactum illinitur. ALIVD. Ouorum quæ in aceto commaduerint,lutea tria,roſacei unciæ ſex, ſulfuris uiui unciæ tres,leuigatis prius cum aceto luteis & ſulfure,ceratum adiicito.Argenti ſpuma oxyrodino detrita,ut emplaſtri craſsitudo fiat,acriores pſoras exterit. Iam uero ex lapatho ſmegmata,& ex iis quæ elephanticis faciunt,plura communiter tum ad lepras , tum ad pſoras conueniunt.

DE IMPETIGINIBVS.
Cap. III.

IMpetigenes ex tenui acrique ſanie craſsioribus aliis miſta contrahuntur , celerrime in ſcabiem, & lepram tranſeuntes , quapropter remedia ualide ſiccantia requirunt. Corpore igitur toto,

si opus fuerit, euacuato, simplicia quidem ipsis conferent, cicer, ueratrum, erinaceus saxatilis, pix cerato, resinæq; mista, crocodili terrestris stercus, atque sturnorum cum oryzam solam ederint. Plerique hoc solo impetigines mentum infestantes aliamve particulam, aboleuerunt. Tritici multum capitur, incudiq; ignitæ cuipiam imponitur, & quicquid inde humoris defluit, calens adhuc impetiginibus illinitur. Puerorum impetigines, hominis saliua continue defricantur. His opitulatur pruni gummi illitum. In uetustatem incidentibus uiticis folia cum aceto detrita applicantur, uel capparis folia similiter. Composita uero hæc sulfur cum thuris lachryma, aut cum ammoniaco, subactum aceto illinitur.

PASTILLVS AD IMPETIGINES.

Glutinis figlini denarii quatuor, thuris denarii tres, aceti *cyathi dimidium. aceto soluta illinuntur. ALIVD. Chalcitidis, gummi, singulorum drachmæ octo, sulfuris ignem non experti, misyos, singulorũ drachmæ sex, squamæ æris, acaciæ, singulorum drachmæ duæ, aceto delinuntur. ALIVD. Sulfuris uiui, nitri spumæ, singulorum drachmæ quatuor, cachryos grana sexaginta. leuigantur ex aceto. Sola uero pars uitiata, inungitur, sed ita, ut quæ integra est, non coinquetur: exarefacta, aqua frigida eluitur. ALIVD. Veratri albi * singulorum drachmæ octo, farinæ lupini, buccinorum combustorum, nitri, singulorum chœnix. Arido detergentur. Porrò impetigines, quas ἀγρίους, id est, feras appellant, mediocriter siccantibns remediis non discutiuntur, acrioribus autem irritantur. Adhibere igitur oportet medicamenta abunde quidem efficacia, sed quæ non ualenter erodunt, quale est istud: Glaucii, thuris, alcyonii, bituminis, sulfuris, gummi, singulorum uncia, aceto inungitur. ALIVD. Picem Aphricanam cum aceto coctam liquatamq; illinito. ALIVD. ad impetigines & pruritum: Atramenti sutorii, sul-

*Manu sctiptũ habet heminæ.

*Hic deest aliqd in Græcis

furis, uiui, nitri, thuris, pari modo, in impetignibus quidem, aceto adiecto, in pruritu autem uino utitor.

ALIVD Leichenion, ab impetignibus curandis nuncupatum. Guttæ ammoniaci, erui farinæ, lupini farinæ æquales portiones aceto illinuntur.

DE PRVRITV. Cap. IIII.

PRuritus qui senibus accidit, ex toto nunquam cōsanescit, uerum lenitur infra positis remediis. in reliquis ætatibus, si ex prauo humore contrahitur, qui nimirum biliosus, aut pituitosus, putris salsusve est, per ipsius uacuationem tollitur. Porrò agnoscitur ab ætate, temperamento, uictus ratione, anni tempore, regione, & reliquis his consimilibus. Si igitur in uenis simul cum sanguine redundare uideatur, à sanguinis dimissione auspicandum est: Sin autem qualitate magis uitiosus extiterit, similibus eo medicamentis uacuato, ad exteruam curationem diuertemur. Lauandum itaq; prorsus ieiuno est, nonnunquam & modico cibo sumpto, iterum lauandum: quippe uitium uix inhumescit, detergitur autem, fœnugræci decocto, aut betarum, aut furfurum, aut maluæ agrestis & satiuæ, aut ptisanæ. Præter hæc, farinæ etiam fabaceæ, uel lupini, uel glandis unguentariæ, uel smegmatis ex pepone præparati, quod πεπόνακτον appellant, si inueterauerit, lauatio similiter quidem conuenit: fotus autem ex saluiæ decocto, myricæ, herbe mercurialis, origani, pulegii, baccarum lauri, cucumis syluestris radicis, capparis, cineris lixiui stillaticii, muriæ acerosæ. Deinde resperguntur arido nitro, uel cum fœcula aceti, uel quod recipit nitri spumæ sextarium, thuris lachrymæ, sulphuris uiui, singulorum libram, cimolie libram semissem. Vel hoc, Aphronitri, sulfuris uiui, alcyonii combusti, pari modo. siccis utitor, uel cum quodam ex supra dictis decocto. Si autem placet, etiam ueratrum siccum inspergito, sine pingui addito. Illinitur autem cum oxelæo herba pedicularia contrita, uel sulfur, uel sandaracha, uel omnia, uel sinapi, cū

myrobalani expreſſo,& oxelæo,uel utere cochleis cõbuſtis,leuigatisq; melle,uel lapathi radicibus, uel ſmegmatis inde confectis,ut in capite de elephantia comprehenſum eſt,aut quibuſdam ad ſcabiem efficacibus. Si autem exulceratio partes exercuerit,parigro, uel diapõpholygos appellato medicamine utendum, uel ceræ uncia liquefacta in cyprini *hemina, cui ſulfuris adiecta ſit uncia.

*Impreſſũ cyatho

ALIVD AD PRVRITVS.

Nucum magnarum cutis uncia,ſulfuris tantũdem, apii ſucco leuigatis utitor in balneo,membra affatim defricans. Hoc ſolum multis tum ſcabioſis, tum alio pruritu detentis,abunde fuit. Item apium per ſe uiride tuſum infricatumq; in balneo uehementer auxiliatur. Similis effectus eſt perdicion & acerna reſina cum roſaceo ſoluta,illitaq;. ALIVD. Oryzæ puræ & nimis candide,unciæ tres,tuſæ cretæq; aceto quamacerrimo leuigantur, donec ſordium fiat ſpisſitudo,adiiciaturq; priuatim ſulfuris uiui detriti uncia.mixtis perbelle in balneo utitor, diutius defricans. At in iis qui ſuperfluitatibus magis redundant,pari portione illorum temperata, præſtantius remedium reddetur.

DE LEVCA. Cap. V.

Leuce,cutis quædam ad albidius mutatio eſt,q̃ uiſcoſa glutinoſaq; pituita contrahitur. Quoniam uero non quælibet leuce curationem recipit, notas ipſius tales habeto. Acu per ſumma leucæ puncta, ſed cute non penitius, ſi ſanguis emanauerit, ſanabilis eſt: ſin lactea humiditas,deſperata eſt. Vel panniculo laneo aſperiore infricata cutis, ſi quidem rubicundior euaſerit,medicinæ locus eſt: ſin idem color remanet, non conſaneſcit. Et quæ plura corporis loca obſidet, leuce,difficilius tollitur,q̃ quæ pauca deturbarit,item uetuſtior,quàm recens minus in medicina ſpei habere cẽſenda eſt. Nonnulli igitur aduſtionem,quæ ferramento candente adminiſtratur,in leuca probarũt,ſed ita,ut hæc

uel sola ualetudini sufficeret. Alii uero dolorem inde cicatricemq; secuturam ueriti, ut quæ non minus ac leuce indecora sit, medicamentis crustam inducentibus, qualia & cicatricem ait concolorem efficere, usi sunt. Alii & horum inefficaciam repudiantes, tincturis uti maluerunt, imposture potiusq; auxilii rationem habentes, quæ sanè omnium maxime uitari debēt, quòd affectus celeriter renascatur. Itaq; subiectis uti medicinis, consilium est. adarce, cachryos, sulfuris uiui, singulorum paria pondera, tusa & incerniculo priuatim creta, deinde simul cum aceto in pollinem sat multis diebus detrita, in sole illinuntur, non uniuersa, ne cutis exulceretur. Procedente autem tempore, ueratri, & galiæ similiter momētum addilcitur. A L I V D Fici nigræ surculos, aceto imbutos, contritosq; misceto, aphronitri, sulphuris ignē non experti, myricæ fructus, pari singulorum modo, ubi nitro cutem defricaueris, in sole perungito, animum attendens ne exulceretur. Archigenes autem fici foliis, calcis uiuæ quod satis est, mixto, similiter usus est, uel in fricatas, inquit, leucas, albo ueratro, donec sudore diffluentes reliquo corpori concolores fiant, illinito synopide, uel mediade, uel acu transfixa punctas quoad cruor emanet, illinito synopide, cum aceto, uel prius abstersis, ut est comprehensum, perungito, fici liquore recenti, & folio eiusdem affatim infricato.

DE ALPHO ALBO, ET nigro. Cap. VI.

ALphi cognato leucis modo generantur, sed hę altius cutem mutant ut pilos quoq; sibi similes procreent. Alphis summam cutem infestant, quā quam & ipsi cum uetustatem sentiunt penitius recedūt in eisq; albi pili enascuntur idque humoris qui subest ratione. Etenim ex pituita albi ducunt originem, nigri ex atra bile. utrisque igitur commune prodest auxilium, elota calx aqua soluta, aut dracunculi radix, cum aceto illita, simili modo, utrunque

ueratrum eiſdem efficax eſt, item lupinorum amarorũ decoctio ſuperfuſa, eorumq́; farina, ex aceto, uel oxymelite inducta, iam capparis radicis cortex cũ aceto, liliiq́; radix cum melle, cepa ex aceto in ſole peruncta. crocodili terreſtris fimus idem præſtat, pari efficacia & ſturni excrementum, cum oryzam duntaxat ederit, ſepiæq́; teſta concremata. Compoſitum uero hoc præſtans eſt, Alcyonii, nitri, ſingulorum pondo ſextans, ueratri albi, ſulfuris uiui, ſingulorum uncia. Nonnulli uero & floces uini combuſtas adiiciunt. ALIVD. Sulfuris ignem non experti, nitri ſpume, ſingulorum denarii quatuor, cachryos grana ſeptem, teruntur cum aceto. ſolum uero alphũ perungito, ſed ita ut integram partem non attingas. ſiccatum medicamen aqua frigida eluitur.

ALIVD farinæ lupini, buccinorum, & nitri, ſingulorum chœnix, ueratri albi, drachmæ octo. Arido pars defricatur. ALIVD. Erui farinæ pondo duo, erucæ ſeminis, amygdalarum amararum, cucumis ſylueſtris radicis ſingulorum pondo: mulſo ſimul leuigata delinuntur, & hora interpoſita per ſpongiam abluuntur. facit etiam ad ephelidas, uaros, & clauos.

AD ALPHOS ALBOS EXPERTA.

Sulfuris ignem non experti, ſextarii duo, calcis uiue candidæ unciæ quatuor, albumina ouorum, quinque olei nardini, & aceti momentum. ſulfur primum in pollinẽ cogitur, mox oleum nardinum ei ſupsrinfunditur, rurſusq́; leuigatur, deinde acetum inſtillatur, & iterum teritur, calcem uero priuatim lotam ſemel, bis, terve, ſulfuri adiicimus, unà cum ouorum aquato, & denuo conterimus. collectus humor effunditur. pauxillum uero relinquentes, ut unguen queat illini, in hũc modum utimur. ALIVD Archigenis. Sulfure uiuo, fici foliis aridis, aphronitro, alcyonio, terra cimolia, myrto, ex aceto utitor. ALIVD Archigenis, fici foliorum quæ in umbra exaruerint, ſulfuris, aluminis ſingulorum æqua portio

cum aceto inungitur,aut foliorum fici,denarii quatuor, nitri duo,alcyonii combnsti tantundem,aceto in balneis illinitur. Priuatim nigros exterit efficaciter sandaracha cum sulfuris dimidio,sed cute nitro prius defricata, in sole perungitur.albos uero tollit atramenti sutorii, æruginis,æqualis modus,nitri duplicatus sine pingui infricatur,perungiturq́;, uel cachryos, sulfuris uiui,adarcæ æquæ portiones,ex aceto infricantur,illinunturq́;, cum inaruerint abluito,locum perfricans. Idē facit & leucis.

AD STIGMATA, EX COMmentariis archigenis. Cap. VII.

STigmata curabis,si quod matulæ adhærescit, aceto quamacerrimo illinas, uel calcis uiuæ partem unam,nitri tosti fului dimidiam,cum aqua in sole illinito.At ubi exulcerationem fuerint experta,cicatricē tanquam ulceri inducito. Criton uero iubet confricatæ nitro prius cuti terebinthinam illini resinā, linamentisq́; colligatam sex diebus relinqui,septima deinde solui, & acu pungi stigmata, & sanguinem qui flueret spongia detergi,interiectoq; breui temporis spatio,tenui sale cōfricare locum. Tum imponi ad dies quinque medicamentum quod recipit,thuris,nitri,cineris lixiui,calcis,ceræ singdlorum denarios quatuor, mellis octo. soluto enim medicamento,quod est nigrum, in eo deprehendes. ALIVD unguen. Piperis drachmæ due rutæ, singulorum drachme quatuor,sandarachæ,drachmæ quatuor,auripigmēti drachma,mellis qđ satis est,cuti prius nitro infricatæ illinitur, itē aliis priori consimiliter peractis,per triduum soluitur,& nigritie abstersa, rursus inungitur. Exterit enim(inquit)diebus uiginti,tam integre ut nec exulcerationem,nec cicatricem relinquat.

ALIVD quod Criticon dicitur. Thuris drachmæ quatuor,nitri drachmæ duę,atramēti sutorii drachmæ quatuor,ceræ drachmæ sex, piperis drachmæ tres, calcis drachmæ tres,thapsiæ totidem,auripigmenti drachma una & semis, sandarachę drachmæ tres mellis quod

ſufficit,utere quemadmodum ſuperiore. Oribaſius tradit ranunculum illitum,uel capparis folia ſtigmata exterere. At ſi altius fixa non diſcutiantur, leuiter autem ad cutem pertineant, cruſta ferramento frigido excitata tolluntur.

DE PITVITÆ ERVPTIONIBVS, quæ exanthemata uocantur. Cap. VIII.

PItuitæ eruptiones, quas Græci exanthemata uocant,ex craſſis in cute concretis humoribus, magiſq́; quum ſuperior pellicula denſior eſt procreantur. In quibus igitur,ſi altius humorum copia ſubſtiterit,primum purgatio tentanda eſt. Nam ſi hoc neglecto,prius diſcutere aggrediaris,obſtrues ipſos potius q̃ per cutem euacuabis. Sin autem nullæ in alto deliteant, humorum colluuies,per cutem uacuare oportet, nec procul attrahere,ſi aluo,aut uomitu uacuationem moliare,ſed humorum qui cuticulæ impacti ſunt, curationem medicamentis experiere,quæ exurunt calfaciuntq́; maxime quum latæ ſunt eruptiones,ſiquidem tam frigido,craſſoq́; humori,huiuſmodi dedicata ſunt. Lauri igitur tenerorum foliorum,rutæ & mannæ, æqualem,ſingulorum portionem detritam & lachrymam thuris oleo ſubactam delinito,uel betam teneram incoctam tritamq́; inducito,aut ceræ drachmas octo,ſulfuris,tantundem,ſalis drachmas *ſex. Arida in pollinem coacta, & olei cyatho dimidio ſuperfuſa, omnia ſimul incoquito, factoq́; emplaſtro utitor. Sed coctioni ſedulo aſſiſtendum eſt,quod uehementer efficax remedium ſit.

*Manu ſcriptū exemplar octo hēt.

AD EPINYCTIDAS. Cap. IX.

EPinyctides ulcuſcula ſunt,ſua ſponte erumpentia, puſtularum ſpecie & ſubrubra,quibus apertis,cruenta ſanies defluit,per diemq́; non magnopere excruciant:per noctem uero,graui magis quam pro ratione ulceris,dolore torquent. Itaque liquor ſilphii aqua ſolutus imponitur.nam citra roſionem deſiccat, aut cicuta in leuorem detrita inducitur,aut braſſica cruda cū

aqua;aut apium cum polenta trita applicatur,aut alterci folia cum melle pertrita admouentur, aut solanum per se,& cum coriandro uiridi,aut oliuæ foliis utitor cum aqua coctis:aut uuas acinis exẽptis,leues, aut uuas passas splenio illitas imponito,uel adianthum ex melle tritum. Vitari debet acrium,acidorum, & salsorum esus, fomenta,balneum,& insolatus.

DE PVSTVLIS, QVÆ GRÆCE phlyctænæ dicuntur. Cap. X.

PVstulę quæ non sua sponte rumpuntur, sed graui dolore excruciant,acuta perforari acu debent, qua parte humoris colluuiem subesse senseris. Deinde humore leuiter expresso cutis obducta finitur, donec impleatur. At si uulnus conniueat,denuo pustula perforanda est similiter & exprimenda, tum cutis præposita, seruanda quandiu id quod sub ea exulceratum est,ad cicatricem peruenerit. Priusquam igitur pustulæ erumpant,cocta lenticula,cum aqua leuigata inducitur, uel mali granati uirgulta,cinere calido tepefacta imponuntur,& loci attinguntur. Quòd si ruptæ fuerint,& ulcus excitatum,adeps suillus liquefactus & argenti spumæ detritæ mistus,in linteumq; illitus admouetur, uel lilii radix in aqua cocta,tritaque cum cerato imponitur.

AD EPINYCTIDAS ET PVSTVLAS.

Argenti spuma & sulfur ignem non expertum pari portione cum aceto applicantur, item myrtus in leuorem redacta,sordium illitione cum oleo & uino: benefacit, tum his,tum calidis feruoribus & pituitæ eruptionibus, gliscentibus capitis ulceribus, furunculis incipientibus & adustis medicamentum,& quod molybdena, & quod ouis præparatur.

AD AMBVSTA IGNI. Cap. XI.

AMbusta igni medicamentis indigent q̃ modice abstergãt,nõ euidenter calefaciãt,aut refrigerẽt,

Itaque terra chia, cimolia, cretica, omnisq; leuis illita cũ aceto non admodum acri, uel aqua, præclare facit, prohibetq; pustulas excitari. item ouum integrum crudum statim impositum, lana molli exceptum. etenim refrigerat leuiter & citra rosionem desiccat. idem efficit atramentum scriptorium illitum, uel lachryma thuris aqua diluta, uel lenticula cocta tritaq;, uel eruus iniicitur. At ex aqua calente ustiones priusquam pustule oriantur oliuarum halmadum aqua continue superfunduntur, ipseq; halmades cum polenta contrite inducuntur, aut alumen scissile, pertritum cum aceto illinitur, aut fel taurinum cum aqua copiosiore liquatum inungitur, aut lixiuium stillatitium superfunditur garo, aut muria fouetur, aut bulbi liliorum, aut hyacinthi, aut narcissi cum rosaceo triti & in sordium spssitudinem coacti delinuntur. Marcellus autem hoc compositum tradit. Panniculi melle imbuti & hordei succo irrigui combustiq; cineris mittuntur drachmę octo, ceruse drachmæ quatuor, butyri drachmæ octo, ceræ, seui caprilli, rosacei, singulorum drachmæ sedecim. At pustulis iam excitatis, rhus cum polenta tritum aceto applicatur, aut lixiuium cum calce uiua cerato mixtum illitumq; linteolo imponitur, iam quod spherion dicitur medicamentum, ambustis utile est, partes exulcerate porris contritis obducuntur, aut portulaca contrita cum polentis, aut columbæ fimi linteolo inuoluti combustique & oleo diluti cinere utitor. Mirifice proficit & piceæ, aut rhedæ cortex, aut adianthum aridum, leuigatumq;, aut myrti folia combusta, pertritaq; insperguntur. efficax autem unumquodque horum est & si cũ cerato componitur, item quod rubræ anchusæ radicis siccę & in leuorem contusæ põdo trientem recipit, ceræ tractæ pondo dodrantem, rosacei uncias duodeuiginti, iam quod cerusa constat cũ modica cerui medulla, laudatum est remedium.

AD EOS QVI FLAGRIS cæsi sunt. Cap. XII.

CEruſæ, argenti ſpumæ æqualis portio, ceræ quadrupla cum ſuſino, aut roſacco, emplaſtri modo inducitur, primo die priuatim ſuſino ſolo utitor, uel croci drachma, tragacanthi tantundem, ouum integrum, ſine eruis unita cęſis imponuntur, item pellis ouis recens excoriatæ calens adhuc circundata, quolibet efficacius die uno & nocte perſanat.

QVO MODO PILI ADVSTIS renaſcantur. Cap. XIII.

PIli ambuſtis naſcuntur, ſi fici folia in fictili toſta, cum cerato in emplaſtri modum imponas, aut fici pinguis drachmis octo, ſampſuci drachma, tritis cum oleo donec cerati fiat ſpisſitudo, utitor, uel detrimenti lapidis drachmas centum, æris ſquamæ drachmas decem cum aqua ſubactas in paſtillos cogito, in uſu partem unam cerati partibus octo diluito.

AD ABRASA, QVÆ APOSYRmata Græci dicunt. Cap. XIIII.

ABraſa & ſuperficiem infeſtantia ulcera, primum aut uino aut aceto, aut muria acetoſa aſtringes. Deinde medicamentis, ad cicatricem ducēdam, utere, tum liparis, tum ex albis emplaſtris tripheris. Summe autem facit quod ceruſæ partem unam recipit, ammoniaci, dimidiam, myrtei quod ſatis eſt. Ammoniaco ex aqua in leuorem trito ceruſa miſcetur, myrteumq́; ſuperfunditur: utitor lipara. Vel lapidis detrimento probe eloto, ſquamam æris admiſceto, & myrteo in leuorem coactis utitor, aut cimolia, & argenti ſpuma, ex uino, ricininoq́; & myrteo tritis utitor.

AD ABRASA, INTERTRIGEnes, inueterata ulcera, ſenilem teneramq́; cutem.

Argenti ſpumæ chryſitidis drachmæ quinquaginta, ceræ drachmæ uiginti, reſinę ſiccæ ex teda drachmæ duodecim, olei ſeſquihemina. Argenti ſpumæ oleo incoctæ reliqua adiiciuntur: rudicula agitatis, uel etiam in pi

la emollitis utitor, sed cutem abrasam ab ulceribus non oportet amputare, sed medicamentum ei inducere: sic enim glutinabitur uel nigrescens. At ulceri, quod eroditur sordidumq; est si carne nudum hiat, uix cicatrix obducitur. Cæterū abrasa tuetur ab inflammatione, rhu rubrum, si illinatur leuigatum, cum melle, aut iunci rotū di coma cremata, & cum melle imposita.

AD ABRASA, FLAGRIS CAEsa, & articulorum contusiones medicamentum, quod dolorem leuet anodynon appellatum.

Argenti spumæ, cerusæ, singulorum unciæ decem, ceræ unciæ sex, olei puri, aut rosacei sesquilibra, amyli unciæ duæ. Ad eadem ualet Pelarion quoque ex helcysmate quod est stercus argenti, item medicamentum quod ouis constet.

DE FORMICA, ET VERruca. Cap. XV.

VTrunq; uitium, cutis excrescentia est exigua, callosa, & plerunq; figura teres: sed formica, quæ Græce myrmecion dicitur, latiore basi, & sessilis est, similem mordentis formicæ sensum inducit. Verruca autem, quæ Græcis uocatur acrochordon, angusti ore, & pensilis est, ut chordæ nexu suspensa pendere uideatur. Hos igitur tumores, elaterium cum sale infricatum tollit, thuris lachryma cum aceto, grossi cū aceto, farina, & nitro, liquor fici illitus similiter facit, tithymalli, smaridis caput salsum concrematum, ærugo cum sulfure ignem non experto combusta, ocymi folia cum atramento sutorio, sarmentorum adhuc uiridium ustorum quod distillat fimus ouillus cum aceto, hircinum fel illitum, heliotropii magni fructus, cum uino applicatus, ruta cum nitro & pipere, nitrum cum urina pueri uenerē non experti, stercus bouis gregarii in aceto.

DE GANGLIO. Cap. XVI.

GAnglium neruorum concretio est, ex ictu, aut lassitudine oboriens, in pluribus quidē corporis partibus, præcipue uero motui dicatis, nempe manu summa, & pedibus. Quo in uitio Archigenes calcem uiuam unà cum adipe anserino, & terebinthina, imponendam censet. Sæpe uero medicamine, quod lapidem achatem recipit, utitor. At Oribasius, eo quod subsequitur, cerusæ, resinæ piceæ, olei ueteris, singulorum uncia, ammoniaci suffiminis, galbani, singulorum tantundem, ceræ unciæ quatuor, aut pilam pensilem plumbo conflatam, inquit, crassiorem uertebræ modo, ganglio ampliorem imponito, deligatoq́;: pondere siquidem longiori temporis spatio ipsum dissoluit, atq; hoc nos utimur.

DE INFLAMMATIONE. Cap. XVII.

OMnes ex æquo tumores calidos, quibus dolor, feruorq́; adest, nostri īflāmationes, Gręci phlegmonas appellare consueuerunt. Verum pro diuersa quæ ipsos facit, materia, hi quoq; euariant. Cum enim sanguis probus & crassitie mediocris, in particulā aliquam uniuersim confluxerit, ac propter copiam impactus inhæserit, inflāmatio proprie appellata nascitur. Cum uero flaua bilis in parte aliqua substiterit, herpetē uocant, ubi uero & sanguis, & bilis flaua simul incubuerint, erysipelas excitatur. At cum sanguis, qui influit, calidus impēse, & crassus fuerit, carbunculmos ouere solet. Itaq; ab inflāmatione quæ peculiariter phlegmone dicitur, & multis semper accidit, incipiendū esse iudico. Tumor rubens, doloris plenus, tangenti renitens, & calidus ex sanguine, ut à me dictū est, probo originē trahit: qui, sanguinem dico, nunc ex toto fertur corpore, nunc in aliquam particulam copiosus incumbit, sic ut à uasis nequeat contineri, exciditq́; aliquid roris modo in ampla partium quæ intercedūt, spatia. Est cum uitium hoc uulneribus, fracturis, ulceribus, aliisq́; pluribus externis causis superuenit. Cum itaque inflammatio re-

pente euestigio particulam quampiam sine manifesta causa præcedente obsederit, totum uero corpus, parti contagium transmittat, uniuersum quidem id, sanguinis dimissione, uacuari oportet. quod autem inflammationem experitur, superfundere ac illinere medicamentis, quæ non calefaciant, humectentq́;, sed illuuiem humoris repellere sint idonea. At quod iam in affectam partẽ se receperit, euacuatur. Itaque illinitur cataplasma quod constat semper uiuo, mali Punici cortice, uino incocto, cera, & polenta. hoc & similibus cum dolor uehemens non urget utendum est. Vbi uero particula fluxionem cum dolore ampliore senserit, ne sic quidẽ calens aqua oleumve adhiberi debet, aut ex farinis cataplasmata., ut quæ fluxionum uitiis omnia sint inimica, doloris tamẽ uehementia leniri eo quod cõstat passo rosaceo, ceraq́; modica, & lanis sordidis quæ œsypi multum contineant. Per æstatem quidem frigida, hyeme egelida excipiuntur, applicanturq́;, sed ita ut superiores quoq; affectis partibus locos, spongia uino austero imbuta, aut posca frigida comprehendant. cæterum miscentur cum cataplasmatis utiliter etiam herbæ. Parietaria igitur ad omnem inflammationem accommoda est, tum per initia, tum in augmento, consimiliter glaucium, atriplex, malua, lactuca, cucurbita, calidis illitæ, benefaciunt & tribuli utriq; inflammationibus ex influxu concitatis. brassica uero durescentibus ualet. At ubi immutatio his oboritur, nec pus subsidet, curationem tentabis emplastro, quod ex chalcitide conficitur, aut quodam persimili fluxionibus dicato, lanam uero puram uino austero imbutam extrinsecus medicamẽto superaccommodabis. Atque hac ratione inflammationibus ex humoribus defluxu contractis medeberis. Eas aũt quæ occasioni cuidam feruntur acceptæ, si calefacias humectesq́;, non offenderis, ac si usus quandoq; postulauerit, scarificare ipsas, cõueniens erit. At si ob defluxionem ortas inflãmationes scarificatione diuiseris, præsertim per initia, malũ

quoddam haud mediocre ægrotanti accerses.

DE EXTERIORIBVS CORporis abscessibus. Cap. XVIII.

QVod si fieri non posse tibi uideatur, ut puris eruptionem impedias, panem hydrelæo incoctum delines, aut farinam hordeaceam consimili præparatam modo, particulam iure radicis althææ incoctę fouebis. At si tumor ad suppurationem contumax est, aut ægre discutitur, cataplasmate ex ficis siccatis utere: oportet autem ficus dulces pinguesq; incoctas aqua eliquescere, ac ius ipsarum in tenuis mellis speciem cogi, farinamq; hordeaceam adiici, & si quidem tumor subsidet minus ac conuenit, ficus incoques hyssopum, origanumve: sin uoles magis intẽdere, salem decocto iniicies diligenter animum aduertens, ne ex siccitate nimia pars in duritiem occallescat. Tale si quando uideris, cucumis syluestris radicem, aut althææ, aut bryoniæ aqua simul decoques, ualentior autem & discutiendo promptior, dracunculi radix est, ipsumq; medicamẽtum, quod dracunculo constat, ualide huiusmodi uitia disiicit. Nonnunquam igitur solum hunc decoques, nonnunquam & ficus siccatas admiscebis, farinamq; simul cum adipe. Iam anethinum oleũ crudos humores, incoctosq; tumores, & concoquit, & discutit. Item pix duros ac crudos tumores uniuersos cataplasmatis indita concoquit, magisq; liquida. MEDICAMENTVM COMPOSITVM, quod abscessus iam coctos expellit, ut subinde pus in splenio reperiatur: nondum uero coctos in totum digerit. Lapidis pyritis drachmæ duodecim, ammoniaci triti tantundem, lomenti drachmæ sex, exceptum pice liquida, pelliq; illitum imponitur. Splenium uero non prius aufertur quàm sua sponte deciderit. sed medicamentum non multo ante præparari debet, ut quod confestim siccescat. In his autem si tumor non dissipatus fuerit, & pus sub eo delitescat, parte scalpello diuisa, idipsum uacuabitur, cura deinceps

adhibita ne oleum, aut aqua admoueatur, uerum si uulnus abluere interim oporteat, aqua mulsa, posca, uino & mulso utendum est. Si uero inflammatione conflictetur, ex lenticula cataplasma inducitur. ubi illa caret, alio quodam medicamento, quod illiniqueat in huiusmodi sectionibus utemur. quinetiam eo quod constat chalcitide. Cæterum super ipsis iniicitur spongia lana ue uino austero imbuta, uulneri autem nullum pingue medicamentum accommodatur, quale est tetrapharmacum nam uehementer postulat siccescere.

QVAE ABSCESSVS RVMPANT.

Quoniam nonnulli abscessus ferramento diuidi non sustinent, tentanda sunt & medicamenta, quæ ab extrahendo dicta sunt epispastica: narcissi radix in pollinem detrita, & in mulsa cum irino cocta illinitur, uel tenera calami radix, minutim detrita cum melle. quòd si dura fuerit, mulsæ prius incoquetur: uel aristolochiam cum melle applicato. rumpit autem picis aridæ & propolis Creticæ par modus, cicatricemq; inducit.

DIONYSIA AD ABSCESSVS mirabilis, item ad mammas & inguina, epispastice, quæ per latentes meatus discutit.

Olei ueteris, aquæ singulorũ pondo libra, hydrelæum incoquitur, mox, aphronitri pondo unciæ sex adiiciuntur, misyos pondo uncia una uel duæ, incoquuntur donec manus nõ inquinent. Deinde miscentur mãnæ, thuris, ceræ, terebinthinæ, singulorum pondo unciæ sex.

AD NERVICOS ABSCESSVS.

Ceræ, colophoniæ, butyri singulorũ libra, picis aridæ, mellis, singulo℞ librę duę, æruginis uncię tres. ALIVD epispaticum. Suffiminis ammoniaci selibra, ceræ, terebinthinæ, singulorũ triens, sulfuris uiui quadrans: nitri quadrans. Smilion aũt medicamen appellatũ, & quod poris cõstat, ualide tumores iã mutatos rũpit. Quod lini

seminis succum recipit,ꝑ cōmode discutit,mutat,rumpitq;. At mitioribus abscessibus medicamēta cōgruent etiam ad parotidas inscripta. Atq; hæc de abscessu, qui ab inflammatione emanat. Galenus aūt memoriæ tradidit abscessum nulla præcedente inflāmatione constitui, quæ ex probo sanguine habeat originem. Statim siquidem ab initio,inquit,humor aliquis aliàs specie alius in parte quadam collectus,uicina illi corpora excoriat tēpore, & à subiectis dirimit. Sane inueniūtur in huiusmodi abscessibus cum scalpello sunt diuisi, omnigenæ, tū humorum,tum solidorum quorundam corporū species. Etenim stercori,urinæ grumo,humori mel referenti,mucosoq;:ad hæc ossibus,unguibus & pilis,consimilia corpora reperiuntur,imo & animalcula subinde inuenta omnibus prope quæ ex putredine subnascuntur simillima. Præterea in abscessibus potissimum inueteratis,qui ex humorum decubitu prouenerint, colligi tradit,quæ lapides,arenas,testas,ligna,carbones,lutum,sordes,amurcam & fæcem repræsentent. Quare absolutior exteriorum maxime corporis abscessum significatio compendiose tradenda est,tum eorum qui medicamentis discuti nō possunt. Abscessus itaq; est carniū seu partium carnosarum,nempe musculorū,uenarū,arteriarum corruptio,mutatioq;. In genere abscessuum nonnulli tunica comprehenduntur,ut atheromata,steatomata,melicerides. Alii sine tunica constituuntur,quæ generis uocabulum usurpant, unde sermo hic noster procedit. Porrò abscessuum generationem plurima parte inflammatio præcedit,de qua disceptatum est. Interim protinus ab initio , quemadmodum nuper dicebamus enascuntur. Comites abscessuum sunt , igneus loci feruor,tumor eminens , ruberq; magis ac antea, durusq; cū dolore punctorio,pulsu,& grauitate, ut aliquid ex particula suspensum esse uideatur. Quòd si uero locus insignis extiterit,febris accedit & rigor inordinatus,noctu potissimum dolor fatigat, & febricula.

Eſt cum inguinis inflammatio, proximis in glādulis excitetur. Vbi uero abſceſſus in totum fuerit abſolutus, magna parte decreſcit, punctus obueniunt pruriginoſi, & leuiter ſtupidi, tumor in mucronem magis faſtigiatur tactu lenis, cedensq́; ſuperficies in uertice auellitur. Dico autem hæc de his qui foras rumpuntur. Si igitur uel medicamentis, uel ſua ſponte rupti fuerint, emmoto medicamine, curationem tentabis, parte iam pure uacuata: ſin aliter accidat, aperire ipſum in eum modū oportet, quem in chirurgica explicabimus.

DE GANGRAENA, ET SPHACELO. Cap. XIX.

CVm inflammatio, neque diſcutitur, neq; in pus mutatur, ſæpe in gangrænam, & ſiderationem, quæ Græcis dicitur ſphacelos, incidit, de q̄bus iam ſermonem inſtituimus. Gangrȩnas enim appellant, cum membrum aliquod ob inflammationis, qua conflictatur magnitudinem emoritur: neq; iam confirmatas ſic dicunt, ſed quæ etiamnum fiunt. Eius mali uis eſt, ut niſi celerrime ſuccurras, facile affecta pars, quatenus uicina comprehendit, mortis habitum repræſentet, & hominem iugulet. Vbi uero membra ſic uitiata in totū ſenſu fuerint deſtituta, affectum non amplius gangrænā, ſed iam ſiderationem nuncupant. Quin et oſſibus hoc mali accidit, cum caro ipſis circundata, praua ſcatens ſanie, ipſa hac imbuerit, ac putredine conſumpſerit. Cum itaque membrum ex toto, uita, ſenſu, motuq́; priuatum eſt, confeſtim præcidi oportet quam proxime ſanē parti. Gangrænam uero curamus, ſanguine ex parte uitiata affatim emiſſo, uel enim uena inciſa ſanguis corruptus, cum uena amplior in ipſo membro appareat, detrahendus, uel cute totius corporis diuiſa, multis altisq́; plagis ubi uero ſanguinem emanare permiſerimus, medicamentum aliquod putridis conſecratum induci debet, quale eſt, farina erui, aut lolii, aut lomentum ex melle acetoſo. Quòd ſi ualentius imponere cogites, ſalem

adiicito, aut paſtillum Andronis, aut eius generis aliquẽ Faciunt ad gangrænas, & uetuſtæ nuces: cortex autem ipſas expurgat: item liquor tithymalli tempeſtiue & mediocriter adhibitus. Opitulatur ipſis & lupinorum amarorum decocti ius inſperſum. Nonnulli uero ubi putridam partem præciderint, quo ſecurius mali radicem euellant, candens ferramentum adigunt. in quibus ſale cum porro utendum eſt. Vt autem cruſtæ citius decidant, cataplaſma deinde accommodatur ex pane, uel hordeacea farina uel triticea ex hydrelæo incocta. Item cephalicum aridum ex melle, tetrapharmacum, & Macedonicum ut appellant, utiliter imponitur. Iam panis cum apio tritus, aut ocymo, ſic iris, uel panax, uel ariſtolochia, uel acorum cum melle, uel thus cruſtas probe ſeparat. Idem præſtat Macherionis medicamentum, & Iſus linamento illita ex melle. In teneris autem corporibus abunde eſt etiam erui farina ex melle.

EX ORIBASII COMMENTARIIS AD GANGRÆNAS.

Æruginis raſæ, rubricæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ par modus, aqua detritus gangrænis illinitur, ſcalpello undiq; exaſperatis. Item lolii farina cum radicula & ſale, nonnunquam etiam aceto. uua paſſa acinis uacuata, cũ cortice ex ſale & oxymelite. Ad hæc nucum iuglandiũ medulla, myrti folia uino incocta, tritaque ex melle, radicula cum aceto, cruſtas etiam ad oſſa uſque rumpit.

DE HERPETE. Cap. XX.

CVm bilis flaua nullo infecta humore excreta in particulam quāpiam decumbit, malum herpes nuncupatur. Si quidem ſubſtantia craſſior ſit, acriorq;, totam cutem aduſque carnem ſubiectam exulcerat, uocaturq; herpes exedens. Si uero tenuior & minus acris calidaque, puſtulas exiguas, per ſummam cutem milio ſimiles excitat, ob quam ſimilitudinem, herpes miliaris dicitur. At Oribaſio authore, pituita cum flaua bile miſta, miliarem herpetem creat. Corpore igitur

toto medicamine quod ducendæ bili est,euacuato, loco affecto refrigerantia siccantiaq; inducuntur, principio capreoli uitis,rubi & plantaginis applicantur. postea uero lenticula his miscetur interim, & mel & polenta. Item cataplasma siue semperuiuo,quod ad inflãmationes ex confluxu inscriptum est. Verum exulcerata pastillis inunguntur passo, aut uino tenui & austero nõ ueteri,aut posca diluta subactis.inducitur & glaucium,eique consimilia ex aqua. nihil autem remittente morbo,aceto dilutum admouetur. succo autem plantaginis,aut solani,aut uino soluta medicamia magnifice auxiliant:aut lini semẽ torridũ oleo uinoq;incoctũ,inq; leuorẽ redactũ imponitur:aut terra cimolia,solani subacta succo pungitur:& argẽti spumæ unciæ.iii.porri succi septem cyathi,betæ succi tantundem,leuigata illinuntur:at inueteratis iam huiusmodi ulceribus. Musæ pastillus & Andronius efficax est. ALIVD Ad herpetem pustulosum. Recrementum plumbi ex uino austero leuigatum illinitur,superiniiciuntur betæ folia uino incocta,uel ceræ triens,myrtei unciæ sedecim, stercoris plũbi triens,uino diluta illinuntur:at ubi id quod serpit repressum fuerit,cerato ex recremento utitor,aut lente cocta cum melle partem repleto. Ad herpetem uero qui sub cute affligit,retrimentum plumbi,rutę leuigatæ succo excipitur,aut ceratum myrteum in uicem rutæ.

ALIVD. Lanæ ueteris illotæ circa tedam combustæ drachmæ duodecim & semissis,ceræ drachmæ uigintiquinque,recrementi plumbi drachma, seui caprilli curati lotiq; ex aqua drachmæ uigintiquinque myrtei unciæ quinque. ALIVD ad herpetas acute depascentes, corii mali Punici dulcis drachmæ sex, argenti spumæ tantundem, lanæ illotæ tedæ combustæ adhærentis drachmæ tres, ceræ drachmæ duodecim, cerussæ drachmæ octo,thuris, aluminis scissi, singulorum drachma,uino aut myrteo excipiuntur.

DE ERYSIPELATE QVI sacer ignis dicitur. Cap. XXI.

GAlenus tumorem ex feruente & tenui sanguine conflatum priuatim quidem & proprie erysipelas, qui sacer ignis Latinis dicitur, appellauit. Cum uero nec plane biliosa, nec sanguinea fluxio est, sed ex ambabus mista, utique ab eo quod in mistura superat nomen uitio indidit. Etenim ubi sanguis excellebat inflammationem erysipelaceam, ubi bilis flaua præpollet, erysipelas inflammatum dixit. Vtro autem modo dicas, nihil adeo ad præsidiorum usum interest. Id uero scire oportet erysipelata quæ capiti potissimum oboriuntur, plus facessere negotii, adeoq; esse periculosa ut nisi efficax consequantur auxilium, interim quoque affectos strangulent. Quod simul ac fuerit deprehensdm, protinus ab initio uena in cubito præsertim humeraria debet incidi. sin autem hæc non appareat, ea quæ se conspectui obiicit. At si quid sanguinis dimissionem impediat, purgatione utendum ex medicamento quod bili ducendę est. Hac sane & in aliarum partium erysipelatis uti, uel clysteriis efficacioribus oportet, tum ipsis illinere quę influentem materiam refrigerantium uirtute repellunt, collectam uero, calefacientium mediocriter & humectantium digerant, priusquam particula liueat, aut nigrescat, adhibita semper cura ut perliquida inungantur, ita ut frequentius immutentur, primis per spongias bene tinctas ablotis, siquidem multus particulæ feruor celeriter in uaporem erumpens, hæc desiccat. Cæterum requirunt erysipelata per initia, ut dixi, quæ refrigerent cũ humiditate, non astringant: quale est semperuiuum, portulaca, psyllion, lenticula palustris, seris, cucurbita solanũ altercum, lactuca, glaucium, item apium, & rhamni folia per se uel cum pane illita. item ceratum ex aqua admodum frigida. His miscetur etiam opii aliquid, lachrymæ papaueris, cicutæ & mandragoræ. Iam com

posita medicamenta inducuntur,fietq; ceratum,cera tracta rosacei quadruplo admixto ex oleo immaturo sine sale confecto:his in pila emollitis,aquæ frigidæ superfunditur,quantum potest recipi . Si uero aceti tenuis & pellucidi momentum temperes,prestantius medicamẽtum habiturus es.Item polenta cum herba quadam frigidiore ex iis quas enumerauimus affatim membrum refrigerant.Idem efficiunt palmulæ pingues cum horũ aliquo mixtæ.Ad hæc pars etiam delinetur cerusa , uel terra cimolia,aut figulari cam solano,aut argenti spuma cum rosaceo,aut chalcitide cum oleo passoq;,aut cerusa cum aceto & lycio,item acacia cum aceto. Cum feruor remittit utendum simplicibus quidem,sulfure uiuo & menta cum oxyrhodino,aut ruta cum absinthio, aceto & oleo,aut argenti spuma cum porri & betæ succo. compositis autem,priuatim in capite hoc pastillo.Argẽti spuma,cerusa,croco,sulfure ignem non experto , opioque cum passo.Communiter autem omnibus ,,minio sinopico,chalcitide,misy tosto,ærugine, atramento sutorio,alumine scissili pari pondere ex aceto utitor.

ALIVD. Sulfuris uiui,cerusæ,opii,acaciæ paribus singulorum portionibns,ex aceto.Cataplasma ad sacrũ ignem,herpetas,abscessus,parotidas & ambusta . Althææ nouellæ foliorum tenerorum pondo:cocta in hydrelæo perbelle teruntur,adiectoq; rosacei triente,argẽti spumæ,cerusæ singulorum unciis duabus & semisse, iterum leuigãtur cum succo coriani,aut semperuiui, aut solani:deinde micis panis adiunctis ut emplastri formã induat,illinitur.Hoc autem emplastro utitor quod recipit recinini pondo,myrtei pondo, unguenti quincuncẽ, argẽti spumæ trientẽ,æruginis rasæ sextantẽ.Ærugo & argenti spuma aceto leuigantur. Ceratum ad erysipelata & ambusta.Cere tractæ pondo triens,rosacei pondo quadrans,oua sex,perdicii herbæ poudo triens.Vbi uero inflammatio membri conquieuerit, aut uetustatem experiatur,cataplasma illi, priusquam liueat, ex cruda

polenta est imponendum. Quòd si liuor iam occuparit cute scarificatu incisa, cataplasma induci locusq́; perfundi plurimum ex aqua calida dulci debet, sed & marina & muria interim conducet, quinetiam ipsi cataplasmati talis aqua, uel acetum, uel acetosa muria misceatur. Deinde commemoratis medicamentis compositis cura adhibita uti licet. Nam si inflammatio remaneat, aut in pus, aut in putredinem conuertitur.

DE PHYMATE, BVBONE & phygetlo. Cap. XXII.

AVthore Galeno, bubo, phyma, & phygetlon, glandularum affectus sunt: bubo quidem inflãmatio, phyma autem glandulæ inflammatio ad suppurationem spectans. Aliorum uero quorundam sententia communiter omnes, qui à natura abhorrent, ceu timidi abscessus, quancunque corporis partem obsideant, phymata appellantur. Siquidem Hippocrates in hunc modum scribit: Quibus phymata urinarum meatum exercent, hi abscessu in uomicam erumpente liberantur. At bubones qui prolapsu, aut aliis ulceribus, aut doloribus contrahuntur, periculo uacant: febribus autẽ superuenientes, qui plurima parte ex pestilentiali lue solent incidere, deterrimi sunt, siue femora, siue alas, aut ceruicem inuáserint. Verum priores initio, quemadmodum in flammatio quælibet, auxiliis repelluntur, quæ refrigerant, astringuntq́;, uel spongiis ex posca impositis uel lanis oleo crudo uinoq́; imbutis, uel rosaceo, uel melino, uel lentiscino, uel myrteo, deinde iis quæ digerunt utendum. At si corpus uniuersum succis æquabiliter redundet, prius ipsum uacuari conuenit. ubi iam inanitum est, ulceris in quo id prouenerit, cura haberi debet, sicuti in capite de ulceribus explicabitur. Glandula si inflammatione tentetur, lanis oleo quodam laxante, irriguis, recte lenitur totumq́; ipsis membrum inuoluitur. Cum tumor ad suppurationem spectauerit, non prompte diuidere, sed medicamentis quæ cerati speciẽ

referunt, digerere nitemur, cuiusmodi potissimum est ex apyrano confectum. Item quod ab herbis dicitur botanicon, si per hæc non discutitur rumpere adgrediemur, aliorum abscessuum modo, similiterq; illis mederi. In iis autem qui ob febres aut omnino humorum abundantiam procreantur, caueri debent repellentia, ne materies penitius detrusa cursum repetat, sed ab iis quæ digerunt statim curationem Incipere consilium est. Si autem nihil prohibet, nempe aut ætas uut uirtus, sanguis prius è cubito dimittetur. deinde loco fomenta inducentur ex decocto chamæmeli aut anethi, aut eius generis alicuius. Reliqua medicamentorum sylua, maxime ex iis quæ tertio uolumine ad parotidas dicta sunt transferenda est. Item ex illis quæ nuper contra inflammatiões prodidimus, quemadmodum etiam phygethli curatio, tum hinc tum ex remediis erysipelati accommodatis petetur. Aster atticus herba quam & bubonion, quasi dicas inguinariam, ea ipsa de causa uocant, non solum illitus sed etiam alligatus, bubonibus auxiliari creditur. Phymata autem priuatim discutit adianthum, si illinatur, atriplex, parietaria althææ radix uino incocta, ammoniacum cum melle mollitum inductumque, uiscus cum resina ceratoque. Rumpit autem abscessum propolis, lupini amari ex aceto illiti, cucumis syluestris radix terebinthina excepta capparis radix similiter, nitrum cum fermento aut ficis.

DE FVRVNCVLO, QVI dothien appellatur. Cap. XXIII.

FVrunculus tumor est abscessum præ se ferens, qui ex crassis humoribus in carnosis plerunque partibus concipitur, mitis quidem, cum in sola cute coiit: peruicax autem, malignusque, ubi subteractis radicibus in superficiem erumpit. Dissipat autem furunculum ac concoquit, triticum commansum & impositum: mastiche ægyptia, uuæ passæ quibus acini sint exempti cum sale tritæ, ac illitæ, hunc disijciũt

aut rumpunt, uel ſiccæ fici hydromelite incoctæ imponuntur, uel reſina ficis miſta inducitur, uel ipſæ ficus cum fuerint, pingnes diſſectæ, uel fermentum cum nitro, uel lini ſemen cum melle, uel alterci folia, trita cum butyro. Compoſita uero hæc proficiunt, quod ex fermento quod polline farinaceo conſtat, & quod priuatim à furunculo Græce dicitur dothienicon, fomenta autem adhibentur ex ſpongiis mollibus continue calenti aquæ intinctis, deinde ſic medicamenta iniiciuntur.

DE TEREBINTHO.
Cap. XXIIII.

ORibaſius terebinthum ſane phymatis ſpeciem eſſe aſſerit, ſuper quam puſtula nigra emineat: hac rupta id quod ſubiacet deſquamato ſimile apparet. ubi ſcalpello diuiſeris, pus deprehenditur. Dioſcorides autem Alexandreus literis mandauit terebinthos cutis eſſe excreſcentias, rotundas, nigrouirides, terebinthi fructum referentes, atque has aliis phymatum tumoribus ſimiliter curari cenſet: auxilia ex ſupra comprehenſis huc transferenda.

DE CARBVNCVLO.
Cap. XXV.

CVm ſanguis in atram bilem conuerſus inferueſcensque aliqua ſe parte receperit, carbunculus fieri ſolet, quod uitium plerunque à puſtula ambuſtis conſimili, interim uero & ſine hac incipit. Cæterum inter initia, quibus hoc malum inſtat, particulam omnino ſcabunt, unde puſtula, nunc una oritur: qua rupta, ulcus cum cruſta gignitur: nunc plures erumpunt, milii ſeminis modo exiles: quibus perruptis ſimiliter cruſtaceum ulcus prouenit, qnale ferramenta candentia excitant, modo cruſta ipſa cinereum colorem, modo nigrum præferente, ſic ut inferiori carni continua adhæreſcat, & quodam modo affixa ſit cum eroſione. Reliqua autem caro circumpoſita,

In feruidam peruenit inflammationem,quã Græci phlogosim appellant,& colore nigrescit,splendetq; bituminis & picis modo.talis autem est bilis exacte atra. Verũ carbunculi,qui in carne radices egerint, confestim circũscribuntur:qui membranas,neruosq; occupant, diutius remanent,luemq; subiectis corporibus impartiunt, ut etiam inflammationes quæ erysipelatis naturam resipiant,in ipsis excitentur.plerisque itidem in suppurationẽ conuersi sunt.multis febres accedunt.Iam uero carbunculi ex causis populatim grassantibus excitantur.Curatio ipsorum,nisi admodum fuerint exigui à uacuatione sanguinis è uena ad animæ defectionem usque dimissi,tentãda est:mox scarificatus recte accõmodatur plagis ob succi crassitiem altioribus: particule laboranti inducuntur,quæ modice reprimunt dissipantq;. tale est cataplasma,tum quod ex plantagine conficitur, tum quod ex discocta lente constat,scilicet,mixta panis furnacei mica.Esto autem panis,nec omnino à furfure purus,nec nimium eius habens, super ipsum uero ulcus ualens aliquod medicamentum imponitur, cuiusmodi est Andronis,Pasionis,& Polyide, diluiq; id uino aliquo dulci,ad sordium spissitudinem debebit.Item massalioticum aridum,uel & ipsum similiter dilutum.Item radix dracunculi,uel aristolochiæ,uel liquor silphii, uel cirenaici,singula ex aceto probe delinentur.At quæ erysipelutis naturam referunt,supra comprehensis ad id uitii remediis perungentur. Quæ uero partes consortii lege affici putantur,succidis lanis ex œnelęo madefaciendæ sunt. Vbi iam ardor acquieuerit,carbũculis iniiciuntur cerata cephalica,animenæ,emmota. generosissimum est quod herbis, tum illud quod nitro constat, item arida ulceribus depascentibus dicata,per se, & cũ rosaceo.Cum autem durities remanet,utemur melino Serapionis,operam adhibentes,ut quàm celerrime carbunculi in uomicam erumpant. Quod quidem fiet,si die bis,noctu semel,tum cataplasmata, tũ medicamẽta

mutes,

mutes. At quo radicitus carbúculos diuellas, dirimasq́; ab adiacẽtium commercio, malum Punicum, acidum, minutatim conciſum in aceto coques: ubi intabuerit, in leuorem deteres, linteoq́; illitum induces: cum ſicceſcit, aceto humectabis. Item nucis auellanæ ueteris, uel etiã non ueteris medulla carbunculos maturat rumpit. Hoc præſtant & cupreſſi folia, tum germina, nouelli & molles galbuli cum polenta, uua acinis uacua, ficus ſiccæ uino incoctæ, papaueris ceratidis flores, liquor ſilphii, cũ ruta & mellis momento, pix liquida cum uuis paſſis, & ſuillo adipe.

AD CARBVNCVLOS VEhementer efficax.

Argenti ſpumæ libra, olei ueteris libra & ſemiſſis, auripigmenti uncia. Oleo cum argenti ſpuma dum manus non inquinet incocto, ſublatoq́; ab igne, auripigmentũ adiicitur, rurſusq́; medicamentũ coquitur donec nigreſcat, tritis in pila utitor per linamenta filiatim carpta.

AD GANGRENAS, VLCERA uetera, chironia ſtrumas, podagram: priuatim uero ad carbunculos, ac eos qui palpebras infeſtant.

Opii, acaciæ, miſyos toſti, ſquamæ æris, ſingulorum* drachma, atramenti ſutorii drachma, alterci ſeminis drachma, tritis ex aqua utitur, probe facit & tetrapharmacum quod qnintam thuris partem contineat. Aduerſus naturalium carbunculos, chalcitidis atramenti ſutorii, ſingulorum drachmis octo, aphronitri drachmis duabus. ex aqua tritis utitor. Valet ſtercus quoque ouillum, torridum cum melle. In Alexandria Serapiade quod orchis & triorchis dicitur uiridi, cum micis panis, cataplaſmatis modo utuntur ad carbunculos, omniaq́; cruſtoſa. Vbi cruſta exciderit, cõmunis ulceris modo curabis.

*Aldus habet drachmas duas.

DE CANCRO. Cap. XXVI.

CAncer in qualibet corporis parte oriri conſueuit, ſiquidem in oculis, & uulua, quemadmodum in ipſorum capitibus expoſitum eſt, aliisq; pluribus particulis, ſed præcipue in fœminarum mammis accidit, quoniam natura fungoſæ & inanes, craſſiſſimam atræ bilis, unde hoc uitium contrahitur, materiam poſſunt excipere. ex eo enim humore cum referbuit, prima uitium hoc rudimenta accipit. atque ſi acrior illa fuerit, cum exulceratione. Quapropter colore magis quàm inflammationes nigricant, ſed ita ut tantam caliditatem non experiantur. Venæ autem quæ circa ſunt intumeſcunt, intenduntúrq;, cancri animantis pedum modo, unde & appellationem hanc uitium eſt ſortitum. Nonnulli uero inde ſic nuncuparunt, quòd difficillime ab his partibus quas obſederit, euellatur, quemadmodum cancer aquaticus animans. Hoc malum planè propter ſucci craſſitiem nõ conſaneſcit, utpote quod nec repelli, nec diſcuti queat, nec totius corporis purgatione cedat, tamq; maleficum, ut mitiora negligens remedia, uehementioribus irritetur excandeſcatq;. Prima ſane cancri rudimenta prohibere, ne augeſcant, licet, ſi melancholicus humor prius uacuetur, quàm in affecta particula radices ſubter egerit, impactusq; ſit. uacuatio quidem primum tentanda eſt, ſanguinis dimiſſione, mox purgatione, per initia quidẽ ex ſimplicioribus petita, quale eſt epithymon * quatuor unciis & S. in ſero lactis, aut mulſa exhibitum. Deinde ex hiera, quæ nigrũ ueratrum recipit. Loco autem dolenti inductum ſubſequens remediũ, ſine dolore facit exulceratis: ſolani ſuccus linteo molli duplici in eum tincto imponitur. Extrinſecus lana molliuſcula & ipſa ſucco imbuta circũdatur, cura adhibita, ne hæc ſicceſcant ſucco, continentius ſuperfuſo. Iam uti diutius poteris in cancris exulceratis medicamento quod pompholyge conſtat. Nec inepta ſunt, quæ tertio uolumine de uuluæ cancris prodidimus.

* Forte drachmis quatuor.

AD CARCINODE, MALIGNA que ulcera, tum ad sedis eminentiam, naturaliumq; uel testiculorum, uel mammarũ inflammationes.

In plumbea pila cochleario plumbeo lemniam sphragidem ex posca, & mulsa, uel lacte conterito, ut nigrescat: uel rosaceo, uel immaturo oleo, succove semperuiui, uel cotyledonis, uel lactucæ, uel psillii, uel acoris tritam similiter inungito. Crebrior uictus ægro dabitur, ptisanæ cremor, lactisq; serum, ex oleribus malua, atriplex, bletum, cucurbita, piscium saxatiles, omnis generis aues præterquam palustres.

ARCHIGENIS AD CARcinode, & cacoethe ulcera.

Cancrorum fluuiatilium crematorum, & cadmiæ par modus in pollinem coactus inspergitur, aut cancrorum cinis unà cum cerato inducitur, item erysimi semen detritum cum melle accommodatur.

DE MOLLI ET LAXO TVmore, qui œdema Græcis dicitur.

Cap. XXVII.

CVm de tumoribus qui succis calidioribus contrahuntur, disputatum sit, iterũ de contrariis agemus, ab eo quod Græcis œdema dicitur, exorsi. Quemadmodum enim ex biliosa fluxione, erysipelas, ita ex pituita, œdema laxus quidam atque indolens tumor excitatur. Equidem scimus aliter quoque œdemata prouenire, nempe in pedibus, in subter cutem aquæ affectibus, habitu corporis cõtabescente, q phthoe Græce dicitur, & malo, qui cachexia. Atque in ill s quidem tumor hic * affectus qui hominem premit accidens est, nullam seorsum, curationem propriam postulans. Satis enim est, si quidem curatione egebit ipsa tum crura perfricare oleo cum sale, aut etiam oxyrhodino sal habente. At si ex pituitoso humore in particulam influente œdema constitit, abunde quandoque

*Methodus Galeni pro πάθους hêt πλήθους sed uetus translatio cũ Paulo conuenit.

est spongia posca imbuta, cum ligamento leuiter stringente imposita, quæ ab inferiori parte incipiens, supra finiat. Esto autem spongia, modo cōductura sit, recens, si huius copia non est, eam, cuius erit, detergebis, expurgabisq; nitro, magisq; aphronitro, & cinere lixiuo qui distillauerit. Quod si per hæc tumor nō subsideat, paululum aluminis iniicies ⌊nouamq; spongiam admouebis, si noua non datur⌋ commodum est mollissimum ellychnion, posca madens impositum: bonū est, & glaucium. Quòd si in uetustatē œdema inciderit, parti oleo prius inunctæ spongia ex lixiuio imponitur, eiusq; uiolentiore arctatione curatur. discutit autem, ac comprimit tumores laxos cedentesq; quælibet terra illita, magisq; Aegyptia, tum isatis satiua.

⌊Id Paulus nō habet, sed est apud Galenum

DE INFLATIONE. Cap. XXVIII.

Inflatio ex flatuoso spiritu nunc sub cute, nunc sub membranis, quæ ossibus circūdantur, & musculos, *aut uiscus aliquod includunt, collecto, enascitur. Porrò is colligitur ⌊non paucus⌋ aliquando in uentre & intestinis, itemq; in medio horum spatio & membranæ, quæ peritonæos dicitur, ut in aquæ subter cutem genere, cui nomen est tympanias. Differt quoq; hæc œdemate, quòd pressa digitis non retinet uestigium, & sonitum tympani modo edat. Membrorum autem dēsitas, tum spiritus simul crassities efficit, ut idem spiritus non dissipetur. Vnde curandi ratio huc dirigenda est, ut mēbra rarefacies, crassioremq; spiritū extenues, quod medicamenta tenuissima & potestate calida præstant: atq; in uentre quidem & uisceribus oleum tenuius quod rutam habet incoctam, aut aliquod ex calidis seminibus, qualia sunt: cumini, apii, & *petroselini. Interim uero & cucurbita iustæ magnitudinis citra cutis incisionem umbilico bis terve defixa, inflationem discussit. Musculis autem ex contusione, quemadmodum appulsu inflatis particulas calidis nimium, & acribus excandescere contingit. Quare per initia medicamenta quæ ma-

* Non est apud Paulū, sed ex Galeno adiectum

⌊Galenus

* Additur à Galeno

gis leniant adhibenda. Vbi facta eſt inclinatio,ea quæ digerunt. Vtendum igitur decocto illorum, cum olei momento, quod lanis ſuccidis calentibus excipiatur, uel etiam ceratum ex œſypo admiſcetur, cura adhibita ut caliditas permaneat,frigus enim non conducit. Vbi iam æger lenitus ſopitusq; eſt,acetum admiſcetur & nitrum,aut aphronitrum.deinde & cinis lixiuæ qui diſtillauerit.Poſtremo emplaſtris utendum quæ diſcutiendi uim habent,quo inflatio ſubſidat,quale eſt quod ſequitur,ſordes gymnaſiorum ſubferuefactæ percolantur primum,ut puræ euadant,& rurſus lebeti iniiciuntur, tritaq; calx [reſtincta] farinæ modo etiam inſpergitur, dum luti fiat ſpiſsitudo, ac in uſum conditor. Hoc efficacius eſt medicamentum ex ſycomoro compoſitum.

[Galenus uiua.

DE LVXATIS ET CONTVSIS. Cap. XXIX.

Articulis luxatis contuſisq; faciunt lanæ ſuccidæ,aut ſpongia oxelæo imbuta impoſitaq;, itē bulbi elixi,urticisq; tenera folia cum melle, ſal, nitrum toſtum,leuigata cum cerato inducuntur. Iam ſita perfuſio aquæ dulcis,aut marinæ calentis utiliter adhibetur. Vbi uero inflammatio,& dolores conquierint, eluxatæ partes etiam recte perfricantur.

DE CARNE CONTVSA, ET ſanguinis ſubter cutem coitu,quod Græce ecchymoma dicitur. Cap. XXX.

Carne à graui quodam corpore,quod extrinſecus ſuperinciderit contuſa,uenisq; exiguis indidem diuortium expertis, ſanguis profunditur, ut ſolet cum tunica uenarum rarefacta tranſcolat, quæ diapedeſis Græce dicitur. unde id quod ecchymoma uocatur,ſub cute collectum naſcitur, cute inquam, integra, tanquam tumor tactu mollis & cedens comitatur liuidus,& magna ex parte indolens. eo igitur animum tendimus ut ſanguinē qui continetur diſsipemus,

ldq́; confeſtim priuſquam nigruerit. Per initia ſane non nihil ex aſtringentibus, iis quæ digerũt, admiſcere oportet, eo quod tunicæ uenularum contuſæ denſationem requirant: inde etiam ſolis digerentibus utemur, ac ſcarificatis inito ecchymomatis, ita ſubſequentem curationem accommodabimus. Ad inueterata autem ecchymomata, radicula illitu prodeſt. Quippe diſcutit ea ubi erodere inceperit, aut radiculæ ſuccus, cum micis panis inductis. Cæterum ecchymomatis ſpecies ſunt, ſugillata, & liuores ex ictu, hypoſphagmata dicuntur. item ſanguinis inter ungues concurſus ex percuſſu proueniens, de quibus priuatim tertio uolumine dictum eſt. Verũ de unguium uitiis, in parte chirurgica diſſeremus.

DE RVPTIS ET CONVVLſis. Cap. XXXI.

RVptio cum ecchymomate prorſus accidit: curatur autem medicamentis mediocriter calefacientibus, quale eſt ex nigris populis acopon, aliaq́; huic cõſimilia. At altioribus rupturis magis acria, magisq́; incidentia ac ⅃ diſſipantia recte accommodantur. Talibus ſane & cucurbitulæ uſus proficit. Ergo ſi euocatum celeriter per halitum ecchymoma totum eſt, facile dehiſcens ipſa caro coaleſcet. Sin longiore ſpatio ſordes copioſa ſuccreuerit, ruptum deinceps coire non poteſt, ſed tantum prope ipſius labra admouentur. quo fit ut leui momento ea facile ſeparentur, & medius inter ipſa locus ſuperuacuo humore repleatur, nihilq́; aliud, quàm aſſidue nouum quodãmodo ecchymoma creetur, primo perſimile, niſi quod extenui magis ſanie nunc conſtat, cum per initia è ſanguine ecchymoma eſſet, ideoq́; facilius nunc quàm prius, digeritur. Conuulſum autem fibris quibuſdam laceſſitis diſtractisq́; leniri tantum deſiderat, quoad dolor ſopiatur, quippe conglutinari nequeunt. Itaque ariſtolochia rotunda ruptis conuulſisq́;, ſi quid aliud, idonea eſt: ſimi-

⅃ Galenus diſſipãtia.

ſiter centaurei maioris radix eiusq́; ſuccus, rheum, coſtus, bdellium cum oxymelite potum.

DE SCIRRIS. Cap. XXXII.

EXactus quidem ſcirrus, tumor eſt præter naturã, ſenſus expers & durus: non exactus autem uix ſenſilis eſt. ac qui ſenſu uacat ſanari non poteſt: qui ægre ſentitur, uix ſaneſcit, ſi quidem humor unde huiuſmodi uitium contrahitur glutinoſus craſſusq́; eſt, qui particulis induratis impactus ſolui contumaciter repugnat. Eſt cum ſtatim ab initio prima rudimenta concipit augeturq́;, plerunq; uero à medicis qui eryſipelata & inflammationes uehemẽter refrigerauerint aſtrinxerintq́; originem ſortitur. Quòd ſi quis ea quæ ualenter trahunt digeruntq́; medicamenta, partibus ſcirro obductis admoueat, huic paucis primis diebus, manifeſto ſcirrus decreuiſſe uidebitur. cæterum quod de affectu reſtat, id reddit inſanabile. ſiquidem toto quod in eo ſubtiliſſimum erat diſſipato, quod reliquum eſt deſiccatum, ceu lapidoſa concretio relinquetur. Quapropter nullum uehementer excalfaciens ſiccansq́; medicamentum eſt idoneum, ſed ea tantum, quæ præter quod molliant, digerere etiam commode poſſunt. Huius autem generis ſunt medullæ omnes, magisq́; ceruina & uitulina. Ex adipibus commendatur, leonina, pardalis, urſina, deinde taurina. Inter aues anſerina & gallinacea & phaſianica, ſicciorq́; caprilla & hircina. Ad hæc ammoniacum ſuffimen, bdellium maxime ſcythicum, ſtyrax qui humentior eſt & pinguis, ac Aegyptiaca maſtiche. In aliis ſane particulis ſcirrum expertis his ſeorſum utendum eſt, tum iis quæ inde componuntur. uerum in tendonibus & ligamentis in hunc modum, lapis igni candens, aceto acerrimo extinguitur, & ſi quidem haberi poteſt, pyrites: ſin eius copia non eſt, molaris, in quo pars affecta commoueri debet, ut uaporem aſcendentem recipiat, atque inde rurſus medicamen quod emolliat imponi-

tur,oleo tamen tenui non aqua quotidie ab initio,per totum morbi curriculum pars affecta perfunditur. Interim oleo althææ radix ac syluestris cucumeris incoquitur. A balneo autem in totum ægri abstinebunt, uel certe copioso,sed posteaquam scirrus emollitus fuerit,ammoniacum pinguissimum aceto quàm acerrimo liquatum particulæ sat multis diebus inungitur. Deinde rursus emollienti medicamine utendum, quod receperit galbanum,& opopanacem,eaq; pinguissima. eiusmodi uero sunt potissimum, ex petasone confectum, & quod ad Amythaonem refertur,& strumis dicata medicamenta.

DE STRVMIS. Cap. XXXIII.

STrumæ glandulæ sunt induratæ, quæ in ceruice, alis & inguinibus maxime nascuntur. Curatio earũ cum illa quam in scirris tradidimus cõmunis est. Priuatim uero lupinorum amarorum farina ex oxymelite cocta illinitur,ea quoq; phymatis proficit: uel bouillum stercus aceto incoctum delinito,id ẽt tumores scirrosos oẽs dissipat.probe autẽ discutit strumas calx,melle,uel gymnasiorum sordibus excepta,uel oleo,uel adipe suillo:aut calcis nitriq; par modus, cardamomi & fœnugræci quadruplus cum melle,malagmatis modo impositus duritias digerit,in pus conuersas rumpit. loliacea farina cum fimo colũbæ & semine lini uino incocta,grossi syluestres,aut satiui,aut cardamũ album detritũ cum pice liquida malagmatis forma applicatur, aut cucumeris syluestris radicis siccæ, lauri foliorum siccorum concrematorum cinis cum terebinthina inducitur, aut pediculariæ, & nitri æquale pondus, erucæ duplum cum resina iniicitur, aut stercus caprillum bouillumve aceto incoctum, aut erui farina in urina pueri impuberis macerata exceptaq;,pice,cera,& oleo liquefactis, aut anguem mortuum in ollam coniicito, gypsoq; oblitam in fornacem mittito, concremati cinerem æquali fœnugræci pondere misceto,

melle excepto utitor, item quod aspidibus constat medicamentum, mirificæ uirtutis est, tum quod ex struthio conficitur, tum quod cucumere syluestri, tum quod cedrio liquore confit: strumas ad suppurationem perducit aut diffundit hoc, myrrhæ drachmæ decem, ammoniaci thymiamatis drachmæ *septem, uisci quercini drachmæ octo, galbani drachmæ quatuor, propolis drachma, in pila contunduntur. Ad strumas mammarum duritiasque proficit subscriptum medicamentum, uisci elaborati, resinæ siccæ, ceræ, singulorum pondo, galbani quadrans.

*Exemplar Aldinũ habet, duas.

AD STRVMAS EXVLCERATAS, & sine ulcere.

Ceræ, resinæ pityinæ, adipis suilli insulsi, marrubii, æruginis rasæ, singulorum selibra.

MEDICAMENTVM AD strumas, quod dicitur cheradicum.

Olei ueteri, pondo dua, ceræ pondo, colophoniæ triẽs nitri tantundem, allia duodecim membranis detractis in oleo per triduum macerantur. deinde cocta cum intabuerint, proiiciuntur, eliquatis oleo postquam ab igne amoueris, nitrum tenuissimum inspergitur: rumpit etiã abscessus. ALIVD. Cineris è ficu unciæ duæ, aluminis scissi uncia, aphronitri tantundem, picis liquidæ unciæ septem.

EXEDENS CHERADICVM.

Aluminis scissilis, sandarachæ, singulorum drachmæ quatuor squamæ æris drachma, auripigmenti tantundẽ arido strumas conspergito, at si cancri naturam induerint, rosaceo maceratis bis die utitor.

DE STEATOMATE, ATHEromate, & meliceride.

Cap. XXXIIII.

CVm hæc quoque inter abscessus, quemadmodum in illis dicebamus, habeantur, singula propriam appellationem à similitudine rerum quæ

in tumoribus continentur, sortita sunt. Alii siquidem ipsorum ueluti pingue quidam seu adeps subest, alii melli simile quippiam, alii quasi tenuis pulticula. Consilium igitur curationis est commune, ut quod tunica illa contineat, discutiatur, aut medicamētis totum exedatur, aut sectione auferatur. Quidam enim ex iis tumoribus, triplici hac ratione curantur, ii nimirum qui liquidiorem humorem continent, qualis est meliceris: aliqui duplici tantum ut atheroma, quod & sectione aufertur, & medicamentis exeditur, steatoma uero nec discuti, nec exedi potest, sed manu duntaxat curatur. Quomodo autem unumquodque horum agnoscas, in parte chirurgica edocebere. At medicaminum, quę dissipandi uim habent, materiam, ubi actum est de strumis, reperies. Priuatim uero melicerides hoc dissipat, uuæ passæ acinis exemptis †uiginti, squamæ drachmæ *quatuor, parte fomentis prius nutrita imponitur. ALIVD. Ladani, bdellii, galbani, ammoniaci, thymiamatis, propolis, terebinthinæ, singulorum æqualis portio in pila contunditur: facit etiam strumis, parotidibus, furunculis, phymatis. At Archigenes contra melicerides commendat aphronitrum & ueratri partem duplam, cum cerato duriore impositam, exedentibus autem, cute tuberculis circundata, uti non licet. Hac igitur prius melicerides atheromata, uel etiam strumas medicamentis adurentibus degere oportet, simplicius illorum est, quod recipit calcē uiuam, saponem & cinerem lixiuæ stillatitium. Varium autem magis, quodq́; reconditum seruari potest, capit calcis uiuę denarios quatuor, fœcule uini combustæ, nitri liquidi tosti, singulorum denarios duos, minii denarium, cinere lixiui stillatitio teruntur: ubi mellis liquidioris crassitudo facta est, ter feruefacito, ut mediocrem cōsistentiam habeat, pixide plumbea reponito, lixiuiam super destillans ne subito exarescat. ualet quoq; ad uerrucas, myrmecias, pterygia, clauos, callos, cicatrices supercrescentes, fæcula bimestri non uetustiore cutem delini

† Impressum exēplar hēt octo.

* Impressum Aldi. exēplar hēt tres.

to:ubi areſcere inceperit, ſpongia elotam rurſum perungito: ubi nigruerit, denuo ablues medicamentis cruſtam inducentibus: poſtquam autem cruſta deciderit, exedentia adhibentur. Medicamentum exedens ualide citra roſionem: Squamæ æris drachmę quatuor, ſandarachæ drachmæ duæ, ueratri nigri tantundem, cum roſaceo utitor. ALIVD. Squamæ, ſandarechę, urticæ ſeminis torrefacti pari menſura cum roſaceo utitor. ALIVD. Erynaceorum combuſtorum, ſepiæ teſtæ, auripigmenti, æquale pondus ex roſaceo: quæ ambiunt partes orbiculatim omnes prius delinito ceruſa cum oleo. Item efficax eſt compoſitio ex calcis uiuæ illaboratæ partibus duabus, chalcitidis parte una, auripigmenti parte una.

DE FAVIS. Cap. XXXV.

FAuus qui Græcis cerion dicitur, tumor eſt qui in cute foramina habet, per quæ humor craſſitudinem mellis referẽs excernitur: recte igitur ipſi imponuntur uuæ paſſæ cum ruta, aut fici folia molliſſima cum melle, aut cardamum cum lini ſemine ex melle, aut cucumis domeſtici radix cum melle, aut ſulfur uinũ cum cerato, uel terebinthina. Cæterum uariam magis fauorum curationem moliere, ſi quæ tertio uolumine de manantibus capitis ulceribus dicta ſunt, in hunc locum transferas.

DE SIMPLICI VLCERE. Ca. XXXVI.

QVoniam ſimplex ulcus continue' ſolum eſt diuortium, ſi quis partes diductas faſcia orbiculatim circundata committat, utique citra aliquam aliam molitionem coaleſcent. Cũ uero alterũ ulceris os in obliquum ſpectauerit, inde deligaturam tentare & in contrariũ ducere oportet: cum utraq; illius labra eo uergant, à duobus principiis incipiendũ eſt, & ora ſic adducenda. Nam cum nihil intra oras inciderit, nempe pilus aut arena, aut oleũ, aut ſordes, aut id genus aliud, omnino ulcus concreſcet. quod ſi magnũ ſit, adeo ut diducte

partes in totum prædicta deligatura committi nequeāt, suturis ipsæ adducentur, deinde sic deligatæ, glutinatoriis, ut uocant, præsidiis utemur, quæ collectam humorum subluuiem desiccare & consumere queant: aliam, ne influat, prohibere.

QVÆ VLCERA GLVTINARE POSSINT. Cap. XXXVII.

Roboris folia illita ulceribus glutinandis sunt. Itē salicis, brassicæ, oleaginis fruticis quę chamælea dicitur & fructus & folia & cortex, succusq; austerioris plantaginis, papyrus posca aut uino imbuta & in orbem circundata. Recentia ulcera glutinant piceæ & tedæ folia, cortexq; recens ligamenti modo circundatus cum aqua aut posca aut uino, caseus recens leuigatus: extrinsecus imponuntur, folia lapathi, aut uitis, aut betæ, aut lactucæ. At ex acido lacte caseus qui oxygala lactinus dicitur, uulnera quoque ampliora committit: pyra syluestria quæ achrades dicuntur fluxionem reprimunt, equisetum si illinatur, neruos quoque præcisos iungit, isatis satiua in duris corporibus ulcera etiam si musculorum capita affligant, idem præstat, cupressi folia, germinaq;, & nouelli galbuli mollesq; duris corporibus proficiunt, sed miscendus est araneus, qui circa molas agēs farinam euolantem excipit, in pollinem detritus, myrrha cum aqua illita, uel lachryma thuris, terræq; lumbrici uel neruorum pręcisiones glutinant, pentaphylli folia cum melle, allia combusta illita. Inueteratis ulceribus econtrario prodest hordeum combustum cum cerato. Cerusa autem cum myrtei cerati triplicato pondere. Ad capitis ulcera ualet, myrrham aridam inspergere non madefactam, quippe celeriter contrahit, uel aloen aridam, uel aristolochiam tritam & melli & uino incoctam dum mediocris fuerit spissitudo in linteum illinens applicato. Composita autem ad glutinandum sūt Barbara, Chryse, medicamentum Nicolai. Item quod salicibus, quodque dictamno constat, atque alia his

conſimilia, quæ magnis potisſimum uulneribus glutinandis ſunt.

SI DOLOR ET INflammatio ulcera exerceat. Cap. XXXVIII.

SI dolor & inflammatio uulnera obſideat, uſus eſt medicamentorum, quæ deſiccant, atque inflammationem arcent. Ex liquidis igitur laudatisſimum eſt uinum, deinde poſca. Si uero ſordes quoque cum inflammatione occupent, mulſa diluta conuenit. Ex iis autem medicamentis quæ ſiccandi poteſtate prædita ſunt, communiter quidem cõferent, inflammationibus dicata, ſi oleoſa acriaque excipias: priuatim hoc proficit, malum Punicum dulce uino incoctum tritumq́; illinitur, mirabile nimirum & multiplici uſu commendatum eſt remedium, facit enim tum ad capitis, tum naturalium ulcera, tum ea quæ toto corpore excruciant, oculorumque inflammationes. At ſi eryſipelas, aut eiuſmodi quippiam ulceri acceſſerit, iis utendum præſidiis quæ aduerſus illa inſcripta ſunt.

SI MATVRARI, ET AD ſuppurationem perduci nequeant. Cap. XXXIX.

REcentia quidem ulcera, & quòd inflammatione adhuc occupentur, non ſuppurantia, concoquit maturatq́; ex ſimplicibus, aqua temperata ſuperfuſa, farina triticea, uel chondrus, uel panis, uel glutinũ librarium, cum terebinthina illitum, item cera, crocus, lachryma thuris, pix, roſaceum, adeps ſuillus, uitulinusq́;. Inter compoſita uero tetrapharmacum quod linteolis illinitur, roſaceo ſubactum. Vetera autem & calloſa maturant, ſimplicia quidem uua paſſa domeſtica, ſtyrax, galbanum, myrrha, ladanum, pix, reſina, butyrum, maſtiche Ægyptiaca, & hyſſopum. Compoſita uero ex recinino, dictum aceron, id eſt, abſque cera, quod ad Galenum authorem refertur, ſi linteolis illinitur, oleo

ueteri aut recinino ſolutum, item quod à duplici colore dichromon dicitur, pari modo & baſilicum, ſimiliaq;.

DE CAVIS VLCERIBVS. Cap. XL.

Cauum ulcus carnem quæ periit reſtitui poſtulat, cuius generãdæ materies opifexq;, ſanguis moderatus eſt, & probus. Huius igitur mediocritatẽ ex alimento ſufficienti conciliabimus, temperiem uero probam ex bonis ciborum ſuccis, & proba particulæ in quo ulcus eſt temperatura. At ex recremento tenui, humidum ulcus redditur, ex craſſo, ſordes coaleſcunt, eoque medicamentis eget quæ modice ſiccant, purgantq;. Eiuſmodi ſunt lachryma thuris, hordeacea farina, eruorumq;, fabarum lomentum, iris, ariſtolochia, cadmia, panax, & pompholyx. Quòd ſi nihil medicamentum ad creandam carnem inductum proficit, ad aliud ſic digrediendum eſt. At ſi pluſculum ſordis ſit, humidiusq; ulcus, ſciendum uenit medicamentum intra modum deſiccaſſe, intendendumque eſſe ipſum mellis mixtura: ſin purum & abſque humore cernitur, ultra, ac conuenit oleo pleniore dilutum ceratum inducere. Accidit nonnũquam carnem à medicamento ualentiore conſumi, ut ſordidum humidumq; ulcus appareat, quemadmodũ ex iis quæ minus ac par eſt, deſiccant. Verum hoc ulcus dum conſumitur, cauum magis euadet, labris prætumidum, rubens præterea & inflammationis particeps ſæpe uero æger manifeſtam eroſionem percipit. Alterum illud quod à parum ſiccantibus remediis humeſcit nihil horum ſuccidaneum habet. Putrida igitur ligna, & potiſſimum quæ moderata aſtringendi abſtergendiq; uirtute donata ſunt quemadmodum & ulmus, purgant ulcera, puraq; iam facta, carne replent, uel anemone appoſitæ. item piceæ cortex deraſus, tritusq; cum cerato linteolis illitus, cauis ulceribus auxiliatur, & præſertim recentibus, ut quæ carne deſtituta reficiat, repleatque. Compoſita uero, ubi pura quidem ſunt ulcera, accom-

modantur, quod ostreis constat, quod Manathoni adscribitur ex uini foecula, quod ex aloe conficitur, quod melitera appellatur aridum, & quod amyli, mannæ, alicæ, erui, pares portiones recipit. similitea quod è thure confit, & aphroditarium. Sin autem sordibus magis scateant, cephalica appellata arida conueniunt, & quæ linteis illinuntur, ut Trophos dictum, Isis, Athene, ex atractilide præparatum, Italicumque, & quæ experientia comprobauit.

QVÆ SORDIDA VLCERA purgent. Cap. XLI.

Sordida ulcera siue caua, siue plana fuerint, pbe purgat aristolochia cum melle, terebinthina cum pari rosaceo & melle, uel loco rosacei butyro, iris illyrica ex melle, oliuæ colymbades illitæ. Ad ea uero quæ neruosis obueniunt, terebinthina cum butyro liquefacta: sordidis nimium & depascentibus benefacit marrubium cum melle. hoc etiam crustas deiicit. Composita autem remedia hęc sunt, amurcæ coctæ, mellis despumati, aluminis phorimi, hoc est, liquidi, paria pondera. ALIVD. Serapiadis herbæ, quæ & triorchis dicitur, siccæ, iridis illyricæ, marrubii sicci, aristolochiæ, singulorum drachmæ octo, erui farinæ drachmæ decem, arido utitor & cum melle. Insuper ad sordida ulcera facit tum Ægyptia, tum ex sale cerata liquefacta, tum Indice, tum Athene, tum uiridia diluta. Ad hæc, quod pumice constat, & ex eruo sicca, pastillusq; nigro uiridis similiter etiam Criogenes appellatus.

AD VLCERVM VERMES. Cap. XLII.

AD uermes qui in ulceribus procreantur arcendos, primum quidem est ut humiditatem putredinemq; eorum opificem tollas. Cæterum necant uermes communiter quidem, omnia quæ ad aurium uermes inscripta sunt. Ad eos autem qui ulcera infestant, Archigenes commendat cerusam poliumq;, pari modo cum pice liquida illitum.

QVOMODO CARO VLCERIbus supercrescens exedatur. Cap. XLIII.

SVpercrescens ulceribus caro medicamentis quæ ualenter exiccant tollitur, cuiusmodi est diphryges inspersum, squama æris, omniaque testacea combusta, & erinacei concremati utrique cum toto corpore. Verum hæc modice purgant, & supercrescentia continent. Asiæ uero petræ flos, ualidior est, hoc magis sori, chrysocolla, chalcitis, misy: combusta minus rodunt: item æris flos, similiter ærugo omnibus est ualentior, sales autem concremati, humentes cum infirmitate carnes consumunt, sic etiam linamenta carpta è panniculo, muria acriori imbuta & resiccata, quæ si imponantur, mediocres carnium supercrescentias exedunt. Ærugo, cum æris squama inter ea refertur quæ ualide reprimũt. Composita rhodia (ut dicitur) arida, psaron, ad hæc xãthon, sine morsu retinet. At maximas carnium excrescẽtias, adusque penitiora crustis obducunt, pastilli Faustiani, triti inspersiq́;, & medicamentum, quod à solis æstu heliocaes dicitur, aridum. Adde his quod recipit calcis uiuæ squamæ æris, & mannę, pares modos. Idem ea q̃ nimium excreuerunt, fungisq́; respondent, cum melle, purgat: cum cerato, carne replet.

ARIDA COMPOSITIO AD carnem compescendam.

Argenti spumę, chalcitidis, æruginis, plumbaginis, singulorum æqualis portio. ALIVD uehementer reprimens citra rosionem, ualet quoque ad pascentia ulcera, & præsertim gingiuarum uitia, quas epulidas uocant, necnon ad dentium candorem. Calcis uiuæ pondo, auripigmenti selibra, hoc auripigmentum, inquam, ex aqua detritum calci uiuæ, cadmiæ modo lotæ adiicitur: in puluerem redactis siccis utitor: ex pastillis autem, tũ qui Pantolmius dicitur, tum qui ad polypum inscripti sunt, pulchre coercent, sic emplastra uiridia & præcipue id quod ex sale cappadocico præparatur, similiter, & isis

summe

ſumme carnem ſupercreſcentem in ulceribus continet.

DE VLCERIBVS SERPENtibus, & putridis, & phagedæna.

Cap. XLIIII.

SVperfuſiones utiles ſunt ulceribus depaſtis, putridisq́;, ex aceto, poſca, aut uino aſtringēte, aut aqua frigida, aut marina, aut decocto lenticulæ, malicorii, balauſtii, lentiſci, myrti, ſpinæ ægyptiæ, aut aliquo ex iis quæ aſtringunt & ſiccant. Cataplaſma his ipſis exhibetur ex farina erui, alumine liquido, panis ſiliginei mica, gobio ueteri, aut alio ſalſamento ueteri carnis illotæ, terebinthina liquida pari pondere detritum, uel ariſtolochia, uel recininorum foliorum ſuccus æqualis, æruginis pars dimidia, ex aqua ut mellis ſit ſpisſitudo illinitur: ſi cruſta non deciderit, elaterii parem modum ærugini admiſceto. putridis efficax eſt ſori ſi tritum inſpergatur. Et ſuper linamenta carpta arida, uel ariſtolochia rotunda, uel gallæ, æquo pondere cum oleo illinuntur, uel cucumis ſylueſtris radix, uel brasſicæ, uel betæ, ue lapathi folia illigata calidis cineribus reconduntur. Vbi uero emollita fuerint, cum ſale trita imponuntur, ualenterq́; repurgant: uel oleæ ſummitates in uino decoctæ cum melle illinuntur, uel chalcitis applicatur, uel apii ſemen contritum, uel lini ſemen læuigatum, cum atramento ſutorio inducitur, uel thymum, uua paſſa, & ficus incoctæ applicantur, aut fici folia in læuorem tritum cum melle, aut nitrum, cuminum, & farina ex melle, aut cucumeris ſylueſtris radix, aut ſcilla cocta ex melle, aut ſoreos drachmæ duodecim, chalcitidis drachmæ decem miſyos drachmæ quatuor, cum dimidia aceti acerrimi hemina, læuigantur donec areſcant: exceptis uteris, ſpecillum intingens, ac ulceri circumadigens ſuperq́; duplex linteolum ex œneleo imponis: ſin inflammatione ſint occupata, altercum cum polenta, aut brasſicam cum melle delinito.

AD PVTREDINES QVAMLIbet partem occupantes, & ulcera quæ depaſcunt.

Calcis uiuę, chalcitidis, ſingulorum denarii duo, auripigmenti denarius: hoc quoque ad digitorum pterygia & phagedænas efficax eſt. Item naturalium carbunculis cum melle utiliter adhibetur. In reliquis uitiis arido utitor, ſuper ſplenium ex reſina inducito.

AD OMNIA QVÆ DEPASCVNT ulcera, quęq; os infeſtant, item ſanguinis profluuium, & carnem excreſcentem, aridum compeſcens, longe utiliſſimum.

Chalcitidis, miſyos, utriuſq; crudi, denarii uiginti, ſquamæ ferri denarii * ſex gallæ immaturæ denarii octo.

*In exēplari manuſcripto ſexdecim

AD SERPENTIA VLCEra & putrida.

Salis drachmæ duodecim, aluminis qualiſcunq; cōbuſti drachma, ſquamæ, pumicis cōbuſti, ſingulorum par modus: ualet & ærugo raſa cum miſyi combuſto, pice liquida excepta, ſquamaq; ferri cum oleo.

AD VLCERA PVDENDOrum depaſcentia.

Hæc & meliterion, nomis proficient. Item ex acuta myrto, & ex charta medicamen aridum omnibus nomis efficax eſt. Accedit huc coracion ex oxymelite, paſtillus Andronis, & qui huic reſpōdent. Eadem uero hæc medicamenta phagedænis quoq; congruunt: nam & ipſa ulcera ſunt quæ depaſcunt, exeduntq;.

AD FLACCIDA ET CVM INfirmitate humentia ulcera fœtidaq;.

Lemnia ſphragis ex aceto, uel oxymelite, uel poſca, uel uino ſubacta, ad luti ſpiſſitudinem illita benefacit, aut cupreſſi folia, germina & galbuli teneri, aut cucurbitæ, aridæ concrematæ cinis, aut platani corticis combuſti, aut anethi cremati ſimiliter, aut lanarum ſordidarum

uſtarum, aut plantago, aut iſatis per ſe, uel cum polenta, uel peucedani radix arida.

QVOMODO CICATRIX VLceri inducenda ſit. Cap. XLV.

SVmma ulcerum caro cuti ſimilis efficitur, induciturq; ei cicatrix, ſi illam deſiccemus aſtringamusq; adeo ut non ſolum id quod præter naturam redūdat diſcutiatur, uerum etiam quod ſecundum naturam eſt, attingamus. Idonea ad hoc ſunt, galla imatura modice exiccans, tum quæ citra aſtrictionem roſionemq; ſiccant: eadem quoque cicatricem inducunt, ueluti myrrha, argenti ſpuma oſtreaq; concremata. hæc nanq; ſi inſpergantur, arida ſæpe cicatricem inducunt: piceæ cortex cum cerato myrteo, hederæ flos cum cerato lilii radix cum roſaceo, reſina ex picea arida, pumex toſtus, ſquama æris pari portione ſiccis utitor, idem etiam reprimit: uel pumici trito, mannæ & diphrygis ſingulorū miſcens paululum, utitor: uel argenti ſpumæ partem unam, diphrygis dimidiam cum cerato inſtar ſplenii impones. Vetera autem ad cicatricem ducit uiſcus, cum lachryma thuris, ærugo cum diphryge æquali, ceratoq; myrteo: uel centaureum minus recens illitum. At humidiora cyperi radice illinito: ſedis autem naturaliumq; ulcera, præſertim ſi inflammationem experiantur, aloe perſanat læuigata arida: uel ex aqua: aut ſquama æris, aut chryſocolla in ſole cum cera emollita inducitur.

ARIDVM AD CICATRICEM INDVCENDAM.

Oſtreorum drachmæ duodecim, mānæ drachmæ ſex, cadmiæ drachmæ quatuor: facit & nomis. ALIVD. Ariſtolochiæ, drachmæ ſex, piceæ corticis drachmæ ſex, mannæ tantundem, pumicis, colophoniæ, iridis, ſingulorum drachmæ quatuor. ALIVD. Cornus cerui ni combuſti drachmæ quatuor piceæ corticis unciæ ſex ceruſæ unciæ quatuor, æruginis raſæ unciæ nouē, cadmię drachmę octodecim. ALIVD. Cytinorū, atramēti

ſutorii ſingulorum drachmæ ſedecim, ſquamæ æris, alu minis ſciſſi ſingulorum drachmæ octo, gallæ drachma. ALIVD. Ceruſæ, argenti ſpumæ, ſingulorum * dra chmæ octo, recrementi plumbi, gallæ, myrrhæ aridæ, ſingulorum drachmæ quatuor.

* Aldus hẽt unciæ octo.

AD CICATRICEM INDVCENDAM.

Aluminis ſciſſilis uncia, trita in aquę ſextario maceratur: ubi ſolueris, aqua linamenta imbuis, & ſiccatis uteris.

EMPLASTRVM AD CICAtricem inducendam ex ſimplicioribus.

Ceræ denarii quadraginta, argenti ſpumę denarii triginta quinque, diphrygis denarii octo, myrtei heminæ dimidium: efficax eſt his quoque palmulatum, quod phœnicine dicitur, item ex cadmia, tum myrſinatum, & conſimilia. Ad ea uero quæ cicatricem uix recipiunt, ceræ myrtei, ſingulorũ drachmæ ſex, cadmiæ unciæ ſex, plumbi, thuris, ſingulorum drachmæ duæ, aluminis ſciſſilis, æris combuſti ſingulorum * drachma æruginis raſæ drachmæ duæ: die interpoſito ſoluitur.

* Aldus unciam legit.

DIV INVETERATIS ET ÆGRE AD CICATRICEM uenientibus. Cadmiæ, chryſocollæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drachmæ octo, æruginis, ſquamæ æris, ſingulorum drachma, reſinæ pityinæ drachmæ quadraginta, ceræ drachmæ centum, myrtei quod ſatis eſt. ALIVD. Ceræ, reſinæ pityinæ ſingulorum * unciæ ſex, cadmiæ tantundem, chalcitidis crudæ unciæ tres, myrtei quantum ſatis eſt: uino læuigatur cadmia cum chalcitide, cum caniculæ ſidus oritur: latiore utere ſplenio, quod platyſma dicitur: ſup id linamentum carptum & ſpongiam ex uino inducito. ALIVD. Aeris combuſti, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ unciæ duæ, ſalis ammoniaci drachmæ duæ, ceræ unciæ ſex, colophoniæ tantundem, myrtei unciæ duæ, arida in ſole diebus uiginti ex aceto leuigantur, ubi mellis facta fuerit ſpiſſitudo, cera eliquata refrigerataq; emolliendo

* Exẽplar ſcriptum hẽt unciæ tres.

miſcetur. Valet etiam ad hæc medicamentum ex pumice, item Iſis, & id genus alia.

DE MALEFICIS VLCERIBVS doloſisq́; cacœthe Gręci uocant, alias chironia & telephia. Cap. XLVI.

INueterata & quæ uix cicatricē recipiunt ulcera, alii chironia appellarunt, ceu Chirone medicinæ peritiſſimo indigentia: alii telephia, ꝙ in tali ulcere Telephus cōſenuerit. Inſpiciendum igitur uenit, num & totū corpus uitioſo redundans ſucco, huiuſmodi fluorē ulceri tranſmittat, ac qui ſuperat humor, cōuenientibus uacuari debet remediis. Si uero uarix cruribus ulcere infeſtatis illum impertiat, ēt hic auferri debet, ſicut in parte chirurgica explicabitur: aut uenæ ſectione ipſos uacuabimus, abunde ſanguinis detrahentes. deinde loco inducemus auxilia, q̄ ſine morſu reficiēdi uim habent. ſimplicia igitur ex pumice, diphryge, ſquama, ærugine, calce mediocriter lota: alumen ſciſſile tritum inſpergitur: hyſſopi drachmæ quatuor, uuæ paſſæ tātundē, nitri drachmæ duæ, loco prius melle illito applicantur: ſquamæ æris drachmæ decem, aluminis drachmæ duæ, cum ceræ drachmis decem emollitis in ſole, imponuntur.

COMPOSITA HÆC SVNT, emplaſtrum ad chironia.

Ceruſæ unciæ octo, aluminis ſciſſilis unciæ duæ, ſquamæ æris drachmæ duæ, ſalis ammoniaci, thuris, æruginis raſæ, mali corii, ſingulorum unciæ duæ, calcis uiuæ uncia, ceræ libra, myrtei libra una & ſemis, arida uino teruntur: hoc medicamenti protinus ab initio callum excindit, & reconditum ſeruatur, poſtremo autem in uſu emollitum myrteo, cicatricem inducit. ALIVD. Argenti ſpumæ pondo, olei pondo dua, chamæleontis nigri, radicis ariſtolochiæ, gallæ immaturæ, ſingulorum uncia, galbani, guttæ, ammoniaci, lachrymę thuris, ſingulorum unciæ duæ, præparato radicibus uiridiū arundinū agitans. Archigenis ad chironia, tum malefica ulcera

quæ tibias mãmasq; obsidẽt, itẽ strumas & parotidas, Adipis bouilli libræ tres, terebinthinæ quincunx, mãnæ septunx, terræ sardæ dictæ, qua scriptores utuntur quincunx, his quæ liquari possunt in arida coniectis unitisq; utitor. ALIVD. Archigenis, ceræ triens, olei omphacini, mannæ uel thuris lachrymæ, diphrygis, squamæ, singulorũ drachmæ quatuor, arida cum aceto leuigas, ubi mellis spissitudo facta, cerato misces, & uteris diluto qđ linteolis possit illini. ALIVD ad mulierũ dolosa ulcera, & aliorũ ꝗ tenera carne præditi sunt. Ceræ tyrrhenicæ drachmæ octo, adipis taurini, terebinthinæ plumbi combusti lotiq; singulorum *drachmæ quatuor: utitor per linamenta ex rosaceo uel myrteo.

*Aldus unam hẽt.

AD CICATRICES NIGRI cantes. Cap. XLVII.

Cicatrices nigras tollit oleum in quo bryoniæ radix candidæ & nigræ incocta sit, dum succum reddat, impositum: calamintha ex uino cocta, argenti spuma cum rosaceo albo lota: ex impetiginibus cicatrices, tum alias concolores efficit asini adeps illitus ærucæ semen ex felle caprillo, bubulo, & ouillo, perunctum cum argenti spuma ouillus talus combustus, ex uino austero tritus, gutta ammoniaci cũ suillo felle illita. Cõposita uero, argenti spumæ, mẽtæ, lachrymæ thuris, pares portiões cũ melle. ALIVD. Nitri, suffiminis ammoniaci, sulfuris uiui, myrrhæ, paria põdera, ex aceto albo, aut uino, aut aqua, minutim detrita modice illinũtur ne exulceratioẽ excitent. ALIVD. Cimoliæ cretæ, colũbarum fimi, saponis, thuris, æquales modi ex aceto. Smegma ad cicatrices nigras. Cimoliæ cretæ drachmæ octo, aphronitri drachmæ quinq;, ueratri albi drachmæ quinq;, glandis ungnẽtariæ expressi drachmæ quatuor in balneo cicatrices abstergito.

DE SINIBVS. Cap. XLVIII.

Cum adiacẽs ulceribus cutis, diutius subiectis corporibus nõ coalescit glutinaturq;, nostri sinum,

Græci colpō nominant. Si igitur ad superiorē partē porrectus sit, facile sanies ꝑ os emanat, atq; ideo prōpte cōglutinatur. Si inferius ipse spectet, sanies uicinā aliq̄ partē intus erodit, ac nisi emissariū quoddam collectionis scalpello prius feceris, nihil ꝓmouebis, neq; carne ipsum replendo neq; cōglutinādo. Q̄d si artus aliquos nēpe cubitū, aut femur sinus occupet, poterit utiq; decliuis figuratus citra diuisionē ex aduerso factā coalescere. Et enim in cubito cū orę gibbero uicinę sunt, summā manū elatius ꝓtendens, sinū ad defluxionē incitabis. At in fœmore si ꝑꝑ genu sinus desinat, decliui figura posito, iuxta poplitem mollē puluinū subiicis, quo inguina genu humiliora sint. Si igitur sinus carne impleri non desideret, statim fistula quadam recto peruia foramine cui uesica illigata sit, ad saniē q̄dē quæ sinui inhæret abstergendam dilutiore mulsa potabili, elui debet: uerum ut coalescat, uino aut mulso: deinde ad glutinans medicamentū transeundū. Sin cauus sinus carnē regrat, primū medicamenti, q̄d charta cōstat, aridi paululū cū multo rosaceo inseri conuenit, deinde carpto linamēto os obturari. Inde emplastrū Isis aut Machærionis, aut simile quoddā unà cū rosaceo cerato liquidiore solutū iniicitur. Vbi uero carne mediocriter sinus fuerit repletus, conglutinans quoddā medicamentum impones, quēadmodū & recens cruentū uulnus curabas. Huius autē generis sunt: Barbara, Dichroma, & rubra appellata. Maxime uero oīum quod ex recinino, & metallicis sine cera ꝑparatur rubrū Galeni emplastrū cōueniet. Post medicamentum spongia recens ex mulso aut uino circumponitur, & q̄ fieri potest, mollissime, deligatura à sinus fundo incipiens in ipsius os desinet, linteorum uero circunductus fundū sinus sine dolore cōstringat, paulo post soluatur usq; ad sinus oras, emplastro extrīsecus sinui circūdato, sed ita iuxta oras descisso, ut sanies queat excerni: q̄d fiet paruo quodā alio emplastro sup̄ imposito ex eodem medicamēto ob effluxum laxo: sines

id aduſq; ſolutionē, qua tertio quoq; die facta idipſum auferes mutabisq;: quod toti ſinui circundatū eſt relinquens. Nota uero erit an ſinus ima coaluerint, ſi ſanies probe emanet pauca & cōcocta, aut ſi nequaq̄ effluat: inſuper eodē in ſinu ſi neq; dolor aliqs ſenſibilis, neq; tumor, ſed tota regio ſubmiſſa, ſicca, et doloris expers appareat. At ſi pus etiam maturum in ore modicum conſpicias, multo magis de ſinu cōglutinando ſperandum eſt. At ſi primo alterove die ſanies quædam tenuis è ſinu excernatur, nihil adeo de glutinatione deſpera, quippe medicamenti uirtus humorem tenuem ex ſubiectis partibus frequenter extundit, unde partes ſiccæ mediocriter factæ coeunt & glutinantur. Tertio uero die aut quarto ab initio ſi cruda per os ſanies euaſerit, ſcito ſinum nō coiiſſe, eodēq; medicamento nō inſiſte, nā cū propter humiditatem quampiā, ut ueriſimile eſt, à parte decidat, nō alienum fuerit etiam mutare.

DE SINIBVS QVI AB ATTRITIS UESTIUM FRAGMENTIS RHACODES DICITUR.

Vbi abſceſſus tarde ſectus fuerit, uel medici imperitia, uel eius q̄ curatur timore, & cutis ſinui obducta tenuis, attritiſq; ueſtium laciniis ſimilis fuerit, quod Græci rhacodes dicunt, fieri nō poteſt, ut prædictis collutionibus adimatur, ob quod glutinante utendum medicamine, temperatura liquido, uiribus autem arido. tale eſt palmulatum dictum ex chalcitide, ueteri dilutum oleo, ne admodum indureſcat, neque manus coinquinet, deinde uino mediocriter uetuſto maceratum, poſtea orbiculatim cum decenti deligatura impoſitum. Conuenit autē attritæ ueſtium inſtar ut comprehenſum eſt, cuti, potiſſimum mel, quoad emplaſtri ſpiſſitudinem habeat coctum impoſitumq;. Prꝑſtiterit autem poſt illitionem lacero in ſinu factam, myrrham ei in pollinem coactā, cribro ſuſpenſo inſpergere, uel aloen, uel thus, uel ſimul omnia. Expertus autem ſum, tenue centaureum in hunc uſum mirabile eſſe medicamentū. ſuccedit huic ſymphi-

tũ, deinde iridis illyricæ radix, postremo erui farina. Nõ nunquam uero inter coquendum ea melli inspergun- tur, cum cacabus ab igne tolletur. Melius autem fuerit, si lebete iam à flamma amoto hæc fiant, deinde dili- genter agitemus: ubi medicamentum egelidum eua- serit, sinui imponatur, illigeturq; sicut expositum est.

DE FISTVLA. Cap. XLIX.

Fistula sinus est callosus, qui magna parte ex ab- scessibus nascens, ab arudinearum fistularum tra- latione appellatur. Si itaque in os desinat, curari si- ne manu haud potest, nisi temporis spatio, squama ul- tro uel os deciderit. Si uero in os finiat, medicamentis quæ callos elidunt & couglutinant persanabitur. rItaque callos excindunt hęc quæ subiungam. Spõdilii iadix *feruefacta impositaq; fistularum callos eximit, item ueratrum nigrum duobus tribusve diebus insertũ dem prętat. Ad hæc amurca cocta & in collutionem adhibita. Iam sory crudum uel concrematum cum uini diluti momento iniectum: item sory & crocomagna cũ hydromelite, uel elaterium terebinthina exceptum in collyria cogito, imponitoq;, uel laserpitii radicis succum infundito. Id quod sequitur callos consumit: æruginis drachmę duodecim, ammoniaci drachmæ duæ, excep- ta aceto in longum inducuntur.

*Manuscriptum hẽt περιξεομένη, qđ est circũrasa.

COLLYRIVM QVO FI- stulis exterendis utor.

Guttæ, ammoniaci, atramenti sutorii, æruginis, misyos, chalcitidis, gummi pari modo excipiuntur aceto.

ALIVD ex his, quæ in Heliodori chirurgica scribun- tur. Cadmiæ, misyos, atramenti sutorii, æris combusti, gummi, singulorum drachmæ quatuor, chalcitidis cru- dæ drachmæ tres, excipiuntur pueri impuberis urina & finguntur collyria ex quibus uno fistulæ imposito, panis mica aqua madens extrinsecus superaccommodatur, sed ita ut illud mutetur sæpius donec inflammatio con quierit, & crusta exciderit. ALIVD quod in Alexandria

accepi, Anchusæ radicum, misyos tosti, chalcitidis, æruginis, aluminis scissi, atramenti sutorii; aloes, singulæ unciæ, cantharides quinque, aceto trita in collyria coguntur. ALIVD. Atramenti sutorii denarii duo, chalcitidis, æruginis, singuli denarii, excipiuntur gummi usuiq; sunt. Cum autem callus fuerit extricatus, ærugine cocta cum *melle purissimo octuplo in collyrii formam redactis, repurgatur. Vbi uero callum eliseris, iis quæ carnem procreant uti opportunum est.

*Impressum hēt muisa.

COLLYRIVM AD CARnem generandam.

Aloes myrrhæ, ammoniaci, ouorum putaminum combustorum cineris, æquale pondus, aqua detritis omnibus collyria formantur, imponunturque. ALIVD. Myrrhæ, aloes, thuris, malicorii, æqualis modus aqua excipitur, quidam uero taurino felle, carnes etiam oleo quod immaturis uuis expressum est eluuntur. Notus mihi est qui cedrino liquore fistulas collueret, ac mirum quanta res felicitate successerit. Postquam uero carnes produxeris, glutinatorio utendum medicamine, quomodo in aliis sinibus præcipitur. At cum fistula arctior, longaque fuerit, Galenus ait, neque callum adhuc, sed sorditiem tātummodo contraxerit, primum lixiuiam demisi, deinde eandem tantisper inibi permittens dum sordes excidisse spe rassem, medicamentum applicaui. Est autem id quod recinino oleo constat superius commemoratum

DE VLCERIBVS DIRVPTIS. C. L.

NOnnulla ulcerum cicatrice obducta, frequenter haud magno temporis interuallo, iterum inflāmatione tentantur rumpunturq;: siquidem osse quodam affecto, interdum caro circundata ex facili cicatricem recipit, ac sana ex toto esse uidetur: uerum cursu humoris ualido paulatim ex osse in alto contabescēte, tum inflammatio tum pus oboritur, quod cicatricem deradit. Curatio igitur eiusmodi ulcerum, tantam requirit siccitatem, ut os affectum decidat. Huius autem sinus

concauos prompte replebũt papaueris syluestris ficiq; folia cum polenta leuigata, atque ex uino illita, uel alterci semen, & atramentum sutorium pari pondere contrita imponentur, uel peucedani radix desubito squamas ossium separat.

DE ARTICVLORVM VLCERIBVS. C. LI.

CVm articuli carnosis partibus ficciores existant, exulcerati ficciora medicamenta requirunt. Probe igitur facit pastillus Polyidæ ex uino subactus donec sordiũ fiat spisfitudo. Itẽ q̃ similiter huic deficcãt medicamina. Item marina, muriaq; frequẽter irroratos, melius affici conspeximus. Quare in articulis iis utendum est q̃ maiori etiam ficcandi uirtute pollent.

QVÆ SPICVLA, SVRCVLOS, spinas & consimilia educunt. Cap. LII.

ACuleos, arundines, insuper spicula & spinas extrahit utrunque anagallidis genus, aristolochia rotunda, ammoniacum cum melle, alterci fruct⁹ leuigatus inspergitur, arundinis radix contusa, melliq; mista in linteolum largum illinitur, imposita de subito educit.

SI EX VENA ARTERIA VE ET naribus sanguis profluat. Cap. LIII.

PArticulis sanguinem fundentibus, figura ei quam in finibus exposui contraria, recte adhibebitur, nẽpe quæ sursum uergat, neque id tamen immodice, nam periculum est, ne dolore oborto, uas rursus sanguinem profundat: cum nihil æque sanguinis profluuium excitet, inflammationesque augeat, ac dolor. Cum itaque sanguis erumpit, statim digitum ori ulceris uasculi iniicito, innitens leniter premensque citra dolorem, nam simul & sanguinem continebis, & grumum uulneri induces. Quinetiam si altius deliteat uas quod sanguinem emittit, diligentius perdisces, & situm ipsius, & magnitudinem, item uena sit, an arteria: deinde si exiguum uas existat, aliquo ex his quæ sanguinem reprimunt

utendum est. Optima uero eius generis sunt, quæ obstruendi uim obtinent, unde Græcis emplastica dicuntur, ex resina fricta, farinæ triticeæ polline, gypso composita, similiaque, oui candido macerata, & cum leporinis pilis imposita: at si amplum uas existat, hamo ipsum attollere conaberis & mediocriter circumages, sanguine represso, siquidem uena extiterit sine funiculo sanguinẽ his ipsis medicaminibus sistere tentabis: sin arteria, alterũ è duobus facies, aut funiculo circumposito, aut toto uase præciso sanguinem coercebis. Est, cum magnis quoque uenis funiculos circundare cogimur, quemadmodum nonnunquam easdem totas transuersim nimirum dissecare, in cuius rei necessitatem uenitur, in uenis quæ à penitioribus recte sursum feruntur, præsertim per arctum quoddam spatium, aut principes particulas, sic enim utraque pars utrobique reuellitur, & uulnus à uicinis corporibus occultatur contegiturq́; : tutius autem fuerit utrunque facere, funem quidem radici uasis circũdare, quod autem inde procedit abscindere, his sic peractis, uulneri celerrime carnem inducere, priusquam funiculus à uase decidat, si enim subito carnem contraxerit, & locus alibi inanis reperiatur, id quod Græce uocatur aneurisma sequitur. Dignosces autem num uena an arteria sanguinẽ ꝓfundat inde, ꝙ huius flauior tenuiorque sanguis existat, & percussu uacuetur, illius autem nigrior, & sine pulsu. Optimum igitur omnium quæ nouimus ad carnem inducendam medicamentorum, quo etiam ad cerebri membranarum hæmorrhagias uti securissimum est, item ad colli uulnera, ipsarumq́; uenarũ iugularium quas sphagitidas Græci uocant, etenim & harum sanguinem citra uinculum cohibet. Recipit autem thuris lachrymæ pinguissimæ partem unam, aloes in mollioribus quidem corporibus partem semissem, in durioribus æqualem, ac in uicem lachrymæ thuris, mannæ tantundem, cum oui albo subigitur, dum mellis fiat spissitudo. deinde leporis pilo mollissimo excipi-

tur,mox uasi ipsi,tum ulceri uniuerso liberaliter imponitur.Deligandum uero extrinsecus est fascia ex tenui linteo,cuius fasciæ primi quatuor aut quiuque amplexus super ipsum uas quod profluit,iniicientur.hinc ad radicem ipsius distribuentur,postea ubi tertio solueris die, si tuto adhuc medicamentum ulceri adhæreat, aliud rursus super ipsum accommodabis , ac ueluti id quod ex pilis factum,deligabis quemadmodum prius.at si sponte sua primum reiecerit linamentum , uasis radicem digito leniter comprimens, ne uidelicet quippiam confluat,hoc quidem sensim auferes , alterum uero impones,atque hoc modo quoad carne obducatur uas , curabis,ita ut semper particulam serues supinam, custodito tamen sine dolore in hac situs figura modo. At quæ crustas generant,quoties decidunt,nudam magis partẽ quàm naturaliter esse debet,relinquunt,multisq́; iam ex iis quibus crusta decidit, sanguinis profluuium quod ægre supprimi queat superuenit,quanquam & his utendum est cum magna urget necessitas. Maximam uero necessitatem uel crustam inducentibus medicaminibus uel ignitis ferramentis utendi puto,ubi ex erosione putrescentis alicuius profluuium sanguinis concitatur.

Quinetiam cum in huiusmodi affectibus totum quod putredinem expertum est exciderimus,tutius est uel ipsius quasi radicem adurere uel medicamentis quæ crustam faciunt,uti , hoc autem maxime tum in pudendis, tum in sede fieri consueuit.Id autem quo crustam generantium medicamentorum uim dirigas, erit calor cum astrictione,quemadmodum in chalcitide , misy & atramento sutorio.Quę autem ex calce uiua conficiuntur, uehementiora quidem his sunt, cæterum quia calx non astringit,crustæ citius ab ipsis decidunt,hærere autem ipsas longe est utilius,quippe ad basim earum caro supernascitur,efficiturq́; uasis profluentibus ueluti operculũ, at huiusmodi sanguinis profluuium isatis satiua si inspergatur probe coercet,uel gallæ combustæ. Porrò ipsa

Ferramēta ignita ex aceto aut uino restinguere oportet. In uniuersum sanguinis profluuionem sistunt, simplicia quidem, aloe, thus, manna, terra samia, ærugo ferri, lanarum crematarum cinis tenuissimus similiter, stercus asini aut equi, bitumen modicum, malicorium, diphryges, galla, myrtus arida, alumen omne, tum crudum tum cōbustum, resina fricta, uitis cortex. aut folia arida, platanorum galbulorum pollen tennissimus, maxime cum humorem concretum deposuerit: priuatim autem ex naribus profluuium imposita reprimunt iunci acuti fructus, urticæ foliorum succus, chalcitis, anthyllis concremata, pili leporis, ferulæ medium ustum cum aceto, ononis sicca uel humida, succus porri cum thure, ellychnio exceptus: composita uero ad quodlibet sanguinis profluuium hæc quoque faciunt, spongia recens in liquida pice tincta & bitumine circumlita, olla recenti concrematur, cineris partes duæ, miscentur plumbi & stimmeos, singulorum parti uni. ALIVD. Thuris lachrymæ, mannæ, sulfuris ignem non experti, æqualem modum inspergito. ALIVD. Chalcitidis drachmæ uiginti, lachrymæ thuris uel mannæ drachmæ sedecim, resinæ frictæ, gypsi combusti, singulorum drachmæ octo. ALIVD crustas inducens sanguinemq́; reprimens: Chalcitidis, æris combusti, atramenti sutorii, misys tosti paria pondera, itē Rhodia dicta, & Xāthe probe sanguinē cohibēt.

DE NERVIS CONVVLNEratis. Cap. LIIII.

Neruis uulneratis aut punctis, ex sentiendi quod obtinent, acumine, inflammatio & dolor immodicus accidit. Quare & febres & conuulsiones his oboriuntur, quibusdam & delirium ob neruos cerebro continuos. Interim uero in aliis quoq; particulæ affectæ locis inflammationes, & abscessus super ipsum neruum conuulneratum, quod cohæreat solent accidere. Ratio igitur est, cutis uulnus apertum inglutinatūq; relinquere, quo per id sanies effluat. At si punctus in cō

ſpectum non ueniant, etiam duabus lineis ſibi continuis incidere præterea oportet. Remedio autem eſt, ſi corpus ſuccis ſcatet & magna urit inflammatio, primum à ſanguinis demiſſione auſpicari: ſi uero uitioſis repletum ſit humoribus, etiam purgatione utendum eſt. Medicamenta uero uulneri applicentur quæ dolorem ſopiant, & effluxum ſaniei patefaciant, non facta præſertim diuiſione. Itaque aqua calida, quanquam reliquis inflammationibus ſit accommodatiſſima, uulneratis tamen neruis eſt inimica, ac præſtiterit eos oleo ſubtili, quod aſtrictionis ſit expers, ad ſenſum calido irrorare, neque enim frigida neque egelida admodum tuto adhibetur. Verum ex medicamentis idonea eſt terebinthina reſina per ſe quidem, in pueris & mulieribus & ſummatim iis, qui molli ſunt carne, cum euphorbio autem emollita, in duris corporibus: & ſi nonnunquam duriora contigerint, cum oleo quodam ſubtiliore. Cataplaſmata uero in neruis, qui inflammatione tentantur & putreſiũt, adhibebis hordeaceam farinam, aut fabaceam, aut eruinam, inſtillatitia lixiuia, cum oxymelite coctam. Si putredine careant puncturæ neruorum, recte cerato uteris, quod recipit cerę quadrantem, euphorbii unciam, aut columbæ fimi in duriuſculis corporibus, olei ſextantem, interdum etiam terebinthinæ unciam: ut autem emplaſtri figuram induat medicamentum, unciæ euphorbii, ſex ſingulorum ſequentium, ceræ, reſinæ frictæ, olei, picis liquidæ uncias, iniicies. At ſi in uicem reſinæ propolim pinguiſſimam indideris, multo id reddes præſtantius: atq; hoc ad neruos punctos laudatum eſt remedium: idem & à rabioſo cane morſis efficax eſt. At aceti ſextarius, picis pinguis pondo, opopanacis quadrans (opopanax aceto ſolutus magis leuigatur, pix liquefacta mixtaque coquitur) medicamentũ compunctis neruis idoneũ eſt, ut quod os puncturæ nõ ſinat cõniuere, quemadmodũ nec in his, q̃ à rabido cane morſi ſunt, ulcus in cicatricẽ coaleſcere: ſed efficax ſolis duris corporibus: ſin aũt in

pueris,aut molli carne præditis,punctura affectis,uti cogites,licet ipsum ex digerente quodam amaracino, aut opobalsamo,aut oleo ueteri liquefacere. Conuenit etiam medicamentum basilicum quod nitrum recipit, aut calcem uinam,aut euphorbium, aut sulfur uiuum, aut syluestris columbæ fimum,aut opopanacem, aut sagapenum,aut liquorem cyrenaicum,aut castoreum, ac medicamenti libram,dictorum alicuius uncia debet inijci. Facit autem bene, neruorum uulneribus & præsertim puncturis: quin & in agro ubi nullius copia datur, propolim recentem pinguemq; uulneri poteris inducere,aut fermentum maxime uetustum, per se aut cum propoli mixtum,uel cum liquore tithymalli: cataplasmatis utendum ex oxymelite factis,aut lixiuio stillatitio, cum lomento fabarum,aut eruorum farina, aut cicerũ, aut lupinorum amarorum,aut hordeacea, aut polenta, idq; non solum dum inflammatione tentati sunt, sed iã inde ab initio protinus.Cæterum quæ relaxant cataplasmata in neruorum uulneribus semper uitare oportet. At si neruus non punctim, sed plane cæsim uulneratus fuerit,cute etiam quæ interueniebat diuisa,ut nudus appareat rectusq;,non transuersim dissectus,commemoratis ex euphorbio & tam acribus nullis utere, quippe nudus cum sit neruus,uehementem ipsorum uim ferre nequit.Quare calcem quæ sæpius æstiuo tempore lota sit,& oleo liberaliore intincta,assumes.Proficiunt hic & quæ ex pompholyge confecta sunt, item quod melle constat,rosaceo largiore liquefactum.Sed ea adhibẽda cura est,ne quid ex iis uulnus contingat.quandoquidem neruus ipse & sensilis maxime est,& temperamento suo frigidus,& principum corporis partium primati continuus,imò ne oleo quidem eiusmodi ulcus irrorare conuenit,hinc enim sordidum redditur.Abluenda igitur à uulnere sanies est molli lana specillo circumuoluta.Quòd si omnia ex animi sententia processerint,etiam uino dulci madefacere citra periculum licebit, sed

in robustioribus Polyidæ pastillo in linamentum illito cum sapa calida uti, postquam neruum denudatum cōtexeris, linamenta extrinsecus circunducere oportet ex medicamento quod angustis uulneribus faciat, nempe eo quod euphorbio præparatur, aut fimo columbarū: sed ita ut etiam sanas partes ampliter comprehendat. Quum uero transuersum nerui uulnus est, maior conuulsionis metus impendet, ac quæ ad curationem uulneris spectant, hic quoq; sunt eadem, quanquam nōnulli in uulnere adhuc recenti suturis usi sunt, ac medicamēto aliquo conglutinatorio: uerum suturas non summæ nimium cuti, sed altius moliri conuenit, ne quæ in imo sunt inconglutinata dehiscant: rursus cura adhibenda est, ne ab acu neruus compungatur. Cæterum in summa sciendum erit, in neruorum uulneribus medicamentum natura calidius quod puncturis medetur, diuisionē nerui non posse curare, ut qui rosionem ipsorum feruōremq; sustinere nequeat: neque quod diuisionibus medetur, puncturis conuenire: non enim uirtus ipsius alte quum angusta est cutis diuisio, penetrat. Victus itaque adhibebitur tenuior, lectus mollis, oleumq; calidū alis, capiti, et ceruici superfunditur, at si in crure neruus uulneratus sit, inguinibus, pubi, & locis uicinis: balneo in totum donec inflammatio inclinauerit, abstinendum est, quum aquæ contactus nequaq̃, ut dixi, ipsis conueniat. Quoniam uero nonnulli citra id manere consuetudinis gratia non sustinent, siquidem læsa particula in manu fuerit, cauendū est quatenus fieri potest, ipsam aqua seu calida, seu multo magis frigida irrigare. Si pes uulnus acceperit, quoniam fieri nequit ut nō madescat, ubi lauacrum ingressuri sunt emplasticum aliquod medicamentum uulneratæ parti superaccommodabis, iterum extrinsecus linteolos multiplicatos plures oleo imbutos iniicies, iterum fasciam ex linteo à foris deligabis, deinde rursus in ipso balneo fasciam oleo prius superfundes, cū æger in soliū descendet: ubi lauerit, omnia q̃

impoſita ſunt abiicies, ac prædicta totius curationis ratione uteris. Contuſi uero nerui ubi ſimul cum his cutis contuſa exulcerataq; fuerit, cataplaſma ex fabarum lomento & oxymelite poſtulant, nonnunquam adiicitur erui farina & iris. At ſi dolor contuſioni adeſt, picem liquidam admiſce, ſin autem citra cutis cõtuſionem euenerit, magis digerens adhibebitur, nempe oleum calẽs, anethinum dico, ſuperfuſum continue aut rutaceũ, aut irinum, aut amaracinum. Quod ſi totus neruus præciſus ſit, periculum quidem nullum ſequetur, uerum particula debilis manebit. Curatio autem eius communis eſt cum ea quæ aliis ulceribus accommodatur, hæc qdem ex ſimplicioribus remediis in neruis conuulneratis curatio abunde eſt. quidam uero compoſitis uti conſueuerunt, cuiuſmodi ſunt, ex metallicis confecta, Barbara appellata, Ciſſinum, ex ſenecione præparatum, melanchloron, Indice, Harmonia, & Athene, quorum & compoſitionem, & utendi modum ſeptimo libro reperies. Sed quia nonnulli præpotentium etiam ſumptuoſis ad neruorum uulnera remediis uti uolunt, Galenus literis prodidit, ad puncturas neruorũ, hæc: cinamomi, dictamni, fœniculi, ſingulorum uncia, amaraci ſextans, ceræ bes, opobalſami dextans, terebinthinæ uncia.

ALIVD. Liquoris cyrenaici uncia, ceræ quadrans, opobalſami pondo. Ad denudatos neruos hoc ualet. Ceræ unguentariæ quadrans, unguenti ſpicati aut foliati, aut nardini pondo, pompholygis, ſpicæ nardi, amomi, phylli, ſingulorum uncia, atque hæc ſupra ſpem reſpondere Galenus pronuntiauit.

DE ARTICVLORVM CONtractione ſeu ligatione, quæ ancyle dicitur. Cap. LV.

ARticulos ex humoribus infarctis ac neruea quadã tenſione cõtractos, detentosq;, ancylas & ancyloſes appellare cõſueuerunt. In quibus facultate opus erit, q̃ emolliat relaxetq;. Cõmuniora igi-

tur his remedia cōueniunt,q̄ in particulis ſcirrō induratis ac adeo q̄ in reſolutis cōmemorata ſunt,ꝓpria uero magis,irroratio ex hydrelæō, in quo decoctum ſit lini ſemen,fœnugræcū,althea laurus,cucumeris agreſtis radix,ipſumq́; ſicyoniū. Vbi his artus irrorati fuerint,accōmodātur primū acopa ſimpliciora, cuiuſmodi ex nigra populo,ex abiete,Bromiū,Baſilium,Pyxis, deinde Ariſtophaneū,& quod ad Aſanitū refertur. Validisſima,Liſoponiū appellatū,& Pœcilū,emplaſtra,qđ Amythaoni aſcribitur & Anicetum. Laudatisſimū uero quod recipit bdellii,adipis uitulini,ſuffiminis ammoniaci,iris illyricæ ſingulorum denarios ſedecim,opopanacis, galbani,cachryos,ſtyracis,thuris ſingulorū drachmas octo piperis grana centū ſexaginta,ceræ librā ſemiſſem,reſinæ terebinthinæ tantunde,irini ſedimenti quod ſatis eſt, & uini quantum ſufficit:copton hoc eſt medicamentū. Eſt acopon nō inefficax diſſolutum irino, aut cyprino, aut laurino. Inter acopa uero & emplaſtra,medicamentum eſt diapternes uariis confectum miſturis. Verū acoporum uſus molli adhibebitur & cōtinua frictione: ita tamen ut affectum articulum ſimul tentes flectere & extendere.

DE ARTICVLIS RELAXATIS. Cap. LVI.

LAxātur ſubinde articuli ob lōgos febriū morbos colicos,& reſolutorios,ꝑſertim ubi calidior ipſos humidiorq́; intēperies occupauerit, atq; motus inde impeditur. Succurrit his acaciæ ſuccus aqua dilutus & ex alto in partē deturbatus:aut rubi,aut myrti,aut lentiſci,uel ulmi radicū corticis decoctū cōgruet,aut malicoriū illitū,aut myrti folia,cū cerato myrteo impoſita. Nā colligantes nerui firmari deſiderāt facultate q̄ aſtringat deſiccetq́; huiuſmodi igitur medicamenta articulis imponi debent,cuiuſmodi ex ſalicibus eſt & oxyra, & palmulatum quod uinum aſtringens, aut acetum aſſumpſerit. Multi uero eiuſmodi impotentiam

à frigore fieri putantes, deinde calidioribus uſi præſidiis maiorem noxam intulerunt.

DE LVMBRICIS. Cap. LVII.

TRes ſunt uniuerſæ lumbricorum differētiæ, prima teretum, altera latorum, tertia eorum quos aſcaridas nuncupant. Origo omnium generum eſt ex cruda, craſſa, pituitoſaq́; materia & putredini accommoda, qualis in pueris aliisq́; uoracibus colligitur: non autem ex calida, acri, aut melancholica ſubſtantia. Hæ ſiquidem alimenti naturam egreſſæ, lumbricis procreandis ineptæ redduntur. econtrario, bilioſa potiſsimum recrementa etiam hos perimunt. At ſi quando flaua bilis unà cum lumbricis infra, aut etiam uomitu eruperit, ipſos quidem inteſtina obſidere, humorem uero bilioſum uentriculi os aut aliam quampiam particulam occupare ſcito. Cuiuſque igitur ipſorum differentię ſpeciem, generationem, locum, notas, curationemq́; exequemur, à rotundis exorſi.

DE ROTVNDIS LVMBRICIS.

Teretes igitur lumbrici ſpeciem habent omnibus perſpicuam, quòd ſanè aliis frequentiores ſint, in gracilibus plerunq; inteſtinis cōſiſtunt & ſuperiorem uentriculum ſubeunt, ideoq́; frequenter per os reiiciuntur. quibuſdā & è naribus redduntur: atque hoc genus infantibus peculiare & plurima parte cum febricula: ſed per febrium initia orti, ſubſtantiam ex ſubiecta differentia retinent: in ſtatu: ex malitia morbi: in declinatione, ex toto corpore ad melius mutato. Etenim Hippocrates memoriæ mādauit bonum eſſe indicium teretes lumbricos prodire cum morbus ad iudicationem tendit, qui ſubito etiam intereunt. Sequitur autem eos qui rotundos lumbricos continent, roſio inteſtinorum & uētriculi, tuſſes exiguæ cum ſiccitate irritantes: nonnullos comitatur ſingultus quoque, ſomnus cum *conuulſione, & qui his occupātur, ſine ratione expergiſcuntur, nonnulli & cum clamore expergeſiunt, & iterum ſopiuntur: pulſus inæquales

*Impreſſum exēplar hēt παλμῶν hoc eſt palpitatione.

& febres augescunt inordinate, quæ cum extremorum perfrictione, tertiam, interim quartam, die uel nocte accessionem sine ratione habent. Infantibus autem & cõquassatio lingua temere exerta, & dentium stridor oritur, luminibus conniuent, uoluntq; conquiescere, excitãtibus ipsos indignantur, oculi apparent, genæq; rubescunt, ac rursus liuent: atq; hæc paulatim ex interuallo. Quibusdam nauseæ & rosionis causæ stomacho peculiares creantur, atque ægri cibum respuunt, compulsi autem ad cibum nauseabundi uix quod assumitur deglutiunt, uel etiam reuomunt, plerisq; uero aluus descendit corruptos cibos egerens, & tympani modo inflatur. Reliquum corpus sine ratione contabescit, neque esurie, neq; euacuatione modica suborta. Atqui nõ in omnibus omnia quæ iam commemorauimus signa inquirere oportet, sed nonnulla ex eo quod præpollet, interim & plurima. Hæc autem eueniunt, dum animalia per intestina serpunt roduntq;, febris autem calor uapores sursum cerebro transmittit prauos, ex putrida in uentriculo collecta humiditate exhalantes, in quibus amborum partim similiter curam habere conuenit & febris & lumbricorum, partim de febre parum soliciti, lumbricos de corpore eximere connitemur. Multi siquidem nulla lumbricorum cura habita, exesi, ab ipsis sunt, & cõuulsi interierunt. Alii produnt se lumbricos uidisse, qui ex inguinibus ægri eruperint. Cæterum occisos hos omnes prius, educes: occides autem, amaris potissimũ usus remediis. Cum igitur febris & lumbricorum communis sit curatio, conuenient auxilia simpliciora: potui igitur dabitur [chamæmelorum decoctum uel myxariorum, ut appellant,] uel ipsa myxaria decocta esui dantur: item sereos succus, aut coriani semen cũ aqua calida uel cum posca, uel myosotidos herbæ decoctũ, uel cornus ceruini ramentum, uel minium, synopicum tenuissimum, ac olei immaturi amarissimi paulatim cochlearia duo absorbeant, qua enim amarum est, lumbri

[Impressum non habet.

cos occidit: qua lubricum, detrahens ipsos cum stercore reddit. At si inflammationem distentionemq; uiscera experiantur, cataplasmate utendum est, quod lini semine, farina lupinorum, absinthio & bryonia radice cōstat, ex hydromelite, uel etiā humido fotu ex oleo chamæmelino, uino, absinthii fructu, & aloe, præcordiis accommodato. Vbi uero non uehementer febres molestant, miscenda est myxariis mentha & exhibenda est. Cum ad integritatem uentum est, efficaciora quoque usurpantur, quale est decoctum seriphii uel calaminthæ, uel ptereos herbæ, uel cardamomi semen, uel mali Punici acidi radicis ius ad tertias redactum, uel fricti cumini, uel nitri fului singulorum scrupula tria, uel sandonichum, uel abrotanum, uel etiam ambo simul, cum melle in catapotia coacta, uel lupinorum amarorum scrupuli terni uel brassicæ, uel erucæ semen leuigatum, uel absinthinum, quod etiam solū frequenter abunde fuit. Dantur autem & terna lotæ aloes scrupula, quod remedium est laudatissimum: in ualidioribus illota quoque aloe utimur, q̄a uero infantes aloen nō admittunt, supinis fasciola ipsis detentis ore adaperto p̄ clysteriū quodā ualido munitū canali, inuitis aloen q̄ penitissime trāsmissam iniicimus. Atq; hæc mirifica medendi ratio in pueris est, q̄ difficulter possunt tractari: q̄bus ēt cibos subinde sorbiles, queadmodū iis q̄ cibū auersantur, infundimus. Cæterum & cyphi & masuaphiū recte dabitur, itē cornu ceruinū cōbustum cū pipere & melle uel oxymelite, reliquaq; ex oxymelite ipsis dare conabimur, p̄stiterit aūt si acetū scillinū fuerit, p̄sertim ætate ꝓuectioribus, aut sinapi cū oleo & aceto ad cochlearis magnitudinē. At q̄ lūbricis, cū alui ꝓfluuio infestantur, præbibēt plātaginis succū, ipsamq; plantaginē aridā assumēt, ex æquo enim utriq; et fluori & lūbricis efficax est. Cataplasma his accōmodabitur ex polenta cruda, pteri, absinthio, farina lupini, sandonicho & abrotano. Iam uero & malicorium, acacia, galla, uel balaustiū admiscebitur.

Quoniã uero nõnulli ſubinde amaras potiones ceu ingratas reſpuunt, ex iis quæ modo cõprehenſa ſunt dabuntur nõ manifeſto amara. His accedent inſuper chamæpitys, marrubium, helenium, baccæ lauri, acacia, thymus, pulegium, carpeſium, iuncus odoratus anguloſus, polypodiũ, iris, cnicõ, erithrodanon ſpina ægyptia cum pipere, ſingula ſex ſcrupulorũ inſtar: itẽ ius mẽthæ, mori radicis ſuccus decoctumve, petroſelini, reliquaq; odorata ſemina, extrinſecus autẽ inducitur aloe cum melino & uino. hoc & appetentiã excitat, q̃ uix magno negotio recipitur: miſcetur autẽ ſepius aloæ abſinthium: aut felle taurino, cum amaris qbuſdã prædictis umbilicum impleto: aut oleum ex rhododaphne factum liberaliter delinetur, aut liquor cedrinus & ſolus et cum cerato, toti uẽtriculo imponitur, aut pix arida trita inſpergitur, uel mentha, uel melãthium cum roſaceo, uel ẽt ſeriphii ius ipſis admiſcebitur, uel fraxini perſicæ folia in pollinem detrita delinimus. Vtendum uero eſt medulla cerui, unguinis modo, in umbilico, pube et lumbis: ceratumq; adiungetur, ſi res poſtulet, hoc, Aloes, abſinthii, farinæ lupini, ſeriphii, melanthii, ſingulorum ſcrupula ſex, ceræ uncia et ſemiſſis, chamæmelini quod ſatis eſt. felle taurino arida leuigãtur. Porrò ab inferioribus partibus mulſam iniicere copioſiorem expedit, quo lumbrici mellis dulcedine illecti deorſum, deſcendant: ſi autem putrefacti in alto corporis non excernantur, ſed potius uapores ſurſum mittant, educendi ſunt, aut aloes aut medicamenti amari ex ea confecti potione, quandoquidem etiam in aliis mediocris alui uacuatio non expers eſt præſidii.

DE LATIS LVMBRICIS.

Latus lumbricus mutatio eſt, ut ita dicã, ad natæ in interiori inteſtino membranæ in materiam animalis modo mobilem, quæ ſæpe tota redditur longitudine incredibili, uel pars ipſius excernitur: diſſolutus uero, nõ coaleſcit: et nunc in iis etiam qui febri carent, abundant: nunc

febricitantibus accidit ex longo morbo continuas stomachi rosiones inferens, ac impotenté ciborũ appetentiam. Nam quod animatum euasit, in intestinis obiectũ rapit alimentum, ut alio statim opus sit, & nisi assumpserit, intestina rodantur. His occupatos comitatur corporis gracilitas, & impotentia, cum inæqualitate: at quod certissimum est indicium, cum recrementis nonnulla semini cucurbitæ similia excernuntur. Curatio cõcordat, potio enim ex acrementis petita, & aliorum esus, tum pteris uel centaurei decoctum & potum & ab inferioribus partibus inditum, uel calaminthæ uel dictanni, uel pulegii: dabitur autem in aluum & muria. Præbibere uero hoc medicamentum quod sequitur, neq; iis qui aliis lumbricis infestantur, inutile est, si febre potissimũ uacauerint. Nitri rubri, piperis, cardamomi pares portiones: dantur terni scrupuli, cum uino aut aqua calente. ALIVD eclegma. Piperis, baccarum lauri purarum, cumini Aethiopici, mastiches, pares modi, mellis quod satis est: datur cochleare unum mane, & dormituro. At si efficacius id fieri desideres, nitri quoq; rubri parem portionem adiicies. ALIVD. Helenii, suffiminis ammoniaci, ⌊piperis, singulorum denarii quinq;, cum oxymelite calido: tempore interposito dabitur euphorbii drachma, uel duæ prouectioribus. ALIVD. Pteris acetabulum, nitri denarii duo, datur unũ cochleare aquæ euacuatione prius facta: satius autem erit si etiã scammonii momentum assumat. ALIVD. Mali Punici acidi radicum corticis in summo decorticati denarii quatuor, piperis tantundem, cardamomi denarii sex, marrubii denarii duo, melle dantur, porro prius assumpto. Verum ut ex toto affectus discutiatur, theriacen quoque exhibebis.

¶Exẽplar aliud hẽt pteris.

DE ASCARIDIBVS. Cap. LVIII.

ASCARIDES, ut modo ẽt diximus, specie lũbricorũ cõtinentur, uermibus similes q̃ in extremo lõganone & ani fibulę initio reperiũtur, uehementẽ

locorum horum pruritum excitantes : generant speciẽ hanc praua alimenta,perfrictio,& ciborum corruptio. Vacuari igitur debent in infantibus, glandibus ex melle,cum salis momento,uel nitri:in prouectioribus, acri muria,aut decocto centaurei,cum nitro & melle,aut cucurbitæ syluestris,aut absinthii, aut chamæleontis , aut anchusæ,aut cnici,aut hyssopi,aut pulegii,aut calaminthæ,aut lupinorum:secundum clysteres sublinetur longanon,simplicibus quidem,acacia, aut hypocystide cũ nitro,aut rhu syriaco cum alumine liquido: at quibus aluus astricta est,lemnia sphragide, cum uino compositis autem,Andronis pastillo,similibusq́;. Cedrinus autem liquor ipsis iniicietur per clysterem multis peruium foraminibus , quales ab utero metrenchytæ appellantur: aut carnem salsam commode impositam deligamus, quandiu sustineri possit,eamq́; frequenter mutare oportet.Cæterum communiter omnes quos lumbrici male habent,pili ichneumonis iuuant,suffiti. Cibi præscribentur ipsis probi succi,& qui facile in membra digeruntur nec lumbricorum effectricem causam adaugent,nec uires superari permittunt,propter quas & uinum aquosũ exhibebimus:liberalius autem nutrire ipsos ob hoc ipsum oportet,ne alimenti expertes lumbrici rosiones pariant.dabitur autem cibus,tum præcipue quum non inaniti fuerint. At si alui profluuium fuerit,sciendum est lumbricos magis abundare,cibo non distributo. ac iam sorbiles ægris cibi dantur , admixtis quibusdam etiam astringentibus , uerbi gratia,piris , aut pomis,aut malis Punicis,præcipue acescentibus:à foris autem uentriculo remedia continentia inducuntur,de quibus supra dictum est.

DE DRACVNCVLIS Cap. LIX.

IN India & superioribus Ægypto locis dracunculi generantur,ceu animalia quædam lumbricos imitantia,in partibus musculosis,puta brachio,femore,tibia:in pueris etiam latera sub cute perreptant & palàm

mouentur deinde cum diu extremum aliquod dracunculi remanserit, locus suppurat, & cute ipsius adaperta, initium ipsius progreditur: cum trahitur, dolores mouet, præcipue abruptus. Quapropter nonnulli dicunt plumbeam molem ex dracunculo suspendendam ne uniuersim, sed particulatim molis pondere decidat. Alii uero hos damnant quòd nihilo magis pondere molis plumbeæ dracunculus abrumpatur, & dolores uarios concitet. iubent partem in aquam dimitti calidam, quo dracunculus tepefactus foras prorepat, deinde digitis ipsum membratim extrahere. At Soranus neque animal prorsus, sed neruosi cuiusdam substantiam esse putat, quod opinionem motus solum præbeat, siue autem hoc sit, siue quod prius dictum est, Sorano & Leonidæ aliisq; uisum est, calida superfusione & cataplasmatis concoquentibus in his uti ex mulsa, farina triticea, aut hordeacea. Est cum emplastri usum eiusdem potentiæ probant. Conuenit autem & quod ex baccis lauri & qđ ex melle constat: emortui siquidem horum usi dracunculi, nimirum quod continetur corpusculum excidit. Suppuratione autem facta, nisi exciderit, cutis diuidenda est: ubi denudaueris, quod continetur, auferes: & cutem linamento penetrabis, ac deinceps eam curandi rationem adhibebis quæ puri sit maturando.

Libri Quarti Finis.

PAVLI ÆGINETÆ LIBER QVINTVS,

Ioanne Guinterio Andernaco medico interprete.

QVOMODO QVIS AB omnibus communiter uirulentis bestiis se tueatur. Cap. I.

E VIRVLENTIS BEstiis præcipientes, ab iis quę in omnibus huiusmodi communiter proficiũt, exordiemur, ita, ut quomodo quis ab illarum iniuria se uindicet, prius expediamus. Si igitur aliquis necessitate quapiam coactus, loco feris frequenti obdormiat, ubi potissimum salamãdræ aut phalangia aut serpentes aliqui abũdent, horum cauas latebras allio in aqua detrito, aut aliqua ex herbis quas exponemus, obturare conuenit. Suffitus autem recte excitantur ex cornu ceruino, caprarum ungulis pilisve, lapide gagate, bitumine, bdellio, galbano, cupressi aut cedri rasura, melanthio, peucedano, uiticis foliis, nepita, sagapeno, castorio, cachryos radice, cunila bubula, aut ex reliquis grauiter olẽtibus aliquo. Culices aũt proprie ꝑsequitur suffitus ex atramenti sutorii, melanthii, syluestris cumini seminis paribus modis. itẽ fimus bubulus eosdẽ fugat. Ad hæc ẽt ignes incãdere crebriores uincit, fugiunt.n.magna parte feræ eorum splendorẽ. Cæterum torũ substernere exhastula regia, nepita, uitice, pulegio, polio, cunila bubula, abrotano, expedit. At si toto huiusmodi toro uti nõ datur, stratis saltem imponenda sunt. Iam uero aĩum adhibere oportet iis quæ coquuntur, aquæ & uinorum cadis, ut exacte sint operculati. Focus aũt nõ sub arboribꝰ quibusdam excitabitur, præsertim pino aut picea, in his enim salamandrę & erucæ lethales crebrę uersantur,

quæ ab ignis tepore calefactę, decidunt in obsonia aut alia uasa, si non fuerint operta. Qui uero tutiores esse uolunt, iis conuenit etiam ceratum corpori oblinere iiquidius, ex cera, rosaceo, galbano modico, scobe ceruini cornus exigua, uel etiam Æthiopico cumino peculiariter autem maluæ folia cum oleo detrita si illinantur, ab apum & uesparum morsu præseruant.

COMMVNIS OMNIVM QVI à uirulento quopiam morsi uel icti sunt, curatio. Cap. II.

QVòd si feriri aliquem aut morderi à uenenato animali contigerit, homo adhibēdus est qui uulnus exugat, non tamen eum ieiunum esse oportet, uerum etiam uino os colluisse, & oleum in eo continere. Deinde particulæ commorsæ, si admittit, cucurbitulam cum multa flamma adhibere oportet, sic ut uicinę etiam partes scalpello exasperentur. Nam uirus unà cum sanguine & spiritu ita extrahitur. Item exulcerata adurere ac crusta obducere, adeoq; præcidere conueniet, si fera quæ momordit, lethalis fuerit, quales aspis, cerastes, uipera, similesq; aliæ sunt. quemadmodum Galenus memoriæ prodit, uinitorem quendam à uipera morsum, ubi feram cognosceret, falce læsum digitum abscidisse, atque in totum periculo liberatum. At si uenenum per corpus fuerit dispersum, sanguis statim demittendus est, præcipue si is, qui percussus est, humorū æquabiliter omnium plenus, Græci plethoricum dicūt appareat. exhibere cum cibis edendum conducit piper aut allium: potui uinum ualidum: recentibus uaporibus & conuenienti naturæ caliditate, corporis temperamentum replere, deinde iis oblinere, quæ commorsam partem possunt calefacere & uellicare. Imponetur itaque cinis brasficæ aut fici aceto mistus, aut lixiuia, aut garum & cepe cum polenta aut pane: item porra abunde cum sale, aut pix liquida cum sale, calida: aut cedrus, aut fimus caprillus. Conuenit autem

ipſis acetum calidum quoque ſuperfundere, in quo nepita ſit incocta: aut acetum & aquam marinam, aut oxalmen. Cæterum locis affectis gallinæ, & magis galli gallinacei, aliave animantia per medium diſſecta calidaq; imponi debent. Nam uirus tranſſumunt euocantq;, & dolores mitigant. Emplaſtra quoque utiliter applicantur, quæ ſale, cachry & adarce conſtant: in totum, quæ acrioris ſunt potentiæ. Omnes tandem communiter & morſi & icti à uirulento animali, modo interiora omnino offenſa ſint, ex uino potabunt intybum, quod ſerin dicunt, aut ericen, aut aſtragalon herbam cum aceto, aut bitumen, paliuri ſimiliter aut ueteris rhu decoctum, aut muſtelæ inueteratæ denarii duo ex uino ſumpti, præſenti ſunt remedio, uel marinæ teſtudinis ſanguis, aut caſtorii drachma cum diluta uini potione, aut roris marini tantundem, aut ſicyoniæ radicis, aut porri ſuccus, aut chamæpitys aut ſmyrnium, aut cinnamomum, aut ariſtolochia, aut uiticis ſemen, aut cupresſi pilulę, aut ſeſeli, aut piper, aut trifolii ſemen, aut baccæ lauri, aut cancer fluuiatilis toſtus aut elixus: item compoſita hęc Theriace utilis eſt.

THERIACE ADVERSVS VIrulenta & lethalia uenena, uiperæ morſus, & ſcorpionis ictus.

Bryoniæ, opopanacis, iridis illyricæ, roris marini radicis zingiberis, ſingulorum denarii quatuor, ariſtolochiæ denarii quinque, lachrymæ thuris, rutæ ſylueſtris, ſingulorum denarii tres, farinæ erui, denarii duo: finguntur paſtilli uino, danturque ſinguli, qui treis obolos pendeant, ex eodem uino. Cæterum purgatio omnibus conueniet, deſudationes, et theriace ex uiperis aſſumpta.

DE RABIOSI CANIS MORSV, & metu aquæ, quæ hydrophobia dicitur. Cap. III.

Exordium ſermonis à rabioſi canis morſu accipere, quàm ob aliis maluimus, ꝙ animal & fœcundum prouentu, & contubernale homini exiſtat, rabieq; ſæpius corripiatur & ægre caueri poſſit, ac periculum ab eo ſit inuitabile, niſi multis aliquis & conuenientibus uſus fuerit præſidiis. Rabiunt canes plerunq; in æſtu uehementiore: ut autem Lycus memoriæ mandat, interim etiam per frigora maxima: rabidi autem & potum & cibum auerſantur, ſiti premuntur, neque tamē bibunt: anhelant præterea non parum, aures inclinant, ſaliuam & copioſam & ſpumantem edunt, muti in totum ſunt, & uelut inſani, ut ne domeſticos quidem agnoſcāt: inſiliunt ſine latratu omnibus pariter & beſtiis & hominibus, mordentq;, ubi momorderint ſtatim quidem nihil moleſtiæ adferunt, præterquam ex uulnere dolorē: poſtea uero aquæ metum, hydrophobiam Græci appellant, faciunt, qui cum conuulſione, totius corporis rubore, præſertim in uultu, ſudore, & ſui faſtidio accidit aquam fugiunt, & dum uident, & dum admouentur: nō nulli etiam omnem humorem: alii canum ritu delatrant & obuium quenq; dentibus appetunt, morſuq; ſuo in alios eandem affectionem transferunt. Porro accidentium, aliorum quidem cauſa manifeſta eſt, occupatis ſcilicet ueneno partibus uniuerſis: metum uero aquæ nonnulli ex immodica fieri ſiccitate dixerunt, quaſi humida ipſorum ſubſtantia in contrarium penitus habitū mutata. uerum Rufus inſaniæ ex atra bile ſpeciem, eam eſſe teſtatus eſt ueneno humorem illum imitato: quemadmodum alios atra bile inſanientes. nouimus alia timere, quæ cauſa ſuperuenit etiam iis, qui dicunt canis qui momorderit imaginem in aquis opinari ſe uidere. At ex iis, qui hoc uitio ſunt occupati, nullum, præterq̄ unum aut alterum ſuperuixiſſe, ex hiſtoria didicimus, eosq; non à rabioſo cane morſos, ſed ab homine quodam morſu uitium adeptos. At ante affectus huius occupationem multi etiam quos canis momordit, ſeruati

ſunt.hinc igitur curatio auſpicanda eſt. Quoniam uero ſubinde, eò quod tunc aquæ metus non inuadat, (magna enim ex parte circa quadrageſimum ferè à morſu diem ſolet ingruere, quibuſdam & poſt ſex menſeis, proditum eſt nonnullis poſt ſeptem quoque obueniſſe) nō nulli canem qui momorderat non rabire arbitrati ſunt, properarunt uulneri cicatricem inducere: unde ipſi cauſam huic affectioni dederunt. hanc autem probatione uſus deprehendes, morſus rabioſine canis fuerit, an nō. Iuglandibus nucibus conciſis, uulnus diligenter obſtruitur, ſequenti die ablatæ, gallinaceo, aut gallinæ in cibo apponentur: ac primum ſane non attingent, fame autem non urgente ſi edant, rem conſiderato. Nam canis qui momordit ſi non fuerit rabioſus, uiuent: ſi rabidus, ſequenti die peribunt. atque tunc ad uulneris dilatationem properandum eſt, iterumq; poſt paucos dies eadem indicatione utendum, & ſi non perierint gallinacei, tunc ulcus ad cicatricem perduces, nullum ueritus periculum. Hanc itaque indicationem Oribaſius tradit.

Quodſi ex commemoratis indiciis accurate canem rabire cognouerimus, ſtatim iis medicamentis quæ aperiundi uim habent, utemur. Primum igitur ex aperientibus eſt, quod pice, aceto quàm acerrimo, & opopanace conſtat, in capite de neruorum uulneribus explicatam: at ſi qui morſum accepit delicatiorem cutem habeat, dilui ipſum irino debet, aut balſamo, aut eiuſmodi aliquo: uel ulcera prius fomentis adiuta, allio oblines. hoc quod ſequitur etiam cruſtam facit.

ARIDVM AD CRVSTAM in canis rabioſi morſu excitandam.

Sal's foſſitil denarii octo, chalcitidis denarii ſedecim, ſcillæ tantundem, rutæ uiridis denarii quatuor, æruginis raſæ totidem, marrubii ſeminis denarius: utitor primum arido ut cruſtam inducat, deinde cum roſaceo, ut

crustæ excidant. Cæterum partes affectæ ad dies quadragintaduos, ut minimum, sine cicatrice seruentur.

CATAPLASMA QVOD Oras uulneris latas in rabidi canis morsu seruat.

Cepæ cum sale & ruta illinuntur, aut silphium cum sale aut salsamentum uetus, aut cinis sarmentaceus cum oleo, aut allia, aut sambuci folia, aut mentha, aut apiastrũ, singulatim, aut cum sale: aut iuglandes nuces, cum allio sale, & melle, aut cinis fici cerato exceptus. uulnus autẽ aqua abluetur, in qua decoctum sit chamæmelum, & syluestris lapathi radix. Nonnulli & ferro candenti ulcus adurunt. Cæterum potui assument commorsi, simplicia quidem, lycium, absinthium, liquorem silphii, chamædrin, scordium, & polium: composita autem hæc, cancrorum fluuiatilium, sarmentorum uitis albæ, in cyprio uase, aut æreo combustorum, cochlearia duo, gentianæ radicis leuigatæ cochlear unum, cum uini meri ueteris cyathis duobus, ad dies quatuor potui dato. aliqui uero & perdicis sanguinis duo chlearia addunt. Capies autem cancros, dum luna increscit, priusquam sol exoriatur. iis autem qui eodem die non biberunt, duplicẽ portionem exhibeto, interim & triplicem. Iam theriaca ex uiperis recte datur. Purgare expedit medicamento ex cucurbita syluestri, ita ut quotidie id exhibeas, cum decocto elelisphaci, aut sideritidis heracliæ, quam & dialyson appellant: nonnulli uero & iecur canis qui momordit, edendum dederunt. Cæterum uictus ratio talis adhibenda est, quæ simul ueneni uireis hebetet extinguatq;, simul & descensum ad interiora prohibeat: quæ duo præstare potest, uini dulcioris uetusti & meraci, lactisq; potio. idem efficiunt allia, porri & cepæ in cibo sumpta. At si per initia ob impedimentum aliquod nõ præsumpta, quæ retulimus remedia fuerint, sectio uel cucurbitulæ uel ustio non adhibenda est, ut quum iam uenenum penitius secesserit, medicamentis autem quæ

euocent,

euocent, Græci metaſyncritica uocant, uti conſilium eſt, aquæ metu uidelicet non oborto. purgatio ex hiera & ſcisſili lacte petetur. item ſudoris euocatio, dropaciſmus & ſinapiſmus, toto corpore particulatim adhibebitur. omnium tamen efficacisſima deprehenſa eſt purgatio quæ fit per ueratrum.

AD MORSVS CANIS NON rabioſi. Cap. IIII.

Canis non rabioſi morſus quum & ipſi uirulentæ cuiuſdam ſubſtantię ſint participes, ſtatim aceto irrorans, lata manu morſum ferito. inſuper nitrum cum aceto tritum deſuper deturbato, deinde ſpõgiam recentem aceto, aut ipſo nitroſo aceto madidam imponito, triduo idipſum ſuperfundens, tandem enim conſaneſcet: uel erui farinam oleo maceratam imponito: aut ſpongiam recentem, aut lanam ſuccidam aceto & oleo imbutam accommodato, aut rubi folia cum aceto tunſa illinito, aut cepam tritam cum melle, aut origani comæ, ſalis, cepæ, pares ſingulorum modos cum melle: uel marrubium nigrum, quod & baloten dicunt, cum ſale. ad feruidos autem iam morſus, erui farina melle macerata admouetur. peculiariter enim his efficax eſt: inflammatione conflictantes argenti ſpuma trita ex aqua oblinito.

DE VESPIS ET APIBVS. Cap. V.

Apium ictu dolor ſentitur, locus rubeſcit, propinquæ partes tument increſcuntq́;, aculeus in uulnere relinquitur. In ueſpis autem ſimilia quidem ſed intenſiora omnia ſunt, nec aculeus relinquitur. Remedio ſunt aduerſus utraq; lutum, & bubulus fimus, illita, & lac ficulneum, aut conciſa mori arboris folia, aut maluæ: aut farina ordeacea ex aceto imponitur. gnetiã muria aut marina aqua fouere conducit.

DE PHALANGIIS, Cap. VI.

PHalangiorum morſu, locus ipſe quidē rubeſcit, & ueluti aculeo punctus apparet, non autem tumet neq; incaleſcit, ſed leniter rubidus, frigore & pruritu uexatur. Comites notæ percuſſorum ſunt: perfrictio, tremor, corporis grauitas, ſudor frigidus, labor ualidus, pallor, continua urinæ excernendæ incitatio: quibuſdam & urinæ difficultas, colis intenſio, lumina humētiora: inguina & poplites contenduntur rigentq; conuulſorio modo, ualida ſtomachi roſio urget, lingua ſermonem manifeſto non explicat, uomitus aquæ uel aranearum textis ſimilium erumpit. ſunt etiam quibus per urinas, & aluum eadem deſcendunt. demiſſi igitur in aquā calidam dolore liberantur, ac rurſus ualide indolent. Auxilio eſt, ſi extrinſecus cinerem ficulneum cum ſale læui ex uino maceratum, imponas: aut radicem ſylueſtris punicæ tritam, aut ariſtolochiam, cum farina ordeacea aceto demerſam. Iā & ulcera fouere marina aqua calidiore, aut apiaſtri decocto conducit, eiuſdemq; folia imponere. ad hæc balneum frequentius utile eſt, atq; his potionibus medicis uti: abrotanti ſemine, anetho, ariſtolochia, agreſti cicere, cumino Aethiopico, cedri baccis cōciſis, platani cortice, trifolii herbæ ſemine, myricæ ſemine, ſingulorū drachmis duabus cum uini cyatho & uiridium cupreſſi pilularū decocto, uino tēperato. Ferunt nonnulli & cancrorum fluuiatilium ſuccum cū lacte & apii ſemine datum, periculo ſubtrahere.

DE ARANEÆ ICTV.
Cap. VII.

EST quoddam etiam aranearum genus quod percuſſu ualidos dolores circa media præcordia excitet, item ruborem, & urinæ difficultatem, nonnunquam & ſtrangulatum. Leuantur autem icti hiſce remediis: cumini ſylueſtris thebaici, aut uiticis ſeminis, aut albæ populi foliorum potu, uel alliis ſolis aſſumptis & uino meraciore ſuperbibito iuuantur.

DE SCORPIONIS ICTV. Cap. VIII.

A Scorpione ictis locus quàm primum inflammari incipit, duratur, rubet, & cum dolore supra modum rigescit, nunc feruor, nunc frigus uicissim inuadit, acceditq; dolor qui itidem modo decrescit modo intenditur, comitatur ipsos sudor horroris sensus, tremor, extremorum perfrictio: inguina his attolluntur, particula intenditur, sæpe etiam flatus cum sonitu per sedem erumpunt, pili rigent, cutis fit discolor, doloŕq; tota cute affligit, ceu acus spiculo excitatus. His auxiliantur protinus, lac ficulneum instillatum uulneribus, ipseq; scorpio qui percussit minutim contritus, uulneriq; impositus, sibi pulcherrimum medicamentum est. post hæc sal tritus cum lini semine salutariter imponitur, item altheæ herbæ, qui hibiscus est, semen succurrit, & sulfur uiuum resina terebinthina exceptum: similiter etiam galbanum splenii modo dilatatũ impositũq;, nepitaq; concisa & applicata, & ordeacea polenta uino confecta & in rutæ decocto exhibita: auxiliatur his etiã trifolii herbæ semen leuigatum iniectumque. Ad hæc, potiones hæ conueniunt: aristolochiæ denarii duo, præsertim corticis radicis cum uino, gentiana tusa, pulegiumque abunde decoctum, item baccæ lauri numero decem leuigatæ, nepita cum posca largiter incocta, cyperis cum uino, ruta similiter, lac ficulneum & silphium, si adsit: si desideretur, particho liquore utendum erit. benefacit etiam trifolii ocimiq; semen epotum. idem præstat argenti spuma subito ictui præter opinionem imposita. omnibus his addatur balnei continuus cum multo sudore usus, uini potio temperatura meracior. Porrò composita hæc potari debent: sulfuris uiui fabæ Aegyptiæ instar cũ piperis granis octo, in dimidia uini hemina: uel liquor silphii cum cancro detrito in uino: aut melanthii, cumini

Aethiopici, uiticis ſeminis, pares portiones cum uino.

AD SCORPIONVM PERICULOSORUM & phalangiorum ictus.

Fecis drachmæ ſedecim, pyrethri drachmæ quatuor, rutæ ſylueſtris ſeminis drachmæ tres, caſtorii, erucæ ſeminis, ſingulorum drachmæ duæ: excipiuntur ſanguine teſtudinis marinæ. dantur quaterni oboli cum uini meraci uel aceti cyathis tribus. ALIVD. pyrethri, ariſtolochiæ, ſinguli trientes, piperis denarii duo, liquoris ſilphii denarius: exhibetur ad fabæ Aegyptiæ magnitudinem.

DE SCOLOPENDRA TERESTRI & marina. Cap. IX.

AT ſi ſcolopendra momordit, communiter quidem locus affectus in orbē liueſcit, attolliturq́;, aliquando feci ſimilis, rarius autem ruber apparet, exulceraturq́;: ſumptu à morſu ipſo initio, laborioſa ac curatu difficili exulceratione. præter hæc etiam toto corpore pruriginis ſenſus percipitur. peculiariter autem iis qui à marina ſcolopendra impetiti ſunt, aquoſus pellucidusq́; tumor interim efficitur: à terreſtri, rubens. Plagæ igitur imponi debet ſal bene tritus, uel ruta conciſa, aut cinis aceto maceratus, aut ſcilla, fouendus locus eſt oxalme. Archigenes autem oleo calido liberaliore fieri id iubet & prædicta ſic imponi. Potui dabitur ariſtolochia cum uino, aut ſerpillum, aut nepita, aut ſylueſtris ruta, aut trifolium, aut ſuccus radicis aſphodeli dimidiæ heminæ menſura cum uino.

AD STELLIONIS TRANSMARINI morſum. Cap. X.

SEſamo trito illinito.

DE FELE. Cap. XI.

QVi à fele mordentur, ualide quidem dolent, & locum affectum liuidum habent: ſed ſtatim cepæ & allia ictui applicata auxiliantur. inſuper eorundem eſus, uino meraco ſuperaſſumpto, remedio eſt.

DE MVRE ARANEO. Cap.XII.

VBi uero mus araneus nocuit, sequuntur dolores pulsatiles, & in singulis dentium eius animalis ictibus, rubores: pustula insurgit sanioso humore plena, propinquæ partes omnes liuent: cute pustulæ dirupta, album ulcus apparet. nam ad membranas neruosas deraditur. ad hæc, excidunt etiam partes depastione oborta, his quæ serpunt simili: præterea etiã intestinorum tormina comitantur, urinæ difficultas, & frigidi sudoris undiq; eruptio. Auxiliatur ipsis galbani splenium per se impositum, uel tritum cum aceto, uel ordeacea farina, cum oxymelite applicata, ipseq; mus araneus qui momordit dissectus admotusq; sibi est remedio. aduersatur etiam pyrethrum illitum, uel mali Punici dulcis corium incoctum, uel malua syluestris, uel allia contrita, uel sinapi leuigatum cum aceto: item ex calida muria fotus conducit, deinde ordeum ustũ ex aceto applicatum. Potui propinabitur abrotanum ex uino coctum, aut sisymbrium, aut serpillum, aut eruca, aut galbanum, aut elelisphacum, aut teneræ cupressi pilulæ cum oxymelite, aut pyrethrum cum uino, aut chamæleontis radix, aut hœdi agnive coagulum, aut gentianæ radix, aut uerbenaca, quæ etiam imponitur: ipsumq; murem, qui momorderit exacte detritum cum uino bibunt. Efficax hoc etiam quod sequitur: myrrhæ drachmæ sex, aristolochiæ corticis drachmæ quatuor. porrò ad muris aranei & scolopendræ morsum, sal cũ liquida pice recte applicatur, aut cedria cum melle, aut allium cum fici foliis & cumino, aut nepitæ folia, uel ordeum etiam cum aceto.

DE VIPERA TVM MARE tum fœmina. Cap. XIII.

IN uiperæ, tum maris, tum fœminæ morsu, similiumve animalium uirus relinquentium, dolor loci statim ab initio sequitur, mox totius corporis: appa-

rent etiam in morsu duo foramina paruo inuicem spatio discreta, fluitq́; ex his sanguis humorq́; saniosus, deinde oleosus, postremo etiam æruginosus, quem nonnulli uirus bestiarum esse dicunt. præter hæc tumores iuxta morsum subrubri liuidiq́; assurgunt, corporis color perit: uertigines oculorum, stomachi resolutio, & animæ defectus oboritur, quibusdam etiam uomitiones biliosæ, urinæ angustia: insuper pustulæ in commorsa parte erumpunt, ueluti in ambustis: item depastio ipsam inuadit, ad uiciniam procedens, gingiuæ his cruentantur, accedit etiam tremor, sopor, & frigidi sudores. minori autem cum periculo liberari quos uipera mas, quàm quos fœmina momordit, uidentur: ex his ipsis minus periclitantur qui cibum præsumpserunt. In curatione autem præstantissimum remedium est allii esus, & uini meraci potio, adeo, ut si aliquis uti sustineat, nullum præterea remedium desideret. eduntur etiam utiliter & porra & cepæ et salsamentum quàm acerrimum. Sunt qui et ranas in cibo elixas dederunt. benefaciunt & hæc quæ sequuntur cum uino singulatim pota, testudinis marinæ sanguis resiccatus cum cumino syluestri, coagulum leporis aut hinuli tribus obolis, ceruini genitalis sicci denarius, anchusa tenuifolia tota, hanc autem nonnulli etiam collo suspendunt, porri succus dimidiæ heminæ mensura ex mulsa, apiastri foliorum succus, syluestris ruta, gallinaceorum cerebrum, panacis radix cum uino incocta, agarici drachma, iuniperi baccæ, hastulæ regiæ radix, pistacia trita, uiticis semen, mustelæ inueteratæ siccatæq́; denarii duo, echini radix succusque, cancri fluuiatiles aut marini per se, cumq́; uua passa syluestri, sale et polio: aristolochiæ radix cum myrrha, gentiana, baccis lauri, æquali modo melle excepta, atque hoc quod subiungam mirifice efficax est.

ORIBASII AD VIPERARVM MORSVS.

Anisi acetabulum, piperis, *singulorum drachmæ quatuor, aristolochiæ corticis, opii, castorii, myrrhæ, singulorum drachma: passo leuigata in pastillos instar fabæ Græcæ cogito, et pro uiribus cuiusque exhibeto, cũ ternis diluti uini cyathis. ALIVD ex Lyci commentariis medicamentum uiperæ morsibus efficax. Myrrhæ, castorii piperis, sandarachæ, singulorum drachma, anethi seminis acetabulum: leuigata ex passo dantur. ALIVD ex Archigenis commentariis. Cancros uiginti cum farinæ triticeæ quod satis est, in pila diligenter contundito, admixtaq; nepita et salis momento, pastillos fingito et siccato: in usu, cum lacte illinito, unumq; cum mulsa potato. At si fluuiatiles cancros desideres, marinis utitor. extrinsecus autem plagæ delitus caprarum fimus ex uino strenue auxiliatur: aut lauri folia cũ oleo incocta, aut baccæ lauri, aut nepita, ericæ, ruta, apiũ, abrotanum, galbanum in splenio adhibitum, origanum uiride concisum, gallinacei pulli dissecti, et protinus calidi impositi: farina erui cum uino macerata crebro illita, radiculæ cortex concisus, scilla tosta, cruda polenta ex oxymelite, cucumeris syluestris folia cum tenuissimo farinæ ordeaceæ polline, fex uini similiter cum farinæ polline, ruta cum sale et melle, furfures in aceto coctæ, cinis cum aceto, cedrinus liquor cum sale, pix liquida cum sale. Fouere debent trifolii decocto aut pulegii, aut oxalme. Quum autem subcruentæ pustulæ euaserint, ipsas scarificabis, ita ne excories. deinde multa aqua foueto, lenticulam coctam cum melle oblinito, dum consanescant. At ex uiperis antidotum proprie his et potum et plagæ impositum efficax est.

* Videtur aliquid deesse.

DE AMPHISBÆNA ET SCYTALE. Cap. XIIII.

COnsimilia ex horũ morsibus eueniunt, eademq; ipsis auxiliantur: quare peculiarem aliquam descriptionem sortita non sunt.

DE DRYNO. GALENI HÆC præfatio. Cap. XV.

DRyinus in quercuum radicibus uitam agens, tam malefica parataq; ad nocendum ui est, ut calcatus solum pedes hominis cute nudos relinquat: totisq; cruribus tumorem laxum quẽ œdema uocant, copiosum excitet. Ad hæc quod multo magis est mirabile, ferunt omnes eorum pariter manus excoriari qui curationem uitii administrauerint: & si quis ulciscendi studio interemerit, grauiter olere bestiã, illoq; suo odore omnium aliorum odorum sensum auferre. Ictis ab hoc animali tumor circa locum uitiatum cum rubore excitatur, pustulæ in circuitu assurgunt. aliquando aquosus humor emanat: stomachi erosio uexat, & tormina. Congruit ipsis aristolochia uino pota, item trifolium herba, radixq; hastulæ regiæ consimiliter assumpta. prosunt & concisæ potæq; cuiuscunq; quercus glãdes. itidem ilicis radices tunsæ, & loco admotæ dolorem leniunt.

DE HÆMORRHOO, ET PRESTERE, hoc est, dipsade. Cap. XVI.

QVi hæmorrhoi ictũ sensere, grauibus cruciãtur doloribus, iisq; crebris, admodũ breuia angustaq; redduntur corpora, multus ex plaga sanguis erumpit: et si cicatrix toto corpore inducta fuerit, rumpitur, funditq; sanguinem. cruenta excernuntur recrementa, sanguis qui distillat, in grumum cõcretus est: tussi ex pulmone sanguinem reiiciunt, euomentes sine remedio intereunt. A dispade ꝑcussos ardor intolerabilis urget, sitis tanta excruciat, ut nec extingui nec itermitti possit: copiose potũ ægri hauriunt, eadẽ tamẽ siti cõficiuntur, tanq̃ nihil plane hausissent, similisq; ex continuo licet poculorũ haustu habitus subseqtur. unde prester ab urendo, dipsas à sitiendo serpens appellatur. Multi autem ueterum ab hæmorrhoo et dipsade commorsos ceu desperatæ salutis et cõclamatos esse putauerũt.

Porrò ſi ſpecialia aduerſus færam præſidia deſideremus, communia tentare oportet, ac protinus ſcarificationem uſtionemq́; adhibere: & ſi liceat, partem uitiatam præcidere. deinceps autem acria cataplaſmata imponi debent. utilia ſunt omnia ciborum acrementa ad uomitionem quæſita, præſertim quæ ex ſalſamentis petuntur, uini meraci potio, & lauacrum. hæc autem continue, & exiguis temporum interuallis ſubinde adhibenda, priuſquam morbi accidentia corripiant. nam ubi illa ſemel emerſerint, nulla medicorum ope iuuantur. Cęterum remedia quæ loco inducuntur, contra morſus inſcripta reperimus, dipſadis quidem, portulacæ folia conciſa ex aceto, polentam, rubi folia cum melle læuigata, plantaginem, hyſſopum, allium album, porrum, rutam, urticam: hæmorrhoi, præter iam dicta etiam hæc bene faciunt, uitis folia cocta cum melle conciſa. per os autē hæmorhoi ipſius caput crematum potui datur, aut ſcordion herba cum irino oleo: eſui dantur etiā uuæ paſſæ

DE NATRICE, QVAM GRÆci hydron dicunt. Cap. XVII.

NAtricis morſu ulcus factum dilatatur, & liueſcēs augetur, ſanies ex eo nigra, copioſa, & fœdi odoris, qualis ex depaſcente ulcere, excernitur. Curatio mali, temporis proceſſu, & uix procedit. imponetur itaque morſibus origanum læue, ex aqua maceratum. confert & cinis quercus, oleo temperatus: uel hordeacea farina cum melle deliquato bibitur, item ariſtolochia drachmis duabus, uel in poſcæ duobus cyathis: deinde marrubii ſuccus aut decoctum cum uino, aut naſturtium ſylueſtre, aut ſemen aſphodeli ſeu flos, aut fœniculi ſemen cum uino: item recens fauus cum aceto comeditur.

DE CENCHRO. Cap. XVIII.

QVod ſi cenchrus nocuit, morſus eius uiperæ ſimilis eſt, putredo comitatur & carnes intumefactæ, prius, ut in aqua inter cutem, decidunt,

inexpugnabili dormiendi neceſſitate premuntur ſopiunturq́;. Teſtatus Eraſiſtratus eſt, iecur ipſis, ueſicam, & colon affici: reſectis ſiquidem ipſis, partes quodammodo corruptæ inueniuntur. His igitur lactucæ ſemen cũ lini ſemine illitum auxiliatur. ſuccurrit & ſatureia conciſa, ruta ſylueſtris, ſerpillum cum haſtula regia leuigatum potui uero datæ protinus, centaurei radicis drachmæ duæ cum ternis uini cyathis : aut ariſtolochiæ radix ſimiliter. naſturtium itidem & gentiana, potu conducunt.

DE CERASTE ET ASPIDE. Cap. XIX.

TRia aſpidis genera Galenus prodit. primum eius quam cherſæam quaſi terreſtré uocant, mox eam quæ chelidonia dicta eſt, tertiam ptyada appellarunt, quæ omnium eſt pernicioſiſſima. ſiquidem erecto in priorem partem collo ex interuallo quod ſatis eſſe coniiciat uenenum in hominem iaculatur. hanc memoriæ tradit, reginam Cleopatram, quum Antonio deuicto Auguſtum uictorem timeret, ſiniſtræ mammæ admouiſſe, morſamq́; ab ea interiiſſe, ut quæ longe celerrima mortem inferat. Porrò ceraſtis morſu locus cũ duritie & puſtulis intumeſcit, emanat ex uulnere ſanies, modo nigra, modo ſubpallida & porraceo colore: totum corpus uaricum modo attollitur, genitale arrigitur mente alienantur, oculi obſcureſcunt: poſtremo conuulſione rigentium inſtar pereunt. Verum aſpidis morſus acus puncturæ ſimilis, omnino exiguus ſine tumore apparet, ſanguis non copioſus ſed exiguus & niger deſtillat, ſubita oculorum hebetudo inuadit, dolor corpoporis multiplex admodum, ſed mitis, nec ſine uoluptate comitatur. Quapropter recte Nicander cecinit.

Et uir perit abſque dolore.

Mutatur color & uiteſcit, ſtomachi roſio exigua infeſtat frons continue contrahitur, palpebrę ſine ſenſu ueluti in ſomno commouentur, atque inter hæc mors pre-

hendit, ne tertia quidem diei parte dilata. His itaque utriſque membri affecti mutilatio mox à morſu facta, ſuccurrit: eoque ſine mora, ſi fieri poteſt, præcidendum eſt. aut in his & propinquis partibus omnem carnem circum ſecare ſtatim, & radicitus uſque ad os excindere oportet. deinde reliqua ferro candenti adurenda ſunt. etenim uenenum hoc, quemadmodum & baſiliſci, bubuli lactis inſtar, ſanguinem in arteriis & ſpiritum congelat.

DE BASILISCO. Cap. XX.

HÆc beſtia raro quidem hominum oculis occurrit. Eraſiſtratus autem hæc inquit: quum baſiliſcus momorderit, plaga ſub flauo quaſiq; aureo colore tingitur. cõducunt ipſi, inquit, caſtorii drachmæ tres potæ. ſimiliter etiam papaueris liquor. Nos autem hæc experti non ſumus.

DE PASTINACA MARINA, & muræna. Cap. XXI.

IN marinis nempa paſtinaca & muræna, agnitio manifeſta eſt, piſces enim hi ab omnibus cognoſcuntur. Auxiliantur ipſorum morſibus, lactis ficulnei guttæ quatuor aut paulo plures, cum cicutæ, ſerpilli tribus aut quatuor, & quæ ad uiperas commemorata ſunt.

DE DRACONE MARINO. Cap. XXII.

MArini draconis ictum, plumbo infricato, aut ſerpillo conciſo illinito, aut lente elixa, aut ſulfure cum aceto, aut dracone ipſo diſſecto, foueri locus urina humana debet: abſinthium cum diluta uini potione bibi: aut elelifphacus, aut ſurculi ficulnei, in dulci uino dilutum, aut piſcis ipſius cerebrum.

DE SCORPIONE MARINO, Cap. XXIII.

SCorpii marini ictum sanat mullus piscis dissectus impositusque, sulfur uiuum cum aceto, infricatum baccæ lauri tres concisæ potæq;.

QVOMODO TESTVDINIS MARINÆ SANGUIS PRÆPARETUR. Cap. XXIIII

TEstudinis marinæ sanguis in hunc modum præparatus, reponitur. In ligneo aut fictili uase resupinata testudine, caput ipsius celeriter amputato, concretum autem sanguinem in multas partes arundine diuidito, impositoq; operculi instar uasi cribro, in sole reponito: siccatum excipiens utitor aduersus uiperarum morsus, ut prædictum est, drachmis duabus cum uno aceti cyatho: tertio die, drachmis duabus cum tribus aceti cyathis.

DE CROCODILI MORSV. Cap. XXV.

AD crocodili morsus nitrum cum melle tritum usq; dum ulcus repurgetur, imponito: deinde repleto melle, butyro, medulla ceruina, adipe anserino. Galenus autem tradit se cognouisse qui à crocodilis commorsi, adipe ipsorum imposita uulneribus, ex acte fuerint adiuti.

DE HOMINIS MORSV. Cap. XXVI.

NOn extra iustitutum fuerit, cum uirulentis bestiis, etiam hominis morsus conscribere. siquidem maligniores multo aliis ulceribus apparent, præsertim si ieiunus momorderit, prius leguminibus usus, & præsertim lenticula. Communiter itaque quæ in aliis uirulentis commemorata sunt, etiam in his extrinsecus per initia morsibus applicare conueniet, præterea quæ nimium acria adurentiaq; sunt. peculiariter autem oleo morsum prius illitum, fœniculi radice cum melle oblinito, aut lomento cum posca & oxyrodino, frequenter immutans. Emplastro autem hoc utere, quod reci-

pit ſquamæ æris,galbani,æruginis ſingulorum unciam ceræ libram , plumbaginis libras duas , olei ſextarium: plumbago cum oleo prius incocta aſſumet æruginem & ſquamam:ubi coierint,quæ liquari poſſunt, addũtur. Finita autem inflammatione, communis ulceris modo etiam hæc curabis.

DE VENENIS. Cap. XXVII.

QVum de uirulentis beſtiis ſuccincte tradiderimus,proximum fuerit,ut de uenenis ſermonē aggrediamur,ſimplicia quidem referentes eorumq́; notas & remedia,tum communia,tum ſpecialia: compoſita autem ex ſtudio omittemus. etenim nonnulli uariorum medicamentorum lethalium compoſitiones expoſuerunt,quæ nocere magis , quàm iuuare legentes poſſunt.neque enim exacta horum indicia in his qui aſſumpſerunt,inueniuntur,ut etiam congruum ipſis remedium queas adaptare. Quum igitur hæc uaria ex ſuperante in ipſis ui appareant,id etiam aliquis recte qđ exhibetur,uarium adaptans,nonnunquam ex æquo nō nunquam ut excellat medebitur.Incipiemus itaq; &hic rurſus à præcautione.

DE VENENORVM PRAE-cautione. Cap. XXVIII.

DE uenenoſis medicamentis diſciplinæ ea pars q̃ præcauere illa & declinare præcipit,longe difficillima eſt.propterea quòd ii qui huiuſmodi inſidias homini clàm machinantur,tanto id aſtu faciunt, ut uel peritisſimus quiſque decipi posſit.ſiquidem amaritudines uenenorum dulci aliquo admixto,obtundunt, grademque odorem odoramentis additis operiunt.interim ceu ad ſanitatem,ſalutiſque gratia in morbis hæc propinare crediti,quod genus eſt abſinthium,abrotanū opopanax,caſtorium,uenena ipſis admiſcent, tum in cibis,puta durioribus , uel obſoniorum uarietate adumbrantes,ipſa offerunt.unde cui in ſuſpicione huius doli uita fuerit , uitare cum oportet condita elaborataque

cibaria, omneisq; in gustu qualitates intensiores, exempli gratia, dulceis, acidas & salsas. potissimum uero aquæ quod satis est præsumere oportet. restincto enim hac appetitu, postea qualitates aliæ à stomacho non apprehenduntur. ueruntamen alia quædam ratio asserendi hominem ab iniuriis uenenorum est efficacior. Conuenit enim quum suspicio mali medicamenti accepta fuerit, præcomedisse aliquid quod obtundere uenena possit, & inefficacia reddere: cuiusmodi sunt caricæ cum nucibus iuglandibus, ruta, salis grumo, & quæ mala medica dicuntur: item naporum semen denarii pondere cum uino, aut nepitæ folia, aut rubrica, quam lemniam sphragidem uocant, aut rutę folia uiginti: nullũq; nocebit uenenum. Iam uero antidota cum uino quotidie fabæ Ægyptiæ instar assumpta, tuto admodum præseruant, quale est quod terrestri crocodilo constat, dia scincu dicitur, & quod à uariorum animalium sanguine dia hæmaton uocatur, & Mithridatium. hoc aliquãdo etiam ipse rex Mithridates usus est, quotidie præsumẽs, ut à lethali medicamento se uindicaret præseruaretq;. Quum igitur à Romanis captus, bis lethali medicamẽto epoto, mori non posset, gladio sibiipsi nitam ademit. Quoniam uero etiam citra insidias propter necessitatem aliquãdo locis desertis, nociuis uersantes, forte sub arboribus, exempli gratia, picea aut pinu cibum assumunt, diligenter attendendum est, ne ex his aut superioribus locis mortifera labantur animalia, & uasa, tum quibus hauritur uinum, tum quibus aqua, tum quibus obsonia incoquuntur, exacte operculentur, quemadmodum in uirulentorum animalium præcautione expositum est.

COMMVNIS VENENORVM quomodocunque assumptorum curatio. Cap. XXIX.

AT si nonnulli lethale uenenũ sponte sua, ut mortem sibi consciscant, assumpserint, qualia multa

in hominum uita ſolent accidere, aut etiam aliquorum inſidiis, ſiquidem nobis conſtet quod ueneni genus potatum ſit, protinus ad conueniens ei remedium deſcendemus, ut in horum enumeratione dicetur: at ſi medicamen exhibitum tunc nobis fuerit incertum incognitũq́; conuenit ſtatim ad ea quæ communiter ad quęcunque uenena ſumpta congruunt, diuertere. Nam indicia quæ comitantur ſi expectes, nihil plane in medicina ſpei eſt, ęgris propter moram iam deploratis deſperatisq́;. Actutum igitur nulla mora interpoſita, oleo calenti per ſe, aut etiam cum aqua exhibito, uomere cogendi ſunt. Si eius copia non eſt, butyrum cum aqua calida ingeri debet: aut maluæ, liuive ſeminis, aut tragi frugis, aut fœnugræci, aut urticę ſeminis decoctum. Non enim ſolum uomitionibus euacuabunt, ſed aluum quoque ſubducent & uenenorum malignitati aduerſabuntur, acrimonias ipſorum hebetantia, præſertimque oleum. quod manifeſto inde licet cohnoſcere. Si nanque cutis exulcerandæ ſtudio cantharide aut calce uiua aut eiuſmodi quodam acri utaris, corpus oleo prius oblitum non exulcerabitur. imò neque corpus ſpiſſare potueris, oleo præunctum. Præterea uomitus non modo quod nociuum euacuat, utilis eſt, ſed interim hauſtum uenenum odore, concretis grumis, aut colore prodit. odore ſiquidem & amaritudine, cicutam: colore, ceruſſam uel gypſum: concretis grumis, lac, aut recentem ſanguinem: halitus grauitate, uirus qualitate & odore, leporem marinum & rubetam ranam oſtendit, ut per hæc ad accommodata ſingulis remedia uia non ſit difficilis. Admiſcebitur autem oleo maluæ decoctum, aut anſerinus adeps, aut ius ex carnibus pinguiſsimis, uel gallinaceorum: aut ex lignorum cinere facta lixiuia. Facit etiam huc nitrum detritum cum hydromelite potum uinum copioſum & uetus: & quæ adipe aut butyro conſtant. Verum iis quæ in aluo hærent, per uomitum ablatis: quod inteſtinis illapſum eſt,

clystere acriore euacuabimus. Post hæc lac potui dabimus. nam ab hoc quod afficit, & uenenosum est: facile immutabitur. Iam uero medicamenta omnibus communiter conuenientia offeruntur, quale est, rubrica lemnia, abrotanum, agaricum, erysimum, cryngii radix, pastinacæ erraticæ semen, uel nepitæ, nardum gallicum, castorium, medulla uiridis ferulæ, nerii, quod rhododendron est aut rhododaphne, flores, marrubii succus, silphium aut liquor ipsius, sagapenum, opopanax, peucedani liquor & radix, aristolochia longa, rutæ syluestris semen, folia cestri, quæ betonica dicitur. danturque singula denarii pondere cum uino. Efficax in id est polii herbe decoctum, & picis liquidæ linctus. generosissime etiam opitulantur antidota superius comprehensa, magisq; ex uiperis theriaca. non autem easdem uireis habent, si post medicamenta lethalia assumantur, quas p̄sumpta. quæ enim ipsorum quantitas præsumpta ad affectum cauendum est sufficiens, hæc si, quadruplo auctior, aut quintuplo, post præstetur, adiuuat: idque non semel die, sed bis etiam. sic enim & Galeno illi admirando uisum est.

ENVMERATIO SIMPLICIUM uenenorum. Cap. XXX.

INter uenena, animalia quidem sunt uitæ noxia hæc cantharis, buprestis, salamandra, piceæ eruca, lepus marinus, rana rubeta, & mutescens palustris rana, hirudines deuoratæ: ex seminibus, altercum, coriandrum, psillium, cicuta, melanthium: ex liquoribus opium, opocarpasum, thaspiæ succus, elaterium, mandragora: ex radicibus, chamæleon, aphronitrum, thapsia, ixia, ueratru, agaricum nigrum, ephemeron, quod nonnulli colchicū dicunt q̃d in colchide nascatur: ex ramosis & oleribus, smilax, quā nonnulli thymium uocant, Romani taxum solanum furiosum, quod etiam dorycnion appellant, sardoe herba, quæ species est ranunculi, papauer corniculare, pharicum, toxicum, ruta syluestris, fūgi ab anima-

libus autem, sanguis tauri recens, lac cui coagulum sit admixtum, uel quod ad Heracliam nascitur: metallica, gypsus, cerussa, calx, auripigmentum, sandaracha, argenti spuma, adarce, plumbum, et quod uocatur argentum uiuum: ex iis quæ domestica & in quotidiano uitæ usu sunt, uinum copiosum raptim à balneo potum, aut passum, aut frigida aqua similiter.

DE CANTHARIDE. Cap. XXXI.

QVi cantharidem assumpserunt, eos notæ grauissimæ comitantur. fere enim à stomacho usque ad uesicam cuncta illis morderi sentiuntur, gustum similē pici aut cedrino liquori habent, dextra præcordiorum parte inflammationem experiuntur, urinam difficulter, sæpe etiam sanguinem per eam reddunt: itē per aluum ipsis excernuntur, qualia in torminibus intestinorum egeri solent. præterea animo linquuntur deficiuntq;: nausea ex ciborum repletione, & uertiginibus laborant: tandem uero mente alienantur. Succurrit ipsis uomitus ex hydrelæo petitus, & lactis potio, terræ cimoliæ denarii quatuor cum mulsa, nuclei pinei, cucumeris semen. Adiuuat bene & ius pingue ex bubula factum, aut anserinum, aut ouillum: carnesq; gallinaceorum, aut agninæ aut ouillæ, aut porcellorum, omnesq; flaccescentes coctura longiore, & pingues cum lini semine elixæ: uinum itidem dulce & copiosum, thuris corticis denarii quatuor. Post cibum iniicietur per clysterem cremor oryzæ aut chondri, aut tragi, aut ptisanæ, aut maluæ, aut lini seminis, aut altheæ, aut fœnugræci. interim etiam mulsa cum nitro intestino absterso, conuenit hæc rursus inserere: postea uero inflammatione occupata medicamentis ex lini semine & ordeo lenire. per initia enim offendūt. deinde & lauacris aquæ dulcis utendum est, item unguentum irinum rosaceumq; potui dabitur.

DE BVPRESTI. Cap. XXXII.

BVpresti potione ingesto, in gustu nitro quippiã simile percipitur, dolor stomachi uentrisq́; uehemens comitatur, eædemq́; partes in speciem hydropici intumescunt: extima totius corporis cutis intenditur, urinaq́; cohibetur. Prosunt ipsis quæcunq; aduersus cantharides opitulantur. priuatim autem conducunt, post euacuationes & uomitu & clystere factas, ficus aridæ, earumq́; decoctum cum uino, aut lacte, aut mulso. prodest & pirorum omne genus, lactisq́; mulieris potio.

DE SALAMANDRA. Cap. XXXIII.

QVibus salamandra data est, eis lingua inflammatur, sermo impeditur, tremor cum torpore quodam & resolutione urget, partes quædam corporis in orbem liuoribus uariantur, ut subinde ꝑmanente ueneno putrefactæ defluant. Ad quę omnia faciemus, quæ in cantharidibus dicta sunt. proprie autem resinam è picea, aut pinu, uel galbanum cum melle offeremus, aut nucleos pineos cum decocto chamæpityos: aut urticæ folia cum liliis in oleo decocta, testudinis marinæ uel terrestris oua elixa, ranunculorum ius esculentorum, incocta simul ipsi eryngii radice.

DE PICEARVM ERVCIS. Cap. XXXIIII.

PIcearum eruca pota statim sequitur oris palatiq́; dolor, ualida linguæ inflammatio, stomachi, intestinorumq́; cruciatus, quæ cum pruritu circumtendi sentiantur: feruor itidem toto corpore affligit, tũ nausea ciborum ceu ex repletione infestat. Succurri debet non aliter quàm iis qui cantharidas biberunt. priuatim autem in ipsis loco simplicibus olei melinum adhibebimus.

DE MARINO LEPORE. Cap. XXXV.

LEporis marini potum, gustus sequitur piscibus nõ absimilis, uirosusq́;, tempore procedente aluus

indolet,urina ſupprimitur: ſi quando autem eruperit, purpurei coloris cernitur. præterea qui illum aſſumpſerunt,auerſantur oderuntq́; piſceis omneis: ſudor fœtidus erumpit,bilioſusq́; uomitus,nonnunquam ſanguine mixtus ſuperuenit. Adiuuari autem debent hoc malo circumuenti,lacte aſinino aut paſſo continue exhibito,aut maluæ radicis & foliorum decocto,uel peucedani radice conciſa ex uino,aut ueratri nigri,aut ſcammoniæ liquoris denario ex mulſa,anſerisq́; ſanguine recenti adhuc calido.item cãcros fluuialeis ſolos, ſi ſuſtinent, adferre oportet. Nota autem ſalutis eſt, quum piſcem quoque poſſunt comedere.

DE RANA RVBETA, ET paluſtri. Cap. XXXVI.

Rana rubeta,aut paluſtris hauſta,corporis tumorem inducit,palloremq́; intenſum,buxo ſimilẽ: ægre ſpiritus trahitur,os fœtet,ſingultus infeſtat aliquando etiam ſemen ſine uoluntate prorumpit. facile autem poſt uomitum reficiuntur, multa meraci uini potione aſſumpta,arundinis radicis denariis duobus, aut cyperi totidem. Cæterum cogendi ſunt obambulare celeriter & currere,ob torporem, qui ex hoc malo contrahitur:ad hæc quotidie lauare.

DE HIRVDINIBVS. Cap. XXXVII.

Hirudines potas cum aqua & adhæreſcenteis faucibus,inde adeo dignoſces, quòd uentriculi os uellicatur mordeturq́;:atq; hæc etiam nota eſt hirudinis deuoratæ,nonnunquam & ſanguinem floridum,hoc eſt,uiuum excreant, hirudinibus gutturi affixis,quas muriæ ſorbitio expellit,aut betę folia cum aceto,aut nix cum poſca epota,gargarizãdum quoq; nitrũ cum aqua,& atramentum ſutorium cum aceto. At ſi gutturi adhæſerint,in calidam aquam deſcendent. item lupinorum farinam aſſument: frigida in ore retenta eximentur. quippe frigidæ aquæ appetentiores, ad

eam feſtinant, proſiliuntq́;. Nonnulli cimices iis, qui bus ſanguiſuga epota erat, exhibuerunt. ego autem, inquit Galenus, aliis in his utens, cimicibus nunquam opus habui.

DE CHAMAELEONTE. Cap. XXXVIII.

CHamæleonte nigro aſſumpto, ualida ſuperuenit uentris eroſio, dolor, cum totius corporis peruerſione, tremor, mox cõuulſio incidit: item uomitiones pituitoſæ & ſpumantes: quibuſdam etiam ſingultus aduenit: uox nihil ſonat, facies diſtorquetur. His autem conuenit cremor tritici pinguis, calidus epotus: item dulce uinum aquoſum calidum, uomitus, lactis potio, mollis clyſter, fomentaq́; ex cataplaſmatis. ad eum uero, qui ſuffocationem parit liuoremq́;, abſinthiũ bibitur, aut nitrum cum oxymelite, uel radiculæ: fotusq́; præcordiorum congruet.

DE ALTERCO. Cap. XXXIX.

SI altercum aliquis, aut ebibit, aut comedit, mente ab alienatur ebrii modo: facilem tamen curationẽ recipit, mulſa liberalius pota, & lacte, præcipue aſinino: ſin minus caprillo, aut uaccino: ficorumq́; ſiccarũ decocto. benefaciunt ipſi & nuclei pinei, & cucumeris ſemen cum paſſo aſſumptum, præterea uinum ſalſum cum recenti adipe ſuillo & paſſo: urticæ ſemen ſimiliter, uel nitrum cum aqua conducit: inſuper cichorium, ſinapi, naſturtium, raphanus, cepæ, & allia, ſingula cum uino ſumpta. Cæterum conquieſcere cogendus eſt qui altercum hauſit ut id, ſicuti, qui uinum biberunt, concoquat.

DE CORIANDRO. Cap. XL.

COriandrum latere propter odorem non poteſt: potum uero raucitatẽ facit & mentẽ mouet, cõ ſimiliter ebrioſis. Loquũtur itaq; qui id ſumpſerunt turpia, toto corpore in ipſis odor coriãdrũ indicat. Adiuuantur, ubi id oleo aut irino unguento, ut ſupra

monstratum est, eduxerint, uino meraciore cum absinthio, & per se poto: ouisq; uacuatis in sese detritis, cum muria sorptis, ad hæc muria ipsa bibitur, & ius salsum, & gallinaceum & anserinum: postremo passum, cum lixiuia sumitur.

DE PSYLLIO. Cap. XLI.

PSyllii potu totum corpus refrigescit stupetq;, inualidumq; efficitur, cum resolutione & animi tristitia. Præsidio sunt omnia, quæ contra coriandri potum commendantur.

DE CICVTA. Cap. XLII.

CIcutam potam caligo uertiginesq; insequuntur ut nec minimum è longinquo uidere liceat: itē singultus, mentis alienatio & artuum perfrictio comitatur: ultimoq; conuulsi qui eam sumpserunt, præfocantur, cessante à motu omni arteriis spiritu. Per initia igitur, quemadmodum & in aliis, uomitu eam elicie mus, deinde hac euacuatione usi, quod in intestina delapsum est, excernemus: ac tunc, ad uini meraci potionē ueluti præsentissimum remedium transibimus, per interualla eam exhibentes: in quibus interuallis lac uaccinum, aut asininum, aut absinthium cum pipere communi & castorio, rutamq; & mentam cum uino exhibebimus: præterea cardamomi, aut styracis drachmam, aut piper cum urticæ semine ex uino, aut tenera lauri folia: similiterq; silphium, aut eius liquorem cum uino et passo. Item passum per se potum, præclare opitulatur.

DE PAPAVERIS LIQVORE, quod opion uocant. Cap. XLIII.

PApaueris liquorem, qui opium dicitur, epotum, subsequitur sopor cum perfrictione & pruritu adeo uehementi, ut subinde ueneno incrudescēte tanta oboriatur prurigo, ut ab ea qui id biberunt, excitentur: ad hæc toto corpore opii odoris grauitas sentitur. Saluti est post uomitiones oleo factas, acri uti clystere. Item oxymel cum sale potum proficit: aut cum

calido rosaceo,mel: præterea merum copiosius, cum absinthio & cinnamomo:nec non acetum calidum per se:insuper nitrum cum aqua : rutæ semen cum pipere, ipsumq; piper cum castorio & oxymelite,uel satureiæ, aut origani decocto , uino addito. Cæterum excitare ægros oportet iis,quæ naribus admouentur,& in aquã calidam deducere,fomentisq; propter accedẽtem pruritum adiuuare:à lauacro,pingui iure,cum uino aut passo,uti. Iam medulla cum oleo pota ipsis opitulatur.

DE CARPESIÆ LIQVORE. Cap. XLIIII.

Carpesiæ liquor potus,soporem & strangulatũ præcipitem inducit.Eodem remedio,quo & cicutæ,auxiliantur.

DE MANDRAGORA. Cap.XLV.

Accidit mandragoræ potu quàprimum sopor, languor,ualidaq; dormiendi necessitas, ut nihil à morbo,qui lethargus dicitur differat . quibus antequam horum aliquod eueniant,uomitus conducit, post hunc,aqua mulsa, nitrum , & absinthii decoctum cum passo,aut uino dulci sumpta.caput rosaceo foueri et aceto debet,corpus excitari commoueriq;: adhibenda itidem quæ odoratu excitant,piper,sinapi , castoriũ, ruta cum aceto trita,pix liquida,lucernarum funiculi cõbusti extinctiq;.Quod si ægre excitentur: etiã quæ sternutamenta mouent,adducenda,aliisq; communibus remediis in his quoq; utendum est.

DE ACONITO. Cap. XLVI.

Aconitum statim quum potum est, linguã edulcat & nonnihil astringit:inde uertigines, præsertim in assurgendo,& oculorum humiditates inducit,thoracis grauitatem et præcordiorum,ita ut multi flatus per anum erumpant.In quo uitio uomitu uenenũ educi debet,& aluus clystere subduci. Potiones contra aconitum hæ proficiunt,origani, rutæ aut marrubii cum uino,aut absinthii,aut erucæ,aut abrotani,aut cha-

mæleæ,aut chamæpityos.Prodest ipsis et opobalsami drachma cum uino.item coagulum hœdi,aut leporis, aut hinuli cum aceto,ad hæc ferri recrementum,aut uinum in quo ipsum ferrum,aut aurum , aut argentum sit restinctum.insuper lixiulum cum uino,& gallinacei elixi carniumve pinguium ius cum uino assumptum.Cæterum chamæpitys quæ peculiariter aduersus aconitũ conducit,in Heraclia Ponti , ubi et aconitum nascitur, holocleros appellatur , Athenis , didonia : in Eubœa sideritis.

DE IXIA. Cap. XLVII.

IXia,quæ et ulophonos dicitur , odorem habet et gustum quum sumitur ocimi,linguæ inflammationem ualidam inducit,mentem abalienat , neqȝ omneis naturaleis exitus supprimit , strepitus tumultusq́; alui edidit cum animæ defectu , nec quicquam tamen eiicitur.Adiuuantur læsi ab ea,postquam uomitionibus fuerit educta maior ueneni portio,aut aluus soluta,absinthii diluto cum uino pleniore aut aceto aut oxymelite poto:item rutæ syluestris semine,uel silphii radice:similiter hircinæ origani decocto cum prædictorum aliquo,aut lacte,aut resina terebinthina,aut nardo , aut castorio,aut silphio,singulis oboli pondere. Prosunt cum uino etiam nucis iuglandis nuclei leuigati,resina , castorio,et ruta additis,singulis denarii pondere. Proficiunt itidem chamæleæ denarii duo,aut thapsiæ succi totidẽ cum aqua mulsa.utiliter et acetum calidum bibitur.

DE EPHEMERO. Cap. XLVIII.

EPhemeron,quod nonnulli Colchicon , eo quòd in Colchide nascatur , uocant aut bulbum agrestem,epotum,protinus totum corpus prurire facit,uelut urtica et scilla tactum irritatumq́;:interiora erodit,stomachum urit cum ponderosa grauitate. Inualescente autem malo,cruenta strigmentis mista ꝑ aluũ egeruntur.Succurrendũ,ut salamãdræ uomitionibus et

clysteriis: sed anteq̃ uireis sibi asciscat uenenũ, dari debet foliorum quercus, aut glandium, aut malicorii, aut serpilli decoctum cum lacte bibẽdũ: aut polygonii succus, aut surculorum uitis, aut rubi, aut tenerarum ferularum medullæ, aut myrti cum uino. item ipsæ myrti baccæ leues contusæ, & in aqua madentes, poto earum diluto, auxiliantur: benefacit itidem castanearum interior tunicula, si cum aliquo è succis quos prædiximus, assumatur: origanum quoq; cum lixiuia potum, in idẽ efficax est. Adeo uero exactum præsidium est lac uaccinum, calidum potum, & simul in ore contentum, ut hoc præsente nullum aliud desideretur.

DE SMILACE. Cap. XLIX.

SMilax, quæ à quibusdam thymion, à Romanis taxus nominatur, pota perfrictionem totius corporis & strangulatum, mortemq; maxime præcipitem inducit: quibus omnia auxiliantur, quæ & cicutæ epotæ.

DE SOLANO FVRIOSO, quod dorycnion à nonnullis dicitur. Cap. L.

DOrycnium potum, quod aliqui solanum furiosum appellant, gustum quidem ceu lactis repræsentat, singultus crebros facit, linguæ siccitatem, & confarctam sanguinis excreationem: per aluum mucosa feruntur, simillima torminosis. Auxilio sunt, anteq̃ horum aliquod fuerit secutum, quæ in ephemere dicta sunt, uomitus dico & clyster, et quæcunq; potum uenenum possunt excernere. Proprie autem ipsi succurrit aqua mulsa, aut lac asininum caprillumve, & passum tepidum cum anisi modico potũ: item amygdalæ, et elixa gallinarum pectora, idem præstant conchulæ crudæ pariter et tostæ, in cibo, ad hæc carabi astaciq;, et ius ex ipsis esculentum potui assumptum.

DE SARDONIA. Cap. LI.

QVæ sardonia herba nuncupatur, ranunculi species est: pota autem, aut comesta mentem abalienat, conuulsiones adfert cum labrorum contractione, ut risus imaginem præbeat, à quo affectu etiã risus sardonius non laudabili dicterio inter homines iactatur. Cui uitio priuatim post uomitionem conducit aqua mulsa liberalius exhibita, lactisque potio: item corporis totius respersio inunctioque, ex medicamentis quæ calefaciunt petita. uincit item in hydrelæum calidũ descendere, deinde corpus inungere & ualenter infricare. summatim, ut in conuulsione tota curatio administranda est.

DE PAPAVERE CORNVTO. Cap. LII.

PApauer quod cornutũ appellatur, esum potũve, eadem quæ papaueris liquor inducens pericula, iisdem quoque curatur remediis.

DE PHARICO. Cap. LIII.

PHaricum dictum toto gustu nardum repræsentat potum uero resolutionem cum furore & conuulsione excitat. Aduersus quod, ubi uomitu fuerit eductum, absinthium cum uino propinatur: item cinnamomum aut myrrha, aut nardum Cilicum, quod nonnulli isatin uocauerunt: aut spicæ nardi denarii duo, myrrhæ oboli duo cum passo misti: aut iris, crociq; flos ex uino. Caput ipsorum derasum farina hordeacea cum ruta concisa & aceto oblinere oportet.

DE TOXICO. Cap. LIIII.

TOxicum inde nomen uidetur accepisse, quod barbari sagittas, quas toxeumata uocant, eo illinunt. ubi potum est sequitur labrorum & linguæ inflammatio, mentis furor, qui coerceri non possit, uariis obnoxius imaginibus. eoque difficilem curationem recipit: raro etiam nonnulli qui id biberunt uitæ restituuntur. Conuenit igitur continuis ipsos uinculis constrictos cogere: & ui adigere, ut passum cum rosaceo bibãt

reddantq́; per uomitum. Item raporum semen cum uino potum peculiariter ipsis confert, & quinque folii radix, hircinus caprillusve sanguis potui datus. ad hæc quercus cortex aut fagi aut ilicis cum lacte leuigatus potusque proficit. Idem faciunt mala cotonea manducata, uel trita cum pulegio, ex aqua pota: præterea amomum, & balsami cum uino semen. Qui uero mali huius periculum euaserint, diu in lecto decumbunt, & quum surrexerint, attoniti ac stupentes reliquum uitæ tẽpus transigunt.

DE FVNGIS. Cap. LV.

FVngorum alii genere, alii copia offendunt: integri sumpti strangulatus laqueis simileis inducunt. his statim communi præsidio resistendum est, & qui eos hauserunt, oleo ad uomitum cogendi. Mirifice his proficit lixiuium ex sarmentis aut ex syluestris piri cinere cum posca, sale uel nitro, potum: item pira ipsa syluestria aut folia simul incocta, uim strangulandi quę fungis inest, tollunt: eademq́; in cibo conferunt. ad hæc oua gallinarum elixa, & in posca pota, aristolochiæ denarius aut absinthii, cum uino: insuper mel delinctum potumq́; cum aqua. Prodest apiastrum cum nitro, panacis radix & semen cum uino, floces uini combustæ, cum aqua aut æris flos cum cum aceto: radicacula itidẽ aut sinapi, aut nasturtia in cibo sumpta. Quoniam uero nonnulli fungi à uenenatis corrosi non modo strangulant, sed etiam intestina exulcerant, dari debet absinthium copiosum & ficorum decoctum, origaniq́;. ad hæc ex aqua mulsa uomitum ciere confert, in calidam descendere, & crudam polentam præcordiis admouere.

DE SANGVINE TAVrino. Cap. LVI.

SAnguis tauri recens occisi, spiritus angustiam & strangulatum procreat, dum tonsillarum & gutturis meatus cum ualida conuulsione obstruit. Iam

lingua iis qui sanguinem hauserunt rubens inuenitur, dentes erosi, & uestigia cruoris concreti inter ipsorum commissuras. In hoc malo uomitus uitari debet, grumis magis in stomacho concrescentibus, eò quòd uomitionis attractu ad superiorem partem efferuntur. Exhibentur quæ sanguinem coeuntem soluere, & aluum subducere possunt, exempli gratia, grossi liquore suo pleni cum posca & nitro. huc facit etiam omne coagulum cum aceto, & silphii radix cum suo liquore. similiter etiam brassicæ semen, lixiuiumq; ex cinere ficulneo: item cunilæ folia cum pipere rubiq; succus cum aceto. Iam uero aluus rectè subducetur. Solent iis, qui seruantur inferius recrementa fœdi odoris egeri: stomachus & uenter hordeacea farina cum aqua mulsa foueri debent.

DE LACTE COAGVLATO gelatoq;. Cap. LVII.

LAc coagulatum uniuersam multamq; strangulationem parit, eò quod in grumos coit gelaturq;. Auxiliatur huic malo, antidoti modo coagulum, si cum aceto frequenter bibere compellas eum, qui lac hausit. item conferunt nepitæ folia arida, aut succus ipsius similiter, aut silphii radix liquorue cum posca: idem præstat thymus cum uino, & cinis lixiua. salsum uero nihil offerri debet, nam hinc lac magis coit ac in caseum transit. nec uomitus in hoc malo conducit, nam in grumos concretum, dum ad stomachum assurgit, strangulat.

DE MELLE QVOD IN Heraclia nascitur. Cap. LVIII

MEl quod in Heraclia Ponti prouenit, aut esum, aut bibitum, eadem pericula, quæ aconitum, infert. quare & eadem utriq; conueniunt remedia. Facillime autem curantur qui id hauserunt, continuo hydromelitis potu, cui rutæ folia sint admista.

DE GYPSO. Cap. LIX.

GYpsum potum strangulatum parit, in lapidem coalescens: unde transferre oportet huc præsidia quæ aduersus fungos conueniunt. datur etiam in hoc malo maluæ decoctum loco olei. pingue siquidem quum sit, & lubricas uomitiones procreet, corpora deradi non sinit, quod lapidescens gypsus facit. Porrò conducit & oleum in mulsa, & ficorum decoctum, lixiuiaq; ficulnea, aut è sarmentorum cinere facta cum uino copiosiore: item origanum, aut thymus cum lixiuia acetove. Clyster ex passo & maluæ decocto in anum dabitur.

DE CERVSSA. Cap. LX.

CErussa propter colorem facile deprehenditur, quoniam sponte sumpta palatum & linguam, dentiumque commissuras albefacit: præterea singultum, tussim, linguæ siccitatem, extremorum perfrictionem, cum mentis abalienatione, & pigro corporis motu, inducit. His prodest aquam mulsam, aut ficorum, aut maluæ decoctum propinare. item lac calidum, uel sesamum cum uino tritum, aut lixiuium è uitium sarmentis: aut oleum amaracinum, siue irinum, uel persicorum ossa cum ordei decocto: uel lachryma thuris uel prunorum gummi, aut ulmi humor qui in folliculis ipsius seruatur, cum aqua tepida. Iam uomitus continue cietur. Proficiet etiam succus thapsiæ, uel liquoris scammoniæ terni oboli cum aqua mulsa poti.

DE CALCE, SANDARACHA & AURIPIGMENTO. Cap. LXI.

CAlx, sandaracha & auripigmentum pota, uentris & intestinorum cruciatus cum uehementi rosione faciunt. quare omnia quæ temperare & soluere ea possint, adhiberi debent, item quæ uomitio-

nes facileis & aluum lubricam efficiant, qualis eſt hibiſci & maluæ ſuccus, decoctumq; lini ſeminis aut tragi, aut oryza: lac præterea copioſum, aqua mulſa, iura pinguia, boniq; ſucci.

DE ARGENTI SPVMA. Cap. LXII.

SPuma argenti pota, quam Græci lithargyron dicunt, grauitatem ſtomachi, uentris & inteſtinorũ, cum torminibus ualidis infert: nonnunquam & inteſtina pondere uulnerat, diſrumpitque, urinam impedit: corpus eorum qui eam biberunt, intumeſcit & coloris plumbei fiunt: & deformitas circa faciem deprehenditur. Adiuuantur, ſecundum uomitiones, agreſtis orminii ſemine cum uino: myrrhæ denariis octo, abſinthii, hyſſopi aut apii ſemine: aut pipere, aut liguſtri flore cum uino: palumbium fimo arido cum nardo & uino.

DE PLVMBO. Cap. LXIII.

PLumbi ſcobs aut lotura pota, ſimilia inuehit argenti ſpumæ pericula: eademque requirit præſidia.

DE ARGENTO VIVO. Cap. LXIIII.

ET argentum uiuum potum, eadem cum ſpuma argenti infert, atque eiſdem remediis qui id aſſumpſerunt, adiuuantur. ad hæc prodeſſe ipſis uidetur lac copioſe datum. cæterum & hi uomitionibus ſolicitabuntur.

DE VERATRO ALBO, thapſia, elaterio, agarico nigro, ruta ſylueſtri, nigella, & pappis. Cap. LXV.

HAbenda cura eſt & eorum, quæ iuuandi gratia exhibentur, ſæpe uero non minora aliis pericula adferunt, cuiuſmodi ſunt ſuperius comme-

morata, nempe ueratrum album, thapsia, elaterium, agaricum nigrum. hæc enim strangulatus excitant, aut magis quàm opus est, purgant: in quibus strangulationes, ut in fungis & similibus comprehensum est, curabuntur: nimias purgationes, iis quæ excretiones cohibent, sistimus. Iam uero quæ paululum nocere uidentur, interim tamen pericula inferunt, negligi non debent, cuius generis est syluestris ruta, nigella, recentes pappi, qui flores sunt spinæ, quæ cactos dicitur: in quibus solus uomitus adhibitus laborantes sanitati restituit.

DE FAMILIARIBVS AC domesticis, nempe uino & aqua frigida. Cap. LXVI.

Aqua frigida uniuersim pota, uinumque meracius copiosum, dulce, præsertim à balneo, aut cursu ualidisque exercitiis, strangulatus & dolores concitat, in quibus sanguinis dimissio protinus adhibita & inanitio, imminens periculum dissoluit.

Libri Quinti Finis,

PAVLI ÆGINETÆ LIBER SEXTVS,

Ioanne Guinterio Andernaco medico interprete.

PROOEMIVM CHIRVRGICÆ. Cap. I.

QVONIAM CHIRVRGICA in partes duas diducta est, ut una sit quæ carnis uitia tractet: altera, quæ ossium, tam in fracturis quàm luxationibus speculetur: ab ea quæ carni seruit in præsentia exordiemur, consueto & hic usi compendio. Rursus igitur à superioribus auspicantes, quomodo caput, præsertimque eius uertex uratur, exponemus.

QVOMODO CAPVT ADVRATUR in lippientibus, ægre spirantibus & elephanticis. Cap. II.

CVm humor oculis influit superne & difficilis urget spiratio quæ humiditatis excrementitiæ copia è capite inferius in thoracē transmissa, & particulas indidem consortio suo infestante contrahitur, caput per medium hoc modo urunt: Vertex ad cutem prius tondetur, cutis adusq; os ferramentis mucronatis aduritur: quod, ubi crusta deciderit, raditur. Nonnulli uero ubi idipsum os adusserint, faciunt ut squama inde recedat exigua, quo facile humores illinc perspiratu dissipentur euacuenturq;, seruato diu ulcere, deinde sic ipsū ad cicatricem perducunt. At in elephantiasi curanda, qnq; nōnulli crustas in capite excitant, unam in priori parte supra sinciput, alteram hac inferiorem, paulo superius q̃ frons habetur, ubi fere pili desinunt: ac aliam in occipitio, quod Græci opisthocranion uocant, reliquas duas iuxta ossa à squamis dicta lepidoide, q̃ superius aures

conglutinant:unam ex his,parte dextra:alteram, ſiniſtra atque ita pluribus ſquamis detractis,& copiam & craſſitiem humorem euaporatu ex alto capitis deriuantes, lumina offendi prohibent. Iam lieni quoque aliud ferramentum adigunt,ut primo melancholici recremẽti opifici per cruſtam in cute excitatam medeantur.

CVM HVMOR CAPITIS CVtem inflat,eaq́; intumeſcit & prementi digito cedit, hydrocephalon dicitur. Cap. III.

SI humor natura aqueus capitis cutem ſubit, uitium proprie hydrocephalon appellatur: accidit autem pueris,quamprimum in lucem eduntur,capite à nutricibus parum dextre preſſo,aut ex cauſa latente,aut ex cauſa latente, aut ex uaſis unius, pluriumve ruptura & ſanguine, qui emanat in alienam mutato ſubſtantiam, aut materia ob meatum raritatem reſudante, ac inter cutem & membranam quæ caluariam integit, pericraniõ Græci uocant,erumpente:uel enim inter hanc,& cutem humor conſiſtit,uel inter pericranion & os, uel inter os & cerebri membranas.Cum itaque cuti & membranæ caluariam integenti,humor interiacet, tumor ſequitur, tactu mollis,concolor,indolens,turgidus,puluino ſublimi,exigua capitis parte digitis prementibus ſubſidens facile cedit & rurſus aſſurgit. Quibus pericranion & os intercedit humor,reliqua ſanè reſpondent, ſed tumor durior multo eſt & lente cedit, ut qui etiam pluribus locis ſublabatur,dolorq́; magis urget. Si inter cerebri membranam & hos humor ſe receperit,tumor quidem erit, ſed qui prementi non cedat, neque tactu ſit mollis,tamen uiolenter preſſus cedat, ſiquidem os infantium recens adhuc compactum facile cedit,præſertim cum ſuturis rarefactis humor foras euaſerit:cognoſcitur ex facili inde quod in humoris conſtrictione, in altum cum ex aduerſo deducitur, recurrat. Dolor his acrior obuenit,caput totum in diuerſa agitur,frons ipſis foras

ſis foras

ſis foras producta eſt, oculis cernunt inconniuentibus, et crebrius illachrymant. His igitur ceu deſperatæ ſalutis non eſt manus adhibenda, etſi maxime nonnulli chirurgicorum terebra perforatum os exemerint, ut in capitis fracturis dicetur. At ſi intra cutem & membranulã quæ ſub cute caluariam cingit, humor ſit collectus, tumore quidem exiguo ſubſtante, una linea per medium tranſuerſa caput incidendum: ſi membranulæ caluariam inuoluenti & osſi culluuies interueniat magisq́; caput inturgeſcat, duabus utemur lineis per medium ſe mutuo ſecantibus: ſi magis adhuc ſit turgidum etiam, tribus, ad ſimilitudinem H literæ. Vbi manu humorem exemeris, inſertis linamentis commode partem deligabimus, & uſq; ad tertium diem œnelæo perfundemus, inde ſolutam medicamento in linteolum illito perſanabimus. Quòd ſi longiore ſpatio os carnẽ non recipiat, leuiter ipſum rademus.

QVOMODO ARTERIÆ DIVIdantur, anteriotomia dicitur. Cap. IIII.

IN longis oculorum defluxionibus, tum uertiginoſo affectu, arterias poſt aures incidere conſueuimus. Radenda igitur poſterior capitis pars, & digitis notanda eſt. Nam arteriæ ſitus ex loci pulſu facile deprehenditur, deinde ipſam linea ſcriptorio prius attramento ducta, duos digitos lõga, uſque ad os diuidere oportet. Quòd ſi in conſpectum ita non uenit, incidendum circiter trium digitorum interuallum, atque tunc manus iniicienda, ſic ut arteriæ tranſuerſim diſſecentur, quouſque & pulſatilis ſanguinis fluor apparuerit, & inſtrumentum os propius accedat. Vbi ſat fluxerit ſanguinis membranula, quæ caluariam ſub cute ambit, diuiſa, ne ex tenſione inflammationem contrahat, raſoq́; oſſe obturamentum ex panniculo uulneribus debet inſinuari. & medicamento quod linteolis illinitur adhiberi, quòd ſi remaneat etiam hoc os lene, ſimiliter huius raſura utemur.

QVOMODO LATENTIA CApitis uasa diuidantur, quæ angiologia dicitur, eorumq́; adustio sit administranda. Cap. V.

IN quibus alteram capitis partẽ dolor exercet, & calidus acrisq́; pituitę cursus, aut longus, aut acutus infestat, ut ẽt tẽporũ musculi incalescãt, ac laxo tumore attollantur, omnes in his medici uasorum in capite latentium diuisionem probarunt. Derasis igitur primũ in temporibus pilis, digitis uasa notabimus, sic ut fomẽta præcesserint, aut collum constrictum sit: ubi iam uasa oculis sese obiecerint, atramento notabuntur, & cutis ex lateribus tum sinistræ manus nostræ digitis, tum ministri leuabitur, ipsumq́; uas per summa, linea incidemus, deinde ubi totum penetrauerimus hamulis eleuatum et instrumento quo membranæ detrahuntur, deuudatum suspendemus undiquaq; liberum: & si tenue fuerit per hamulum retusum, elato circunductoq́; membranam detrahemus, ita ut partem quoque ipsius apprehendamus. At si magnum est duplex acu funiculus subiicietur, aut linũ crudũ, aut aliud quoddã ualidum, ac q̃ primum uas in rectum scalpello diuisum, sanguinis quãtũ satis est fuderit, in utroq; extremo quod denudatũ est, lino ligabimus, quod intercedit excisum, aut protinus aut cũ soluetur auferre cõuenit. Nõnulli ẽt candentibus ferramẽtis citra sectionẽ uasa adurunt plagis satis altis. ubi iam ferro negotiũ absolutũ est linamẽtis carptis siccis uulnere oppleto, spleniũ quoq; super accõmodatũ deligabimus. postq̃ solutum fuerit, medicamenta arida, quæq́; carnem generant, tum cicatrici induceudæ apta, ad curationem absoluendam inducemus, nimirum ubi uincula deligaturæ computruerint exciderintq́;.

QVOMODO FRONS INCIDAtur, hypospathismum uocant. Cap. VI.

INstrumenti species nomen administrationi dedit: utimur autem hypospathismo, in quibus fluor mul-

tus & calidus in oculos defertur, facieſq; rubeſcit, & in fronte ſenſus quidam & diſcurſus ueluti uermium, aut formicarum oboritur. Deraſis itaq; in fronte pilis iubebimus, ut inferior gena moueatur, cauenteſq; muſculorum ad tempora motionem, tres lineas rectas pari ſpatio diſtantes in fronte incidemus, longas quidem ſingulas duos digitos, altas aduſq; os, trium digitorum interuallo inuicem diſcretas. ſecundum ſectionem, ſpatham ſubiicientes à linea quæ in ſiniſteriore tempore ad mediam tendit incipiemus, totum quod interiacet excoriãtes, cum membrana quæ caluariam incingit, deinde rurſus ſpatulam à media ad reliquam dimittemus. Deinde ſcalpri quod ſcolopomachærion dicitur, aciem in primam coniicientes lineam, ut acutum ipſius latus externæ cutis carni accommodetur, retuſum uero, oſſi. propellemus ipſum aduſque mediam lineam, omnia à capite ad oculos deſcendentia, uaſa præcidentes, non autẽ uſq; ad cutis ſuperficiem: rurſus à media ad poſtremã ipſum deducemus, ſimiliter uaſa amputantes. Vbi mediocriter ſanguis effluxerit, extuſis grumis, tria linamenta tortilia ſingulis inciſuris inſeremus, panniculumq; implicitum aqua madentem ſuperiniectum deligabimus. Poſtridie œnelæo non ſolum ulceribus reſperſis, ſed etiam temporum muſculis auribuſq; propter inflammationem, tertio die cum ſolueris, ſuperfuſione diu utẽdum, & baſilico roſaceo ſoluto, linamentis inſertis curationem quæ reſtat, abſoluemus.

QVID AGENDVM IN SINCIPITE ſecando, periſcythiſmum appellant Græci. Cap. VII.

IN quibus multa, & in alto uaſa fluorem copioſum oculis tranſmittunt, tribus lineis tranſuerſis coronæ modo ſinciput ſecatur, quæ ratio periſcythiſmus, Græce uocatur. Hoc morbo laborantium

comites notæ ſunt tales: Primum oculi alimentum nõ ſentiunt, exigui, & ad uiſum impotentes, ſunt anguli ero ſi, palpebræ exulceratæ, & pili ipſorum deflui, lachrymę tenues admodum & acres cum calore deferuntur. Dolor in alto capitis acutus, & uehemens urget, ſternutamẽtum continuum. Itaq; deraſo capite tranſuerſam lineam ſine muſculorum in temporibus, motus offenſa, ut dictum eſt, incidemus, quæ à ſiniſteriore temporum parte incipiens in alteram deſinat, habeatq; terminos, ubi motus nullus eſt, paulo ſuperius q̃ frons habetur, ducta: ſic ut ſutura capitis à rotunditate dicta στεφανιαῖα, uitetur. Leonides per mediam frontem lineam deducit. Cæterum oſſe detecto, obturaminibus, aut linamentis pluribus inuicem ipſum ſeparabimus, oras lineæ uinciemus, œnelæo etiam ut prius dictum eſt, aſperſas. A ſolutione cum inflãmatio iam declinauerit, os radetur, quoad caro ſuppullulare incipiat, rationemq; carnis producendæ accommodabimus medicamentis aridis in id efficacibus utentes, quale eſt, quod recipit farinæ triticeæ partes duas, colophoniæ reſinæ partem unam. Item quale eſt Cephalicum appellatum. Item quod ex pumice ad carnem creandam conficitur. Nam cicatrice craſſiuſcula cute denſata, & occluſa, uaſorum ora priorem pituitæ impetum in oculos deferri prohibent.

DE SVPERIORIS PALPEbræ ſutura aliisq; modis. Ca. VIII.

CVm ſub ordine naturali pilorũ palpebræ, alius ordo ſuccreſcit, uitium Græce diſtichiaſis appellatur, ex humoris cuiuſdam in eam partem impetu contractum, cum is copioſus, ſed roſionis expers & acrimoniæ fuerit. Nã acrior, aut ſalſus magis, aut alio quodãmodo rodens, ſpatio tẽporis ẽt naturales palpebræ pilos corrũpit. Interim igitur in hoc affectu, ſutura utimur: interim in ea diſpoſitione, qua pilorum ſubnaſcentium duplex triplexq; acies, uel in ſuperiore, uel in inferiore palpebra prouenit, hoc eſt cum cilium intro

ſpectat pilorum acie ſimul cum eo inuerſa, phalangoſis uocatur interdū ēt in palpebris relaxatis, quando naturales pili bulbum compungunt. Aeger itaq; in ſedili collocabitur, uel aduerſus, uel à latere, ſuperiorq́; palpebra inuertetur: ſi quidē lōgos habeat pilos, illos ipſos indice & magno ſiniſtræ manus digito apprehēdemus: ſin admodū breueis, acus filum ducens per medium cilium & exteriorem partem tranſmittetur, deinde ꝑ filum ſiniſtra manu ſublata palpebra, dextra, mucrone ſcalpelli, poſt filum eadem in ſinum coacta inuertetur, & ſubtus linea interius q̄ pili pungentes habeantur per cilium ducetur, à maiori angulo uſq; ad minorem pertinens. filo autem poſt interiorem ſectionis lineam ſubiecto, pollice manus ſiniſtræ exiguum quoddā linamentū implicitum obiicientes, ſupcilium attollemus, aliaq; parua linamenta implicita ſummis angulis imponentes famulo poſterius ſtanti iubebimus, ut palpebras ꝑ ea attollat, atque tunc lineā ueru modo rectā, obeliæam Græci uocant, primū ſcalpello fibulis aptato incidemus paulo ſuperius q̄ naturales pili exiſtant, ab angulo ad angulum tendentē, altā ut ſola poſsit cutis diuidi: poſt eā, lunatā adhibebimus, incipientes q̄dē unde & ueru ſimilis linea inceperit, in tantā uero ſublimitatē tendentes, ut totā cutē quæ ſupflua eſt circūſcribamus, deſinentesq́; ſimiliter ubi & illa iā cōmemorata linea. Poſtea cū cutis duabus lineis circumſcripta myrti ſimilitudinē repræſentet, angulo q ad dextram noſtrā ſpectet hamulo transfixo totā hanc cuticulam excoriabimus, deinde ubicibus ſpongia ter quaterve ablutis, oras uulneris contrahemus à media auſpicantes, acum uero per ipſam interiorem ſectionē tranſmittentes: porrò filum ex lana eſto. Cæterū quod eius ſuperfluum eſt amputabimus non prope fibulas, ſed ut circiter trium digitorum longitudo otioſa pēdeat, eamq́; per frontē exporrectam, cum emplaſtro quodam conglutinante applicabimus, palpebræ autem pilos à fibulis mucrone acus liberabimus. Hic igitur

agendi modus & communis & ſecurus eſt. Nonnulli excoriationem fugiunt, eoq́; poſt ductam ſubtus lineā, ſpecillo palpebris continendis accommodo, hoc eſt, ad palpebræ circunductum figurato, id quod ſupereſt cutis, eleuatum ſcalpro amputant, ac fibulas, ut comprehenſum eſt iniiciunt. At ſi in parte aliqua ſolum palpebræ ex pilis oriatur punctura, illi etiā ſoli manum adhibere conuenit, deinde linamenta implicita poſca, madida imponemus deligabimusq́;, imbuentes ipſam partē poſca aquatica uſque ad tertium diem quo ligaturam ſoluemus, ac ſuperflua fili parte abſciſa oblinemus palpebras, uel croco, uel glaucio, uel aliquo collyrio, quod inflammationem arceat, exempli gratia, crocode & ex roſis compoſito aliquo. At ſi inflammationem fibulæ intulerint, etiam emplaſtrum aliquod tenue ipſis ſuper accommodabimus, & ueluti lacte infuſo oculum leniemus, rarefactas autem ſuturas amputādo abſtrahemus. Notus mihi quidam eſt qui palpebra, ut dictum, excoriata, fibulis non uteretur, ſed medicamento cicatricem inducente curationem abſolueret. Nam uulnere ad cicatricem ueniente, palpebram particulatim attollens pilos extra inclinationem coegit. Quemadmodum igitur alius quiſpiam ne excorians quidem palpebram neque externis duabus utens diuiſionibus, ſed interiore ſolum adhibita, palpebræ rugas digitis uel hamo attollebat, item duabus arundinulis aut hapſulis quibuſdam palpebræ longitudinem æquantibus, latitudinem anguſti ſcalpelli, quod uenis ſecandis adhibetur, ſuperfluam totam cutem mediam prehenſam conſtringebat, utriuſque ipſius terminos deuinciens. Atque hac ratione, tota poſterior cutis alimentum non ſentiens, eoq́; emoriens, intra decimum aut plurimum quintumdecimum diem cum arundinulis aut hapſulis excidebat, ita ut ne cicatrix fere aliqua appareret.

QVOMODO PALPEBRÆ MEDICAMENTO URANTUR, Cap. IX.

VStionem palpebrarum ex urente medicamento factam, omnes, ut uno uerbo dicam, ueteres dãnauerunt, tum propter medicamenti acrimoniã oculis insidiantem, tum quòd ex immodica ustione affectus nascitur, quem Græci lagophthalmum appellãt, in quo hiantibus palpebris qualicunque de causa lumen offenditur. Quoniam uero multi à pilis semper punctionem experiuntes, ne uocabulum quidem suturæ frequenter audire sustinentes, detinent plerunque nos etiã inuitos, tanquam aliis destituti præsidiis ustionem per medicamentum adhibemus. Compositio uero medicamenti hæc recipit, calcis uiuæ partes duas, saponis gallici uel communis totidem (quidam etiam aphronitri partes quatuor) leuigatas cinere lixiuo, aut saponario, aut alio, è ficu, aut quercu, aut urina pueri impuberis excipientes mucrone scalpelli palpebræ iniiciemus, tantum in myrtacei folii figuram adurentes, quãtum etiam in descriptione comprehenderimus. ubi iam primo medicamenti impositu cutis fuerit adusta, eo spongia ablato rursus aliud iniiciemus, tam diu id cuti inhærere sinẽtes quousque nigrescat. Sin id non assecuti fuerimus, etiam tertio inducetur. Postquam uero cutis nigruerit, & reliquum iam crusta oborta medicamentum ablueris, & balneis, & superfusionibus, quousque crusta deciderit utemur. Inde rasilibus linamentis & collyriis teneris, cicatricem moliemur.

SI OCVLVS CVTE NON CONtegatur, lagophthalmum dicitur. Cap. X.

LAgophthalmon uocant cum superior palpebra sursum retracta est. Accidit autem hoc uitii, aut naturaliter, aut ex cicatrice uulneris eiusq; uel sua spõte facti, uel ex sutura, uel ustione, ut nuper dicebamus, parũ dextre administrata: in qua etiã solum mediocris emendatio fieri potest si palpebra crassitiem notãdam habeat, non enim cõuenit ipsa cicatrice diuisa, & oris per linamentum diductis, etiam deligatura prorsus usque ad

absolutam curationem uti, ita ut non nimium sicca, sed relaxantia magis unguina adhibeantur. quale est fœnu græci succus superfusus & basilicum tetrapharmacum quod linteolis illinatur resolutum.

DE INFERIORIS PALPEBRÆ sutura & ustione per medicamenta. Cap. XI.

QVot pilorum affectibus superior palpebra opportuna est, tot etiam inferior. Etenim ultra naturæ suæ modum excrescens, inuertitur & phalangosim, & distichiam, hoc est, sub ordine naturali pilorum alium ordinem succrescentem sustinet. Eodem igitur modo quo in superioris palpebræ sutura, utendũ est, ordine inuerso primum lunata incidi linea debet, ut sanguinis fluor impediatur, deinde ueru instar recta. Subtus uitanda est sectio, quoniam palpebra inferior pondere suo genuino prompte inuertitur. Cæterum reliqua curatio in alterius palpebræ sutura tractata, hic quoque conueniet, præter quòd filorum excessus fronti nõ sint agglutinandi. At si in hac etiam affectione manum extimescens, ustionem potius è medicamento deligas, hãc quoq; iam traditam habes.

DE ECTROPIO. Cap. XII.

QVemadmodum superiori palpebrę uitium uocatum lagophthalmon, ita inferiori ectropion oboritur: uerũ id intercedit discriminis, quod hoc non è natura prouenit, sed nonnunquam ex relaxatione, quam medicamenta in id efficacia, inflammatione præcedente concitarint, nonnunquam ex sutura, aut inartificiosa ustione palpebra inuertitur. Acu igitur duo lina trahente carunculam transsuemus, à sinisteriore angulo ad dextrum deducta. Deinde lino utrisque ipsius extremis admoto, carunculam per acum attollemus, atq; ipsam scalpello excindemus, auferẽtes simul cum ea & acum. Atque si figuram palpebra receperit, & æqualiter sit conuersa, satis manu profectũ est.

Sin autem poſtea quàm caro fuerit ablata, adhuc inuertatur, auerſum ſcalpellum quam partem Græci cyathiſcum nominant, iuxta mucronem, palpebræ ſectæ ſubiiciemus, ac in externa illius parte duas inciſas lineas, à duobus factæ ſectionis angulis, auſpicantes, in faſtigium mucronatum ducemus, eaſq; in figuram Λ literæ Græcorum ſimilem cogentes, carunculam amputabimus, ut acumen ipſius infra ſpectet oculum, latitudo ſupra, cilium appellatum reſpiciat. Secundum hoc diductas oras acu ex lana filum ducente committemus, duabus fibulis contenti. Quod ſi uero ſuturæ, aut uſtioni fertur acceptum ectropion, etiam ſub inferioribus palpebræ pilis per ipſam primam cicatricem lineam ſimplicem incidemus, labriſq; diductis linamenta inſeremus, ac aliis præſidiis, quæ in lagophthalmis comprehenſa ſunt, utemur, præterquam fomentis, uſque dum ſutura fuerit cōglutinata.

QVOMODO PILI PALPEBRAM irritantes euelantur, & uſtio per ferrum adhibeatur. Cap. XIII.

IN quibus haud multi palpebræ pili habentur, qui oculum irritent, ſed circiter unus, aut duo, aut plurimum tres, inuicem propinqui, euulſionem quam anabrochiſmum uocant, probamus. eaq; fit hunc in modum: Per acus tenuiſſimæ auriculam capillus muliebris aut ſimpliciſſimum byſſinum linum tranſmittitur, duobus ſimul extremis commiſſis, ut quod inſeritur duplicē habeat anſulam, itē alterū huiuſmodi filum, aut capillus anſulæ inſinuatur: traductaq; acu per cilium ubi pili enati apparent, pilum, piloſve per amentum anſulæ inſertos detrahemus. Et ſi quidem palpebræ pilus prehēſus eſt, anſulam attrahimus. Sin uero unus, aut plures exciderint per initium iniectum, ruſus anſulam deorſum trahemus, iterumq; pilo, ſeu pilis in eam poſitis, attrahemus. At ſi unus duntaxat pilus gracilis oculum pungat, etiam alterum ex naturalibus palpebræ pilis ſimul euel-

lemus inunctum prius gummi, aut alio quodam glutinante, deligabimusq́; donec pilus coaleſcat. Nonnulli autem uſtionem præponũt euulſioni: palpebram inuertunt, extractoq́; uulſella pilo pungente ſiue uno, ſiue duobus, uel etiam tribus, candẽs aut ſpecillum, aut eiuſmodi aliquod tenue inſtrumentum loco adigunt, unde pilus, pilive ſint euulſi. Sic enim cute dẽſata, nullus pilus enaſcitur.

DE HYDATIDE. Cap. XIIII.

Hydatis pinguis quædam eſt ſubſtantia, palpebre cuti naturaliter ſubſtrata. In aliquibus autem, & præſertim pueris ceu natura humidioribus augeſcens malorum ſuperuenientium cauſa redditur, dum oculum pondere ſuo grauat, eoq́; fluxionem excitat. palpebræ igitur in hoc uitio detentæ infra ſupercilia aquam inter cutem repræſentant, nec ut par' eſt ſurſum poſſunt attolli. Si uero digitis ipſas deprimamus, inde digitos ſeparemus, quod medium intercedit, inflatur. Horis autem antelucanis potisſimum defluxione tentãtur, neque contra ſolis ſplendores cernere ſuſtinent, ſed illachrymant, continuisq́; lippitudinibus infeſtantur. figurato igitur commode ægroto digitis duobus, indice & medio paululum diſtantibus palpebram conſtringemus, collectionem quandam hydatidis ad medium digitis interpoſitum molientes. Miniſtro autem poſterius ſtanti caputq́; ægrotantis firmiter continenti iubebimus per medium ſupercilii palpebram modice attollat. Nos ſumpto in manus ſcalpello, ipſam per medium linea tranſuerſa diuidemus, non maiore quàm in ſanguinis per uenas detractione fieri ſolet, alta uero ut totam cutem diuidat, uel etiam hydatidem ipſam attingat, ſed cura omnino debet adhiberi plerique ſiquidem altius demiſſo ſcalpello, uel membranam quæ à cornus ſimilitudine Ceratoides dicitur, uiolarunt, uel certe palpebræ muſculos conuulnerarunt. Atque ſiquidem protinus hydatis in conſpectum uenerit, ipſam extrahemus:

ſin minus, iterum diuiſionem leniter moliemur. Vnde ſi apparuerit digitis cum linteolo molli apprehēſam huc illuc nonnunq̃ etiam circumactam mouendo extrahemus. ubi ablata fuerit implicitum panniculum poſca madentem impoſitumq; deligabimus. Sunt autem q& leuigatum ſalem ſcalpelli capitulo diuiſionibus inſerāt, ut ſi ex hydatide quippiam fuerit relictum, ipſam conſumat: poſtquam ſoluerimus ſi deſit inflammatio collyriis quæ illini posſint, aut lycio, aut glaucio, aut croceo curationem expediemus. Sin inflammatio urgeat, cataplaſmatis ad eam inſcriptis, aliiſq; præſidiis medebimur.

DE PALPEBRIS COMMISSIS. Cap. XV.

INterim ſuperior palpebra cum inferiori cilio coaleſcit, interim cum membrana adnata, interim etiam cum ea quæ ob cornus ſimilitudinem Græce ceratoides appellatur, ac morbus oculum difficilem efficit. Conuenit igitur uel ſpecillo, lato palpebræ ſpatio ſubiecto, uel ea per hamulum eleuata commiſſuram diſſoluere, cura adhibita ne cornea membrana uulneretur, atque inde procidentiæ occaſio fiat. Vbi inciderimus, ſucco in oculum infuſo linamentis palpebras diducemus, ne rurſus commiſſura fiat, lanaq; ouo madente impoſita poſt tertium diem extenuantibus & quæ cicatricem inducunt collyriis utemur.

DE CHALAZIIS. Cap. XVI.

CHalazium otioſi humoris in palpebra colluies eſt: quæ ſi ab exteriore parte palpebræ coaceruetur, ſcalpello extrinſecus trāſuerſa linea incidi debet: deinde ſpecillo, uel aliquo huiuſmodi inſtrumento chalazion auferemus. Quod ſi magna eſt diuiſio, aut dehiſcit, fibulis oras committemus, ac emplaſtro utemur. Si exigua eſt, omiſſis fibulis, curationem abſoluemus. Si ab interiori parte fuerit, ut per cartilaginem ipſa pelluceat, inuerſa palpebra & tranſuerſim

intus diuisa chalazion tolletur: quo facto, muriam uulneri infundemus.

DE VERRVCIS ET ENCANTHIDE. Cap. XVII.

Palpebrarum uerrucis, & in maiori angulo encanthidibus appellatis uulsella prehensis, scalpelloque amputatis, chalcitidem leuigatum imponemus.

DE VNGVE OCVLORVM, quod pterygion à Græcis uocatur. Cap. XVIII.

Pterygion neruosa membrana est, quæ ab oculi angulo maiore initium capiens per minorem ad exteriora progreditur, officitq; oculo, motum ipsius, & bulbi contractione impediens, & quod progrediens totam pupillam contegat. Cum igitur facilius curationem recipiant, quæ tenuia sunt, & albicant, hunc in modum admouenda manus est. Diductis palpebris, unguem hamulo mucrone intus recuruato exceptum attollimus. Acum uero, pilum equinum, aut linum ualidũ ducẽtem, ac paululum inflexam per summa ad unguis dimidium traiicimus. Et lino quidem unguem deligatum sublimem eleuamus, pilo autem partem pupillæ ꝓximam perradentes, usque ad terminum excoriamus. Reliquam partem maiori angulo uicinam scalpello suturis dicato ex basi abscindimus, ita ut anguli carunculam relinquamus, ne ea ablata, humor postea semper descendat, rhyada Græci uocant. Aliqui lino unguem eleuatum, ut diximus, scalpello in id accommodato, totum illum excoriant, cauentes ne à cornu dictam Cerato idem tunicam attingaut. Post manus administrationem momento salis in leuorem detriti loco iniecto lanam ouo imbutam illigabimus. Ab huius solutione, muriam ipsis liberaliter instillabimus. Si inflãmatio subsecuta fuerit ad eam inscriptis auxiliis succurremus.

DE STAPHYLOMATE. Cap. XIX.

Staphyloma eſt membranæ corneæ cum ea quæ ab acino ῥαγοειδὴς appellatur, infirmatæ, aut uitio defluxionis, aut exulcerationis incuruatio. Admouemus autem huic uitio manum, non ut uiſum abolitum reſtituamus, uerum ut moderatum ęgrotanti decorem conciliemus. Itaque acu ab inferiore parte ſurſum per baſim ſtaphylomatis traiecta, deinde alteram acum duplex linum ducentem ab angulo qui ad manum ſpectat, ad alterum per baſim ſtaphylomatis tranſmittere oportet, manenteque prima acu, lini plexu amputato, ſtaphylomatis aliam partem ſurſum, aliam deorſum filis deuincere: atque tunc acu detracta lanam oui liquore imbutam imponere. Poſt ſolutionem blandis infuſionibus oculum lenire, donec fila ſimul cum ſtaphylomate decidant.

DE OCVLIS PVRVLENTIS, qui hypopyi dicuntur. Cap. XX.

De oculis purulentis Galeni uerba apponere abũde eſt, quæ in eum modum habent: Noſtra ætate medicus quidam ocularius cognomento Iuſtus, etiam concusſione capitis pleroſq; hypopyos perſanauit. collocans enim eos in ſella rectos, ac capita ipſorum utrinque à lateribus comprehendens, mox quatiebat adeo, ut pus ipſis deſcendere palàm uideremus. manſit autem horum puris colluuies infra propter grauitatem ſubſtantiæ, tametſi hypochymatis nequaquam manentibus niſi admodum quis diligenter ea impingi cogeret. Ac progreſſus iterum idem Galenus, inquit: Frequenter autem multum ſimul puris uacuauimns tunica ea diuiſa, quæ cornus ſpeciem refert, paulo ſupra locum quo uniuerſæ inter ſe tunicæ committuutur. nominant autem locum Græci nunc irim, nunc ſtephanen hoc eſt, coronam. Hoc quidem Galenus in commentario de morbis curandis prodidit. Cæterum poſt puris euacuationem, ulcus ex mulſa factis, aut apomelite infuſionibus repurgantes, deinceps reliquam purgatio-

nem accommodabimus.

DE SVFFVSIS. Cap. XXI.

SVffusio, pigri humoris in cornea membrana iuxta pupillam concretio est, quæ uisum impedit, aut certe ne clare oculus cernat, efficit. Accidit potissimum ex perfrictione ac imbecillitate spiritus uisorii, eoq; senes magis & longo morbo confectos inuadit. fit etiam ex uomitu uiolentius concitato & ex ictu, aliisq; pluribus de causis. Verum de iis suffusionibus, quæ nondū radices egerunt, nullam manus administrationem requirentibus, tertio libro comprehensum est. In hoc autem eas, quæ iam confirmatæ sunt & ex toto concreuerunt, notis suis describemus. Omnes igitur suffusione laborātes lucem uident, aut multam, aut paucam, eoq; discrimine suffusiones ab hebetudine & glaucomate separamus, tum eo quod hebetudinem & glaucoma experti lucem omnino nullam cernunt. Rursus igitur Galenus docebit te suffusionum & concretionem & differentiā, item quomodo his manu mederi conueniet. Oculus suffusione tentatus concluditur, & palpebra magno digito ad oculum premitur, eiq; adducitur, simulque hac illac exprimitur, deinde oculo aperto & mente ei adhibita suffusione conspicimus. In iis enim quibus humor nondum coaluit, fusio quædam ex digiti impressione oboritur ac primum latior apparet, rursus in suam & figuram & magnitudinem recurrit. At in confirmatis suffusionibus nulla immutatio nec latitudinis nec figuræ ex impressura obuenit. Quoniam uero commune hoc est indicium & eorum in quibus modice, & illorum in quibus supra modum humor concreuit, colore ipsos discernemus. Nam si ferri aut marinæ aquæ aut plumbi colorem suffusio habeat, moderate coaluit, & ad eductionem idonea redditur: si uero gypso & grandini similis color suffusionis est, supra q̄ par est cōcreuit: Sed quia hæc à Galeno didicimus, collocato ægrotante aduerso lumine citra solem, oculum sanum accurate deli-

gabimus,& diductis alterius palpebris recedemus ab iride appellata ad minorem angulum,quantum ſcalpelli muro ſpatii continet,atque tum punctorii ſtili mucrone locum deſignabls quem puncturus os: in ſiniſtro q-dem oculo dextra manu functionem obiens:in dextro autem ſiniſtra. Atque inuerſa punctorii ſpecilli acie quæ ad extrsmum rotunda eſt,ualenter impingimus,& partem deſignatam uſque ad uacuum intus ſinum penetramus,idq; tam alte fiet,quàm pupilla ab iride nuncupata diſtat. Ex ſuperiori igitur parte uertici ſuffuſionis ſtimulum adigentes,(uidetur autem conſpicue ferrum,quod tunica cornea pelluceat)humoris colluuiem per ipſam in ſubiecta loca deriuabimus. Et ſi protinus educta fuerit,ſiſtemus quieſcentes paululum. ſin autem recurrerit, rurſus ipſam deducemus . Euacuata ſuffuſione,ſtilum tollemus,leniter circumuertẽdo. Poſt hoc oculo aqua elotopauxillum ſali cappadoci inſtillabimus, lanamq; oui luteo madeſcentem impoſitam deligabimus, ita ut ſanum quoque oculum comprehendamus,ne unà cõmoueatur. Cæterum collocantes ægrum in domuncula ſubterranea iubebimus prorſus ipſum conquieſcere, tenui uti uictu , aduſque ſeptimum diem illigatum niſi quid prohibeat. Poſt hunc ſolutis ligaminibus uiſum experiemur,oſtendentes ei res quaſdam uiſibiles,quod dum manu curamus,aut poſtea,fieri diſſuademus , qđ ex conniuenti admodum intuitu prompte rurſus ſuffuſio repleatur. Si inflammatio urgeat,etiam ante ſeptimũ deligatura ſoluta,aduerſus hanc pugnabimus.

DE ÆGILOPE. Cap. XXII.

AEgilops,tumens abſceſſus eſt inter maiorem angulum & nares proueniens. Vix curationẽ admittit:tum partium tenuitatis cauſa tum periculi ne oculus conſortii lege indoleſcat . Si igitur per ſumma ruptus fuerit abſceſſus , totum id quod eminet uſque ad os excidendum . Et ſi ad malum ſubluuies deciderit,totã ipſam explicabim᷑.os aũt cariẽ nõdũ ſentiẽs,

radémus. Quòd si iam carie uexatum est, ferro candenti aduremus, spongia frigida madente, oculo imposita. Sunt qui post carunculæ excisionem terebra usi, humorem, aut pus in nares deriuarint. Nos autem satis habuimus eousque solum ferramentis ad ægilopem accommodatis adurere, ut squama abscederet. Ab ustione omphacomelle, uel sidioto, reliquisque siccantibus præsidiis utemur. At si ægilops serpat ad angulum summaq; inuadat nequaquam, tunc scalpello, quo aut pterygia, aut uenas secamus media anguli parte ad abscessum resoluta, carnes ex alto educemus, item mediocriter desiccabimus. Vitri autem puluis tenuissimus ipsis inspersus, mirabiliter desiccat. Ad hæc aloe similiter cum manna. Reliquam uero ægilopum medicinam, tertio libro summis executi.

SI MEATVS AVDITORII non perforati sint. Cap. XXIII.

HIc affectus à prima natali die contrahitur, membrana quædam auditorium meatum obstruente, nunc per summa, nunc in alto. postea accidit facta exulceratione. siquidem caro supernascens ipsum occludit. Itaque si membrana auditum impediens alte inhærescit, difficilis erit curatio. Tentandum tamen est, tenui quodam instrumento ipsam incidere. si in summo fuerit, scalpro quod Græci scolopomachærion appellant, hanc diuisam, ubi usus exigat, etiam auferemus. At si caro supercreuerit, hanc unguium scalpello aut spathula acutiore tollemus: deinde tortile linamentum ex uiliore panniculo spatioso meatus simul aptatum aqua imbuemus: inuolutumq; chalcitide leuigata, aut huiusmodi quodam arido in meatum demittemus, ne rursus caro enascatur. Si inflammatio male habeat, protinus id auferemus. Si fundat sanguinem meatus, spongiam aqua frigida imbutam imponemus. aliisq; conuenientibus utemur remediis.

AD EA QVÆ IN MEATVM auditorium inciderunt extrahenda. Cap. XXIIII.

SOlet etiam in aurem incidere, non modo calculus, ſed etiam uitrum, faba, & ſiliquarum grana. uitrum itaq;, & calculus ſuam ſeruant magnitudinem: fabę aũt, & ſiliquarum grana, aliaq́; id genus naturali madore corporis inflata, maximos cruciatus mouent. Conuenit igitur uel ſpecillo, uel hamulo, uel uulſella hæc extrahere Aut uiolenta capitis conquaſſatione, aure ſuper circulum quendã impoſita. Iam uero acu arundinea hæc ſubinde extraximus, exugentes etiam aquam auribus illapſam ſimiliter, cera arundinis ambitum quo auri iniicitur, obſtruentes ne ſpiritui uſquam ſit exitu. Calculos & eius generis corpuſcula, eduximus ſpecillo lana inuoluto & in reſinam terebinthinam, aut aliud quoddam glutinans demiſſo, eoq́; in meatum auditorium coniecto leniter. Sin iſta nihil proficiunt, medicamento quod ſternutamentum prouocet naribus indito, os & fauces obturato. Si ne horum quidem ulli ceſſerit prius q̃ inflammatio, conuulſio, & omnino periculum fuerit ſubſecutum, ſcalpello ipſa auferemus: figurabitur itaq; ægrotus ut auris auerſa ſit ad baſim ipſius retro appellatam fibram, & lunata utemur diuiſione exigua, retuſaq́; ſpecilli parte corpuſculum quod inſidet, eximemus. Hoc ablato uulnus fibulis ſuemus, & medicaminibus ad cruenta inſcriptis utemur.

DE POLYPO. Cap. XXV.

POlypus tumor eſt præter naturã in naribus oboriens, ex marini polypodis ſimilitudine nomen ſortitus, tum quòd illius carnem repræſentet, tum quòd ſuo complexu quemadmodum ille, captantes ulciſcitur, nares ipſorum comprehendens, ita & uitium hoc laborantium nares obſtruit, id efficiens ut difficulter reſpirent, & ſermonem ægre exprimant. Duri igitur polypi, tactui renitentes, liuidi & maligni, ceu cancri na-

turam induentes,attingi non debent.Friabiles autẽ magis,laxos,ſtupidos,neq; maleficos ſcalpello curare tentabimus. Figurato homine in ſedili aduerſus ſolis radios,& nariũ meatu ſiniſtra manu explicato dilatatoq;, ſpatula ad id facta in myrtacei folii modum acuta orbiculatim polypum,aut carunculam dextra præcidemus, illic acie ferramenti impoſita,ubi naribus adhæreſcit:ſecundum hæc auerſa inſtrumenti parte quam cyathiſcũ appellari diximus,ſuccisam carunculã foras eximemus. Et ſi quidem purum naris meatum uiderimus effectũ, ad curationem deſcendemus.Sin reliquiæ aliquæ polypi ſuperfuerint,alterius cultelli raſorii acie relictum corpus cũ tenſione,agitatione & raſura ualenti auferemus. Malignos & peruicaces polypos candentibus ferramẽtis adurere conſilium eſt . inde remediis uſtioni dicatis uti. Poſtquam ferro ſatis effectum,ſpongiam exacte poſca,aut uino imbutam in nares effundimus.Et ſi humor per palatũ in fauces euaſerit,bene ſe habent munia ſcalpello obita:ſin minus permeet,nota eſt carunculam polypi oſſibus à colando ethmoidibus dictis inſidere, aut ſupremis narium partibus,quam inſtrumenta non comprehenderint.Linum igitur mediocriter craſſum funiculi inſtar,ceu duorum triumve digitorum longitudinis in nodos conſtrictum,per ſpecilli foramen tranſmittemus, alterumq; extremum ſpecillo per nares ſurſum ad meatus colatorios inſeretur:idem per palatum & os eiicientes utraq; manu extrahemus,tanq̃ ſarcomata nodis perforantes.Deinde funiculari linamento meatum diductũ habentes poſt triduum paſtillo Muſæ, & conſimilibus, reliquias abſumemus ſimul & locum exiccabimus.Poſtea uero paſtillis cicatricem ducentibus utemur, plumbeas ſolenas naribus,ſi opus ſit, per totam curationem accommodantes.

CVRTA IN AVRIBVS, ET labris quomodo ſarciri poſſint, Græci uocant colobomata. Ca.XXVI.

CVrta igitur in auribus aut labris, colobomata Græci uocant, hac ratione curantur. Primum cũtis ab inferiori parte ſoluitur: mox oræ uulnerũ contrahuntur, ac id quod in callũ coaluit, aufertur. Deinde ſuturæ illis iniici debent, & conglutinantia.

DE EPVLIDIBVS ET PARVLIDIBVS, QUÆ ſUNT GINGIUARUM TUBERCULA. Cap. XXVII.

EPulis carnis tuberculum eſt iuxta dentium aliquẽ in gingiuis oriens. Parulis exiguus abſceſſus eſt, gingiuas infeſtans. Epulidem itaq; uulſella, aut hamulo eleuatam præcidemus. Parulidi in orbem exectæ linamẽta inſerimus. Vidi autem ſubinde ſcalpello, quo uenas ſecamus, ipſam duntaxat punctam, & pure uacuato, conſanuiſſe. poſt ferrum, uino collui præcipimus. In ſequenti die mulſa, tertio, antheram aridam uulneri inducimus, uſq; dũ curatio finiatur. At putredo gingiuis oborta ſi congruis medicamentis non curetur, candenti ferro ipſam aduremus.

QVOMODO DENTES EXIMANTUR. Cap. XXVIII.

DEns qui eximetur uſq; ad receptaculum ſuum circũradi debet, inde forcipe paulatim concuſſus, extrahitur. At ſi exeſus eſt, id foramen tenui linamento primum replendum eſt, ne cõſtrictus ſub forcipe confringatur. Eo exempto, ſale tenuiſſimo inſparſo relictas carunculas conſumemus. Poſtea uino, aut poſca os colluetur dum conſaneſcat. Quoniam uero ſuperflui nonnulli detens enaſcuntur, eos qui in naturaliũ ſinus inſerti ſunt, ſcalpris excindemus: qui non illis cauitatibus inſinuantur, forcipe tollemus. Sin autem dens aliquis excreuerit, aut etiam confractus fuerit, nonnunquam rhinario, id quod excedit, ſuperfluumq; in eo eſt, conſumemus. adiectasq̃; ipſis, ut ueriſimile eſt, ſquamas auerſo ſcalpello, aut raſorio, aut rhinario per purgabimus.

DE LIGATIONE LINGVÆ quod ancylion dicitur. Ca. XXIX.

Ligatio linguæ, quæ ancylogloſſon Græcis appellatur, aliàs naturaliter accidit, membranis durioribus magisq; à prima origine curtatis linguã continentibus, aliàs ex acquiſito ob cicatricem quampiam duriorem ſub ipſa ex ulcere contractam. Qui igitur ex natura hoc uitii habent, eo quòd tarde ſermonem explicare incipiunt & uinculum ſub lingua iuſto magis appareat, exulceratione non præcedẽte, cognoſcuntur. Qui uero ex acquiſito, cicatricem manifeſto conſpicuam habent. Collocari igitur debet ægrotus in ſedili ea figura ut linguam ad palatum ſuſpendeat, & nerueũ illud uinculum tranſuerſa plaga incidetur. Quòd ſi ex cicatrice aliqua ligatio prouenerit, hamulo transfixum, ſuperiorẽ callum extrahemus, ac laterali facta diuiſione ligationẽ ſoluimus, cura adhibita ne particulas alte latentes incidamus. Nam ſanguinis profuſio quæ ſiſti nequeat frequenter inde ſecuta eſt. Poſt hęc aqua frigida aut poſca uulnus debet elui, deinde medicina utendum quæ relaxet & carnem inducat.

DE TONSILLIS. Cap. XXX.

Quemadmodum glandulæ induratæ, ſtrumæ appellantur, ita etiam tonſillæ inflammationẽ expertæ, aut ſupra naturalem modum auctæ, & ueluti deſiccatæ cibi potusq; & ſpiritus iter impediẽtes, ẽ regione utrinq; ſibi inuicem oppoſitæ, eodẽ partis uocabulo, tonſillæ, Græce antiades uocantur. Quibus cum adeſt inflammatio, ſcalpellum admouere cautio eſt, ubi illa modice conquierit, manum admoliemur, præſertim albis, contractis, anguſta baſi firmatis. Nam humiditate flacceſcentes, rubicundæ, amplá baſim habentes, facillime ſanguinem profundunt. Collocato igitur homine aduerſus ſolis lumen, iubebimus ut ore hiet, miniſtro caput continente, alteroq; linguam ſpatha ad id facta quam Græci gloſſocatochon appellãt,

inferiori maxillæ apprimente, nos hamulo per tonsillã tralecto, etiam pro uiribus ipsam attrahemus, ita ut non membranas simul euellamus. Deinde totam ipsam ex basi ambutabimus scalpro ligationi dicato ἀγκυλότομον nuncupant. Sunt enim duo eiusmodi instrumenta, aduersos acie inflexus habentia. Postquam una fuerit succisa, ad alteram eodem modo uice conuersa ueniundum est. Functione scalpello obita, æger ex aqua frigida, aut posca gargarizabit. At si profluuium sanguinis eueniat, etiam rubi, et rosarum, myrtiq; decocto egelido utetur. Si uero copia sanguinis prorumpat, plantaginis & symphyti succo: item ex electro pastillo & lemnia sphragide posca soluta os collui debent. Cessante autẽ profluuio, proximo die rosarum flore, croco & amylo cum lacte perungentur ex aqua, uel oui liquore candido, uel hydrorosato. Si sordes ulceribus increuerint, ẽt ex melle & collutiones & illitus commode adhibẽtur.

DE VVA. Cap. XXXI.

GVrgulio tanquam aliquod uocis plectrum subinde destillationem à capite recipit : idemq́; præter naturam auctus, si oblõgior, tenuisq́; fuerit, columella nuncupatur: si uero crassior in rotunditatem creuerit, feraturq́; deorsum, uua dicitur. utrunque autem nomen à similitudine factum est. Si igitur uniuersalibus, nempe & per sanguinis dimissionem, & medicamento adhibitis uacuationibus non abigatur, neque etiã remediis loco admotis, quæ astringant, repellantq́;, uel etiam digerere possint, cesserit, ad scalpellum ueniemus: ne continuo irritatu, tussis, uigiliæ, interim etiam strangulatus subsequatur. Quæ igitur contractæ sunt, rotundæ, non oblongæ, cruentæ, uel subnigræ, non attingi scalpello debent. Tenues autem, oblongæ, per summa graciles muris caudæ modo, remissæ, sanguinolentæ non admodum, sed albicantes, eæ curandæ sunt. hæ siquidem protinus inflammatione liberantur. Id aũt ex uua præciditur, quod præter naturæ modũ eminet.

Etenim si ad finem illa præcidatur, extremam omnes thoracis regiones noxam percipiunt: & uox intermoritur. Itaque figuratur ægrotus in sedili contra solis lumen, iubeturq; magnum hiare. deinde uulsella, aut specillo quod superuacuum est prehensum, inferioriq; parti adductum scalpello uuis accommodato, aut suturis, præcidimus. inde quæ in uasorum sectione comprehensa sunt, agemus. Sępe uero, aut propter laborantis timorem, sanguinis profluuii metum, medicamentive ariditatem, ferrum uitantes, adurente potius medicamento hanc absumimus. Conuenit igitur medicamento adurente quod in palpebrarum ustione dictum est, aut eius generis alio, uuæ ustæ sinus implere, ac homini magnū hiare iusso lingua per famulum forcipe constricta, instrumento dilatato tantam uuę partem comprehendemus, quantam etiam sumus amputaturi. Cæterum spissitudinem medicamentum habebit neq; liquidam, ne diffluens ab uua deerret subiectas autem partes adurat, ob quod ægro interdicimus ne per totum ustionis tēpus deglutiat, neque omnino duram, quo facilius uuæ insidat, ac si ex uno ipsius iniectu summa uuæ pars nigruerit, abunde est: sin minus, etiam bis utemur, ægro per totum administrationis tempus hiante, ut saliua eliquata simul cum medicamenti particulis extra os euadat, siquidem hora una emoritur. excidit autem tertio quartove die. Secundum ustionem, lana molli aut stuppa indice digito inuoluto q̃ gurgulioni circū adhęrescunt, extergemus, uel etiam aqua os collui iubebimus. At ceruicis regionem fomentis ex chamæmelino, tum in his tum in illis quibus tonsillæ ademptæ sunt ex consordi lege adiutabimus. Ad hæc gargarizationibus & perunctionibus similiter utemur.

QVOMODO SPINÆ GVTturi eximantur. Cap. XXXII.

DEuorantur subinde inter edendum spinæ, aut piscium, aut aliorum quorundam, diuersis

in partibus. Quæ igitur in conspectum ueniunt, uulsella, quam Græci proprie appellant acanthobolon, eximemus: quæ inferius ad ipsas fauces peruenerint, alio modo. Sunt qui dicant maiores moles esse deuorandas, exempli gratia, caulem lactucarum, aut buccellam panis. Alii uero spongiam puram mollemq; exiguæ magnitudinis lino illagatam deglutire iubent, linoq; apprehenso retrahi, idq; frequenter efficere ut spina impacta spongiæ educatur. Leonides autem iubet cataplasmatis uti quæ concoquant, cuiusmodi ex cruda polenta conficiuntur, quo spina in pus redacta sua sponte excidat. At si eadem hora aut etiam ante uentriculi concoctionem in ægrotum inciderimus, eo quod infixum est nobis nõ conspicuo, uomere iubebimus digitis aut pinnis in os dimissis. Nonnunquam enim, id quod est infixum unà cum uomitu educetur.

QVOMODO GVTTVR INcidi debeat. Cap. XXXIII.

CHirurgicorum præstantissimi hanc quoque administrationem literis prodiderunt. Antyllus itaque hunc in modum scribit. In synanchicis quidem, ut in ea parte dicetur, quæ uictus rationem tradit chirurgicam improbamus, cum inutilis sit præcisio, in quibus omnes arteriæ & pulmo affectus est. In ore autem & mento inflammationem experiuntibus, aut etiã tonsillis faucium, os operientibus, incolumi quidem arteria, ratio est guttur incidere, quo periculum strangulatus euitetur: deinde cum infra gutturis caput spatio triũ ipsius quatuorve circulorum manũ adegerimus, partẽ nonnullam arteriæ amputabimus, totã enim diuidere securum non est, tum ꝙ hic locus excarnis sit, tum quòd uasa ꝓcul à loco diuiso, sint dissita. itaq; cõcusso ægroti capite posterius, ut guttur reddatur cõspicuũ, transuersam sectionem inferemus, inter duos circulos ipsum statuentes, ne cartilago, sed membrana cartilagines

inuoluens, discindatur. At si meticulosior aliquis inter agendum fuerit, hamulo prius cutem eleuatam diuidet: deinde sic ipsi gutturi incidens, uasis, si forte sublabantur præteritis, lineam ducat. Hæc quidem Antyllus, conijciens guttur præcisum, tum quòd spiritus per id cum murmure quodam erumpat, tum quod uox intercisa sit. ubi uero de strangulatu metus amplius non est, oras uulneris recentes factas suturis committemus, ita ut sola cutis citra cartilaginem fibulis traiiciatur, utemurq; medicamento quod cruentis facit. Sin minus conglutinetur, præsidio quod carnem inducat insistemus. Simili uero curatione utendum etiam, si quis nobis obtigerit qui mortis desiderio iugulum sibi inciderit.

DE ABSCESSV. Cap. XXXIIII.

QVòd abscessus carnium, uel partium carnosarum corruptela mutatioq; fit, quomodo generetur, quotq; eius sint differentiæ, quarto libro abunde tractatum est. Nunc autem quemadmodum manu scalpelloq; ei medendum sit, exponemus: cum omnino in pus transierit. Hoc autem deprehendimus inde quòd dolores, febris, si præcesserit, rubor, pulsus & reliqua inflammationis signa minora tunc appareant. ubi iam tumor in mucronem fastigatus est, & pus digitis innixis sublabitur, præsertim cum summa occupat abscessus, tunc ad scalpellũ ueniũdũ est. Si uero neq; ad tactum subsidat, neq; fastigietur, quod in alto delitescat, aliis mutationis notis ad tendẽtes, manũ admoliemur. Sciẽdũ uero est crudos interim ipsos priusq̃ ex toto in pus mutati sint, incidi, si aut articulis, aut principibus particulis uicini sint, ne ligamentum, aut aliquod membris necessarium assidua putredine pariter contabescat. Porrò abscessus digito proximos crudos antequam in totũ ematuruerint, dissecari Hippocrates præcipit, ueritus ne perforationem experiantur. Inciduntur ergo non omnes simili linea, sed naturali, ut in fronte: & pilosis locis, ut in capite, cura decoris quantum licet, habita.

Recta uero linea artus secamus, ueluti in musculis, diligentiam adhibentes ne & neruos & arterias & principales particulas attingamus: interim in rectum, interim transuersim abscessu prout cuiusque usus exigit, diuiso. In minoribus unam scalpello sectionem molimur: in magnis plures, iuxta amplitudinis rationem, ubique ea quæ tenuiora sunt & effluxioni idonea, incidentes. Illos sane abscessus qui plurimum fastigiantur, crudi, tenues, & emortui sunt, plaga in trianguli, aut myrtacei folii, aut alterius anguli figuram facta, diuidimus, cum circularis ad cicatricem recipiendam sit inidonea. Qui uero non in fastigium attolluntur, eos simplici duntaxat linea dissecamus. At ubi magnum sinum inuenimus, si cutis superiniecta carnosa sit, & queat conglutinari, diuisione loci ea duntaxat utemur, quæ humoris emissario conueniat. Sin tenuis admodumq́; ex carnis, totam in longitudinem simpliciter dissecabimus. Inde si corpora utrinq; sita gracilia ualde & non carnosa uideantur, ipsa tollemus. Administrato iam scalpelli munere, spongia locus foueri debet: si paruus est abscessus, unaq́; diuisio, simplex linamentum inseremus: Si magnus est & plures incisæ lineæ, implicitum aliquod in longitudinem linamẽtum, lemniscon Græci uocant, ipsis demittemus, ipsas similiter plagas linamentis replentes. Quòd si erumpat sanguis, aqua frigida, aut posca utendum, si ita non substiterit, chalcitidis pollinem inspergemus, eoq́; frequenter ob flaccidam humore putredinem utemur. Splenia si hyems est, & partes sint neruosæ œnelæo imbuta deligabimus: sin æstas, & partes carnosæ, hydrelæo, aut ipso quoque œnelæo frigido tincta illigataq́; sequenti die eisdem liquoribus superfundemus. Post tertium diem soluuntur, & per spongiam fotum adhibentes tetrapharmaco, quod in linteola illinitur, utemur. Si inflammatione caret uomica, idem fomentum ex medicamine linamentis illito accommodabimus. Si inflammatio adest, cataplasma quod concoquendi uim habeat, iniiciemus,

ſuperfuſionibus antea uſi: ubi ceſſauerit inflammatio, medicina quæ pus maturet, & carnem inducat, medebimur. Cæterum ſinus, glutinantibus remediis, ut quarto uolumine de ſinibus comprehenſum eſt, curabimus.

DE STRVMIS. Cap. XXXV.

STruma, quæ Græce chœras dicitur, glandula eſt indurata, in ceruice, alis & inguinibus potiſſimum enaſcens. Nomen habet à chœradis petris, aut ſuibus, quòd numeroſæ ſobolis exiſtant, aut quòd colla habeant glanduloſa. Oriuntur autem ſtrumæ in priori ceruicis parte, aut in altera, aut utrinque una, aut duæ, aut plures. Omnes autem ſuis membranis includuntur, quemadmodum ſteatomata, atheromata, & meliceri des. Quæ igitur indolent attactu, & medicamentis impoſitis deteriores redduntur, malignæ ſunt, quas etiam carcinodas aliqui dixerunt, notumque eſt omnibus per manum curationi ipſas non cedere. Morigeræ autem ac blaneæ tum tactui, tum congruo medicamentorum uſui, hoc modo tractandæ ſunt. Superficiariæ igitur, & in cutem erumpentes, ſimplici linea diuiſæ, ab incumbentibus diſſoluuntur: orarum cute hamulis diſtenta, membranæ excoriantur, ut in uaſorum conſectione, quam angiologiam uocauimus, expoſitum eſt, ac paulatim eximentur. Maiores autem ſtrumas hamis transfixas ſuſpendemus, & ſimiliter excoriatæ corporibus eas continentibus undiquaque liberabuntur, animo adhibito ubiq;, ne arteriæ, quas carotidas uocant, & nerui recurrentes uiolentur. At ſi uas aliquod diuiſum opus adumbret, funiculo id excipietur, uel per medium amputabitur, niſi magnum fuerit: ubi in arctum ſtrumæ baſis uenerit, dextre ipſa præcidetur: ac indice demiſſo tentabimus num & aliæ ſint ſtrumæ adiectæ quæ eodem modo auferentur. Quòd ſi magnum aliquod uas aut etiam plura ſubinde in ſtrumæ fundo eſſe ſuſpicemur, non ex baſi ipſam excindere, ſed funiculo excipere conuenit, quò par

ticulatim citra periculum sua sponte excidat, quo tempore medicamento in linteola illito, curatio tentabitur. Si uero inde excindantur, oras committemus. omnino autem rectas diuisiones adhibere oportet. Atque si nihil superfluum habuerint, inde fibulas iniiciemus. Sin ex strumæ tumore cutis sit amplior, parte ipsius myrti instar ablata, suturis utemur, & medicamen cruentis aptus iniiciemus.

DE STEATOMATIS, ATHEromatis & meliceridibus. C.XXXVI.

HÆc quoque in abscessuum genere comprehenduntur: sed hoc discrimine ab illis uariant, quòd abscessus proprie dicti inflammationem dolorē que testentur, & acrem humorem, ac rodentem contineant, nulla peculiari membrana, aut tunica inclusi. Cæterum illa inter se quoque differunt, quòd humor in steatomate contentus, appellationi congruenter seuo sit persimilis. In atheromate, pulti frumentaceæ. In melice ride, humor mel repræsentet. Agnosces ipsa hunc in modum: Steatoma aliis durius est, tactui renititur, & basim habet solidiorem. Meliceris laxi cuiusdam corporis modo subsidet, & tarde quidem funditur: cito autē rursus succrescit. Curantur hæc quēadmodū strumę, incisione, excoriatu, suturis & reliqua curatione, id solum cauendo, ne membrana uulneretur, unde humor qui cōtinebatur, profusus operationem impediat, & pars ipsius relinquatur. nam renascendi illius occasionem plerunque in brachiali malleolo & articulamentis motui dicatis exhibet, quemadmodum etiam struma uel tota, uel portio ipsius relicta qđ si huiusmodi quippiam fuerit deprehensum, satius est non suere, sed exedentibus medicaminibus reliquias absumere.

DE ANEVRYSMATE. Cap. XXXVII.

ANeurysma tumor blandus tactu est digitisq; cedit, ex sanguine & spiritu cōtractus. Galenus de

eo hunc in modum scribit: Arteria aperta, affectus aneurysma uocatur. Fit autem eadem conuulnerata, quoties exterior cutis cicatricem duxerit, arteria uero sine cicatrice remanserit, nec coalescens, nec carne obstructa.

Agnoscũtur huiusmodi affectus arteriarum pulsu, imo etiam prementibus nobis tumor quodammodo euanescit, substantia quæ ipsum efficit, in arterias recurrente.

Hæc quidem Galenus. Nos autem ipsos hoc modo inuicem discernimus. Qui adaperta arteria fiunt, prolixiores apparent, & in alto constituũtur: digitisq; impressis ceu strepitus quidam exauditur, cum nullus sonus in iis qui rupturæ feruntur accepti percipiatur: illi uero rotundi magis sunt, & per summa oboriuntur. Quæ igitur alas, inguina & ceruicem infestant, aliaq; loca eximiæ magnitudinis aneurysmata curare propter uasorum amplitudinem non tentabimus. Quę uero summas partes artus uel caput affligunt, hac ratione aggredi conuenit. Si quidem ex arteria dilatata tumor obuenerit, cutem linea recta in longum incidemus. deinde diductæ oræ sicut in uasorum dissectione dictum est, excoriantur, & scalpellis quibus membranæ auelluntur circumpurgata arteria nudabitur. acu traiecta duobus funiculis deligatur, puncta prius scalpello per medium: ubi cum ambiẽti membrana unita fuerit, curatione pus maturante utemur usque dum funiculi exciderint. At si ex ruptura arteriæ ceratum sit aneurysma, totum id quatenus fieri licet, cum cute digitis apprehendendum est, deinde acu duplex linum trahente, inferius eo quod exceptum est transsuendum. Et post acus traiectum ansulam forfici p̃cidere oportet, atque sic duobus filis hic illic tumorem deligare, ueluti in staphylomate comprehensum est.

At si metus sit ne fila circumuoluantur, altera etiam transmittenda est acus per totum q̃ priorem premat similiter duo fila ducens: amputata ansula ex quatuor ita tumorem deuinciemus, uel tumore per medium adaperto post excretionem cutem adimemus, eam quæ ligata est

relinquentes,ac splenium ex œnelæo imponentes, remediis in linamenta illitis utemur.

DE CERVICIS TVMORE qui bronchocele dicitur. Cap. XXXVIII.

Grandis in ceruice,& rotundus tumor fit,'inuento ab interiore parte nomine, quam bronchon Græci appellant. Duplex eius tumoris differentia est.alius enim adipe tumet,qualia sunt in abscessuum genere,quæ iidem Græci steatomata dicunt alius partium illarum dilatatione accidit. Atque hunc notabim' ueluti & aneurysmata,desperatumq; fugimus:cum similiter uniuersa aneurysmata periculosam habeant administrationem:præcipue uero quæ circa ceruicem oriuntur,ob arteriarum magnitudinem . Qui adipe inturgescit, steatomatis similiter curari debet,discretis, præteritisque uasis, eo nimirum modo quem in strumis exposuimus.

DE GANGLIIS. Cap. XXXIX.

Ganglion,nerui est concretio,ex ictu, aut labore proficiscens:plerunque uero in manus iunctura qua cum brachio committitur,talo, & articulamentis absoluitur, quanquam in aliis quoque partibus proueniat.Hæ comites sunt notæ,tumor concolor,renitens,indolensq;.At si uiolenter premas, stuporis sensum exhibet,non in alto,sed ipsa sub cute radices agēs, & ad latera spectans.sin autem ui adigas,tum ante,tum post,nequaquam id facit. Quæ igitur in cruribus aut brachiis aut summis partibus oriuntur,excindere tutum non est:periculum enim ne particula reddatur mutila. At quæ caput aut frontem inuadunt,cute scalpello diuisa curamus,& si quidem parua fuerint,uulsella comprehensa ex basi præciduntur:si maiora,hamis transfixa excoriataq; tolluntur:oras suturis commissas,medicamento ad cruenta apto persanamus.

DE SANGVINIS DETRACTIone per uenas. Cap. XL.

ETsi omnibus satie constet, quomodo sanguis per uenas mitti debeat, tamen ne parti chirurgicæ aliquid desit, & propter artificiosas ipsius distinctiones, committendum non est, quin de ipso uerba faciamus. Primum itaque uenę sectionis consilium est, ut sanguis qui redundat, euacuetur. Copia uero ipsius duplici modo capi demonstrata est, uno ad uires, uenæ licet plenæ non appareant: in quo statu homo protinus infirmatur & uirib' destituitur: natura ceu ad graue aliquod onus ferendum impotente. altero uasa quæ id continent in alia pondus loca transfundere spectantur: etsi uirtus haud cum molestia ipsum toleret. In quibus ruptis interdum uenarum commerciis sanguinis sputum, aut aliæ fluxiones accidunt. Copiæ igitur, quæ ex uiribus æstimatur, corporis grauitas, nota est. Venarum copia tũ extensione, tum quod illæ plenæ tument agnoscitur. utraque autem uacuationem necessariam indicat. Itaque per morbi initia sanguinem usu id exigẽte demittes, sola in uentriculo ciborum concoctione, aut etiam perfecta in iocinore sanguinis elaboratione expectata. At si inter initia ob causam aliquam sanguinis detractio prætermissa fuerit, uel ultra septimanam eum mittere alienũ non est, si necessitas postulet, & uires non dissuadeant.

Cæterum qui uenam incisurus est, id habet inspiciendũ, num multa stercoris retentio intestina urgeat. Quod si ita deprehensum est, molli clystere aluus antea uacuari debet: ne uenæ putridam aliquam excrementorum colluuiem ab intestinis attrahant. Iis igitur qui ob morbi necessitatem, sanguinis detractionem requirunt, quouis tempore uenam incidemus, si particularium duntaxat in febribus accessionum uigorem seu statum excipiamus At si continens febris extiterit, matutinum omnino tempus magis idoneum est. Qui uero nullo morbo urgen

te,ſed præcauendi illius gratia ſanguinis uacuationem poſtulant,his uer opportunum eſt. Porrò in ætatibus uſque ad quartumdecimum annum ſanguis mitti non debet,ſicut etiam poſt ſexageſimum,niſi neceſsitas quædam ineuitabilis huc nos compellat. in ſumma imbecillis uiribus præditi,hanc uacuationem uitabunt. Cæterũ in particulis recens inflammatione tentatis,ex oppoſito inanitionem moliri conuenit:in uetuſtioribus, ex propinquo: ſiquidem ex omni corporis parte ſanguinem mittemus:frequentius autem ex interiori cubiti uena. Verum id conſiderandum uenit. interiori & alariæ dictæ uenæ,per totum,arteriam ſubiici: mediæ neruum: ſuperior quæ & humeraria dicitur,periculi expers eſt. Ac in capitis morbis humerariam incidimus. In his qui infra ceruicem affligunt,alariam:media utriſque conuenit. ligamine igitur arcto partem aliquam circa brachii muſculos deligare oportet, & frictione manuum alternante,repletam uenam uſui commodam intrepide per totam ipſius latitudinem ſolam diuidere. Etenim maiores hac plage,ægre cicatricem admittunt: arctæ nimiũ inflammationem experiuntur, præterquam quod craſſioris ſucci tranſitum impediant. In quibus autem & ſecundo & tertio die, interim uero & quarto ſanguinem detrahendum eſſe metuimus,obliquius uena ſecari debet,quo manus inflexu dehiſcens non protinus cicatrice obducatur,ſic enim uiſum eſt Antyllo. At quantum euacuabitur,ex uirium robore, & morbi magnitudine metiemur. Si humoris copia ſubeſt, & materia efferueſcit,una uice uſque dum anima deficiat extrahemus,uirtute uidelicet robuſta,ſic autem ut æger non ex humoris in uentriculum cõfluxu deficiat:ob quod etiam multi ante iuſtam uacuationem ꝑ initia ſtatim animo deſtituuntur:uerum eius deliquium his uacuati humoris ratione obuenire oportet. Iam uero ſi magnam uacuationem res poſtulet,uires aũt ſint inualidæ,diſtribuẽda erit inanitio:ac primũ parcius detracto ſanguine denuo idẽ

auferetur: si res exigat etiam tertio. Cæterum uacuare solemus corpus uniuersum non modo succis æquabiliter exuperantibus, quem statum Græci plethoricon appellant ueluti & Galenus tradit, sed etiam propter affectus magnitudinem quanquam totum corpus humoribus uideas commoderatum, quemadmodum in sanguinis ex naribus, aut alia parte profluuio, quod non copia excitauerit: ac uacuare reuulsorio modo ex oppositis conuenit. Quinetiam in ualida inflammatione idem faciendum est, sicut in colicis & renibus calculosis, lippitudine, & iis quę tam præcipiti modo urgent. Nam dolor & partis inflammatæ calor defluxioni præbent occasionem, licet uniuersum corpus superfluitatibus careat. Quapropter parcius id tunc faciundum est, uacuatione adhibita, quæ potissimum laborantis ætati, & naturæ competere uideatur: considerato etiam anni tempore, loco, & ægrotantis consuetudine. Porrò in quibus prope uenam quæ diuidetur magna quædam est inflammatio, quemadmodum in pleuriticis & iocinorosis, optimum est expectare, dum color sanguinis, & substantia mutetur. Diuersus autem est in inflammatione sanguis à naturali: quoniam largius incalescens, si quidem prius erat crudior, rubicundior magisq; flauus euadit: si autem talis prius extiterit, in nigrum adustus mutatur. Non tamen ex toto mutationem ipsius expectare consilium est. Est cum & anteillam cessare conueniat idq; duplici de causa, aut ob uirium imbecillitatem, quá ex pulsuum tactu cognosces: sunt enim ipsi inæquales uehementia, & magnitudine, uel etiam languidi, & tenor fluxionem rumpens imbecilles iam uires notat: aut propter inflammationis malignitatem: nonnunquam enim nihil remittit, sed uehementer impacta est. At si nihil horum obstiterit, ægerq; floridæ ætatis sit, expectanda est sanguinis mutatio, magisq; si ambiens aer temperatus fuerit. Si uero sanguis ante congruam uacuationem fuerit suppressus, id autem accidit aut propter

timorem,& animi defectum,aut ſanguinis grumum,aut uiolentam conſtrictionem,contra ſingula pugnabimus. Animam deficientem,odoratis naribus admotis refocillantes:conſtrictionem,uinculo remiſſo ſoluentes: in grumum coactum ſanguinem,uel olei infuſione,uel digitorum fotu diſſoluentes. Reliqua ſanguinis dimittendi præparatio nulli non cognita eſt:uerum hæc in cubiti uenis fieri ſolent. At ex fronte ſanguis detrahetur in capitis doloribus ita:capite fomentis adiuto, ligamine ceruicem uinciemus,digitis ſuper guttur interpoſitis ne ſuffocatu ægri intereant:repleta iam uena in frõte, acie ſcalpelli diuidetur. Eodem modo etiam circa guttur extantes uenæ ſphagitides appellatæ ob uetuſtam lippitudinem aduerſa ſcalpelli parte ſcindentur,ita ut ſanguis erũpat. Item uenas linguæ ſubditas,ueluti in anginis, tranſuerſas incidimus,euitantes conſtrictionem. Nonnulli uero in maioribus oculorum angulis uenas eminentes, ſicut in longis capitis,uel oculorum morbis, ſimilem in modum diuidunt. In quibus internas quoque narium uenas uel mucrone ſcalpelli contundentes, uel quibuſdam aſperis irritantes diſrumpunt. item poſt aures ſitas ob capitis affectus feriunt. Quæ uero poplitem perreptant,in renum cruciatibus aperiuntur. Quæ extremas corporis partes intercurrunt, ſuperiacentibus uinculo exceptis & manuum frictione,& pedum inceſſu repletæ diuidentur,in ſiniſtra quidem manu, cum lien male habet, uenam quæ inter paruum mediumq; digitum porrigitur,præcipue incidemus.cum iecur affligitur, in dextra. Nam extremarum partium inanitio, è longinquo magis facta efficaciorem molitur reuulſionem: in pede,ueluti cum coxendicum dolores aut uteri uitia urgent, eam quæ ſupra interiorem malleolum eminet, diſſecabimus.

DE SANGVINIS DETRACTIONE per cucurbitulas. Cap. XLI.

PAV. ÆGIN.

CVcurbitulis neq; per affectuum initia, neq; cum corpora sũt plethorica, utemur: sed iis prius euacuatis, cumq; nihil particulę influit. Vsus eius est mouere aliquid, agitare, & foras extrahere. Leuis itaq; cucurbitula inflationes discutit, distillationes in stomachum suspendit, sanguinem attrahit, & profluentem rursus sistit, obiectis partibus admota: & quod alte conditũ est, in summa rursus educit. in totum humores traducit, spiritus euacuat. At quæ cũ scarificatu adhibetur efficacius ipsos per halitum egerit, sensibiliter ex alto ea quæ nocent eliciens: quippe nõ modo sanguinem, sed alios quoq; humores uacuat, præsertim cũ flamma ampliore ad glutinata: uerũ si à carnosis particulis detractionẽ moliri statuimus, primũ cutis scalpello exasperanda, deinde cucubitula imponẽda est. Sin ex carnis magis pars fuerit leuẽ prius cucurbitulã defigemus: ubi in timorẽ particula eleuata sit, scarificatu adhibito, rursus ipsam accõmodabimus: & si paululũ uacuare cogitamus, una diuisio abũde est: sin amplius plures adhibẽtur. Itẽ si tenuiorem q continetur sanguinẽ acceperimus, summa scarificari, si crassiorem, alta debent: quando etiam concretũ ex ictu sanguinem educere animus est. Terminus autem moderatæ diuisionum altitudinis est, sola cutis crassitudo. Nonnulli instrumentum ad hoc excogitarũt tribus scalpellis æqualibus simul iunctis, ut unica iniectiõe tres fierent plagæ, uerum hoc nos inutile putantes simplici scalpello contenti sumus. Alii cucurbitulis usi sunt uitreis, ut sanguinis qui uacuatur mensura in extractione pellucescat: uerum æneæ cum maiorem sustineant flammam, multo sunt efficaciores uitreis, quæ facile dirumpuntur. Quinetiam quæ ex cornibus, ore sugentes trahunt minus quidem inaniunt, non autem siccant, quemadmodum quæ cum flamma si opus fuerit, adhibentur. Cæterum cum admoturi sumus cucurbitulam, particulæ in rectum figuratæ ex latere hanc defigemus. Si enim iacentibus ipsis desuper linamentum ex lucerna

simul cum flāma inducamus ex cute decidens illa grauiter adurit, usu hoc non postulante. Est cum cucurbitulæ magnitudo subiectæ parti adæqūabitur, eaq; de causa permultum cucurbitulæ & paruitate & magnitudine differunt, quemadmodum etiam collo prolixiores & spatio inferiori latiores aliis efficacius extrahunt. Cauendum autem ne prope mamillas cucurbitula applicetur nam illapsæ cucurbitulis nonnunquam mammæ & inturgescentes ualide haud facile ipsas relinquunt, atque tunc spongias ex calida cucurbitulis circundare oportet, sic enim remittuntur: sin minus hoc modo fuerint laxatæ, perforari ipsas ratio est.

QVOMODO ALÆ ADVrantur. Cap. XLII.

HVmeri articulo luxato in nōnullis caput frequēter & continue excidit, uel humiditatis superantis uitio, uel quod continuæ luxationi opportunus locus euaserit, quando ad ustionē descendere oportet. Proinde ægro, aut supino, aut in sanum latus inclinato, interiorem alæ cutem quà potissimum articulus excidit, duobus sinistræ manus digitis, uel hamulis tenuibus & oblongis eleuatam, candenti ferro adurere oportet, quousq; ferramentum contraflexum uno impressu duas crustas excitarit, & si magnum intercedens harum spatium fuerit, mucrone scalpelli per ipsas traiecto, aliā in medio crustam faciemus, adurentes usque dum cauterium scalpello inciderit. Item alias duas Hippocrates iuxta utriusq; dictæ mediam fieri cōsulit, æquali illis spatio distantes quadrangulæ figuræ modo. Altius autem cute non penetrabimus, quòd nerui, glandulæ, aliaq; ad inflammationem creandam procliuia, difficultatemq; functionum, subiecta sint: curari adusta debent porro cū sale trito imposito, tum aliis præsidiis ad crustas inscriptis, postea manu operandum caute fuerit.

DE ADNATIS DIGITIS ET sexto digito. Cap. XLIII.

AD naſcuntur digiti in manu nunc prope maiores digitos, nunc prope exiguos, raro autem niſi ſunt iuxta aliorum aliquem. Eorum uero qui ad naſcuntur, alii per totum carnoſi ſunt, alii oſſa in ſe continent, nonnunq̄ & ungues. Oſſa habentium, hi ab articulo procedunt, cuius commiſſuram alteri digito communicant, illi ex naturalium digitorum fiſſura oriuntur: atq; huiuſmodi perpetuo ſunt immobiles: reliqui mouētur nonnunquam. Carnoſorum expedita eſt præciſio. nam ſcalpello quod ſuperuacuum eſt una uice tollimus. Eorum qui ab articulo prodeunt difficilior eſt tractatio illis qui à digitorum fiſſura originem traxerunt: primum caro orbiculatim uſq; ad os excinditur, ipſumq́; os exciſum aut eraſum, aufertur. Cæterum inter curandum radimus ipſa, & cicatrice obducimus, quemadmodum ẽt in oſſium uulneribus declaratum eſt.

QVOMODO PVRVLENTIS aduſtio adhibenda. Cap. XLIIII.

VStio efficaciſsimum purulentis pręſidium inuentum eſt. Conuenit igitur ferro candenti cruſtas excitare: unam inter clauiculæ compagem cute ſurſum educta, duas autem exiguas iuxta mentum, ſic ut ab arteriis quæ carotides appellãtur, recedatur. Duas item ſub mamillis ampliores inter tertiam quartamq́; coſtam: alias duas inter quintam & ſextam paulum in poſteriora ſpectantes: aliam, per medium pectus: rurſus aliam ſupra os uentriculi, tres poſterius: per mediũ dorſum unam, utroq; ſpinæ latere duas, quæ in dorſo factã cruſtam excedant non admodum extantes. Alii, ut tradit etiam Leonides ferro mucronato candenti per medias coſtas qua abſceſſus eſt, adacto, uſq; ad pus uſtionem moliti ſunt. Nonnulli etiam hos curare auſi ſunt, tranſuerſa linea quinque aut ſex coſtis per medium diuiſis paulo infra cutem, atq; deinde ſcalpello membrana quæ coſtas ſuccingit perforata pus excreuerunt. Atque hi cum illis, qui ferro uſq; ad imum adurunt, aut ſta-

tim mortem inferunt,uitali ſpiritu confertim unà cum pure euacuato,aut fiſtulas reddunt inſanabiles.

DE CANCRO. Cap. XLV.

Cancer,tumor eſt inæqualis,oris p̄tumidis, aſpectu teter,liuidus,& indolens,interim ſine ulcere, quem Hippocrates latentem nominauit: is ſi curetur,peior euadit:interim exulceratus: nam cũ ex atra bile ducat originem,magna parte eroditur. Pluribus quidem corporis partibus accidit, præcipue fœminarũ locis,& mammis,q̃ uenas undiquaq; turgidas habent, quemadmodum cancer animal pedes, unde etiam nomen ſortitus eſt. Quæ igitur per medicamenta curatio adhibetur,quarto uolumine abunde explicata eſt : eius autem cancri qui uuluam infeſtat,tertio. Quoniam uero partes putrefactæ,aut quæ,ut ſimpliciter dicam, naturæ modum exceſſerunt,ablationem ſui poſtulant, uuluæ cancris,nec utiliter manus admouetur,nec poteſt quidem. Galenus autem ſolam adminiſtrationem quæ per ſectionem fit,recipiens, hoc modo ſcribit: Si quando cancrum ſcalpello curare audebis, incepiſſe uacuationem à melãcholici humoris purgatione oportebit, ubi iam totum quod uitiatum eſt exacte præcideris, ſic ut nulla radix ſuperſit,ſanguinem effluere ſinito, nec celerius eum cohibebis, uerum etiam premendo uicinas uenas,craſſiorem ex ipſis ſanguinem exprimes: deinde aliorum ulcerum modo curabis. Hęc quidem Galenus memoriæ prodidit. Reliqua uero maligna putridaq; ulcera,nempe phagedænas,gangrænas,& conſimilia eodem tractare modo debes.

DE IIS QVIBVS MAMMÆ FOEminarum modo inturgeſcunt. Cap.XLVI.

Quemadmodum fœminis, ita maſculis quoq; pubertatis tempore,mamillæ modice inflantur ſed pleriſq; rurſus ſubſidunt:in nonnullis ſumpto initio creſcunt pinguedine ſubnaſcente. Cum itaq; indecora hæc corporis figura muliebris habitudinis no

repræſentet,digna eſt cui manus admoueatur. Lunata per imam mamillæ partem linea ducitur cute detracta: ademptaq; pinguidine,ſuturis committetur. At ſi forte mamilla partibus ipſius ob magnitudinem ad ima, ut in mulieribus,inclinauerit,lunatas duas plagas in extremis inuicem coeuntes iniiciemus, ut minor à maiore comprehendatur.Cute quę intercedit cum pinguedine adempta,ſimiliter fibulis utemur. At ſi aberrantes minus exciderimus,tunc eo quod ſupereſt rurſus ademptο,ſuturas iniiciemus,& medicamentum cruentis idoneum accommodabimus.

QVOMODO IECVR ADVratur. Cap. XLVII.

SI dolor cum grauitate iis oboriatur, quibus iecur abſcedit,carnea ipſius ſubſtantia uitiata oſtenditur. Si acutus dolor magis urgeat,puris in tunica collectio:adurere hoc modo oportet.ferrum candens mucrone tenui,paulo ſupra inguen qua iecur definit, iniicitur:ut cruſtam unam excitet: Vbi uero totam cutē aduſſerit & uſq; ad tunicam penetrauerit, pus excernetur. Ab euacuatione omphacomel utiliter adhibetur, tum ea quæ mulſa & ſpeciebus ad carnem creandam componuntur:poſtea uero ēt cicatricem ducētibusutemur.

QVOMODO LIEN ADVratur. Cap. XLVIII.

CVtis quæ lieni incumbit,hamō eleuata, oblongo ferro candenti per totum ipſa aduretur, ut unico impreſſu duę fiant cruſtę,quo omnes cruſtas numero ſex habeas.Marcellus autem tridente,quā triænā Græci dicunt,aut tridenti ſimili ferramento utens uno adactu cruſtas excitauit.

QVOMODO STOMACHVS aduratur. Cap. XLIX.

IN longis ſtomachi defluxionibus, recentiores uſi ſunt aduſtione.Alii ferro mucronato candenti tres cruſtas moliuntur,unā iuxta cartilaginem mucrona

tam quæ Græcis uocatur xiphoeides : alias duas inferius trianguli figura, altas ut cutem diuiderent : Alii unã duntaxat adhibent, ampliorem ſupra ipſum os uentriculi. Sunt, qui ne ferro quidem urant, ſed iſcis appellatis: ſunt autem hæ ſpongioſa quædam corpora in quercubus & corylis naſcentia, barbaris magis uſitata. permittunt autem uulnera ſine cicatrice diu manere, imo ẽt prius diuidunt, ut maiore per ipſa difflatu os uentriculi ab influxionibus immune permaneat.

QVOMODO AQVA HYDROPICIS EMITTATUR. Cap. L.

QVomodo aqua intercus contrahatur, quot ſint ipſius differẽtiæ, quæ cauſa, quæ notæ, quodq́; remedium, tertio uolumine ſumus executi: ubi & demonſtratum eſt, illud ſolum aquæ inter cutem genus quo in uterum aqua confluit, aſciten dicunt, manus operam poſtulare. Atque eam hoc loco explicabimus. Itaque rectus homo ſtatuitur, ſin minus, in ſedili collocatur: ſi ne hoc quidem fieri poteſt, attingi non debet, cum adeo ſit inualidus. Stante recto homine miniſtris retro aſſiſtentibus, iubebimus ut tumorem ad pubem digitis premant depellantq́;. Nos ſcalpello, ſi ex partibus iuxta inteſtina ſitis originem contraxerit, ſub umbilico tribus digitis interpoſitis abdomen aduſq; tenuem membranam quæ peritonæos uocatur, diuidemus. Sin autem primario iecoris affectui malum fertur acceptũ, à ſiniſteriore umbilici parte diſſecabimus ſi à liene uitium trahit originem, in dextra. non enim in illa parte ſectionem moliemur, cui incumbent. Ac cute quæ ſuperiacet acie inſtrumenti excoriata, membranam quæ finit abdomen, peritonæos uocatur, diuidemus, quouſque ſcalpellum inania penetrauerit. Deinde per foramẽ illius membranæ æneam fiſtulam ſcriptoriis calamis acie ſimilem demittemus, & per hanc humor effundendus eſt pro cuiuſque uirium ratione, quam ex pulſus tactu deprehendemus. Deinde exempta fiſtula

humor sisti debet. sistetur aũt statim uicissim icisa linea. At nos securitatis gratia linamentũ tortile per solã abdominis diuisionem dimittimus, ægro recumbente recreatoq́; per insequenté diem rursus momentum humoris quantũ uirtus exigit fistula euacuabimus, atq; ita deinceps faciundum est, quousq; minimum humoris supersit, ita tamen, ut ubiq; subitam uniuersamq́; uacuationẽ uitemus multi siquidem imperite manum admoliti unà cum humore uitali etiam spiritu uacuato subito hominem iugularunt: qui uero securius rem agunt, modico humore educto, ut uirtus magno leuaretur pondere, reliquum medicamentis aquam ducentibus, saburratione in sabulo, sole, siti, & cibis desiccantibus cõsumpserunt. Iam uero ustione super stomachum, iecur, lienem, imũ uentrem & umbilicum usi sunt, quinq; crustas adhibentes. Alii ferro tenui candenti: alii iscis nuncupatis, aut aliquo ex alia huiusmodi materia: & plerique hac curandi ratione magis consanuerunt, interim nullam in totum compunctionem (quam paracentesin uocant) experti.

DE VMBILICO PROMINENTE. Cap. LI.

VMbilicus in decore prominere solet, quod uitium Græce exomphalon dicitur, interim membrana qua abdomen finit, peritonæum appellaui, illic dirupta, ac procedente, aut omento, aut intestino interim colluuie otiosi humoris sub umbilico contracta, interim uero carne subnata, aliquando sanguine irrumpente, propter uenæ, aut arteriæ rupturã, ut in aneurysmatis, interdum non sanguine, uerum spiritu solum irruente. Si igitur omentum prociderit, circa umbilicum tumor concolor, mollis tactu, indolens & inæqualis apparet. Si intestinum prolapsum est, præter commemorata, etiam inæqualis magis tumor est, & digitis impressis cedit, euanescitq́; nonnunquam strepitũ elidens, balneis, & distentionibus magis increscit. At si humor collectus est, mollis similiter tumor apparet: pressus

autem non cedit,neq; decrescit, neque tamen augetur. Quod si autem accedat superioribus signis, ut tumor sit liuidior,carneq; subnata durior,etiam tactui renitetur, & eadem in magnitudine manet. Si ex inflatione eminet,tumor mollis ad tactum subsequetur,qui digitorum impulsu sonum quendam reddit,& pressus aboletur. Hunc in modum curabitur: erecto homini iubemus ut spiritum contineat,quo in omnem partem distendatur: deinde omnem umbilici excrescentiam orbiculatim atramento scriptorio notabimus, resupinatoq; homine scalpello tumorem, qua nota atramenti est exasperabimus:deinde medium hamo eleuatum, lino aut neruo qua exasperatio est,circum astringemus (hoc enim pacto continebitur ne deuoluatur) ansulam supra nodum ponentes,postea tumore constricto iuxta uerticem adaperto digitum indicem demittemus, tentabimusq; diligenter num intestini implexus, aut pars omenti simul fuerit constricta. Ac si quidem intestinum fuerit relictum laxata funiculi ansula,id introrsum pellemus: si uero omentum sit,eo retracto, quod superuacuum est amputabimus,uase quod(ut uerisimile est)coincidit,deligato mox duplici acu simplex linum ducente, hiantia per incisionem cutis factam traiectamus, & ansulis linorum præcisis, quemadmodum in aneurysmate dictum est ex quatuor initiis constrictionem moliemur. Vbi corpora lino deuincta computruerint exciderintq;,linamentis curatio absoluetur,si cauam magis cicatricem fieri semper cupiamus. Hæc quidem ad omenti,aut intestini affectum pertinent. At si caro,aut humor,aut sanguis uitium crearit,tumoris medio circulatim pręciso:deinde quod incidet extra peritonæum sublato curationem in umbilico carni generandæ dicatam tentabimus. Porrò si umbilicus emineat aut ex uenæ adapertione, aut spiritus interpositu attingi non debet,quemadmodum etiam aneurysmata.

DE INTERIORE ABDOMINIS membrana conuulnerata, item de inteſtini, aut omenti procidentia. Vbi etiam tractatur, quomodo uentris uulnera ſarciantur ex commentariis Galeni. Cap. LII.

Quomodo interioris abdominis mēbranæ uulnera optime queas manu curare, deinceps uenit conſiderandum. Si igitur paruum adeo uulnus extiterit ut inflatum iam quod procidit inteſtinum remittere non liceat neceſſarium eſt, aut flatum elicere, aut uulnus ampliare. Satius autem fuerit meo iudicio quod prius dixi agere, ſi modo id conſequi poſsis. At qua magis ratione id conſequare, q̃ ſi cauſam unde inteſtinum infletur, è medio ſuſtuleris: Quæ igitur ea eſt: nimirum, ambientis nos aeris refrigeratio: quare etiam remedium ex calore petetur. Itaque ſpongia, molli aqua calida madenti, mox expreſſa calefacere inteſtinum oportet. Præparetur autem interea uinum auſterum calidum etenim hoc magis q̃ aqua calefacit, ac robur inteſtino adiicit. At ſi per hæc inteſtini inflatio non ceſſerit, tanta peritonæi pars incidi debet, quanta, id quod excidit, opus habet. Idonea uero ad eiuſmodi ſectionem habentur ea quæ Græci ſyringotoma uocant, id eſt, q̃ ad fiſtulas incidendas ſunt accommodata. Scalpelli uero quibus acies utrinque eſt, aut quibus cuſpis acuta habetur, omnino uitari debent. Situs laboranti appoſitus fuerit, cum in inferiori parte uulnus factum eſt, ſi ſurſum uergat: cum in ſuperioribus, ſi deorſum, & ſi in dextris uulnus ſit, in contrariam partem corpus incumbet, ſi in ſiniſtris, in dextram, atque hoc tum magnis, tum exiguis uulneribus commune eſt. Cęterum cum inteſtina in ꝓprium reponi locum debent ex magno uulnere collapſa miniſtro dextro opus eſt: oportet enim ipſum, ubi manibus ſuis totum uulnus à foris apprehenderit, intro repellere, conſtringere ac exiguum ſemper ſuenti denu

dare quinetiā id qđ consutum est, mediocriter cōprimere, quoad totū ꝑsuatur, Porro q̄ idonea suendi abdominis ratio existat, deinceps dicamus. Q̄m coire abdomē cum interiori ipsius mēbrana nempe peritonæo conueniet, incipiendum q̄dē à cute est, atq; ab extremo introrsus acus demittitur ubi iam & cutē & rectū musculū totū transierit, ꝓterito qđ ei subiacet peritonæo, ꝑ reliquā huius partē eā ab interno extrorsum, atq; inde ꝑ reliquū abdomen traiectabis: ubi hoc penitus ꝑtransierit, rursus ab externo introrsum, idem abdomē ꝑforādū est: mox ubi peritonæum quod illi quoq; subest ꝓterieris, & ad cōtrariū ꝑueneris, id quoq; ab interno extrorsum ꝑpungi, unaq; cū eo totū ipsi cohærēs abdomen debet. Deinde ab hoc rursus incipiēdū, atq; id cū cōtrario ꝑitonæo cōsuendū. Ac rursus uicina ēt cute traiecta, iterū ab ea parte acus introrsum est iniicienda, cōsuendumq; id cū cōtrario peritonæo, inibi quoq; uicina cute transmissa: atq; hæc iterū iterūq; facienda sunt, quoad totū uulnus similiter cōsuerimus. Interuallū uero suturaꝶ qđ ad cōpescenda ea q̄ subsunt ꝑtinet, breuissimū esse postulat. Q̄đ aūt ad firmitatē req̄ritur, inter suturas cutis ne alibi rūpatur, utiliter breue nō est. quare uitato utriusq; abscessu, eligenda mediocritas est. Iam hoc quoq; oīum ulcerū cōe quodāmodo est sicuti ēt ipsius quo suuntur, fili ratio. Q̄đ.n. durius est, cutē rūpet: qđ mollius, cōfestim ipsum rūpitur. pari modo si ꝓxime oras summas acū transegerit, qđ reliquū est cutis, q̄m minimū est, dū uiolenter abducitur, rūpi cogitur. Sin plurimū ab iis recesseris, nō paꝶ cutis iglutinatū relinquet. Hæc licet oīm sint ulceꝶ cōia, maxime tñ seruanda in abdomine suendo arbitror. Porrò ipsum abdomē, aut quēadmodū est expositū, cōsuetur, huc diligentia adhibita, ut peritonæū abdomini coalescere possit: qđ uix sperare audeas, cū neruosū existat: aut sicuti q̄dā factitant, ꝗ q̄ cognatæ naturæ sunt, ea committunt, utpote peritonæum peritonæo, abdomen ebdomini, Id autem fiet in eū modum.

A uicino nobis abdomine incipitur, atque ab externo introrsum per id solum acus traiectatur post præteritis utrisque peritonæi labris, ex obiecta parte à foris introrsum per utrũque eius labrum acus reuocatur: dein hæc rursus reducitur, atque ab interioribus foras per aduersum abdomen transmittitur. Hic modus à communi, & ex prompto, quo nimirum uno adactu per quator labra acus traiicitur, id differt, quòd peritonæum totum intra abdomen prorsus recondit. Cæterum medicamenta ad hæc idonea materiæ esse debẽt, cuius sunt ea, quæ cruentis iniiciuntur. Vt autem nulla pars principalior cõsortii lege doleat, lanam conuenit mollem oleo mediocriter calido mbutam toti, quod inter inguina & axillas est, circundare. Præstiterit autem si per clysterem intestinis aliud simile infundas. Si uero nonnihil in ipsis quoque intestinis conuulneratum sit: quod iniicietur, uinum nigrum, austerum & tepens erit, eoque magis si totum usque ad interiorem meatum pertusum sit. Facile igitur curationem recipiunt intestina crassa: secus habẽt tenuia: ieiunũ uero omnibus insanabile est, tum propter uasorum magnitudinem multitudinemq́; tum quod tunica eius prætenuis neruosaque existat. accedit huc q̃d etiam bilem synceram totam recipiat: adde quòd omnium maxime iecori uicinum habeatur. Ventriculi porro imæ partes carnosæ curari cum fidutia debent, siquidem fieri potest ut res bene succedat, non solum quod hæ crassiores sint, sed etiam quod sanantia remedia facile hoc ipsius loco subsistant. At ulcerum quæ os infestant curationi sensu illius acumen aduersatur. Cum autem peritonæo rupto omẽtum prolapsum aut liuescat aut nigruerit, fune exceptum antequam nigrescat, ne sanguis profundatur, præcidere conuenit id quod post uinculum habetur, atque ut in imo fine iam commemoratæ abdominis suendi rationis uinculi fines pendeant, curabimus, quod scilicet facile eos cum ex uulnere suppurante eructentur, eximamus.

AD TEGENDAM GLANDEM colis ſi nuda eſt. Cap. LIII.

IN quibus glans colis penuria cutis non contegitur, aliqui indecoris gratia duplicem adminiſtratiõis modum excogitarunt,nunc in ſuperiore colis initio cutem orbiculatim ſecantes,ut facto ipſius diuortio, inferior cutis attrahatur,donec glans occultetur : nunc ſubtus interiorem cutem à glandis radice ſcalpello excoriantes,inde inferiorem trahentes, mox linteo quodam molli ambiens præputium deligantes , ita ut linteolum aliquod qua cutis excoriata eſt,interponatur,ne præputium cum glande coaleſcat. Hunc modum Antyllus magis recipit,longiore ipſum oratione exponens. Nos autem ſummatim dixiſſe contenti ſumus, quoniam raro inter artis opera huiuſmodi adminiſtratio requiritur, tum quòd affectus nullam muniis obnundis difficultatem pariat,tum ꝙ neq; tantum indecoris afferat , ut eo magis glandem aliquam ex cuirurgia deligas.

QVOMODO GLANS PENIS CONtecta aperiri poſſit,uitium dicitur hypoſpadiæon. Cap. LIIII.

PLeriſque glans ab origine non perforata eſt: uerum ſub cane appellato qua glans ſuſpenſa eſt,foramen habetur:unde neque urinam facere anterius poſſunt,niſi particulam admodum pubem uerſus inclinent,neque iberis dare operam , cum ſemen ipſorũ in uterum recta non poſſit eiaculari . Omnium itaque ſimpliciſſimus tutiſſimuſque curationis modus eſt, qui fit per abſciſionem. Itaque reſupinato homine glans ſiniſtræ manus digitis ualide attolletur : deinde eadem ſcalpelli acie iuxta coronam præcidetur plaga nõ obliqua,ſed ſculpturæ ſimili,ut per medium eminentia q̃dam glandem repræſentans appareat. Quoniam uero ſæpe ſanguis profundi ſolet,ſi fieri poteſt medicamentis ei retinendo dicatis ſiſtemus,ſin minus tenuibus ferramentis aduremus.

DE PHYMO. Cap. LV.

Duplex phymi causa est: aliquando enim sic glādem præputium tegit ne nudari possit: aliquando retrorsum deducta reduci non potest. Hæc species proprie periphymosis dicitur. Prior itaque differentia, aut ex cicatrice quæ in præputio concreuerit, aut ex carnis incremēto q̄ illic coaluerit. Altera genitaliū inflammationibus fertur accepta, quoties deducto præputio glans intumuerit, nec ultra reducto operiri ea possit. Si igitur prima phymi causa fuerit, curationem hoc pacto tentabimus figurato homine, ut par est, præputiū in anteriorem partem attrahemus, demissisq́, in summum ipsum hamulis tribus, quaternisve, ministris continendum exhibebimus, iubentes, ipsum quantum fieri potest, diducant aperiantq́;. deinde sic ex cicatrice exterior collectio fuerit creata, scalpello ab interiore parte præputium in tribus quatuorve locis incidemus lineis directis & æquali inuicem spatio distantibus, idq́; intrinsecus: est autem duplex in glande præputium: os igitur ipsius ab interiori parte diuidemus, sic enim contractione quæ ex cicatrice coaluit, dissoluta, præputium superinducemus. At si caro ab interioribus adnata phymum produxerit, carne tota ferro scarificata, præputium nudabimus: carnem inter lineas eminentem rademus, postea plumbeam solenam glandi uniuersæ circundabimus, inuoluta ipsi papyro sicca. Habeat autem solena foramen undique æquale. sic enim huius circumpositu præputium adductum rursus coalescere prohibebitur, dum & à plumbo & papyro inuoluta distentum seruatur: intumescens enim ex deligatura magis adhuccutē diducet. Hoc igitur faciundum est, siue ob cicatricem, siue carnis processum phymo generato manum adhibuerimus. Sin autem periphymosis appellata creetur, uetustate temporis committitur, & curationem non recipit, nisi quis eo modo uelit tractare quem ad tegendam glandem usurpamus. Sin autem nondum coaluerit, ui-

bicibus ſuper ipſum rectis tribus,aut quatuor,aut etiam pluribus circulatim excitatis,oleo copioſiore tepido ſuperfuſo extrorſum attrahemus.

SI PRÆPVTIVM GLANDI adhæreſcit. Cap. LVI.

Glans & præputium inuicem committuntur ex ulceratione præcedente. Conuenit igitur ſubtus cute,quantum licet,excoriata, acie ſcalpelli, aut ſpathula polypo accommodata,ea quæ reſiſtunt, diſſoluere id potiſſimum conantes,ut glandem pure à p̄putio adhæreſcente diſcernamus: qđ ſi nō fuerit expeditū, glandis potius nōnihil ad p̄putium aſſumere,q̄ econtrario:cū.n.p̄putium tenue ſit,facile perforatur. Vbi commiſſuram diſſolueris linteū tenue aqua frigida madens, glandi & p̄putio interponendum,ne rurſus coaleſcant, uino aſtringente cicatricem ipſis obducemus.

DE CIRCVMCISIS. Cap. LVII.

Non de iis qui religioſo gentium more circunciduntur,nunc uerba faciemus:ſed de iis quibus affectu naturalium oborto,præputium nigreſcit Itaque in iis totum quod nigruerit, orbiculatim præcidi debet,deinde ſquama cum melle utēdum, uel etiam malicorio,& eruo medicamenti inſtar quod linteolis illinitur.Si uero ſanguis quandoque profluat ferramentis lunatis utendum,quę utriſque ſimul iniicietur,& ipſi ſanguinis profluuio,& uulneri depaſcenti. At ſi tota interim glans abſumpta fuerit,exiguam ē plumbo ſolenam imponentes meatui,per ipſam ægrotum urinam reddere iubebimus.

DE THYMIS NATVRAlium. Cap. LVIII.

Thymi carnoſa ſunt tubercula, nunc in glande, nunc in præputio concreſcentia.Ex his, alii contumacis,alii facilis curationis ſunt. Mitiores itaque ſcalpelli acie deradere conuenit, & chalcitidem ipſis inſpergere:in malignis,eo quod uitiatum eſt, exciſo

adostione utendum. At si contra se mutuo in præputio fiant thymi, hi, intra ipsum: illi, extra, oportet omnibus ipsis confestim manum admoliri, ne præputium structura tenue, imprudenter pertundamus. Sed primum interiores auferre consilium est, iisq; cicatrice obductis, tūc quoq; exteriores aggredi. Nonnulli uero recentiorum forfice ipsos auellentes equino pilo deligatos curare solent, quemadmodum alii refrigerato ferro cādenti eosdem deurunt.

DE RECTO SYPHONE qui catheter dicitur, & clystere uesicæ. Cap. LIX.

Cum urina non redditur, quod iter ipsius obstructum sit, aut concreto intus sanguine, aut calculo aut alia quadam causa, recto syphone id quod superfluum est eximemus, quem modum Græci catheterismon uocant. Sumpto igitur eiusmodi syphone, ætati & sexui conuenienti, in rectum ita ipsum dirigemus, q̄d hoc modo fiet: lana exigua lino deligata per medium, linoq; ex acuto iūco per catheteris fistulam traducto lanam foramini adaptabimus, iuxta catheteris mucronē, ac præciso forfice quod ex lana eminet, catheterem in oleum demittemus, ægro in subsellium prius irroratū, si nihil prohibet, collocato, & catheterem in rectum inferemus usque ad colis basim: deinde naturalia ad umbilicum intorquebimus: etenim ab hac parte obliquus uesicæ meatus existit, deinde sic cathetera adigemus. Quum uero in pene prope sedem id euenerit, rursus genitalia imposito instrumento deflectemus, in naturalem reducentes figuram (nam à peritonæo uesicæ meatus sursum tendit,) propellemusq; catheterem usque dum uesicę sinum penetrauerit: secundum hoc, linum catheteri iniectum retrahemus, quo urina simul cum lana attracta subsequatur, quemadmodum in syphonibus accidit: atque talis demittendi catheteris modus est. At quia subinde exulcerata uesica collui desiderat, si quidē

auricularii clysteres enema possint trāsmittere,illis in prædictum modum utemur,in uesicam demissis: si fieri nequit,per catheterem pelle, aut uesica bubula adaptata, enemate colluemus.

QVÆ CVRATIO CALCVLOSIS adhibeatur. Cap. LX.

CVm alibi demonstratum sit qua ex causa calculi generentur,tum quòd pueris in uesica magis: prouectioribus,in renibus crescant,nunc rationē exponemus,qua excindi possint, ubi notas prius eorū q in uesica nascūtur,designauerimus. Vrina igitur aquosa est,quòd in eis subsidet,arenosum:pudendum continuo uexatur pruritu,laxatur sine ratione,rursusq; arrigitur,crebro id contrectant irritati ægri,& maxime pueri. cum calculus in ceruicem uesicæ incidit, etiam repente urina supprimitur. Porrò inter eos quibus calculus excinditur,pueri quidem usque ad quatuordecim annos propter corporum mollitudinem,facile curationem recipiunt:senes,quod corpus ipsorum contumax sit, uix consanescunt:mediæ horum ætates etiam in hoc, medio quodammodo habent. ac rursus facile sanātur qui maiores calculos habēt,quòd iuflammationibus assuerunt:qui minores,difficulter sanantur,contrarias ob causas. Hæc cum ita se habeant,ad chirurgiam profecti, cō quassatione utemur prius,interim per famulos, interim ipso ægroto ex alto quodam loco desilienti, quo calculus ad uesicæ ceruicē propellatur, deinde figurari æger debet ceu rectus in sedili,manibus subter femora porrectis,quo in angustum uesica compellatur. Si igitur cōtingentibus nobis calculus in penem procidat,quassatu exturbatus,ferrum inde tentabimus. Sin minus sublabatur,indicem sinistræ manus digitum,si puer sit qui ægrotat,uel etiam medium,si ætatis sit prouectioris,oleo inūctum,in anum demittemus,& supinis digitis perquirentes,calculumq; illapsum paulatim traducentes,in uesicæ ceruicem impingemus:& digito uno, pluribusq; pro-

pellentes ipſum in exteriora impactum,miniſtro altero manibus ueſicam premere iuſſo,alteri præcipiemus dextra manu teſticulos ſurſum teneat,ſiniſtra penem extendat in alteram partem,qua ſectionem moliemur:ipſi aſſumpto ſcalpello ad calculos aptato,inter anum & teſticulos,non per medium penem,ſed in alteram partem iuxta ſiniſteriorem clunem obliquam ſuper lapidem q̃ parti ſecandæ ſupponitur,ducemus lineam, quæ extrinſecus latum habeat ſpatium,intus non amplius,q̃ ut calculus per id queat excidere. Interim ſiquidem digitis ſuper anum innixis, aut digito unà cum ſectione ſine euulſione calculus clementer exilit. ſin minus exilierit, uulſella ſuperiniecta huic accommoda eximemus. Calculo iam ablato,medicamentis ſanguinem coercẽtibus ex manna thuris,aloe,ſymphyto,uel etiam miſy,& conſimilibus ſanguinis profuſionem ſiſtentes,lanas, aut linamenta implicita,œnelæo madentia imponemus,& ligaminibus ſeptem coſtarum ad calculos accommodatis utemur. At ſi profluuii ſanguinis metus ſit, linamentum implicitum ex poſca,aut hydroroſato iniiciendum eſt, & ægro decumbente crebrius locum perfundemus. Poſtq̃ tertio die ſolueris,& hydrelæo copioſo irroraueris,tetrapharmaco linteolis illito utendum, ita ut frequẽtius ipſos diſſoluas,curesq́; propter urinæ acrimoniam. At ſi inflammatio quæpiam ſuperuenerit,cataplaſmatis & ſuperfuſionibus ad eam inſcriptis adiuuabimus , ac in ueſicam roſaceum aut chamæmelinum,aut butyrum niſi aliqua nos inflammatio impediat,demittemus. ſimiliter etiam ſi ulcus paſcẽdo aut alio quodam modo ſerpat,aut maleficum fuerit ſingulis congruentia adaptabimus,cum ulcus inflammatione caret,lauacrum adhibetur,inde emplaſtrum dia chylon,tum lumbis tum imo uentri ſuperaccommodatur. Per totum uero curationis curriculum,femora ſimul conuenit deligare, & cum remediis requieſcere. Sin exiguus calculus coli inciderit & per urinam reddi nequeat,præputium ualide in anterio

ra attractum deligabimus supra glandis summitatem, item post pudẽdum colem uinciemus, iuxta terminum ad uesicam spectantem constrictione adhibita: deinde infra calculum diuidemus, super lapidem qui illi excidendo subiicitur. flexo autem cole illũ eiiciemus, solutisq; uinculis ulcus sanguine cõcreto uacuabimus. Posterius itaque uinculum iniectum est, ne calculus retrorsum recurrat: anterius, ne post lapidem exemptum præputii soluti cutis in oppositum recurrens diuisionem contegat.

DE TESTICVLORVM PARtibus. Cap. LXI.

NAturæ testiculorum finitiones, cum ad ramicũ incidendorum rationem conferant, priusq̃ ad illam ueniatur, proponendæ sunt. Igitur testiculus substantia quædam est glandulosa fragilis, ad genitricem seminis uim effecta. At nerui testium, quos Græci parastatas & cremasteras ab eo appellant, quòd ex illis genitales partes dependent, spinalis medullæ ex cerebri membrana propagines sunt, cum uenis arteriosis ad testiculos pertinentes per quos semen in naturalia permeat. Seminaria autem uasa, uenæ sunt à caua uena in testiculos sinuosis anfractibus pertingentes unde testiculi alimentum capiunt. item tunica naturæ neruosæ in orbes implicata, in gibba quidem parte, atque anteriori, à testiculo libera est: in concaua & posteriore, ipsi adhærescit, ex interiore abdominis membrana originem trahens. Vocant autem partem hanc qua testiculo adnata est, posteriorem prosphysin quasi dicas adnexum. Darti uero membranæ sunt, quæ exteriorem testiculi cutem cõglutinant, iuxta tunicam erythroidem dictam ei adhærentes: quibus partibus & illa post testiculos tunica aduuitur. Hæc autem ipsa cutis exterior rugosa testibus circundata, scrotum nobis Græcis oscheon dicitur.

DE AQVOSO RAMICE, HYdrocele dicitur. Cap. LXII.

HVmoris otioſi in parte aliqua corporum ſcrotũ implicantium colluuies, tumorem excitans ſenſibilem hoc nomen ſortita eſt. Colligitur itaque humor magna ex parte, in tunica erythroide appellata, circa anteriorem teſticuli regionem, qua potiſſimum membrana illa à teſticulo ſeparatur. Raro extra membranam hanc erythroidem uitium contrahitur. Subinde peculiari tunica humor comprehenditur, uocantq; hoc mali chirurgici in ſuperuenienti ortum. Quare ſi ob cauſam præcedentem, exempli gratia, particularum imbecillitatem uitium oboriatur, ſanguis alimenti ratione adductus, in aquoſam ſeroſamq; ſubſtantiam mutatur: ſi ex ictu, ſanguinea, aut fœculenta ſubſtantia comprehẽditur. Communis nota eſt, tumor indolens, firmus, ac ſtabilis in ſcroto, quacunq; tandem occaſione non euaneſcens, ſed in iis qui modicum continent humorem, cedens: in illis qui copioſum habent, non item. Ac in quibus erythroides tunica humore diſtenta eſt, tumor rotũdus paululum, & oui modo longiuſculus apparet. His teſticulus in conſpectum non uenit, ut qui undequaq; ſit implicitus. ſi extra erythroidem membranam ſub dartis habeatur per pauca corpora ſublabitur. At ſi humor ex ſuperuenienti coierit propter cõtractionem ex omni parte, & rotunditatem, tumor alterius teſticuli imaginẽ exhibet: & cum aquoſus humor extiterit, tumor concolor pellucet: cum fœculentus aut ſanguineus, aut rubicũdus, aut liuidus apparet: cum autem in utraq; ſcroti parte hæ notæ apparuerint, duplicem ibi ramicem eſſe cognoſces. hoc modo ſcalpello curantur: deraſa pube & ſcroto, niſi puer fuerit, ægrum ſup ſedile reſupinabimus, podici panniculo multiplici ſubiecto, ſcroto autẽ ſpongia iuſtæ magnitudinis: ac ſedentis à ſiniſtra ægrotantis, miniſtro qui ad dextram ſedebit iubebimus ut genitale in alteram partem protendat, & cutem ſcroti ad abdomen eleuet, nos ſcalpello ſcrotum à medio iuxta longitudinem uſque ad pubem fere recta linea incidemus,

quæ uicina sit lineæ scrotum per medium secanti, diuidemusq; tunicam erythroidem. Porrò si humor ex accessorio in adnata membrana hæreat, qua uerrex eiusdem tunicæ eminet, illac diuisionem moliemur. Hamulo autem oræ uulneris diducentur, & cultro ad hydrocelicos aptato scalproq; membranis detractis tunica erythroides nudatur, mox eadem per medium scalpello finditur, per illas potissimum partes, in quibus à testiculo recedit, humore iam toto, aut maiore ipsius portione in uase aliquo excreto, erythroidem membranam hamulis eximemus, utpote tenuissimam ipsius partem. Inde uero Antyllus suturis & medicina cruentis accommodata utitur: recentiores ea: quæ quod carnem inducat, sarcotice appellatur. At si testiculus putredinem expertus aliove modo uitiatus deprehendatur, uasa cum neruo, qui ab inguinibus dependet, cremastere dicto fune excipiemus, ipsoq; cremastere præciso testiculus eximitur. Item in iis qui duplici laborant ramice, similiter bifariam curationem moliemur utrinque per scroti partes ad inguina lineas incidentes, mox specilli mucrone per diuisionem deorsum ad scroti extremum demisso, ipsoq; scrotum extollentes, acuto scalpro lineam qua humoris est emissarium, incidemus, ut & sanguinem concretum, & pus per eā excernamus, ipso uero scalpelli mucrone linamentum in longitudinem implicitum superiori diuisioni inseremus, & uibicibus per spongiam detersis lanam oleo madentem per inferiorem testiculum insinuabimus, extrisecus alias lanas œnelæo imbutas scroto, imo uentri, inguinibus, peni & lumbis supiniiciemus, linamentum triplex super hæc explicitum deligamus uinculo in sex costas porrecto, congruisq; ligamentis: deinde homo decumbet lanis scroto subiectis, ut conquiescat, pelleq; super ipsas molli explicata, quo fomenta excipiant. Cæterum superfundemus oleum calens. post hoc ubi solueris tetrapharmaco linteolis illito in uulnere uteris, linamentum ex fariuaceo polline immu-

tans, extrinsecus fomenta rursus propter inflammationem usque ad diem septimum iniicientur, inde medicamento quod linamentum contineat utemur. Vulnere expurgato, & carne iam mediocri obducta, deinceps & lauacris adhibitis linamentum auferri debet, & reliqua curationis parte subsequente quemadmodum prius explicatum est, utemur. At si inflammatio quæpiam fuerit, aut sanguinis profluuium, aut aliquid eiusmodi interea superuenerit, conuenienter unicuiq; occurrere conuenit, ne semel dicta iterum repetam. Si uero ustionē potius in aquoso ramice, sicut recentioribus uisum est, adhibeamus omnia quæ ante chirurgiam, & post eā dicta sunt, exequemur, ipsum uero chirurgiæ opus sine ferro solū & diuisione per humoris emissarium fieri debet. Decem itaque aut duodecim ferramentis literam Græcorum Γ imitantibus, & duobus gladiolis primum scrotum ferro Γ referenti per medium aduremus, cultello autem, aut obtuso hamo membranas excoriantes ferramento ensi simili, has ceu præcidentes aduremus. Nudata uero tunica erythroide, facile autem cum alba & tenuis existat cognoscitur, acie ferramenti instar Γ literę facti perurentes humorem excernemus, postea totam ipsam detectam hamulis attollentes, ferramento gladiolo simili auferemus.

DE CARNOSO RAMICE & tophaceo. Cap. LXIII.

CAro in parte aliqua corporum quæ scrotum implicant succrescens carnosum ramicem producit. Nascitur autem ea ex causa latente, testiculo fluxionem experto induratoq;, aut ex ictu, aut imperita post ramicis succisionem curatione: subsequitur autem hos color ubique sui similis cum duritia. Si autē tumor in scirrum coalescat, nullus nec color, nec sensus adest: si maligni referat naturam, dolor urget punctorius. Itaq; ferrum admouentes ægro, figurabimus ipsum, sicut & prius diuidemusq; similiter, & si quidem ex concreta te

sticuli carne uitium creatum sit, & darton membranam & erythroidem consimiliter discindemus, deinde testiculo eleuato, eoq; extra erythroidem exempto, cremastere segregato à uasis, hæc quidem constringemus, illũ uero nempe cremasterem amputabimus: testiculum uero qui cum aliorum carne coaluerit, ceu alienum eiiciemus. Sin hæc concretio in tunica aliqua, aut uase subnascatur, scroto diuiso subiectisq; carni membranis, totũ quod in carnem cõcreuit auferemus. quòd si posterior commissura carne fuerit glutinata, iis quæ ambiunt ipsam ademptis testiculum simul cum ea excipiemus: q̄ppe fieri nequit, ut testiculus sine hac permaneat. Cæterum tophi & in testiculo & in membrana erythroide occalescunt, renixu multo, duritie, & inæqualitate à carnoso ramice & aquoso discreti. His igitur manum sicut etiam carnoso ramici admoliemur.

DE VARICOSO RAMICE & uentoso. Cap. LXIIII.

VAsa in scroto, aut dartis membranis dilatata uarices simplici uocabulo nominant. Alia uero quæ testiculum nutriunt, si uaricum more dilatentur, uaricosum ramicem, Græci cirsocelen uitium nuncupant. Notæ horum euidentes sunt. quippe pars affecta tumidior, obliqua modice uuæ in modum, & testiculi relaxatio apparet, tum aliæ nonnullæ difficultates, maxime in cursu, exercitio, & itinere. Hoc modo curamus: ubi commode ægrũ figuraueris, scrotum manu ꝑmulcetur, neruus cremaster in partem inferiorẽ repellitur. Facile aũt dinoscitur, ut qui tenuior uasis sit, solidior renitensq; seu potens ualidusq;: æger quoq; ad depressionem ipsius indolet, & iuxta colem turbatur: uasa aũt digitis nostris & ministri excepta ĩ scroto, ualideq; distẽta, acie scalpelli obliqua adacta supra instrumentũ quod uasis cedendis supponitur secabimus. deinde ꝑ hamulos ea q̃ cuti subiacent eleuata excoriantur. uasis ut in

capite de angiologia & aneurysmatis disputatum est, denudatis, acus duplex linum trahens transmittitur, ambasq; lini abcisa, uasa & in prima ipsorum dilatatione & inferiori extremo fune deligabimus: & per medium recta incisa linea, & sanguine qui coierat euacuato, medicina ipsos curabimus quæ pus moueat, ut etiam funiculicum uasis sua sponte excidant. Leonides autem præcipit, quod si aliqua ex uasis testiculum nutrientibus dilata fuerint, hoc modo esse faciendum: si omnia, testiculum cum ipsis capi oportere, ne uasis alentibus destitutus contabescat. Porrò uentosus ramex, quum genere aneurisma existat, Leonidi quidem non attingendus uidetur, propter periculum quod in uaricibus ab incessabili sanguinis profluuio accidit. Recentiores autem quũ duplex ipsius sit generatio, alia ex quatuor uasis testiculum alentibus, alia ab arteriis darton membranam & scrotum inter currentibus: hunc quidem ceu desperatæ salutis, repudiant: illum priorem scalpello curant. discernimus autem ipsos, quòd qui ab arteriis enascitur, facile ad digitorum constrictionem euanescat, qui à uenis testiculum nutrientibus, aut neutiquam, aut cum multo metu. Cæterum curamus ipsos, ut in uaricosis ramicibus comprehensum est, singulas uenas fune excipientes deligantesq;.

DE INTESTINORVM RAMICE. Cap. LXV.

Intestinorum ramex, quem Græci enterocelen dicunt, est in scrotum intestini deuolutio. Fit aut peritonæo circa ilia dirupto, aut eodem extenso. utraq; igitur, ruptura, dico, & extensio ex uiolenta quadam occasione præcedente proueniunt, nempe ictu, aut saltu, aut clamore. At qui ualidæ tensioni fertur acceptus, proprie, & ꝓpter relaxationem, & alias corporis imbecillitates, accidit. Notæ utrique cõmunes sunt: conspicuus in scroto tumor: item quòd in exercitiis, itinere, spiritus retentione aliisq; occasionibus, idem maior quàm

prius euadat:compreſſus,tarde quidem recurrat, celeriter autem rurſus deuoluatur,ſuperne inteſtinum reſupinatis in loco permaneat,donec erigantur. Stercus autẽ in ſcrotum receptum periculum ſubinde ipſis intulit:dolent enim nonnunquam etiam impreſsis digitis ſonitũ elidunt.Peculiaria ramicis ad extenſionem relati indicia ſunt,quòd nõ uniuerſim,ſed particulatim temporis ſpatio & ob cauſas quaslibet,nonnunquam inteſtinum deuoluatur,tumor æquabilis & profundus appareat, inteſtino quod deuolutum eſt interiore abdominis membrana,peritonæon uocant,conſtricto.Ex ruptura facti ramicis ſignum eſt proprium,quòd uniuerſim ab initio inteſtinum deuoluatur,idque ob cauſas uiolentas duntaxat:tumor immenſæ magnitudinis,inæqualis,& per ſũma protinus in cute emineat: quod inteſtina extra peritonæum elabantur. Si igitur rupto peritonæo omentũ duntaxat in ſcrotum inciderit,uitiũ omenti ramex,Græcis epiplocele appellatur:ſi inteſtinum quoque delabatur,omenti inteſtiniq; ramex, Græce epiploenterocele dicitur:ſi uero & aqua in tunica à rubenti colore erythroide dicta apparuerit, compoſita ex tribus quoque appellatio ſumitur.Cæterum neque hos,neque ex ruptura inteſtinorum ramicem chirurgiæ ſubiicimus, ſolũ uero ex intenſione ramicem inteſtini manu curamus, hunc in mòdum:homine reſupinato & cute iuxta inguina per miniſtrum eliuata,tranſuerſam lineam incidimus ut in angiologia explicitum eſt. Nonnulli uero non trãſuerſam,ſed rectam lineam ducunt,hamuloq; defixo diuiſionem explicant, quæ teſticulum ſupraiectum menſura adæquet,deinde rurſus hamulis per quartam cutẽ tranſmiſsis quot ad uulneris magnitudinem ſufficiant, retuſo hamo,aut cultro membranas & pinguedinem ſubtus excoriantes ſcalpello præcidimus. detecto autẽ undequaque peritonæo,demiſſoq; indice digito ad poſteriorem ſcroti partem inter peritonæum & dartum membranam,poſteriorem connexũ ſoluemus, deinde

dextra manu extremum implicantes, ad interiora ſcroti ſimulq; ſiniſtra peritonæum retrahentes ad diuiſionem excipiemus teſticulum una cum membrana rubenti, ac miniſtro uni iubebimus teſticulum eleuet, ipſi uero poſteriorem adnexum ex toto ſimul cum membrana rubenti diſſoluentes, explorabimus digitis num inteſtini inuolutio quædam in tunica erythroide relicta ſit, & infra hanc ad aluum propellemus, deinde acu bonæ magnitudinis linum ducente duplex decies implicitum ad peritonæi terminum qui diuiſionem reſpicit, per mediũ tranſuemus. Succiſis autem linis quatuor faciemus, initia, atque his per uinculum rurſus implicatis, utrobique peritonæum ualenter deſtringemus, iterumq; initiis circumuolutis, aſtringemus quidem ſtrenue, ut nullum ex uaſis nutrientibus adhuc poſſit cedere, ne inflammatio inde concitetur: item ſecundum extrinſecus uinculum iniiciemus, minus quàm duos digitos à priori diſtans. Secundum hæc uincula digiti inſtar ex peritonæo relinquentes, totum ipſum orbiculatim præcidemus, auferẽtes ſimul & teſticulum: rurſus diuiſione iuxta emiſſariũ ſcroti adhibita, linamentum longum iniicitur, & fomentis oleo imbutis uinculiſq;, ut in aquoſo ramice iniectis omnia quæ reſtant, quemadmodum illic expoſitum eſt perficiemus. Nonnullos autem non imperitos chirurgos noui, qui membrana erythroide exciſa, ferramentis candentibus extremum ipſius adurerent, ſanguinis profluuii metu, ut eſt ueriſimile. Hi autem ipſi poſt ſcalpelli adminiſtrationem ęgros protinus in ſolio oblongo ligneo, cui aqua ineſſet calida ad ſeptimum diem uſque lauabant, quinquies per diem noctemq; id facientes, p̃ſertim in pueris, & mirifice res proceſſit: nam citra inflãmationem ipſi ſecabant, & funiculi una cum corporib⁹ protinus decidebant. Interea uero dum ægri lauabant, prædictæ ſuperfuſiones iniiciebantur. Alius quiſpiam præter commemorata, etiam pipere trito cum oleo ceruicem ipſorum eodem tempore infricabat.

DE INGVINVM RAMICE, bubonocele uocatur. Ca. LXVI.

INteſtini ramicem ex intentione creatum, inguinum hernia præcedit:primum enim peritonæo intenſo, inteſtinum laxatum tunc quidem in inguina abſcedit facitq; ramicem, quem Græci bubonocelen dicunt. Hunc uetuſtiores in eum modum ſcalpello curant,linea tranſuerſa per ingnina intumeſcentia,tres digitos longa inciditur.Hinc membranę & pinguedo eximuntur,mucro autem ſcalpelli per mediũ peritonæo detecto, qua faſtigiatur adigi debet,is enim inteſtina in altum repellit. Itaque peritonæi eminentias utrinq; factas per ſcalpelli mucronem ſuturis inuicem committemus,deinde mucronem extrahemus,neq; peritonæum præcidentes,neque teſticulum,neq; aliud quippiam retinentes, ſed præſidio cruentis idoneo perſanantes. Quoniam uero recentiores uſtionem potius in inguinum ramicibus probarunt,hanc quoq; non incongruenter trademus. Homo mediocriter moueatur,tuſſi uiolenta,intenſione,ſpirituq; retento:ubi tumor in inguinibus apparuerit locũ qui uri debet, atramento ſcriptorio aut collyrio figura triangnla circumſcribemus, tranſuerſam lineam per inhuina ſurſum ducentes,iniiciemusq; ſignum per trianguli medium.poſtquam æger decubuerit,candens ferrum per mediam notam imprimemus, primum clauatum, inde per trianguli coſtas Γ literæ figuram repræſentans, tertio in laterꝫ aut lenticulæ modum factis,totum triangulum exæquabimus miniſtro per totam uſtionem ſaniem panniculo extergente:tá alte uero aduremus,quouſq; pinguedinẽ pertingamus,idq; in habitu corpis moderato,neq;.n.in gracilibus ob ſiccitatem ferrum altius admouendum.eſt,ne imprudentes peritonæum aduramus,neq; tamen in craſſioribus pinguioribusq;, in quibus uel ante iuſtam uſtionem pinguedo apparet. Sed q̃tum uri conueniat artificioſa deprehẽdem' cõiectura. Secundum uſtionem ſal unà cum porro tritus cruſtæ

inſinuabitur, & inguinario in literæ X ſimilitudinem ligamento utemur, per inſequentes dies remediis quæ cruſtam adimunt, nempe omphacomelite & ſimilibus curabimus.

CVM SCROTVM ATTRITIS ueſtimentorum fragmentis ſimiliter attenuantur. Cap. LXVII.

LAxata ſcroti cute ſine interioribus ipſius corporibus uitium maxime indecorum gignitur, quod Græci racoſin appellant. Leonides igitur reſupinato homine, quod in ea ſuperfluum erat ſcalpello ſuper aſſerem, aut durum corium, quod incidendis ſubiicitur excidebat, oraſque uulneris ſuturis committebat. Antyllus autem tribus etiam quatuorve ſuturis ſuperfluum cutem prius punctam forfice acuta aut ſcalpello poſt ſuturas auferebat, ſuturiſque adunitam ut cruenta curabat.

QVOMODO FIANT EVnuchi. Cap. LXVIII.

CVm ars noſtra huc tendat, ut corpora à ſtatu qui præter naturam eſt, in naturalem deducat, eunuchos faciendi ratio, quam Græci eunuchiſmum dicunt contraria promittit. uerum quia & inuiti ſubinde à præpotẽtibus quibuſdam eunuchos facere cogimur, explicandus compendioſe modus eſt, quomodo illis ſatis faciamus. duplex itaq; eſt, alter contuſione, alter exciſione perficitur, & prior quidem in hunc modum: Pueri adhuc infantes in aquæ calidæ ſolium collocantur: deinde ubi corpora eodem ſolio fuerint relaxata, digitis teſticuli premuntur, uſque dum aboleantur & euaneſcant, diſſoluti non amplius ad tactum ſublabantur. Exciſione hac ratione efficitur: Reſupinatur in ſedili qui eunuchus fieri debet, & ſcrotum cum teſticulis ſiniſtræ manus digitis premitur quo facto duas lineas rectas unam per alterum teſticulum ſcalpello incides: ubi exilierint teſticuli cute detracta execabuntur, ita ut tenuiſſimũ

ſolum naturale uaſorum commercium relinquatur, atque hic modus, eo qui per contuſionem fit magis probatur. Nam qui contuſionem teſticulorum ſunt experti, nonnunquam uenerem appetunt, parte aliqua, ut ueriſimile eſt, teſticulorum inter contundendum deliteſcente.

DE HERMAPHRODITIS. Cap. LXIX.

Hermaphroditon uitium ex compoſitione. Mercurii & Veneris appellatum eſt, multum utrique ſexui adferẽs indecori. Cum enim quatuor, Leonide authore, differentiæ exiſtant, tres quidem in uiris, una in mulieribus conſtituitur. In uiris ſiquidem aliàs iuxta penem, aliàs in medio ſcroto muliebris pudendi pilis obſiti forma apparet. Tertia uero adhæc accedit, in qua nonnulli per ſcroti ueluti pudendum urinam profundunt. In mulieribus ſupra pudendum iuxta pubem uirile frequenter genitale inuenitur, tribus quibuſdam extantibus corporibus uno tanquam cole, duobus autem ueluti teſticulis. Tertia itaque uirorum deformitas qua urina per ſcrotum excernitur, curationem non recipit, reliquæ tres curantur corporibus ſuperuacuis è medio ſublatis & ulcerum modo tractatis.

QVOMODO NYMPHA EXcidenda ſit, & cercoſis emendanda. Cap. LXX.

Caruncula in ſinu mulieribris pudendi ſubſultãs, Græcorum lingua nymphæ dicitur: quibuſdam immenſæ magnitudinis efficitur, & non deeentis inuerecundiæ notam prę ſe fert. Quemadmodum uero nonnulli memoriæ produnt, ſunt quæ per hanc partem etiam erectæ uiris ſimiliter conſiſtunt & in uenerẽ ruũt. Quapropter reſupinata muliere ſpecillo nymphæ ſuperfluum prehenſum ſcalpello excindimus: diligentia adhibita ne alte ipſam penetremus: unde fluidus affectus, rhyada uocant, excitetur, Porrò cercoſim, cum

sit carnis ab uteri ore propago q̃ muliebre pudendum repleat,interim foras caudæ modo procidat, nymphæ consimiliter auferemus.

DE MVLIEBRIVM LOCOrum thymis condylomatis & hæmorrhoidibus. Cap. LXXI.

THymus eminentia est à reliqua cute recedens, nunc rubens,nunc alba,plurima parte sine dolore thymi corymbis similis: condylomata uero, excrescentiæ sunt in callum induratæ, quemadmodum hæmorrhoides iis quæ in ano sunt respondentes, interim & sanguinem profundũt.oẽs itaq; eiusmodi in mulieribus excrescentias,q̃ in conspectum ueniunt,inter detegendum specillo comprehensas,ferramenti quod ex dimidio spatham refert,acie excindemus,utemurq́; galla leuigata,aut scisso alumine. Nam deligaturam in his maiores chirurgi non admittunt.

DE NON PERFORATIS & phymo. Cap. LXXII.

GEnitales mulierum partes clauduntur, interim ex natura,interim ex accessorio morbo quodam p̃cedente,aliàs in imo,aliàs in summo ore,sæpe etiam in medio spatio, idq́; aut secundum naturam aut ex obstructione. Quod autem foramen intersepit intercluditq́;,uel caro uel membrana est. Cæterum hoc mali graue fit impedimentum,modo in coitu,modo in conceptu uel puerperio,aliquando mensium purgatione,si quæ loca obstruit caro totum spatium occupauerit,in quibusdam.n.mediũ foramine patescit. Causa igitur inuenta,uel ex prõptu, uel etiam demisso specillo,si ꝗdem cõmissura solũ fuerit,hác recta linea scalpello fistulis accõmodato dissoluemus:sin aũt distẽtio hamulis ꝑ mediũ corp⁹ siue id mẽbrana,siue caro existat trãsfixis eleuatũ,scalpello diuidem⁹,ac sanguinis fluore medicamẽtis sine rosione siccãtib⁹ suppresso,iis q̃ cicatricẽ ducũt utemur,instrumẽto priapi instar facto iniectis,in q

bus potissimũ nõ alte admodũ administratio est adhibita,qđ ea de causa fiet,ne particulæ rursus coalescant. Iã phymus in ostio uuluæ succrescens pari mõ curatur.

DE ABSCESSV VVLVÆ. Cap. LXXIII.

VBi abscessus circa os uuluæ prouenerit q̃ manu tractari queat nõ prõpte ad sectionem properare consilium est,sed cum affectus fuerit absolutus,inflammatio plurima parte increuerit,corpora quæ humoribus incumbunt,attenuata,idq́; propter uteri excellentiam.Inter agendum uero mulier in sella resupinabitur cruribus ad abdomen & femina contractis, inuicẽ diuaricatis:cubiti ipsius sub poplitibus subiicientur & funiculis cõgruentibus ad ceruicẽ deligabuntur, medicus aũt ex dextra sedens tentabit specillo , quod dioptram dicunt ætati accõmodato.cõuenit aũt specillo sinus muliebris altitudinem metiri,ne maiori specilli spatio uterũ premi cõtingat,& si amplius illud sinu reperiatur , linamenta implicita summis oris imponũtur , ut super ipsa specillum firmetur.Cæterum conuenit specilli trifolium testulam habens in superiora demittere , & specillum à medico contineri,testulã à ministro cõuerti , ut laminis trifolii diductus sinus aperiatur . Iam uero si abscessus sublapsus mollis & tenuis existat,quod digitorum tactu subsidet,iuxta uerticem diuidetur spathula,aut scalpello ori uuluæ pure uacuato , linamentum in longitudinem implicitum, lemniscon dicunt , tenerrimum ex oleo rosaceo imponetur , uel potius extra diuisionem sinui muliebri sine compulsu inseretur . Extra uero summas oras & super pubem lumbosque lanæ succidæ aut puræ, oleo madentes accommodabuntur . Tertio die insidebit mulier in hydrelæum calidum, aut maluæ decoctum:abstersis sudoribus linamentum in longitudinem implicitum in fissuram tetrapharmaco per se,uel cum discocto melle inunctum leniter insinuabis:erit autem solutum butyro aut rosaceo , exterior

regio cataplasmatis obducetur dum inflammatio cessauerit, & uulua abscessu purgata fuerit. Sin autem difficulter expurgetur, collui debet oriculario clystere ex iridis decocto, aut aristolochię, aut melle. Cicatrix duci debet medicamento ex cadmia, soluto uino per linamentum irroratum. At si intra os uuluæ abscessus fuerit, attingi non debet.

QVA RATIONE PARTVS ex utero excutiatur excidaturque.

Cap. LXXIIII.

Quomodo ægre parienti succurratur tertio uolumine tradidimus: sin autem eo nihil proficiatur, ad chirurgiam merito diuertimus, id primũ notantes, mulier superstes ne futura sit, an minus: & si qdem salus speratur tunc manum admoliemur: sin contra, attingi non debet. Quæ igitur perniciem sui portendunt, inexpugnabili dormiendi necessitate premuntur, resolutæ sunt, & uix possunt excitari, ac si excitentur inclamatæ, imbecilliter respondentes, rursus graui somno sopiuntur. Nonnullæ conuulsionis modo contrahuntur, aut neruis conturbantur, aut alimentum non sentiũt, pulsus ualide inturgescẽs deprehenditur, sed languidus & imbecillis: quæ incolumes futuræ sunt, nihil eiusmodi patiuntur. Oportet igitur resupinam mulieriem in lecto sic collocare, ut figura ipsius magis sit decliuis, crura ipsius exporrecta mulieres utrinque contineant, aut quædam ministræ. Si uero non adfuerint, mulieris thoracem uinculis quibusdam lectulo adfirmabunt, ne corpus attrahentes sequens, attractionis uim dissoluat, ac sumis uuluæ oris diductis, per ministrum sinistram manum contractam conualentibus digitis inunctam, in ostiolum inseremus, idemque pertentabimus, & oleo infuso relaxabimus, disquirentes ubi uncum quo fœtus extrahetur, defigi conueniat. Idonei uero loci sunt quibus iniicietur, si in caput conuersus infans descendit, oculi, occiput, os iuxta palatum, mentum, clauiculæ, &

sub

ſub coſtis ſitæ regiones,ad hæc præcordia, quæ Græci hypochondria appellant:ſi in pedes conuertitur,oſſa ſuper pubem extantia,intercoſtalia,clauiculæ rurſus & deinde uncus dextra manu continebitur,flexu ipſius digitis occultato,ſiniſtra manu leniter inſeremus,& particulæ cuipiam ex prædictis uſque ad uacua tranſmittemus. huic alter opponetur,quo attractio recta procedat,neq; alteram in partem inclinet, deinde æquabiliter trahetur non ſolum recta,ſed etiam in latera, quemadmodum in dentibus eximendis fieri ſolet, & tenſionem interea remittere iterum non conuenit,poſtea uero indicem digitum unctum,aut etiam plures demiſſos inter os uuluæ & corpus impactum,orbiculatim circumagere, ueluti excoriando:ſi autem iuxta rationẽ uncus ſubſequatur,in ſuperiora transferre conueniet,atque ſic agere dũ perfecta fœtus ſit extractio. Si autem ſecunda obiecta fuerit,nec propter obſtructionem queat conuerti, circũpoſito pãniculo,ne deuoluatur,modice attrahere oportet,ac prolapſum totum ab humero abſcindere,idemq; facere etiam ſi duæ ſecundæ prociderint,ſimiliter etiam pedes procidentes corpore reliquo non ſubſequente, ab inguinibus amputari oportet:deinde reliquum corpus diſtorquere conandum. At ſi caput iuſto maius obſtructionem pariat,& aquam ſubter cutem capitis infans collegerit,ſpathula polypis dicata,aut ſcalpro,aut cultro quod ſcolopomacherion dicitur,inter digitos occultato,caluariam diuidemus, ut uacuata concidat. quod ſi naturaliter amplum ſit caput,ſimiliter diuiſam caluariam forpice qua dentes aut oſſa extrahuntur, cõprimemus. Si oſſa emineant,hæc quoq; auferre ratio eſt. At ſi capite ad thoracem adacto obſtructio prouenerit, eodem inſtrumento clauicularum compages uſq; ad interiora ſpatia diuidentur,ut humore uacuato thorax concidat & collabatur,quòd ſi non concidat,diuiſas etiã clauiculas ipſas auferemus,tũc enim collabetur. Porrò ſi imus uenter mortuo fœtu ſit inflatus,aut aquam ſubter cutẽ

collegerit,eadem ratione ac uia eum uacuare cum ipſis interaneis aggrediemur. Cæterum ſi in pedes deferuntur,inclinatio facile ad uteri os dirigitur: qđ ſi iuxta thoracem aut imum uentrem fuerit impactus,linamēto ipſum attrahemus,eodemq́; modo ea quæ ambiunt diuidemus. At ſi reliquis ablatis caput reuerſum inhæſerit firmius,ſiniſtra manus demittetur in uterū, & ſi os ipſius pateat,manum in ima transferemus,ac caput inueſtigatum digitis ad os deuoluemus: deinde uncum unū aut alterum defigentes,propter orificii inflammationem nō propellemus,ſed infuſionibus piguibus copioſisq́; utemur: item inſesſibus,fomentis,& cataplaſmatis,ut diducto ore auferatur,quemadmodum ſuperius comprehēſum eſt. Porro quum in latera educitur fœtus,ſiquidem dirigitur,prædictis utemur rationibus: ſin minus, totum ipſum intus diſſectū particulatim eximemus,cura adhibita,ne particula quæpiam ipſius nobis neſciis inrus relinquatur. Poſtquam manu ſcalpelloq́; adminiſtrationē obierimus,remediis ad inflammationem inſcriptis utendum eſt. quod ſi profluuium ſanguinis oboriatur, huius quoq; curationem accepiſti.

SI SECVNDÆ FVERINT relictæ. Cap. LXXV.

Foetu excuſſo frequenter accidit, ut uelamentum illius in utero firmiter adæreſcat, quod noſtri ſecūdas, Græci chorion,& deuterion appellant. Diducto igitur uuluæ oſtio,ſecundæ,quæ inibi relictę ſunt,et in partem aliquam orbiculatim conuerſæ,facile educūtur. Manu ſiquidem ſiniſtra calida,inunctaq́; in fundum demiſſa,ſecundas ſublabentes oportet eiicere. Si autem fundo uteri fuerint adnatæ,demiſſa ſimiliter manu comprehendentes tendemus,neque in rectum,ne uulua procidat,neque uiolenter admodum , ſed leniter primum deducemus,huc illuc circumagentes,deinde paulo ualentius. hoc enim pacto obſequuntur & à connexu diſſoluuntur. Quòd ſi uuluæ os conniuere fuerit depre-

henſum,remediis ad hoc commemoratis utendum eſt. Si uires non fuerint inualidæ, etiam quæ ſternutamenta prouocant,& aromatum halitu ex fictili uaporari conueniet:& ſi os uteri diductum ſit,manu inſerta,ſecundas ut dictum eſt,extrahere conabimur.At ſi ne ſic quidem exemptæ fuerint,negotium faceſſere non oportet,ſecundum paucos enim dies putrefactæ & in ſaniem reſolutæ excidunt.Quia uero grauitate odoris & caput opplent & ſtomachum peruertunt, ſuffitus conuenientes excitabuntur,ad eos autem cardamomum & ficus aridæ commendantur.

QVOMODO COXENDICES adurantur. Cap. LXXVI.

QVemadmodum humerus,ita etiam coxa propter humiditatis copiam nonnullis excidens, uſtionem poſtulat,quod Hippocrates his uerbis teſtatur: Quibus coxa ex diuturno ipſius cruciatu loco ſuo mouetur,crus contabeſcit & claudi fiunt, niſi uſtionem experiantur.Conuenit igitur tūc illum præſertim locum adurere,è quo articulus excidit,ſic enim humor redundans deſiccabitur,&locus cicatrice denſatus non amplius os ſuſcipiet,quare etiam penitius illic uſtionem moliri conuenit. Recentiores autem tres cruſtas adhibent,unam retro urentes in acetabuli ſinu, alteram ſupra genu extrinſecus,& tertiam ſupra exteriorem talum,qua eſt carnoſior.

DE FISTVLIS ET CERIIS. Cap. LXXVII.

CVm locus poſtulet de ani fiſtulis differere, nihil mali fuerit prius generatim de omnibus fiſtulis uerba facere. Itaque fiſtula ſinus eſt callo obductus,aliquatenus indolens,in pluribus naſcens particulis,magna uero parte ex abſceſſibus oritur parum dextre curatis.Callus autem continua quædā caro eſt, albida,madoris expers,eoq; etiam doloris neq; uena, neq; neruo ad ipſum pertinente,Interim ſinus ſiccus,in-

terim humidus est,nunc humor incontinenter fluit, nūc certis quibusdam temporibus remittit,ore ipsius oppleto iterumq; adaperto. Aliàs fistulæ in os desinunt, aliàs in neruum aut aliam quampiam principem particulam, uel recte intus tendentes uel oblique,item uel uno ore, uel pluribus peruiæ. Quę igitur in grandes arterias, aut neruos aut tendines notatu dignos,aut membranā costas succingentem,aut aliquam principalem particulam deueniunt,uel nequaquam uel certe cum multa artificio saq; diligentia attingere debemus.reliquis hunc in modum manum admoliemur.primum tentabimus, si quidem recte intus tendant cultro excisorio si oblique, specillo inflexo. Huiusmodi autem sunt quæ ex stagno fiūt item ex ære tenuissima. In quibus autem duæ pluresve oræ habentur,notationi per specillum non obtemperātes,sinu per unum ipsius orificium adusto ex clysteris in reliquas oras transitu deprehendemus,num una fistula sit pluribus oris dehiscens,an plures:ac ubi tentatū est,si quidem per summa habeatur sinus,arctusq; sit,demisso specillo explicantes,scalpello figura commodiore callū tollemus,aut unguibus,aut acie scalpri deradentis: at si latitudinem habeant corpora superflua , circum adimi debent:sin autem non summa occupauerit,sed penitius recte tendat eo quatenus licet, in alto diuiso , orbiculatim totum callum auferemus:quod si reliquiæ ipsius aliquæ remanserint,medicamento adurente eas consumemus. Porro si amplius quum sit medicamento non cedat,ferro candente crustas ei inducemus. Cæterum si fistula in os terminatur hoc quidem quod integrum est, duntaxat rademus:ubi uero cariem aliamve quandam corruptionem experitur,quod uitiatum est,totum excisoriis aciem inter sese oppositam habentibus tollemus, si opus sit,prius terebra pforatū,siue ad pspiratū duntaxat,siue ad medullā usq; fuerit uitiatum. At si os quoq; emineat caulis modo porrectū,sera ipsum adimemus. Sumptis itaq; duobus loris,unius qdē mediū ossi emi-

nenti subiiciemus, ipsumq́; per ministrum attollemus: alterius autem quod crassius est, uel ex lana quoq; factū, similiter medium carni quæ ossi subiacet adaptantes, initiaq́; infra prehendentes, per ipsum lorum carnem deorsum iubebimus detrahi, ne ipsa serræ dentibus perradatur, atq; hoc pacto nos excretionē molimur. Vbi uero particula quæpiam princeps subiecta est, exempli gratia, membrana costas inuoluēs, aut spinalis medulla, aut eiusmodi aliqua, inter excidendum aut serra concutiendum os, laminam, quæ quòd mēbranā cerebri custodit meningophilax græce dicitur, subiiciemus: non uitiato autē osse, totū orbiculatim carne nudum serra eodem modo deradetur. Fieri nanq; haud potest, ut ossa circulatim implicita carne obducantur. Simili ratione si ossis terminus prope articulum fuerit uitiatus, idem serra auferri debet. At si totum subinde os, nempe cubitus aut radius aut tibia aut eiusmodi aliquod contabuerit, totū adimetur. Femoris autē caput, aut coxa, aut spinalis medullæ uertebra affecta, attingi non debet, periculi quod ex arteriis adiacentibus accidit euitandi gratia. Hoc igitur modo ac uia faciendum est, in singulis ubiq; particularum uitiatarum situ, uicinitate, & naturæ cōsortio inspecto, item morbi magnitudine, & laborantis uiriū robore considerato. Cerion aūt quum sinus sit fistulosus, mellea diffluens humiditate, eandem administrationem curationemq́; cum fistulis & aliis sinibus requirit.

DE ANI FISTVLIS.

Cap. LXXVIII.

ANi fistulæ latentes quidem notantur inde quòd ore non apparente dolor ipsis oboriatur, et purulenta humiditas per anum profundatur. Plurimis abscessus quoq; indicia præcesserunt: manifeste autem cultro excisorio, aut seta porcina demissa noscuntur. Nā instrumentum ad ima penetrat, & digito indice in sedem transmisso sublabitur, fistula nimirum ad interiora pforata. At in iis q̄ perforatæ non sunt, instrumētū

digito neutiquam similiter occurrit, sed per mediū corpore nō perforato. Tortuosas autem & labirynthi modo flexuosas agnosces inde, quod instrumentum paululum procedat, pus autem ad illarum portionem copiosum efferatur. At quæ prope intestinum oriuntur fistulę, agnitionem sui præbent, quod nonnunquam & lumbrici & stercus per orificium erumpat. In omnibus autem fere callus aliquis in orificio prominet. Itaq; fistula insanabilis est, quæ uesicæ ceruicem perforauerit, aut quæ ad femoris articulum sit, aut ad ipsum longanonem tendat. Aegre uero consanescit, quæ orificio caret, tum quę delitescit & in os terminatur, multifariamq; fissa est: reliquæ in uniuersum facile curantur, administratione hunc in modum adhibita resupinato homine, ut cruribus sursum porrectis femora ad uentrem inclinent, quemadmodum fit in iis quibus clyster in aluum mittitur, si fistulæ extremum in summo sublabitur, culter, aut specillum per orificium demittitur, subiectaq; cutis simplici linea exciditur: si autem alte intra sedem fistulæ terminus finiat demisso per orificium cultello, siquidem perforatam ipsam inuenerimus, demisso opposite affecto anulo, manus indice digito eiusdem scalpelli initium adigētes & deflectentes, ipsum foras reducemus, ac corpora quę incumbunt, cultello simplici diuisione liberabimus. At si nondum fistula perforata reperiatur, in altum uero ani duntaxat terminetur & tentantibus nobis indici digito sublabatur, corpus intercedens quod squamosum membraneumq; est, uehementius mucrone cultelli perforabimus, traductoq; per sedem cultro, rursus scalpello corpora quæ incumbunt resoluemus, quēadmodū prius explicatum est. Si igitur terebræ aut scalpelli ad fistulas accommodati acie sinus fundum iuxta sedem ꝑforauerimus, ipsum instrumentum per anum inserentes, illinc totum quod interiacet acie terebelli pertundemus, & post excisionem specillo aut forcipe corpora diuisionem ambientia (calli autem sunt) prehensa ex toto adi-

memus, musculum qui anum constringit, sphincter dicitur, ubique uitantes. Nonnulli siquidem rudius dum in alto sectionem molirentur, ipsum conuulnerarunt, atque inde inuoluntaria stercoris excretio homini accidit. At si qui timidiusculi chirurgiam fugiant, Hippocratica uti debent deligatura. Iubet siquidem Hippocrates, linum quintuplex crudum per cultrum foratum uel specillum fistulæ demittere, & lini principia coniungi, ac quotidie cōstringi, donec corpus totum quod duabus oris intercedit, dissectum, linum eructet. Si uetustatem malum contraxerit, quum dissolues etiam psaro aut eiusmodi quodam arido illito linum oportet extrahere. Sunt qui foramini terebræ fistulis dicatæ insertum linum iuxta prædictam rationem propellunt, quod meo iudicio non conuenit. Dum enim chirurgiam uitant, præter quòd hanc requirunt, etiam curationem remorantur. de latentibus auté fistulis Leonides hunc in modum tradit: Quū aūt imum stringentis musculi fistula sit occupatū, quæ uel à sede incipiat, uel lōgius ꝓcedat, post notas indicatas, instrumēto qđ ad sedē diducendā sit aptatū, dico aūt quod Græci dioptrion appellāt, muliebris sinus modo, anus distendetur, atq; quū fistulæ os clare apparuerit, ꝑ ipsum specilli mucro demittetur, propelleturq; in imum: lamina uero subiecta tota fistula super eam diuidetur semispathula, aut spatha fistulis incidendis peculiari. Nos autem quum in talem incidissemus affectum, hoc administrationis modo uti non potuimus, quòd ductus fistulæ in conspectum non ueniret. Nam inter anum & eius fibulam dextra parte sita erat, instrumentum uero quod ei diducendæ erat impositum, magis operationem adumbrabat, at per digitos distendentibus anum nobis, rima quædam inter unam quandam ani rugam ceu fistulę emissarium apparebat, etenim pus per ipsam emanabat, per eandem uero cultelli mucronem in fistulam ceu ab ea manu ducti demittebamus, deinde dextræ manas indice digito,

ani fibulæ inserto, quum inuenissemus quoddam inter digitum & instrumẽtum tenue corpus, uiolentiusq; cultellum digito adegissemus, fundum fistulæ sursum conuersum perforauimus, quumq; digito mucronem instrumenti foras traiectassemus, conspicuum nobis factũ totum corpus quod inter fistulæ oras habebatur, dico autem earum quæ initio ad humoris emissarium sitæ erant, & earum quæ nunc à nobis factæ sunt, scalpello præcidentes dissoluimus.

DE HÆMORRHOIDIBVS. Cap. LXXIX.

CVm hæmorrhoidum notæ, ex ipso quod uacuatur innotuerint, antequam manum admoliamur, clystere utemur copiosissimo, simul intestini superuacua inanientes simul & anum, ut promptius inuertatur & extrema ipsius pars exeat, irritantes. Resupinato igitur ægrotante aduersus lumen clarum, si quidem constrictione usi fuerimus, linum quintuplex ferramento quo ora uenarum in ano extantia adurũtur, uel quo uuæ labris hæmorrhoidum circumponentes unãquanq; hoc fune astringemus, una duntaxat relicta, qua sanguis superfluus emanet, quod etiam Hippocrates præcipit. Post astrictionem linamẽto implicito oleo madente, & ad sedẽ accõmodato ligamine, usi, ægro quietẽ indicemus, oleo tepido, aut mulsa uentri medicãtes, deinde postea cataplasmate ex micis panis & croco utemur. Vbi hæmorrhoides exciderint uino cicatrix ducitur. Leonides aũt nõ deligat, sed focipe prehensas ampliter hęmorrhoidas scalpello excindit. A chirurgia, mãna utendum & amylo, chalcitide, uel eo medicamento quod usta spongia simul & pice constat, item pastillo faustino ad absolutam adustionem. Alii uero instrumenti quo uuæ uruntur utriculo, medicamine qđ adurat repleto, queadmodũ uuã, sic etiã hæmorrhoidas ussérũt.

DE CONDYLOMATIS, TVberculis, & rimis. Cap. LXXX.

ANi condyloma loco ſolum ab eo quod muliebres locellos infeſtat, differt occaleſcens & ipſum ſedis tuberculum,aut inflammatione,aut rima quæ dicitur rhagas præcedente. Primum itaque tuberculum appellatur,occalleſcens autem, condyloma: quare conuenit,quemadmodum illa,ſpecillo apprehẽſa excindere,& medicamentis cruſtam ducentibus curare.rimas autem à ſtercore potiſſimum indureſcentes,et cicatrice ſpatio temporis occalleſcentes,recentes faciemus,uel unguibus uel ſcalpello radentes, & cicatricem ut par eſt,inducemus.

DE ANO NON PERFORATO. Cap. LXXXI.

PVeris recens natis,anus ex natura non perforatus interim inuenitur,membrana uidelicet obſtructus.hæc igitur ſi fieri poteſt,digitis ipſis dirumpetur:ſin minus,acie ſcalpelli eam excindentes, uino curabimus. Quoniam uero & prouectis ſubinde ob ulcus non dextre curatum anus committitur, conuenit hanc unitionem inſtrumento conuenienti diruptam curare, fiſtula plumbea,aut obturamine quodam ano uſq; dum in totum conſaneſcat,commode impoſito,ne rurſus coaleſcat.Porrò obturamentum medicamine quodam cicatricem ducente oblini debet.

QVOMODO VARICES EXcindantur. Cap. LXXXII.

VArix uenæ dilatatio eſt aliquando in temporibus,aliquando in ima uentris parte ſub umbilico,nonnunquam etiam circa teſticulos, ſed maxime in cruribus. Hic igitur originem plurima parte ex materia melancholica trahit. eorum autem qui teſticulis oboriuntur curationem per ſcalpellum iam in capite de uaricum ramice tradidimus,atque his ſimiliter crura infeſtantes aggrediemur,ab interiori femoris parte incipientes,ubi etiam origo ipſorum magna ex parte inuenitur.inferius enim,in plures,diſtributi propagines diffu-

cilius tractantur. Loto igitur homine, tuniculum superiori femoris regioni circundamus, iubemusq́; ut inambulet. inde repletam uenam atramento scriptorio aut collyrio notabimus iuxta uaricis situm, trium digitorum, aut paulo ampliori spatio interposito, decumbente ægro cruribus extensis, alterum funiculum supra genu iniiciemus. Elata autem in uerticem uena scalpello scindimus, qua atramenti nota est, tam alte, ut cutem duntaxat scalpellum penetret, ne uenam diuidamus. ubi oras uulneris hamulis diduxerimus & membranas cultro ad ramicem aquosum accommodo excoriauerimus, uena detecta & undequaq; explicata femoris ligamenta soluemus, uase per obtusum hamum suspenso, acum duplex linum trahentem subiicientes, habenulam amputabimus & diuisa scalpello per medium uena, detrahem' sanguinis quantum usus postulat deinde funiculo superiorem uasis partem constringentes, rectumq́; crus eleuantes manuum expressu, sanguinem qui in crure est euacuabimus, deinde infra rursus uas deuincientes, uel id quod inter uincula est abscisum, à uena adimemus, aut manere id sinemus usque dum sua sponte cum funibus excidat, & uulnere siccis sinamentis oppleto splenium œnelæo madens iniectum deligabimus, medicamentoq́; ad pus faciundum apto quod linteolis illinatur p̄sanabimus. Noui autem ueteres nonnullos, funibus nō usos: alios inde uas denudatum excindere: alios alte ipsum eleuatum cum uiolentia extrahere abruptum. Verum omnium tutissimus chirurgiæ modus, quem supra diximus. Porrò uarices in imo uentris suborientes consimiliter tractabimus: item eos qui tempora infestant, quemadmodum in angiologia comprehensum est.

DE DRACVNCVLO. Cap. LXXXIII.

De dracunculo quomodo medicamentis potissimum emendetur, quarto libro peregimus.

DE EXTREMARVM PARtium uitio, acroteriasmon appellant. Cap. LXXXIIII.

SVmmis partibus nonnunquam putredine cõsumptis, nempe manu aut pede, ut etiam ossa ipsa contabuerint, uel causa exterius adueniẽte, uel fractura, uel præsertim putredinem experta, & excisionem ipsorum quæ serra fit postulent, ante hanc necesse est corpora ossibus circundata primum diuidere. Verum quia dum hoc primum fit, deinde longiore temporis spatio illa serrantur, sanguinis profluuii metus subsequitur, recte Leonides non omnia primum corpora pertundit, priusquam ex toto putredine contabuerint, sed partem, ubi non plures neq; grandiores esse uenas aut arterias existimet principio celeriter usque ad os resecat, deinde os protinus serra execat, panniculum lineum partibus præcisis circumponens, ne serra per ipsa tracta dolores pariat, reliquo exciso, ferramenta candentia uasis iniicit, & sanguinis fluore suppresso linamentis insertis & conuenienti deligatura adhibita, remedio utitur quod pus moueat.

DE VNGVIVM PTERYGIIS. Cap. LXXXV.

PTerygium in unguibus carnis incrementũ est, partem unguis operiens. Fit autẽ in pedis manusq; potissimum pollicibus: in pedibus quidem, ex offensione plerunq;: in manibus autem, ex neglecta reduuia, & post inflammationem in pus mutata. Siquidẽ hoc spatio temporis unguis radicem exedit, ipsumq; corrumpit, subinde totum abolet, sæpe medium unguis ad modum infestat. Iuxta unguis autem radicem ipsam, nonnullã ipsius partẽ putrefactã, aliquando totam radicem à rosione immunẽ relinquit. Est quũ & os corrumpat, odor edatur grauis, digitus ꝑ summa dilatetur, magisq; liueat. his igitur manus debet admoueri, ita ut totã unguis ꝑtẽ relictã acie scalpelli resecemus auferamusq;

deinde exulceratam inciſamq; partem ferramentis aduramus. Etenim pterygium genere depaſtio eſt, quæ nomine Græce dicitur, neque ſubſidet, niſi aduſtum, ut ſi negligatur, digitur corrumpat. At ſi oſſe & ungui à uitio immunibus, exterior unguis angulus qui deliteſcit, & carnem ipſi agnatam pungit, inflammationem excitet, conuenit pūgentem unguis particulam tenui cultro aut eiuſmodi quodam ſubiecto ſublimen eleuatam, acie ſcalpelli adimere & quod eminet medicamento cruſtis faciundis idoneo conſumere. Plerique hoc modo adminiſtrationis conſanuerunt. Si amplius fuerit uitium, primum ſcalpello circum adimemus, mox remedium ex medicamentis petemus.

DE VNGVE CONTVSO. Cap. LXXXVI.

QVoniam uero ſubinde ex appulſu unguibus cōtuſis dolores ſubſequuntur, qui ad manus operationem nos pertrahant, ſatis eſt. Galeni uerba hic appoſuiſſe, quæ ſonant in hunc modum. Vnguibus contuſis præſens plane remedium ad dolorem auferendum ſanguinis detractionem experti ſumus, quum pulſus doloresq; uehementiſſimi oboriuntur. Cęterum linea obliqua non recta in imum ſuperne deorſum ſcalpello acuto debet incidi, ut ſanie excreta, ſecta hæc unguis particula ueluti operculum quoddam ſubiacentiū efficiatur. At ſi in rectum ſuperne carnis excreſcentiam incidas, aliud corpus carne quę ungui ſubiicitur per mediam diuiſionem ſuppullulante gignitur, inde rurſus dolores prehendunt, quos in reduuiis nominauimus, carne quæ ſub ungue ſuccreuit, contuſionem experta. Eiuſmodi igitur ſectione dolorem protinus ægro adimi uidere licet, per dies inſequentes commodum eſt, nobis ſubſectam unguis carnem leuiter attollentibus, unguis ſaniem excernere, ac rurſus ſubſectæ carni quemadrmodum dixi, unguem operculi modo imponere, eliqua digiti totius medicina uti conuenit quæ le-

niat diſcutiatque.

DE CLAVIS, MYRMECIIS, & uerrucis. Cap. LXXXVII.

CLauus circinatus in orbem callus eſt, coloris candidi, clauorum capitibus ſimilis: toto corpore, ſed pedum ſolo digitisq́; præcipue enaſcitur, dolor ſequitur, & inceſſus impedimentum. Itaque circunſcarificatus ſpecilloq́; apprehenſus, ſcalpro acutæ aciei, aut quo uenæ ſcinduntur, radicitus eximetur. Nonnulli ne rurſus ſuccreſcat, candenti ferro utuntur. Myrmecia uero cutis tuberculum eſt exiguum, calloſum, rotundũ & craſſum, ad baſim inſidens, & ad frigora ſenſum formicarum morſibus ſimilem excitat. Hæc quoque totũ corpus, præſertim autem manus infeſtat. nonnulli igitur, inter quos & Galenus eſt, præcipiunt ſcarificata extrema parte, fiſtula pennæ durioris, quales ſunt ueterum gallorum, anſerum, & aquitarum, in imum adacta, ex baſi myrmeciam auferre. Alii ærea aut ferrea fiſtula idem faciunt. Recentioribus ſatis eſt, ſcarificatam ſpecilloq́; apprehenſam, ſcalpro, clauorum modo, excindere. At uerruca, quæ acrochordon Græce dicitur, exigua cutis eminentia eſt, doloris expers, calloſa, rotunda plurima parte baſim habet anguſtam, ut ſuſpenſa eſſe uideatur. Nominata uero ſic eſt, quod chordæ nexui reſpondeat. producta igitur ea eminentiam excindimus: ſin autẽ hoc non fiat, lino ſaltẽ aut pilo deligabimus. Noui pleroſque & has & prædictas omneis excreſcentias ferramento extincto, ut dicunt, conſumpſiſſe.

DE TELIS E CORPORE extrahendis. Cap. LXXXVIII.

CHirurgicæ partem telis extrahendis dicatam maxime neceſſariam eſſe, poeta Homerus his uerſibus innuit:

Vir medicus multis aliis præſtantior, ut qui
Corpora tela trahens, medicamine uulnera curat.

Primum itaq; telorum differentiæ enumerari debent.

differunt autem tela: materia, figura, magnitudine, numero, habitu, uiribus. Materia quidem quatenus ea quæ imponuntur aut lignea sint, aut arundinea. Ipsa uero tela, aut ferrea sunt, aut ærea, aut stannea, aut plumbea, aut cornea, aut nitrea, aut ossea, aut arundinea, uel etiam eadem lignea, tot enim differentiæ potissimum apud Ægyptios reperiuntur. figura autem, quatenus alia sunt rotunda, alia angulosa, nempe triangula, alia sulcata, quæ & gonchota dicuntur: alia trisulca, atque alia cuspidata, alia cuspidibus carent. ac cuspidatorum, hæc cuspides posteriora spectantes habent, ut dum extrahuntur, contra defigantur: illa in anteriora, ut propulsata idem faciant: quædam obuersas cuspides habent, fulminis instar, ut dum ipsa trahuntur propelluntúrq;, in obiecta infigãtur. Sunt quæ mota cardine cuspides habent contractas quæ dum in trahendo explicantnr, telum extrahi prohibent. Magnitudine uariant tela, quatenus alia magna sunt, ut trium digitorum longitudinem expleant: alia parua, ut unum digitum æquent quæ sane & myiata apud Ægyptios uocantur, alia medium inter hæc locum occupant. Numero autem, quatenus nonnulla simplicia sunt, nonnulla composita. tenuia siquidem ferramenta ipsis imponuntur, quæ in teli extractione in imo delitescunt. Habitu, quatenus alia ferrum acutum ligno habent insitum, alia concauum: ac quædam firmiter ligno infixa sunt, quædam negligentius, ut in extractione separata intus remaneant. Viribus differunt, quatenus ueneno quædam sunt oblita, quædam non. Atq; hæc sunt telorum discrimina. Nunc dicamus quomodo extrahantur in conuulneratis, & in bello, & extra bellum sponte, & inuito, quacunq; occasione, ac qualibet ex materia cõfecta. Cæterum dupliciter tela in carne extrahuntur, tũ euulsiõe tũ ꝓpulsatu. In q̃bus .n. ꝑ sũma telũ ĩpactũ est, euulsione eximi debet. similiter etiam quæ alte inhærẽt, obiectæ uero partes si conuulnerentur sanguinis profluuio aut dolore ex consortii lege periclitantur. At propulsatu utimur in quibus alte telum infixum est, & par-

tes obiectæ breue ſpatium continent, neque neruus, neque os, neque eiuſmodi aliquod diuiſionem impedit: oſſe autem conuulnerato, euulſorium modum aſſumit. Si igitur telum conſpicuum fuerit, inde extractionem moliemur: ſi occultatum eſt, conuenit authore Hippocrate modo uulneratus poſſit, in ea figura conſtitutum notare in qua etiam uulneratus eſt: ſi non poſſit, iacentis certe quatenus licet modo figurantes ſpecillo tentabimus. & ſi quidem in carne fixum eſt telum, manibus extrahemus, aut eius impoſitorio quod etiam attracton appellant, niſi exciderit, ligneumq; id potiſſimũ ſit: ſi excidat, forcipe qua dentes radicesve euelluntur, aut ferramento quod à telo extrahendo belulcum Gręci uocãt, aut alio quopiam inſtrumento accommodo, extractionem moliemur, nonnunquam etiam carnem prius incidentes, ſi uulnus inſtrumentum non recipiat. At ſi etiam in oppoſita telum proceſſerit, nec illac ipſum poſſit extrahi qua infixum eſt, diuiſis iis quæ oppoſita ſunt, per illa ipſum eximemus, uel euellentes ut dictum eſt, uel per eam partem in quam retendit propellentes, uel ſi id quod imponitur exciderit, demiſſo inſtrumento propulſorio ita ut neruum, aut tendinem, aut arteriam, aut eiuſmodi aliquod neceſſarium uitemus, protrudere oportet. turpe ſiquidem eſt, dum telum extrahimus, peius eo malum efficere. Et ſi quidem acumen, quod ὄραχοι uocant, telum habeat (hoc autem ſpecillo deprehendemas) fœmina ꝓpulſorii inſtruméti demiſſa accõmodataq; telũ ꝓpellemus: ſi cõcauitatẽ, mare. Cæteꝝ telũ eximet, ſi crenasquaſdã habere appareat, ceu alia tenuia ferraméta eis poſſint ĩponi, ac ſpecillo rurſus uſi illa ſi inueniamus, eadẽ rõne & uia auferemus: ſin oppoſitas cuſpides, ut ueriſimile eſt, telũ hñs nõ exilierit, uicinus ei loc⁹ diſſecari debet, ſi nulla ꝑs neceſſaria cõtigua ſit, detectũq; telũ ſuſtẽtãtes modeſte extrahem⁹. Nõnulli uero exigua arũdine cuſpidib⁹ ipſis circũpoſita ſic telũ euellũt, ne carnes à cuſpide radantur. & ſi uulnus inflammatiõe

uacauerit,ſuturis uſi cruētorum modo curabimus,ſi inflammationem experiatur,fomentis, cataplaſmatis, & conſimilibus medebimur. Porro ſi uenenato telo quis ictus eſt,totam carnem quæ ueneno iam mutata eſt,ſi quidem fieri poteſt,præcidemus. Agnoſces autem eā quòd à ſana carne differat.pallida enim,ſubliuida,& ueluti emortua apparet. Aiunt autem Dacos & Dalmatas cuſpidibus elenium & ninum dictum oblinere,idq; ubi ſanguini uulneratorum obuenerit, hominem occidere: comeſtum uero ipſis innocuum eſſe,& nihil mali efficere. At ſi telum oſſi inhæſerit,rurſus inſtrumento experiemur,& ſi quidem caro impediat, hanc adimemus aut diducemus:ſi uero etiam alte in oſſe demerſum eſt, qđ cognoſcimus ſi firmiter id infixum nulla ui commoueatur,exciſorio cultro oſſe quod iuxta ęſt exempto,aut etiam terebra prius perforato,ſi craſſum ſit, telum liberabimus. Porrò ſi in principem aliquam particulam telū defigitur,exempli gratia,cerebrum,aut cor, aut guttur, aut pulmonem,aut iecur,aut uentriculum, aut inteſtina, aut renes.aut uuluam,aut ueſicam, quum iam notæ lethales apparuerint,& euulſio præſertim multum cruciatum uexationemq; accerſitura eſt,nihil tentabimus, ne præter quod nihil ſumus profecturi, etiam conuitiandi occaſionem idiotis prębeamus. Si uero quæ ad baſim ſunt,in conſpectum tunc non prodeant,præfati periculum,opus aggrediemur. Multi ſiquidem abſceſſu quoque in aliqua uitæ neceſſaria parte oborto, præter opinionem conſanuerunt,quum & iecoris fibram,& omenti partem interiorisq; abdominis membranæ, peritonæi dico, & totam uuluam ſubinde ademptam fuiſſe, nec mortem inde ſubſequutam,memoriæ prodatur. Eſt quum guttur de induſtria ſubinde in anginis diuidamꝰ, ut in capite de ipſius inciſione dicebamus. Telum itaq; ſi in his relinquatur,in præſentaneam mortem præcipitat. præter quod artem etiam inhumanam oſtendat: ſi eximatur forte etiam ſalus ſubſequitur. Porro principa-

lium

Illum particularum uulneratarum agnitio non est difficilis, ut quæ ex accidentium proprietate, excrementis, & particularum situ, inueniatur. Si igitur cerebri membrana uulnus accepit, dolor capitis ualidus subsequitur, oculi feruent, rubentq; lingua agitatur, mens desipit. Si cerebrum percussum est, ægri concidunt, uox nihil sonat, facies peruertitur, bilis uomitus sequitur, sanguis per nares erumpit, ꝑ aurem humor albus pulticulæ similis emanat, sanies per uulnus exit. At si in uacuã thoracis regionem telum defigatur, salua spatiosa intus laxitate, spiritus erumpit. Corde uulnerato iuxta mamillam sinisteriorẽ, telum apparet non penetrans, sed ceu alteri impactum, ac nonnunq̃ pulsatilem motum edens, sanguis niger effertur, si transitus pateat, extrema frigescunt, sudor emanat, animus deficit, & sine mora exitium subsequitur. Pulmone icto, si spatiosa laxitas est, sanguis ex plaga spumans uacuatur: quum non est, ore magis per uomitum redditur, ceruicis uasa attolluntur, lingua alium colorem assumit, multũ spiritus attrahunt ægri, frigidi appetẽtes. In septo transuerso, telum iuxta spurias costas defixum apparet, inspiratio aũt magna oritur, cum gemitu et dolore per totam humeri partium compagem. Quòd si abdomen uulnus acceperit, id ex recremẽtis innotescet, quum latum intus spatiũ existat, uel etiã telo exempto, uel eo quod imponitur intus fracto, succus ex uentriculo euacuatur, ex intestinis stercus, interim & omentum, uel intestinum procidit. Vesica aũt uulnerata, urina excernitur. Itaq; in cerebro eiusq; membranis ictis, caluaria ꝑforata telum eximimus, quemadmodum in capitis fracturis mox dicetur. In thorace autem, nisi telũ subsequutum fuerit, per mediocrem intercostalium incisionem, uel etiam una excisa costa, lamina quæ reliqua tueatur subiecta, euellemus. Similiter in uentre, uesica, cæterisq; in alto particulis, si quidem telum subsequatur, citra negotium eximemus: sin minus, rursus diuisione adhibita medicina utemur, quæ cruentis conueniat.

In uentre, si res postulet, ēt suendi eius ratio, quæ gastroraphia dicitur, accōmodabitur, quē in modum cōprehēsum est. At si in grandiore quodā uase, exēpli gratia, in iugularibus uenis quæ in imo latent, aut arteriis quas carotidas appellant, aut ēt magnis arteriis quæ alas uel inguina intercurrunt, telum defixum, copiosius sanguinis pfluuium pp exemptionem minetur, ratio est hæc sunibus antea ex utraq; parte cōstringere, deinde teli euulsionem moliri. At si particulæ plures confixæ fuerint, uerbi causa, brachio cum thorace coniuncto, uel cubito cum aliis corporis particulis, uel pedibus inuicem, si quidem nō per totas utrasq; partes telum penetrauerit aut hasta, apprehensa hæc extrinsecus, uelutietiam in una euellemus: sin ambas penetrauerit, dimidia ligni parte serra resecata, particulatim singula faciliori figura extrahimus. Quoniam uero & lapides subinde uel buccina, uel plumbum, uel simile quippiam ex funda mittitur, tū ui, tum quòd angulosa sunt defiguntur. Agnosces igitur ea, quòd moles aspera & inęqualis illabatur, item quòd non omnino in rectum tendit diuisio, sed amplior, & caro ueluti contusa liuidaq; appareat, ad hæc, quòd cum grauitate dolor affligat. Hæc igitur conuenit agitata instrumento quo quid attollimus, aut aduersa scalpelli parte, aut uulnerario specillo recipere. si autem fieri potest, etiam forcipe extrahemus. Multis autem infixa tela integra intus insederunt, quæ uulneribus cicatrice obductis, deinde longiore temporis spatio partem eam abscessu occupante & dirupto, exiliere.

DE FRACTVRIS, ET QVOT ipsarum sint differentiæ. Cap. LXXXIX.

PRoximum fuerit tradita carnis uitiorum manu scalpellove curandorum ratione, etiam de ossiū fracturis, dico sane etiam luxationibus sermonē instituere, quoniam & ipsæ chirurgiæ generi subiiciuntur, & primum de fracturis agam iisq; prius quæ in ca-

pite fiunt, tum quòd inter carnis & ossium chirurgiam medium locum obtinent, tum quòd omnibus partibus caluaria præcellit. In uniuersum igitur fractura ossis est diuisio, aut ruptura, aut præcisio à uiolentia quadam extrinsecus accidens. Cæterum plures fracturarum sunt differentiæ, alia siquidem dicitur fieri raphanidon, hoc est ad raphani speciem, alia schidacidon, alia ꝗs onicha, alia alphitidon, alia cata apothrausin, id est, iuxta refractionem. Raphanidon igitur ruptura ossis est trãsuersim per crassitudinem facta, quę etiam sicyedon & cauledõ nonnullis appellatur, ex cucumerum & caulium fractorum similitudine. Schidacidon autem quasi assulæ modo, est oblonga ossis fissura. eis onycha, quasi dicas in unguem, iuxta partem aliquam recta est fissura in extremo lunata: quæ etiam calamidon appellatur. Alphitidon, ad farinæ similitudinem dicta, est quum os in multas tenueis parteis finditur, quæ & ipsa caryedon à quibusdam uocatur. Refractio autem, quæ apothrausis dicitur, uel etiam præcisio, est quum pars ossis per summitatis rupturam aufertur, ut ablata superinnatet. Atq; tot fracturæ constant differentiis.

DE FRACTVRIS CAPItis. Cap. XC.

FRactura in capite peculiariter caluarię est diuisio, nunc simplex, nunc multifida, à ui quadam exteriore facta. Porrò differentiæ capitis fracturarum hæ numerantur. Rhogme, id est fissio, Eccope hoc est excisio, Ecpiesma, quod est effractio, Engisoma, id est, corporum appropinquatio. Camarosis hoc est testudinatio, in infantibus etiam Thlasis quod est contusio. Rhogme igitur caluariæ per summa est diuisio, aut rima profundior, in qua nequaquam os uitiatum foras emouetur. Eccope caluariæ fissura est cum ossis offensi ruptura. At si à reliquo osse pars offensa discesserit, aposceparnismon nonnulli uitium appellant. Ecpiesma in multas parteis caluariæ effractio est, in qua ꝓfundius

ossa descenderint, & cerebri membranam contactu suo premant. Engisoma caluæ ictus est, in quo os uitiatum ad interiorem cerebri membranam descenderit. Camarosis diuisio caluariæ est, in qua pars affecta cameræ modo exaltata relinquitur, ut Galenus tradit, ac intro à sanis fracturæ partibus ossa magis recedunt, membranæq; innituntur quemadmodum in ecpiesmate. sic enim ille existimat. Alii etiam trichismon, quasi dicas capillationem, his adnumerarunt. Est autem trichismus arctissima rhogme, sensum plerunque fallens, eoq; latens: quæ quia non facile se ostendit, mortis causam sæpe adfert. Thlasis caluariæ diuisio non est, eoq; nec fracturam recte dixeris eiusmodi affectionem, uerum est ossis caluæ in interiorem partem impulsio, aut inflexio, concauitatem integra caluæ continuitate tantum efficiens, ut licet in plúbeis æneisq; uasculis si foris percutiantur illidanturve cõspicari. Porrò contusionis huius duæ existunt differentiæ: uel enim calua per totum sui affectum contunditur, ut frequenter etiam cerebri membrana abscessu occupetur: uel omnino à caluaria hæc per totum aut nõ per totum premitur, sed iuxta exteriorem duntaxat, superficiem usque ad laminam secundam deprimitur. Sunt q his differentiis apechema, quasi dicas ab Echo responsionem, addiderint. Ea est, à cõtraria ictus parte facta caluariæ fractura. At faluntur hi, quoniam non fit in hominis calua quemadmodum in uitreis uasculis fieri illi docent. illa siquidem uacua sunt, ideoq; id patiuntur, calua autem hominis undique plena & alioquin solida est, fitque in hoc ictu, quod in capite aliis ex causis fieri uidetur, in quo integra cutis cõtinuitate factus abscessus, quũ sectus fuerit, offensam illic hominis caluariam fuisse innuit. sic etiam & in hoc malo factus contraria in parte abscessus, illic fidisse os credi postulat. atq; hoc uitium quemadmodum prima dicta rhogme curatur. Si igitur fractura capitis facta fuerit, speciem ipsius ex corpore quod percusit, deprehendes, si acutum fuerit, aut graue

aut durum, aut uiolenter impactum. Item ex symptomatis quæ ictu superueniunt, exempli gratia, uertiginibus, uoce amissa, aut subito collapsu, præsertim in engisomate, aut contusione, aut ecpiesmate, aut interiori camarosi cerebro compresso: item ex notis quæ à sensu capiuntur. Si enim ampla cutis fuerit diuisio, per ipsam prompte cognoscemus: sin autem diuisio non per totum ierit, aut angusta sit, fracturam tamen esse suspicemur, cute diuisa, & oculis, & specillo demisso eam pernoscemus. Si enim ex aliis quæpiam fracturis fuerit, inde manifestum euadet: at si rhogme solum angusta & pilosa sensum fugiens, medicamento aliquo nigro, liquido, uel etiam ipso attramento scriptorio infuso, os rademus, ipsa nanque rhogme nigra ostenditur, conuenitq; rasuræ tam diu insistere, quousq; signum rhogmes aboleatur. Si ad cerebri membranam usque peruenerit fractura, non rademus, sed agnoscere conabimur utrum membrana ab osse recesserit, an affixa permaneat. Si enim ipsa manet, inflammatio nulla uulnus infestat, æger paulatim febri liberatur, & pus coctum apparet: si recesserit membrana, augentur dolores, & febris similiter, os alium sumit colorem, pus tenue & crudum effertur, & si medicus rem negligentius tractet, nec perforatione utatur, hoc grauiora oboriuntur symptomata, nempe bilis uomitus, conuulsio, mentis delirium, febris acuta, in quibus manum admoliri non oportet. Quòd si his absentibus membrana cerebri non abscesserit, rhogme autem duntaxat fuerit, etiam solo rasorio curatur, uel si usque in altum penetret. Sin autem tantum usque ad laminam secundam quæ diploe dicitur, fractura peruenerit, eousq; radendum est, uel etiam confractum os eximendum, quemadmodum docebitur. At si in tenuia frusta os fuerit comminutum, etiam hæc diligenter instrumento idoneo auferentur, etiam si membrana non abscesserit. Ab initio autem quum uulneratum susceperis, hyeme quidem ante diem quartumdecimum

omnino os auferre tentato: æſtate, ante ſeptimum, priuſquàm commemorata oboriantur ſymptomata. Cæterum manum hoc modo admolieris.

CALVARIÆ FRACTÆ CVRATIO.

Deraſo ſuper uulnus capite, duas lineas iuxta rectos angulos mutuo ſe ſecanteis, quæ literæ X figuram accipiant, incidemus. harum autem alteram eſſe cõuenit, quæ iam præceſſit, deinde quatuor in uertice angulos excoriantes, ut totum os, quod perforabitur nudum exiſtat: ſi quidem ſanguis fertur, linamentis ex poſca obiectis cohibebimus: ſin minus, ſiccis deinde implicito linamẽto ex œnelæo iniecto, conuenienti uinculo utemur. ſequenti die, niſi recentius aliquod ſymptoma prohibeat, perforare os uitiatum aggrediemur. Collocato igitur in ſedili ægroto, aut recumbente prout uulneri conuenit, auribusq; ipſius lana obturatis, propter ſonitum qui ex appulſu redditur, uinculum aliquod uulneris ſoluemus, linamentis omnibus exemptis, & ſpongia deterſis ſordibus, iubebimus miniſtris duobus, ut tenuibus faſciolis circumpoſitis, quatuor angulos corporum quæ fracturæ incumbunt, attollant, & ſi quidem os fuerit imbecillum, aut natura, aut fracturæ uitio, id ſcalpris excíſoriis acie inter ſe aduerſis, auferemus, primum cauis exciſoriis ſcalpris, quos Græci cycliſcos uocant, à latiore incipientes, mox anguſtioribus, deinde ſpecilli modo anguſtis, malleolo ſenſim adactis, ad capitis concuſſionẽ utemur. Si autem ualidum os fuerit, prius eo terebellis quæ mergi nõ poſſint, quas ab argumento abaptiſmos dicunt, perforato, (eiuſmodi uero ſunt, quæ paulo interius q̃ cuſpis acuta eſt, eminentias habent, quæ ipſas ad cerebri membranã demergi prohibeant) per ſcalpra circunciſione uſi, id quod uitiatum eſt, auferemus, non uniuerſim, ſed particulatim. ſi quidem fieri poteſt, digitis: ſi non, forcipe, aut uulſella qua uel oſſa uel pili apprehenduntur, aut eiuſmodi quodã inſtrumento. Locus autem

qui inter foramenta eſt, tantum ſpatium continebit, quātum maximi mucronis ſpecilli longitudo. tam alte uero deſcendet, ut interiorem oſsis ſuperficiem accedat, cura adhibita, ne membranam cerebri terebra attingat. Quare etiam terebram oſsis craſsitudini reſpondere conuenit, compluribus id genus ad hoc præparatis. At ſi fractura caluariæ uſq; ad ſecundam laminam duntaxat ꝑuenerit, ad hanc etiam uſq; ſolum foranda eſt. Oſſe iam ablato, aſperitudinem quæ ab exciſione caluariæ prouenit, raſorio aut quodam ſcapello exciſorio adæquabimus, laminam quæ membranæ cuſtos eſt, ſubiicientes, ac oſsiculis quæ remanſerant, ut uериſimile eſt, aut ſpiculis ingenioſe ablatis, linamenta inſeremus, quem modū diamotoſin appellant. Hæc ratio chirurgiæ cōmunior ſimul & promptior eſt, & periculo uacat. Item modus qui per lenticulatum exciſorium ſcalprum fit, mirum in modum Galeno cōmendatur, ſine foratione, poſt inſculptionem cycliſcis ſalpris factam, ipſum adhibenti. Scribit itaq; hunc in modum. Si uero unam ſemel partem nudaueris, ac ſcalprum qui in cuſpide præfixam habet retuſam leuemq; lenticulæ ſpeciem, aciem uero ꝑ longitudinem erectam, ſubmiſeris, ubi latam partem lēticulæ ſuper membranam defixeris, malleolo feries, diuidesq; ſic caluariam. ita ſiquidem agentibus, omnia q̃ requiruntur, euenient. Nam membrana, ne ſi dormitans quidem agas, latæ tantum lēticulæ parti occurrens uiolari non poteſt. Quòd ſicubi adhæreat caluariæ membrana, huius quoq; adhærentiam in noxie dirimit rotundum lenticulæ extremum, ſubſequitur autem præeuntem eam à tergo ipſe ſcalper caluariā ſecans. Quare nec qui minore cum periculo, nec qui celerius perficiatur, forandi modum inuenias. At quæ adminiſtratio ſerris & modiolo, quem chœnicion ſiue chenicida Græci uocant, peragitur, recentioribus, ceu noxia, improbata eſt, ſed adminiſtrationem quam in rhogme expoſuimus, probant. Idē uero modus oſsium excidendorum

conueniet in reliquis etiam caluariæ fracturis. Quantum uero excidere conueniat, Galenus nos docebit, hunc in modum manifesto scribens. Quod uehementer est confractum, id totum auferri debet: si uero ab eo fragmenta quædam longius excurrant, quemadmodum aliquando cernitur accidere hæc persequi ad extremum non oportet, illud probe scientes, nullam inde noxam sequuturam, modo reliqua omnia rite sint confecta. Post chirurgiam panniculo simplici lineo, uulneri æquali, rosaceo madenti, cerebri membranam operiemus, exiguamq; lanæ stuppam similiter rosaceo imbutam prædicto panniculo imponemus, deinde linamentum implicitum duplex in œnelæo aut ipso rosaceo tinctum, toti uulneri circumponemus, diligentia adhibita ne cerebri membrana grauetur, postea latiore utemur ligamento, neque hoc astringentes, uerum ut linamenta solum retineat. Victus adhibebitur qui inflammationem arceat, & febribus peculiaris est, membrana cerebri crebrius interea rosaceo superfusa. Post tertium diē ubi uincula dissolueris, & sordes spongia deterseris, remedium induces quod cruentis iniicitur, & inflammationem repellit, superaccommodans membranæ aliquod ex cephalicis dictis aridis, usque dum carne oppleatur. Nonnunquam os radetur, si hoc res postulet, propter quasdam summitates extantes, aut etiam propter ipsius carnis productionem. Reliqua medicamentorum materies, ut in uulneribus comprehendimus, admoueri debet.

DE CEREBRI MEMBRANÆ inflammatione.

Quoniam frequenter cerebri quoque membrana post chirurgiam, inflammationem experitur, ut non solum caluariæ crassitudo, sed etiam cutis ipsius excedat cum renixu, & naturalis ipsius motus pulsatilis impediatur, quæ potissimum & conuulsio aliaque grauia symptomata uel ipsa mors subsequitur.

Origo inflammationis aut ex acuta quadam ossis eminentia pungente ducitur, aut ex linamentorum grauitate, aut perfectione, aut multo esu, aut uini potione, aut alia quadam occasione latente. Si quidem ex manifesta occasione inflammationem contrahat membrana, ea protinus amputanda est: sin ex latenti, magis pugnare conuenit, utpote sanguinis dimissione, si causa non obstiterit, uictu qui inflammationi congruat. Item loco induci remedia debent, calentis rosacei fomentum, & altheæ decoctum, aut fœnugreci, seminis lini, chamæmelorum, similiumq; superfundi: cataplasmata uerò ex cruda polenta, aut lini semine, cum prædicto decocto & gallinarum adipe, adhæc fomentum ex lana adhibebitur. Capiti & occipitio meatuiq; auditorio oleum aliquod inflammationem prohibens instillabitur, ita ut uiscerũ cura habeatur, cataplasmatis adhibitis, itẽ toti corpori prospicere consilium in calidam id aquam, ut par est, collocantes inungentesq;. Si perseuerat inflammatio & nihil aliud prohibet medicamento quod bili ducendæ est, purgare ipsos Hippocrates præcipit.

SI MEMBRANA CEREBRI NIGRVERIT.

Cerebri membrana si quidem per summa ex medicamentis in id efficacibus nigruerit, mel triplum rosaceo miscentes & per linamenta id applicantes, curabimus, deinceps & reliqua admouentes. At si nigrities sua sponte prouenerit, idq; in imo potissimum, cum aliis grauibus indiciis, attingi tunc non debet, ut quæ natiuum calorem emortuum innuat. Noui quendam qui post annum quam affectu conflictaretur, caluaria perforata superuixerit: erat enim fractura in sincipite ex telo facta, emissariumq; habens per quod etiam membrana ab affectu immunis conseruata est.

DE NARIBVS FRACTIS CONtusisq;, Cap. XCI.

Narium pars ima, quum sit cartilaginosa, frangi non solet, sed contundi, sima fieri & peruerti: superior quæ ossea est, nonnunquam frangitur. In his autem deligaturam damnat Hippocrates, ut quæ magis resimas efficiat & distorqueat, præterquã in his quæ appulsu quodam per medias nareis emineant, hic enim conuenientem habenam cum medicamine imposito assumit, ut compressæ nares naturalem figuram recipiant. Fractis igitur naribus, in ima quidẽ parte, indice aut paruo digito demisso in exteriora dirigentur: in interiore, etiam scalpelli mucrone id faciundum est, primo statim die, aut non multo post. Quum uerò decimo die naris ossa continentur, extrinsecus indice magnoq; digito hãc efformare congruit. Vt aut figura quam fingis non concidat, duo obturamina tortilia ex panniculo inuoluta, naso impones, unum singulis nasi foraminibus. & si altera duntaxat naris pars sit peruersa, eaq; sinere, donec os aut cartilago contineat. Nonnulli fistulas ex anserum pennis panniculis replentes, naribus insinuarũt, quò figura custodiatur, & respiratio non impediatur. quod non necessarium puto, quum spirius per os trahatur. At si inflammationem nares sentiant, medicamentum aliquod quod eam arceat indemus, exempli gratia, ex succis inscriptum aut quod oxelæo constat, aut eiusmodi aliquod·uel ex triticea simila & thuris fuligine seu gũmi unà incoctis cataplasma iniiciemus, tũ propter inflãmationem, tum ut nares contineantur. Quod si in alteram partem nares declinantur, Hippocrates postquàm commode eas figuraueris, oblongam habenulam digitali latitudine iubet circundari, alterum ipsius extremum taurino glutine, aut gummi illitum summæ narium parti agglutinari, ex latere quo inclinant ubi illa exaruerint, habenam transferre per aurem oppositam uersus occiput, & frontem oportet, deinde ipsi sub altero habendæ pribcipio affirmabitur, ut nares in latera retractæ ad mediam dirigantur figuram. quod non admo-

dum recentioribus placuit. Porrò minutim confractis narium oſſibus diuidere ipſas, aut ſuperiorem ipſarum partem conuenit, ac fragmenta oſſiculorum uulſella auferemus, ſuturis diductas partes committentes, accommodantesq; ipſis remedium quod cruentis ap tum eſt, & conglutinat. Sin autem extra nares ulcus fuerit excitatum, linamentis in lõgitudinem implicitis curabimus. Sunt qui plumbeis canalibus, quas ſolenas Græci dicũt, uſq; dum cicatrix fuerit obducta uſi ſunt, ne caro ex ulceribus ſuper creſcat.

DE INFERIORE MAXILLA confracta, & aure contuſa. Cap. XCII.

DE aure contuſa tertio libro tractatũ eſt, tanquam huiuſmodi affectus ad fracturas non pertineat. Inferior maxilla multas ob cauſas frangitur. Si igitur extrinſecus ſolum offenſa non per tranſuerſum fiſſa introrſus cauata fuerit, promptum eſt cognoſcere. Opus autem eſt altera manu, ſi quidẽ dextra maxilla fracta fuerit, dextra: ſi altera, ſiniſtra. indice igitur & medio digito in affecti os demiſſis, interiorẽ fracturę extantiam probè foras compellere conuenit: altera manu foris eã excipiente. Rectitudinem uero maxillæ ex eiuſdem dentium æqualitate deprehendemus. Quòd ſi fractura per tranſuerſum facta fuerit, primum tenſione: deinde retractione, quam antitaſin uocant, partis in contrarium uſus miniſtro eam continente, ut dictum eſt, dirigere aggrediens: porrò denteis in parte cõfracta diductos, inter ſe, ut Hippocrates præcipit auro deligare, nempe lino ab auro chryſolino dicto aut chryſonemate: quoniam uero huius facultas non omnibus conceditur, lino ualido, aut byſſo, aut pilo equino, aut id genus aliquo. Verum ſi quidem cum ulcere fractura euenerit ſpecillo tentandũ, nũ quandoq; etiam refractio oſſis facta ſit, atq; ſi exigua diuiſione facta, os unum refractum aut plura remanſerint, idoneo inſtrumento auferentes, ſuturis oras

ulceris committemus,& medicamento cruētis apto usi deligabimus:sin autem citra ulcus contigerit, ceratum simplex maxillæ impositum conueniēter deuinciemus. fasciæ mediū per occiput dispensabitur.habenulæ utrinque per aureis ad summam maxillā,inde rursus ad occiput,mox ad mentum,inde per genas ad sinciput,inde rursus sub imam occipitii partem, distribuentur, ubi & fasciam desinere oportet. Super hæc rursus uinculum aliud fronti circundatum,quod epieilema Græci dicunt, post caput coniungetur,omnes prædictæ faciolæ id circum astringent. Alii uero tenuem ferulam,quemadmodum alii uasculum profundius paris longitudinis impositum maxillæ,deligant,ut commemoratum est : reliqui deligatura,quam Græci dicunt phorbiam,utuntur. At si utraq; maxilla in summo mento auellatur,qua etiā parte coeunt,ambabus manibus parum inuicem distantibus,rursus adaptato,& denteis adunitos,quomodo diximus,deligato:ac congrua usus ligatione tenui ac sorbili alimento ægrotantem nutriri iubeto. Nam mandare ipsi inimicum est. Si aliquid emotum à figura conuenienti putaueris,tertio die soluens , iterū illigato, quod tam diu facies,quam callus fracturam firmarit. firmatur autem maxilla intra treis potissimum septimanas , quoniam laxa & medullæ plena est. Quod si inflammatio aliqua superuenerit,ne aduersus hanc quidem , tum fomenta,tum cataplasmata negligere oportet. Quod in omnibus ex æquo obseruatum abs te cupierim.

DE IVGVLO CONfracto. Cap. XCIII

IVgulum,quod etiam clauicula dicitur,quum naturaliter figuratum est,interiore,ipsius extremo,cū pectore committitur:exteriore,cum summi humeri cōpage , seu articulamento adunitur . eoq; si humerum, aut ipsum sustinens brachium, fracturam quacunque tādem parte experiatur,quà humerum suum spectat,plerunq; infra interius extremum fertur unà cum brachio

detractum . Præstiterit autem per transuersum potius quam assulatim,aut arundinis modo clauiculam frangi quod uulgo receptum est.Nan transuersim confracta, extensione compresioneq; digitorum prompte in naturalem figuram reuertitur,cætera eminentias habent,quę ægre possint coaptari.Si igitur per totam ipsius crassitudinem quocunque modo,ingulum fractum fuerit, duo ministri,unus ad humerum eiusdem lateris fractæ clauiculæ manibus circuminiectis,brachium ad exteriora simul & sursum trahens,alter oppositum humerum , aut certe ceruicem attrahens,retractionem à se,quam Gręci uocant antitasin,molientur:medicus suis digitis fracturam diriget,prominentiora pellendo,ima foras attrahēdo.Quod si maiorem retractionem à se desideret,orbiculum bonæ magnitudinis ex panniculo , aut lanis , aut eiusmodi aliquod corpus alæ subiiciens , cubiti gibberum lateri indidē adiget,ac reliqua sicut dictum est, exequetur:si autem id nequeat , extremum clauicule iuxta humerum in alto,situm ad superiora ægrotante resupinato educet,ceruicali quodā mediocri , dorso subiecto, ministro humeros duos ad ima deprimente,ut os clauiculæ qđ in imo est,reuocetur,rursur digitis suis fracturā conformabit.Porrò si partem aliquam iuguli refractā, instabilem,aut etiam pungentem percipiamus , salpello in rectum diuisam eandem auferemus,ac reliqua salpris excisoriis,lamina quæ integra tueatur , aut alio scalpro propter firmitatem clauiculæ subiecto.exæquabimus,si quidem inflammatione careat,suturis:sin aliter est , linamentis utemur.& spleniis diuersis præparatis , ad ossis eminentis inclinationem:maiora ex eis & crassiora superaccommodabimus,si inflammatio infestat,oleo imbuta:si minus,arida ac mediocri ex lana orbe propter alam subiecto,conbenientem inducemus deligaturam, per axillas,affectam clauiculā,scapulasq;,prout res exigit,fasciantes.& si quidem ad ima tetenderit pars clauiculę humero proxima,latioris habenulæ dimidiū, eius-

dem cubiti gibbero ſubiiciẽtes, totum brachiũ ex collo ſuſpendemus: altero autem uinculi dimido, manum, quemadmodum in iis ſit quibus ex cubito ſanguis detractus eſt. At ſi uerſus ſuperius extremum inclinauerit, quod rarum eſt brachium ſuſpendi non debet, uerum reſupinus æger decumbit, & tenui nutrietur uictu. ſi uero opus eſt, etiam fomentis adiuuabitur, ſed pro ratione, uſq; dum callus eam conſolidet. firmatur autem plurima ex parte clauicula diebus uiginti.

DE SCAPVLIS Cap. XCIIII

Scapulæ quà latæ ſunt & menſæ figuram repræſentant, non franguntur: iuxta ſpinam uero fracturam ſuſtinent, nunc compreſſæ, nunc rupturam ſimplicẽ expertæ, aliàs etiam refractæ. Compreſſionem itaq; tactu cognoſcimus, ſi caua occurrat, ſtuporem proximi brachii, & dolorem pulſatilem inducat. Ruptura ex tractus aſperitudine & loci dolore deprehenditur: ambo autem ratione qua inflammationem arcemus, curantur. Refractio & ipſa tactu agnoſcitur. Porrò quieſcẽtes ſcapulæ faſcia conuenienti adaptantur: ſi autem pleniora ſint & pungant, per ſectionem auferemus, & ſuturis, ut prius dictum eſt, utemur. Faſciæ autem & hic ſimiliter ut in clauicula, iniicientur, incubitus oppoſiti lateris conueniet.

DE PECTORE. Cap. XCV.

Medium pectus, diuiditur imprimiturq;: ſummũ, refringitur. Rupturã itaq; p mediũ factã dolor loci & inæqualitas ſequitur, & ſtrepitus digitis innixus eliditur: impreſſionem uero dolor uehemens, ſpirandi difficultas, tuſſis, membrana quæ coſtas incingit diſpuncta, nonnunquam etiam ſanguinis eruptio, partis confractæ cauitas, & incedendo facilitas. Curationem eam adhibere oportet, quã in ſcapulis prodidimus. In impreſſione autẽ adaptatio Hippocratis adhibebitur. q̃ ille in clauicula quæ foras proceſſerit, uſurpat, per incubitum ſupinum ceruicali dorſo ſubiecto, ſcapuliſq; con

strictis,ita ut costæ utrinq; manibus simul contrahantur. Iam uero costis lana obtectis circularem adhibebis deligaturam,loris prius in rectum subditis, postea duorũ initia inuicem excipiuntur,quæ orbiculares fascias decidere prohibeant.

DE COSTIS. Cap. XCVI

EX costis & spathis dictis, osseæ quidem in omni parte ruptura sustinent: spuriæ autẽ, in ea tantum quæ spinæ adiacet,nam hic solum osseam habent naturam: in exteriore parte in cartilaginem degenerantes,contunduntur,nullam fracturam percipiunt. Notæ ipsarum non sunt difficiles,etenim inæqualitas digitis explorantibus occurrit,strepitusq; & ad confractum peruersio. Quòd si intro spectauerint,dolor uehemens pũctorius seqtur,eo qui in costis prouenit grauior,ꝙ aculei modo membranam costas integentem cõuulneret, itẽ ægra respiratio,tussis,eruptio sanguinis, subinde comitatur.& reliquas utiq; immutationes digitis licet conformare,at eã q̃ intro spectat,nequaquã,quod tendi nequeat.unde alii cibum flatulentum uberemq; assumi iubent,quo fractura ex inflatione & tensione foras propellatur, quod necessarium non esse puto. Nihil enim commune ad hoc inter se habent,tum thorax,tũ uiscera nutritoria,præter quod inflammatio etiam ex repletione augeatur. Alii cucurbitulam agglutinant,qđ à,ratione & uia curandi alienum non esset, nisi corpora ex contractione congregata,fracturam amplius ad interiora propellerent. Quapropter Soranus hunc in modum scribit: Lanis oleo calido madentibus partes contegentur,& linamentis implicitis intercostale replebitur,ut deligatura æqualis iuxta orbicularem circunductum ueluti in pectore fiat. Omnia uero utin pleuriticis fieri debent,ad magnitudinis proportionem. Porrò si magna quædam necessitas compellat,quòd membrana costas cingens uehementer compungatur,cutem diuidere conuenit,& fractam costæ partem detegere,de-

inde lamina, ne tunica costas tegens cõuulneretur, prius subiecta ossicula quæ pungũt ingeniose excindere ac eĳcere oportet. postquam hoc feceris, ea sane quæ inflammatione carent coniunges &, cruentorum modo curabis: quæ autem illa affliguntur, linamentis oleo madidis operis uictum curationemq; adhibens inflammationi dicatam. Decumbent ægri ea figura quam facilius tulerint.

DE COXARVM ET PETINIS ossibus. Cap. XCVII.

Coxarum aut ilium ossa raro quidem franguntur sed easdem cum scapulis differentias sustinent. Franguntur enim in extremis, rumpunturq; in longitudinem, & per medium finduntur. Comites notæ ipsorum sunt, dolor partem affectam affligens, punctionis pulsusq; sensus, cruris subitus stupor propter fissuram. adaptationem scapulis similem postulant, auersantur autem solam ex chirurgia eius quod fractum est, exemptionẽ per exteriora corpora, ut quæ si opus sit, digitis conformentur. deinceps autem etiam aliam curationem moliri oportet, fomentis utendo, & concaua ilium linamentis adimplendo, quo deligatura ceu fasciis circularibus superiniectis, æquabilis efficiatur. Eadẽ etiam dicenda sunt, de pectinis ossibus nihil, enim peculiarius de ipsis dicere habemus.

DE VERTEBRIS, SPINA DORSI, & sacro osse. Cap. XCVIII

Vertebrarum complexus interim sane contusionem raro uero & fracturam experiuntur. propter quæ contusis spinalis medullæ membranis, uel ipsa etiam medulla, nerui in doloris consortium adducuntur, & mors præceps subsequitur, magisq; si ceruicis uertebras affectus infestarit, unde præfatus periculum, si quidem fieri potest, audebis etiam sectione ossiculum quod premit eximere: si minus, ratione qua inflammatio propulsatur, ipsas lenies. At si processas uer-

tebrarum

tebrarum aliquis unde ſpina conſtat, fuerit refractus, digitis tentantibus prŏpte ſublabetur, dum refractio mouetur, rurſusq; in locum tranſponitur. Conuenit autem id quod refractum eſt auferre, cute extrinſecus inciſa: ſuturisq; commiſſa, remedio cruentis idoneo uti. Cæterũ oſſe ſacro cõfracto, index ſiniſtræ manus digitus in anũ demittendus eſt, dextra manu quod cõfractũ eſt, quatenus licet, in naturalẽ figuram reducere oportet. Si aũt aliquid refractũ ſentiamus, hoc quoq; diuiſo, deligaturam curationemq; congruam adhibebimus.

DE BRACHIO. Cap. XCIX.

IN brachio confracto Hippocrates quidem intentionem hoc pacto molitus eſt: Lignum, inquit, oblongum colũnulæ modo per ſumma fune deligatum, obliquum ex trabe quadam ſuſpendere oportet: collocato autem homine in ſublimi quodam erectius, uel iuxta figuram quæ à recta ſeſſione orthocatheuton dicitur manum ipſius ſuper commemoratum lignum traducere, ut medium ligni alæ eius tranſuerſim adaptetur, manum aũt inflexo iuxta rectum angulum cubito miniſter procumbens continebit, deinde graue aliquid, exempli gratia, lapidem aut pondus plumbeum uel eiuſmodi aliquid ex cubito ſuſpendens, ſinensq; pendere ſublime, ita fracturam conformabis: uel loco ponderis, famulus ad ima brachium detrahat. Nonnulli uero loco columnulæ gradu ſcalæ uſi ſunt. Soranus hunc in modũ tradit: ægro in ſedili collocato, uel, quod ſatius eſt reſupinato quo minus moleſtiæ ſentiat, manu fune ligata iuxta cõpagem qua ipſa cũ brachio coniungitur, & ex ceruice ſuſpenſa, ut anguloſa ipſius figura ſeruetur, miniſtris duobus iubebimus, huic, ſupra fracturã, illi, infra digitos circũponant, atq; ſic tenſionem perficiant. Q đ ſi ualẽtiore opus ſit tractatione, duos funeis æquaeis brachio circundamus, unũ, ſupra fracturã: alterũ, infra, atq; uni famulo ſup ægrotantis caput cõſiſtenti, alteri iuxta pedes, capita funium tradẽtes, iubebimus in di-

uersa brachium distendere. At si summus humerus fracturam senserit, dimidio uinculi, quod ciria dicitur, alæ subiecto, reliquã partem iuxta caput teneri iubentes, alio quod oppositum est retrahente, antitasin, hoc est, à se retractionẽ uti dictum est, moliemur. quemadmodũ sane si cubitus confractus fuerit, illi uel iuncturæ manus cum brachio funis iniicietur. Ossibus iam fracturæ probe coaptatis, distentio quidẽ remittetur, sed iuxta Hippocraticam consuetudinem deligabitur. Porrò si fractura inflãmatione uacet, recensq́; sit, lineis utendum fasciis oblongis abunde, circa treis quatuorve digitos latis, aqua madentibus, aut etiam posca: si inflammatio adest, lanis tenuibus mollibusq́;, oleo imbutis: & si quidem in medio brachii fuerit fractura. initium fasciæ super fracturam iniicietur: ubi bis terve illigaueris, sursum fasciã ducere conuenit, ut (quemadmodum inquit) sanguinis influxiones excipiantur, atq; illic finiatur. Iam uero & secunda fascia uti oportet, initium eius similiter supra fracturam iniiciẽdo, atque alia eo modo quo in priori: rursus autem superne deorsum, atque iterum sursum reuocare, illic etiã sic terminabitur. Porrò constrictio mediocris esto, tum nostri sensus, tum ipsius ægrotantis iudicio. At si iuxta summam humeri compagem contigerit, priore fascia illam & scapulas & pectus comprehendes, ut deligatura fiat quam Gręci geranida appellant, perq́; secundum usque ad cubitum dispensabis, ac inde ad supraposita recurres, cum summo humero scapulas pectusq́; comprehendens, primæ fascioię similiter. Quòd si gibbero fractura obuenerit, etiam cubitum colligare expedit, ita ut anguli figura conseruetur. similiter in aliis quoq; artubus, nimirum cubito, femore, tibia, cum fractura in parte aut etiam iuxta articu um & non in medio mẽbri existit, post articulum fasciam iniicere expedit. Recentiores itaque secundum deligaturam protinus ferulas eriam iniiciunt, ut adaptationis figura contineatur, constringentes ipsas prout sensus & tumor ex inflammatione po-

ſtulat:ueteres autem,à die ſeptimo ferulas accommodarunt.nam intra hunc inflammatione declinante membrum redditur tenuius. At Hippocrates tertio die ligamenta ſolui iubet,ne tenſio quæpiam, aut motus præter ſolitum contectæ particulæ obueniat, aut eius quod iam infixum fracturæ eſt,perſpiratus prohibeantur,propter quos non ſolum noxius pruritus quibuſdam accidit,ſed etiam eroſa à ſaniei acrimonia nonnunquam cute,exulceratio concitatur.Itaque aquæ temperatæ tantum ſuperfundere ratio eſt, quantum ſaniem diſcutere ſufficit.Poſt ſeptimum diem,ex maiore interuallo ſoluere conuenit,ceu partes non amplius ſaniem excernere deſiderent,imo etiam calli obfirmatio hoc modo felicius prouenit.Cæterum ferulæ iuxta ſequentem rationem debent iniici.Splenia triplicia oleo imbuta ſuper faſcias circundantur.ſi igitur membrum craſſitudine fuerit æquabile,ſimiliter:ſi inæquale,partibus magis concauis per ſplenia repletis, æquæ craſſitudinis membrum ferulis accommodandis efficiemus. deinde lana aut ſtuppa ferulas mediocriter inuolutas,in orbem fracturæ circundamus,non minore q̃ digiti ſpatio inuicem diſtāteis,eaſq; moderate conſtringemus:ita tamen,ut quatenus fieri licet articulum propius accedere ferulas prohibeamus,præſertim iuxta interiorem flexus partem. ulcera ſiquidem in ipſis nonnunquam & neruorum inflāmationes pariunt.uerum illic laxiores ipſas eſſe oportet,quemadmodū ualētiores,ubi fractura curuatur. Præſtiterit autem thoraci etiam brachium mediocriter colligare,ne ipſum loco motum,figurā peruertat.At ſi quādoq; inflammatio fuerit,(eam uero agnoſces ex ambiēte tumore ac rubore,& quòd membrum nunc multo magis quàm prius ſtringatur) uel ſi confractum membrum diſtortum ſit,& nihil horum appareat,ſed ligamēta laxa,uel econtrario ſtrictiora,quàm par eſt, inueniantur, ſolutis ipſis deligatura inſtauranda eſt. Reſupinari igitur ægrotus debet, ita ut ſuper ſtomachum

manum contineat: brachio subiicietur molle aliquid pellem super se habens, ut superfusionum influxus excipiat. Superfundetur autem quotidie oleo calido, præsertim quum urget inflammatio, quando etiam cibus tenuis exhiberi debet: postea mediocris, ad calli generationem. quies indicitur usque dum fracta occalluerint. occallescunt autem brachium & tibia, diebus circiter quadraginta, post quos ubi solueris fascias, & lauacro usus fueris, emplastris ad fracturas factis persanare conuenit. hæc tractandi ratio omnibus aliis prope modum confractis artubus conuenit.

DE CVBITO ET RADIO. Cap. C.

Cvbitus radiusq;, interim uterq; iuxta eundem locum frangitur, interim alter duntaxat, uel in medio, uel in parte qua gibberum spectat, aut brachiale. Omnium itaq; deterrimum est quum ambo eadem parte franguntur, deinde etiam cubitus solus. At radius fractus, aliis facilius curatur. siquidem maior cubito non est, sed illum ipsum subiectum habet, ut ueluti insideat. Porrò si ipsorum alter duntaxat fractus fuerit, in illo maxime intentionem ualidam moliemur: si uterq;, similiter intẽdemus manu anguli modo figurata, ut pollex omnium digitorum altissimus, exiguus digitus humillimus habeatur. sic enim cubitum radio subiici continget. At si ualentiore opus sit intentione, ambobus potissimum confractis, non solum manibus, sed etiam funibus intendere aggrediemur, ut in capite de brachio comprehensum est. Cæterum omnis deligatura, & reliqua præsidia unà cum ferularum iniectione, hic adhibẽda sunt, dum callus eos firmarit. Firmatur autem cubitus diebus plurimum triginta. Ac repositio ipsius similis erit ei, quam brachium fractum uendicat, præter ea quæ ipsi subiiciuntur.

DE SVMMA MANV, ET ipsius digitis. Cap. CI.

VOlæ & aduersæ eius partis, & in digitis articulorum ossa, quum laxa fistulosaq; natura sint, contunduntur quidem plerunque, raro autem franguntur. Aegro igitur in alto sedili collocato, medicus in altero quodam æquali aduersus sedebit, priusquam manum disponat: ac tensis per ministrum iis quæ fracta sunt, duobus digitis ipsa conformabit, pollice & indice digito prius compressa. deligatura utetur, quo tempore urget inflammatio. Nam propter laxitatem facile in ipsis callus amplior concrescit. At si acies digitorum, aut digitus simpliciter confractus est, si quidem magnus & pollex appellatus fuerit, post commodam deligationē ab inferiore parte, ipsum utique cum manu ligabis, ne dimoueatur: si ex aliis quispiam, uel index uel paruus digitus, proximo colligabitur: sin aliquis ex mediis, iis qui utrinque habentur, uel etiam omnes deinceps ligari una debent, melius enim conquiescunt. quemadmodum si etiam ferulis fracti colligentur.

DE FEMORE. Cap. CII.

EAdem de femore dicenda sunt, quæ de brachio prodidimus. peculiariter autem magis femur fractum, in anteriorem partem & exteriorē promouetur. etenim in his naturaliter dilatatum est. instauratur autem manibus, funiculis, & antennis æquiualentibus, una, supra fracturā posita: altera, subter. Quòd si in parte fractura euenerit, idq; iuxta femoris caput, dimidio fasciæ lana circundato, ne corpora incidat iuxta inguina disponemus, & initia ad caput reducta, famulo ut partem contineat, trademus: infra autem fracturam fune circumposito initia ad intentionē alteri ministro exhibebimus. Quòd si ad genu fractura habeatur, funem sanè supra fracturam iniicimus, initia eius ad eleuationem dispensamus, genu etiam ipsum implicito quodam fune continemus hanc autem partem restituimus ægro decumbēte, & crure exporrecto, quæ pungunt ossa ut subinde dictum est, eleuata, superius tollemus, reliquam curationē

in capite de brachio exposuimus. cæterum callo firmatur femur quinquaginta circa diebus. At quomodo reponi debeat, post totius cruris disciplinam, comprehensum est.

DE PATELLA. Cap. CIII.

Patella os laxum est ac molle, ualide corporibus superiore & ima parte comprehensum. frequenter sane contunditur, raro autem frangi solet. sustinet autem rupturam per crassitudinem, & in tenuia fragmenta finditur, cum uulnere, uel sine uulnere. Nota uero conspicua (motus enim sublabitur,) continuitatis, & cauitas & sonitus. Instauratur autem pars cruris extensa nam tam diu bifariam fissa digitis committitur, donec fracturæ labra supra sese contingant, & inuicem iungantur: quæ in tenuia fragmenta fissa est, manu cõformatur. etenim callo non generato, eo quod pars utraq; super musculos neruosq; cognatos à femore & tibia non retrahatur, tamen multa distentio contrahet & functionis difficultatem affectis inducet. neq; enim laborantibus ipsis largius genu sustinet, & obambulãdo impediuntur præsertim ascensuri, siquidem in æquabili motu actionis difficultas occultatur: in pausatione autem, eo q nõ inflectatur genu, in cruris initio, & situ deprehẽditur. atq; hic osficulum pungens eleuatum ubi exemeris, curationem sequentem admouebis.

DE TIBIA. Cap. CIIII.

Tibia cubito respondens eandem curationem obtinet, etenim illa duobus ossibus fulta, altero crassiore & cognomini, altero tenui, quod ex similitudine perone Græcis, quasi fibula, Latinis sura dictũ easdem fracturarum differẽtias recipit. in omnem enim partem prolabitur, quum ambo ossa confracta fuerint: in treis autem, quum alterum, intra & extra: tibia quidẽ, retro: sura, anterius. quapropter etiam ipsa similiter restituitur manibus, aut funiculis superioribus, q̃ fracturæ funes sunt, interim ipsi tibiæ circundatis, interim femori.

Nam quum genu sit ualidius, articulum integrum per tentionem seruabimus. Similiter & inferiore fracturæ funiculo, ut in cubito dictum est: reliqua ut in capite de brachio tradidimus.

DE PEDE SVMMO. Cap. CV.

TAlus nequaquã frangi solet, eo quòd undequaque tibia, sura, & osse quod ob tessarę similitudinem uocatur cyboides, custodiatur muniaturq́;. At os quod à scalphæ figura dicitur scaphoides, & supernæ pedis regionis, item pedis digitorum ossa, ipsumq́; cubicũ, similiter iis quæ in uola & opposita eius parte manusq́; digitis sunt, franguntur: quare etiam quę de illis diximus, ne eadem repetantur, illinc huc transferre consilium est.

QVOMODO CRVS REPONI debeat. Cap. CVI.

FEmore fracto, aut tibia, non minori cura repositionem ipsius, q̃ reliquam curationem obibis. Nam partium cõfractarum æqualitas, hac potissimum probe administrata, conseruatur. Nonnulli igitur canali, quam solenam Græci dicunt, nũc lignea, nunc fictili mẽbrum fractum, aut etiam crus ipsum reposuerunt: alii uero sola ea quæ cum uulnere fracta sunt, eo quòd hæc ferulis nequeant constringi, in totum uero solenarum usum posteriores damnarunt, multis sane de causis, sed præcipue, quòd ipsarum duritia partibus negotium facesseret. Neque tamen alienum est, artus cum uulnere fractos ferulis excipere, ut ostendemus. Aeger itaque resupinabitur, ac indumentum aliquod crassum cruri æquale, in longitudinem utrobique contractum & inuolutum, ut canali per mediam concauitatem oblongam proportione respondeat, subiicietur: pellis super ipsam molliuscula explicabitur, quæ superfusiones excipiat, deinde in longum crus concauitati huic canalem referenti, insinuabitur: à lateribus alia uestimenta lanæve apponentur, ne membrum in latera declinet,

pedis autem ima pars asserculum rectum panniculo circundatum, propter mollitiem assumet. ac maioris securitatis gratia,media fasciarum duarum triumve, uestimento canalis modo præparato subiicientes, fractum membrum ipsi leuiter deligabimus. At si æger non tolerans conetur pedem totum contrahere,conuenit id facere quod in superiore pedis parte dictum est,deinde blande cum asserculo deligare,ne inuiti inter dormiendum,ut uerisimile est,pedem contrahant. Aliqui uero ét stragula lecti per medium pertundunt,ut ipsi sint immobiles,& per foramen urina & stercus reddatur , usq; dũ callus coalescat.

DE FRACTVRIS QVÆ CVM uulnere incidunt. Cap. CVII.

FRactura cum uulnere facta,si quidem sanguis ꝓfundatur,hunc prius sistemus:si inflammatio fuerit,præsidiis in eam efficacibus utemur. Carnibus contusis,partem affectam scarificabimus,metu,ne in gãgrænam incidat,sublato:at si illa quoque accesserit , aut alia quæpiam serpens putredo, conuenienter occurremus.habes autem horum singulorũ curationem quarto uolumine explicitam. At si nihil horum adfuerit, neque ossa largiter denudata sint,hamulis suturisq; usi,remedio cruentis apto,his medebimur,sic,ut ossicula refracta,ut uerisimile est,& pungentia implentiave primũ auferamus. Quòd si magnum aliquod os emineat nõ commissum propter magnitudinem,in intensione huic prospicies. Siquidem Hippocrates femore & brachio confractis ossa excidentia uniuersim imponere dehortatur,periculum his futurum prædicens ex inflammatione , quam tensio crearit , uel etiam conuulsione, ut credibile est , musculorum neruorumq;. Tempus uero nonnunquam administrationem commodam inuenit. In quocunque igitur osse elapso tractationem molimur , nequaquam in inflammatione ipsam aggrediemur , sed primo statim die antequam inflam ma

tione occupetur:aut nono,inflammatione iam finita. Adaptamus uero ſerula quam Græci mochliſcon uo-cant,eſt autem qã inſtrumentum ferreum ſeptem octo ue digitos longum mediocriter craſſum,ne inter com-mouendum inflectatur,acutum in ſummo latumq́; , & leuiter inflexum,cuius acutum extremum ſuperpoſito oſsis tuberculo ſubiicientes,iuxta alterum occurrentes ſimul,& mediocri intenſione membri facta:inter ſe fines fracturæ committemus,quod ſi facere nequeamus, ſcalpris exciſoriis obſeruas acies habentibus quod emi net auferemus,aut ſerra ſubſecabimus , quemadmodũ in fiſtulis docuimus : osſiumq́; aſperitudine adæquata, & membro directo,linamentis curabimus.Maxime au tem animum adhibere oportet in membris coniunctis, aut diſiunctis appellatis,altero autem in ipſis oſſe parti culatim ſerra abſciſo,ut membrum incontractum ma-neat:etiam intenſione accurata utemur.deligatura uero hoc modo adhibenda eſt.Circulares itaq; faſciæ.parti bus uulneris utrobiq; iniici debent :obliquæ uero , per ulceris longitudinem,ut iuxta hiatum occluſio ex omni bus fiat.Si ſordidum adhuc ulcus eſt,purgantia adhibe bimus:ſi purum,quæ carnem inducunt , linteolis illita, aliamq́; comprobatam uſu materia . Hippocrates piſ-ſera emplaſtro in linteolis utitur.id autem eſſe dicunt te-trapharmacum baſilicum . Vbi caro increuerit,ferulæ iniicientur.aliqui uero per initia ipſa accõmodant,ulce-ris locum uitantes,& pro uſu urgente ipſas conſtringen tes,uel rurſus remittentes. In quibus autem ſquama re-pletura eſt,notabimus qdem hoc, inde quod copioſus humor & tenuis excernatur,caro autem ulceribus ua-cua inanisq́; facta attollatur:deligatura quidem laxiore ad curationem utemur,hamulo autem , aut eiuſmodi quopiam ſquamam euellentes,iterum ualidiore deliga tura utemur . porrò per totum ulceris tempus, medica men aliquod ex iis quæ inflammationem arcent lina-mentum continens,uulneri incumbet , ac ſimplices fa-

ſciæ iniicientur, quæ ſingulis curationibus ſolui debent, quum aliæ ſupra dictæ maneant, ut in capite de brachio expoſitum eſt.

SI PRÆTER MODVM FRActuris callus obducatur. Cap. CVIII.

IMmodici fracturarũ calli indecoram omnino ſpeciem efficiunt, nonnunquam etiam functiones impediunt, ſi propter articulum coaluerint. Si igitur recẽs adhuc callus coierit, remediis admodum aſtringentibus utemur, faſciis ipſa aprimentes. Nonnunquam uero & plũbea impoſita lamina, id quod requiritur effecimus. At ſi lapidoſus ſolidusq́; fuerit incidentes ipſum rademus, id quod eminet ſcalpris auferentes: ſi res exigat, etiam terebris uſi.

SI DISTORTVM MEMBRVM callus firmarit. Cap. CIX.

QVibus membrum diſtortum callus firmauerit, difficultate functionum obeundarum haud exigua ſubſequẽte, præſertim ſi in pedibus fuerit, repoſitionis quidem modus non recipiendus eſt, ut qui extrema inferat diſcrima, uerum ſi callus nondum radices egerit, laxãtibus ſuperfuſionibus, & cataplaſmatis ex ficis pinguibus & columbarum ſtercore, aliiſq́; medicamentis quæ a callo ſoluendo porolytica dicuntur, utimur. In ſuper per manus frictione, & confractione hunc diſſoluemus. Quod ſi lapidoſus euaſerit, ſcalpello ſuperficie diuiſa, exciſoriis ſcalpris conſortium oſſe liberabimus, deinde fracturæ medebimur, ut ſuperius à me dictum eſt.

SI FRACTVRÆ CALLO NON firmentur. Cap. CX.

FRacturæ nonnullæ ſine callo permanent, ſupra definitum naturæ tempus, aut ob continuas reſolutiones, aut immodicas ſuperfuſiones, aut motum intempeſtiuum, aut faſciarum copiam, aut quia totum corpus alimentum non percipit, in quibus etiam tenu-

ius fieri membrum contingit, itaq; cum alias occasiones tum corporis inediam tollere conandum est, partim per calidiora alimenta materiam particulæ distribuendo, partim cibum subministrando sufficientem, item lauacra, & reliquas animi uoluptates. Porrò notæ eos qui callo iam firmantur comitantes, hæ inter alias sunt præcipuæ, si fasciolæ cruorem referant, etiam non oborto uulnere, quod forsan accidit, calli substantia quando coalescit fistulis ossiũ inspsas sanguinis guttas extundente.

DE OSSIBVS LVXATIS. Cap. CXI.

QVum luxationes fracturis proxime sint, de iis uerba facere aggrediemur. Luxatio igitur est, ut summatim dicam, quum articulus à proprio sinu, ad insolitum excidit, in qua motus arbitrarius impeditur. differentias ipsius alias dicere nõ habemus, nisi eã dũtaxat q̃ ex maioris minorisq; ratione sumitur. quũ enim articulus in totum exciderit, communi generis uocabulo affectus Græcis exarthrema, Latinis luxatio dicitur: quum autem aliquatenus duntaxat emotus est, aut usque ad tuberculum è sinu elapsus, pararthrema.

DE MAXILLA INFERIOre. Cap. CXII.

RVrsus à superioribus incipiẽtes de inferiore maxilla dicamus. Nam quum superior sit immobilis, luxatione non periclitatur. inferior aũt toto loco non mouetur, quod capita ipsius superiori maxillæ firmiter ac tuto insinuata sint: modicã uero peruersionẽ quã pararthrema uocauimus subinde experitur, qđ ob musculos qui ipsam cnntinent ex continuò madẽdi loquẽdiq; exercitio in mollitiem elanguescenteis, quauis libet de causa facile laxetur, quod uerbum apud Hippocratem σκᾶται dicitur, in quibus sine aliqua difficultate articulus sponte in proprium locum. reuertitur uerum de maxilla in totum luxata, satis est illius uerba exponere, quæ compendiosa, integra & perspi-

cua existunt. Scribit itaq; hunc in modum. Excidit quidem maxilla raro, laxatur autē subinde oris hiatu, quomodo etiam aliæ plures musculorum immutationes neruorumq́;, id efficiunt. Clarum itaq; hinc potissimum est quandocunq; exciderit. Nam inferior maxilla in anteriora propellitur, & ad contraria eius unde prolapsa est, peruenit, ossisq́; tuberculum iuxta superiorem maxillam tumidius apparet, difficulter ęgri maxillas committunt. Talis autem repositio manifesto ipsis congruit. alium enim continere caput oportet, alium comprehendentem ab interiore parte & exteriore digitis iuxta mētum hiante homine quantum potest, primum quidem maxillam commouere, temporis interuallo huc illuc manu diducere, ipsiq́; homini iubere ut laxam maxillā habeat, simulq́; diducat & concedat, ut potissimum repente laxetur, tribus figuris simul, mente adhibita. Ratio siquidem est illam ex inuersione in naturalem statū tum reducere. Oportet autem inferiorem maxillam posteriora propellere, item maxillas committere neq; hiare. Insertio igitur hæc etiam in aliis figuris fieri non poterit, medicina autem modica sufficiat, splenium appositum ceratum fascia laxiore deligare. tutius autem est, resupinato homine firmare caput ipsius puluinis subiectis, quam plenissimis, ut quam minime cedat. Cæterū uulnerati caput aliquis continebit. Si autem utraq; maxilla eluxata fuerit, curatio quidem hæc adhibebitur. Committere autem æquale hi os possunt, etenim prominentiores ipsis maxillæ sunt. rectitudinem autem maxime cognosces, dentium & superiorum & inferiorum terminis, quos secundum ordinem confert quam citissime inserere. quomodo autem inserentur, expositum est. Si aūt periculum de anima non inciderit ex febribus continentibus. & torpido Caro, musculi alterantur, & p̄ter naturā intēduntur, uēter solet his biliosa deiicere, uel syncera pauca, & si ēt uomant, indiscreta eiiciunt. hi igitur & moriuntur, at hoc potissimū modo iniectionis nos subinde

uſi ſumus,fomentis prius ex hydrelæo calido per ſpongiam ſuper luxatam genam adhibitis, quum maxime contumaciter ingreſſui repugnet,homine humi collocato,poſt ipſum nos ſedentes,quemadmodum ab Hippocrate traditum eſt,operamur.

DE CLAVICVLA ET SVMmo humero. Cap. CXIII.

Clauicula in partem interiorem non excidit, ut quæ pectori committatur.unde ne mouetur quidem in ipſo.At ſi uiolento quodam ictu & acri extrinſecus auellatur, quemadmodum fractura ipſius, inſtaurari debet.Pars autem quæ humero inſeritur,non admodum,ſanè excidit , a bicipiti muſculo ſummoq; humeri tuberculo prohibita.imo neq; uiolento quodã motu clauicula priuatim agitatur,niſi propter ſolam thoracis factam ſeparationem.Vnde homo ſolus inter animantia clauiculam obtinet:quam ſi in palæſtra,ut uerisimile eſt, peruerti contingant, conformatione per manus dirigitur,& ſpleniis multiplicibus accommodatis una cum deligatura decenti.eadem curatione etiam ſummus humerus peruerſus in propriam ſedem reuertitur.Eſt autem oſſiculum cartilagineum quod clauiculam ſcapulis colligat,ſi reſiccatis mortuorum cadaueribus occultatum,quod loco motum,imaginem imperitis exhibet,brachii caput excidiſſe.etenim in hoc exterior humeri pars acutior apparet:concauum aũt, id unde excidit.uerum notis quas deinceps ſubiungam ipſa diſcernentur.

DE HVMERO LVXATO. Cap. CXIIII.

Brachii caput ſcapularum ſinui inſertum, excidit quidem frequenter,uerum neq; in ſuperiorem partem,ut quod ſcapularum proceſſus ancoræ ſimilis impediat:neq; in poſteriorem,propter ipſas ſcapulas:neq; tamen in anteriorem , ob muſculi bicipitis tendinem,ipſumque humeri tuberculum.Sed raro qui

dem interiorem exterioremq; prolabitur, continuæ uero, præsertim macilentioribus, ad ima atq; his sanè facile & excidit & rursus inseritur: multa autem carne præditis contra, raro quidē elabitur sed ægre in sedem suā compellitur. Quibusdam itaq; etiam non luxatis, ex ictu frequenter elapsi loco membri suspicio oritur, eo quod ualida inflammatio subsequatur. Porrò quibus in imam partem luxatus humerus est, hoc modo agnosces: affectus humerus si cum sano conferatur multum differt, quum exterior eius pars unde excidit concaua appareat, ut in tuberculo humeri eluxato diximus, quod acutius quā naturaliter esse debet apparet, & brachii caput elapsum in alam manifesto subsidit, ac manus imus huius cubiti gibbber à costis magis recessit, quibus quidem costis si ipsum adigas, cum dolore admouetur, neq; ægri manum extenso cubito ad aurem possunt reducere, neq; alium motum multiplicem per eam moliri. In pueris itaq; uel in quibus recens nec ampla facta est eluxatio, etiam nodo medii digiti flexi eminente medici manus, uel affecti sanæ, si non puer, sit frequenter restituta est, ut inquit Hippocrates. ualentius autem hoc modo luxata inseruntur. Homo lotus & sufusionibus laxandi uirtute præditis usus resupinari humi debet, & pila mediocris uel coriacea, uel alia quæpiam non admodum mollis, alæ accommodabitur, ac sedens medicus aduersus ægrum, iuxta latus affectum, siquidem dexter humerus luxatus sit, dextri pedis calcem superponet pilæ alæ suppositæ: si sinister, sinistri. ac affectam manum prehensam ad pedes trahet, simulq; calcaneo alam in diuersum propellet, ita ut aliquis post caput ad alterum humerum resistat, ne corpus circum diuellatur. Est & alia ratio immitendi, quæ humero subnixo perficitur, quod Greci κατωμίζειν dicunt. Adolescens, aut longior ægrotante, aut altius consistens iuxta affectum latus, ægri indidem collocati alæ suum ipsius humerum subiiciet, & manum eleuatam ad uentrem suum attrahet, ut

reliquum ægri corpus posterius imo maius sublime pēdeat. At si æger leuior fuerit, alius quispiam puer leuis ex ipso suspendetur. Nam manu ac reliquo corpore in contraria detractis ad ima, subiectus alæ humerus facile elapsum articulū reponit, atq; hoc etiam spathula q̄ Græci hyperon dicunt efficimus. Est autem lignū oblōgū, rectum, quod in pauimento super aliud quoddā solidum ponitur. huius igitur summum extremum rotundū, qnod non admodū crassum neq; tamen tenue est, alæ ægri aut stantis, aut sedentis, subiicietur, iuxta totam ipsius longitudinē, ac manu per spathulā porrecta & detracta, reliquo autem corpore contra inferius uergente uel sua spōte, uel alio quodā trahente restitutio fiet. atq; hoc etiam in scalæ gradu fieri debet, quemadmodum in confracto brachio per tensionē fieri dicebamus, hic autē rotundū quoddam corpus super gradum deligatur, quod ægrotantis alæ possit adaptari & brachii caput propellere. Porrò si ob uetustatem affectus, aut corporis duritiē, repositio nobis facessat negotium, utemur etiam ratione quæ per amben appellatam sit. Est autē ambe lignum quod longitudinem duorū cubitorū habet, latitudinem quatuor digitorum, crassitudinem instar digiti, alterum extremum rotundū, quod etiam prompte in alæ sinum ingreditur, spathulæ ligneæ extremo consimiliter. hoc itaq; extremum panniculo circundatū quo lenius existat, capitulo brachii iuxta alam accommodabimus, totam uero manum ad lignum intensam cum eo deligabimus, iuxta brachium, cubitū, & eius extremum. deinde ligno obliquo inter duas columnulas rectas adaptato, uel rursus supra scalę gradū manu traiecta cū ligno, ut ala ꝑ trāsuersum gradui accōmodetur, manū infra trahētes, sinemus in alterā partē reliquū corpus in sublimi pendere. tūc. n. articulus ingredietur. Vbi fuerit repositus, mediocris ex lana pila si q̄dē inflāmationē pars nō sentiat, sicca, si sentiat, oleo madēs alæ iniecta, deligabitur. ꝑ hāc aūt & humeri & alterius alæ

iuxta hiatū pręſertim faſcię deligaturis apparentibus,ut hiatus affectū humerū excedat,brachiū cū coſtis deligare conuenit,ipſumq; cubiti gibberum & ſummam manum ex ceruice deuincire,ne rurſus de integro articulus excidat. Poſt ſeptimum diem uel tardius ubi faſcias diſſolueris,mediocri uti frictione preſtat eo quod corpore ſolidiore facto,articulus ita firmetur,ut non facile prolabatur. Quod ſi autem cerebro prolabatur, autem humiditatis uitio,aut ob aliam quampiam iam diu factā elabendi uiam,ad uſtionem ueniendum eſt, ſicut ſupra comprehendimus. Quum autem uel in antibus in utero aut editis in lucem adhuc increſcētibus,particula fuerit luxata necdum repoſita, in humero quidem carnes nihil à naturali figura deficiunt,neq; enim manus quodcunque opus perficerę impeditur,os autem brachii breuius permanet,non augeſcens,ac tales nominantur galiancones. In femore etiam os incrementum non ſentit & totum crus contabeſcit,quum enim pondus corporis ferre nequeat,non exercetur,ac in aliis membris luxatis manentibus,quæ ſubiiciuntur,omnium iniuriæ expoſita ſunt.

DE CVBITI GIBBERO.
Cap. CXV.

QVanto cubiti gibberi articulus humero magis uarius creatus eſt,tanto plus negotii prolapſus exhibet: & tardius quidē excidit, ſed difficilius reponitur,propter tuberculorum ſinuumq; frequētiam. Nonnunquam igitur ſolum aliquatenus detorquetur, quem caſum pararthrema dixi, ſæpe uero etiam ex toto in omnem partem prolabitur,præcipue in priorem & poſteriorem,quod facile dignoſcitur, eo quod excidit oculis & tactui obiecto , ex quocunque prolapſum ſit,& ſinu unde excidit apparente. Hæc uero potiſſimū ſani gibberi inſpectio coarguit. Conuenit autem protinus membrum reponere priuſquam inflammatione occupetur: ſiquidem eam expertum,difficulter curatur.

Quædam etiam nullam prorsus curationem recipiunt, maxime si in posteriora prolapsa sint. Hæc enim luxatio omniũ quæ in cubiti gibbero fiunt maxime dolorifica est, & periculosa. Quod si modice articulus inuersus sit, moderata etiam intensione restituitur. sic ut ministri manum exporrectam iuxta brachium cubitumq; contineant, & in aduersa retrahant, medicus autem suæ manus palma qnod excessit in suam sedem compellat. Hippocrates autem, in priora luxationem subito manus inflexu instaurat: ut palma ipsius humerum iuxta rectum pulset: in posteriora uero, subita rursus & diutius facta extensione, quoniam luxatio in priorem partem, uiolenta potissimum extensione efficitur, quæ in posteriora flexu similiter uehementi. Quod si luxatio perseueret, etiam ualidam magis intensionem usurpabimus, eiusmodi uero est potissimum quam Hippocrates in brachio confracto exposuit, ubi columnulam adhibeat. Porro recentiorem aliqui hunc in modum adaptant. ministris duobus manum, ut dictum est, intendentibus, ita ut alter sursum ad axillam contineat, alter deorsum iuxta brachiale, medicus aduersus ægrotanti consistens, duabus palmis iuxa articulum, brachium circundat, ac ubi iusserit uestimentum contractum in oblongum uel latam fasciam manibus ipsius simul & ægrotantis brachio circundare, & in exteriora imaq; propter summam manum retrahere, ipse deinceps cũ tensione constrictas ipsas trahit, donec cubiti articulum excedat. Cæterum manus prius oleo illini debet, ut lubrica fiat & facile medici palmis deducatur. Sic enim prolapsa, si pertrahentium manum ui prematur, in propriam sedem reuertuntur. Postquam sunt reposita, in anguli modum figurata manu expleniis & conuenienti deligatura curationem petemus.

DE BRACHIALI ET DIGITIS LUXATIS. Cap. CXVI.

PAV. ÆGIN.

BRachialis digitorumq; luxatio nullum faceſſit negotium, per ſe, niſi cum ulcere facta fuerit. de hac igitur in capite de luxationibus quæ cum ulcere fiunt tractabitur. At ſine ulcere luxatis, mediocri intenſione, & remediis quæ inflammationem pellunt, medebimur.

DE VERTEBRIS SPINÆ. Cap. CXVII.

VErtebræ ſpinæ ſi ex toto prolabũtur excidũtq;, præcipitem mortem inferunt. Medulla ſiquidem ipſius ſpinæ uel quamlibet compreſſionẽ non ſuſtinet, quum & ſolus ex ipſa neruorum proceſſus ſi contundatur, hominem in periculum perducere ſufficit. Perruerſionibus autem ſubinde affligitur, nunc in priorem partem diſtorta, ac uitium lordoſin Græci appellant: nunc in poſteriorem, & cyphoſin à loco gibbato uocant: interim uero in latera, quod ſcolioſin nuncupant. Quum igitur multæ ſimul uertebræ in arctiſſimũ peruerſæ fuerint, plurium ſimul peruerſio apparet, iuxta circularem flexus rotunditatem facta, ac putant nonnulli decepti, ab una uertebra ampliter peruerſa id fieri. Nam magna diſtorſio non angulo ſimilis hunc ſpinæ flexum molitur, quando etiam magis periculum ſubſequitur. Si igitur introrſùm ſpina eſt ꝑuerſa, reſtitutionis ſpes nulla eſt eo quod per uentrem, anterius oppoſitio fieri nequeat. qui enim in ſcala ſic affectos intendunt, aut cucurbitulas admouent, aut ſternutamenta aut tuſſim aut flatus excitant, quid tandem promouere putati ſint, Hippocrates abunde coarguit. Quoniam uero ſubinde cuiuſdam oſſiculi ſpinæ refractio facta, cauum locũ oſtendit, quemadmodum in capite de fracturis comprehenſum eſt aliqui uitium lordoſin eſſe crediderunt, deinde hoc celerius perſanato (prompte enim callo firmatur) lordoſin curatu facilem exiſtere pronunciarunt, & ſi nullam curationem admittat aut certe diffi-

culter. his etenim urina ſupprimitur, aluus non reſpondet, corpus inhorreſcit, poſtea etiã ſine uoluntate excrementa prorumpunt. Hæc autem eueniunt, neruis & muſculis conſortii lege laceſſitis, ac celeriter ægri moriuntur: præſertim ſi ſuperiores & ceruicis uertebræ affectum fuerint expeſtæ. Cui uero iam inde à paruulo potiſſimum uertebræ gibbatæ protuberant, uitium longum eſſe neq; celeriter mortem ſed morbum accerſire, & inſanabile Hippocrates prodidit. At quibus recens hic gibber ex caſu prouenerit, machinæ quidem per ſcalam & rectam ægri ſuſpenſionem ac uteri inflationem adhibitæ, ridiculæ ſunt. ſola autem Hippocratis adaptatio ſufficiet. Conuenit enim, inquit, lignum, magnum quod tanta longitudinem ac latitudinem habeat, ut hominem excipiat, aut ſcamnum huic æquale prope parietem deponere, ac iuxta hunc ita extendere, ut in longitudinem pede non amplius abſit, & ueſtimenta quædam ſuper ipſum explicare, ne hominis corpus infringatur, (erit autem hic lotus antequam ſuper lignum ſcamnum ue, inſideat,) deinde loro pectus ipſius bis circundatum, per alas iuxta deorſum uincire, initia lori ligno oblongo piſtillo ſimili deligare, atq; hoc ſuper pauimentum iuxta ligni aut ſcanni ſubiecti extremum conſtituere, & miniſtro poſt ægri caput ſtanti ex ſuperiore parte continendum tradere, ut imo quidem extremo contra fixo, altiore ſupra caput tracto, opportuna fiat intenſio: altero autem loro pedes ſimul & ſuperiores malleolorum partes deligantes, & rurſus alio, ea quæ inter coxas & lumbos habentur, cõmiſſura, huius inibi facta, iterum faſciarum extrema coniungemus alii autẽ ligno piſtillo reſpondenti ſimiliter prædicto illigãtes, ſtatuemus in ligni aut ſcamni extremo pedes ſpectanti piſtillum iuxta prioris ſimilitudinem, deinde famulis iubebimus ut per ligna retractionẽ in diuerſa moliantur. Quidam uero aſellis dictis hanc efficiunt. ſunt autem hi axes qui contra rectum lignum uertũtur: utroq;

huius magni ligni aut scanni latere iuxta extrema ad pedes caputq; sita lora defiguntur. Quum autem sit intensio ipsa administratur, manus palma gibberum constringemus: si autem usus postulat, etiam super ipsum insidebimus, nullum ueriti periculum. At si ne sic quidem spina instauretur, & æger pressionem ferat, utile est parietem adiacentem in longum canalis modo exculpere è regione gibberi, ut sculptura cubiti longitudinem habeat, neq; altior sit ægrotantis spina, neq; multo humilior imo sculpturam prius præparatam esse oportet. huius enim causa etiam lignum ab initio prope parietem poni maluimus. deinde asseris mediocris alterũ finem ad ima comprimemus, donec sensibiliter spina dirigatur. uerum ut inquit Hippocrates, sola intensio citra asserem, rursusq; per asserem sola curatio, id quod requiritur potest efficere. Quod si hoc uerum est, non alienum etiam in lordosi & scoliosi per initia intensioné prædictam, sine constrictione uidelicet, moliri, post adaptioné, lamina lignea quæ latitudine treis digitos ęquet longitndine gibbero respondeat & aliquam ex sanis uertebris comprehendat, loro lineo aut stuppa propter duritiem inuoluta, uertebris ipsis imponi & conuenienter deligari debet. uictus adhibebitur tenuis. At si post hæc quædam gibberi reliquiæ remanserint, laxantibus emollientibusq; remediis cum laminæ appressu, perdiu utendum est. aliqui uero plumbeam laminam usurparunt,

DE COXA LVXATA.
Cap. CXVIII.

Quum alia corporis ossa interim peruertantur, interim toto loco excidant, coxæ humeriq; articulus solus ei luxationi opportunus non est, qua tota sede promouetur, atq; ex his magis coxæ articulus. quoniam sinum & rotundum & profundum possidet, ad hæc, quod altioribus tuberculis munitus sit, At

si quandoq; articulus ob uim quandam uehementem sinu suo exciderit, etiam multæ luxationis iuxta minoris maiorisq; rationem differentiæ proueniunt, quatuorq; modis imo locis coxa luxatur, uel enim in interiorem partem, uel exteriorem, uel priorem, uel posteriorem, prolabitur: uerum intro quidem & extra continue, & multo frequentius intro: in anteriora autem & posteriora, rarius. Quibus, itaque in interiorem partem coxa prolapsa est, iis crus affectum si cum sano conferas, longius spectatur, & genu prominentius, & ad inguina crus inflectere nequeunt, & iuxta penem tumor manifestus occurrit, tanquam femoris capite illic desidente. Quibus autem in exteriora promota est, iis contrariæ notæ eueniunt, siquidem crus breuius apparet, & iuxta penē regio in sinum dehiscit, clunes inturgescunt, & genu interius demergitur, crus inflectere possunt. Si in priorem partem prolapsa est, crus sine dolore genu extendunt, non autem ad interiorem partem inclinare possunt, incedere conantes, urina his supprimitur, inguina intumescunt, nates rugosæ excarnesq; apparent, calci inter ambulandum innituntur. Porrò quibus in posteriora excidit, non aut poplitem, aut genu extendunt, neq; inflectere prius quam inguina possunt, atq; his crus breuius, inguina laxiora apparent, & per nates femoris caput eminet. Quibus sane iam inde à pueritia, aut certe longiore temporis spatio ariculus prolapsus curæ non fuit, etiam præsidium nihil promouerit, membro iam in orbem coacto. Quibus autem continenter excidit, hi curationem Hippocratis assument, quapropter statim reponi luxata debent uetustæ siquidem coxæ luxationes, nullo modo consanescunt. Communiter itaq; in quatuor luxationibus, concinnatio congruet, tum quæ conuersione articuli & circunductu fit, tum quæ intensione. Si enim affectus recens fuerit, & æger iuuenis, nonnū quam femur continentes circumagentesq; huc illuc articulum reposuimus, Quod si interiorem partem luxa

cio declinauerit, etiam crure solum subito & ualenter ad inguina quàm intime flexo, id quod requiritur effecimus: sin autem his non cesserit, intensione utendum, primum per manus adhibita, quæ crus ab inferiore parte trahant ac per iecur tibiamq; constringant, ex superiore autem parte, sub alas corpus circundent. Quod si etiam ualentior desideretur intensio, funibus contextis aut implicitis, uel loris crus deligare, omnino quidem supra malleolum: ut autē genu nihil patiatur, hoc quoque superius oportet: at pectoris regionem uincire necesse non est, uerum, ut dictum est, manibus subter alas comprehendatur, loriq; mollis & ualidi medium iuxta penem adaptatum in humeros reducemus anterius ꝑ inguina & clauiculā: posterius, per summas partes, duoq; lori capitula ministro trademus, deinde omnes simul trahentes, ut ægrotantis corpus eleuetur, intensionē molientur. hic quidem intendendi modus communis est quatuor femoris luxationum differentiis, priuatim autem in singulis modus quo ossa ferra in sedem suam compelluntur, Græci mochlian dicunt, euariat. Intenso homine siquidem in interiorem partem articulus exciderit, lori iuxta penem siti medium inter femoris caput ipsumq; penem dispensari conuenit, referri autem lorum per inguina adiacentia & clauiculam expedit. At adolescēs quidam duobus cubitis affectum femur, qua crassius est, circundatum, in exteriora ualenter extrahet. Atque hic modus inserendi aliis expeditior est, cui si articulus non cesserit, aliis quoque utendum, uariis quidē magis, sed eo efficacioribus. intendi etenim hominem super lignum grandius aut scamnum oportet, in quo ēt spinæ gibbero uitiatos intendimus. Insculpentur autem per totum fere oblongæ quædam ceu fossæ, quæ latitudinem altitudinemq; trium digitorum, non maiorem habeant, dissidentes inuicem non magis quàm digitos quaternos, ut sera iuxta extremum in ipsis resistente, in quancunq; partem conueniat, restituatur membrum.

Per medium autem lignum aut ſcamnum, aliud impingatur lignum pedalis longitudinis, columnulæ modo craſſum, ut ſub hoc intenſo homine, lignum inter penē & femoris caput perueniat. Simul enim corpus iis qui à pedibus trahunt porrigi prohibebit, eoq; ne uſu quidē ſæpe uenit in contraria ex ſuperiore parte intēſio: ſimul autem intenſo quoque homine ipſum lignum femoris caput foras propellet. ac intenſio iuxta ſuperius dictum modum adminiſtrabitur, præſertim pedis. Quòd ſi ne ſic quidem in ſedem ſuā redierit, impactum lignum rectum auferri debet, ex latere autem huius ſitus utrinque ſingula ligna inſigentur, tanquam limina, non minus q̄ pedalis longitudinis. his aliud lignum adaptabitur gradus ſcalæ modo, ut trium lignorum figura H literam repræſentet, nam paulo inferius ſummis medium lignū accommodabitur. Deinde in ſanum latus iacente homine, ſanum quidem crus inter hæc limina ſubter gradum quodammodo ducemus, affectum autem crus ex ſuperiore parte ſuper hunc ponemus, ut ipſi femoris capiti accommodetur, ſubſtrato prius ei multiplici ueſtimento, ne femur contundatur. aliud autem lignum mediocriter latum tantam habens longitudinem ut à femoris capite uſq; ad malleolum ſubiectum pertineat, intrinſecus cruri alligabitur. Vbi iam facta eſt hæc intenſio, aut per piſtillum, ut in gibbero prius diximus, detrahere ad ima crus cum alligato ligno oportet, ut uiolentia hac femoris caput in propriam ſedem reuertatur. Cæterum eſt & alius reponendi modus ſine intenſione per lignum, ab Hippocrate commendatus. Manus enim, inquit, ægrotantis molliter coſtis alligare oportet, & pedes utroſque ualido loro molli per malleolos & ſuper genu faſciare, ut quatuor digitorum ſpatio inuicem diſtent: intenſo autem affecto crure duobus digitis magis quàm alterum hominem ſuſpendere, ut caput cubitos duos à terra abſit. Adoleſcens uero aliquis peritus cubitis ſuis femur affectum com-

prehendens qua breuissimum est, ubi & caput femoris, & ex rheda suspendens hominem facile compellet articulum ingredi. Atque hic reponendi modus aliis quidem simplicior est, ut qui non multo apparatu peragatur, sed ueluti miserabilem ipsum, uulgus abominatur. Porrò si in exteriora membrum fuerit luxatum, homo superius intendi debet, lorum autem iuxta penem per oppositas parteis ferri conuenit, inguina dico & clauiculam: medicum ab exteriore parte introrsum agitare iuxta conuenientem foueam ex iis quæ insculptæ sunt, ministro quodam uectem ad sanum clunem ne cedat, obiiciente. Sin autem in priora promotus est articulus, homine intenso uir quidam ualidus dextræ manus palmam affectis inguinibus imponens, altera comprimet simul ad ima, simul ad genu constringet. At si in posteriora prolapsum est articulamentum, non opus est quidem hominem in altum usque intendi, sed in firmo iacere, quemadmodum etiam si in exteriora articulus exciderit. Sicuti autem in gibbero dicebatur, super lignũ aut scamnum homo pronus intendetur, uinculis non per ilia, sed in crure, ut nuper dictum est, porrectis. Iam uero uti conuenit constrictione per asserem adhibita, iuxta clunium regionem, ubi & articulus excidit. atque hæc sane de coxendice ex causa foris aduenientes luxata dicta sint. quoniam uero propter copiam humiditatis, ueluti humerus, sic etiam coxa prolabitur, ustione utendum est, quemadmodum in capite ipsius comprehendimus.

DE GENV ARTICVLO. Cap. CXIX.

Genu in treis parteis promouetur, interiorem nimirum, exteriorem, & iuxta poplitem. in priorem enim prolabi opposita patella prohibetur. Eiusdem igitur intensionis utentes modis, interim per manus solas, interim etiam funibus, decenter deligabi-

mus, reliquamq́; adferemus curationem, hoc ſpectãtes ut particula diutius immobilis conſeruetur.

DE MALLEOLI ARTICVLO, ubi etiam de pedis digitis agitur.

Cap. CXX.

TAli articulus ſi paulum exceſsit, modica etiam intenſione curatur: ſi toto loco mutatus eſt, uehementiore indiget auxilio. Tentandum itaque & hic per manus ualidiore intenſione uti. Quòd ſi nõ reponitur, homine humi reſupinato extenſoq́; longũ aliquem & ualidum palum inter duo femora iuxta penem in imam humum rectum defigemus, ut corpus aduerſus eum renitens ad pedis intentionem non cedat, imo prius defigetur, q̃ homo decumbat. Quod ſi magnum illud lignum adeſt, quod pedale aliud lignum ꝑ medium habere defixum diximus, ſuper hoc intenſionem moliemur. miniſtro uno femur continente retrahenteq́;, alter manibus aut loro pedem trahet, medicus luxatum manibus diriget, alterumq́; pedem alius ad ima continebit. A repoſitione deligari, tuto pes debet, faſciis ad ſuperiorem pedis partem, aliis ad talum, diſtributis, cura adhibita ne poſterior tendo iuxta calcem cõſtringatur. In hoc caſu uſq; ad dies quadraginta in quiete homini perſeuerandum eſt. nam incedere ante abſolutam curationem tentantes, particulam reddunt inutilem. A ſi quis ex ſaltu, ut fieri ſolet, calcis os peruerterit, uel etiam aliam quampiam inflammationis diſpoſitionem fecerit, blanda quadam intenſione, conformatione fomentis inflammationi contrariis, & faſciis firmis id dirigendum eſt, homine ſimiliter uſq; dum conſanuerit, in lectulo perſeuerante. Cæterum digitorum peruerſio ut in manibus dicebamus, non difficulter moderata tenſione emendatur. In omnibus autem luxatis peruerſiſq́;, poſtquàm inſtaurata ſunt & conquierint, inflammationem in articulis, ut uerisimile eſt, remanentem, aut tumorem, quæ etiam diu membra à functionibus im-

pediunt, mollientibus remediis perſanabimus, quorum materiem nullus qui in artis operibus uerſatur ignorat.

DE LVXATIS CVM VLCERE. Cap. CXXI.

IN luxatis cum ulcere multa requiritur prudentia. Dum enim hæc inſeruntur, extrema pericula, nonnunquam & mortem inferunt. inflammatis enim ex tenſione iis qui adiacent neruis & muſculis dolores ualidi, conuulſiones, & febres acutę oboriuntur, præſertim in cubiti gibbero, genu, & ſuperpoſitis partibus. Nam quo principalibus ſunt uiciniora, hoc maius periculum concitant. Hippocrates itaque horum repoſitionem, ualentioremq́, deligaturam omnino auerſatur. ſolis autẽ quæ inflammationem abigunt leniuntq́; præſidiis, per initia uti præcipit. Sic enim ipſis ſupereſſe forſan licebit. Quod autem ipſe in ſolis digitis conſuluit, id nos reliqs etiam articulis facere tentabimus, ac inter initia ſtatim quum pars adhuc inflammatione caret, prolapſum articulum mediocri intenſione reponemus. quod ſi iuxta animi inſtitutum euenerit, perſiſtemus, ſola ratione quæ inflammationẽ arcet, utentes: ſi inflammatio quæpiam, aut conuulſio, aut aliquid prædictorum contigerit, rurſus eiicere ipſos neceſſarium eſt, ſi quidẽ citra uim porrigantur. at ſi hoc quoque diſcrimen metuamus, (non enim porrigentur forſan inflammata) ſatius eſt per initia in maioribus quidem articulis repoſitione ſuperſedere. ubi uero inflammatio declinauerit, (id autem fit poſt ſeptimum nonumve diem) præfati etiam periculum, quod ex repoſitione futurum ſit, tum quòd ſi non repoſitum fuerit, claudi omnino ſuperuiuent, conabimur tuto adminiſtrationem obire, utentes, propter commoditatem etiam ſerula. Porrò ulceris curationem ut in fracturis cum ulcere dictum eſt, adminiſtrabimus.

DE LVXATIONE CVM fractura facta. Cap. CXXII.

AT si luxatio sine ulcere cum fractura euenerit, communi intensione & per manus conformatione utendum est, ut in simplicibus fracturis docuimus: cum ulcere autem rursus, ex fracturis cum exulceratione & luxationibus priuatim expositis, congruam administrationem petemus.

PAVLI ÆGINETÆ LIBER SEPTIMVS,

Ioanne Guinterio Andernaco medico interprete.

DE TEMPERAMENTIS, QVÆ per gustatus qualitates deprehenduntur. Cap. I.

DE SENSILIVM CORPORUM temperamento, coniecturam ex odoratu aliquam sumere, haud est securum. Nam inodora, substantiis crassa, quidem sunt, sed non ita constat quo sint calore, & frigiditate prædita: odora uero, & tenuia quodammodo sunt & calida, sed quatenus id sint, neutiquam ostenditur, quòd substantiam habeant inæqualem. Multo adhuc minus ex coloribus exacte quid licet colligere, cum in singulis calida, frigida, humida & sicca reperiantur. Verum in gustatu omnes similiter particulæ corporum gustabilium, ut hoc uocabuli usurpem, linguæ obiiciuntur, sensumque mouent, ut manifesto ex ipso quoque temperamentorum uires deprehendamus. Quod igitur astringit, contrahere, obturare, densare, repellere, incrassare, atque

ante hæc omnia, refrigerare, ſiccareq; eſt idoneum. Acidum, incidere, diuidere, extenuare, aperire, & perpurgare citra calefactionem poteſt. Acre, ſimilem acido effectum præſtat, extenuando purgandoq;, ſed acidum refrigerando euariat: acre, calefaciendo: præterea illud repellit, hoc attrahit, diſsipat, *rumpit, cruſtas inducit. Pari modo etiam amarum meatus expurgat, abſtergit, extenuat, incidit ſuccorum ſpiſsitudinem, ſine calore manifeſto. Aquoſum frigidum incraſſat, cogit, contrahit, obturat, mortem ſtuporemq; inducit. Salſum contrahit, ſtringit, conſumit, ſiccat, citra inſignem caliditatem frigiditatemve. Dulce laxat, cõcoquit, emollit, rarefacit, oleoſum humectat, emollit & laxat.

*Impreſſum hẽt ἐμρέσσει

DE ORDINE ET INTERVALLO temperamentorum. Cap. II.

MOderatum ſane medicamentum ita ut temperatura ei reſpondeat cui admouetur, inde quod nec ſiccet, nec humectet, nec refrigeret, nec calefaciat, ipſum neque ſiccum, neque humidum, neque frigidum, neque calidum, nominare conuenit. Quod autem ſiccius eſt, aut humidius, aut calidius, aut frigidius, à præpollente appellatur facultate. Præſtat autem in unoquoque exceſſu, quatuor, quantum ad uſum ſpectat ordines ſtatuiſſe: calidum quidem nominãtes in primo ordine quod utique nos calefacit, ſed non euidenter, ut illius rationali quadam demonſtratione indigeat. Simili ratione, frigidum, & ſiccum, & humidum, quodcunque demonſtrationem requirat, nondum actionem ualidam euidentemq; ſortitum. At quæ manifeſto iam ſiccare uel humectare uel calefacere uel refrigerare poſſunt, ad ſecundum huiuſmodi ordinem referentur. quæ uehementer iam ſed non ſumme id faciunt, tertio annumerantur. quæ uero ſic calefaciunt ut cruſtas inducant, quarti ſunt ordinis. ſimiliter quæ refrigerant, ita ut mortis habitum concilient, hæc quoque ad quartum relegantur. Porrò ſiccius medicamentum nullum eſt in-

uenire quarti ordinis, si non urat. Nam si quod summe exiccat, id plane urit: huius notæ sunt, chalcitis, misy & calx. Terii uero ordinis siccantium potest aliquod esse etiam non urens, quemadmodum quæ uehementer astringunt omnia, è quorum numero est omphacinum, rhus & alumen.

DE PARTICVLARIVM SIMplicium medicamentorum facultatibus. Cap. III.

ABROTANVM.

ABrotanum & calefacit & siccat in tertio abscessu, digerendi incidendiq; facultate præditum, modice uero astringit, totiq; corpori cum oleo infricatum, rigores circuitu remeantes persanat, stomacho minus amicum est. crematum maiores in siccando uires acquirit, quàm quod ignem non est expertum. Capillorum defluuia quas alopecias uocant cū tenui quodam oleo inunctum explet.

AGALLOCHVM.

Agallochum lignum est qđ adhuehitur ex India thyiæ ligno simile, odoratum. Mansum animæ suauitatem cōmendat. Item in suffitum adhibetur. Radix eius pota denarii pondere, languidum ex humore uentriculum, resolutumq; confirmat. Ad hæc iecinorosis, dysentericis, pleuriticisq; opitulatur.

AGARICVM.

Agaricum radix est ex arborum truncis prognata, corpore fungoso, quæ ex aeria terrestriq; substantia coaluerit, uis eius est digerere crassos humores & incidere. Vnde etiam uiscerum maxime obstructionibus purgādo medetur.

AGERATON.

Ageraton uim habet digerendi, & præter id inflammationem leniter arcet.

AGNVS, QVI VITEX DICITVR.

Vitex, qui Græce agnus uel lygos appellatur, in tertio ordine tum calefacit tum ſiccat, ſubſtãtia tenuis eſt, eoq; flatus abolet, caſtitati conſeruandæ facere creditur, non modo commanducatus potusq;, uerum etiam in cubitum ſubſtratus. ſemen ipſius facit iecori obſtructo lieniq; potum. frictus autem uitex minus inflat, & facile digeritur.

AGROSTIS, GRAMEN.

Gramen Parnaſſi maxime utile eſt, ſiccat, modice refrigerat, tenuis ſubſtantiæ & ſubacerbæ: eoq; uulnera cruenta glutinat. decoctum eius ueſicæ calculos confringit.

ANCHVSÆ QVATVOR.

Quatuor ſunt anchuſæ, non eiuſdem omnes facultatis. Nam onoclææ appellatæ radix aſtringendi uim habet & quiddam ſubamarum, ad lienis renumq; dolores efficax, itidem cum polenta illita eryſipelatis ſuccurrit, folia autem minus radice refrigerãt deſiccantq;, hinc ad alui profluuiũ bibuntur. Quæ dicitur lycopſis, aſtringens quodammodo efficacius, ſimiliter eryſipelatis conuenit. Onochelos uero ſeu Alcibiadios nuncupata medicacior quodammodo, uiperarum morſibus ſuccurrit in cibo potuq;, & alligato. Quarta omnibus aliis breuior, ſine nomine propemodum, maiore quam Alcibiadios, amaritudine donata: latis alui lumbricis inſtar acetabuli pota benefacit.

ADARCE.

Adarce ueluti ſpuma quædam eſt aquæ ſalſæ in cremiis & arundinibus concreta, tantum uero acrimoniæ habet & caloris ut extrinſectus cũ aliis impoſita fere urat: intro eam aſſumere nulli licet.

ADIANTVM.

Andiantum ſiccat, extenuat, & modice diſcutit, calore ac frigiditate medium eſt: Alopetiis igitur medetur, tumores digerit, calculos potu confringit, reiectiones pulmonis deſiccat, alui profluuium ſiſtit.

AIZOON.

Aizoon duplex eſt, maius & minus: utrunq; refrigerat ex tertio abſceſſu. deſiccat autem aſtringitq; mediocriter. Idem ualet eryſipelatis, & ad herpetas inflammationesq, ex fluxione concitatas conuenit.

AETONYCHON.

De Aetonycho in capite de lapidibus pertractabitur.

ATHERA.

Athera pulticula eſt ſorbilis ezea in tenuisſimum pollinem redacta, aut è tritico confecta, infantibus accommodatur. Item cataplaſmatis uice illinitur.

ÆGILOPS.

Aegilops diſcutiendi facultate prædicta eſt, unde etiam indureſcentibus inflamationibns & ægilopi quæ oculorum fiſtula eſt, opitulatur.

AEGIROS, POPVLVS NIGRA

Populus nigra in primo ordine calefacit, modice ſiccat, & tenuis eſt ſubſtantiæ, cuius folia cnm aceto illita podagricos dolores ſopiunt, Quæ uero ex ea diſtillat reſina, floribus calidior miſcetur acopis et malagmatis, fructus cum aceto potus comitialibus auxiliatur.

AEDAEON, HOC EST, PVDENdum, maſculi cerui.

Pudendum cerui maſculi tritum atque ex uino potũ, uiperarum morſibus ſubuenit, miſcetur autem compoſitis facultatibus.

AETHALE, FVLIGO THVRIS.

Aethale et lygnys in litera L, exponetur.

AETHIOPIS.

Aethiopis ſimilia uerbaſco habet folia, radicis decoctũ, potu datur iſchiadicis, pleuriticis et ſanguinem excreantibus, item faucium aſperitates cum melle lenit.

AIMA, SANGVIS.

Sanguis frigidus nullus eſt, uerum ſuillus, humidior, et minus calet, humano maxime temperamento ſimilis. Columbarum uero, palumbi & turturis, tẽperatus quo-

quammodo, oculorum liuores ex ictu, hyposphagmata dicunt, medicatur, si calidus instilletur. Item crassiori cerebri membranæ infusus, in his quorum calua perforata est inflammationem arcet. Noctuæ sanguis cum uino aut aqua potus, spirandi difficultatem adiuuat. Vespertilionum, uirginum mamillas tuetur, & pilorum incrementa illitum prohibere dicunt. Similiter sanguis, ranarum, chamæleontis, & ricinorum qui in canibus hęrentes inueniuntur, sangis facit. Galenus autem hæc facto rei experimento falsa esse pronuntiat. Caprarum uero siccitatis nomine aquas cutem subeuntes cum melle potus iuuat, renumq; calculos conterit. Gallinarum cohortalium sanguinis è cerebri membrana profluuia coercet. Agninus comitialibus prodest: hœdinus nuper coagulatus circa heminæ dimidium cum pari aceto contra cruętas pectoris excreationes bibitur. Vrsorum, syluestrium caprarum, hyrcorum & taurorum, abscessus maturare fertur. Terrestris crocodili, oculorum claritatẽ efficit. Equorum admissariorum septicis miscetur facultatibus. At antidotum ex sanguinibus, in lethalia medicamenta efficax est. Item anatis, hœdi & anseris, in antidota miscetur.

AERA, LOLIVM.

Lolium calore & siccitate ad tertium ferè ordinem pertingit, iridi facultate simile.

ACACALIS.

Acacalis fruticis, in Aegypto nascentis fructus est, cuius dilutum collyriis claritati oculorum efficacibus miscetur.

ACACIA.

Acacia tertii quidem desiccantium ordinis est, primi uero refrigerantium, at si elota fuerit, secundi. Est autem acerba & terrestris.

ACALYPHE, QVÆ VRTICA latinis dicitur.

Vrticæ & fructus & folia tenuem habent substantiam,

citraq;

citráq; roſionem ſiccant,tumores diſcutiunt,abſtergunt, uentrem ſubducunt,mediocriter flatulenta,quare etiam ad uenerem incitant.

ACANTHVS.

Acanthum alii à nigro colore foliorum melamphyllō appellant,alii prędeротē,uis eius eſt diſcutere & ſiccare.

ACANTHIVM.

Acanthium tenui calidáq; natura præditum, conuulſis auxiliatur.

ACANTHA LEVCE, QVAE ſpina alba Latinis nuncupatur.

Spina alba radicem ſiccantem & modice aſtringentem obtinet,eoq; & ſtomachicis,& ſanguinē expuentibus, dentiúmq; doloribus ſuccurrit:ſemen tenue calidúmq; eſt,qua ui conuulſioni quoque medetur.

ACANTHA, ID EST, SPINA ægyptia,uel arabica.

Spina Aegyptia,ſecundum alios Arabica, aſtringit ſiccatq; impenſe, unde & ſanguinem, & alias defluxiones retinet.

ACINVS.

Acinus ocimo ſimilis,mediocres aſtringendi uires habet,ideoq; aluum & menſeis pota ſiſtit, illita uero panos & ſacros ignes perſanat.

ACONITVM.

Aconitum,quod quidem pardalianches dicitur, exedentem lethalemq; uim habet,quam ob cauſam intro non aſſumitur:extrinſecus tamen in carnibus quas exedi oporteat,uti licet quod uero à lupis lycoctinon dicitur,ſimileis priori uireis ſortitum, priuatim lupos, ut illud pantheras enecat.

ACORON.

Acoron in tertio abſceſſu calefacit & deſiccat, radice ipſius ad ciendam urinam,lienemque induratum utimur: cæterum membranæ oculorum,ob cornus ſimilitudinem ceratoidis dictæ,craſſitiem extenuat.

ACRIDES, LOCVSTÆ.

Locustæ urinæ angustiis præsertimq; mulierum, suffitu prosunt. At quæ alis caret, contra scorpionis morsus cũ uino salutariter bibitur.

ACTE, HOC EST, SAMBVcus, & chamæacte, id est, ebulus.

Sambucus, & magnus, & ebulus, qui chamæacte dicitur, quasi humilis sambucus, uterque desiccandi facultatem obtinet, modice digerit & conglutinat, potus auté & manducatus, aquam per aluum educit.

ALS, SAL.

Sal quilibet uim habet uehementer siccam & astringentem, unde quicquid in corporibus humidum est, id oẽ depascit, reliquum astrictione confirmat, leuiterq; cõtrahit, *qua ratione ad salsamenta omnia adhibetur, putredinemq; arcet: crematus uero sal magis discutit.

Oribasius unde carnes eo cõditas à putredine conseruat.

ALTHÆA.

Alhæa seu ebiscus species est maluæ syluestris, uis eius discutit, laxat inflammationem abigit, lenit, & phymata concoquit, radix autem & semen reliqua sane intensa habet, uerum *exterit uitiligines abstergitq;, præcipue auté semen calculos quoq; confringit.

*Nõ male addetur proprie.

ALIMON.

Alimon dissimilarium partium est, salsum gustu & leuiter astringens, maxima ipsius pars calore temperata cum humiditate insuperabili est, & lactis ubertatem conciliat.

ALCÆA.

Alcæa syluestris maluæ & hæc genus est, in uino pota intestinorum torminibus & *erosiõibus medetur, multo magis ipsius radix.

*Græce est δήξεις nimirum deprauatum, pro ῥήξεις, id est rupturis. sic eni habet Dioscorides.

ALCYONIVM.

Alcyonii genera omnia quidem abstergunt, discutiũtq;, acri qualitate prædita, sed milesium (est autem uermiculum purpureumq;) cæteris præstat: quare combustum, pilorum defluuia, quæ alopeciæ dicuntur, impeti-

genes,uitiliginesq́; abſtergit. Porrò,quòd in ſuperficie leuorem habet & uehementer acre eſt, non modo abſtergit, uerumetiam excoriat. Poſtremo, quod lanis ſuccidis reſpondet, omnium eſt, imbecillimum.

ALME, QVÆ MVRIA DICITVR.

Muria nulli alteri mixta ſubſtantiæ,ſimiles habet ſalſ uires,ſed imbecilliores aqua contemperata:at ſalſorum piſcium oliuarumq́; colymbadum muria ualentius abſtegit,contra inteſtinorum tormina & coxendicum dolores clyſtere iniicitur.

ALOE.

Aloe calefacit in primo,ſiccat in tertio ordine, ſtomacho etiam amica eſt,abſtergit diſſipatq́;,aluum ſubducit, lota uero minus detergit, ſed ſtomacho gratior eſt,inflammationem prohibet, & ulceribus cicatricem inducit,præſertim·ſedem & naturalia infeſtantibus.

ALOS ANTHOS, ID EST, ſalis flos.

Flos ſalis liquidum eſt medicamentum ſale concremato tenuius,acre,& ſatis digerens.

ALOS ACHNE, ID EST, ſalis ſpuma.

Salis ſpuma lanugo ſalis ſpumoſa eſt, tenuior quidem illo magisq́; diſcutiens,ſed minus contrahit.

ALSINE, ID EST, AVcula muris.

Alſine,quam alii muris auriculā uocant,uim habet helxinæ ſimilem quę refrigerat humectatq́;,quapropter ad feruentes inflammationes conuenit.

ALYPON.

Alypi ſemen bilem atrem per inferiora purgat pari epithymo menſura ſumptum cum ſale & aceto, ueruntamen inteſtina leniter exulcerat.

ALYSSON.

Alyſſon quod à cane rabido morſos iuuet, ſic appellatum eſt, cæterum ſiccatoria, diſcuſſoria, abſterſoriaq; ui præditum, renum meatus aperit, ephelidem, quæ aſpera diſcolorq; cutis eſt, exterit.

ALOPEX, ID EST, VVLPES.

Vulpes uiua aut mortua tota in oleo decocta, diſcutiendi uim oleo conciliat, adeo ut humores alte fixos in cutem extrahat, hinc articularii in ſolio eo repleto diutius immorati, incipientem quidem affectum finierunt inueteratum uero moderatiorem reddidere.

AMARACVS.

Amaracus tertio in ordine calefacit, ſecundo deſiccat.

AMARANTVS, QVOD EST centarium minus.

Amarantus extenuat, incidit, menſeis cum uino potus educit, ſanguinis grumos diſſoluit cũ mulſo, omneisq; fluxiones deſiccat, ſtomacho inimicus.

AMBROSIA, QVÆ ROMAnis caper ſyluaticus dicitur.

Ambroſia emplaſtri modo impoſita uim habet aſtringendi, reprimendi, retundendiq;.

AMI.

Ami ad tertium calefacientium ſiccantiumq; ordinem refertur, tenue, diſcutiens, & urinæ mouendæ efficax, ſemen ipſius longe utiliſſimum eſt.

AMIANTVS LAPIS.

Amiantus lapis in Cypro naſcitur alumini ſciſſo ſimilis, qui in ignem coniectus accenditur quidem inflammaturq;, ſed non comburitur, utuntur eo nonnulli in deſicantibus pſilothris.

AMMOS, ID EST, ARENA.

Arena litorum maris affatim deſiccat, cádens ferueńsq; ſole aquas ſubter cutem exiccat, corporibus hydropicorum in ea coopertis: torretur eadem ad ſicca fomenta in ſalis & milii uicem.

AMMONIACVM THYMIAMA, quod Latinis ammoniacum ſuffimen, & ammoniaci gutta dicitur.

Ammoniacum thymiama, liquor eſt tanta molliendi uirtute præditus, ut ſcirros & tophos diſcutiat.

AMVRCA.

Amurca ſecundi calefacientium ſiccantiumq; ordinis eſt, eiusq; intenſi, ſicca enim in aridis corporibus ulcera curat, in reliquis intendit irritatq;.

AMPELOPRASVM, HOC eſt, agreſte porrum.

Ampeloprasum, ſeu porrum ſylueſtre acerrimum eſt calidisſimumq; in ſummo ordine, quamobrem etiam* exulcerat, inciditq;, uiſcerum meatus recludit, ſtomacho inimicum.

*Impreſſum exẽplar κακοῖ habet pro ε̃λκει

AMPELOS AGRIA, ID EST, uitis ſylueſtris, quæ Latinis labruſca quoque dicitur.

Vitis ſylueſtis racemi & germina ipſa abſtergẽdi facultate pollent, item nonnihil aſtringens obtinent.

AMPELOS HEMEROS, ID eſt, uitis ſatiua.

Vitis ſatiuæ facultas reſpondet ſylueſtri, ſed imbecillior eſt.

AMPELOS LEVCE, ID EST, uitis alba, quæ & bryonia dicitur.

Vitis albæ, quam & bryoniam & pſilothron appellant, germina ſanẽ ceu ſtomacho grata eduntur, urinæq; ciendæ ſunt, radix abſtergit, tenuis natura & mediocriter calida, unde fit ut lienes etiam potu conſumat, extrinſecus autem cum ficis illita ſcabiei & lepræ medetur.

AMPELOS MELÆNA, ID eſt, uitis nigra.

Vitis nigra, quæ & ipſa bryonia nuncupatur, ſuperiori conſimilis eſt, niſi quod inefficacior.

AMYGDALA.

Amygdala quæ quidem amara sunt extenuant, uiscosos crassosq; humores altius hærentes meatus recludendo educunt, tum in cutem erumpentes abstergũt: arbor eandem uim repræsentat: at dulcia amygdala moderato calore donata sunt.

AMYLON.

Amylon ex puro tritico aqua sub caniculæ æstu macerato conficitur, quæ (aquam dico) quinquies in die mutatur: quum autem tenerrimum euaserit, colo traiecta aqua quam superfuderis furfures secernere siccareque ad solem oportet protinus ante quàm acescat. Cæterum uis eius est refrigerare mediocriter, & siccare, & acria lenire.

AMOMVM.

Amomum acoro uirtute respondet, sed illud quidem siccius, hoc autem maturat expeditius.

ANAGALLIS.

Anagallis utraque uim habet abunde abstergentem subcalidam & attractricem nonnullam, ut etiam aculeos euellat, item succus ipsius naribus instillatus caput purgat.

ANAGYRIS.

Anagyris frutex est grauis odoris acrisq; calefacit & discutit, semen tenuius, & uomitui ciendo est.

ANDRACHNE, HOC EST, portulaca.

Portulaca tertio quidem abscessu refrigerat, secundo autem humectat, qua de re etiam causone laborantes uentriculo imposita, iuuat, & fluxiones repellit, lentore suo dentium stuporem ex acidis contractum corrigit: ob astrictionem, & intestinorum tormina, & sanguinis profluuia coercet.

ANDROSÆMON, ID EST, humani sanguinis herba.

Androsæmi duplex genus est, alterum ascyrrhon uel ascyrrhoides nominatur specie hyperici alterum diony-

ſias fructus ipſorum purgat,folia aũt magis deſiccant.

ANDROSARCES.

Androſarces amara acriſq; herba eſt,uis eius eſt diſcutere & deſiccare:potu tum ipſa,tum fructus ipſius urinam promouet.

ANEMONÆ.

Anemonæ omnes uim habent acrem abſterſoriamq;, item extrahendi & oris uaſorum recludendis idoneam qua pituitam per os purgant,lepras tollunt appoſitu,& lactis faciunt ubertatem.

ANETHVM.

Anethum calefacit in ſecũdo ordine intenſo, ſiccat paulo remisſius,quod in oleo excoctum digerit , dolorem ſopit,ſomnũ conciliat,& crudos tumores maturat, uſtũ tertii calefacientiũ ſiccantiumq; ordinis efficitur,humentibus ulceribus utiliter illinitur:uiride quoniã humidius minusq; calidum eſt,non ita maturat.

ANTHYLLIS.

Anthyllis duplex quidem eſt , ſed utraq; ulcera perficcat,quæ chamepityi reſpondet,tenuior eſt, quare etiam comitialibus competit , cæterum efficacius eadem abſtergit.

ANISVM.

Aniſi ſemen acrius eſt,in tertio abſceſſu calefaciens ſiccansq;,hinc utiq; & urinam mouet & flatus diſcutit.

ANTIRRHINON VEL anarrhinon.

Antirrhinon ſiue anarrhinon per ſimilem inguinariæ uim obtinet ſed minus efficaciem,atq; ex illo hoc quoque cognoſces.

ANONIS VEL ONONIS.

Anonis ſiue ononis calida facultate eſt, ꝑſertimq; eius radix cuius ſuccus cum uino potus urinam ducit,calculos conterit,cruſtas rumpit & dentes mitigat.

APARINE.

Aparine,quam alii philantropon,alii omphacocarpon

appellant, modice abstergit & desiccat, item tenue quippiam in se continet.

APIOS, QVAM LATINI PIrum domesticam appellant.

Apios temperatura inęqualis est, terrestre aliud sortita, aliud aquosum, ob quod manducata stomachum iuuat sitimq; arcet, illita uero siccat refrigeratq; mediocriter.

APOCYNON VEL CYNOcrambe, id est, canina brassica.

Apocynon ceu cynocrambe, dicitur autem & cynomoron quod celerrime canes enecet, eademq; ui maleficium & lethalis homini est, fœdi admodum odoris est, & calida citra siccitatem, unde etiam digerendi facultatem illita repræsentat.

APOCHYMA VEL ZOPISSA

Apochyma pix est uetus quæ à nauigiis, deraditur, tumores diffundit, siccat & discutit.

ARACHNE, ID EST, ARANEVS.

Araneus in emplastrum emollitus impositusq; fronti et temporibus tertianarum febrium circuitus finit, ut Dioscorides memoriæ mandauit, tela ipsius applicata sanguinis fluores sistit, & ulcera in summa cute ab inflammationibus tuetur.

ARGEMONE.

Argemonæ facultas est abstergere simul & discutere.

ARISARVM.

Arisarum multo breuius est aro, acriusq;, radicē oliuæ magnitudine obtinet.

ARISTOLOCHIA, QVOD latini malum terræ dicunt.

Aristolochia omnis calida, tenuis, abstergens, amara, & subacris, ad medicinas utilissima, at rotunda, tenuior & in omnibus efficacior est, clematitis odorata quidē sed imbecillior, longa uero pręter alia, media harum est sed non minus calida, quam rotunda.

ARCEVTHOS, HOC EST, IVniperus.

Iuniperus calefacit & ſiccat in tertio ordine,fructus autem calefacit quidẽ ſimiliter, ſed in primo gradu ſiccat.

ARCION.

Arcion ſiue proſopites folia habet cucurbitis maiora, durioraq́; diſcutit quidem ſiccat & aſtringit,quapropter & folia ipſius uetuſta ulcera perſanant.

ARCTION.

Arction uerbaſco ſimile eſt,radicem habet teneram,cãdidam,& dulcem,uis eius eſt tenuis,ſiccans, & mediocriter aſtringens.

ARMENIACVM.

Armeniacus lapis uim habet abſterſoriam ſimul cum modica acrimonia & minore aſtrinctione , hinc etiam ocularis facultatibus miſcetur,& alendis palpebrarum pilis uſum habet.

ARNABO.

Arnabo ex aromatis habetur,ob quod unguentis potiſſimum temperatur,calida ſiccaq́; potentia præditum in tertio ordinæ,caſſie & caperſio ſimile, unde Poſidonius ubi cinamomi copia non datur , hoc utendum eſſe cenſet.

ARNOGLOSSVM, ID EST, plantago.

Plantago refrigerat pariter & deſiccat in abſceſſu ſecundo,temperata ex aquea & terreſtri ſubſtantia , cui etiam aſtrictionis nonnihil adſit,quo nomine ad maligna ulcera,fluxiones,putredinesq́; accommodata eſt , temperamenti moderatione,ſanguinis quoq; profluuia cohibet & plurimis congruit,etenim ſiccitatis quæ nequaquam rodit compos eſt,& frigiditatis quæ nondum ſtuporẽ inducit.

ARON.

Aron calore & ſiccitate primi eſt ordinis,ex ter eſtri calida et aſtringente ſubſtantia et hoc generatum. radices

ipsius calidiores sunt, dracunculo inferiores.

ARSENICVM, QVOD AVRIpigmentum Latine dicitur.

Arsenici uis est caustica, utuntur eo & in pilis abolendis, quod si cui diutius adhæserit, eam ipsam depascit, ustū uero tenuius redditur.

ARTEMISIÆ.

Artemisia utraq; secundo in ordine calefacit, siccat in primo, tenuis adeo substantia est ut renum calculos comminuat, & uteri fomentis recte accommodetur.

ARTOS, ID EST, PANIS.

Panis illitus intensius digerit quam triticum, ceu & salis & fermenti particeps. Nam ad extrahendnm ea quæ alte hærent, fermentum idoneum est.

ASARVM.

Asarum similem acoro uirtutem habet, sed magis intensam.

ASBOLE, HOC EST, FVLIGO PICTORVM.

Fuligo qua pictores utuntur: ex uitrariis officinis sumitur, uim habet digerentem, adeoq; acrem, ut & urat & exedat, cæterum * adusta cum rosaceo cerato ad cicatricem perducit.

* Dioscorides κατάγματα hoc est rupta.

ASCALABOTES, ID EST, STELlio transmarinus.

Ascalabotes animal ad reliqua sanè inutile est, sed scorpionum ictibus impositum opitulari ipsum tradunt: miscetur etiam uehementibus medicinis.

ASCLEPIAS.

Asclepias calida, sicca, & tenuis substantiæ, torminibus cum uino pota competit, uenenatorum autem morsibus & maleficis mammarum muliebriumq; locorum uitiis illinitur.

ASCYRRHON.

Ascyrrhon in androsæmo expositum est.

ASPALATHVS.

Aſpalathus disſimili conſtat uirtute acri & aſtringente, & utraq; ſiccante, idcirco & putredini & fluxionibus utilis eſt.

ASPARAGVS.

Aſparagus petræus, aut myacanthinus abſtergit utique, ſed calore & frigiditate medius eſt, renes & iecur obſtructa recludit, præſertimq; radices & ſemen. Item dentium doloribus medetur.

ASPLENON.

Aſplenon tenue quidem eſt uirtute, nō tamen calidum, hac utique ratione & calculos confringit, & lienes conſumit.

ASTAPHIS, ID EST, VVA paſſa, quæ ſtaphis etiam dicitur.

Aſtaphis domeſtica concoquit ſimul & aſtringit, & leuiter diſcutit, ſylueſtris autem acris adeo eſt, ut pituitā per os educat, & uehementer abſtergat.

ASTER ATTICVS, SIVE inguinalis herba.

Aſter atticus, quam alii herbam inguinalem uocant, ob hoc ipſum quòd non tantum emplaſtri modo impoſita uerum adalligata etiam bubonibus prodeſſe creditur mixtæ eſt uirtutis, digerentis & refrigeratoriæ.

ASTRAGALVS.

Aſtragalus frutex eſt exiguus cuius radices aſtringunt, ipſe non ignauiter deſiccat, ulcera itaq; uetuſta ad cicatricem perducit, & aluum fluentem radix in uino pota ſiſtit: plurimus in Phęneo Arcadiæ naſcitur.

ASPHALTVS, BITVMEN.

Bitumen ſiccat calefacitq;, in ordine ſecundo, quare ulcera cruenta glutinat.

ASPHODELVS, QVÆ HAſtula regia dicitur Latinis

Aſphodeli radix uim habet detergentem diſcutientēq;, concrematæ autem ipſius cinis calidior, ſiccior & tenuior euadit, quo fit ut pilorum defluuiis medeatur.

ATRACTYLIS, QVAM ROmani orcitunicam dicunt.

Atractylis seu cnicum syluestre ex spinosorum genere habetur,ui siccante et mediocriter calida.

ATRIPLEX.

Atriplex humectat sanè i secũdo,refrigerat in primo ordine,qua de causa uentrem quoq; emollit:semen ipsius ui pollet abstersoria unde,ictericis ex iocinoris obstructione accommodatum est.

APHACE.

Aphace lenticulæ modo astringit,sed manducata ægrius concoquitur,ualentius siccat, mediocriter calefacit.

APHRONITRVM.

Aphronitri uis est discutere et abstergere,ut non solum sordida exterat,sed etiam pruritui [quippe saniem dissipat] medeatur,potum uero stomacho nocet.

Oribasius Galenusq; ob adiiciunt.

APROS, ID EST, SPVMA NITRI.

Spuma nitri proximam nitro facultatem obtinet ,sed tenuior substantia, ob quod et leuis, farinæ modo existit.

ACHRAS, QVOD PIRVM agreste dicitur.

Pirum agreste eandem piro domestico uirtutem habet, sed magis intensam,quapropter,magnis uulneribus glutinandis est.

ABSINTHIVM.

Absinthium calidum primo abscessu est, siccum tertio astringenti,amara & acri simul donatum qualitate: quæ biliosos in uentriculo humores per aluum & urinas inanit,quibus autem pituita redundat, hos propter astrictionem nihil iuuat:succus ipsius, herba multo calidior est.

Enumeratio eorum quæ à B incipiunt.

BALANVS MYREPSICA, hoc est,glans unguentaria.

Quæ intram unguentariam glandem ceu carnosa sunt,

abstergendi incidendiq́; cum astrictione uim habent, eamq́; ob causam denarii unius pondere cum mulsa pota, facile uomitiones cient, & inferiorem uentrem subducunt, cum posca uero laxandis extis accommodata sunt. item cutis uitia cum aceto peruncta exterunt. Cortex alioquin egregia astringendi uirtute pollet.

BACCARIS.

Baccharis odorata est herba similis cinamomo, coronaria et acris: huius radicis decoctum meatus obstructos aperit, urinam et menseis citat, folia ipsius quum sint astringentia, fluxionibus opitulantur.

BALAVSTIVM,

Balaustium syluestris punicæ flos est, ualide astringens, sicca & frigida facultate præditum, itaque summæ cutis ulcera ad cicatricem perducit, & destillationes cohibet.

BALSAMVM.

Balsami, quod ueluti lignum est, siccat & calefacit in secundo ordine, subtilemq́; habet substantiam, liquor autem multo tenuior est, fructus proxime hunc uirtute accedit, sed minus tenuis est.

BALLOTE, MARRVBIVM NIGRVM.

Ballote quod alii marrubium nigrum dicunt, acris est & abstersoriæ facultatis, impositum cum sale rabidi canis morsibus medetur.

BATVS, RVBVS.

Bati fructicosum, abunde abstringit & siccat, qua de causa & uulnera committit, & defluxiones sistit, radix autem pręter astrictionem, non parum etiam subtilis est, unde renum calculos confringere est idonea . fructus si maturus est, magis calefacit, simulq́; mediocriter astringit, ac ideo cibo idoneus est, immaturus autem et acerbus est et ualide siccat, præsertim retorridus, Eadem etiam flos efficit,

BATRACHION, RANVNculus herba.

Ranunculi quatuor ſunt genera, omnia excellenter calida, ſicca, acria, urentia, adeo ut ulcus cum dolore excitent, quibus ſi modice utaris, cutis uitia tantum exterunt, radix autem arida ſternutamentis ciendis eſt medicamentum.

BATRACHI, RANÆ.

Ranæ aduerſus uirulentorum morſus in iuſculo coctæ eduntur. Crematarum ranarum cinis maxime ſiccans redditus, ſanguinis eruptiones ſiſtit, & capillorum defluuiis cum pice liquida medetur.

BDELLIVM.

Bdellium tū Scythicum tum Arabicum ſcirros emollit, præſertimq́; recentes, Arabicum uero urinæ ciendæ eſt, calculos comminuit maturatq́;.

BETONICA.

Betonica herba eſt ramulis exilibus pulegio ſimilibus ſed tenuioribus, & propemodum ſi guſtes, nullam qualitatem referentibus. Naſcitur potisſimum locis petroſis, qua & in renum medicinis utuntur. Eſt autem apud Romanos alia quædam betonica dicta, quam Dioſcorides nominat ceſtron, alii uero pſychrotrophon, eo quòd frigidis locis gaudeat, nihil ſimile cum prædicta habet, præter actionem: at ultra quòd urinam ciet, etiam aliis multis benefacit. potisſimumq́; radix ipſius, cū hydromelite pota uomitionem mouet, folia autem aluum ſubducunt.

BECGIVM, TVSSILAGO.

Tusſilago: quę Græcis bechion ſiue bechicon inde dicitur, quòd tuſſes recta ceruice ſpirantes ſuffitu iuuet, conſtat ex calida aquoſaq́; ſubſtantia.

BLITVM.

Blitum eſculentum olus eſt, humidum frigidumq́; in abſceſſu ſecundo.

Bulbus esculētus amari simul et astringentis, modice cō pos est, siccat glutinatq; uulnera, et abstergit. Qui aūt uomitum cit, multo calidiorem uim repræsentat.

BOTRYS.

Botrys, quam alii ambrosiam, alii artemisiam dicunt planta est insigniter odorata, hæc cum uino pota, subrecta ceruicem spirantibus quos orthopnoicos appellant, succurrit.

BVBONIVM, INGVINALIS HERBA.

Bubonium in Attico astere dictum est.

BVGLOSSVM, LINGVA BVBVLA.

Buglossum humidū calidumq; temperamento est. eāq; ob causam uino iniectum lætitiā animi cōciliare dicitur

BVNIVM.

Buniū qđ alii arctiō appellāt, calidū est, urinę et mēsibus educēdis accōmodatū, huic respōdet et pseudobuniū.

BVPRESTIS.

Buprestis animalculum est cantharidi simile, reponitur itaque sicut et illa.

BVTYRVM.

Butyrum maturat digeritq; mediocriter in teneris corporibus, bubones igitur et parotides iuuat, gingiuas extenuat, et præsertim in infantibus * dentientibus, item humores ex inflammatione pectori infarctos, linctum concoquit.

* Oribasius: infantiū dentitiones si gingiuæ eo illinantur, sine dolore ꝑmouet.

BVPHTHALMON, QVASI dicas bouis oculum.

Buphthalmon similem habet chamæmelo florem, sed multo maiorem acrioremq;, ideo et discutientem, adeo ut cerato mixtum duriitias remolliat.

BRATHY, HERBA SABINA

Sabina cupresso similis calefacit siccatq; in tertio ordine, tenuissimaq; est extenuat & digerit pota, tum in putredines cupresso similiter efficax est.

BRITANNICA.

Britannica aſtringit & conglutinat,ſyluestri lapatho ſpecie ſimilis,ſuccus ipſius putredines os infeſtantes perſanat.

BROMVS, VRENA.

Auena ſimilem hordeo obtinet facultatem, ſiccat autē & modice citra corroſionem diſcutit,iam & nonnullius aſtrictionis compos eſt, unde & alui profluuiis ſubuenit.

BRYON THALASSION.

Bryon thalaſſion refrigerat ſimul & aſtringit, eoq́; feruentes inflammationes illitum adiuuat.

BRYON.

Bryon,quod alii ſphlanchnon dicunt, in quercubus & populis albis, piceisq́; inuenitur, diſtrahendi ſimul & molliendi uim moderatam obtinet, potisſimum quod cedris adhæret.

BRYONIA.

Bryonia dicta eſt uitis alba.

INITIVM LITERÆ G.

GALA, LAC.

Lac omne tribus conſtat ſubſtantiis, caſeoſa, ſeroſa, & pingui,quam copioſisſimam bubulum obtinet,unde ēt butyrum efficitur. Serum ipſius uim habet abſtergendi, unde & aluum ſubducit,ſi ipſum per decoctionem ſecernas,id quod caſeum refert & craſſum eſt,magis obſtruit,atque ideo acrimoniam obtundit: coctum uero lac aut marinis calculis ignitis in ipſum iniectis, aut alio quodam modo,præſens fit remedium dyſenteriæ, & acrium in uentrem defluxionum. Cæterum lac totum ad acres oculorum fluores aliasq́; acrimonias conducit. At temperatisſimum lac,muliebre eſt,mox caprillū, hinc aſininum,ouillumq́;,poſtremo uaccinum.

GALE, MVSTELA.

Muſtelæ concrematæ cinis abunde digerit,ex aceto igitur illitus podagricos,& articularios dolores: iuuat ina-

refact

refacta autem inueterataque muſtela comitialibus auxiliatur.

GALION.

Galion à coagulando lacte dictum eſt, aparinæ ſimile, ſiccandi uim, mediocremq́; acrimoniã habet: flos eius ad ſanguinis ex naribus eruptiões & ambuſta cõgruit.

GALOPSIS, VEL GALIOPSIS.

Galopſis, quam alii galibdolon appellant, urticæ ſimilis herba eſt, uerum maiorem habet *leuorem & odorem grauem, ſcirroſos tumores diſſipat & emollit, item ad ulcera ſerpentia facit emplaſtri modo impoſita.

*Dioſcorides hoc ad folia refert.

GARVM.

Garum calefacit exiccatq́;, ac ideo aduerſus ulcera putrida extrinſecus eo utuntur, præterea contra inteſtinorum tormina & coxendicis dolores ex partibus inferioribus iniicitur.

GENTIANA.

Gentiana radix efficax admodum eſt extenuare, perpurgare, abſtergere, & meatus infarctos aperire.

GERANIVM.

Geranium id quod foliis reſpondet anemonæ, radicem habet eſculentam, quæ cum uino denarii modo pota uteri inflationes diſſoluit. altera geranii ſpecies ad medicinam inutilis eſt.

GE, TERRA.

Omnis terra deſiccat: quæ uero alterius ſubſtantiæ expers eſt, etiam ſine morſu id facit, at ſi ignea quædã ipſi qualitas admixta ſit, lotione hanc quoque deponit. Inter cultas igitur terras quælibet pinguis omnium particularum quæ ſiccari poſtulant, curationi accommodata eſt: Aegyptio igitur luto utuntur contra aquas cutem ſubeũtes, & lienes induratos, item ad fungoſos, laxosq́; tumores euidenter proficit. Ex terris medicatis lemnia rubrica, quæ ſphragis dicitur, ſiccat pariter & aſtringit mediocriter, contra lethalia medicamenta præſentis antidoti uires habet, ulceribus malignis cũ aceto aut uino

medetur,sanguinis profusionem quamlibet sistit,intestinorum tormina finit,& depascentem dysenteriam intestino mulsa prius,deinde muria per clysterem eloto,per sanat. Synopis rubrica uehementior quàm lemnia, emplasticis miscetur medicinis, & pota lumbricos interemit,sed multo lenior est samia,ceu glutinans & uiscosa, quare utendū ea est in his quæ leniri oporteat : omneis sanguinis excreationes,quacunq; parte erumpat, compescit. Selenusia & chia maiore abstergendi uirtute pollet,ideoq; mulieribus ad nitorem cutis & læuorem in facie utilis est,ulceribus carnem & cicatricem inducit, præsertim ambustis. Cimolia mixtæ facultatis est refrigerantis discutientisq;,idq; simplex & illota. lota uero magis refrigerat,& ambustis ex posca medetur. Ampelitis à uineis appellata est , quòd innascentes ipsis uermes enecet,siccat & discutit egregie citra erosionem. Cretica aeria est,& sine morsu abstergit . Erethrias euidenter astringit,concremata uero sine rosione desiccat, præstantior uero est cinerea. Pnigitis similes cimoliæ uires repræsentat,sed colore nigrescit. Armenia, quam ēt bolum nominant,summe desiccat, unde intestinorum torminibus,alui profluuiis,sputo cruento , tabi , spiritus difficultati ex humiditate,ulceribus humidis & pestilentialibus uitiis strenue opitulatur. Cæterum cum uino tenui diluto bibitur: si febris adsit,cum aqua. Alana autem gleba armeniæ uim obtinet. Ochra uim habet discutiendi exedendiq;,reprimit igitur supercrescentia ulcera & caua cum cerato mixto replet.

GERAS, SENECTVS ANGVIS.

Senectus anguis affatim siccat: aceto igitur subferuefacta,dentium doloribus medetur. Aspidis exuuium cū melle tritum delitumq; , oculorum aciem maxime iuuat.

GES ENTERA, TERRÆ intertestina,seu uermes terreni.

Lumbrici terræ detriti neruorum uulneribus impositi,

repente euestigio mirabile adferunt præsidium.

GIGARTA, NVCLEI ACINORUM UUÆ.

Nuclei acinorum uuæ desiccant ordine secundo, refrigerant primo. quum itaq; abunde sint *acerbi omnibus alui uitiis fluidis, conueniunt.

*Græcū ψυχρὰ habet, quod est frigidi, pro στρυφνὰ, hoc est acerbi, sic enim Galenus uidetur legere.

GINGIDIVM.

Gingidium calorem non adeo manifestū sortitum est, cæterum siccat in abscessu tertio, & astringit, qua de causa & stomacho utile est.

GLAVCIVM.

Glaucium astringit, sed ita ut etiam non nihil gustanti sit ingratum, manifeste refrigerat, eaq; ui sacris ignibus nō ualidis succurrit.

GLAVX.

Glaux herba calida & humida temperamento est, unde ad lac generandum efficax est.

GLECHNON, PVLEGIVM.

Pulegium calefacit, & extenuat uehementer, unde si illinatur ruborem excitat, & crassos uiscososq; humores è thorace & pulmone emolitur.

GLOEOS, SORDES BALNEORVM.

Sordes balneorum calefaciunt modice, emolliunt, discutiunt, rhagadibus & condylomatis accommodatæ.

GLYCYRIZA, DVLCIS RADICVLA.

Glycyriza tepidi humidiq; temperamenti est, alicuius etiam astrictionis particeps, eoq; nō modo fauces exasperatas læuigat, sed etiam uesicæ scabiei medetur eadē sitim arcet.

GLYCYSIDE, PÆONIA.

Glycyside quam alii pentameron, nonnulli pæoniam uocant, radicem habet acrem & leuiter subamaram & siccantem, cui etiam astrictionis nonnihil inest, quapropter menseis ciet, renes & iecur purgat

instar amygdalæ pota cum uino: at si hoc austerum fuerit, alui quoque fluores coercet, adalligata uero puero morbum comitialem abigit.

GNAPHALIVM, CENTVNCVLVS.

Centunculus dictus est gnaphalium. quòd foliis ipsius teneris loco tomenti, gnaphalon dicitur, utamur. sunt autem calida & modice astringentia, atque hinc ad intestinorum tormina cum uino austero bibuntur.

CONGYLIS, RAPVM.

Rapi & radix & semen flatulenta & semini creãdo sunt, uenereḿq; excitant.

GORDYLON.

Gordylon alii seseli appellant, calidum est, urinæ & mensibus educendis habile, radix ipsius cũ melle lincta, quæ in thorace hærent, educit.

GYRIS, POLLEN FARINACEVS.

Pollen uirtute respondet amylo, sed calidior est.

GYPSVM.

Gypsum uim habet siccantem opplentemq́;, propter quam ad sanguinis ex naribus eruptionem conuenit temperatum cum candido oui liquore, ustum uim opplendi non similiter retinet, uerum magis siccat & repellit præsertim cum posca.

QVÆ A D INCIPIVNT.

DADES, TEDÆ.

Tedæ acre quiddam habent, item uim concoquendi, & abstergendi nonnullam, unde aceto incoctæ dentium doloribus si hoc aceto colluantur, succurrunt: at si mel adiectum fuerit, pituitam per os educunt, mixtæ etiam eclegmatis faciles è thorace excreatus reddunt.

DAMASCENA.

Damascena, quum ad pruna uentum erit, exponam.

DAMASONIVM.

Damasonium abstersoriam quandam uim obtinet, qua

calculos conterit, & *aquas in uentre collectas educit.

DAVCVS.

Daucum, quod & staphylinon dicitur, duplex est, cuius radix flatulenta est, & uenerem mouet. Syluestris dauci semen minime flatus creat, sed urinam & menseis citat, quemadmodum & herba ipsa.

*Græce habetur οὖρα quod est urinas nimirum pro ὕδατα hoc est aquas.

DAPHNE, LAVRVS ARBOR.

Lauri arboris folia siccant & calefaciunt insigniter, magis quoq; fructus: radicis cortex amarus & leuiter astringens calculos comminuit, & iecinorosis opitulatur cū uino odorato triobolari pondere potus.

DAPHNE HERBA, LAVrus, alexandrina.

Daphne herba, quæ & Alexādrina dicitur, calida, acris, & subamara est, idcirco menseis & urinas commouet: laureola uero, quæ daphnoides græce nuncupatur, eiusdem facultatis est: tum chamædaphne, quasi dicas humilem laurum, quæ & ipsa commanducatur.

DERMA, PELLIS.

Pellis ouina recens detracta, calens adhuc iis qui flagris cæsi sunt circumposita, mirifice auxiliatur. At hipoppotami pellis combusta & cum aqua læuis imposita phymata discutit. At uiperæ pellis detrita impositaq;, pilorum defluuia mirabiliter reficit.

DERMATA, HOC EST, PELles seu coria ueterum calceamentorum.

Coria ueterum calceamentorum crematorum cinerem reddunt siccatorium, unde ex calceis pedum attritibus nondum inflammatis, ambustis intertriginibus, & tuberculis medentur.

DICTAMNON.

Dictamnum tenuius est uirtute pulegio, cætera simile, quod autem uocatur pseudo dictamnō imbecillius est.

DIONYSIAS.

Dionysias dicta est in androsæmo.

DIPHRYGES.

Diphryges mixtæ eſt facultatis: habet enim quippiam aſtringens & mediocriter acre, ideoq́; malignis ulceribus præſens eſt remedium.

DIPSACOS, QVOD LAbrum ueneris dicitur.

Dipſaci ſpinæ radix in ſecundo ordine deſiccat, nonnullam uero abſtergendi uim ſimul obtinet.

DORYCNIOM.

Dorycnion ſimile temperamento eſt papaueri & mandragoræ, immodice refrigerans: ſi quidem modicum torporem inducit: copioſius aſſumptum interimit.

DRACVNTIVM, DRACVNCVLVS.

Dracuntium ſimile quiddam aro habet, ſed eo acrius, amarius, calidius, tenuiusq́; eſt. Item aſtrictionis nonnihil habet coniunctum. Radix ipſius pota uiſcera purgat & peruicacium ſeu malignorum ulcerum excellentiſſimum eſt remedium: folia reſpondent: fructus ualentior eſt.

DRYOPTERIS, FILICVLA.

Filicula dulcis, acris, & leuiter amara eſt: radix acerba eſt, cæterum uim habet exedētem, qua & pilos abolet.

DRYS. QVERCVS.

Quercus & folia & fructus ſiccante & tepida ui pollēt, quamobrem uulnera recentia glutinant, inflammationibus incipientibus medentur: at quod ſub glandis corio & circa fructus carnem membranæ ſimile includitur, ualentius aſtringit: eoq́; ad fluxum muliebrem, alioſq́; fluidos morbos exhibetur.

QVÆ AB E INCIPIVNT.

EBENVS.

Ebeni ligni uis eſt excalfactoria, deterſoria & ſubtilis, quapropter quæ pupillas obſcurāt abſtergere creditur, aliiſq́; ocularíis miſcetur medicinis.

ENCEPHALOS, CEREBRVM.

Cerebrum leporis coctum confricatum, comeſtumq́; infantium dentitionibus utile eſſe fertur: nonnulli uero tremoribus ſuccurrere manducatum, literis prodiderūt. At galli cerebrum cū uino potum ad uenenatos morſus efficax eſſe Dioſcorides pronuntiat, et ſanguinis è cerebri membranis eruptionem cohibere. Cameli cerebrum Galeno authore ſiccum cum aceto potum, comitiales perſanat. Idem facit muſtelæ cerebrum. Hirundinum cum melle in oculorum ſuffuſiones efficax eſt. Cerebrum ouillum ſimiliter præparatum infantium dētitionibus exacte opitulatur.

ELÆA, OLEA.

Oleæ ramuſculi quantum aſtringunt tantum etiam refrigerant, fructus qui exacte ematuruit, moderate calidus eſt, immaturus maiorem tum aſtringendi tum refrigerandi uim repræſentat.

ELÆA, HOC EST OLEA, æthiopica.

Oleæ æthiopicæ lachryma ammoniaco tenui ſimilis, uires habet exterſorias, quare ad cicatrices, albugines, hebetudinesq́; oculorum ea utuntur, et ad dentium dolores, ſi cauis ipſorum iniiciatur, efficax eſt: nonnulli uero ſyluaticam eſſe hanc oleam aſſerunt.

ELÆON, OLEVM.

Oleum ex oliuis drupis dulce calidumq́; mediocriter eſt magis humectans: at quod immaturis oliuis exprimitur, Græci omotribes appellant, aſtrictionis particeps eſt tantæ quantæ etiam frigiditatis. Elotum uero oleum morſu ac roſione caret. uetus quanto diutius reſeruatum tanto acrius calefacit diſcutitq́;, præſertim ſi iam inde ab initio tenue extiterit: iudicatur autem id, ſi purū ſit, pellucidum: ſi paucum magnam corporis partem inungat, & ex facili cutem penetret cōbibaturq́;: huiuſmodi nimirū eſt Sabinū: quod aūt ex agreſti olea funditur, abſtergit ſimul et aſtringit, ſqualidisſimumq́; id eſt in omni oleorum genere, ricininum uero æquales ueteri ui-

res obtinet:reliqua uero nempe ſeſaminum aut raphaninum & quæ eius ſunt generis,pro ſubſtantiis ex quibus conſtant,uires quoque diuerſas præ ſe ferunt.

ELAEOMELI, OLEOMEL.

Oleum in Syria ex trunco quodam arboris emanat craſſius melle & dulcius,quod inſtar duorum cyathorum potum cum aquæ hemina,crudos humores bilioſosq; ex aluo educit:qui uero id bibunt, torpeſcunt, quod extimeſcendum non eſt,ſed excitari ipſi debent.

ELATERIVM.

Elaterium ſuccus ſylueſtris cucumeris fructus appellatur,in ſecundo ordine,calefaciens, quod menſeis prouocat,fœtus appoſitu propter ſummam amaritudinem necat,euacuationem etiam ex naribus cum lacte inſtillatum molitur:ab inferioribus partibus inditum,pituitam nonnunquam etiam ſanguinem extrahit.

ELATE, ABIES.

Abies arbor calefacit ſiccatq; nigræ populo ſimiliter: de reſina ipſius in reſinarum ſermone agemus.

ELATINE.

Elatine herba eſt parietariæ ſimilis, mediocri frigiditate & aſtrictione donata.

ELAPHOBOSCVS.

Elaphoboſcus uirtutis eſt calefactoriæ & ſiccę in ſecundo abſceſſu ſubſtantia tenuis,

ELELISPHACVS, SALVIA.

Saluia euidenter calefacit & leuiter aſtringit.

H.ELENIVM, INVLA CAMPANA.

Helenium calidum eſt & ſiccum cum excrementitia humiditate,quare & eclegmatis temperatum infarctos thoraci hnmores educit,ac particulæ ex eo ruborem contrahunt.

ELEOSELINON, PALVSTRE APIVM.

Eleoſelinon in aquoſis natum locis idem poteſt quod

hortenſe apium, licet maius ipſo exiſtat.

ELEPHANTVS

Elephanti ex ungue ramenta ſi illinantur, reduuis proſunt: item oſſium dentiumq; ipſius quum ſint ſiccæ facultatis & abſterſoriæ, huiuſmodi miſcentur medicamentis.

HELCYSMA, ARGENTI recrementum.

Helcyſma argenti eſt excrementum, uiribus plumbagini reſpondens: quippe aſtringit ſimul atq; extrahit, quo fit ut emplaſtris fuſcis & iis quæ cicatricem ducunt, addatur miſceatur.

HELLEBORVS, VERATRVM.

Veratrum utrunq; calefacit & deſiccat in tertio abſceſſu, item acre eſt & abſterſorium, unde etiam ad leproſa cutis uitia conuenit: nigrum uero, ſi fiſtulis inſeratur tribus diebus callum exterit.

HELICHRYSON.

Helichryſon alii chryſanthon, alii amaranthum appellant, coronarius eſt frutex, coma aurum referente, quæ cum uino pota urinæ anguſtiis, ſerpentium morſibus, coxarum dolori, & ruptis accommodata eſt, menſeis educit, ſanguinem coactum ex mulſo pota diſſoluit, & deſtillationibus auxiliatur.

HELXINE, PARIETARIA.

Helxinem alii perdicium, alii parthenium, quidam ſideritim, quidam heracliam nuncupant, uis eius eſt abſtergere, ac leuiter aſtringere, cum humiditate ſubfrigida.

HELXINE.

Helxine quæ & ciſampelus dicitur, uim habet diſcutiendi.

ELYMVS, QVÆ ET MELI ne dicitur Latinis panicum.

Panicum ſimile eſt milio, ſiccans refrigeransq; extrinſecus illitum, cæterum & alui fluores deſiccat.

EMPETRON.

Empetron, quod ab aliis prasoides nominatur, pituitam & bilem purgat, est etiam salsum, quare abstersionibus accommodatur.

EPITHYMVM.

Epithymum in tertio abscessu siccat & calefacit, thymo efficacius.

EPIMEDIVM.

Epimedii uirtus est mediocriter frigida cum humiditate aquosa, quod si illinatur, mammas rectas conseruat, dicitur etiam sterilitatem potu facere.

EPIMELIS.

Epimelis, quæ etiam ab Italicis rusticis uocatur unedō, malus est syluestris, cuius fructus acerbus & stomacho inimicus est, capitiq; dolorem mouet.

EPIPACTIS.

Epipactis, quæ & elleborine appellatur, aduersus uenena & iocinoris affectus bibitur.

EREBINTHVS, CICER.

Cicer consuetum legumen flatus creat, ualentis materiæ, aluum facilem reddit, urinam mouet, lacti seminiq; generando accommodatum, idem menseis elicit: at crios appellatum, hoc est arietinum, aliis magis urinæ ciendæ est, decoctum ipsius præsertim nigri calculos quoque in renibus conterit, quod orobiæum ab eruo uocatur, calidius his est & subamarum. Syluestria quouis modo domesticis sunt ualidiora.

ERIA, HOC EST, LANÆ SORDIDÆ.

Lanæ sordidæ respersionibus utiles sunt, nam pinguedo ipsarum, quam œsypon Græci appellant, butyri modo concoquit: at quæ sordibus carent materiæ rationem duntaxat obtinent: concrematæ uim habent acrē calidam, siccam simul et tenuem, ut etiam flaccidas cum humiditate: ulcerum carnes protinus absumant.

ERICE

Erice ui pollet discutiente citra rosionē, sed flore ipsius

potisſimum,& foliis utendum eſt.

ERINOS, QVOD LATINE ocimum aquaticum dicitur,

Erinos aquatica herba eſt,cuius ſeminis denarii duo cū mellis denariis quatuor illiti,oculorum fluxiones ſiſtunt, ſuccus aurium doloribus benefacit.

HERMODACTYLVS.

Hermodactyli radix et per ſe,et ipſius decoctum uim habet purgandi priuatim et arthriticis tunc quum humores defluunt exhibetur,uerum ſtomacho nimis quā aduerſatur.

HERPILLVM, SERPILLVM.

Serpillum calefacit , ut et urinam et menſtrua commoueat.

ERYTHRODANON, QVAM romani rubiam paſſiuam uocant.

Erythrodanon rubra tinctorum radix eſt acerba amaraq;,lienem,iecur et renes ita purgat,ut cruenta quoque per urinam et menſeis euocet : ac cutis uitia rancida abſtergit.

ERYSIMON.

Eryſimi ſemen igneum calefactoriumq; eſt,naſturcio ſimiliter,quare infermento toſtum, thoracem purgat in eclegmatis aſſumptum,duritiasq; emollit,et cæcos cancros illitu adiuuat.

EVZOMON, ERVCA.

Eruca et ipſa priori ſimilis temperamento , flatulenta eſt , ob quod ad uenerem inſtigat, ſemen ipſius urinam quoque mouet. Cæterum ſilueſtris domeſtica ualentior eſt.

EVPATORIVM.

Eupatorium tenuem uim et incidentem ſine conſpicuo calore habet,qua iecur obſtructum expurgat , eſt et nonuullius aſtrictionis particeps.

EVPHORBIVM.

Euphorbium adurentem uim sortitum est subtilemq́; aliis liquoribus similiter.

EPHEMERON.

Ephemeron non uenenum illud sed quod iris syluatica nominatur, mistæ potestatis, est, & repellentis [& discutientis per halitum.]

[Additū ex Galeno.

ECHIDNA, ID EST VIPERA.

Viperæ carnes calidæ & sicce temperatura euidenter existunt, quæ corpus totum per cutem expurgant, hinc multi quos elephantia male habebat, esu potuve ipsarum consanuerunt: quæ in maritimis aliisq́; locis aridis degunt, magis ad sitim faciundam sunt efficaces.

ECHINVS, HERBA.

Echinus herba quædā acerba est, quæ repellat & siccet.

ECHINVS, ERINACEVS.

Erinacei terrestris fel, pilos defluentes glutinat, caro eius inueterata ualide discutit exiccatq́;: pota igitur elephanticis, malo habitu preditis, & aliis plurimis auxiliatur: pellis ipsius concremata uehementius siccat & digerit capillorum defluuia cum pice liquida peruncta sanat. Marini erinacei quod esui idoneum est, urinam citat, & aluum reddit facilem: testa cremata, terrestri respondet.

ECHION.

Echion alii doriada, nonnulli alcibiadion uocant, spinosa herba est, quæ non modo à serpente commorsis cū uino pota auxiliatur, sed præsumentes quoque percuti non patitur.

HESPEMA, SAPA, SEV PASSVM.

Hespema mustum decoctum, quod alii siræon appellant, calefacit modice & concoquit, est autem medicamentum et emplasticum, et rosionis expers.

QVÆ A Z INCIPIVNT.

ZEA.

Zea tritico uiribus respondet, medium inter calorem

et ſiccitatem obtinens, leuiter exiccat. necnon obſtruit.

ZINGIBER.

Zingiberis radix impenſe quidem calefacit, ſed non primo ſtatim occurſu, quòd ineuictæ cuiuſdam et craſſioris humiditatis particeps ſit, propter quam etiam facile perforatur, firmam autem conſeruat caliditatem.

ZYTHVS.

Zythus conpoſitæ eſt ſubſtantiæ, etenim acris eſt, ceu ex putredine procreatus, et frigidus, ex qualitate acida, eoq́; praui ſucci habetur.

ZYME, FERMENTVM.

Fermentum et ipſum cōtrariis cōſtat qualitatibus, quippe acoris cuiuſdam frigidi, ac è putredine nati caloris, tum eius qui ex ſalis et farinæ natura contrahitur, compos eſt: quare non mediocriter calefacit atque diſcutit.

ZOMOS, PISCIVM IVS.

Recentium piſcium ius eſculentum aluum et per ſe et cum uino potum deiicit, priuatim uero in hunc uſum conficitur ex phycidibus, ſcorpionibus iulidibus, percis, et ſaxatilibus aliis teneris nec uirus olentibus: coquūtur in aqua, oleo, anetho, et ſale. Item eorum quæ teſtacea cute integuntur, tellinarum, hiatularum, conchularum, et ueteris galli cum ſale diutisſime ex cocti iuſculum, uentrem ſubducit, econtrario gallinæ ius comprimit.

QVÆ AB H INCIPIVNT,

quod latini in e longum uertunt.

HEDYOSMVS, MENTA.

Menta in tertio ordine calida, tenuis, acris cum humiditate ſemicocta exiſtit, cuius cauſa etiam in uenerem incitat: ſed amari quoque nonnihil obtinet quo lumbricos enecat. Qua uero acerba eſt, recentes ſanguinis eruptiones coercet.

HEDYSARVM.

Hedyſarum aut pelecinos amarum eſt, leuiterq́; aſtringit, unde potum ſtomacho gratum redditur, cæterum

uiſcera obſtructa repurgat.

HELIOTROPIVM.

Heliotropium maius,quod et ſcorpiurum uocant calidam,ſiccam,et abſtergentem uim præ ſe fert, cuius decoctum potu educit pituitam,bilemq́;:illitu fructus ipſius myrmecias et huius notæ uitia perſiccat. Minus autem heliotropium et hæc abolet et lumbricos interimit, ſi cum fructu,nitro,hiſſopo et cardamomo bibatur.

HELECTRVM.

Electrum populi albæ lachrymam dicunt, quæ iuxta amnem Eridanum deſtillat,et in ſpiſſitudinem coit, aureo colore,quod ſi læuigatum bibatur ſtomachi,et alui fluxiones et ſanguinem compeſcit.

HEMEROCALLES.

Hemerocallis radix uiribus lilio reſpondet,ſimiliter illi ambuſtis opitulatur.

HEMIONITIS.

Hemionitis aſtringens ſimul et amara eſt,idcirco lienoſis cum aceto pota ſuccurrit.

HEPAR, IECVR.

Iecur rabidi canis toſtum aſſumptumq́;, iis qui ab eo commorſi ſunt ſubuenire fertur.Caprilli iecoris toſti humor tenuis,ſaniesve luſcioſos iuuare inſtillata, uaporq́; eius decocti oculis recipi iubetur:idem iecur aſſum mãducatum,comitiales coarguit. Idem preſtare et hircinum ferunt,Ad hæc lacertæ iecur dentibus corroſis impoſitum,dolorem ſopit.Item lupinum,medicamini hepatico quod conſtat eupatorio iniicitur. Aſininum toſtum comitiales,ſi ieiuni id manducent, adiuuat. Apri iecur recens inarefactum tritumq́; cum uino,ad ſerpentium morſus bibitur.At mergi hepar ſiccum epotum, calculos eiicit.

ERIGERVM, SENECIO HERBA.

Senecio mixtas habet uires, refrigerat et modice diſcutit,

ERYNGIVM.

Eryngium calefacit quidem non manifesto, ſiccitatis autem haud obſcurę nec modice particeps.

QVÆ A TH INCIPIVNT.

THALASSION HYDOR aqua marina.

Aqua marina acris calfactoria mediocriter, deſiccans, et pota ſtomacho contraria eſt, uentrem turbat, pituitamq; educit, ſi calida ſuperfundatur, extrahit et digerit.

THALIETRVM.

Thalietrum ſiccandi uim ſine roſione habet, hinc ulcera inueterata cicatrice obducit.

THAPSIA.

Thapſia acris eſt, et ualenter cum humiditate calefacit: ex alto igitur trahit inſigniter, attractūq; eadem diſcutit.

THEION, SVLFVR.

Sulfur trahendi et ipſum uim obtinet, calidum et ſubſtantia tenue, ut aduerſus pleraq; uirulenta animalia reſiſtat, præſertim turturem marinum, draconemq; uel ſiccum inſperſum, uel ſaliuæ quoque miſtum, uel urinæ pueri, uel oleo, uel melli: item ſcabioſa corporis uitia mirifice perſanat.

THERMOS LVPINVM.

Lupinum: eſculentum quidem obſtruendi uiribus pollet: amarum, abſtergit, diſſipat, et ſine morſu deſiccat, lumbricos occidit illitum et potum, uiſcera purgat cū ruta et pipere, potu etiam cutis uitia extergit, tumores diſſipat, cum oxymelite illitum: ſylueſtre autem amarius eſt omni ex parte ſatiuo ualentius.

THELYPTERIS.

Thelypteris, quam nonnulli nympheam uel ptellin appellant, filici ſimilis facultate, quæ cum uino pota latos et teretes uentris lumbricos interimit, fœtum in utero corrumpit: folia ipſius manducata aluum emolliunt.

THLASPI.

Thlaſpi ſemē eſt uiribus acre, ut iteſtinos abſceſſu potu

rumpat, menseis prouocet: ab inferioribus partibus iniectum coxarum dolores finit, cruenta uacuat, ac alioquin supra infraq; biliosa instar acetabuli potum, expurgat.

THRIDAX, LACTVCA

Lactuca olus est non summe frigidum humidum ue, sed pro fontanæ aquæ temperamento, quapropter calidis inflammationibus conuenit, præterea sitim potu restinguit, & genituræ fluorem cohibet: Syluestris lactuca hac minus & refrigerat & humectat, uerum succulentior existit.

THYMVS.

Thymus in tertio ordine calefacit & desiccat, glutinosos crassosq; humores incidit.

THYMBRA.

Thymbra agrestis quidem eadem quæ thymus præstat hortensis autem in omnibus quidem imbecillior, sed ad cibum laudatior.

THYMELÆA.

Thymelæa, unde granum cnidium fit, simileis ei uireis obtinet.

QVÆ AB I INCIPIVNT.

IDAEA RADIX.

Idæa radix gustu acerba & uiribus, sanguinis eruptionibus & rehumaticis affectibus, tum pota, tum extrinsecus imposita accommodatur.

HIDROS, SVDOR.

Sudor per se contrahere efficax est, miscetur autem in palæstris exercitantium sordibus, quibus astringendi uis duntaxat inest, ac redditur totum discussorium. Mammis igitu inflammatione tentatis efficax est remedium & feruori ipsarum restinguendo: bene facit etiam bubonibus: at si fuerint sicciores, cum cyprino, aut rosaceo emolliri debent.

IXOS, VISCVM.

Viscum calefacit cum acrimonia, humores ex alto uali

de elicit,

de elicit, & thapsiæ modo discutit, hac tamen multo est ignauius.

ION, VIOLA.

Violæ folia aquea frigidaq; substantia præpollenti constant.

IOS, ÆRVGO.

Aerugo acrem gustu qualitatē præ se fert, item digerit, consumit, inciditq; nō teneram modo, sed duram quoque carnem: at si momentū ipsius cerato copiosiori misceas, medicamentū fiet q᷑ citra rosionem abstergat.

HIPPOCAMPVS.

Hippocampus marinum animal est, cuius concremati cinis cum liquida pice pilorum defluuia, Græci uocant alopecias, explet.

HIPPOLAPATHVM, GRANDIS RVMEX.

Hippolapathum in palustribus locis nascitur, lapatho consimile.

HIPPOMARATHRON.

Hippomarathrum cachryi proximum, magis quā marathrum desiccat, unde & aluum fluentem sistit, & calculos confringit, menseisq; mouet: semē ipsius coriandro respondet, sed illo imbecillius est.

HIPPOPOTAMVS.

Hippopotami, quod est equi fluuiatilis testiculus aridus potus ad serpentium morsus efficax est.

HIPPOSELINON.

Hipposelinon cum apio domestico uirtute conuenit, ni si esset imbecillus.

HIPPVRIS, CAVDA EQVINA.

Hippuris astringentem cum amaritudine qualitatē possidet, eoq; ualenter simul & sine morsu desiccat, ac uulnera maxima committit, intestinorum ramicibus opitulatur, & uitiis fluore infestātibus cū uino pota medetur.

HIPPOPHÆS, LAPPAGO.

Hippophæs, quod alii hippophyes uocant, quo uesteis

expoliunt ſurculoſus frutex eſt, è cuius radice thapſiæ modo liquor colligitur, qui cũ erui farina inſtar denarii datus, bilẽ ac pituitã purgat: item totus ipſe frutex ſiccatus ad purgationes accommodatur.

IRIS.

Iris affatim calefacit, extergit, & maturat, tenuis ſubſtantia, *tuſſi utilis, humores in pectore contumaces extenuat, torminibus medetur, ſordida ulcera purgat, cum mulſa pota aluum inanit.

*Impreſſum exẽplar ῥήξει pro βήξει.

ISATIS.

Iſatis domeſtica qua tinctores utuntur, ſiccandi uireis & aſtringendi habet. his etiam magna uulnera in duris glutinat corporibus, ſanguinem erumpentem compeſcit, laxos tumores diſcutit, ac omnibus malignis ulceribus reſiſtit. Syluestris autẽ quum magis rodat, magisq; ideo ſiccet, ualentius aduerſus humanas putredines pugnat, ad cætera deterior, ut quæ immoderatius mordeat: cæterum ob uirium uehementiam lienoſis quoque utiliter adhibetur.

ISOPYRON, AVT PHASIOLVM.

Iſopyrum phaſiolumve ſemen amarũ ac modice acerbum occupat, ob quod craſſos glutinoſosq; humores & abſtergit & incidit, ſic ut corpora contrahat ſtringatq; hinc etiam quæ alte deſident expurgat, excreationibus ſanguinis non efficax.

ITEA, SALIX.

Salicis & folia & flos facultate conſtant quæ citra roſionem ſiccet, tum quæ nonnihil etiam aſtringat, cortex autem paulo ſiccior eſt, cuius peruſti cinis ex iis habetur quæ uehementer exciccent, quippe clauos & myrmecias, cum aceto exterit.

ICHTHYOCOLLA, GLVTEN PISCIUM.

Ichthyocollæ uis eſt opplere & ſiccare, recte miſcetur emplaſtris glutinantibus, & iis quæ ad lepras, & irruga-

tionem leuoremq; uultus conficiuntur.

QVÆ A C INCIPIVNT.

CANCANVS.

Cancani radix modice ſiccat,& ſine morſu, illitionibus accommodata, quare cum uino ſubacta tragacanthæ & dulcis radiculæ modo, linctaq;, arteriæ ſcabritiē iuuat.

CANCAMVM.

Cancamum lachryma eſt arboris in Arabia, myrrhæ ſimilis, odore grato, qua etiam ad ſuffitum utuntur. uis eius eſt obeſos extenuare, abſtergere, & aperire obſtructa.

CADMIA.

Cadmia utraq; ſiccat, ſed quæ botryitis quaſi acinoſa appellatur *craſsioris eſt ſubſtantiæ, placitis autem dicta, tenuioris. Cæterum concremata cadmia ſine morſu deſiccat, abſtergit, concaua ulcera explet, oculiſq; & toti corpori utiliter adhibetur: at humida maxime ulcera in corporibus molliuſculis, eiuſmodi cadmia ſanat, in duríoribus efficacium magis uſus eſt.

*Galenus botryitin tenuiorē, placitin craſsiorē ponit.

CACALIA.

Cacalía uiribus & uſu cum cancano conuenit.

CALAMAGROSTIS, GRAmen arundinaceum.

Calamagroſtis ſiccat, hinc ſuccus decoctumq; radicum ipſius ocularíis miſcetur medicinis, ſemen urinam cit, & ſtomacho benefacit.

CALAMINTHA, NEPITA.

Nepita tertio ordine calida & ſicca temperamento eſt, tenuis acriſq;, menta longe ualentior, ſiquidem eſt uelut ſyluestris menta: facile igitur quæ alte hærent ad ſe trahit, ſudores mouet, totum corpus digerit, ac rigores febrium qui circuitu remeant, finit, extrinſecus cum oleo infricata ſtrenue. quinetiam coxarum dolores ſoluit, & uitioſos humores in cutem erumpentes abſtergit.

CALAMVS.

Calamus odoratus in ſecundo ordine calefacit & ſiccat, ineſt ei quippiam & ſubtile & aſtringens, urinam itaque citat, & ſtomachicis, tum quæ utero & iecinori faciunt medicinis temperatur. Calamus autem phragmites extergit, folia ipſius uiridia mediocriter refrigerant, cortex crematus calefacit ſiccatq́; in tertio abſceſſu: radicem cum bulbis illitam ſpicula & aculeos extrahere aſſerunt.

CAMPÆ, ERVCÆ OLERVM.

Erucæ olerum cum oleo inunctæ, tutos à uirulentorũ animalium morſibus conſeruare dicuntur.

CANTHARIDES.

Cantharides quæ in tritico reperiuntur luteis tranſuerſim cingulis inuolutæ, aceti ferueſcentis uapore ſuffocatæ, ad plurima utiles redduntur, quippe ungues ſcabros tum cerato eiiciunt, clauis ſcabioſisq́; affectibus opitulantur, iam uero & exedentem urentemq́; uim habent: nonnulli uero etiam medicamentis urinam prouocantibus momentum ex ipſis admiſtum exhibuerunt.

CANNABIS.

Cannabis ſemen flatus diſcutit, itaq; ſiccat ut & geniturã exarefaciat ſuccus ipſius uiridis ad aurium dolores ex obſtructione creatos efficax eſt.

CANOPON.

Canopon ſambuci flos eſt, de quo prius dictum eſt.

CAPNION, SECVNDVM alios capnos, fumaria.

Fumaria inde nomen ſortita eſt quòd ſuccus ipſius copioſas lachrymas eliciat, etenim oculorum facit claritatem acris amaraq́; eſt, unde urinas bilioſas liberaliter ꝓuocat, iecinoris obſtructioni languoriq́; medetur, ſtomachum confirmat & aluum emollit.

CAPPARIS.

Capparis radix extergit, probe purgat, incidit, diſcutitq́; tum amaritudine, tum acrimonia: at acerbitate cõtrahit, ſtringit, & dẽſat, quapropter lienes induratos & pota &

extrinſecus impoſita,iuuat menſeis promouet,pituitã ꝑ os educit maligna ulcera ſanat,dentium dolores ſopit, tumores digerit,& uitiligines,quas alphos dicunt,auriũ uermes enecat:folia autem & fructus ſimilem quidem, ſed imbecilliorem uim poſſident.

CARDAMVM, NASTVRTIVM.

Naſturtii ſemen ſinapis modo urit,unde etiam illitũ cutem exaſperat:cæterũ craſſos humores, cũ aliis potum incidit,herba uero arida uiribus reſpondet, humida moderatior,ideoq; crudam ipſam aſſumunt.

CARDAMOMVM.

Cardamomum acre quidem & ipſum eſt,uerum naſturtio inualidius:compos eſt etiam nonnullius amaritudinis, qua lumbricos interemit, & ſcabiem cum aceto exterit.

CARIS.

Caris in pollinem detrita & cum radice bryoniæ pota, lumbricos occidit.

CANCRI.

Cancrorum concrematorum cinis,fluuiatilium ſane ſiccat,erinaceorum & cochlearum modo,at totius ſubſtãtiæ proprietate,canis rabidi morſibus potu mirabiliter efficax eſt:marinorũ cinis eximia donatus ſiccitate his quidem non conuenit, ſed iis qui magis ſiccari deſiderant,proficit,fluuiatilis cancer tritus ſi illinatur,ſpicula & aculeos eiicit.

CAROS.

Cari ſemen & ſiccat & calefacit in tertio fere gradu,flatus digerit,urinam mouet,idq; non ſemen duntaxat,ſed etiam tota planta.

CARPESIVM.

Carpeſium odoratum eſt & tenue.uiſcera obſtructionibus liberat,urinas mouet, et renes calculo laborantes purgat.

CARYA, NVCES.

Nucis arboris coliculi aliqd habent qđ aſtringat, plu-

mum iuglandum calyx puluinatus.ſuccus itaq; eorum decoctus cũ melle,ſtomaticũ fit medicamentũ : interius inde putamen carinatum uſtum extenuandi uim acqrit, & ſine roſione ſiccat,quod in eo clauditur edendo aptũ natura oleoſum,facile bilem auget, confectũq; ex eo oleum extenuandi tumores,& putredines,quas ſepedonas dicunt,diſcutiendi uim obtinet.Flacceſcentes itidem uetuſtate nucis mẽbranæ,cutis uitia abſtergunt.At auellanæ,quas & ponticas uocant & leptocarya,frigidiores ſunt & auſteræ,in cæteris,iuglandibus æquales.

CARYOPHYLLON.

Caryophyllon,quaſi dicas nucifolium,non eam habet ſubſtantiam quæ nomine prætenditur, ſed ex India ueluti flores cuiuſdam arboris feſtucacei & nigri ſunt,longitudine pollicari propemodum,odorati,acres, ſubamari,calidi & ſicci in tertio ordine:qui multiplicis uſus ſunt,tum in faciei medicamentis,tum in aliis.

CASSAMVM.

Caſſamum hoc nonnulli balſami fructum eſſe dicunt, de quo ſupra egimus.

CASSIA.

Caſſia calefacit & ſiccat in tertio fere abſceſſu , tenuis abunde,acris & modice aſtringens: incidit igitur ſimul & diſcutit,roburq; inſtrumentis adiicit,poſtremo & mẽſeis euocat.

CASTORIVM.

Caſtorium calefacit ſiccatq; cum extenuandi uiribus eximiis,quibus præter alias actiones , etiam neruorum qui ex copia humorum male habent , affectibus , congruit,& refrigeratos facile excalfacit,& extrinſecus applicatum & potui datum,idq; ita,ut nullam aliam offendat particulam etiam ſi mediocriter febris affligat, quemadmodum in torporibus & lethargis:ſed menſibus retentis proficit,& ſecundas expellit.at in cerebri & pulmonis uitiis etiam ſuffitus caſtorii inſpiratu hauſtus,præclare opitulatur.

CAVCALIS.

Caucalin alii daucum syluestrem appellant, quòd dauci modo calefaciat, siccet, urinam moueat, & salsamento ad repositionem condatur.

CENCHROS, MILIVM.

Milium refrigerat in primo abscessu, siccat in secundo, habet etiam modicam extenuandi facultatem: extrinsecus igitur in sacculis ad fouendum adhibitum, & illitū, desiccare consueuit.

CEDRVS.

Cedrus & frutex iunipero similis, & arbor est: ambo calefaciunt siccantq; in tertio ordine. cōfectum ex eis oleū quod cedræam, seu liquorem cedrinum appellant, ēt quartum attingit, subtilis admodum substantiæ. hinc teneras carnes expedite & citra dolorem exedit, duras autem præsertimq; demortuas siccat & à putredine asserit, pediculos, pulices ascaridas, & aurium uermeis interficit, aliaq; plura facit.

CENTAVRIVM.

Centaurii maioris radix acris, calida, & terreæ astrictionis compos est, menseis itaq; promouet, fœtus corrumpit, mortuos eiicit, uulnera glutinat, sanguinem spuentibus, & reliquis pectoris uitiis præsens est remedium. Minoris centaurii radix inefficax est, coliculi ualide & citra morsum *siccant, unde non solum ad quæ maius centaurium ualet, sed etiam coxendice laborantibus, ipsius decoctum inferius iniectum biliosa uacuat, nonnūquam et cruenta, quum plus proficit.

*Impressum exēplar, calefaciunt. Galenus scripto consentit

CERAS, CORNV.

Cornu caprillum hircinumq; concrematum denteis nitidos reddit, gingiuas humenteis compescit. Cerui cornu cum uino maceratum tritumq;, deinde circumlitum mobileis sistit denteis, crematum: mox lotum, intestinorum torminibus cœliacis, sanguinem expuentibus, et felle suffusis, duorum cochlearium instar auxiliatur: miscetur etiam ocularijs medicinis. Taurinum cornu cum

aqua potum, ſanguinis eruptiones cohibet.

CERASIA.

Ceraſia dulcia quidem citius dilabuntur, auſtera ſtomacho utiliora ſunt, acida uero, ob incidendi uim quã habent pituitoſis excrementoſisq; ſtomachis proſunt, gũmi uero ceraſi arboris fauceis exaſperatas leuigat, & calculo laborantibus cum uino potum ſuccurrit.

CERATONIA ARBOR.

* Galenus aſtringendi.

Ceratoniæ fructus q̃ ceratia dicũtur, ſiccandi et * refrigerandi uirtutis, nonnullius ẽt dulcedinis particeps eſt.

CEPHALE CAPITA.

Menarum ſalſarum capita cremata, uim ſiccandi non admodum acrem acquirunt, hinc ſedis rimas et guttur diu induratum ſanant. Smaridis caput totum combuſtũ ad pilorum defluuia cum adipe urſino proficit. Idem præſtat etiam muris caput crematum cum melle. Milui aridum ſine plumbis, modo qui tribus digitis comprehendi queat, cum aqua potum ani dolores finit. Lacertæ uero caput aculeos educere tradunt, myrmecias, uerrucas, et clauos exterere.

CECIS, GALLA.

Galla omphacitis, id eſt, immatura medicamentum eſt affatim aſtringens, eamq; ob cauſam ſiccat, fluxiones repellit contrahitq;, laxa ſtringit, et partes imbecillas firmat, fluidisq; omnibus affectionibus accõmodata eſt: ponitur autem in tertio ſiccantium ordine, ſecundo refrigerantium. Altera quæ flauo colore inanis magnaq; eſt, non tantam in ſiccando et aſtringendo habet efficaciam, ſedis inflammationes et procidentias excocta iuuat: gallæ uero combuſtæ et aceto reſtinctæ, ſanguini ſupprimendo ſunt.

CEPÆA.

Cepæa portulacæ ſimilis eſt, folia ipſius contra ueſicæ ſcabies utiliter bibuntur, radix cũ aſparago, quem myacanthinum appellant, pota, urinæ ſtillicidia, quæ oppleto urinario meatu fiunt abigit.

CERA.

Cera quum temperata sit, reliquorum medicamentorũ materia efficitur, ipsa uero per se ex iis est, quæ leuiter abstergunt, nam & digerentem & calidam uim exiguã obtinet.

CERICES, BVCCINA,

Buccinorum testa concremata excellenter desiccat citra rosionem, unde ulceribus maleficis accommodatur, at in iis quæ putredinem experiur, cum aceto, aut uino, aut oxymelite ipsis utendum est. oleum in quo ueluti caro ipsorum adhuc uiuentium ex cocta sit, aurium dolores si instilletur, discutit.

CICI, RICINVM.

Ricini fructus quemadmodum purgat, abstergit, digerit, sic etiam folium, sed imbecillius: de oleo tractatũ est.

CINNABARIS.

Cinnabaris acris mediocriter uires habet, item nonnihil astringentes.

CINNAMOMVM.

Cinnamomi uis est summe tenuis, non item æque calida, sed tertii ordinis, nihil autem ex iis quæ parem ipsi calorem referunt adeo siccat propter substantiæ tenuitatem. Cinnamomis autem ueluti inualidum quoddam cinnamomum est, quod nonnulli pseudocinamomum uocant.

CIRCÆA.

Circææ radix calida est & odorata, quæ cum uino pota fœminarum locos purgat: semen in sorbitione sumptum lac generat.

CISSERIS, PVMEX.

Pumex abstersorius est præsertim dentium, non modo uiribus, sed etiam scabritie, coniicitur autem in medicamenta quæ carni ulceribus inducendæ sunt, item in ea quæ cutis labes exterunt. Crematus tenuior quidem sed mordax redditur: lotus, id quod mordet, deponit.

CISTOS.

Ciſtos aut ciſſaros frutex eſt aſtringens & modice frigidus uirtute,folia ipſius & germina adeo ſiccant,ut etiam uulnera conglutinent:at flores quum in ſecundo fere gradu ſicciores ſint,inteſtinorum torminibus,aliiſq; fluidis uitiis accommodati ſunt:extrinſecus illiti, putrida ulcera compeſcunt.

CISSOS, HEDERA.

Hedera contrariis cõſtat uiribus, ut quę aſtringat & refrigeret.Item acris eſt & callida, aqueæ ſubſtantiæ & tepidæ quum uiridis eſt:particeps:cuius folia uino incocta uulneribus glutinandis,ambuſtis & lienoſis ſalutariter adhibētur,ſuccus ipſorum naribus ad pituitam educendam infunditur.item diuturnis aurium defluxionibus ſuccurrit:lachryma hederæ,ut quæ acrior ſit pediculos enecat,& pilos abolet.

CITRIVM, QVOD ET MAlum medicum dicitur.

Citrii medium acidum aut qualitatis expers eſt , in quo ſemen tertii refrigerantium ſiccantiumq; ordinis habetur,cortex ſiccat in ſecundo quidem abſceſſu ,ſed non item refrigerat,acri uirtute præditus : caro ipſius craſſi ſucci eſt,pituitæ generandæ apta,& frigida:ſemen digerit,& in ſecundo ordine deſiccat,folia arbori ſiccandi diſcutiendiq; uim repręſentat.

CICHORIVM, INTYBVS SYLVESTRIS.

Cichorium picriſve tanquam ſyluatica ſeris eſt, refrigerans ſiccanſq; in primo abſceſſu:habet etiam uim aſtringendi,qua ad hepaticas dyſenterias conuenit.

CLEMATIS.

Clematis quibuſdam daphnoides,aliis myrſinoides,nõ nullis polygonoides,ſarmenta habet oblonga,craſſitudine iunci quem holoſchœnum dicunt , folium uero lauri,ſiccandi uirtute pollet,qua alui fluores,quam diarrhiam dicunt inteſtinorum tormina,& dentium dolores finit :contra uenenatorum morſus recte imponitur.

CLEMATIS ALTERA

Clematis altera arboribus ſmilacis hederæ modo circūuoluitur,acri & cauſtica facultate donata,huius fructus cum aqua potus,pituitam & bilem per inferiora educit, folia autem ad lepras arcendas illinuntur.

CLINOPODION.

Clinopodii uis eſt calida ſiccaq́;,nondum uero adurēs, ſed tertii fere ordinis.

CNECVS.

Cneci ſemine ad purgandam aluum duntaxat utimur ſi quis extrinſecus eo utatur,tertii ſiccantiū ordinis erit.

CONCHYLIA.

Conchilia buccinis facultate proxima ſunt.

COELIA, VENTER.

Venter mergi,aut recens coctus,aut inarefactus,eſu ſtomacho utilis eſſe dicitur:ſimiliter etiam gallinarum interior alui membra ſicca potui data:uerum Galenus experimento falſum utrunq; ſe inueniſſe ſcribit.Palūbi uero auis uentrem paulatim potum calculos per urinam elicere,teſtis eſt Dioſcorides.Muſtelæ aluus pota contra quælibet uenenata amuletum dicitur,

COCCOS CNIDIOS, GRANVM GNIDIVM.

Granum gnidium fructus eſt thymelææ,non chameleę ut quidam opinati ſunt acri & adurente facultate præditus,purgat autem per aluum cum aqua potus.

COCCOS BAPHICOS, GRANVM TINCTORIVM.

Granum tinctorum leniter ſiccat , unde magis uulneribus,& neruorum itidem cum aceto aut oxymelite,læuigatum,commode imponitur.

COCCYMELÆA, PRVNVS

Pruni fructus uentrem ſubducit , recens magis , aridus minus:decocto ipſius faucium & gutturis inflammationes utiliter colluuntur.Gummi quod ex arbore deſtillat,inciendi uim extenuandiq́; teſtatur,ob quod nonnul

li frangendis uesicæ calculis esse cũ uino potũ affirmãt: ex aceto, puerorum impetigines persanare. Syluestrium prunorum baccæ euidenter astringunt, uentremq; reprimunt. Nominatur hæc planta in Asia prumnum, domestica uero pruna apparent, quæ Damascena appellantur, quemadmodum Galenus memoriæ mandauit.

COLLA, GLVTINVM

Gluten quod ex simila & polline conficitur, emplasticã uim & concoctricem repræsentat.

COLOCYNTHA, CVCVRBITA.

Cucurbita humidi frigidiq; in secundo abscessu temperamenti est, unde tota si imponatur, calidas refrigerat inflammationes.

COLOCYNTHIS, CVCVRBITA SYLVESTRIS.

Cucurbita syluestris ualidam purgandi uim obtinet: uiridis ipsius succus infricatus coxendicum doloribus auxiliatur.

COMAROS, ARBVTVS.

Arbutus & arbor & fructus acerbæ qualitatis est, uocant eum memycelon: cæterum stomacho aduersatur, & capitis dolorem facit.

COMMI, GVMMI.

Gummi siccante ui & emplastica pollet, & nimirũ asperitatibus medetur.

CONIA, LIXIVIVM.

Lixiuium ueluti cineris lotium nominatur, omnium maxime abstersorium & siccans est, quod ex fici & tithimalli cinere præparatur, ac fere iam exedens, quòd si calx etiam cineri addatur, lixiuium redditur adurens: quod iam protostacton, quasi dicas, quod primum destillauerit, nuncupant, eluentibus potissimum medicinis accommodatur. Antecellit autem omnibus uehementia, quod ex sola calce conficitur.

CONISA, CVNILA.

Cunila utraq; siccat & calefacit in tertio ordine, hinc

etiam oleum in quo decoquitur rigores febrium circuitu remeantes discutit: flores idem præstant, quorum decoctum menseis citat, & fœtus extrahit: q̃ uero in humidis regionibus nascitur, odore grauior & inefficacior est

COPROS, STERCVS.

Stercus quodlibet calefacit, maxime siccat & digerit: uariat autem pro animantis quod ipsum reddit temperamento, & uictus ratione. itaque canum quum ossa uorauerint fimus inarefactus tormina intestinorum cum scisso lacte, quod Græci schiston uocant potus, sanat: idem uetusta ulcera reficit, si medicamentis in ea efficacibus misceatur. Hoc anginæ, tonsillarumq; inflammationes cum melle inunguntur. At infantium qui simpliciter nutriti fuerint stercus huic malo magis prodest. Luporum quod candidius infruticibus reperitur, coli doloribus strenue succurrit, non potum modo, sed corpori etiam adalligatum: alligetur autem ex lana ouis à lupo enectæ, aut pelle ceruina. Caprillum stercus acrius magisq; digerens, scirrosos tumores illitum discutit, præsertim in duris corporibus: crematum uero ualentius abstergit exenuatque Bubulum extrahendi quandam uim obtinet, ideoq; *uesparum & apium ictibus medetur: quinetiam toti corpori in sole oblitum aquas inter cutem præclare iuuat. Columbarum' syluestrium, quas palumbes latini dicunt, aliis longe acrius cum nasturtii semine cutem exulcerat. Auium cohortalium ex oxymelite, aut aceto, aut mulso potum, uomitione strangulantes fungos educit, pręsensq; est remedium hoc quoque colico dolore conflictantibus potui quidam exhibebant. Nonnulli uero & ciconiarum fimum recta ceruice spirantibus potum auxiliari asserunt. Murium fimus reliquis abstergit efficacius, eoq; pilorum defluuia curat, & infantium sedi appositus, ad excretionem proritat. Sturnorum qui oryza pasti fuerint, abstergendi exterendiq; uim præ se fert, qua cutis asperitates, quas ephelidas Græci uocant, exterit. Terrestrium crocodilo

*Oribasius addit crabronum

rum fimus utiligines,quas alphos dicunt,extergit: quēadmodum *fluuitalium,oculorum albugines extenuare creditur.

*Nimirū Nili.

CORALLIVM.

Corallium ueluti arborea planta eſt in lapidis duritiem coaleſcens,creſcit non in terra,ſed in alto maris , colore rubrum,lapidi ſimile,ſiccandi ualidam, aſtringendi mediocrem uim posſidet ideoq; cruentis ſputis & inteſtinorum torminibus utile.

CORIS ANIMAL CIMEX.

Cimex acri uirtute pollet . Scribunt igitur quidam cum aceto potum hirudines eiicere.

CORIS HERBA.

Coris herba,quam alii uocant hypericon , acris eſt & odorata,ſemen eius ad urinam & menſeis ciendos bibitur:ſuccurrit & phalangiorū morſibus : item ad opiſthotonon cum oleo inungitur.

CORIANVM SEV CORIum.coriandrum.

Coriandrum ex contrariis uiribus compoſitum eſt,tenuis ſubſtantiæ,terrenæ,amaræ aquoſæ autem humiditatis tepidæ particeps,habetq; modicam uim aſtringendi quapropter inflammationibus,eryſipelatis non admodum feruentibus conuenit,tumores molliuſculos cum quodam in id efficaci diſcutit.Semen modice quidem cum paſſo bibitum,lubricos pellit liberalius autem ſumptum mentem tentat.

CORYDOS AVT CORYDALlus galerita ſiue alauda.

Alauda auis ſimplici iure elixa,coli cruciatibus opitulatur : aſſumi autem continue & ſæpe cum ipſo iure debet.

CORONOPVS, PES CORNICIS.

Coronopodis radix & ipſa ad colicos cruciatus proficere manducata creditur.

COSTVS.

Costus modicum quidem amaritudinis, plurimum uero acris & calidæ qualitatis habet, unde in quibus uel calefacere particulam quampiam cogites, uel ex alto in summ humorem aliquem elicere, ad costum confugiendum est: urinam igitur et menseis ducit lumbricos enecat. Quum uero & flatulenti cuiusdam particeps sit, uenerem cum mulso potu stimulat, coxendicum doloribus, resolutis, febrium rigoribus ante accessiones, cum oleo infricatus, conducit.

COTILEDON, ACETABVLVM.

Acetabulum refrigerat, repellit, abstergit, & dissipat: folia ipsius cum radice manducata calculos comminuere & urinam ciere creduntur.

COCHLEA.

Cocleæ concrematæ impense siccant, & mediocriter calefaciunt, conferunt intestinorum torminibus, in quibus ulcera nondum computrescunt, si misceantur harum partes quatuor, piperis albi pars una, gallarum partes duæ. At quæ ignem non sunt expertę, si totæ in pollinem coactæ uentri imponantur, aquam subter cutem exinaniunt, prosunt item articulariis doloribus applicatæ, quoad sua sponte deciderint: in uniuersum humorem alte insertum ualide desiccant.

CRANIA, CORNVS.

Corni arbori fructus acerbus, si edatur ualide uentrem astrinstit, folia autem & germina acerbitate uehementer siccant, adeo, ut maximis durorum corporum uulneribus glutinandis sint.

CRAMBE, BRASSICA.

Brassica quæ edendo est siccat, & manducata et à foris imposita, non tamen acrem conspicue uim ostendit, eoq; uulnera glutinat: et dolosa malignaq; ulcera, ac tumores solui contumaces persanat: habet etiam nonnihil abstersorium, quo lepras exterit. Semen ipsius po-

tum lumbricos occidit, præsertim Aegyptiæ caulium crematorum cinis adurente ui cõstat, cum adipe longis laterum doloribus utilis. Syluestris autem brassica satiua in omnibus ualidior est, unde nec intra corpus citra noxam sumitur. Marina, subsalsa leuiterq; amara, aluum soluit.

CRATÆOGONOS.

Cratæogoni herbæ semen & acre gustanti depræhenditur & frigidum, milio simile.

CRETHMON.

Crethmon salsum est simul & amarum, sed modice, quare & uis ipsius est abstersoria & desiccans.

CRITHE, HORDEVM

Hordeum refrigerat siccatq; in primo abscessu, uerum nonnihil etiam extergit: ceterum fabarum lomento siccitate præcellit, minus flatulentum est polenta hordeo multo magis siccat ptisana præter quod largius humectat, etiam abstergit uehementius.

CRIMNON.

Quod in tritici & zeæ farina crassius est, crimnon appellatur, ualidius nutriens quàm polenta: ægrius autem conficitur crimnon poltos, seu poltarion, quod Romani pulticulam appellant.

CRINON, LILIVM.

Lilii flos temperamento mixtus est, ex tenui substantia, terrestri & nonnulla aquosa temperata: quapropter oleũ quoque ex eo confectum discutiendi uireis, molliendiq; repræsentat, uuluæ inflammationibus accommodatum. Radix ac folia siccant, abstergunt, discutiuntq; mediocriter, quo fit ut ambustis conferant: succus ipsorum & neruorum uulneribus cum oxymelite prodest.

CROCODILION.

Crocodilii semen & succus calidam, siccam & discutientem uim prę se fert, urinas itaque & menseis mouet radix excreationes è pectore iuuat, item sanguinem per nareis ducit.

CROCVS.

Crocus ad ſecundum calefacientium ordinem primum ſiccantium refertur, aſtringit et concoquit.

CROMMION, CEPA.

Cepa ex quarto calefacientium ordine habetur, ſubſtantiæ craſſioris, quamobrem hęmorroidas appoſitu aperit: item abſtergit: uitiligines, alphos dictas, cum aceto exterit, defluos capillos ocyus alcyonio reſtituit, ſuccus oculis ſuffuſis aut craſſi humoris uitio hebetibus auxiliatur.

CYAMOS: FABA.

Faba non multum à medio temperamento recedit, ſiue refrigerando, ſiue ſiccando: caro ipſius nonnullius etiā abſterſoriæ qualitatis eſt, excreationibus è thorace & pulmonibus utilis: quum autem cortex fabæ nonnihil quoque aſtringat, tota ipſa impoſca decocta cœliacis & dyſentericis conducit, illita uero inflammationibus & tumoribus medetur, lac in mammis extinguit.

CYANOS.

Cyanos acrem habet uim detrahendi, & diſcutiendi maiorem q̃ cinnaberis: aſtrictionis quoque particeps eſt.

CYCLAMINVS.

Cyclaminus uarias uireis habet: etenim extergit, incidit, aperit, attrahit, & diſſipat: ſuccus itaque ipſius hæmorrhoidas ſedi admotus aperit, duritias cum aliis diſcutit: cum melle ſuffuſis proficit, per nareis purgat, abdomini inunctus aluum ſubducit, fœtus corrumpit: radix autem tota ſucco quidem eſt imbecillior, ſed & ipſa uehemens adeo eſt, ut cum mulſa inſtar trium drachmarum pota, interanea expurget: cæterum cutis uitia exterit. Altera cyclaminus, quam etiam ciſſanthemon uocant, radice donata inutili, ſemen habet efficax, ut potum priori ſimilia faciat.

CYMINVM, CVMINVM

Cuminum in tertio ordine calefacit, urinam mouet, & flatus diſcutit.

CYNOSBATOS, RVBVS CANINVS.

Rubi canini fructus non instrenue astringit: folia id præstant mediocriter, at quod in fructu lanæ speciē præ se fert, ceu arteriæ inimicum caueri debet.

CYPARISSVS, CVPRESSVS.

Cupressi galbuli & turiones siccandi uiribus pollent, nullo calore conspicuo: quapropter uulnera magna in duris corporibus conglutinant, & in flaccidis putridisq; ulceribus in alto fixas humiditates, citra noxam depascuntur, intestinorumq; ramicibus opitulantur.

CYPERVS, IVNCVS QVAdratus seu angulosus.

Iuncus quadratus calefacit siccatq; citra morsum, hinc etiam humidioribus ulceribus cicatricem mirabiliter inducit, ac oris ulcera persanat: habet & uim quandam incisoriam, qua calculos comminuit, urinam & menstrua promouet.

CYPROS.

Cypri folia & surculi mixtis constát uiribus, discutiente & astrictoria, tum ea quæ sine offendiculo & morsu siccet: ideoq; decoctum ipsorū ambustis superfusum prodest, ac igneis inflammationibus congruit. Item oris eruptiones, quas aphthas uocant. ipsa arbor commanducata persanat: item medicinis lieni dicatis miscetur.

CYTISVS.

Cytisi folia discutientis leniter, & tepidæ naturæ sunt, quemadmodum et maluæ.

CONIVM, CICVTA.

Cicutæ uires summe refrigeratorias esse omnibus constat.

CONOS, PINVS.

Pini cortex & folia piceæ uiribus respondent, sed acriora efficacioraq; sunt: fructus, quem etiam strobilon appellant, uiridis, amarum quiddam & acre, cum humiditate possidet, quare thoracis affectibus ad facilē ex crea

tum accommodatur: esculentus in aqua maceratus ut acrimoniam exuat, temperatus redditur, rosionis expers, opplens unguine suo obstruensq́;, ut etiam asperitates leuiget.

QVÆ AB L ORDIVNTVR.

LAGOPVS.

Lagopus siccæ facultatis est, qua alui fluores desiccat.

LADANON.

Ladanon ex cistho [cyprio] frutice ladone dicto, nascitnr, quem capræ pascentes barbis & fœmoribus quod pinguius & liquori simile est, ab eo auferunt, idq́; collectum ladanon est medicamen præstantissimum, in secūdo ferè abscessu calidum, natura tenue, emolliens mediocriter, discutiens & maturans, eoq; uteri affectionibus peculiariter conuenit: habet præterea nonnullas astringendi uireis, quibus defluos capillos confirmet. [Deest in impresso exēplari.

LATHYRIS.

Lathyrin & ipsam tithymali speciem esse dicunt, quod eius succus, illius modo purget, semen autem huius pręcipuam purgandi uim habet.

LAPSANA.

Lapsana manducata stomacho nocet, illita uero nonnihil abstergit discutitq́;.

LAPATHVM, RVMEX.

Rumex mediocriter discutit, acuta rumex, quæ oxylapathum dicitur præter id etiam pauxillum repellit: semen autem præsertim oxylapathi, astringens alui profluuia, diarrhœas dicunt, & intestinorum tormina persanat, folia uero semini contraria faciunt: hæc etenim comesta aluum mouent, illud potum ipsam comprimit.

LEMONIVM.

Lemonii fructus austerus cum uino cœliacis, dysentericis, & sanguinem spuentibus datur, item ad fluorem muliebrem acetabuli mensura.

LICHEN HERBA.

Lichen herba in petris naſcens muſcum repræſentat,uis ei eſt exterendo purgare mediocriter ſiccare,& refrigetare:impetigines ſanat,inflammationes arcet,& ut Dioſcoridis uerbis utar,ſanguinis eruptiones ſiſtit.

LICHENES EQVORVM.

Lichenes equorum triti cum aceto,comitialibus,et omnium uenenatorum morſibus mederi feruntur.

LEONTOPETALON.

Instauratum ex Galeno.

Leontopetali radix & ſiccæ ⌈ & calfacientis ⌉ in tertio ordine facultatis eſt,nec non diſcuſſoriæ.

LEPIDION·

Lepidion,quam & hiberiada uocant ex tertio calefacientium gradu eſt,naſturtio proximum uiribus, minus autem eo deſiccat.

LEPIS, SQVAMA.

Squama omnis ualide ſiccat,aſtringit,nec ignauiter mordet,sed æris amplius ſiccat,extenuatq́;:cui nonnihil æruginis adeſt,magisq́; ea quæ ex Cypriis clauis raditur, quam propterea etiam helitim quaſi claualem appellant.At ferri ſquama liberalius aſtringit atque hac magis ſtomomatis,quapropter ad contumacia malignave ulcera præſtantior eſt,ſed æris,carnem magis purgat & conſumit.

LEVCACANTHVM.

Leucacanthi,quod alii polygonatum, alii iſchiada uocant,radix incidit quidem,& iu tertio ordine ſiccat, in primo autem calefacit.

LEVCAS.

Leucas calefacit ſiccatq́; in tertio ordine,acrimonia uero præpollet.

LEVCOION, VIOLA ALBA

Albæ uiolæ totus frutex abſtergendi extenuandiq́; uireis poſſidet magis autem flores , & ex eis,ſicciores:idcirco & menſeis ſtimulant, fœtus corrumpunt expelluntq́;,ac ſiquis aquæ miſtura uim ipſorum obtundat, etiam inflammationibus conducent,præſertim uteri: ra

dices eadem præſtant,craſſiore magisq; terreſtri natura præditæ:ex aceto inflammationibus in ſcirrum coaleſcentibus imponuntur.

LEVCE, POPVLVS ALBA.

Populus alba aquoſa,repida terreſtriq; conſtat ſubſtantia uiribus abſterſoriis.

LIBANOTIDES.

Libanotides tres numerantur,una ſterilis,duæ fructum ferentes,uires illis extergendi,incidendi , diſcutiendi : & emolliendi,ſuccus earum oculis ex humorum craſſitie hebetibus ſalutariter ex melle imponitur,coronariæ uero libanotidis decoctæ ius,regio morbo laborantibus recte bibitur.

LIBANOTOS, LACHRYMA THVRIS.

Lachryma thuris in ſecundo ordine calefacit , in primo ſiccat,habet et modicam quandam uim leuiter aſtringẽtem:cortex ipſius manifeſto aſtringit,ſiccatq; in ſecundo abſceſſuabſolute.craſſior thure et minus acris:hinc ſanguinem ſpuentibus,dyſentericis,cœliacis, et ſtomachicis,tum foris impoſitus,tum intro aſſumptus, ſalutaris eſt.Surculus ipſius calefacit ſiccatq; tertio in abſceſſu atque nonnihil extergit:quo circa oculorum ulcera et purgat et explet.

LIGNIS, FVLIGO.

Fuligo ſpecierum quarundam concrematarum,nempe lachrymæ thuris,myrrhæ,terebinthi,ſtyracis,picis liquidæ,cedri,ueluti puluis quidam eſt , qui Græcis æthale dicitur cum fumo aſcendens . obtinet quidem ſiccantẽ et terreſtrem tenuemq; ſubſtantiam.particulares autem ipſius differentiæ iuxta materiæ combuſtæ rationem fiunt. Vtuntur ea potiſſimum in medicinis oculariis , et ad honeſtandas palpebras accommodatis,at thuris fuligo omnibus eſt utilior,ut quæ mitior:contra piceæ,pini,et tede ualentior eſt,quo fit ut ad glabreſcentes palpebras aliis ſubnaſcentibus , diſtillantes et eroſos oculos

rum angulos, illachrymantesq́;, recte adhibeatur.

LIGYSTICVM, LIGVSTICVM.

Liguſtici & radix & ſemen adeo calefaciunt ut menſeis citent, flatusq́; probe diſcutiant.

LITHARGYROS, ARGENTI SPVMA.

Argenti ſpuma medii inter metallica ordinis eſt, eoq́; ceu materie ipſa aliis medicinis miſta ſubinde utimur, ſiccat tamen mediocriter, abſtergit & aſtringit: inde femorum attritus perſanat.

LITHI, LAPIDES.

Lapides omnes terræ modo deſiccant, ſed hęmatites aſtringit & abunde ſiccat, quare etiam oculorum aſperitates exterit, quum quidem inflammatione carent, ex aqua: quum uero illa tentantur, ex ouo: cęterum ad ſputa cruenta bibitur utiliter, ulcera ſupercreſcentia compeſcit. Schiſtos lapis ſuperiori quidem conſimilis eſt, ſed imbecillior, mox galactites, id eſt, lactarius ſequitur. Melitites cuiuſdam etiam caloris compos eſt. Morochthus quem alii à candore lactis, leucographida uocant, quo prædictis omnibus mitior eſt (nullas enim habet uireis efficaciores) eo moderatior, magisq́; dolorem lenit, eamq; ob cauſam in teneris corporibus cum cerato ad cicatricem ulceribus obducendam eo utuntur. Iaſpis qui ſubuiridi colore eſt quum efficacior ſit, oculorum cicatrices & pterygia extenuat: uiridis autem iaſpis adalligatus & in anulo geſtatus cibum in ſtomacho non cōtinentibus confert. Iudaicus dictus renum calculos conterit, unde etiam recentiores tecolithon appellant. Pyrites ualide diſcutit tumores, ſanguinemq́; in grumos concretum: cuius quum facultas non eſt, molari utuntur. Phrygius præter quod ualenter deſiccat, nonnihil etiam aſtringit roditq́;, unde & repellere & digerere poteſt, eoq́; ocularis miſcetur remediis. Ageratus aſtringendi diſcutiendiq́; uirtutis compos, gutturis inflammationem curat. Aſiæ petræ flos tam ſubtilem naturam

habet,ut humentes & flaccidas carnes citra rosionem absumat. Gagates affatim siccans inflationibus præsertim diuturnis expedit. Magnes,quem & Heraclium lapidem uocant,æquales hæmatiti uireis repræsentat. Arabicus ebori similis,siccandi repurgandiq; uireis habet. Alabastritæ combusti cinerem stomachicis nonnulli bibendum exhibent. Smyris extergit, dentifriciis accommodatus. Qui in spongiis inueniuntur lapilli, renum calculos frangunt. Similes his uireis habent qui in Argæo Cappoadociæ monte nascuntur. Similiter & ophites dictus,qui adalligatus contra uiperarum morsus confert. Ostracites,hoc est,crustaceus, & geodes à terra quam intra se complectitur appellatus, abunde siccare feruntur,ideoq; inflammatis tumoribus mederi. Naxiæ cotis detrimentum uirginum mammis & puerorum testiculis utile est, ne nimium crescant. Quod uero ex olearia cote detritum fuerit abstersoria ui donatum alopecias explet. Hieracitin & Indicum lapidem alligatum contra hemorrhoidas ualere perhibent. Sapphyrus potus, scorpionum ictibus aduersatur. Aphroselenes, comitialibus potui datur. Armeniacus,inferiorem uentrem purgat, sed stomacho nocet.

LITHOSPERMON.

Lithospermon,quod alii diosporon,alii heraclion uocant,herbæ aetonichi dictæ semen est lapideum, album,quod cum uino albo potum calculos frangit, & urinas eiicit.

LINOSPERMON, LINI SEMEN.

Lini semen ex primo gradu calidum est,inter humectantia siccantiaq; medium.manducatum flatibus creandis est,uel si frictum fuerit.

LINOZOSTIS, HERBA MERCVRIALIS.

Herba mercurialis aluum liberaliter subducit, illita

discutit. [Sciendumq́; est eius semen infricatum corporis excrescentias præter naturam, quas uulgus uocat narphia, abolere, sicut experientia comprobatum est. Sed uiride semen esse oportet, et frequenter ipsum tuberculis illis infricare.]

[Hæc in Græco exēplari superiori medicamēto per perā ascripta erant

LITRVM, NITRVM.

Litrum medium inter aphronitrum et salem uirtute est, crematum magis extenuat discutitq́;, et si intro sumatur, crassos uiscososq́; humores plus cæteris incidit et extenuat. Chalastreum uero (est autem Chalastra Thessaliæ locus) acrius siccantiusq́; est, quare ad capitis destillationes et articularios cruciatus eo utuntur.

LONCHITIS.

Lonchitidis, cui semen triangulum est lanceæ simile, radix dauco æqualis, urinam mouet: eius uero quæ scolopendrio respondet, folia uiridia uulnera glutinant, sicca uero cum aceto pota lienibus induratis medentur.

LYCOPSIS.

Lycopsis radix quum sit astrictoria, cum polenta illita sacris ignibus authore Dioscoride conuenit: si leuis cum oleo inungatur, sudores elicit.

LYCIVM.

Lycium ex diuersis genere substantiis constat, calida, tenui et discutiēte, terrestri uero frigida et leuiter astringente, ut in secundo abscessu desiccet, calefaciendo refrigerandoq́; medium est, hac de causa ceu abstersorio in oculis obscuratis eo utuntur: tanquam astringenti, in cœliacis, torminibus intestinorum, et maleficis ulceribus: at contra inflammationes, ut discutienti cæterum primas obtinet Indicum.

LYSIMACHIVM.

Lysimachium uim habet excellenter astrictoriam, qua et uulnera glutinat et sanguinem compescit, tum ipsum tum ipsius succus, intestinorum tormina et potum et ab inferioribus partibus iniectum sanat.

LYCHNIS.

Lychnidos coronariæ ſemen calidum eſt & ſiccum in ſecundo abſceſſu,eoq́; abſoluto.

LOTVS HERBA.

Lotus domeſtica,quam nonnulli triphyllon appellant, abſterſorias uireis obtinet & modice ſiccanteis, calore temperata eſt. At ſylueſtris loti ſemen ad ſecundum calefacientium ordinē refertur,habet autem nonnihil etiā abſterſorium. Aegyptiæ ſemen in panes quoque effingitur.

LOTVS ARBOR.

Lotus arbor extenuat,ſiccat & mediocriter aſtringit,qua de cauſa ad fluxum muliebrem,alui fluores pota cum uino aut aqua,aut etiam in aluum data ſalutaris eſt,pilos defluos confirmat.

QVÆ AB M AVSPICANTVR.

MACER.

Macer cortex eſt qui ex India importatur,tertio ordine ſiccat,inter calorem & frigiditatem medium obtinet:eſt etiam aſtringens tenuiſq́;,unde cœliacis & inteſtinorum torminibus auxiliaris habetur.

MALOBATHRON.

Malobathri folium æquales ſpicæ nardi uireis repræſentat.

MALACHE, MALVA.

Malua ſylueſtris mediocriter diſcutit & emollit:hortenſis autem,ceu humidior etiam imbecillior eſt:ſemen tanto uiribus præſtat,quanto & ſiccius eſt.

MAMIRAS.

Mamiras ueluti radicula herbæ cuiuſdam eſt ceu geniculis frequentibus nodoſis,quæ cicatrices & albugines extenuare creditur,exterendi nimirum facultate prædita.

MANDRAGORAS, MANDRAGORA.

Mandragora tertii refrigerantium ordinis eſt : mala ipſius caliditatem quampiam & humiditatem referunt,un

de ſoporem grauem homini poſſunt accerſire: at radi cis cortex uehementiſſimus, non refrigerat modo ſed etiam ſiccat. *interior eius pars imbecillior eſt.

*Græce habebat τὸ δὲ ἔνδρον αὐτῆς .i. arboris ipſius pro τὸ δὲ ἔντος .ſic .n. Galenus & Oribaſius habent.

MANNA THVRIS.

Manna thuris ſimileis thuri uireis habet, ſed remiſſas & ſenſim aſtringentes.

MARATHRON, FOENICVLVM.

Fœniculum calefacit in tertio ordine, in primo ſiccat. hinc etiam lacti generando eſt, & ſuffuſis auxiliatur.

MASTICHE.

Maſtiche, Chia quidem calefacit ſiccatq́; in primo abſceſſu, cæterum compoſitæ eſt facultatis, aſtrictoriæ ſimul & emollientis: hanc ob rationem ſtomachi uentris, inteſtinorum & iocinoris inflammationibus recte accommodatur. Aegyptia, nigriore colore quodammodo, ſiccat magis & diſcutit, minus aſtringit, hinc furunculos quoque diſſipat.

MELAN, ATRAMENTVM INDICVM.

*Impreſſum exemplar ψυχόντων. uerum cẽs Dioſcoridis codices στυφόντων hñt.

Atramentum Indicum authore Dioſcoride in genere leniter *aſtringentium eſt, quæ inflammationes laxosq́; tumores, œdemata uocant, rumpunt, ulceraq́; purgant.

MELANTERIA, CRETA SVTORIA.

Creta ſutoria impenſe aſtringit extenuatq́;.

MELAN, ATRAMENTVM ſcriptorium.

Atramentum quo ſcribimus abunde & ipſum deſiccat, ſolutum uero poſca ambuſtis ſi illinatur, præſenti eſt remedio.

MELANTHION, NIGELLA.

Nigella in tertio ordine calefacit & deſiccat, eſt etiam tenui natura prędita, unde deſtillationibus in nareis, olfactu prodeſt, intus aſſumpta diſcutiendis flatibus ſingularis eſt: qui etiam amari participes deprehenditur, quo lũ

bricos interficit: abſtergit & incidit, hinc quoque recta ceruice ſpirantibus commode exhibetur, item lepras exterit, myrmecias eiicit, & menſtrua incitat.

MELI, MEL.

Mel calfacit & ſiccat ordine ſecundo, abſtergitq; inſigniter: coctum minus quidem acre redditur, deterſorium & uentri ſubducendo accommodatum, uerum magis nutrit. Amarum mel, ſicut & id quod in Sardinia fit, miſtas habet uireis, terreſtrē & calidā. At mel ſachar quod ex felici Arabia conuehitur, minus dulce noſtro eſt, ſed æqualis uireis obtinet præter quod nec ſtomacho noceat, nec ſitim faciat, quemadmodum hoc nŏſtras.

MELIA, FRAXINVS.

Fraxinus nota arbor eſt, folia eius pota uiperarũ morſibus ſuccurrũt: cortex crematus, illitusq; ex aqua lepras ſeparat, ligni uero ramēta ſi bibātur, lethalia eſſe ferunt.

MELILOTOS, SERTVLA CAMPANA.

Sertula campana diuerſis facultatibus pollet: aſtringendi, diſcutiendi & concoquendi.

MELISSOPHYLLON, APIASTRVM.

Apiaſtrum uiribus marrubio per omnia reſpondet.

MEMÆCYLOS.

Memæcylos* arbuti fructus, in litera C cōprehēſus eſt.

*Male eſt in græco κρανίας, hoc eſt corni ꝑ κομάρȣ. quod eſt arbuti.

MESPILA.

Meſpila, alii tricocca quaſi trigrania uocant, fructus eſt affatim acerbus, & uix eſculentus, aluumq; continens: germina foliaq; meſpili impenſe acerba ſunt.

MEDION.

Medii radix uireis ſemini contrarias præ ſe fert, quippe auſtera eſt & fluxiones comprimit, ideoq; muliebrem fluxum ſiſtit: ſemen quum tenuis incidentisq; ſit facultatis, menſeis quoque proritat.

MECON, PAPAVER.

Papauer multiplex eſt: hortēſis qdē, quod etiam thylacitin ceu utricularium uocāt, ſemen eſt eſculentum, ſi cũ

pane assumatur, mediocriter somnum concilians. At rhœas appellatum, inde quod semen ipsius celeriter defluat, ualidius ipsum hortensi est: manducatur itaque nō per se, sed momētum copiosiori melli mixtum. Quod ueluti decidenti, ac depresso calyce est, nigrum semen habet & medicatum, nimis quam frigidum. Quod prolixiore & proceriore constat calyce, medicatius uniuersis est, quapropter stuporem inducit quousque interimat. Nam & ipsum & eius lachryma, quam per excellentiam opion nuncupant, quarto refrigerantium abscessui asscribuntur. Cornutum papauer astringendi uireis sortitur, ideoq; radicis ipsius decoctum potu iocinorosis auxiliatur: folia aūt & flores perquam sordida ulcera expurgant, crustasq; tollunt. Heraclion & aphrodes id est spumosum papauer dictum, semen habet pituitæ purgandæ accommodatum.

MELA, MALA.

Malis omnibus frigida & excrementicia inest humiditas: & quæ in eorum censu tenera & aquosa sunt, frigiditate cæteris & humditate prȩstant: dulcia aquosa quidem, non tamen manifeste frida sunt: austera dulcibus quidem frigidiora, sed minus humida: acida frigida quidem & ipsa, uerum incidendi humores uentriculo inhȩrentes uim testantur: acerba cuiusmodi cotonea & struthia sunt, frigido & terrestri donata tempeamento, uentrem supprimunt, uulnera glutinant pari modo folia, succi, & cortices arborum inter se differunt.

MELEA, MALVS PERSICA.

Mali Persicæ surculi & folia euidenter amara sunt, eoq; concisa tritaq; umbilico imposita lumbricos enecant: frnctus autem ipsius, nempe Persicum hoc esculentum in secundo ordine frigidum humidumq; existit.

MELEA, MALVS ARMENIAACA.

Mali armeniacæ fructus, quæ nunc uocant mala præcocia, consimiles Persicis uireis refert.

MEON.

Mei radices in tertio ordine calefaciunt, in secundo siccant, ideoq; urinam & menseis cient: liberalius meon assumptum, capitis facit dolores.

MILAX.

Milax tam læuis quam aspera, arbores amplexa, calidā acremq; facultatem possidet.

MISY.

Misy medicamentum est ex iis quæ crustam faciunt & adurunt, ualenterq; astringunt, minus autem quam chalcitis erodit, quoniam tenuius ea est: cæterum chalcitis & sori uetustate in misy mutantur, à superficie incipiente statim mutatione.

MOLYBDAENA, PLVMBAGO.

Plumbago argenti spumæ uireis habet, à medio temperamento ad frigidius digressa.

MOLYBDOS, PLVMBVM.

Plumbum refrigeratoriæ uirtutis est, habet et humidæ substantiæ plurimum, quod ex frigore coaluerit. Trito igitur in eo aut uino, aut immaturo oleo, aut quoddam succo refrigerante, ad naturalium et sedis ulcerosas inflammationes excellentissimum erit remedium: lamina uero plumbea super lumbos gestata, ueneris insomnia cohibet. Item bractea tenuis ganglio imposita, ipsum dissipat. Concrematum plumbum ualidius quidem siccat, sed et acrimoniæ nonnihil obtinet: si eluantur, tum sine rosione siccat, tum maleficis ulceribus præsentaneum est remedium.

MORÆA, MORVS.

Mori fructus maturus quidem aluum subducit et medicamentis *stomaticis aliis quæ moderatam requirunt astrictionem utiliter miscetur, immaturus ubi exaruerit, perquam obstruens fit medicamentum: cortex autem radicis arboris etiam amaritudinis cuiusdam particeps purgare potest, eoq; latos lumbricos occidit: foliorum autem surculorumq; uis, subducentium et comprimen

*Græce est στομαχικοῖς pro στοματικοῖς, instauratū ex Galeno.

tium media quodammodo existit.

MYAGROS.

Myagri semen pingue est. quod in eo oleosum habetur, opplendi uireis repræsentat.

MYACES, MYTVLI.

Mytuli combusti, eundem cum buccinis effectum præstant, proprie uero eloti palpebrarum asperitatem & albugines cum melle exterunt, caro ipsorum canum morsibus utiliter imponitur.

MYARON.

Myaron, quam alii melampycnon appellant, herba ferulacea est & pinguis, uidetur autem ipsius pinguitudo corporis asperitates læuigare.

MYELOS, MEDVLLA.

Medulla facultatis est quæ indurata ac in scirrum concrescentia corpora emollit. Laudatissima est ceruina, mox uitulina, taurina, hircynaq; acrior est, magisq; siccat & quæ in artubus cōtinetur pinguior est magisq; emollit: quæ de spina elicitur, durior squalidiorq; est.

MYCETES, FVNGI.

Fungi frigidi & humidi admodū temperamento sunt, nonnulli ipsorum manducati, etiam exitium adferunt, præsertim qui inter ipsos natura constant putride qualitatis participi.

MYOSOTE, MVRIS AVRICVLA.

Muris auricula dicta est alsine.

MYXA.

Myxa arboris fructus est minor quidem prunis, facultate uero consimilis.

MYRICA, TAMARIX.

Tamarix incidit extergitq; ita ut manifeste non siccet, sed astrictionem quoque nonnullam obtineat, qua de causa decoctum ipsius potum lienes adiuuat, item dentium doloribus medetur: fructus autem & cortex ipsius

gallæ uirtute proximus eſt : cinis arboris uehementius exiccat.

MYRIOPHYLLON, MILLEFOLIVM.

Millefolium tantam ſiccandi uim poſſidet, ut uulnera conglutinet.

MYRRHA, VEL MYRRHIS.

Myrrha in ſecuudo ordine calefacit, ac nonnihil etiam extenuat, radix ipſius odorata dulcisq́; eſt, mẽſibus mouendis, & humoribus è thorace & pulmone repurgandis idonea.

MYRRHINE, SEV MYRSINE, MYRTVS.

Myrtus ex diuerſis compoſita eſt ſubſtantiis, pollet in ea terreſtris frigiditas, qua ualenter ſiccat: at myrtula trunco et ramis ipſius adnaſcens tumida, maiore ui in aſtringendo et ſiccando ſcatet, iam uero et folia aridiora uiribus magis ſiccant : item fructus ſuccusq́; tum foris applicatus, tum intus aſſumptus, perſimileis uireis præ ſe fert.

MOLY.

Moly, quod nonnulli rutam ſyluestrem, alii armanam dicunt, Syrii beſaſam, tertio calefacientium ordini annumeratur, ſuaſtantia tenue, hinc craſſos humores uiſcoſosq́; incidit, diſcutit et urinam promouet.

QVÆ AB N INCIPIVNT.

NAOCANTHON.

Naocanthon, ſunt qui nacaphthon dicunt, Indicum eſt odoramentum, qnod ad aſtrictos fœminarum locos ſuffitu uaporetur.

NAPY, SINAPI.

Sinapi calefacit ſiccatq́; in quarto abſceſſu.

NARDOSTACHIS, SPICA NARDI.

Spicæ nardi radix calfacit ĩ primo, ſiccat in ſcđo ordine

particeps est etiam astringentis cuiusdam qualitatis, acris et subamaræ, iocinori prodest et stomacho, extrinsecus admota et ebibita, urinam mouet et interaneorum fluxiones desiccat: sed Indica ualentior est quàm Syriaca et nigrior.

NARDVS GALLICA.

Nardus gallica superiori uireis habet ęqualeis, sed imbecilliores, præterquam ad urinam ciendam, calidior enim est quàm illa, minusq; astringit.

NARDVS MONTANA.

Nardus montana, quæ nonnullis thylacitis, pyritisq; dicitur, commemoratis est infirmior.

NARTEX, FERVLA.

Ferulæ semen extenuat calfacitq;: medulla ipsius uiridis adhuc, astringit, eoq; sanguinem spuentibus et cœliacis accommodata est.

NARCE, TORPEDO MARINA

Torpedo marina uiuens capiti imposita dolores eius arcet, idq; forsan eodem illo torpore quem membris eā contingentibus inducit: oleum in quo uiua decocta fuerit, ad acriores articulorum cruciatus leniendos inungitur: eadem torpedo anum procidentem coercere apposita fertur.

NARCISSVS.

Narcissi radix adeo desiccat ut maximis uulneribus sit glutinandis, imo etiam tendinum præcisionibus confert, cæterum abstergendi et attrahendi uim quandam habet.

NEVRAS, SEV POTERION.

Neuras, quod ali poterion uocant, sine rosione desiccat, ut et ipsa neruos præcisos iglutinet: radices autem potissimum hunc effectum præstant, & impositæ, et potæ.

NERION, AVT RODODAPNE.

Nerion extrinsecus illitum uim refert discussoriam: si

intus

intus assumatur, occidit.

NYMPHÆA.

Nymphæa uireis habet sine rosione siccas, quibus & uẽtrem reprimit, & genituram arefacit: uerum alba radice donata ualentior est, eoq́; fluxum muliebrem cum uino nigro & austero pota persanat: quæ nigram refert, detersoria quoque ui nonnulla pollet, eaq; uitiligines, alphos dictas cum aqua exterit: pilorum defluuia cum pice liquida illita replet.

QVÆ AB X ORDIVNTVR.

XANTHION, AVT PHASGANION.

Xanthion phasganiumve fructum fert discutiendi uiribus præditum.

XIRIS, AVT XIRIS.

Xiris natura tenuis est, discussoriç, & extrahentis, ac nimirum siccatoriæ, præcipue semen, quod & urinam cit & lieni indurato medetur.

XIPHION, GLADIOLVS.

Gladioli radix trahit: discutit, & siccat.

QVÆ INITIVM HABENT AB O.

OE, SORBVS.

Sorbus arbor cuius fructus oa, à nonnullis οὖα dicitur, astringendi uim obtinet, sed minorem mespilo.

OTHONNA.

Othonnam, alii herbæ esse succum in Arabia ad Aegyptum nascentis asserunt. alii lapidem Aegyptium: detergit autem eroditq́; omnia quæ claritati oculorum officiunt, exterens.

OENANTHE, LABRVSCÆ VITIS FLOS.

Oenanthe syluestris uitis flos est, usus plurimi, quoniam insigniter astringit, stomachumq́; & aluum maxime firmat: Dioscorides autem aliam describit œnanthen cō

trariis donatam uiribus, unde secundas eam eiicere, & urinæ stillicidio, morboq; regio mederi tradit.

OENOS, VINVM.

Vinum calore & siccitate insita, secũdi ordinis est: quod admodum uetustum est, tertii: Mustum uero primi.

OESYPVS, LANÆ PINGVEDO.

Oesypus in sermone de lanis explicata est.

OLYNTHI, GROSSI.

Grossi acrem & discussoriam uim obtinent, liquoris gratia qui in ipsis continetur. cocti igitur duros tumores dissipant: crudi myrmecias & thymos exterunt.

OLOSTEVM.

Olosteum siccat astringitque. hinc eo ad rupta utuntur.

OMPHACIVM.

Omphaciũ succus est uuæ immaturæ, astringens egregiæ & siccans in tertio abscessu: eoque fluidis affectibus & præsertim stomachicis, accommodatur.

ONAGRA.

Onagra, quam nonnulli onotheram, alio onothurin dicunt, frutex est arboreus, cuius radix illita, ferocientia ulcera mitigat.

ONOMA.

Onoma, uel onomis, uel phlomitis, uel ononis, acrem amaramq; uim obtinet, eamq; ob causam folia eius cũ uino pota, fœtus occidunt expelluntq;.

ONOBRYCHIS.

Onobrychis ui rarefaciendi & discussoria, tubercula, quæ phymata dicuntur, dissipat, urinæ stillicidio medetur, & sudores prouocat.

ONI, ASINI SEV MVLTIPEDÆ.

Multipedæ quæ in humidis locis agunt, & tactæ in orbem se conduplicant, discutiunt siccantq;, potæ cum uino urinæ angustiis & arquato medentur, anginæ itidem cum melle iisdem illinuntur. Item detritæ cum rosaceo calfactæq; in mali punici cortice, auribus dolentibus sa

lutariter instillantur.

ONYCHES, CONCHVLÆ INDICÆ.

Onyches conchyliorum Indicorum opercula sunt, quæ suffitu strangulatione uuluarum concidentes fœminas excitant, item comitialeis: potæ aluum turbant.

ONONIS.

Ononis radice constat quę in tertio fere gradu calefacit cortex ipsius extergit, & incidit, unde etiam calculos conterit.

OXOS, ACETVM.

Acetũ mixtæ est naturæ frigidæ & calidæ, sed utriusq; tenuis, frigida tñ calidã excellit, cæte℞ in .iii. ordine siccat

OXIACANTHOS.

Oxyacanthus arbor piro syluestri & figura & uiribus æqualis est, habet & subtile quippiam coniunctum: sed fructus ipsius myrti baccis respondet.

*OPIVM.

Liquores, & Cyrenaicus, & Medicus, & Syriacus per excellentiam opium dicuntur, calidi natura, & perspiratu discutientes insigniter: uerum Cyrenaicus cæteris est calidior tenuiorque.

*Galenus impressus habet ὀπός. Paulus & Oribasius ἄμορ.

ORIGANVM.

Omnia origani genera incidendi, extenuandi, siccandi, et calefaciendi uireis in tertio abscessu ostendunt.

OREOSELINVM, APIVM MONTANVM.

Apium montanum uiribus domestico æquale est, sed imbecillius.

OROBANCHE.

Orobanche sicco & frigido temperamento est, iuxta primum ordinem. OROBOS, ERVVM.

Eruũ calefacit in primo gradu, siccat in secundo, amarũq; est, quapropter incidit, detergit, obstructa aperit: liberalius sumptum, sanguinem per urinam expellit.

ORMINON.

Orminon marrubio specie simile est: calidum mediocriter siccum & abstergens, uenerem igitur stimulat, & oculorum crassities cum melle repurgat, tumores laxos discutit, & extrahit aculeos. Syluestre domestico est ualentius.

ORYZA.

Oryza uim quandam astrictoriam præ se fert: qua etiã uentrem mediocriter cohibet.

ORCHIS HERBA.

Orchis herba (nominatur aũt cynosorchis, id est, testiculus canis) radicem habet bulbosam & duplicem: uis aũt maioris, humida & calida, eoq; ueneri incitandæ est: minoris, calida & sicca, contra igitur uenerem coercet.

ORCHIS, SERAPIAS.

Orchis, quæ & Serapias dicitur, aliis triorchis, priore ualentius desiccat, quare laxos tumores dissipat, ulcera sordida & putredini obnoxia repurgat, herpetas abigit: inarefacta autem magis siccat. Quoniam uero substringere idonea est, aluum quoque cum uino pota retinet.

OSYRIS.

Osyris, ex qua medicamenta ad exterendam leuigandamq; cutem, Græci coremata uocant, fieri solent, amara est, & iecoris laxandi uireis habet.

OSTA, OSSA.

Ossa concremata uehementer discutiunt siccantq́; præsertim id facere dicuntur humana: atqui suillus talus cõbustus, inflationibus & circa umbilicum torminibus mederi dicitur. quinetiam ossa cremata si potui quis exhibeat, morbum comitialem & articularios dolores abigunt. Bubulus talus ustus, mobileis firmare denteis prędicatur: cum melle potus, teretes lumbricos educit: cum oxymelite, lienem consumit, & uitiligines, quas uocant leucas, illitus abolent. item ad uenerem commendatur: femora bouis cremata potu sanguinis eruptiones, & alui fluxum compescunt.

OSTRACA, TESTÆ.

Testæ fornacium tritæ siccant exterguntq́;, hinc dentifriciis accommodantur, illitæ cum aceto prurigini, pustulis, quæ appellantur exanthemata, & podagræ conferũt: cerato exceptæ, strumas discutiunt.

OSTREA.

Ostreorum testa cremata æqualẽ buccinis uim, sed minus crassam repræsentat, abstergit igitur faciei labes, & dentibus nitorem conciliat: elota rosionem amittit, ad carnem cicatricemq́; humidis ulceribus inducendam accommodata.

OVRON, VRINA.

Vrina quælibet calida est & acris, sed humana omniũ aliorum animalium exceptis maialibus, infirmior est, cæterum uehementer abstergit, quapropter nonnulli potione eius in peste usi, mortem euaserunt: eadem lepras, ulcera putredinem experta, capitisq́; manantia ulcera, quæ uocantur achores, & furfures persanat. Item pedum attritus nondum inflammatione occupatos. At impubis pueri urina omniũ efficacissima est, unde etiã chrysocolla conficitur. Mulorum articularibus doloribus congruit. Caprarum et chamelorum aluum deiicit ideoq́; contra aquam subtercutem bibitur.

QVÆ A P INCIPIVNT.

PANCRATION.

Pancration et specie et uiris scyllæ simile est, uerum imbecillius.

PALIVRON.

Paliuri folia & radix astringunt, eoq́; aluum fluentẽ sistunt, tubercula, quæ dicuntur phymata, non nimis calida discutiunt. Semen eius tam uehementi incisoria uirtute ualet, ut et calculos conterat, et excreationibus è pectore auxilietur.

PANACES.

Panaces Herculeum est, ex quo opopanax dictus conficitur, in tertio ordine calefaciens, in secundo siccans, emolliens, discutiensq́;: radicis cortex liquore imbecil-

lior.habet nonnihil & abſtergens,& carni ducendæ idoneum:ſemen ipſius menſeis quoque citat. Aſclepion panaces & Chironium priori calidiora ſunt, hinc floribus ipſorum & ſemine ad malefica ulcera & phymata utuntur.

PAPYRVS.

Papyrus ignem non experta,materia quædam efficitur uſta,ſiccat chartæ crematæ modo , uerum papyri cinis uiribus inferior eſt.

PARONYCHIA.

Paronychia inde nomen accepit,ꝗ digitorum reduuiis quæ dicũtur paronychiæ,medeatur.uis eius eſt extenuare &ſiccare,idq; citra roſionem.

PENTAPHYLLON, QVINQVEFOLIVM.

Quinquefolium in tertio ordine deſiccat,minime acre, eoq; in multos uſus accommodatur.

PEPLON HERBA.

Peplon nonnulli papauer ſpumeum dicunt: & hic frutex liquorem habet & tithymalorum modo purgat.

PEPLION.

Peplion quoque liquorẽ habet,& magna ex parte maritimis locis naſcitur,cętera quidem inutile, ſemen autẽ ipſius feruidi ſaporis,peplo conſimiliter expurgat.

PEPERI, PIPER.

Piperis radix,coſti uireis refert: fructus nuper quidem germinantis arboris,oblongum eſt piper, humidius natura & calidum:fructus ueluti acerbus immaturusꝗ,album eſt piper,nigro acrius,ut quod impendio magis aſſatum ſit:utrunque uero & calefacit & deſiccat.

PEPON.

Pepon abſtergendi facultate efficax eſt,inde ueluti caro ipſius ephelidas & conſimilia faciei uitia exterit, ſemen renes obſtructione liberat.

PERICLYMENON.

Periclymeni folia et ſemen incidendi ſimul & calefaciẽ

di uireis obtinent, quapropter urinam cruentam excernunt, ad *quatuor dies pota: ‡item genituram uiri ſiccant, ‡ quadraginta diebus in potione aſſumpta: lienoſos & ægre ſpirantes adiuuant.

PERISTEREON, VERBENACA.

Verbenaca adeo deſiccat aſtringitq́ue, ut uulneribus glutinandis, & ſanguinis eruptioni ſiſtendæ ſit.

PERSÆA SEV PERSICA.

Perſæa arbor eſt Ægypti, cuius folia & ſiccant & aſtringunt, eoque ſanguinis eruptionem compeſcunt.

PETASITES.

Petaſites tertio ſiccantium ordini aſcribitur, unde ad maleficia & phagedænica ulcera eam uſurpant.

PETROSELINON.

Petroſelini ſemen calidum ſiccumq́; eſt in tertio abſceſſu, ui inciſoria præditum, urinam ciet, menſeiſq́ue trahit, flatibus diſcutiendis accommodatisſimum.

PEVCEDANVM.

Peucedani liquore & ſucco affatim calefacienti, diſcutienti, extenuantiq́; utimur, tum naribus admoto, tum in potione aſſumpto, ad pulmonum & pectoris uitia ex humorum craſſitudine contracta: item ad lienem induratum: dentibus autem perforatis impoſitus, dolorē protinus ſopit, neruorūq́; affectibus idoneus eſt: radix ſquamas oſſium ſeparat, maleficis ulceribus ſuccurrit, in tertio ordine & calefaciens & deſiccans.

PEVCE, TEDA.

Teda arbor piceæ uiribus reſpōdet, ſed moderatior eſt.

PEGANVM, RVTA.

Ruta ſylueſtris ad quartum calefacientiū ſiccantiūq́ue ordinem refertur: ſatiua ad tertiū, cuius uis eſt craſſos lentosq́ue humores incidere, & diſſipare, urinam mouere, attenuare, & flatus diſcutere, unde & uenerem coercet.

PISSA, PIX.

Pix arida qdē in ſecūdo abſceſſu deſiccat, minus calefacit: liq̄da ecōtrario, imò etiam extergit, maturat, diſcutit,

*Græce τεσσαρά-κοντα, male pro τέτταρα sic .n. habet uetuſta trāslatio Galeni.

‡In impreſſo deſideratur.

acrisq; eſt:eamque ob cauſam ungueis ſcabros educit, impetigines exterit,tumores maturat. Valentior autem eſt liquida, ut etiam ſuſpirioſis et purulenta ex creantibus,lincta ſubueniat:ſed arida uulneribus magis glutinandis eſt.

PISSELÆON, OLEVM PIcinum,ſeu picis flos.

Picinum oleũ,ex liquida fit pice:qua natura tenuius eſt.

PISTACIA.

Piſtaciorum fructus eſus ſtomacho mediocriter conducit,iecur obſtructum laxat,præcipue *ſummi et odorati eorum operimenti ex uino decoctum,proſunt etiam contra ſerpentium morſus.

Græce eſt λεπίων ϋ λεπτῶν. citatur ita a Dioſcoridis interprete.

PITYIDES.

Pityides fructus ſunt picearum.miſtæ facultatis,aſtrictoriæ et acris.quam ob rem reiectionibus è pectore opitulantur.

PITYOCAMPÆ, PICEARVM ERVCÆ.

Picearum erucæ eiuſdem ſunt uirtutis cum cantharide et bupreſti.

PITYOS PHLOEO'S, PICEÆ CORTEX.

Piceæ cortex aſtringendi uim eximiam posſidet,qua in tertrigines et ambuſta illitus perſanat,uentrem potus reprimit:folia etiam uulnera conglutinant.

PITYVSA.

Pityuſam quoque nonnulli tithymalli ſpeciem aſſerunt, quoniam et liquorem habet,et purgat illi ſimiliter.

PLATANVS.

Platanus ui humidiore et frigidiore pollet,eaq; de cauſa folia uiridia ad inflammationes naſcenteis proficiunt cortex et pilulæ quoniam maiorem ſiccandi potentiã habent,in aceto decoctæ dentium dolores ſopiunt, ambuſta cum adipe perſanant.Cortex autem crematus ſiccat uehementius et abſtergit,eoq; lepras pellit, et humi

dis ulceribus medetur.

PNEVMON, PVLMO.

Pulmo agninus suillusq;,attritus pedũ ex calceis curare creditur:uulpinus sale inueteratus si bibatur,suspiriosis proficit:marinus recens detritus podagris et pernionibus commode illinitur.

POLEMONIVM.

Polemonium,quod aliis phileterion dicitur,tenue est, et siccandi uiribus donatum,inde nonnulli contra coxẽdicis dolores,intestinorum tormina,lienem induratum, radicem eius cum uino propinant.

POLIVM.

Polium minus,quo et in antidotis utimur, tertii calefacientium siccantiumq; ordinis est, itaque omnia uiscera laxat,urinam menseisq; trahit:uiride adhuc,magna glutinat uulnera , aridum maleficis inspersum ulceribus proficit.

POLYGALON.

Polygalon folia habet gustu mediocriter acerba: potũ, lac quoque generare putatur, calidi humidiq; temperamenti compos.

POLYGONATON.

Polygonatum uariæ particeps est facultatis, astrictoriæ, acris,amaræ,& cuiusdam gustu ingratæ,quæ uerbis nequeat exprimi:quapropter in multipliceis usus haud est accommodatum:radicem ipsius nonnulli ad faciei labes,quas ptilos dicunt Græci,abstergendas illinunt.

POLYGONON, SANGVINARIA.

Sanguinaria habet sane uim quandam astringendi , sed humiditas in scđo ordine frigida in ea p̃pollet : stomachi feruori frigida inspergitur utiliter,sacris ignibus,inflãmationibusq; calidis illinitur , ac talis quum sit , fluxiones repellit,atque hac ratione siccatoria esse putatur:fœmina autem mas ueh mentior est.

POLYCNEMON.

Polycnemon in secundo ordine calefacit & desiccat,

eoque uulnera glutinat.

POLYPODION, FILICVLA.

Polypodium ſiccat abunde citra morſum:potum, inferius purgationem molitur.

POMPHOLYX.

Pompholyx ſine roſione ſiccat,ideoq; cancroſis ulceribus aliiſque maleficis opitulatur,item cum ocularijs medicinis miſcetur.

PORPHYRÆ, PVRPVRÆ.

Purpuræ crematæ teſtis æqualem uim ſortitæ ſunt, opercula ipſarum cum oleo incocta pilos fluidos confirmant,cum aceto pota lienes tumidos ſanant,ſuffitu foeminas locorum ſtrangulatu concidentes excitant,ſecundasque eiiciunt.

POTAMOGETON.

Potamogeton refrigerat & aſtringit, ſanguinali herbæ conſimiliter,iiſdem uirtutibus præditum.

POTERION.

Poterii,quod alii phrynion dicunt, radices conciſæ neruos præſectos & uulnera cōglutinant,decoctum ipſius epotum neruorum affectionibus auxiliatur.

PRASION, MARRVBIVM.

Marrubium in ſecundo ordine calefacit,amplius autem ſiccat,iecur lienemq; laxat,excreationes è thorace & pulmonibus,menſeisq; promouet:illitum extergit,diſcutitq;,præcipua exterſoria inciſoriaq; ui præditum.

PRASON, PORRVM.

Porrum mali ſucci eſt & acris.ut autē Dioſcorides memoriæ prodidit,grauia facit inſomnia,aluumq; bonam, urinam,ciet,& extenuat:habet & abſtergendi uim aliq̄ qua pectoris excreationes elicit.cæterum ſemen eius ptiſanæ incoctum nephriticis temperatur medicinis, folia etiam nonnihil aſtringunt,ac eam ob cauſam ſuccus ipſorum ſanguinem ſupprimit.

PRINOS ILEX.

Ilex ſimileis quercui uireis hēt,ſed multo ea eſt ualidior

PROPOLIS.

Propolis calefacit quidem in ſecundo abſceſſu, abſtergit autem mediocriter, tenuiſque naturæ eſt, & meatuũ apertoriæ.

PTARMICE.

Ptarmicæ folia ſternutamenta mouent, totus autem frutex uiridis ſugillata, liuoresque alios diſiicit, eſt enim herba calida & ſicca, uiridis ſecundi ordinis, arida tertii.

PTELEA, VLMVS.

Vlmus ſiccare ualent & abſtergere, eoque uulnera glutinare, cortex autem magis, ſi recens faſciolæ modo uulneribus circumuoluatur, cum aceto lepras quoque tollit: radices idem præſtant, ſi oſſa fracta quæ ſolidari tophacia cicatrice quam poron dicunt, deſiderant, decocti ipſarum iure perfundantur.

PTERIS, FILIX.

Filix uim ſiccandi & amaram repræſentat, eaque fœtus corrumpit, latoſq; lũbricos enecat, inſtar quatuor drachmaꝝ cum mulſa pota: quoniam uero modice conſtringit, ulcera citra roſionem deſiccare poteſt.

PYCNOCOMON.

Pycnocomō diſcutiente ui acriq; donatũ eſt, folia igitur panos & furunculos diſſipant, ſemē ꝑterea infixa corpori extrahit, radix flauam bilem purgat.

PYRETHRVM.

Pyrethri radix adurentē poteſtatem occupat, dentium q frigori patuerunt dolores lenit, item ad febrium rigores ante acceſsionem infricatur cum oleo, adhæc iis quorũ corpora ex perfrictione ſtupent, & reſoluta ſunt, efficaciſſime adhibetur.

PYROS, TRITICVM.

Triticum in primo ordine calefacit, uerum ſiccando humectandoq; medium eſt, nonnihil etiam glutinoſum, & obſtruendi efficax obtinet.

PYTIA, COAGVLVM.

Coagulum omne naturæ acris eſt,tenuis,diſcutientis,& nimirum ſiccantis,ſed leporinum comitialeis ſanare cũ aceto potum,literis mandarunt: fluoremq́; muliebrem emendat,lac in uentre concretum ſoluit:ſimiliter etiam cruentas è thorace excreationes cohibere ipſum tradũt: equinum uero coagulum cœliacis & inteſtinorum torminibus prodeſſe:phocæ,caſtorii uireis præ ſe ferre.

QVÆ AB R INCIPIVNT.

RHACOS, ATTRITÆ VEſtis fragmentum.

Attritarum è lana ueſtium fragmenta concremata, ſimileis eidem lanæ uireis repræſentant. Linei autem panniculi quum adhuc uruntur,tenuem ex ſe fumum reddũt, qui etiam deſtillationes diſcutiat, & uuluæ ſurſum recurrenti ſalutaris ſit:cremati iam ad lanę uirtutem accedunt.

RHAMNVS.

Rhamnus ſiccat in ſecundo,refrigerat in primo abſceſſu,quare herpetibus & eryſipelatis non admodum calidis medetur.ſed teneris eius foliis utendum eſt.

RAPHANVS, RADICVLA.

Radicula in tertio abſceſſu calefacit, in ſecundo ſiccat: ſylueſtris efficacior eſt ⊥in ambobus,⊥ ſemen utriuſque planta ipſa uehementius, itaque ſugillata aliosq́; liuores diſiicit.

⊥Deeſt in impreſſo

RHEON, RHA.

Rheon,quod alii rha dicunt compoſitum eſt ex terreſtri frigida & tenui ſubſtantia, aereaq́; calida & leniter acri eamq́; ob cauſam conuulſis,ruptis,recta ceruice ſpirantibus opitulatur:quod diſcutiendi uim habet,liuores emendat quod aſtrictoriam, cruentas excreationes,cœliacos,& inteſtinorum tormina ſanat,utraque uero facultate,iocinoroſos iuuat.

RHETINÆ, RESINÆ.

Resinæ omnes & calefaciunt & desiccant, uerum terebinthina principatum obtinet, discutientis naturæ, emollientis, tenuis & abstersoriæ, eaq́; scabiem corrigit: & larix huiusmodi est. Quæ uero è teda destillauerit, atque hac magis adhuc pinea, acrior est, non tamen aut discutit magis, aut attrahit, medium inter ipsas locum tenet, & quæ de picea, & quæ de abiete raditur.

RHODA ROSÆ.

Rosæ mixta constant substantia, aquosa scilicet, calida astringenti & amara: flos autem ipsarum magis adhuc astringit, eoq́; desiccat.

RHODIA RADIX.

Rhodia radix calefacit in secundo abscessu, tenui & discutiente ui prædita.

RHOEA SIVE RHOE, MAlum punicum.

Malum punicum omne astringendi uireis eximias habet, quibus refrigerat siccatq́;, uerum dulce aliis minus: austerum magis refrigerat sicciusq́; est & stomacho acidum refrigerat quoque, & maiorem quandam incidendi uirtutem repræsentat uerum acini succo magis astringunt siccantq́;: efficacius his adhuc malicorium quod sidion Græci uocant: huic uirtute respondet mali flos qui cytinus appellatur.

RHVS.

Rhu coriariæ à medicis dictæ fructus præcipue & succus magno in usu sunt, quum illa astringendi siccandiq́; uim ex tertio ordine habeat, detergendi è secundo.

RHYPOS, SORDES.

Sordes ex statuis æreis, aut uasis in quibus multū olei inhęrescit, detractæ sic ut nonnihil æruginis admixtum sit discntiendi uireis habent, siccandiq́; mediocriter & emolliendi, eisq́; immatura phymata discutiunt. At de sordibus quę in palestris habentur, quas nonnulli etiam patos uocant, in sudore dictum est. Aurium sordeculæ reduuiis mederi dicuntur.

QVÆ AB S INCIPIVNT.

SAGAPENVM.

Sagapenum, ceu ferulæ liquor est, calidus & tenuis, cui & abstersoria quædam uis inest, qua & oculorum cicatricibus & suffusionibus prodest.

SALAMANDRA.

Salamandræ ustæ cinerem nonnulli medicinis exedentibus, tum iis quæ ad lepram & scabiem componuntur, admiscent.

SAMPSVCHVM.

Sampsuchum calefacit, siccatq; in tertio abscessu: est et tenuis naturæ & discussoriæ.

SANDARACHA.

Sandaracha adurentis est facultatis, quemadmodum & auripigmentum.

SANDYX, VEL SIRICVM.

Sandyx aut siricum, extenuat & siccat, non tamen calefacit.

SAPROTES CARIES LIGNORVM.

Lignorum caries, eorum maxime, quæ mediocriter astringunt: qualis ⊥ ulmus est, humentia purgat ulcera & explet.

⊥ In impresso desideratur.

SAPO.

Sapo, abstergendi uim habet.

SARCOCOLLA.

Sarcocolla, persicæ arboris lachryma est: opplendi & citra rosionem siccandi uireis sortita, atq; ideo uulneribus est glutinandis.

SARXIPHAGES, SAXIFRAGA.

Saxifraga urinam mouet, & calculos conterit.

SATIRION, TRIFOLIVM.

Satyrion, aut triphyllon humidi est temperamenti & calidi, item flatuosum: unde ueneris appetentiam facit: nonnulli opisthotonis cum uino austero potum, salutare esse tradunt. Galenus in commentario de theriaca, trifolium ait hyacintho simile esse: qnum acre inturgescens se

men ſylueſtri cnico æquale habet: decocti ipſius ius ſuperfuſum, phalangii aut uiperæ morſus ſanare: ſano idē potui datum, ſimilem animalium horum ictibus affectū conciliare.

SAVRA, LACERTA.

Lacertæ iecur & caput, ſuo loco expoſita ſunt: totum autem caput diſſectum impoſitumq́;, ſcorpionum ictibus medetur.

SELINON, APIVM.

Apium tanti caloris eſt, ut & urinas & menſeis eliciat: ceterum flatus diſcutit, præſertimq́; eius ſemen.

SERIS, INTIBVM.

Seris, ſubamarum olus eſt: admodum refrigerans humectansq́;, habet ēt nonnihil aſtrictionis.

SERIPHIVM.

Seriphium calefacit quidem in ſecundo, ſiccat autem in primo ordine, conſimile abſinthio, minus tamen eo aſtringit, magis calefacit, animalia uentris occidit, mediocriter ſtomacho aduerſatur.

SESELI.

Seſelis radix, magisq́; ſemen inſigniter calefacit, tenuisq́; ſubſtantiæ eſt, urinam quoque ciet, comitialibus & recta ceruice ſpirantibus accommodatum.

SEPIÆ TESTA.

Sepiæ teſta perſimilis eſt oſtreo, quod ad uireis attinet, ſed tenuior ſubſtantia & abſtergens, eoq́; in cinerē redacta, ungueis cum ſale foſſitio extenuat: ignem non exp̄ta ſi infricetur, ficus exterit, & cutis labes abſtergit.

SESAMOIDES.

Seſamoidis albi ſemen calefacit, detergit, & rumpit.

SESAMVM.

Seſamum nō parū lētoris, pinguisq́; obtinet idcirco opplere, mollire, & mediocriter calefacere idoneū eſt.

SEPS.

Seps, quam nonnulli chalcidicam lacertam dicunt, in uino pota, propriis morſibus ſuccurrit.

SIALON, SALIVA.

Saliua hominis ieiuni maxime discutit & abstergit, eoq; infantium impetigines illita exterit, & furunculos cum tritico, nimirum manso imposita, maturat, & sugillata delet, feris hominem occidentibus maxime aduersatur.

SIDERITIS.

Sideritis Heraclia & helxine dicta est. Achillea autem sideritis illi quidem consimilis est, sed magis astringit, eoq; fluidis affectibus accommodata.

SIDEROS, FERRVM

Ferrum aqua restinctum subinde, uehementem desiccandi uim aquæ conciliat, quæ pota lienosis conducit: uinum autem in quo id restinctum est, cœliacis, intestinorum torminibus cholericis, stomacho resolutis auxiliatur.

SICYOS, CVCVMIS.

Cucumis esculentus quidem uridis, refrigerat humectantq; in secundo ordine, caro ipsius feruidas solatur inflammationes, semen abstergendi incidendiq; uirtute præditum, urinas mouet, et corpus nitidum efficit aridus siccant in primo ordine, uehementiusq; abstergit, et semen, et radix.

SICYOS AGRIOS, CVCVmis syluestris.

Cucumeris syluatici seminis succus, elaterium dictus est, qui autem è radice et foliis premitur, elaterio similis est, sed imbecillior: radix detergit, dissipat, emollit: succus siccandi uireis habet.

SILYBON.

Silybon spinosus frutex est, albo chamæleonti persimilis, esui accommodatus: radicis liquor denarii pondere cum mulsa potus: uomitiones excitat.

SILVRVS.

Silurus salsus si edatur, fauceis humidas expurgat: applicatus corpori, surculos educit.

SILPHE, BLATTA QVÆ in piſtrinis inuenitur.

Blattæ quę in piſtrinis inueniūtur, interanea decocta contritaq́;, aurium dolores perſanant.

SILPHIVM, LASERPITIVM.

Laſerpitium probe calefacit, flatulentum eſt etiam & concoctu peruicax: à foris corpori applicatum, efficacius deprehenditur, magisque liquor ipſius, extrahendi potens, item & ſuperexcreſcentia amoliendi.

SINON.

Sinon calidus [& ſubamarus] eſt, urinam mouet, cōcoctionem adiuuat, & menſeis educit, & uiſcera obſtructa aperit. [In impreſſo omiſſū eſt.

SION.

Sion calidum, urinam citat, & diſcutit, renum calculos frangit, menſeis euocat.

SISARVM, SISER.

Siſeris radix cocta ſtomacho utilis eſt & urinæ ciendæ, calida in tertio ordine: ſemen tenue eſt, diſcuſſorium, ualidumque, idcirco iis quos ſingultus & tormina male habent, cum uino exhibetur.

SISYMBRIVM.

Siſymbrium ſunt qui cardaminem uocāt cardamo, hoc eſt, naſturtio aſſimilatum: aridum quidem calefacit ſiccatque in primo abſceſſu: humidum autem in ſecundo.

SCAMMONIA.

Scammonia calfacit, digerit, & bilioſa extergit, magisq́; eius liquor, qui iam & phymata diſſipat, fœtus appoſitu corrumpit, lepras exterit, diuturno capitis dolori cū oxyrhodino utiliter reſpergitur: radix autem tum ipſa, tum decoctum eius potum, purgat: cum aceto autem & farina hordeacea decocta, coxendicum doloribus illinitur.

SCANDIX.

Scandix ſylueſtre olus eſt, calefaciens ſiccanſque in ſe-

cundo gradu, urinam propellit, & uiſcera obſtructione liberat.

SCINCOS, TERRESTRIS crocodilus.

Scinci carnes renibus proximæ; naturalibus arrigendis bibuntur, rurſus ſemen lactucæ cum aqua potum, eadē contraria uirium lege uidetur remittere: item lentis decoctum cum melle.

SCYLLA.

Scylla incidit, & calefacit & deſiccat in ſecundo ordine: præſtat autem eam aſſam [aut] elixam ſumere.

[Deeſt in græ. exēplari impreſſo.

SCOLOPENDRA MARINA.

Scolopendra marina in oleo elixa inunctaq́;, pilos abolet, uſta etiam pruritum excitat.

SCOLOPENDRION.

Scolopendrion aſplenon eſt.

SCOLYMON, CARDVVS.

Carduus calfacit, ſiccatque in ordine ſecundo, radix eius cum uino decocta, urinas fœtidi odoris liberaliter educit, & alarum totiuſque corporis graueolentias corrigit.

SCORDION, TRIXAGO paluſtris.

Scordium uariis pollet facultatibus, ut quod amarum, acerbum, & acre ſit, purgat igitur ſimul & calfacit uiſcera, urinas & menſtrua concitat, & refrigerata omnia excalfacit, uulnera glutinat, repurgatq́;: aridum illitum cicatricem inducit.

SCORODON, ALLIVM.

Allium calefacit ſiccatq́; in quarto abſceſſu: at ſylueſtre allium quod ophioſcorodon, quaſi anguinū allium, & agrioſcoridon dicitur, domeſtico ualentius eſt.

SCORODOPRASON.

Scorodopraſon porri & alii mixtas habet uireis & guſtatum.

SCORPIOIDES.

Scorpioides excalfacit abſceſſu tertio, ſiccat ſecundo.

SCORPIVS.

Scorpius terreſtris crudus impoſitus, aut toſtus in cibo proprii ictus remedium efficitur: marinus autem fel habet oculorum ſuffuſionibus utile.

SCORIA, RECREMENTVM.

Recrementum omne ualide exiccat: ferri ſtercus aliis amplius, quod excoctum & in tenuiſſimum pollinem detritum, cum aceto auribus ſuppurantibus mirifice proficit, item iis qui aconitum biberunt, cum oxymelite potum remedio eſt. Plumbi recrementum eidem reſpondet, ſed magis aſtringit.

SMILAX, AVT CACTVS arbor, taxus.

Smilax uel cactus arbor eſt uiroſæ uirtutis.

SMYRNA, MYRRHA.

Myrrha è ſecundo calefacientium ſiccantiumque ordine eſt: capitis igitur uulnera ſi illinatur glutinat item amaram uim obtinet, qua uentris lumbricos & fœtus occidat: ad hæc abſtergit, eoq́; ocularíis medicinis temperatur, & humores pectori infixos expurgat, ita ut fauceis non aſperet. Bœotica myrrha uireis habet calefaciendi, emolliendi, & diſſoluendi.

SMYRNION.

Smyrnion, quidam hippoſelinon, quidam apium ſylueſtre nominant, calefacit in tertio ordine eodemq́; ſiccat, apio duntaxat fortius, petroſelino inualidius, urinæ & menſibus educendis accommodatum.

SONCHVS.

Sonchus aſtringit & manifeſte refrigerat, tum corpori admotus, tum manducatus: exarefactus autem mediocriter calefacit.

SPARGANIVM.

Sparganium ſiccandi & hoc uireis refert.

SPARTOS, GENISTA.

Sparti quo uiteis ligant, & ſemen, & flos cum mulſa

instar quinque obolorum pota per superiora purgant ueratri modo sine periculo, semen per inferiora quoque purgat, uirgulæ ipsius ad coxendicum dolores proficiunt.

SPECLARIVM, LAPIS specularis.

Specularium, alii per ph scribunt speclarium, quo nonnulli loco uitri in fenestris utuntur, eoq; diaphanes à perspicuitate appellatur, substantia gypseum, uireis habet cō crematis testis aut ostreis simileis.

SPONGOS, SPONGIA.

Spongia recens quæ marinum odorem adhuc reseruat si cum aqua aut uino aut posca imponatur, uulnera glutinat, cremata, acris est uirtutis & discussoriæ cum bitumine autem & pice liquida usta oppositaq; ex igne, sanguinis eruptiones compescit.

SPODIVM, CINERVLA.

Spodium pompholygi uiribus æquale est.

STAPHYLINVS, PASTINACA.

Pastinaca urinas mouet, menseis proritat, præsertim semen ipsius & radix, folia autem abstergendi uiribus prædita phagedænicis affectibus congruunt, & uiridia cum melle: syluestris autem pastinaca ad omnia ualétior est domestica.

STACHYS.

Stachys marrubio similis frutex, tertium in calefaciendo ordinem occupat, menseis itaq; excitat, fœtus occidit, et secundas expellit.

STEATA, ADIPES. 30

Adeps omnis humanum corpus & humectat & calefacit, sed pro diuersis animalium temperamentis uirtus eius euariat. Suillus igitur omnium humidissimus est, ut ad olei naturam accedat, unde etiam rosiones obtundit. Caprillus, siccior est, & celeriter concrescit, eoque iis 31
qui in longanone rosiones experiūtur, ab inferiori parte

iniicitur. Anserinus calidior est, maioremque tenuitatẽ obtinet. Inter utrunque hunc gallinarum gallorumque adeps consistit. Leoninus calore omneis & tenuitate superat, & propterea etiam ui discussoria. Bubulus inter suillum & leoninum medius temperamento existit. Vrsinus alopeciis medetur, uulpinus aurium doloribus, quemadmodum uiperinus pilos abolere, & oculorum suffusiones impedire fertur. In omni autem adipum specie calidior sicciorq; est marium, atque ex his eorum qui castrati non sunt magis q̃ aliorum, cæterum uetustate omnis adeps redditur calidior.

STIMMI.

Stimmi præter q̃ ꝙ siccat, etiam astrictionem habet, ob quam ocularijs collyriis miscetur.

STOEBE.

Stœbæ semen & folia in tertio ordine desiccant uiribus donata astrictoriis, eamque ob causam uulnera magna conglutinant: decoctum ipsorum intestinorum torminibus, sanguinis eruptionibus, auribus purulentis auxiliatur: folia illita oculis ex ictu suffusis conferunt.

STOECHAS.

Stœchas adaperit, extenuat, detergit, & confirmat uiscera omnia totumq; corporis habitum.

STRATIOTES.

Stratiotes aquaticus frigidus est natura: terrestris etiam astringendi uim habet, qua ulcera committit: nonnulli eo & ad sanguinis eruptiones & ad fistulas utuntur.

STRICHNON, SOLANVM.

Solanum hortense esculentumq; astringit, et in secundo ordine refrigerat. Solanum halicaccabum hortensi simile, urinæ ciendæ idoneum fructum habet acino uuæ æqualem. hypnotici, id est, somnifici solani radicis cortex, cum uino denarii pondere potus, somnum conciliat, semen habet ad urinam mouẽdam accommodatum, ex tertio refrigerantium ordine: unde corymbi eius plures duodecim epoti, furorem accersunt. Quartum uero

genus solani intus assumptum, inutile est: à foris autem illitum ulcera depascentia curat, refrigerando siccãdoq; ad secundum ordinem relatum.

STYPTERIA, ALVMEN.

Alumẽ omne maxime astringit, substantiaq; crassum est: tenuius autem reliquis est quod uocatur scissile, mox rotundum, & astragaliotes. Crassum admodum est liquidum, placites & plinthites appellatum.

STYRAX.

Styrax calefacit, emollit & concoquit: tussi, destillationi in nareis, & grauedini utilis, menseis idem & potus & appositus extrahit.

SYCA, FICVS.

Ficus aridæ in secundo fere ordine siccant: pingues autem, duros tumores magis maturant: acriores detergũt, discutiuntq;, decoctum ipsarum mellis speciem referẽs, quod iam nonnulli siræon appellant, uiribus melli respõdet, uirides autem ficus, imbecillioris uirtutis sunt, utræque tamen & uirides & aridæ aluum subducunt. At ficus caprifici, acres & discussoriæ sunt, quemadmodum ex domesticis grossi.

SYCE, FICVS ARBOR.

Ficus arbor calidi tenuisq; temperamenti est, adeo ut liquor & foliorum succus non rodat modo, aut abstergat uehementer, sed etiam exulceret, ora uenarum aperiat, & myrmecias exterat: iam uero & purgandi uim obtinet. At syluestris ficus, quam caprificum uocant, in omnia efficacior domestica est.

SYCOMORVS, FICVS ÆGYPTIA.

Sycomori fructus nullius nutrimenti est, & stomacho noxius: liquor arboris ui pollet emolliendi, glutinatoria uulnerum, discussoria tumorum: bibitur inungiturq; ad serpentum morsus, lienes induratos, stomachi dolores & in accessionibus febrium horrores.

SYMPHYTVM PETRÆVM.

Symphytum petræum contrariis constat uirtutibus, ha-

bet enim aliquid quod incidat, ideoque * pus in thorace & pulmonibus collectum expurget: habet etiam aliquam contrahendi uirtutem, qua sanguinis excreationibus medeatur, conuulsis, ruptis, mulierum fluxionibus rubris intestinorum ramicibus. item calida quædam humiditas ei inest, qua sitim arcet, & arteriæ asperitates sanat. Symphyton alterum nempe magnum uiscosum quippiam, & ⊥ quod pruritum excitet ⊥ repræsentat, scyllæ simile. Vtuntur eo, ad quæ superiori.

*Impressum hēt, pus in thorace collectū & renes expurget. Galenus & Dioscoridis interpres Paulū citās, nr̄æ uersioni astipulantur. ⊥ Galenus habet mordax.

SPONDYLION.

Spondylii fructus & radix uirtute acri & incisoria, suspiriosis, comitialibus & arquatis succurrunt, radix autem circumrasa, fistulisq; imposita illarum callos tollit, succus è flore ipsius expressus, ueterrimis * aurium ulceribus instillatur.

*Male in græ. est, ὡς τῆς κοιλίας pro ὡς τὰ ὦτα.

SCHINOS, LENTISCVS.

Lentiscus in omnibus sui partibus siccat secundo ordine absoluto, calefaciendo autem & refrigerando medius est, adeo astringens, ut ad hypocistidis succum astrictione accedat.

SCHINV ANTHOS LENtisci flos.

Lentisci flos modice calefacit, minus astringit, tenuem naturam sortitus, qua urinam mouet & menseis trahit, obstructa reserat in fomentis, potu & cataplasmatis adhibitus: radix adhuc magis flore astringit, sed ille calidior.

SCHENOS ELIA, IVNcus palustris.

Palustris iuncus duplex est, sed eius qui uocatur oxyschœnos, semen est somnificum: holoschœni autem dicti, minus, idem & capiti dolorem facit. utriusque semē frixum si cum uino bibatur, alui fluores desiccat, & mulierum fluxiones cohibet.

Sori uireis miſy æqualeis obtinet, longe illo natura craſſius.

QVÆ A T INCIPIVNT.

TARICHON, SALSAMENTUM THYNNI.

Salſi thynni caro acris eſt & deſiccatoria: morſis igitur à uipera, quam præſterem dicunt, quàmplurimum eius eſui datur, uinumq́; ſuperbibitur liberalius, et uomitus excitatur: eadem ad uomitiones quæ ciborum acremento quæruntur, accommodata eſt: item rabidorum canum aliorumque ſerpentium morſibus utiliter illinitur.

TAVROCOLLA, GLVTINUM BUBULUM.

Taurocolla aliis xylocolla dicitur, ex boum coriis confecta, uim habet inſigniter abſterſoriam, eoq; aceto ſubacta, impetigines et ſummæ cutis lepras exterit: ambuſtis ſi aqua calida ſoluatur, inflammationem oboriri non ſinit: eadem oxymelite ſoluta, uulneribus accommodatur.

TELLINÆ.

Tellinæ ſalſę crematæq́; adurentem cinerem reddunt, qui cedrino liquori miſtus, euulſos radicitus palpebrarum pilos, ſi inſtilletur, naſci iterum prohibet.

TERMINTHOS, TEREBINTHVS.

Terebinthus calefacit in ordine ſecundo, ſiccat autem ſi uiridis eſt in primo, ſi aridus ſecundo, fructus ubi inaruerit, ad tertium ſiccantium ordinem refertur: hac igitur ratione et urinam mouet, et lienes adiuuat.

TETTIGES, CICADÆ.

Cicadæ crudæ ſiccatæ ad colicum dolorem potui dãtur, aut tres, aut quinque, aut ſeptem, cum totidem numero piperis granis: quidam toſtas contra ueſicæ dolores potui exhibent.

TEVTLON, BETA.

Beta nitrosam uim habet, qua abstergit, discutit, et per nareis purgat, sed alba elixa plenius, inflammationi arcendæ fit idonea, et modice discutit.

TEVCRION.

Teucrion calfacit in secundo, siccat in tertio ordine, ui incisoria tenuiq; lienibus medetur.

TEPHRA, CINIS.

Cinis non omnis idem exacte habet temperamentum, sed pro materiæ combustæ differentia euariat: acerbarum sane arborum cinis, nempe quercus et ilicis, astringendi uim non modicam obtinet, qua sanguinis eruptionem compescit, quum nullius alterius datur facultas: acrium uero, puta fici et tithymali cinis uehementioris acrimoniæ et detersorius existit.

TELEPHION.

Telephion in primo abscessu calefacit, secundo autem desiccat: est itidem abstersorium, quapropter ulceribus putredinem expertis conuenit, et uitiligines, tum leucas, tum alphos, cum aceto abolet.

TELIS, FOENVGRÆCVM.

Fœnugræcum ex secundo ordine calidum est, è primo siccum idcirco feruidas inflammationes irritat: minus autem calidas, et induratas magis discutiendo persanat.

TITHYMALVS, HERBA LACTARIA.

Tithymali omnes è quarto calefacientium ordine sunt, acrimoniæ et ualidę amaritudinis participes, sed radix quum sit quodammodo imbecillior, aceto incocta dentium erosorum dolores finit, liquores uehemētiore donati uirtute, dentium cauis imponuntur. reliquum corpus si attingant, adurunt. quare etiam pilos modice delitos auferunt, item myrmecias, uerrucas et huius generis alia: cutis labes abstergunt, maligna ulcera, phagedænica curant. Cęterum ex septenario ipsorum numero ualidissimi sunt, appellati characias, myrsinites, et qui in

petris arboris modo naſcitur: hos ſequitur qui uerbaſco ſimilis eſt & cypariſsias, deinde paralius quaſi dicas maritimus poſtremo helioſcopius.

TITANVS, CALX.

† Græce erat νωτεῖ-νει i. intẽdit, Galenus Oribaſius nobiſcũ ſentiunt.

Calx uiua uehementer adeo urit, ut cruſtam inducat: reſtincta uero cruſtam quidem ſubito excitat, ſed poſt diẽ unum non amplius. † calefacit tamen & conſumit carneis: ſi lauetur, idq́; aqua marina, ualidas diſcutiendi uireis acquirit.

TRAGACANTHA.

Tragacantha perſimiles gummi uireis repræſentat.

TRAGIVM.

Tragium frutex eſt in Creta lentiſco ſimilis, uirtute calida in tertio abſceſſu, attractoria, diſcutiente, & tenui. aculeos igitur educit, calculos comminuit, menſeisq́; citat, inſtar denarii potum. Sed alterum tragium, hoc amarius eſt, ſcolopendrio aſsimile, naſcitur multis in locis, tanta aſtringendi uirtute præditum, ut fluidis affectibus commode faciat.

TRAGORIGANVM.

* Græce erat δρα-καίνης pro ἀράχνης, deprauate nimirũ quũ meminerit draconis & Dioſcorides nobiſcũ ſentit, ex quo ad uerbũ ſumpſit Paulus.

Tragoriganum origani uirtutes habet, & nonnullam etiam aſtrictionem.

TRIBOLOS, TRIBVLVS.

Tribulus mediocriter refrigerat: ſed terreſtris ſiccando ualentior eſt, aquaticus leuiter etiam humectat: uterque contra inflammationum generationes, omnesq́, influxus conuenit: terreſtris fructus quum tenuis exiſtat, renũ calculos conterit.

TRAGOSITODES, TRAGVS frumentaceus.

Tragus frumentaceus zeæ figura reſpondet, ſed difficilius in ſtomacho conficitur, aluum emollit.

TRIGLE, MVLLVS.

Mullus piſcis continue eſus, claritati oculorum nocet, crudus diſſectus & impoſitus, marini draconis, ſcorpionis, & *aranearum morſibus ſuccurrit.

TRIPOLIVM.

Tripolii radix calida est in tertio abscessu & acris.

TRICHES, CRINES

Pili combusti persimilem lanis concrematis uim obtinent.

TRYGON, PASTINACA MARINA.

Marinæ pastinacæ aculeus impactus denti infirmo, ipsum conterit excutitq́;.

TRYX, FÆX.

Fæx uini ignem non experta compositis uiribus constat ut quæ abunde deficcet discutiatq́; astrictoria autem facultas ei ex uini unde confit spetie, accedit. Vtendũ igitur est ea tum in humidioribus, tum in fluidis affectibus phygethla discutit, lac mammis eo refertis imposita, extinguit: cremata uero quam nunc etiam sphaclem appellant, adurentem uim acquirit, quapropter & medicamentis quæ adurunt, ipsam miscemus. ungueis igitur scabros cum resina eiicit: pilos cum oleo lentiscino per noctẽ totam inuncta, flauos efficit. Lota oculorum medicinis abstersoriis temperatur. Aceti fæx in omnibus ualentior est iam dicta, magisq́; astringit.

TROGLODYTES, PASSER.

Troglodytes passer est, omnium auium excepto regulo minimus, in sepibus potissimum degens, qui & tostus & crudus salsus manducatus renum calculos conterit: cremati ipsius cinis epotus, idem prestat.

TYROS, CASEVS

Caseus recens & mollis repellendi uim obtinet, leuiter refrigerans, quare & uulnera impositus conglutinat: at qui oxygalactinus dicitur, præter hanc facultatem etiam discussoriam modicam possidet, magisque uulnera cõglutinat: uetustus isque pinguis discutiẽdi uirtutem præ se fert, qua articulariorum quoque, tophis accommodatus est, præsertim cum suillæ carnis & salsæ & pinguis decocto.

QVÆ AB Y INCIPIVNT.

HYACINTHVS.

Hyacinthi radix bulbi ſpeciem repræſentans, primi in ſiccando ordinis eſt, ſecundi refrigerando, pueros itaq; impuberes diu conſeruare cum uino illita creditur: ſemen leuiter abſtergit aſtringitq;, idcirco arquatis cum uino datur, ut quod deſiccet magis q̃ refrigeret.

HYALOS, VITRVM.

Vitrum læue cũ uino tenui et albo potum, ueſicæ calculos comminuere dicitur.

HYDNON, TVBER TERRÆ.

Tuber terræ terreſtri conſtat ſubſtãtia cum modica quadam uirtute tenui.

HYDRARGIROS, ARGENtum uiuum.

Argentum uiuum in medicinæ uſum non adeo accommodatur, q͛ uenenum repræſentet: nõnulli uero concrematũ ipſum in cinerem, mixtumq; aliis ſpeciebus, colicis et ilioſis potioni exhibuerunt.

HYDROPEPERI, AQVAticum piper.

Hydropiper, herbula eſt calida, ſed non piperis modo, uiride cum ſemine ſuo illitum, ſugillata, et tumores induratos diſcutit.

HYDOR, AQVA.

Aqua præſtantiſſima et alterius ſubſtantiæ expers, refrigerat, humectatq;, ex ſua ipſius ſubſtantia: ubi autem aſcititium calorem aſſumpſerit, quandiu eum ſeruat, calfacit: frigida autem facta, refrigerat. Porrò quę nonnihil mixta eſt, ut nitroſa aut bituminoſa, adiunctæ ſubſtantiæ uireis acquirit. Pluuialis autem nonnihil etiam aſtrictionis habet, ob quam oculariis miſcetur medicinis. Qualem uero conueniat laudatiſſimam eſſe aquam, in primo libro comprehenſum eſt.

HYOSCIAMVS, ALTERCVM, ſeu herba apolinaris.

Altercum cuius semen nigrum est, item cuius flauum, uenenosum est: accommodatissimum uero curationibus, quod & semen et florem cādidum habet ex tertio [refrigerantium] ordine. [Repositum ex Galeno.

HYPERICVM.

Hypericum duplex est, alterum, quod androsæmon et ascyrrhon appellatur, expositum est: alterum uero calefacit et siccat, tenui substantia præditum, eoque urinas elicit et menstrua citat, totum ipsius semen, quod si cum foliis illinatur uiride, cicatricem uulneribus obducit, arida uero folia oblita ulceribus medentur, dantur etiam potioni aduersus coxarum dolores.

HYPECOON.

Hypecoon refrigerat in tertio ordine, papaueri uiribus proximum.

HYPOGLOSSON.

Hypoglosson frutex pusillus est, cuius radix et succus emolliendi uirtute pollent.

HYPOCISTIS.

Hypocistis eorum quę ad radices cisti et cistari appellati subnascuntur, nempe cytinorum, succus est, medicamentum ad omneis fluidos affectus efficacissimum, ut quod particulas siccet corroboretq;.

HYPOPHÆSTON.

Hypophæston species est spinæ fulloniæ, quemadmodum et hippophaes, ex huius capitulo, foliis et radicibus, succus expressus siccatusque trium obolorum pondere, cum aqua mulsa ad pituitam et aquā uacuandam exhibetur: maxime congruit non nisi sub recta ceruice spirantibus, comitialibus et neruorum affectibus.

HYSSOPVM.

Hyssopum in tertio ordine et calefacit et desiccat, tenuisq; substantiæ est.

QVÆ A PH AVSPICANTVR.

PHACI, LENTES.

Lentes in secundo ordine siccant, medio caloris & frigiditatis temperamento donatæ, sed astrictionis quoq; nonnihil habent. Totum uero lentis corpus siccat, aluumque sistit: decoctum ipsius proritat, ideoque prior aqua defunditur, quum astringendi gratia lentes assumuntur.

PHACOS, LENTICVLA palustris.

Lenticula palustris humectat, refrigeratq; in secundo abscessu.

PHALARIS.

Phalaridis succus, folia & semen pota, uesicæ doloribus auxiliantur. habet eadem herba & tenuem quandã uim, naturamq; calidam.

PHALANGITES.

Phalangites ꝙ phalangiorum morsibus medeatur, nomen hoc inuenit: est & tenuis naturæ compos, qua torminosis auxiliari putatur.

PHELLOS, SVBER.

Suber præsertim ex uinorum cadis, cõbustum, cinerem reddit siccando uehementissimum, q medicinis ad tormina intestinorum inscriptis admiscetur.

PHILYRAS, TILIA.

Tiliæ arboris folia, syluestri oleæ similiter astringũt, quibus commanducatis oris ulcera iuuantur, eorumque decocto colluuntur: quod etiam potum & urinam & menseis trahit.

PHLOMOS VERBASCVM.

Verbasci genera plura sunt, inter quæ est & dicta trysalis cæterum folia omnium siccantem & mediocriter astrictoriam uim referunt: præcipue eius quod aurei coloris est, & acerbum fluidis conferunt affectibus: nonnulli & dentes eis colluunt.

PHOENIX HERBA.

Phœnix,aliis rhu,herba est lolio consimilis,astringendi uiribus donata,in uino austero pota,omneis fluidos affectus sistit.

PHOENIX ARBOR, PALMA.

Palmæ fructus,qui iam ematuruit, calidus mediocriter est uisceribus roborandis & stomacho idoneus,tum intus assumptus,tum foris applicatus: reliqua palma portio uehementer astringens est, quamobrem stomachicis & hepaticis medicinis temperatur : longe magis astringit quod fructus enascentis ueluti inuolucrum est.

PHORMION.

Phormion tenuis , abstersoriæ & attractricis facultatis est:semen igitur cum melle albugines extenuat,& spicula è corporibus extrahit.

PHV.

Phu radicem habet nardi persimilẽ,quæ tamen ad pleraq; infirmior sit,sed urinas magis q̃ ea elicit, nardi gallicæ modo.

PHYCOS, ALGA.

Phycos refrigerat siccatq; in secundo abscessu , ac mediocriter etiam astringit.

PHYLITES.

Phylites cum acerba quadam prædita sit qualitate, non immerito alui profluuiis pota auxiliatur.

QVÆ A CH AVSPICANTVR.

CHALBANE, GALBANVM.

Galbanum calore tertium ordinem accedit,siccitate secundum,molliendi & discussoria ui donatum.

CHALCITIS.

Chalcitidis uires astrictoriæ,acres,adurentesq; sunt , & crustam inducunt,tenuitate media inter misy & sori consistit,usta tenuior redditur.

CHALCANTHON, ATRAmentum sutorium.

Chalcanthon aqua est in Cypri metallis coalescens,

ualentisſimæ aſtrictionis cum calore non ignauo: quod omnium efficacisſime humidas carneis abſumit deſiccatque. longiore temporis proceſſu in chalcitidem mutatur.

CHALCOS, ÆS COMBVSTVM.

Æs combuſtum acre quiddam habet, & aſtrictionis particeps eſt, quapropter ad cicatricem ulceribus obducendam in ſiccioribus corporibus præſtantisſimum eſt: ſi eluatur, teneris utilius eſt.

CHALCV ANTHOS, Æris flos.

Æris flos tenuioris naturæ eſt, q̃ æs concrematũ, eiuſq; ſquama: mixtus itaq; collyriis, palpebrarum et aſperitates & ficus exterit.

CHAMEDRYS, TRIXAGO.

Trixago in tertio ordine calefacit ſiccatq́; . lienes igitur conſumit, urinas et menſtrua elicit, uiſcerum obſtructiones expurgat.

CHAMÆCISSVS, HEDERA terreſtris.

Hederæ terreſtris flos quum amarus inſigniter exiſtat, iecoris meatus adaperit, item contra coxendicum dolores exhibetur.

CHAMÆLEVCE.

Chamelæuce in tertio abſceſſu calefacit, in primo deſiccat.

CHAMÆLEON.

Chamæleontis nigri radix calefacit ſiccatque propemodum in tertio ordine, eſt et abſterſoriæ facultatis particeps, qua cutis labes exterit, item duros tumores disſipat emollitque, et phagedænica ulcera illitu perſanat: ſi autem intra corpus ſumatur, ueneni loco eſt. Albi radix ſuperiori proportione reſpondet, ſed amarior eſt: quæ ſi cum uino auſtero inſtar acetabuli bibatur, latos uẽtris lumbricos enecat: facit etiam ad aquam inter cutem.

Chamæmelon.

CHAMÆMELON.

Chamæmelon siue antemis calefacit siccatq́; in primo abscessu, præterea uirtute tenui, discussoria, laxanti, & odorata, constat.

CHAMÆPITYS.

Chamæpitys secundo gradu calefacit, tertio desiccat: quam ob causam & purgare & abstergere uiscera, potissimum iecur potest, item urinas menseisq́; trahit, magna uulnera conglutinat, putredinem expertis medetur, duritias discutit. decoctum ipsius, etiam coxendicum doloribus salutare est.

CHAMÆDROPS.

Chamædrops, quidam & hoc chamædrin uocant, alii etiam *teucrion, uiribus chamędrii respondet.

*Græce erat τεύριον pro τεύκριον.

CHAMÆSYCE, HVMILIS FICVS.

Chamęsyce abstersoria & acri facultate pollet, quapropter & surculi ipsius & liquor myrmecias, uerrucasq́; abolent, crassas oculorum cicatrices cum melle abstergunt, hebetudini, & suffusioni incipienti medentur.

CHAMÆLÆA, OLEAGO.

Oleago abstersoria facultate, sordida ulcera & crustas cum melle purgat.

CHELIDONIVM, HERBA hirundinaria.

Chelidonium in tertio ordine calefacit, ualenterq́; abstergit: succus ipsius claritati oculorum utilis est: radix arquatos cum uino & aniso pota, obstructione liberat: manducata, dentium doloribus auxiliatur. Minus chelidonium quarto calefacientium ordini ascriptum, acrius est, ut illitum cutem exulceret: ungueis scabrosos eiicit: succus autem ipsius per nareis purgat.

CHELIDONES, HIRVNDINES.

Hirundinum crematarum cinis cum melle illitus, anginarum inflammationes persanat, idem oculorum claritati bene facit.

CHOLE, FEL.

Fel omnium aliorum animantis humorum calidisſimũ eſt,colore tamen inter ſe differt,ſiquidem quod flauum pallido calidius,& flauo,uiride , præterea uariat pro animantium quæ id habent ratione,quatenus ſuillum omnibus aliis infirmius eſt,eoque citra roſionem aurium ulceribus medetur. Ouillum maioris acrimoniæ eſt q̃ ſuillum,& ouillo caprillum efficacius, caprino æqualia urſorum & boum exiſtunt.taurinum uehementius hoc fel hyænæ ſuperat rurſus hyæna uincitur à piſce callionymo dicto,& ſcorpione,cuius animantis fel ſuffuſionibus oculorum,hebetudini , & albuginibus accommodatur,item marinæ teſtudinis,at capræ ſylueſtris fel etiã luſcioſis conferre dicitur. cæterum omnium uolucrum fel,tum acrius,tum ſiccando uehementius eſt q̃ quadru pedum : inter has ipſas autem gallorum & perdicum aliis eſt præſtantius:accipitrum & aquilarum acrimonia & roſione quodammodo ſuperat,uiridi colore,nonnũ quam etiam nigro.

CHONDRILLA.

Chondrilla intybi ſpecies ſubamara guſtu eſt,propterea etiam maiorem ſiccandi uim q̃ illa obtinet.

CHONDRVS.

Chondrus tritico perſimilis eſt,niſi quod glutinoſior.

CHRYSOCOLLA.

Chryſocolla altera in metallis reperitur , altera in ærea pyla p̃paratur,piſtillo æreo ex pueri impubis urina ſub caniculæ æſtu contrita: *hæc igitur abſtergit, diſcuſſoria,ſiccanteq́; ui prædita maiore,q̃ ea q̃ in metallis inuenitur,ut etiam carnem aſſumat citra roſionem ob quod ulceribus maleficis accommodata eſt : concremata uero minus erodet.

* Græce erat ἧπαρ οὖν ῥύπτει .i. iecur itaque abſtergit.

CHRYSOCOME.

Chryſocome,quæ etiam chryſitis dicitur, radix acri ſimul & aſtringente ui exiſtit,quare non multi in medicina uſus eſt,quanquam peripneumonicis & iocinoroſis

in mulſo elixa exhibeatur: cæterum menſeis educit.

QVÆ A PS ORDIVNTVR.

PSEVDOBVNIVM.

Pſeudobunium bunii ſpeciem repræſentat, calefacit, diſcutit & abſtergit: tormina igitur circa umbilicum, ſtillicidia & laterum dolores ſoluit: ſtrumas etiam cum ſale & uino illitum diſiicit.

PSEVDODICTAMNON.

Pſeudodictamnon imbecillis dictamni uires habet.

PSIMMYTHION, CERVSA.

Ceruſa refrigerat & illitu opplet.

PSYLLIVM, HERBA pulicaris.

Herbæ pulicaris ſemen ſecundi refrigerantium ordinis habetur, ſiccando humectandoq́; medium eſt.

PSORICON.

Pſoricon, chalcitide duplicata, argenti ſpume mixta, efficitur, utriſque tamen aceto prius detritis, ac in recentem ollam coniectis, quæ diebus quadraginta ſub fimo deliteſcet: ſic enim maiorem ſiccandi uim, tenuiorem & minus rodentem quam chalcitis, acquiret.

QVÆ AB O MAGNO INCIPIVNT.

OON OVVM.

Oui candidum & tenue, nullius plane roſionis compos mediocriter refrigerat, utendum igitur eo in oculis, pudendorum ulceribus, aliisq́; omnibus malignis: miſcetur etiam medicamentis emplaſticis, quæ ſanguinem ſupprimũt: luteũ uero pari facultate p̃ditum, medicamẽtis temperatur ad inflammationẽ arcendam efficacibus toſtum uero magis ſiccat, minus lenit. Porrò totum ouum aceto incoctum ſi aſſumatur, uentris fluxiones deſiccat: ſi acerbum aliquod adiunxeris, exempli gratia, gallam, aut rhun, aut balauſtium, ac frixeris, multo redditur efficacius: ambuſtis autem crudum impoſitum

protinus auxiliatur. Sorbile assumptum, pectoris uitia concoquit lenitq;, & arteriæ asperitates læuigat. Præponetur autem recens ueteri: & gallinaceum reliquorũ animantium ouis.

OCIMVM.

Ocimum secundo calefacientium ordini ascribitur: habet & humiditatem quandam excrementitiam, propter quam neque utile est intus assumptum: extrinsecus autem illitum, discutit & concoquit.

OCIMOIDES.

Ocimoides, nonnulli philetærion nuncupant, inutilis quidem radix est: semen uero tenue est & sine rosione siccat.

DE MEDICAMENTIS SIMplicibus quæ flauæ bili purgandæ sunt. Cap. IIII.

ALoes denarius cum aqua mulsa mane datur: q uesperi id exhibent, aut secundum cibum, noxã inferunt, quippe alimẽtum *digerit, flauam bilẽ minus uacuat: trium obulorum instar assumpta, abunde ad deiectionem aluum solicitat. Cæterum quum omnia purgantia medicamina stomacho aduersentur, sola aloe conducit. qui uero amaritudinem eius non sustinent, in catapotia coactam assument. Sciendum uero est, medicamenta ea non simplici quodã temperamento, uerbi gratia, caliditate purgare (omnia siquidem calida, quale piper est, uacuationem molirentur) uerum totius substantiæ proprietate, quomodo lapis magnes ferrum attrahere demonstratus est. Porrò ex purgantiũ medicaminum numero ea quæ uentrem duntaxat emolliunt, primo libro sunt exposita: efficacioribus autẽ utimur, uel ad materiam deriuandam, uel ad affectum induratum commouendum excitandumq;, aut ad corpus reficiendum, mutandumq; ipsius temperamentum aut ad noxium humorem eliciendum. Iam uero sunt nonnulli mixti ex prædictis modi, inuicem connexi.

*Græce ẽ διαφορεῖ pro διαφθείρει. i. corrũpit.

Cæterum purgationibus hos uti conuenit, qui uiribus constant, & eas non grauatim assumunt, primosq; ætatis limites euaserunt, nondum uero ad extremos peruenerunt, item qui stomacho robusto sunt, & copiosam materiam inutilem in corpore collegerunt, non multi adeo sanguinis compotes. Tempus autem purgationis si nulla urgeat necessitas, uernum maxime & autumnale opportunum est.

QVÆ BILEM VACVENT.

Quæ bilem educunt, quouis tempore præter hyemē recte usurpantur: ætate uero florida & ei proxima: habitu sicco, musculoso, nigri coloris, uel rubri: uiris magis quàm mulieribus: item in quibus cibi continue corrumpuntur, aluus astricta est, amara bils redundat, iracundis, paucam urinam reddentibus cibo usis sicco & calido. In affectibus, arquato, iecoris imbecillitate, pleuritide, phrenitide, angina, insania, cephalæa, lippitudine, erysipelate, lepra, febri, & quibus bilis superat. Datur aloe capite grauatis, lippientibus, siticulosis, & qui per somnum imaginibus torquent̃ sine febri, ad hæc qui horroris discursum in corpore sentiunt, flatus acreis edunt, intestinis roduntur, quibus stomachus immodice æstuat, aut fastidio ex ciborum copia euertitur: postremo, quibus ob recrementorum abundantiam clyster nequit iniici: abunde siquidem inanit, sic ut totum corpus non commoueat, nisi copiosa admodum fuerit exhibita: bilem autem intestinis, aluo & stomacho inhærentem educat.

Veratrum conuenit & acuto & longo morbo laborantibus, qui medicamentum bili ducendæ idoneum requirunt quales sunt qui insania, altera capitis parte (heterocranici dicuntur) humorum impetu in oculis decũbente, et pectoris affectibus torquentur: accommodatissimum est uisceribus, uteri et uesicæ uitiis medicinam requirentibus. Laudatur etiam ad longam asperæ arterię affectionem, arquatum, eruptiones quæ exanthemata dicuntur, impetigines, uel herpetas, uel erysipelata,

uel lepras. Veratrũ nigrũ bilẽ flauã potisſimũ ẽtoto cor pore citra moleſtiã educit, q̃ob cauſam iis q nõ grauiter febricitãt, magisq; febri carentibus inſtar denarii exhibe tur, radicibus in mulſa & aqua maceratis, aut cũ melle ca tapotiorũ modo: uerum ita exhibetur, ut ieiunium præ ceſſerit. Sunt qui miſceant ei pulegium uel thymbram, uel aliquod ex iis quæ ſubito dilabuntur, ſtomacho nõ inimica. Scammonia conſimiliter ueratro purgat, ma gis flauam bilem: cæterum inter omnia quæ purgatio nem moliuntur, aduerſisſima ſtomacho eſt. datur igitur iis qui febri carent & ſtomacho ſunt meliori, ad magni tudinem quatuor obolorum cum ſale aut pipere aut zingibere, aut quodam ſtomacho utili, quod protinus corpus permeet, aut etiam cum melle: item cum gum mi quoque fiunt catapotia. Colocynthidis, hoc eſt, cucurbitæ ſylueſtris medulla bilem potisſimum uacuat, & mucoſa non a ſanguine tantum trahit, quemadmo dum ueratrum & ſcammonia, ſed etiam a coſtis & ner uoſis partibus, inſtar denarii in aquæ mulſæ cyathis duo bus, quibus & ruta incocta ſit, epota: læuigetur autem accurate, quoniam aſperitates ipſius interaneis adhæren tes, ulcera concitant, & neruos conſortii lege afficiunt. Exhibetur recte, capite dolentibus, nempe quum cere bri membrana, uel ea quæ caluariam cingit, uitiata fue rit, exempli gratia, uertiginoſis, heterocranicis, cephalæa infeſtatis, comitialibus, attonitis, conuulſis, ut in utramli bet partem deprauata ſit facies, qui cynicus ſpaſmus di citur, diuturno in oculos fluxu uexatis, recta ceruice ſpi rantibus, ſuſpirioſis, uetuſta tusſi conflictantibus, præte rea iis quos articularii dolores & renum aut ueſicæ affe ctus male habent. Elaterium ſcammoniæ modo e uacuat, deligendum uero uiridi colore, leue & anno nõ uetuſtius: triobolari pondere cum lactis hemina læuiga tum exhibetur. Tithymalus bilem elicit, non aliter q̃ elaterium & ſcammonia dantur liquoris guttæ quatuor aut quinque cum polenta maceratæ, quæ ſtatim deglu

tientur. Nam in ore diu retentæ, linguam exulcerant, eiusq̃; uiciniam. Lathyrides bilem purgant inſtar ueratri & ſcammoniæ offerentur igitur ſeptem octove, & uſque ad quindecim: robuſtis ſanè & qui liberaliore indigent purgatione, manducari præcipe, imbecillioribus & malo præditis ſtomacho, integras ipſas deglutiri.

Peplii turionum ſiccatorum, inſtar octo obolorum in mulſa datum bilem educit, ueratri modo, & flatus diſiicit. Agaricum ſimileis cucurbitæ ſylueſtri uireis habet, lentum ad functionem obeundam, non autem ſtomacho admodum inimicum: datur læuigatum denariis duobus cum mulſa, ſit autem albisſimum, uehementer fragile, non adeo lignoſum, neque teredinibus obnoxium. Iris illyrica ſimili modo purgat octo obolorum inſtar ex mulſa aſſumpta. Sit autem nec uetuſta, nec teredines experta. Centaurium minus bili, & mucis purgandis aptum, coxendicum doloribus peculiariter conuenit: ius ipſius denarii & ſemisſis pondere in aquæ hemina decocti ad dimidias bibitur. Tragorigani flos cum ſemine inſtar duorum denarium ex mulſa datur, quibus etiam ueratrum nigrum, quanquam hoc ſit ſtomacho gratior, minus autem purget. Chamælææ denarii quatuor in mulſæ heminis duabus, ad quartas decocti, ſimiliter ueratro purgant. Nonnulli uero chamælææ & abſinthii dupla portione catapotia fingunt exhibentq̃;. Ariſtolochiæ clematitis, hoc eſt, ſarmentariæ fructus drachma in mulſa pota, colocynthidis more purgat. Polypodii radix arida, ſi læuis cum mulſa illinatur, aut cum ea infricetur, eundem cum colocynthide effectum præſtat.

QVÆ BILEM ATRAM VACVENT.

Medicamentis atram bilem educentibus utemur præcipue in melancholicis, furibundis, iracundis, hominum conſortia exoſis, aut ſeceſſu gaudentibus, item in his qui dum a morbo reficiuntur, purgationem deſiderant,

autumno feruidiore, habitu sicco et parum musculoso.

Epithymum laudatissimum est remedium inter ea quæ atrę bili uacuandæ sunt. dantur ipsius denarii quinque læuigati ex lactis hemina. Epithymbrum quod thymbræ supernascitur epithymo similiter euacuat, sed imbecillius est. Pulegium atram ducit bilem instar acetabuli in mulsa potum. Tragorigani heracleotici idem modus, uti pulegium uacuat, cæterum ambo desiccant. Alypi semen inferius atram purgare bilem pari epithymo mensura cum sale et aceto dictum est, intestina uero si fidem Dioscoridi accommodamus, leuiter exulcerat. Est autem meo iudicio, quę nunc alypias uocatur: exhiberi debet in mulsa. Parthenium similiter siccum si potetur, eadem solet extrahere. Alysson cũ sale epotum non aliter quàm superiora expurgat.

QVÆ PITVITÆ VACVANDÆ SINT.

Eorum quæ pituitam educunt usus est in habitu frigidiore & senio confectis perq; hyemen, in resolutis, attonitis, inturgescentibus tumore laxo quod œdema dicũt insuper in his qui multum pituitæ in uentriculo, aut pectore, aut stomacho collegerunt, & in muliebri defluxione. congruunt etiam copiosa emungentibus, crassa excreantibus, fastidiosis, & coxendicum cruciatu detentis, quum muci articulis incubuerint, aut elephanticis: maxime autem conueniunt iis qui aqua inter cutem laborant cui nomen est anasarca. Styracis albi denarii pondus cũ resina terebinthina æquali deglutitum, pituitã euacuat.

Oleę radicis cortex drachmæ instar cum uino aut aqua. Pyrethri oboli nouem ex aqua. Lychnidis seminis denarii duo. Cyclamini radicis denarius cum hydromelite. Scordii denarii duo cum melle.

Chamæpitys in pollinem detrita, exhibitaq; in catapotiis. Squamæ Cypriæ denarii *duo cum resina pari in catapotiis ualentius purgant pituitam. Lauri foliorum uiridium denarius & semissis. [Cucumeris syl

*Impressũ semis.

ueſtris radicis corticis oboli duo. Ricini grana quadraginta, crotones dicti, putaminibus detractis eduntur, ſimilemq; effectum præſtant. Apii dimidium quod ad radicem eſt manducatum: nonnulli id chamærapha non appellant. Bdellii drachmæ duæ ex hydromelite. Peculiariter autem gummi oculis defluentibus idoneum.

QVÆ AQVAM EDVCANT.

Aquam elicientibus uti conuenit in his quos aqua ſubter cutem, ab utre aſcites dicta, male habet, in mulieribus albo fluore infeſtatis, item in iis quos ulcera fluida torquent. Squamæ Cypriæ denarius & ſemiſsis cum mulſa potus aquam educit: aceti uero momentum ſuperſorbere oportet, ne per uomitum reddatur. Coccum gnidium cortice detracto læue cam melle cocto potum ne fauceis adurat, aquas trahit. dantur autem grana aut uiginti, aut uigintiquinq;, aut triginta: ualentioribus quadraginta. Euphorbii denarius cum melle cocto potus, pituitam emolitur, magis autem aquas. Lonchitidis ſeminis oboli octo cum mulſa aquas purgant. Cneoron ſimiliter aquas trahit cum polenta potum. Cnici ſeminis denarii quinque læuigati ptiſanæ incoquuntur cum ſalis momento, ſorbenturq;. Ammoniaci ſuffiminis * denarius in mulſa potus aquam educit. Nonnulli uero lienoſis id cum poſca exhibent. Sambuci corticis radicis ſuccus inſtar unciarum duarum potus cum uino aquas educit.

*Manuſcriptũ denarii duo

DE COMPOSITIS MEDICAmentis purgantibus. Cap. V.

CATAPOTIA EX ALOE.

Colocynthidis medullæ, abſinthii ſucci, aloes, ſingulæ partes, ſcammoniæ partes duæ: ex aqua granula ad erui magnitudinem finguntur. dantur undecim numero.

OXYMEL IVLIANI.

Rutæ,origani,ſingulorum quadrans, thymi comæ triens,anethi ſeſcuncia,iridis uncia,mandragoræ radicis ſeſcuncia,agarici ſextans,tedarum pinguium unciæ duodecim,cocci gnidii triens,lathyridum,alypiadis,ſingulorum quadrans,polypodii ſextans,phylii,coſti,ſpicę nardi,ſingulorum uncia,rheu Pontici ſeſcuncia,ſcillę,ſambuci turionum,canopi,(qui eſt ſambuci cortex)ſingulorum quadrans,aſari uncia,pulegii quadrans, epithymi, ueratri,acori,ſingulorum ſextans,ſii,amomi,hyperici,cumini,ſingulæ unciæ, aniſi ſextans, aceti ſextarii decem, mellis ſextarii quinque:herbæ per triduum in aceto madeſcunt,deinde excoctis dum amplius dimidio cõſumptum fuerit,mel adiicitur:ubi unita fuerint, admiſcentur lathyrides,coſtus,coccum gnidium,ſpica nardi læuigata,& ſi uoles poſtquam perfecte cocta fuerint, oxymel adiungis.Modus ſummus eſt uncia, aut pro uirium ratione:bene facit podagricis affectibus & comitialibus, ac in quibus uacuare ſimul & craſſos humores educere opus eſt.

PVRGATIO AD EDVCENdum aquas quæ conſtat caryophyllo.

Aloes,epithymi,caryophylli, cocci gnidii, petroſelini, rheu Pontici, ſingulæ ſemunciæ, euphorbii ſcrupuli quatuor, mellis quod ſatis eſt. datur cochlearis menſura.

PVRGATIO EX RHODOmelite confecta,Alexandri.

Roſarum ſucci ſextarii duo,mellis ſextarius, ſcammoniæ unciæ quatuor. ſummus modus eſt quinque cochlearia:leuior:duo:medius tria.

ALITER. Mellis libra roſarum ſucci,libra, piperis drachmæ duæ,ſcammoniæ drachmæ octo, maſtiches drachmæ quatuor zingiberis drachmæ duæ.

ALIO MODO, QVO EGO VTOR.

Spicæ nardi,aſari,epithymi,ſingulorum ſemuncia: ma-

cerantur in aquæ hemina per triduum: ubi mediocriter incoxeris, miſceto aquæ roſarum ſucci ſextarium ſemiſſem, mellis tantundem. Poſtquam adusq; ſpiſſitudinē fuerint incocta, ſcammoniæ ſeſcuncia admiſcetur.

PVRGATIO EX MALIS COTONEIS.

Malorum cotoneorum toſtorum unciæ quatuor, piperis unciæ ſex, ſcammoniæ drachma, mellis unciæ quinque: trita exhibentur cochleario inſtar unciæ, aut pro uiribus.

COMPOSITIO DIA CITRIV, quod eſt, ex malo medico, ſtomacho utilis.

Mali medici corticis carnisq; pondo in aquæ ſextario uno & ſemiſſe ad tertias decoquitur, mellis ſextarius ſemiſſis adiicitur: ubi mellis ſpiſſitudinem ex coctione acceperint, inſpergitur læuigati piperis longi uncia, ſcammoniæ toſtæ in fermento tantundem.

BVCELLATVS PVRGANS.

Scammoniæ toſtæ uncia, piperis, apii ſeminis, ſingulorum ſcrupulum, fœniculi, aniſi, ſingulæ unciæ, mellis libra: toſta mediocriter inſtar unciæ datur in cōdito.

OLIVÆ PVRGANTES.

Scammoniæ uncia piperis tantundem, epithymi cumini torrefacti, petroſelini, rutæ foliorum, menthæ uiridis, ſingulorum drachmæ quatuor, laſerpitii drachma, palmularum unciç quinque, mellis tantundem, aceti heminæ duæ, oliuarum colymbadum ſextarius, ſciſſarum uidelicet: quidam & gari momentum addunt. Modus eſt q̃nque ſcrupula aut ſeptem aut nouem.

PASTILLVS PVRGANS.

Scammoniæ drachmæ quatuor, euphorbii tantundem phylli, piperis, ſingulorum drachmæ duæ, mellis libra, datur inſtar unciæ.

FVSCA PVRGANS ET ſtomacho grata.

Cumini, fœniculi, ſingulorum uncia, pulegii, apii,

aniſi,ſingulorum ſemuncia,epithymi,ſcammoniæ,ſingulorum uncia,ſalis unciæ duæ. Summus modus datur ſcrupulis duobus in poſca, nonnulli etiam euphorbii ſcrupula quatuor adiiciunt.

VINVM PVRGANS in hydropicis.

Scillæ tres unciæ,apii ſeminis unciæ ſex, piperis drachma,capparis radicis drachmę quatuor,cocci gnidii cortice exuti drachma,folii malabathri galbuli duo,uini heminæ duodecim,mellis ſextarii tres:ſcilla contuſa uino ſuperfunditur,reliqua læuigata miſcentur.

HALATIA, QVASI DICAS ex ſale confecta,purgatio.

Salis communis torrefacti drachmę ſex, apii ſeminis, zingiberis,panis ſicci,ſingulorum ſcrupula ſex,aniſi, piperis,ſingulorum ſemuncia,ſammoniæ,epithymi,ſingulorum uncia.datur circiter cochleare.

COMPOSITIO DIA HERmodactylu,ad podagram.

Hermodactyli quadrans,aniſi,cumini Æthiopici,ameos thymi ſummitatum,piperis albi,zingiberis, ſingulorum ſcrupula tria,epithymi ſemuncia: exhibentur ſcrupulis quatuor.quidam ſcrupula ſex dant mane cum condito, aut mulſa,aut aqua calida.

ALITER EADEM PVRGATIO.

Hermodactyli uncia,cumini Æthiopici,aniſi,agarici,zingiberis,ſingulorum ſcrupula ſex,maſtichę,ſpicæ nardi, ſingulorum ſcrupula duo,muſci ſiliqua, cneci ſcrupula duo,datur quatuor ſcrupulis cum hydromelite. Scammoniam,ꝙ ſtomacho ſit inutilis,damnamus. Si autem liberaliore uacuatione opus ſit,ſcammoniæ ſiliquas tres meuſurę admiſcebis:loto exhibetur.

CATAPOTIA QVÆ CONſtant lapide armenico,arthriticis potiſſimum exhibenda.

Aloes unciæ quatuor,ſcammoniæ unciæ ſex,agaric. un

cia, epithymi tantundem, lapidis armenici ſcrupula duodecim: caſſię uncia, ſpicę nardi uncia, ſcillæ toſtę ſextās, croci ſcrupula duodecim: rhodomelite excepta duobus ſcrupulis exhibentur.

COMPOSITIO DIA CORONOpodiu, ad eadem efficax, ad quæ ex hermodactylo confecta, ſtomacho utilis.

Zingiberis ſcrupula duo, piperis ſcrupulū, agarici ſcrupula decem, cnici partis interioris ſcrupula quatuor, coronopodii radicis ſcrupula ſex. danť ſcrupula *tria quibus aluus eſt difficilis, ſiliquæ uigintitres, quæ faciunt omnino obolos (ſeptem aut ferē octo. ubi uenter inanitus eſt, ad lauacrum duces: inde ouis & pane enutries.

*Impreſſum hēt octo. reſtitutū ex Alexandro rōne id exigente.

MEDICAMENTVM EX cyrenaico liquore ad febrem quartanam.

Lactis cyrenaici, piperis, zingiberis, rutæ foliorum, ſingulæ drachmę. datur ad nucis auellanæ magnitudinem.

(Impreſſum non habet.

PVLS AD PVRGANDVM, TVmidis & elephanticis ſingulariter efficax, & in quibus humorem craſſum glutinoſumq́; emoliri uoles.

Cucurbitis duabus ſylueſtribus circuncisis ſemen eximetur, interiore ipſarum carne relicta, dulci oleo ipſas replebis, et propriis operculis obtectas pernoctare ſines inſequenti die uacuato oleo cucurbitas in aqua decoques dum tabeſcant, deinde ipſis proiectis oleo aquæ tempera nigri ueratri triobolum adiunges, ſcammoniæ denarium: ubi iam cum his pulticulam è ſimila, aut panem ſiccum læuigatum incoxeris, inde ægroto dabis tenui pridie uſo uictu, pilulas ad nucis auellanæ magnitudinem, octo, aut decem, aut plurimum quatuordecim, et potioni aquam calidam exhibebis.

QVOMODO EOS QVI PVRgantur, tueri conueniat, quidq; faciundum ubi medicamentum purgans nihil profecerit. Ca. VI.

SVmmatim in omni purgatione efficaci, medicamentum homini quem certa prius uictus ratione alueris, ieiuno & concoctione obita trades, ac a somno quoad in totum purgatus fuerit, arcebis, motu mediocri si fieri potest adhibito, cibo omni & potu abstinere usque ad consummatam purgationem compelles.

EX COMMENTARIIS PHILAGRII.

At si inediam non tulerit, aut quòd uentriculi os ad bilem contrahendam expeditum ex longa penuria præcedente habeat, aut alia eiusmodi de causa, dabitur ipsi panis ex uino aquoso, aut ptisanæ cremor aut chondri, idq; nondum incepta uacuatione, (sic enim cibus corrumperetur) sed protinus ubi medicamentum fuerit epotum, sic enim nonnunquam ad celerem medicaminis motionem pondere suo opitulatur. Si uero quocunque medicamento ad aluum emolliendam assumpto quis non purgetur, neque uacuetur, nullo accedente periculo nihil moliendum est. At si magnitudo morbi urgeat, aut æger uellicetur, distendatur, & lancinationem expertus fuerit, clyster statim necessario iniicitur. Si ne sic quidem uenter respondeat, corpore rosionem & ueluti euersionem sustinente, lauare liberaliter inungendo oportet: ubi repletum est grauaturque, sanguinis dimissio congruet, præsertim ubi multi compos sanguinis homo fuerit, oculos rubros habeat & emissitios, non ex natura, sed acquisito ex medicaminis potione. Vbi horum nihil infestat, sed morsus & uellicatus affligit, a balneo cibum protinus offeres, uinum liberalius potui dabis, atque interea clysterem inseres, nisi subsistat cruciatus, rursusque lauabis. Esto autem oleum quod in aluũ

dabis rutaceum, aut ex alio quopiam flatus experte prçparatum.

SI PVRGATIO MODVM excedat. Cap. VII.

SI purgatio maior ſit impendio, cutis infricari debet,& lauari calida:ante balneum uinum tenue, rubens & flauum dari,tale ſiquidem celerrime in totum corpus diſtribuitur : item panis ex eo madens, & malum punicum. Quod ſi euacuatio perſeueret, artus uinculis excipientur,quç è ſummo deorſum diſtributa, conſtringant,& non nihil ſanguinis & ſpiritus excipiant: dabimusq; potui theriaces ex carnibus uiperarum momentum,deducit enim in cutem,ſubitoq; reuellit humorum in uentriculum confluxum, obtunditq; medicinæ purgantis quod ceu uiroſum eſt & medicatum. huius penuria paſtillos theriacos, præterea compoſitionem dia ſpermaton,& Philonium appellatum:imo etiam cucurbitulis ſupra ſtomachum,& cataplaſmatis ex polenta & mulſo uti, prodeſt,deinde epithematis aſtringentibus:præſertim ubi ex totius corporis frictione, & medicaminum potu,ſubſidium fuerit ſequutum. Aer ipſis uitandus qui frigidus nimium aut calidus exiſtat: ille ſiquidem materiam a foris intro compellit,fluoremq; auget:hic diſcutit, & uires reſoluit. At ſi ex inteſtinorum quæ medicamento irritantur,eroſione,uacuatio oriatur delinere cõmemorata oportet,& in aluũ dare quæ acrimoniá retundunt,adipẽ anſerinum ſcilicet, uinum dulce,nardũ & conſimilia.

DE HIERIS ANTIDOTIS. Cap. VIII.

HIERA ANTIOCHI.

CHamædryos, agarici, colocynthidis medullæ, ſtœchados,ſingulorum denarii decem,opopanacis,ſagapeni,petroſelini,ariſtolochiç ſarmentaceæ, piperis albi,ſingulorũ denarii quinque, cinnamomi,ſpicæ nardi,myrrhç troglodytidis, croci foliotum, ſingulorum denarii quatuor,mellis quod ſatis eſt.

ALITER. Colocynthidis carnis denarii uiginti, scillę tostę, agarici, ammoniaci thymiamatis, ueratri nigri corticis, scammoniæ, hyperici, singulorum denarii *tres epithymi, polypodii aridi, bdelli, aloes, chamædryos, marrubii, casiæ, singulorum denarii octo, myrrhæ troglodytidis, opopanacis, sagapeni, piperis communis & longi et albi, petroselini, cinnamomi, croci, castorii, aristolochie longæ, singulorum denarii quatuor, mellis quod sufficit.

*Oribasius decem

HIERA IVSTI.

Epithymi drachmę duodecim, marrubii, stœchados, chamædrios, ueratri nigri, scammoniæ, agarici, piperis longi, scyllæ tostę, singulorum denarii sedecim, euphorbii, colocynthidis carnis, aloes, croci, gentianæ, petroselini, guttæ ammoniaci, sagapeni, singulorum drachmæ octo, opopanacis, polii, cinnamomi, myrrhæ, spicæ nardi, iunci odorati floris, pulegii, singulorum denarii quatuor, aristolochię longæ et rotūdæ, utriusq; denarii duo mellis quod satis est. datur scrupulis duobus, aut tribus, aut quatuor cum mulsa et sale.

HIERA GALENI.

Chamedryos, piperis longi, piperis albi, stœchados, ueratri nigri, scāmoniæ, spicæ nardi, scillæ tostæ, (nonnulli etiam epithymi) singulorum drachmæ sedecim, myrrhæ, croci, ammoniaci suffiminis, euphorbii, singulorum denarii octo: excipiuntur melle.

HIERA RVFI.

Cucurbitæ syluestris, quæ sicyonia uel colocynthis dicitur, carnis denarii octo, chamædryos denarii decem, sagapeni denarii octo, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, singulorum denarii quinque, cinnamomi denarii quatuor, uel casiæ octo, spicæ, croci, polii, myrrhæ, singulorum denarii quatuor, mellis quod satis est.

HIERA ARCHIGENIS.

Marrubii, agarici, chamædryos, colocynthidis carnis,

stœchados,

stœchados,singulorum drachmæ decem,opopanacis,sagapeni,petroselini,aristolochiæ rotundæ,piperis albi,singulorum drachmæ quinque,cinnamomi,spicæ nardi,myrrhæ,polii,croci,singulorum denarii quatuor:arida tunduntur simul & incernuntur,opopanax autem,sagapenum,& myrrha contusa,mulsa per noctem unam in pila macerantur,deinde læuigantur,& siccis admiscẽtur:melle optimo excepta reponũtur in uitreo uase aut plumbeo.hæc ratio omnium hierarum communis est. Summus ipsarum modus est denarii duo:assumatur & salis denarius,mellis heminæ duæ,aquæ quantum satis est.Quod si uehementiores ad purgandum uoles efficere,quibus scammonia non inest,iniicietur,& his singulis obolus.

QVÆ SEDI ET VMBILICO illita purgent. Cap. IX.

ILLITIO SEDIS AD FLAtus excutiendos.

Rvta cum melle in tenuissimum pollinem redigitur,ut unus succus fiat,& penitissime intra sedẽ delinitur.Efficacissimum uero est,si cumini momentum & nitri assumat,uel cyclamini succum: stuppa exceptum imponitur,aut glandis forma melle apposito, flatus siquidem multi erumpunt , uentrem leuantes .

PERVNCTIO SEDIS VENTREM mouens,chezanance.

Alumen cum melle læuigatum coquitur quoad rubescat,atque hoc sedes perungitur,facile enim copiosa citra laborem subducit.

MEDICAMENTVM QVOD VMbilico illinitur, epomphalium dictum,ad aluum subducendam.

Cyclamini denarii quatuor,nitri denarii tres , ueratri nigri & albi,singulorũ denarii duo,colochynthidis denarii tres,scammoniæ denarii duo, elaterii succi denarii

quatuor, cocci gnidii totidem, caricarum pinguium unciæ duæ, fellis taurini uncia.

ALIVD LAVDATISSIMVM

Elaterii, lathyridis, galbani, cyclamini, ueratri nigri, singulorū denarii quatuor, colocynthidis carnis denarii octo cucumeris syluatici recentis, scammoniæ, cocci gnidii, tithymali singulorum denarii duo, terebinthinæ denarii tres: excipito hæc felle taurino, & unguinis modo utitor. Quidam uero adiungentes faui uncias septem, & sicyonii quod satis est, emplastri modo imposuerunt.

QVÆ MEDICAMENTA uomitum citent, & quomodo helleborum exhibeatur. Cap. X.

VOmitu utuntur & sani, qui ciborum humorūve copia grauantur: & acuto morbo laborantes, quum à pituita aut eiusmodi quodam infestantur. At medicamentis uomitum facientibus neque sani neque acuta ægritudine occupati, uti permittentur: sed in longis prosunt affectibus & præsertim induratis, quæ ualidam commotionem desiderent, qualis est podagra morbus comitialis a stomacho originem trahens, elephantia, aqua subter cutem, melancholia & persimiles. Aduersatur uomitus sanguinem excreantibus, malo p̄ditis stomacho & iis qui suffocationibus opportuni sunt. Promptissimum igitur ad uomitum ciendum est Cyprinum, digitis aut pinnis in id intinctis, demissisq; in guttur. Item nardi gallicæ radicum denarii septem ex mulsa poti, sursum ualenter purgant: similiter etiam radicum betonicæ, quæ cestron dicitur, quinque aut sex denarii cum mulsa sumpti: & daphnoidis tria folia uiridia in liquorem coacta comestaq;. Item elaterii obolus in aqua assumptus, sursum pituitam & bilem expurgat: & herbæ pedicularię grana quindecim cum mulsa crassiore. ex bulbis autem qui manducari solent si crudi assumantur. Narcissi radix elixa, sursum per uomitum purgat. idem facit apii radicis. pars superior, aeri propi-

or, uocant eam nonnulli chamæraphanon ⌊inferior autem pars per inferna purgat,⌋ tota uero sumpta, utrinque radiculæ prædictis minus quidem purgant, sed utilius: cæterum conuenit ipsas acreis & recenteis adhuc minutim concisas, ante duas tresve horas in oxymelite maceratas, quam fieri potest multas, assumere, ter quaterve a cœna uomitu excitato, semel autem ieiuni uoment, & sæpe oxymel absorbebunt: ubi duabus horis inambulauerint, egelidam bibentes aquam, digitis aut pinnis in os demissis uoment. ⌊Repositū ex Dioscoride.

QVIBVS MODIS VERAtrum exhibeatur.

Veratrum dari debet, ubi longi ualentesq; morbi sunt & spes ex aliis præsidiis adempta est, quòd ægritudo omnibus ipsis fortior extiterit. Conueniet autem siue continue infestauerit morbus, ut aqua inter cutem, elephantia, malus corporis habitus, resolutio, & id genus alia: siue statis temporibus repetat, ut morbus comitialis, podagra. Porrò quum plures hellebori exhibendi modi existant, simplicior quidem, & præparatio potius ad id assumendum, talis est. Raphano arundine compuncto dissectoque, ueratri albi optimi radicum præsegmina inseruntur: ac ubi una nocte in eo permanserint, proiiciuntur: raphanus minutim concisus, cum oxymelite in dictum modum ægro exhibetur, nimirum uomitionibus assueto, atque his horis quot diximus interpositis, ad uomitum cogendus est. At proprius ueratri exhibendi modus hic fuerit. Veratri optimi sextans in aquæ hemina diebus quinque maceratus, ad aquæ tertias incoquitur: ubi expressum ueratrum est, aquæ miscetur tantundem mellis. excoctum usque ad spissitudinem prædicto modo, laboranti exhibetur, præterquam uomere prius assueto, etiam ieiuno, probeque defuncto concoctione, & cui aluus responderit, uel sua sponte, uel clystere semel bisve iuxta uirium rationem solicitata.

Omnium uero efficacissimus modus talis est. Dissectis ueratri radicibus in sesami magnitudinem (nam in tenuissimum redactę pollinem uirium efficacia strangulationes pariunt) ueratri plurimum denarios duos, modice unum, imbecillioribus ptisanæ cremori aut alicæ, aut id genus alicuius incoctum, potui dabis: ualentioribus ex aqua calida aut mulsa. Incipit autem purgatio post tres quatuorve horas: quibus tardior est, iis melius purgantur. Quòd si uomitus lente oboriatur mulsa potui data uomere æger cogendus est, pinnis oleo madidis in os demissis, si ne sic quidem proficiatur, in balneum deduci debet. Vbi iam uomere inceperit, si uacuatio *modice respondeat, nullum ægro negotium facessere oportet: sinautem uellicatum aut conuulsionem experiatur, hydrelæum potui dabitur, simul & in aluum ab inferiore parte indetur: quod alioquin in his qui helleborum assumunt, nonnunquam accidit unde medicamenti coaceruationem facilius ferunt. Si anima deficiat, naribus quæ odorem mouent admotis & consimilibus uireis recolligere, aliisque ut uerisimile est superuenietibus casibus, eadem accommodare oportet. At multa facta inanitione, cibus dari somnusq; permitti debet, & alia sicuti in his qui nimium purgantur diximus, factitanda sũt. Si perseueret uacuatio, cucurbitulas stomacho defigere & artus uinculis excipere conuenit: sinautem rationabiliter facta sit, mulsæ iusta portio propinabitur, qua superfluitates ē medicamento reliquæ eluantur: mox cibus boni succi offeretur. Iam uero in iis qui medicamenta per os abominantur, omnino autem hellebori potionē requirunt, Antyllus huiusmodi quodam usus est clystere: hellebori albi drachmæ duæ in aquæ sextario per diem & noctem unam macerantur, sequenti die ueratrum in aqua ad dimidias coquitur, inde in aluum datur ut uomitum concitet, superius purgat paulo imbecillius quàm ueratri potio. Vbi abunde purgatum est, glāde acri imposita, aluus irritatur, ut quod iniectum est red

*Impressum hēt κατὰ λόγον. i. secū dum rōnem manuscriptū aūt κατ' ὀλίγον.

datur,& æger non amplius uomat. Facta excretione, inulsa semel bisve intestinis abluendis inijcitur. ipse uero Antyllus tradit fieri etiam glandem ex helleboro albo tuso cribratoq́;, deinde cocto melle excepto, ac clysteris modo ex helleboro pręparati, superiorem uentriculum purgare. Verum hic est modus ꝓbatior, in quo uidelicet purgationem dispensare nobis licet: pondus igitur sit ueratri drachmę duæ, cæterum glans circumaptetur aut uinciatur stuppa solidiore, cuius initium extrinsecus per sedem recipiatur, quò glandem ubi satis purgando profecerit, auferre possimus. hic modus purgat quidem absolutissime, non autem suffocationē aut aliud quoddam periculum inducit.

DE DIFFERENTIA antidotorum. Cap. XI.

PRæfatio Galeni de antidotis in hunc modum habet. Medicinas quę non extrinsecus impositæ, sed intra corpus assumptæ affectibus medentur, antidota ueteres nuncupant: cæterum triplex ipsorum est differentia, quædam enim lethalium medicamentorum gratia offeruntur, quędam ob bestias uirus iaculenteis, quas Græci ἰοβόλα appellant, quædam uero morbis ex prauo uictu contractis auxiliantur: nonnulla treis hos usus promittunt, quemadmodum etiam quæ theriaca dicitur.

HEDYCHORI QVOD THERIAcen ingreditur, confectio.

Aspalathi radicis corticis, calami aromatici, costi, asari, xylobalsami, phu, amaraci, mastiches, singulorum denarii sex, carpobalsami denarii duo, mari denarii sedecim, iunci odorati floris denarii duo, cinnamomi denarii uigintiquatuor, amomi, cassię, rhu, singulorum denarii octo, nardi indicæ, phylli, singulorum denarii duodecim, myrrhæ denarii uigintiquatuor, croci denarii duodecim: uino primi meriti excepta, in pastillos coguntur, manu in opobalsamum intincta.

QVOMODO PASTILLI SCILLINI præparentur.

Scilla luto aut *crusta ex panificio & opere pistorio oblita, modice torretur, inde carnis ipsius partes duæ, cum erui farinæ una capiuntur, simulq; læuigantur & finguntur pastilli.

* Græce erat στέατι, i. adipe. male nimirum pro στυπτ', Galenus nobiscum sentit.

QVOMODO PASTILLI theriaci fiant.

Sumuntur uiperæ quatuor aut quinæ, fului coloris & recens captæ, & quaternis digitis a capite & cauda amputatis, totaq; cute detracta & interaneis exemptis, reliquum corpus in fictili nouo cum anetho & sale modico discoquitur, dum spinæ a carnibus segregentur: deinde his exceptis ablatisq; accurate a spinis carnibus, & panis puri æquali modo addito, læuigantur omnia pariter, formanturq; orbiculi, manu in opobalsamum intincta: in umbra refrigerantur.

QVOMODO PARETVR theriace antidotum.

Pastillorum scillinorum denarii quadraginta octo pastillorum theriacorum hedychroimagmatis, cinnamomi, piperis communis, lachrymæ papaueris, costi, singulorum denarii uigintiquatuor, rosarum siccarum denarii quindecim, palustris trixaginis, napi buniados seminis, iridis illyricę, agarici, dulcis radiculæ, opobalsami, singulorum denarii duodecim, myrrhæ, croci, zingiberis, rheupontici, quinquefolii radicis, nepitę, iunci odorati floris, marrubii, petroselini, stœchados costi, piperis albi & longi, dictamni floris, thuris masculi, terebinthinæ, mastiches, casiæ nigræ, spicæ nardi, polii floris styracis, apii seminis, seselis thlaspis, ameos, chamædryos, chamæpityos, hypocistidis succi, malabathri, nardi gallicæ, nardi, meu, gentianæ, anisi, fœniculi seminis, lemniæ terræ, chalcitidis tostę, amomi, acori, balsami, phu, opii, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, singulorum denarii quatuor, dauci seminis, galbani, sagapeni, bituminis,

opopanacis,castorii,centaurii [tenuis],aristolochiæ sarmentaciæ,singulorum denarii duo,mellis attici pondo decem uini falerni sextarii duo:coniectis in pilam opio hypocistide,myrrha,sagapeno, [dulci radicula] styrace acacia,&opopanace,mellis momentum instillatur,contusaque dissoluuntur,deinde uino superfuso ut illa superet per triduum madescunt:inde reliqua contusa in unitatem coguntur:mel despumari debet:cęterum in argēteo aut uitreo uase non adeo pleno medicamentum reponitur,frequenter operculum aufertur. Vsus eius est quum urget necessitas in iis qui a feris commorsi sunt, & uenena assumpsere,post annum ætatis septimum,sic ut instar nucis auellanæ,cum tribus uini cyathis, quotidie bis bibatur.Similiter facit ad eos qui ex quadam latente causa periclitati sunt,corruptela quæ corpus conficit,lethalis medicamenti qualitatem imitata, quemadmodum in pestilentia correptis potissimum fit, semel quotidie, in aliis uero affectibus a decem annis usque ad uiginti usus eius celebratur,in tussi, thoracis doloribus aut laterum:si febris abest, cum mulso:si illa urat, cum hydromelite, sub noctem ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem exhibetur.Sanguinem autem excreantibus oibus,si morbus recēs est,ex posca:si uetustior, ex symphyti decocto,q̄tum faba Ægyptia explet,idq́; mane & uesperi.At quos inflationes & tormina iuxta umbilicū, aut morbus cœliacus male habet,ex aqua calida ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem mane assument. cæterum appetentiam uehementem excitat,rigores,perfrictionē & bilis uomitum,præsumptum ante accessiones discutit,menstrua ducit,& fœtus mortuos eiicit, fabæ Ægyptiæ instar potum ex mulsa,aut passo in quo ruta aut dictamnum decoctū sit. Item ad uocem abscissam ualet & per se &cū duplicato tragacantho ex mulso aut passo potū,atq; sub lingua retentū eliquatumq́; lienosis,iocinorosisq́; ex posca,si scirrus adest,ex oxymelite, aut aceti scillini sesquicyatho:in nephriticis, cum oxymelite

[Additū ex Gale.

[Repositū ex Gal.

circa fabę Ægyptiæ magnitudinem: dysentericis tantũdem cum decocto rhu, mane & uesperi. Ad lippitudines autem summe etiam in hunc modum temperatum facit: antidoti & opobalsimi unciæ duæ, mellis cyathus: mixta paulatim unguntur. Idem denteis abstergit. plerique uero ut sanitatem ab iniuriis uindicent, noua luna ad græcanicæ fabæ magnitudinem ex eo sumunt, concoctione bene obita, cum uino mellis cochleari, & duobus aquę cyathis. Similiter etiam in peregrinationibus eo utuntur, quum praui cuiusdam aeris aut aquarum in itinere suspicionem habent.

SALES THERIACI.

[Sales theriaci ante Mithridatium antidotum huc transferendi sunt, habes autem eorum descriptionem ad calcẽ libri septimi post caput de mensuris & ponderibus.] Sumuntur uiperæ recens captę numero quatuor, mox salis ammoniaci aut communius modius Italicus, deinde cum ipso in pilam coniecto tunditur minutatim gentianæ sesquilibra, aristolochiæ rotundæ sesquilibra, centaurii tenuis comæ libræ duæ, cardamomi, marrubii, singulorum unciæ sex, trixaginis palustris, apii, chamædryos creticæ, singulorum libra, rutæ satiuæ seminis *sextarii duo: melle attico in unitatem coguntur, & dimidia ipsorum pars in nouum fictile coniicitur, deinde quatuor uiperæ uiuę, quibus adduntur etiam scillæ teneræ recentes quinque minutim concisæ, hinc reliqua misturæ portio dimidia superiniicitur: ac ubi olla cooperta diligenter fuerit, tribus quatuorve foraminibus corpus ipsius pertundes, ut per ea uapor coctionis modum significet. Primum enim uidebitur fumus exire copiosus obscurus admodumq; turbidus, qui ignem bestias iam inuasisse nuntiet, quando te animum diligenter aduertere conuenit, ne tandem fumi huius aerem è uiperarum exhalatu uitiatum inspires. Postea, ubi uapor cessauerit, & tenuem quandam flammam per foramina eiaculatam conspexeris, tunc ipsa tosta esse quamopti-

[Hæc uidentur a scriba quodã addita q salium theriacorũ descriptionẽ in curia omisit, eoq; in calcẽ libri reiecerit.

*Galenus libra una.

me censeto, atque ita fictili ab igne sublato, tota die noctuq; refrigerantur. Deinde apertos exemptosque carbones diligenter tundito, & cum hisce misturis cribrato: Rutæ sylvestris seminis, hyssopi cretici, singulorum unciis nouem, fœniculi seminis nardi gallicæ, stachyos Scythici, singulorum unciis *sex, petroselini macedonici, malabathri foliorum, singulorum †uncia, amom, iuuæ, ormini seminis torrefacti, singulorum unciis tribus, origani summitatum, thymi summitatum, singulorum unciis *duabus, baccarum iuniperi, piperis albi, fœniculi, singulorum libris †octó, laserpitii radicis unciis decẽ coriandri seminis, zingiberis non perforati, ⌊satyrii⌋ seminis uel radicis, pulegii, seselis massaliotici, menthæ, singulorum unciis sex, cassiæ fistulæ unciis duabus, cinnamomi uncia. Porrò ego sales ipsos præparaui, non cõbustis bestiis, sed ipsarum pastillis, quemadmodum in theriaca, sic ut hos iis quæ cum bestiis cremantur admiscerem, quo si quam in se amarulentiam haberent, eam per adustionem deponerent: tantumq; pastillorum modum inieci, quantum uiperarum quaternionem habere coniiciebam, atque hac ratione longe præstantissimi euaserunt.

*Græce redundat γ ante ς.

†Galenus unciæ quatuor.

*Galenus nouem.

†Galenus duabus.

⌊Repositum ex Galeno.

ANTIDOTVM MITHRIDATIS, dia scincu.

Myrrhæ troglodyticæ, zingiberis, cinnamomi, singulorum denarii decem, spicæ nardi, thuris, thalaspis, opobalsami, iunci odorati floris, costi, stœchados, seselis, galbani, resinę terebinthinæ, piperis longi, castorii, hypocistidis succi, styracis, malabathri foliorum, singulorum denarii quatuor, cassię nigræ, polii, piperis albi, trixaginis palustris, dauci seminis, carpobalsami, cyphios, bdellii, nardi gallicæ, gummi, petroselini, opii, cardamomi, fœniculi seminis, gentianæ, foliorum rosæ, singulorum denarii octo, dictamni, anisi, acori, phu, singulorum denarii tres, meu athamantici, acacię, alui scynci, hyperici seminis, singulorum drachma & semissis, uini & mellis qq

ſatis eſt. Præparatur theriacæ modo. Galenus tradit ad eadem hoc ualere, ad quæ illa, præterquam ad uiperæ morſus, in eos enim theriace efficacior eſt.

ANTIDOTVM DIA HÆMAton, hoc eſt ex ſanguinibus, ad omnia uenenata, & lethalia medicamenta.

Piperis albi & longi, coſti, acori, phu, aniſi: dictamni cretici, ſingulorum denarii duo, amomi, opobalſami, rutæ ſylueſtris ſeminis, fœniculi ſeminis. cumini æthiopici anethi, anatis maſculi ſanguinis ſicci, hœdi ſanguinis, anſerini ſanguinis, anatis fœminæ ſanguinis, napi ſylueſtris ſeminis, ſingulorum denarii tres, gentianæ radicis, trifolii, iunci odorati floris, lachrymæ thuris, roſarum ſiccarum, ſingulorum denarii quatuor, cinnamomi denarii * duo, trixaginis paluſtris denarii octo, petroſelini, polii, myrrhæ, nardi, ſingulorū denarii ſex, caſſie denarii tres: lactis cyrenaici totidem, ſtœchados denarii quinque: aſari denarii duo, guttæ ammoniaci denarii tres, meu, athamantini denarii duo: agarici tantundem: carpobalſami grana uiginti, mellis cocti quod ſatis eſt.

*Galenus ſex.

OXYMEL SIMPLEX.

Aceti q̄acerrimi albi ſextarius, aquæ ſextarii duo, mellis ſextarius, ad liquidioris mellis ſpiſſitudinem incoquuntur, ſic ut mel interea deſpumetur.

ACETVM SCILLITES.

Scille albi coloris in taleolas conciſe libre ſex quadraginta diebus in umbra ſiccantur, deinde ubi rurſus purgate fuerint, in aceti generoſi ſextariis duodecim, diebus *ſexaginta in ſole madeſcere ſinuntur, uaſe bene operculato. poſt eum numerum dierum ſcilla ex aceto expreſſa proiicitur, ipſum uero acetum defæcatum tranſ funditur. Nonnulli uero ſcillæ libram in aceti ſextarios †ſex coniiciunt, alii uiridem ſcillam in acetum pariutriuſque modo demittunt, ſinuntque uſque ad menſeis

*Dioſcorides ſeptē, uicinæ ſunt literæ ζ & ξ.
†Dioſcorides qnque.

ſex,atque hoc modo maiorem incidendi uim acquirit. Valet autem acetum ſcillatum collutum ad fluida oris uitia & pleriſque interaneorum affectibus potum medetur,quibus exulceratio coniuncta non eſt. item aliis compluribus efficax eſt.

OXYMEL SCILLINVM.

Scille partis internæ tenerioris pondo dua, aceti acris albi ſextarii quindecim, piperis, petroſelini macedonici, ſingulorum unciæ due,dauci cretici,ameos,aniſi, nardi gallice,liguſtici,aſari,cardamomi:ſpice nardi: amomi, rheu pontici:ſingulorum uncia ſemiſsis, fœniculi ſeminis,cumini,laſeris:zingiberis:pyrethri:hyſſopi cretici:coſti pulegii,ſingulorum uncia,menthe uiridis faſciculus, rutæ uiridis turiones quinque:mellis attici ſextarius, ſape ſextarii duo:apii uiridis faſciculus: interior ſcille pars alba contuſa in acetum mittitur,ſiniturq; diebus ſeptem ſub canicule æſtu madeſcere,deinde ſcilla ſublata,arida quidem iam contuſa:uiridia,non contuſa in acetum cōiiciuntur. Rurſus poſt dies ſeptem omnibus exemptis, mel & ſapa aceto adiiciuntur:excoctaq; uſque ad ſpiſſitudinem in uitreum uas defunduntur. Cæterum præſidio hoc & ieiunus inſtar potionis utere, & poſt cibum liquaminis modo,eſt enim longe utiliſsimum.

MEDICAMENTVM GALENI è ſcilla : comitialibus potiſsimum efficax.

Scilla minutim manibus contuſa in uas melleum demittitur , eoque diligenter operculato in loco ad meridiem ſpectante ſub æſtu canicule reponitur,quadraginta diebus poſt canicule ſidus in ſuperficie uaſe ſoluto ſcille corpus effluxiſſe deprehendes, exceptus igitur ipſius ſuccus , melle optimo edulcoratur, daturque comitialibus quotidie cochleare , pueris exiguum , prouectis magnum. Ipſumque ſcillæ corpus tritum cum melle datur cochleari,atque hoc uirtute ſecundum eſt.

PHILONIS ANTIDOTVM.

† Oribaſius uiginti quinque, * Oribaſius uiginti

Piperis albi drachmæ † uiginti, alterci denarii * octo, lachrymæ papaueris denarii decem, croci denarii quinque, pirethri, euphorbii, ſpicæ nardi, ſinguli denarii, mellis Attici uel alterius generoſi non cocti quantum ſufficit. datur prouectioribus ad nucis auellanæ magnitudinem: minoribus fabæ inſtar: pueris, ciceris. Medicamentum eſt quod dolorem ſopit & ſomnum accerſit.

ATHANASIA DOLOREM leniens, pleuriticis accommodata, authore Oribaſio.

Caſſiæ drachmę octo, ſpicę nardi, amomi, croci, opii, ſtyracis, myrrhæ, coſti, ſingulorum drachmæ quatuor, mellis deſpumati quod ſatis eſt. datur quemadmodum Philonium.

MEDICAMENTVM EX DVplici pipere eiuſdem effectus.

Cardamomi, caſtorii, opii, ſingulorum denarii tres, myrrhæ, coſti, piperis albi & longi, galbani, ſingulorum denarii tres, croci totidem: excipiuntur diſcocto, & ad fabæ magnitudinem exhibentur.

MEDICAMENTVM DIAcodion, id eſt ex papaueris capitibus & ſapa.

Capita papaueris uiridia minime aquoſa octo, decem ue, die poſtquam decerpta ſunt, incoquuntur cum dulcis radiculę uncia, madefacta in ſapæ ſextario rurſus incoquuntur dum tabeſcant, ubi mediocris ſpiſſitudo facta eſt, ab igne ſublata defenduntur: uſus medicamenti eſt in febribus ubi ſopire opus eſt, & quum tenuis defluxio à capite in thoracem defertur.

MEDICAMENTVM EX CApitibus papaueris & melle.

Capita papauerum, ut dictum eſt, & dulcis radiculæ uncia, in aquæ pluuialis aut puteanæ ſextario donec intabeſcant excoquuntur, ubi expreſſa fuerint, ſemiſextarius

mellis decocto iniicitur: excocta uſque ad ſpiſsitudinē dantur: in quibus præter quod dolorem lenire & ſomnum conciliare oportet, etiam purgatione opus eſt, & abſterſione eorum quæ in pectore aut pulmonibus renibusq; inhæreſcunt.

DIA CODION, COMPOSITVM.

Aquæ, in qua papauerum capita decocta ſunt ad prædictam commoderationem, ſextarius, uini dulcis heminæ duæ, mellis pondo, croci, hypociſtidis ſucci, ſingulorum drachmæ quatuor: concoquuntur uſque ad ſpiſsitndinem, uerum ſtomacho utilius eſt medicamentum ex melle, capitum papaueris decocto, & malis cotoneis præparatum: efficacius ſi præter capita, ſertula campana & dulcis radicula aquę incocta fuerint.

ECLEGMA EX MARRVbio, ſimplex, tabidis maxime accommodatum.

Marrubii comæ pondo in aquę hemiuis ſex decoquitur ad tertias, inde herba proiicitur, adiicitur autem aq̃ mel, incoquunturq́; uſque ad mellis ſpiſsitudinē. inſtar cochlearis exhibetur.

EX MARRVBIO, COMPOSITVM.

Marrubii come, iridis illyrice, hyſſopi, pulegii, dulcis radicule, apii, ſingulorum ſextans, caricarum pinguium quadrans, nuclei pini reſinati tantundem: minutim contuſa arida cum caricis in aquę ſextarios tres demerguntur, coquunturque uſque ad tertias illis exemptis, aquæ mellis libre due induntur, & ad craſsitudinem melleam incoquuntur.

MEDICAMENTVM EX ERVIS.

Amygdalarum amararum ſextans, farine erui triens, hyſſopi tantundem, iridis ſemuncia nucleorum pini torrefactorum uncie due, mellis ſextarius, uel quod ſatis eſt.

MEDICAMENTVM dodecatheon.

Iridis illyrice triens,erui triēs,hyſſopi,urtice ſeminis,dulcis radicule,fœnugræci,ſingulorum ſextans,bulborum ſeminis lini torrefacti,ſingulorum triens,melanthii ſcrupula octodecim, pulegii ſcrupula ſex, nucleorum pini torridorum ſextans, piperis ſcrupula ſex, mellis quantum ſufficit.

ANTIDOTVM SOTERA.

Spicæ nardi ſcrupula triginta nouem,myrrhæ ſcrupula uigintiſeptem, croci ſcrupula triginta ſeptem, caſtorii ſcrupula triginta nouem,opii ſcrupula trigintaſex, petroſelini ſcrupula quadragintaquinque,aniſi ſcrupula nouem,apii ſcrupula ſeptem,iunci odorati floris ſcrupula trigintaſex,caſſiæ ſcrupula duodecim,piperis longi totidem,ſinonis ſeminis ſcrupula ſex ſtyracis ſcrupula octodecim,amomi ſcrupula duodecim,ſeſelis totidem,hedychroi,coſti, aſari, ſingulorum ſcrupula octodecim, mellis quod ſatis eſt.

EX STYRACE BECHICON hoc eſt,tuſſi efficax.

Amomi, caſſiæ, ſingulorum ſextans, ſtyracis, ſpice nardi, ſingulorum ſeſcuncia, croci, piperis albi, ſingulorum uncia, mellis ſextarius : exhibetur cochlearium.

MEDICAMENTVM PHILOXENI,purulentis & longa defluxione infeſtatis idoneum.

Reſinæ terebinthinę denarii uigintiocto, nardi denarii ſedecim,myrrhæ ſtillatitię denarii, ſex, cardamomi,bulborum,tantundem, croci denarii duodecim, galbani, denarii ſedecim, amygdala amara octoginta mellis hemina : ex aqua potatur, quantum faba Ægyptia explet.

ESDRA, MVLTIPLICIS VSVS uehementer enim deſiccat.

Amomi ſcrupula ſex,croci ſcrupula octodecim , dauci ſeminis ſcrupulum unum & dimidium, fœniculi ſeminis ſcrupula tria,caſsiæ ſeſquiſcrupulum , iunci odorati floris ſcrupula quatuor & dimidium, cinnamomi ſcrupula tria,hypocyſtidis ſucci ſcrupula quatuor & dimidium,ſulfuris unciæ quinque,papaueris ſeminis ſcrupula quinque pyrethri ſcrupula tria,petroſelini ſeſquiſcrupulum,iridis illyrice ſcrupula ſeptem & dimidium,alterci ſeminis ſcrupula tredecim & dimidium, ſpicæ nardi ſcrupula ſeptem &dimidium,rutæ ſeminis ſeſquiſcrupulum,anethi ſcrupula tria , cardamomi uncie tres , roſarum ſiccarum ſcrupula quatuor & dimidium, nerii floris ſeſquiſcrupulum,eſt autem ueluti fibra ex qua oritur roſa,rhododaphnes & roſæ ipſius ſingulorum ſcrupula tria,rheu ſcrupula ſex,gentianæ ſcrupula ſex , hedychroi ſeſquiſcrupulum ,tragacanthæ ſcrupula quindecim,licii ſcrupula ſex,citri arboris foliorum ſcrupula ſex ocimi ſeminis ſeſquiſcrupulum,aniſi ſcrupula tria, coſti myrrhæ:ſingulorum ſcrupula ſex , bdellii ſcrupula ſedecim , artemiſiæ ſucci ſcrupula tredecim : rhu ſyriaci ſcrupula uigintiquinque & dimidium : aſari, uteri mergi , lapidis iaſpidis : ſingulorum ſcrupula tria piperis ſcrupula quindecim, caſtorii ſeſquiſcrupulum: cimoliæ ſcrupula ſex, ſiſonis ſcrupula nouem : ſtyracis totidem , opobalſami ſcrupula duodecim: ſeſelis herba:ſeſquiſcrupulum:mellis unciæ uigintiocto,uini quãtum ſatis eſt.

MEDICAMENTVM EX malorum cotoneorum carnibus.

Malorum cotoneorum purorum libræ tres : coquuntur in uini peruetuſti ſextariis tribus : deinde conteruntur:quibus piperis:aniſi liguſtici ſingulorum contritorum uncia admiſcetur . Nonnulli etiam zingiberis ſemunciam indunt . quidam in uicem uini : aceto uſi ſunt.

MEDICAMENTVM EX SVCcis malorum, ad appetentiam abolitam & ægram concoctionem probatum.

Malorum cotoneorum maturorum ſucci ſextarii duo: mellis laudati tantundem, aceti ſextarius, zingiberis unciæ tres, piperis albi uncie due: incoquuntur ad ſpiſſitudinem. hoc Galenus ad eos qui perfrixerunt præparat: in quibus autem bilis redundat, ſine pipere & zingibere conficitur.

QVOMODO PARETVR melaplacontium.

Malorum cotoneorum purorum libre ſex in uinc coquuntur quouſque intabeſcant, inde exempte conteruntur. nonnulli mellis libras octo adiiciunt, coquuntque igne lento, ferula agitantes. ubi tam ſpiſſum totum euaſerit: ut manus non inquinet, etiã tunc addunt contuſi piperis uncias tres, aniſi tantundẽ, petroſelini unciã. Sunt qui zingiberis unciã & maſtiches tantundẽ miſceant: * deinde mixta inſtar ſemuncie formant, & cũ lauri foliis componunt.

*Exẽplaria uidentur hic deprauata.

CYDONATVM CONTVSVM fragmentis ſaluis.

Malorum cotoneorum purorum fruſtulatim cõciſorũ pondo octo, in uini ſextariis totidem incoquuntur temperate: ut non diſſoluantur deinde mellis deſpumati pondo octo, piperis unciæ octo, petroſelini, aniſi, ſinguli quadrantes, zingiberis quincunx, ſpicæ nardi ſeſcuncia, caryophylli uncia, ipſis admiſcentur: omnia contuſa ac modice incocta uſque ad iuſculi ſpiſſitudinem auferuntur, quibus refrigeratis fragmenta ſimul cum iure componuntur.

MEDICAMENTVM DIA TRIon pipereon, ex triplici pipere.

Piperis communis, albi, & longi, ſingulorum denarii ſeptem, zingiberis, aniſi, thymi ſummitatum, ſingulorum

denarii

denarii.duo,mellis quod satis est.

ALIVD ORIBASII.

Piperis albi unciæ duæ,piperis nigri,& longi,spicæ nardi,cinnamomi,ameos,caryi,hyssopi,seselis,dauci,petroselini,singulæ unciæ,zingiberis denarii quatuor, mellis libræ tres.

ALIVD.

Piperis communis quadrans,albi uncia, longi tantundem, petroselini, cinnamomi aut casiæ duplicatæ,zingiberis, singulorum uncia, mellis unciæ una & uiginti, uel quod satis est. ego etiam thymi comæ unciam miscui.

DIOSPOLITES.

Cumini aceto madefacti torrefactique uncia,piperis,zingiberis,singulorum unciæ duæ,rutę uiridis sescuncia, nitri drachmæ duæ & semis:melle excipitur.

MEDICAMENTVM DIA CItriu,hoc est ex malo medico, tarde concoquentibus efficax.

Aceti heminæ tres,mali medici carnis pondo libra,hyssopi,rutæ,singulorum fasciculus: per noctem in aceto madefacta ad tertias decoquuntur, expressaque proiiciuntur:aceto miscetur mellis sextarius, rursusque incoquuntur ad mellis spissitudinem: ubi incrassata fuerint, insperguntur asari, meu, piperis albi, singuli sextantes.exhibetur cochleare mane, & dormituro.

PICRA, HOC EST AMAra,compositio Galeni.

Aloes drachmæ centum,xylobalsami, mastiches, croci, spicæ nardi, asari, cinnamomi, singulorum drachmæ sex. Quidam addunt etiam iunci quadrati floris & casiæ,utriusque denarios sex.exhibetur drachma ex oxymelite.

PICRA EX OXYMELITE, ad stomachicos,uterum & aquam inter cutem.

Aloes unciæ quatuor, phylli unciæ duæ, coſti caſſiæ, amomi, iridis, ſingulorum denarius, fœniculi radicis corticis libra, maſtiches, nardi gallice, zingiberis, ſingulorum denarius, piperis denarius, meu denarius, aceti, mellis, utriuſque ſeſquiſextarius: fœniculum in aceto prius excoctum proiicitur, deinde mel additur. Vbi uſque ad melleam ſpiſsitudinem incoxeris, reliqua detrita inſperges.

MEDICAMENTVM EX LVpino iecore præſtantisſimum.

Gentianæ, chamepityos, petroſelini, marrubii *ſucci, arcii, ſinapis, ſcolopendrii, panacis radicis: rubricæ erythrodanæ: braſsice ſeminis: ariſtolochiæ longe: piperis albi: ſpice nardi, coſti, erucæ ſeminis: eringii radicis, polii, echii eupatorii, baccarum iuniperi, lupini iecoris, helenii, pares modi: melle non cocto excipiuntur, mulſoque coctionem non experto, ad nucis auellanæ magnitudinem dantur.

* Græce eſt χυ̃ ἀρκίȣ.i. ſucci, arcii forte legẽdũ χολῆς ἀρκτίȣ.i. fellis urſini. ſic. n. Galenus hẽt in ſimili compoſitione

THEODORETVS DIA ANACARDION.

Anacardiorum ſeſcuncia: croci, caſsiæ, phylli, ſpice nardi, caryophylli, meu agarici: iunci quadrati floris, rheu, epithymi, ſingulorum denarii quatuor, acori, piperis, ſingulorum ſeſcuncia, aloes uncię tres, ſaxifrage, maſtiches iridis illyrice, ſingulorum ſeſcuncia, myrobalanorum uncia, mellis libre ſex uel quantum ſufficit.

THEODORETVS ALTERA dia anacardion.

Aloes drachmæ ſexaginta: agarici drachmæ uigintiquatuor, croci, caſsie, rheu pontici, acori, cinnamomi, maſtiches, ſingulorum drachmæ decem, coſti, rutæ ſeminis, piperis albi ſingulorum drachmæ octo ſpice nardi drachmæ tres, xylobalſami, aſari, chamædryos, meu, ſingulorum drachmæ quatuor, mellis quod ſatis eſt. Nonnulli hic quoque addũt anacardia duo, datur drachmis binis cum mulſa.

MEDICAMENTVM CYPHOIdes: ad iecorosos, & pectoris uitia.

Vuæ passæ carnis drachmæ uigintiquinque, croci drachma, calami odorati drachmæ *duæ : bdellii drachmæ duæ & semis ↓cassiæ sesquidrachma↓ cinnamomi tres oboli: nardi totidem, iunci quadrati drachmæ *due myrrhæ, resine terebinthine, singulorum denarii quatuor, aspalathi ramenti oboli duodecim, mellis drachmæ sedecim, uini quantum sufficit.

*Gal. due & semis. ↓Repositū ex Gal. *Gal. due & semis.

ALIVD CYPHOIDES, Alexandri.

Croci, cinnamomi, bdellii, singulorum denarii quatuor, myrrhæ, calami aromatici, singulorum drachmæ due, aspalathi, iunci odorati floris, singulorum drachmæ tres, cassiæ, nardi, singule drachmæ, terebinthine resine drachmę sedecim, uue passæ carnis drachmæ centum sexaginta, mellis sesquihemina, uini Chii quod sufficit.

DIA BACANV MEDICAmentum, hepati accommodatum.

Bacani uncia, costi tantundem, phylli scrupula octo, piperis albi scrupula sex, spice nardi totidem mellis quod satis est : datur cochlearium cum temperatura conditi.

MEDICAMENTVM ZOPYROS.

Myrrhæ drachmæ quinque: croci, cassiæ, singulorum drachmæ quatuor, cinnamomi drachmæ tres, spice nardi drachmæ due, iunci odorati floris tantundem, piperis albi sesquidrachma, thuris drachma: costi drachma: mellis quod satis est.

COMPOSITIO PÆONIA.

Styracis calamitis drachmæ sex: thuris amomi croci, singulorum sescuncia, spice nardi drachme sex, phylli drachmę due, piperis albi drachmæ sex, & communis octo, myrrhæ uncia: costi tantundem, mellis quod satis est.

CATAPOTIA DOSITHEI ad iecur inſcripta.

Aloes uncia,ſpicæ nardi,phylli,coſti , ſingulorum ſcrupula duo , agarici ſcrupula octo , maſtiches ſcrupula tredecim,epithymi ſcrupula quatuor,rheu ſcrupulum.

OXYMEL SPLENICVM, HOC eſt,lieni dicatum.

Capparis radicum corticis,ſcolopendrii,ſpicæ nardi, aſari,iridis,iunci quadrati floris,iunci rotundi floris, aniſi, cumini,fœniculi,acori,ericæ fructus, ſingulorum uncia, myricæ foliorum,ſalicis foliorum,apii radicis,thuris arboris,ſcillæ,ſingulorum unciæ duæ,aceti ſextarii tres, mellis tantundem,guttæ ammoniaci * præparatum modo ſcillini,duobus cochleariis exhibetur.

* Pondus deſiderat

OXYMEL, CALCVLOSIS EFFICAX.

Saxifragæ,betonicæ,graminis,adianti,ſpicæ nardi, carpeſii,aſari,eryngii,ſingulorum uncia , petroſelini Macedonici,rutæ ſingulorum ſemuncia,fœniculi uiridis , iridis,ſcillæ toſtæ,chamædaphnes,ſingulorum unciæ due capparis radicum corticis unciæ tres,ſii unciæ duæ , aq̃, aceti,mellis ſingulorum ſextarii duo.

PHVSCA AD CONTERENdum calculos.

Pulegii,maſtiches,apii ſeminis,menthæ ſiccæ, ſingulorum uncia,ſalis communis torrefacti pondo,coriandri ſeminis,ſpicæ nardi,aniſi, ameos . ſingulorum ſcrupula ſex,phylli ſcrupula quatuor, piperis albi ſemuncia', uel communis uncia,lithoſpermi unciæ ſex, betonicæ totidem:aceti generoſi ſextarii quinque:omnia contuſa,cribrata & in tenuisſimum pollinem detrita , per triduum aceto madeſcunt , deinde diebus quadraginta inſolantur:ubi uſus inciderit,nigrum cicer,aſparagi radicem,apium & adiantum decoquis,in huius decocti miſturam heminas duas aceti ſuperinfundis,& ægro in calido balnei ſolio propinas.Nonnulli uero medicamenti ex præ

dictis speciebus sicci, scrupula duodecim cum posca dictarum herbarum iuri temperata exhibent, & nihilominus medicamentum proficit.

CONDITVM CALCVLOS confringens.

Piperis albi, saxifragæ, spicæ nardi, lithospermi, betonicæ, singulorum uncia, petroselini, phylli, singulorum sescuncia, rutæ syluestris seminis semuncia, mellis sextarius uini ascalonitis sextarii sedecim.

MEDICAMENTVM EX SANguine hircino.

Quum uua inceperit maturescere, hirci ætate florentis sanguinis in sole siccati cochlearia duo calculosis exhibeto cum passo cretico. Quidam uero amomi & phylli, utriusque treis uncias miscent. Alii etiam myrrhæ quatuor scrupula.

EX CICADIS MEDICAMENtum nephriticum.

Lithospermi, raphidis piscis combusti, seselis, singulorum uncia ameos, cucumeris satiui seminis, saxifragę, uuæ passæ acinis exemptis, althææ seminis, phaseoli albi, lyncurii, singulorum semuncia, spicę nardi, phu, meu lapidum ex spongiis, singuli denarii, adianthi, paliuri seminis interioris, sii sicci, rubi radicis, graminis, polypodii singulorum denarii tres, hircini sanguinis desiccati ut dictum est, scrupula sex, cicadarum siccarum sine capite, pennis & pedibus, triens, piperis albi denarii sex, mellis discocti quod satis est. datur instar nucis auellanæ in cōdito tribus obolis, aut decocto saxifragæ, aut sii, aut radicis asparagi, aut rosmarini, aut quinquefolii, aut lanarię herbæ radicis.

MEDICAMENTVM. ex lithospermo.

Lithospermi, betonicæ, saxifragæ, petroselini, piperis albi pares portiones cum melle excipiuntur.

MEDICAMENTVM EX marrubii ſemine.

Piperis albi & nigri,dauci cretici,cucumeris ſatiui ſeminis,fœniculi ſeminis,marrubii ſeminis,perroſelini macedonici,pyrethri zingiberis phylli, ſingule unciæ, mellis quod ſatis eſt.

MEDICAMENTVM EX LApide iudaico,qui tecolithos dicitur.

Spicæ nardi,hyſſopi,lapidis iudaici,ſingulorum ſcrupula octo,piperis ſcrupula duodecim,zingiberis,petroſelini coſti ſaxifrage:ſingulorum ſcrupula ſex caſsiæ apii ſeminis:ſingulorum ſcrupula tria, cyperi ſcrupula ſex,ramenti eboris ſcrupula quatuor,cardamomi ligni ſcrupula ſex , ſeminis lini ſcrupula quatuor, mellis quantum ſufficit.

MEDICAMENTVM EX ſylueſtris maluę ſemine.

Cucumeris domeſtici ſeminis denarii duodecim, alterci ſeminis denarii ſex,cicute ſeminis denarii tres (alii ſex) opii fœniculi,malue ſylueſtris ſeminis, croci, ſingulorũ denarii tres, apii ſeminis denarii ſex , caſsie denarii quatuor,amygdala baſilica decem, nuces auellane totidem aſari denarii quatuor:paſſo cretico excepta dantur tribus obolis,ſi febris abeſt,cum ſapa. Nonnulli melle excipiunt.

MEDICAMENTVM EX BELLAriis nephriticum,ueſicæ & renum exulcerationi idoneum.

Vuæ paſſæ albe,cui acini ſint exempti, nucleorum pini recentium , ſingulorum unciæ due, cucumeris ſeminis cortice exuti:baccarum myrti nucleo ablato, amygdalarum amararum , palmularum pinguium , apii ſeminis, papaueris ſeminis, croci ſingulorum denarius, myrrhæ unciæ due:inſtar denarii ex paſſo ieiuno propinatur.

SATYRIACVM ANTIDOTVM.

Zingiberis,ſatyrii ſuperioris,ſingulorum drachmę octo ſcinci caude, meu aſari petroſelini cardamomi ſeſelis, ſingulorum drachmæ quatuor,eruce ſeminis, cinnamomi,ſingulorum drachmæ tres,ormini piperis albi, cnici ſeminis,ſingulorum drachmæ due,iunci odorati floris,ſpice nardi,ſingule drachmæ, ſanguinis hircini myſtrum.datur denarius imbecillioribus cum lacte.

CATAPOTIA EX XYLOmacere,dyſentericis utilia.

Xylomaceris,opii rheu, ſingulorum ſcrupula ſex:galle myrrhæ,ſingule unciæ.excipiuntur uino ſpathite.

MEDICAMENTVM EX CORALLIO, QUOD DIACORALLIU UOCATUR, PODAGRICIS IDONEUM.

Rheu barbarici,peoniæ, myrrhæ troglodytidis, ſpice nardi,ſinguli ſextantes, phylli uncia, caryophylli grana quindecim, anagallidis phœniciei coloris quam uocant corallion,ſemuncia,ariſtolochię longe unciæ quatuor,& rotunde totidem. datur inſtar ſcrupuli quotidie,concoctione probe defuncto. Incipiendum uero eſt ab æquinoctio autumnali, quod circa uigeſimumquartum menſis ſeptembris diem accidit,capiendumque deinceps ad dies quinquaginta, deinde relinquetur quindecim dierum interuallo, atque ſic facere oportet quouſque dies quibus aſſumitur abſoluantur trecenti ſexagintaquinque. Sub canicule ortu omnino abſtinendum eſt,hoc eſt à uigeſimo quarto die Iunii uſque ad Auguſti finem. Vitari debet uenus,carnes præſertim ſuillæ,ſalſamentum garum beta daucum mentha & lactuca diſcocta,peponeſque piſcium capita,cammari,tum qui molli,tum qui teſtacea cute præditi ſunt, legumina omnia,& ſummatim quæ craſſi ſucci ſunt,uinū nigrum & liberalius. Balneum conuenit & quotidianū exercitium,uel pedibus,uel equo, uel geſtatione adhibitum. Qui uero habitu ſicciore ſunt,etiam ſi plenius

nutriantur, non offenduntur.

AGAPETI COMPOSITIO ad podagram.

Phylli rheu barbarici, croci, ſpicę nardi, myrrhæ troglodytidis, coſti, chamædryos, ſinguli ſextantes, aloes hepaticæ, quincunx, hyperici, peoniæ, ſinguli quadrantes ariſtolochię longe, phu, meu, damaſonii, anagallidis, ſinguli trientes: utendi modus idem eſt qui in compoſitione dia coralliu.

COMPOSITIO ATACTOS ad podagram.

Phylli, meu, damaſonii, anagallidis cui flos eſt cęruleus erythrodani, maſtiches, croci, caſſiæ, aloes hepaticæ, gẽtianæ, chamædryos, ſingulorum uncia, caryophylli, aſari [piperis] albi & nigri, ſingulorum ſemuncia, ſpice nardi, myrrhæ, rheu barbarici, pæonie radicis, ariſtolochiæ longe & rotunde, ſingulorum unciæ duæ. Similis uſus eſt.

[In græ. deeſſe uidetur.

PROCLI COMPOSITIO, podagrę & coxendicum doloribus accommodata.

Chamedryos unciæ nouem, centaurii unciæ octo, ariſtolochię unciæ ſeptem, gentianæ uncię ſex, hyperici unciæ quinque, petroſelini macedonici unciæ quatuor, meu unciæ tres, agarici unciæ duæ, phu uncia una, mellis attici heminæ duæ.

MEDICAMENTVM EX REbus ſeptem conſtans ad eadem.

Hyperici, ariſtolochiæ longe, ſingulorum uncia, centaurii, camepityos, agarici, ſingulorum tres unciæ, chamedryos uncie ſex, gentianę uncie quinque. Nonnulli etiã petroſelini unciam addunt, mellis drachmas quinque. datur inſtar denarii.

DE PASTILLIS. Cap.XII.

PAſtilli trochiſci à figura nominãtur. Tres ſunt eorum ſpecies, alii nanque ſunt potabiles, alii in al-

uum dantur, alii delinuntur. Ex his igitur qui potantur, alii comprimunt aluum, aut ſanguinem aut aliam quāpiam fluxionem, refrigerando, aut aſtringendo, aut opplendo, aut deſiccando eam cohibentes: quemadmodum qui conſtat ſpina ægyptia, & qui ſeminibus, conſimilesq́;: alii dolorem ſopiunt, uel quòd ſenſum obſtupefaciant, uti crocodes dictus, uel quod humores diffundant, ueluti ex aromatis confecti: alii lienem, aut renes, aut iecur obſtructione liberant, ut qui ex amaris amygdalis conſit. Eorum uero qui in aluum induntur, nonnulli acrimoniam obtundunt, ut in torminibus inteſtinorum, quemadmodum ex pompholyge, amylo, terra ſamia, ex cremore ptiſanæ aut eiuſmodi aliquo præparati, nonnulli alui aut ſanguinis profluuium aſtringūt, ſicuti qui alumine, acacia, & omphacio conſtant, qualis eſt qui plantaginis iniecti: nonnulli adurentes, dyſenteriæ quàm ulcera depaſcentia exercent, idonei: ex ſandaracha, auripigmento, calce, charta combuſta, confecti. Inſerentur autem cum ſucco lenticulæ, aut oryzæ, ſic ut inteſtinum prius muria elotum ſit, ægerq́; cibum & potū antea aſſumpſerit, ne aliquid medicamenti uirtutis reliquum, ad ſtomachum rapiatur. Cæterum utiles ſunt paſtilli qui ab inferioribus partibus iniiciuntur, ad affectus potiſſimum qui infra umbilicum infeſtant. Nam ſuperius uis ipſorum peruenire non poteſt. At qui delinuntur ſimileis illis uireis obtinent: uerum aſtringentes, in herpete, papulis, quæ dicuntur exanthemata, intertriginibus, ſanguinis eruptionibus: & fluidis ulceribus proficiunt: cuiuſmodi eſt Andronius & Polyide. qui uero obtundunt, carbunculis & maleficis expediunt: utpote leucus dictus, & dialotarion. urentes, ſicut iam comprehenſi, cuius generis habentur & Fauſtiani, ſerpentibus naturalium & ſedis ulceribus, pterygiis, & carnoſis narium uitiis accommodantur.

PASTILLVS ASTER DICTVS.

Croci,opii,castorii,spice nardi,casfie,myrrhæ,lēnie crete,mandragoræ corticis,singulorum triens,dauci apii,anisi,seselis,alterci seminis,styracis,singulorum denarii octo:uino leuigantur.

PASTILLVS TRIGONVS.

Apii seminis,alterci seminis,singulorum denarii duo,anisi denarii quatuor,opii denarii tres:aqua teruntur.

PASTILLVS A SEMINIBVS dia spermaton dictus.

Anisi,ameos,fœniculi seminis,singulorum denarii quatuor,apii seminis,opii,alterci seminis,singulorum denarii duo:aqua leuigantur.

PASTILLVS CROCODES hoc est croceus.

Anisi,dauci cretici seminis, singulorum drachmæ quatuor,myrrhæ,castorii,singulorum drachmæ due, croci, opii,singulorum drachmæ tres,apii seminis,styracis, singulorum drachmæ quatuor, alterci seminis drachmæ sex:ex aqua deteruntur.

PASTILLVS DIA RHODON.

Acaciæ,gummi,rosarum floris,balaustiorum,hypocistidis succi,gallarum,singulorum drachmæ tres, rosarum uiridium succi:plantaginis seminis, singulorum drachma,lycii indici tantundem.

PASTILLVS DIA CORALLIV.

Alterci seminis,thuris,singulorum drachmæ octo, terræ samiæ,corallii,minii Sinopici, opii singulorum drachmæ quatuor,amyli,balustiorum, singulorum drachmæ due:succo polygoni excipiuntur,

PASTILLVS EX ELECTRO.

Herbæ pulicaris unciæ quinque, mastiches unciæ quatuor,electri scobis,iridis,croci singulorum *unciæ quatuor,opii †unciæ due.

*Galenus & Oriba. drachme triginta. †Oriba. drachmæ qndecim.

PASTILLVS EX SPINA Ægyptia.

Spine Ægyptiæ, rhu, thuris, acaciæ, aluminis scissi,

hypocistidis succi, gallæ, lemniæ crete, corallii, symphyti, terre samiæ, aloes, ladani, pares portiones: uino subiguntur.

ALIVS PASTILLVS, QVEM Galenus aphrodisiasticon clidion inscribit.

Satiuæ punice floris spine, Ægyptiæ, balaustiorum, hypocistidis succi *acaciæ, singulorum drachmæ sex, lycii, rheu pontici, opii singulorum drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ due: excipiuntur uino myrteo, uel rosarū baccarumve myrti decocto.

*Gal. usū sumptū est, acacie succi.

CLIDION ORIBASII AD dysentericos & cœliacos.

Galle omphacitidis denarii octo, opii denarii quatuor: ex aqua finguntur catapotia, dantur terna aut quaterna.

PASTILLVS EX CORNV ceruino dysentericis & sanguinem excreantibus salutaris.

Cochlearum drachmę duodecim, cornus ceruini combusti, galle torrefactæ, acaciæ inarefactæ, singulorum drachmæ quinque oboli duodecim, baccarum myrti nigre drachmæ quindecim, opii siccati, hypocistidis succi, singulorum drachmæ quinque, labrusce floris drachmæ sex, mandragore radicis succi, terre samie q̄ aster dicitur, singulorum drachmæ duodecim, rhu obsoniorum drachmæ quatuordecim, malicorii torridi drachmæ septem, thuris drachmæ octo, piceæ corticis exarefacti drachmæ quatuordecim, alterci seminis siccati drachmæ decem, rhus coriarii sextarii duo, uini nigri quantum rhu incoquendo ut uinum fiat crassissimum, satis est, atque hoc percolato: reliqua excepta in pastillos coguntur.

PASTILLVS AMAZONVM.

Apii seminis, anisi, singulorum drachmæ sex, absinthii come drachmæ quatuor, myrrhæ, piperis, opii, castorii,

ſingulorum drachmæ duæ, cinnamomi drachmæ ſex: aqua ſubiguntur.

PASTILLVS EX AMYGDAlis amaris.

Aniſi, apii ſeminis, aſari: amygdalarum amararum, abſinthii comæ, paria pondera: ex aqua finguntur paſtilli, qui drachmam pendeant. dantur febri carentibus ex mulſo febricitantibus cum hydyomelite.

PASTILLVS EX ERICA, lieni dicatus.

Ericæ fructus denarii quatuor, piperis albi, nardi ſyriacę, ſuffiminls ammoniaci, ſingulorum denarii duo: ammoniacum aceto ſoluitur, aridisq; admiſcetur: finguntur paſtilli qui ſinguli denarium expleant. exhibentur ſingulatim cum oxymelitis cyatho.

PASTILLVS EX VESICAriis, dia phyſalidon uocant.

Cucumeris ſatiui excorticati ſeminis unciæ quatuor, alterci ſeminis, cicute: ſingulorum unciæ duæ, fœniculi, lapathi ſeminis, croci, nucleorum pini, amygdalarum amarorum, opii, ſingulæ unciæ, ueſicariæ ſextarii tres, uini quod ſufficit.

PASTILLVS PHILIPPI, ad inteſtinorum tormina.

Balauſtiorum, acaciæ, hypociſtidis ſucci opii rhu thuris myrrhæ croci gallæ aloes rheu pontici malicorii baccarum myrti ſingulorum drachmę quatuor: excipiuntur uino auſtero: formanturque paſtilli triobolares. dantur ſi febris abeſt, cum uino: febricitantibus: cum hydromelite.

PASTILLVS MVSÆ.

Additur ab Oriba.

Alumiuls aloes myrrhæ atramenti ſutorii: ſingulorum ſeſcuncia: malicorii: crocomagmatis croci ſingulorũ drachmę ſex: excipiuntur uino.

QVOMODO CROCOMAGma paretur.

Croci unciæ duæ rosarum amyli myrrhæ aloes thuris gummi singulorum uncia costi spicę nardi, singulorum drachma: uino subiguntur. At in capite de oleo crocino alia quoque crocomagmatis confectura dicetur.

PASTILLVS NERÆ EX herae commentariis.

Myrrhe aloes croci singulorum drachmæ octo, aluminis scissi, drachmæ centum: aqua excipiuntur.

POLYIDE SPHRAGIS.

Aluminis scissi denarii * quatuor: myrrhæ denarii octo: atramenti sutorii denarii duo: floris satiuæ punice denarii duodecim: fellis taurini denarii sex: aliàs denarii sedecim: aloes uncia: uino austero excipiuntur.

*Galenus tres, addit q; thuris quatuor.

PASIONIS PASTILLVS.

Squame æris denarii duodecim: ęris combusti, *salis ammoniaci, aluminis rotundi, æruginis rasæ thuris singulorum denarii octo: uini quod sufficit.

*Græce erat ἁλὸς pro ἀλὸς sic. n hēt Oribasius & sensus exigit.

PASTILLVS ANDRONIVS.

Satiuæ punice floris drachme decem: galle drachme octo: myrrhę drachme quatuor aristolochie longe drachme quatuor: atramenti sutorii croci aluminis scissi crocomagmatis misyos thuris singulorum drachmæ due leuigantur in uino astringenti uel aceto.

PASTILLVS FAVSTINI.

Auripigmenti drachme duodecim, sandarache drachme sex: calcis uiue drachme octo charte combuste drachma: myrti baccarum succo uel decocto excepta, in pastillos redigito: & cum myrti baccarum, lenticulæ, & rubi radicum decocto immittito.

*Oribasius, drachmæ triginta due qđ magis cōuenit. lapsus facillimus in literis græcis.

PASTILLVS EX CHARTA dia chartiu appellatus.

Charte combuste * dupondo, calcis, auripigmenti, sandarache, singule unciæ: succo plantaginis excipiuntur.

PASTILLVS CVI NOMEN eſt thronus Marcellius.

Chartæ combuſte drachmæ decẽ, ſandarachæ, auripigmenti, ſquame, æris, aluminis ſciſsi, ſingulorum drachmæ quatuor, balauſtii drachme tres, opii drachmæ due calcis non reſtinctæ drachmæ uiginti, omphacii drachma, hypociſtidis ſucci drachmæ tres: uino myrteo excepta coguntur in paſtillos qui drachmas quatuor pendeant: *coquunturque in uino malicorium, myrti baccæ, & roſæ uſque ad tertias: datur paſtillus unus aut in totũ quatuor, ex ſex uini cyathis.

Exẽplar græcũ uidetur hic eſſe mutilum.

PASTILLVS A SVBERE, dia phellon dictus,

Gallæ, chartæ, fœculæ uini, panis, ſingulorum concrematorum denarii decem, in alio habetur etiam cornu ceruini combuſti denarii quindecim, auripigmẽti denarii duo, ſandarachæ, calcis, utriuſque denarii quindecim, acaciæ ceruſæ, ſingulorum denarii quinq;, argenti ſpumæ denarii tres: uino læuigantur.

BITHYNVS.

Malicorii drachmæ decem, cadmiæ unciæ tres, ariſtolochiæ, gallæ, panacis, radicis iridis, atramenti ſutorii, aluminis ſciſsi, chalcitidis, miſyos, ſquamæ æris, mannæ, (nonnulli etiam coſti) ſingulorum ſeſcuncia: aceto ſubiguntur.

PASTILLVS DIA CASTOriu, ad ulcera, nomas & defluxiones.

Croci, aloes, thuris, ſingulorum uncia, cytinorum aluminis ſciſsi, caſtorii, mannæ, æruginis raſæ, ſingulorum uncia, minii ſinopici libra: excipiuntur uino ueteri.

PASTILLVS EX CASTOrio, colicis efficax.

Myrrhæ, caſtorii, ſingulorum ſcrupula ſex, croci, opii, ſingulorum ſcrupula nouem, aniſi, apii ſeminis, dauci ſe-

minis, singulorum semuncia, alterci seminis scrupula octodecim.

PASTILLVS EX OENElæo, sedis & naturalium uitiis utilis.

Cerusæ unciæ decem, argenti spumæ unciæ quinque, thuris, recremẽti plumbi, aluminis scissi, singulorum unciæ duæ: uino marine experte læuigantur. in usu uino rosaceo aut myrteo soluuntur.

PASTILLVS EX LAPIde phrygio, naturalium uitiis accommodatus.

Lapidis phrygii combusti restinctique ter, primum butyro uel rosaceo, deinde uino postea melle unciæ duæ, rosarum floris unciæ quatuor, malicorii uncia.

PASTILLVS DIA LOTArion, quod est ex loto syluestri, ad sedis & naturalium uitia.

Cerusæ, amyli, glaucii, croci, aluminis, æquales portiones: teruntur succo loti syluestris, aut uino.

PASTILLVS LEVCVS.

Terræ samiæ triens, pompholygis, cerusæ, amyli, singuli sextantes, opii scrupula quatuor: aqua subiguntur.

PASTILLVS DIA ALICACABV.

Spumæ argenti drachmæ uigintiquatuor, cerusæ drachmæ duodecim, aut una & uiginti, alicacabi drachmæ octo, atramenti sutorii drachmæ quatuor, aluminis scissi tantundem, mini quod ad colorem satis est: aqua excipiuntur.

PASTILLVS EX DVPLIci ueratro, idem uero ex *acacia duplici.

*Græce erat ἀλικακάβων nullo sensu pro ἀκακίων

Acaciæ nigræ & rubentis, glutini fabrilis, (in alio pisciũ glutinis) singulorum unciæ quatuor, guttæ ammoniaci, glaucii, aloes, singulorum unciæ duæ, thuris masculi

ueratri nigri & albi, singulorum uncia: aceto scillino excipiuntur, quum usus incidit eodem uel communi soluta: ante balneum: & rursus post id inunguntur.

PASTILLVS CRIOGENES.

Myrrhæ, æris combusti, aristolochiæ rotunde, ęruginis rasæ, squamæ stomomatis, uerbenace recte, aluminis rotundi, singulorum uncia, aceti quantum satis est, decerpi autem debet uerbenaca, quum sol est in ariete. Fit etiam emplastrum in hunc modum: pastilli, * ceræ, colophoniæ, olei, par mensura, aceti quod ad læuigandum pastillum sufficit.

*Mēdose erat κιρρȢ .i. gilui p κηρȢ.

PASTILLVS A NIGRO uiridique colore dictus melanchlorus.

Myrrhæ, aloes, squame æris combusti, auripigmenti, aluminis scissilis, & rotundi, iridis, chalcitidis, misyos salis fossitii atramenti sutorii: ceruse nitri argenti spume panacis radicis cadmie malicorii galle aristolochie rotunde squame stomomatis ęruginis rase singulorum uncia: aceti quod satis est. Fit etiam hoc modo emplastrum: pastilli uncie due colophonie cere olei singulorum uncie sex: aceti quod pastillo subigendo satis est.

PANTOLMIVS AD CHIronia malignaque ulcera & defluxiones.

Cassie æris cremati ceruse argenti spume, æruginis rase aluminis scissi rotundi liquidi & lateritii quod plinthitis dicitur, panacis radicis, aristolochie longe & rotunde malicorii atramenti sutorii: portulace iridis astragalitidis chalcitidis misyos gutte ammoniaci: salis ammoniaci: æruginis ferri squame eris aloes diphrygis thuris galle sarcocolle plumbi cremari foliorũ olee, soreos myrrhe crete sutorie liquide: balaustiorum spine Ægyptiæ: sulfuris ignem non experti: nitri rhu rubri: rhu syriaci: chrysocolle * rhus coriarii: acacie salis spume: omphacii auripigmenti singulorum pares modi: cũ aceto diebus

*Græce erat συπτηρίας .i. aluminis.

triginta,

triginta,ſub caniculæ ſidere læuigantur.

PASTILLVS NYMPHODOTI.

Aphronitri uncia,nitri Alexandrini,ſaponis gallici, ſingulæ unciæ,ſalis cappadocii,maſtiches,gallæ, ſingulorum denarii quatuor, foliorum roſæ, amomi, amyli, ſingulorum uncia, phylli denarius, aluminis ſciſſilis, coſti, ſingulorum denarii duo,uini myrtei quod ſatis eſt.

PASTILLVS EX THAPSIA, hemicranico dolori efficax.

Succi thapſiæ drachmæ ſedecim,myrrhæ drachmæ octo,opopanacis,euphorbii,, ſingulorum drachmæ ſex, nitri,liquoris parthenici,ſingulorum drachmæ quatuor, piperis,ſagapeni,ſingulorum drachmæ duæ,aceti quantum ſufficit. Vbi utendum eſt, aceto inunctum poſt horas ſex abluito:at ſi uoles remisſiore uti,cerato pari exceptum illinito,noctemq́; ſinito.

PASTILLVS QVIA ANO SVBIIcitur,hypotheton dictus,ad inteſtinorum tormina,& ani dolores.

Terræ ſamiæ,amyli,ſingulorum quadrans,croci ſextās, acaciæ,tragacanthæ,ſingulæ unciæ,caſtorii,thuris, lycii, ſingulæ ſemunciæ,in calidioribus etiam opii ſemuncia adiicitur:herbæ pulicaris ſucco excipiuntur, *finguntur que paſtilli.

*Exēplar græcū uidet hic deprauatum.

DE MEDICAMENTIS QVIBVS aridis utimur,xeria dicuntur, & ſmegmatis. Cap. XIII.

Aridorum medicamentorum quæ ſanè & cataplaſmata ab inſpergendo uocantur, alia ulceribus congruunt,alia cuti applicantur: ex iis quæ ulceribus faciunt,quædam cauis carnem inducunt,quædam excreſcentia reprimunt,quædam cicatricem generant,quædam urunt exeduntq́;,nonnulla ſanguinem coercent. Quæ igitur carni generandæ ſunt, uel repurgando ſordida,carnem creant,ut quæ conſtant ex eruo,ari

ſtolochia,iride,panace,myrrha,thure,aloe:uel humiditatem circunfluam deſiccando,ueluti quæ fiunt ex ære, diphryge,ſquama,charta combuſta,picee,cortice,&ſpina,quæ & ipſa cicatricem obducunt:uel acrimoniam roſionemq; obtundendo,qualia ſunt ex pompholyge, amylo,ceruſa,fæce combuſta,ſpeculario: oſtreis crematis terra ſamia , & conſimilibus , & quæ compoſitorum ex his uireis habent. Ex reprimentibus lenia quidem ſunt , quæ conſtant ſquama æris, quæ miſy, chalcitide combuſtis , & galla , ualentiora ſunt, quæ atramento ſutorio , ærugine , miſy , chalcitide , ignem non expertis. Vrentia uero exedentiaq; fiunt ex calce, auripigmento,ſandaracha,& fæce uini combuſta , quā uocant ſpheclen,hoc eſt fæculam : atque hæc omnia componuntur,cæterum in tenuiſſimum redacta pollinem,ſi ulceribus inſpergantur minus rodunt:ſi ſpiſſiora magis,idq; urendo faciendoq; cruſtam. Sanguinem reprimentia aut aſtringendo,aut refrigerando,aut ſiccādo aut opplendo illum coercent,quorum materiam capite de paſtillis ſumus exequuti. At eorum quæ cuti admouentur,alia abſtergunt exteruntq;,ut ex cimolia,pumice lomento,fermento hordei,peponum carne, & ſalis flore confecta:alia extenuant & diſcutiunt , qualia fiunt ex ueratro,alcyonio,ſulfure,herba pediculari,ſinapi , pyrethro,cachry,terra lemnia,ſepiæ teſta:atque hæc, aſſumpta calce & auripigmento cum liquore aliquo, pilis abolendis idonea,& ſmegmata fiunt . Quædam capiti admouentur,ut fluxum ex eo ruentem deſiccent, cuiuſmodi ſunt ex nitro,ſale,galla malicorio, & id genus aliis præparata.omnia uero ſmegmata cuti non inunctæ accommodari debent.

CEPHALICVM ARIDVM,
capiti conueniens.

Eruorum quincuns,iridis ſeſcuncia,mannæ ſeſcuncia,ariſtolochiæ,ſquamæ æris,ſingulorum ſeſcuncia.

ALIVD.

Piceæ corticis drachmæ ſex, thuris drachmę quatuor, pumicis, tantundem, iridis drachmæ duæ, reſinæ ſiccæ ſex, ariſtolochiæ drachmæ duę.

MEDICAMENTVM EX ALOE, dia aloes dicitur.

Aloes drachmæ ſex, erui drachmæ octo, mannæ drachmæ quatuor, gallæ drachmæ tres, aluminis ſciſſi drachmæ duæ.

DIA SPHECLES, HOC EST ex fæce uini combuſta, manethonis.

Cadmiæ combuſtæ & illotæ pondo uncia, terræ ſamiæ pondo uncia, fæcis uini combuſtæ pondo unciæ quatuor, lapidis ſpecularis pondo unciæ quatuor, thuris pondo unciæ quatuor. quidam & amyli uncias quatuor addunt.

MELITERA ORIBASII.

Chalcitidis, ſquamæ æris, gallæ, balauſtiorum, ceræ, ſingulorum pondo quadrans, ariſtolochię longę pondo uncia, malicorii, aluminis ſciſſi, ſingulorum ſemuncia.

MEDICAMENTVM EX oſtreis, dia oſtreon dicitur.

Cadmiæ, thuris, ſingulæ unciæ, oſtreorum combuſtorum unciæ tres.

MEDICAMENTVM EX thure, dia libanu.

Argenti ſpumæ, thuris, ſquamæ æris, mali Punici, amyli cerusæ, pares modi.

APHRODITARIVM.

Thuris, ſquamæ æris, mali Punici, amyli, ceruſæ, paria pondera.

RHODIA, AD SVPPRIMENdum ſanguinem, ulcera depaſcentia & excreſcentias.

Gallæ crudæ denarii ſex, gallæ combuſtæ reſtinctæq; uino aridæ denarii duodecim, ſquamæ æris nigri, ſi non

fit, rubri denarii octo, atramẽti sutorii denarii uigintiquatuor, aluminis scissi denarii uiginti septem: teruntur diebus sat multis.

MEDICAMENTVM XANthon, hoc est, flauum.

Chalcitidis combustæ drachmæ quadraginta, atramenti sutorii usti drachmæ uiginti, misyos cremati drachmæ decem, æris usti drachmæ quinque.

MEDICAMENTVM A MVrino colore psaron dictum.

Misyos quincunx, gallarum triens, chalcitidis sextans, squamæ æris tantundem, atramenti sutorii uncia, æruginis rasæ sextans.

MEDICAMENTVM HELIOcæs, adurens.

Auripigmenti pondo, calcis uiuæ dupondo: aqua læuigantur per dies caniculæ, deinde siccatis utitor.

ANTHERON.

Cyperi denarii octo, myrrhæ denarii duodecim, sandarachæ denarii tres, rosarum floris denarii duo, croci denarius, crocomagmatis, aluminis scissi, iridis illyricæ, singulorum denarii duo.

MEDICAMENTVM EX CHARta, quod græci dicunt diachartu, ad nomas oris potissimum & naturalium ulcera.

Aeris squamæ, chartæ combustæ, singulorum denarii octo, auripigmenti, sulfuris uiui, singulorum denarii duodecim, plumbi cremati denarii sex. Ad humidiores qdẽ sepedonas, sicco utitor: ad siccas, rosaceo macerabis, nõ nunq̃ & melle cum rosaceo.

MEDICAMENTVM EX MYRto syluestri, dia oximirsines appellatum, ad eadem.

Rhus coriarii unciæ duodecim, myrti syluestris foliorũ, sandaraches, singulorum drachmæ octo, salicis folio-

rum ſiccorum,malicorii,ſingulorum drachmæ ſex, aluminis ſcisſi,chryſocollæ,aloes,chalcitidis crudæ , ſquamæ,auripigmenti,ſalis communis , ſingulorum drachmæ quatuor.

MEDICAMENTVM MASSALIOTI.

Nitri,opii,chryſocollæ,lapidis aſii,ſandarachæ,miſyos, chalcitidis,aluminis ſcisſi,diphrygis , æqualia pondera: ſicco utitor.

SMEGMA ARIDVM, QVOD aſclepios dicitur.

Baccarum lauri,nitri alexādrini,ſalis torrefacti,ſalis cappadocici,ſtillæ ammoniacæ,aphronitri,pumicis, ſingulorum libra,ueratri nigri,herbæ lanariæ,pyrethri,fæculę quæ eſt uini fæx combuſta,herbæ pediculariæ, ſinapis, iunci anguloſi,aluminis ſcisſi,iunci odorati floris, iridis, gallæ,ſingulorum unciæ ſex,ſampſuchi libra , uiticis ſeminis,pulegii,farinæ fabarum & lupini, ſingulorum unciæ ſex,chamæleontis nigri,ſulfuris,gummi,thuris piperis,cucumeris ſylueſtris radicis,marrubii,cimoliæ,pæoniæ,ſepiæ teſtæ,fœnugræci,philli,coſti,cumini, euphorbii,ſpicæ nardi,ſingulorum uncię tres . Alexander autē præter hæc adiicit ſalis ex nitri fontibus,ſalis Tragaſæi, ſingulorum libram,adarces unciam , aluminis liquidi* gallici,cnici,cocci gnidii,graminis aridi , brioniæ ſiccæ, ſingulorum treis uncias.

*Videtur in græ. de eſſe nardi

SMEGMA PEPONATVM.

Thuris,maſtiches,ſtillæ ammoniacæ,ſingulæ unciæ, tragacanthi ſeſcuncia,ſucci uuæ immaturæ dodrans,peponis ſeminis recentis quadrans ſimilæ ſextarii quinque, ouorum unius & uiginti albumina,iridis triens.quidam & ueratri nigri ſextantem miſcent.

ALITER CRITONIS.

Lomenti modius,ſimilę ſextarii quatuor,trifolii,glandis unguentariæ,iridis illyricæ,ſingulorum pondo quatuor guttæ ammoniaci,coſti, ſingulorum pondo , ouorum

tenuia aquata peponum carnis sextarii duo, uuæ immaturæ succi tantundem: macerantur, redactaq; in pastillos siccantur deinde contusa incretaq; in usum adhibentur. ALITER. Tragacanthæ, thuris, mastichæ, guttæ ammoniaci, singulorum drachmæ decem, omphacii drachmæ quinque, similaginis sextarii quinque, candidi ouorum liquoris uncia, peponum carnis unciæ decem: præparatur ut supra dictum est.

SMEGMA QVOD CAPITIS defluxiones exiccet.

Nitri alexandrini rufi unciæ quinque, salis communis torrefacti sescuncia, salis cappadocii uncia: hæc aceto quamacerrimo macerata in patinã fictilem coniiciuntur atque in furno uruntur, dum redigantur in carbones: inde refrigeratis læuigatisq; ad abstergendum utitor, uinum in balneo instillans.

SAPO CONSTANTINI.

Rosarum siccarum, aloes, gallæ, malicorii, malabathri, sarcocollæ, singulorum tres unciæ, balaustiorum, myrrhæ, sandarachæ, spicæ nardi, singulorum unciæ duæ, costi uncia, saponis gallici libra, excipiuntur iure lupinorum.

XERION QVOD EST ARIDUM psilotrum ad podagram.

Mastiches, thuris masculi, herbæ pedicularię, ueratri albi, spumæ argenti, singulorum unciæ tres, phylli, amyli, ueratri nigri, lapidis asii floris, singulorum uncia, alcyonii pumicis tosti, cimoliæ, sampsuchi, singulorum unciæ tres, spicæ nardi uncia. Nonnulli etiam aloes unciam addunt. contusum in uase xerion reseruatur: ubi necessitas inciderit, oryzæ cremor & ptisanæ in ollam coniicitur: postquam inferbuerit, xerii, saponis, gallici, auripigmenti, aluminis scissi, sandarachæ, singulorum sescuncia additur, calcis uiuæ recentis libra. Vtitor unguento mẽse ter. nono uidelicet lunæ die, decimonono, & uigesimonono, idque usque ad annum: post hunc, semel mẽ

ſe,quum uigeſimumnonum luna diem agit.

DE MEDICAMENTIS LIquidis quæ illinuntur,ad oris uitia unde ſtomatica dicuntur,ac gutturi accommadatis. C. XIIII.

QVanto rarior molliorq; eſt ſumma oris tunica cute quæ corpus totum obtegit, tanto etiam magis ſtomaticorum medicaminum uſus euariat. Quum igitur inflammatio incipit, ea requiruntur medicamenta quæ humoris influxum repellant, cuiuſmodi ſunt,arida quidem,omphacium,galla omphacitis,ſuccus rhu,hipocyſtidis,aluminis,cortex piceæ,& thuris balauſtia,& generatim omnia quæ aſtringunt, ita ut inſuauem ingratamq; & lethalem uim non repræſentent:liquida uero, ſuccus mororum tum quæ batina, tum quæ ſycamina dicuntur, item nucum uiridium corticis,& mali Punici,præſertim acidi, & malorum cotoneorum,muſtum,amineumq3.mel autem per initia ſolum ut medicamenta adhæreant temperatur . at quum humor ſubſtiterit, miſceri debent quæ concoquant & mediocriter diſſipent,cuius generis eſt crocus myrrha, & dulcis radiculæ ſuccus, at per totum id temporis quod inter ſtatum & declinationem intercedit,recte miſcetur alterutrum aut repellens,aut diſcutiens: & primũ quidem ſuperabunt repellentia,deinde digerentia : in morbi declinatione ſolis uti digerentibus abſque aſtrictione oportet,qualia ſunt nitrum,aphronitrum , origanum, hyſſopum,thymus,nepita,iris,beſaſa,cõſimiliaq;. liquor tunc ſapa eſto tum quæ ex mulſo decocto, tum quæ ex caricis & palmulis conficitur ipſumq; dulce muſtum cum melle : ubi uero ueluti reliquiæ quædam inflammationis remanſerint,etiam ſulfur ignem non expertum miſcebimus:ſuccum autem primum cũ melle incoquemus,dũ liquidioris mellis ſpisſitudo fiat,inde ſic arida in tenuisſimum pollinem pertrita inſpergemus,poſtea modice coquemus, quoad oĩa exacte in unitatem

cogantur, quo facto uitreum uas medicamentum transfundemus.

DIA MORON SIMPLEX.

Mororum succi sextarii tres, prius excoquuntur dum tertia portio fuerit absumpta, adiectoq; mellis sextario, rursus incoquuntur ad melleam spissitudinem.

DIA MORON COMPOSITVM.

Mororum succi heminæ sex usque ad strigmenti crassitudinem coquuntur, deinde admixto læuis croci denario, myrrhę duobus, uuæ immaturę uno, aluminis scissi ternis obolis, mellis hemina, quousque spissescant incoquuntur.

DE MORIS BATINIS, QVÆ rubi fructus sunt.

Item quod ex moris batinis constat, eodem modo præparatur, maiore ui astrictoria præditum.

DIA CARYON, QVOD est ex nucibus, simplex.

Viridium nucum corticis contusi succi heminæ quinque mellis hemina, coquuntur ad dimidias.

DIA CARYON, COMPOSITVM.

Per initia quidem & in uigore oris inflammationum, misceri debent croci, & aluminis, singuli denarii, myrrhę duo in declinatione uero ad digerendum nitri denarius sulfuris tantundem, cum prædicta nucum corticis succi, & mellis mensura.

MEDICAMENTVM EX succo mali punici.

Mali Punici cui nuclei sunt adempti dulcis succi sextarii quatuor, mali punici acidi succi sextarii duo, mellis sextarius, myrrhæ mineæ drachmę octo, crocomagmatis, gallę, singulorum drachmæ octo, aluminis scissilis drachmæ quatuor, iridis illyricæ drachmæ octo, omphacii drachmæ octo: conficitur; quemadmodum

quod moris conſtat.

ALITER IDEM.

Mali Punici dulcis cum corio ſuo combuſti ſucci ſextarii ſex mellis generoſi ſextarius, aluminis ſciſſi uncia, myrrhæ ſemuncia.

MEDICAMENTVM E MVSTO dia gleucous dicunt.

Muſti ſextarii ſex, gallæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum denarii duo, croci, myrrhæ, ſinguli denarii. Si lenire uoles, dulce eſto muſtum: ſi repellere, auſterum. quod aũt neutrum eſt, mediam inter hęc uim obtinet.

ÆGYPTIA STOMATICA.

Mellis pondo, olei bes, reſinæ terebinthinæ ſextans, croci denarii quatuor: in cacabo liquefiunt.

MEDICAMENTVM DIA BEſaſa, ex ruta ſylueſtri.

Aniſi ſeminis, apii ſeminis, iunci odorati floris, ameos ſeminis, aluminis ſciſſi, iridis illyricæ, beſaſa, quod nonnulli harmala uocant, (eſt autem ruta ſylueſtris) cinnamomi myrrhæ troglodytidos, croci, gallæ, ſingulorum uncia, ariſtolochiæ longæ, caſſiæ, crocomagmatis, roſarũ ſiccarum, ſingulorum uncia, coſti, hirundinum cineris recẽtis, ſingulorum unciæ tres, nardi indicæ, amomi, ſingulorum ſemuncia, mellis quod ſatis eſt.

DVLCES VTILESQVE potiones. Cap. XV.

DVlcium ſimul & utilium potionum, aliæ ex uino conficiuntur, coniectis in id quibuſdam ſpeciebus, exempli gratia, pipere, abſinthio, caſamo aliiſque compluribus, unde etiam appellationem nonnunquam ſortiuntur, aliquando melle admixto, interim non: aliæ ex aqua in qua decoquantur mala, uel roſæ quædam, nempe uua immatura, mala punica, myrti baccæ, eoq́; mel optimum miſcetur, tum quòd firmum ſit, tum quòd dulce, interdum etiam utile: ſi illud excipias quod à cibyra in paruis uaſculis aſportatur, auſterum:

item hydromel uinosum, quod etiam sine melle fieri nouimus, quemadmodum apomel ex melle solo & aqua, citra alterius cuiusdam substantiæ misturam. Imò etiam ex uino confectæ potiones, quas & propomata Græci nominant, mellis despumati sextarium unum, ad uini quaternos recipiunt, componunturq; citra coctionem. At quæ ex aqua & liquore fiunt, siquidem coquātur, unum mellis ad treis liquoris, cuius duæ fere partes inter coquendum sint absumptæ, sextarios assumunt: sin minus, unum mellis ad binos liquoris. cæterum quæ non coquuntur, diu satis insolare prorsus oportet, & præsertim omphacomeli. Ex aqua uero temperatas potiones coquere conuenit, quòd propter imbecillitatem facillime mutentur. omnes autem in fictilia uasa exigua oblita transfundendæ sunt, iisq; tuto operculatis in apricis locis usque dum excoquantur reponendæ. attenuantibus autem & probe aqua temperatis uti conuenit. Omphacomel postquam musti modo inferbuerit crassumq; euaserit, tunc operiri uas debet. his igitur q̃ uino constant, quum febris abest, potissimum utimur, uel solius uoluptatis gratia, præter eas quæ scammonia aut grano gnidio aut eiusmodi purgantibus medicamentis componuntur, uel propter eiusmodi affectus in quibus & medicamentis in illas coniectis, per os uti licet. Ex aqua autem aut succo aliquorum confecturæ febricitantibus conueniunt, interdum ceu affectui commodæ, quemadmodum apomel ad saliuam educendā aut urinas citandas, aut aluum emolliendam, aut extenuandum humorem, hydromel autem & hydrorosarum siticulosis, æstu flagrantibus, resolutis & stomacho uitiosis. Omphacomel, myrtites, rhodostacton, hoc est, mel rosaceum, & rhœtes, cœliaco affectui, intestinorū torminibus, uomitionibus, aliisq; fluidis uitiis, congruunt. Iam uero his collutionibus subinde in stomaticis affectibus utimur.

HYDROMEL EX MALORUM cotoneorum ſucco.

Malorum cotoneorum nucleis exemptis contuſorum ſucci ſextarii duo, mellis ſextarii tres, aquæ ſextarii ſex, incoquuntur, deſpumando ad tertias.

ALIVD.

Malorum cotoneorum fruſtulatim conciſorum nucleis ablatis pondo quinque, in aquæ fontanæ ſextariis decē incoquuntur, dum intabeſcant. ablata ab igne, refrigerataq; eximũtur, expreſſoq; ſucco proiiciuntur, aquæ modo dimidia mellis menſura temperatur, iterumq; incoquitur deſpumando, quoad octaua portio abſumpta fuerit. Nonnulli uero ex dulcibus etiam malis ſimiliter hydromel componunt.

AQVÆ ROSATÆ QVAM hydroroſatum dicunt, compoſitio.

Roſarum unguibus exemptis libræ quatuor, aquæ ſextarii quinque, mellis ſextarii duo.

MELLIS ROSACEI, QVOD rhodomeli uocatur confectura.

Succi malorum cotoneorum ſextarius, roſarum trepōdo, mellis ſextarii tres, aquæ ſextarii quinque. Verum quoniam roſæ non eodem tempore cum malis inueniuntur, conuenit eas cum melle quando colliguntur componere, ac ubi mala prouenerint, totam compoſitionem moliri.

OMPHACOMELITIS PRÆPARATIO.

Vuæ immaturæ ſucci ſextarii tres, mellis ſextarius: mixta diebus quadraginta inſolantur, uel diſcoquuntur.

QVOMODO MYRTITES FIAT.

Myrti baccarum ſucci ſextarii tres, mellis ſextarius, ad tertias decoquuntur.

APOMEL, EX COMMENTARIIS PHILAGRII.

Fauorum melle ſcatentium alborum pondo, aquæ fontanæ trepondo & dimidium: confractis fauis unitiſque aqua cum melle incoquitur, dum & ſpuma ipſius & id quod ueluti ceroſum ſupernatat, particulatim relinquatur, atque tunc refrigerata diligenter transfunduntur.

RHODOSTACTI COMPOSITIO.

Roſarum quibus ungues ſunt exempti ſucci ſextarios duos, mellis ſextariũ incoquito deſpumãs quoad quarta pars fuerit abſumpta.

RHOETIS CONFECTIO.

Mali Punici ſucci ſextarii tres, mellis unus, ad tertias decoquuntur.

DE COLLYRIIS ET AGGLUTINAMENTIS. Cap. XVI.

VAria ocularium medicamentorum materies existit, etenim liquores, ſucci, ſemina, fructus, particulæ ſtirpium, & metallica his inſeruntur: ex quibus alia acrimoniam leniunt & ueluti opplent obſtruuntq;, utpote pompholyx, ſpodium amylum, plumbũ, terra ſamia, cadmia, eaq; omnia lota, & candidus oui liquor. Quibus ita utendum eſt, ut caput prius uacuationem experiatur: nam ſi repletum fuerit, metus eſt ne oculorum tunicæ humoribus diſtentæ perrumpantur. Alia contrariam his naturam obtinent, nempe acrem, recludendis uacuandiſq; iis quæ diu impacta fuerunt accommodata, quemadmodum liquores Cyrenaicus, Medicus, ſagapenus, euphorbium & conſimilia. Nonnulla ſordidis ulceribus abſtergendis conueniunt, qualis eſt ſquama æris, ipſumque ęs, chalcitis, miſy, ſori, flos æris, ſtimmi, concremata omnia. Quædam his uicina ſunt, ſmectica ab exterendis ſordibus appellata, cuiuſmodi eſt auripigmẽtum, ſandaracha, & lapidis aſii flos. Sunt & aſtringentia, atque ex his quæ mediocriter id fa-

ciunt uehementer lippitudini, ulceribus, & defluxionibus conducunt, nempe rosarum folia, flores, fructus, spicæ nardi, phyllum, crocus, glaucium & hypocistis.

Quę uehementiorem astringendi uim repræsentant, oculorum claritati conducentibus potissimum medicinis miscentur, cuius generis est omphacium, acacia, balaustium, satiuæ Punicæ flos, & galla Alia concoquunt discutiuntque, ut myrrha, crocus, castorium, lachryma thuris, fœnugræci succus. Porrò ex compositis oculorum remediis, alia delinuntur, simplicemque appellationem habent, alia xerocollyria, alia hygrocollyria uocantur.

Quæ igitur delinuntur omnem comprehensam materiam recipiunt, omnibusque conferunt affectibus: cæterum uere præsertim præparari debent, æstate siquidem uirtus ipsorum perspirat euanescitque, hyeme species gelu rigidæ temperari nequeunt. Conterere autem ea oportet liquore non copiose affuso, ne metallica subsidant, aromata supernatent, uerum modice, ut sordium modo conterantur. Aqua uero pluuialis erit, tum quòd tenuis sit, tum quòd modice astringat. Si quidem uino aut succo aliquo læuigentur, teranturque eadem, metallica sanè longo tempore, quæ autem succo constant, exiguo læuigabuntur. demum ubi satis læuia euaserint, gũmi adiicietur: in formam redacta, uasis maxime æreis aut uitreis reponentur. Cæterum iis quę è succo conficiuntur, protinus uti licet: metallica uetustate redduntur meliora. Porrò inter collyria arida quædam consumũt exteruntque callos, ficos, ungueis, scabiosáq; uitia, è chalcitide, ærugine & misy composita: quædam lachrymas mouent, obstructionibus & hebetudini accommodata quæ tum ex his tum ex pipere & spica nardi fiunt. Sunt quæ præseruent tueanturque oculos ab humorum influxu, cuiusmodi ex lapide phrygio, sarcocolla, glaucio aloe, cadmia, stimmi croco: omnia in tenuissimum pollinem coacta oculis applicantur. At liquida collyria fiunt ex melle attico, opobalsamo, oleo ob uetustatem

tenui,fœniculi succo diuersorum animalium felle,liquore cyrenaico,aliisq; compluribus. Conferunt hebetudini,suffusioniq; incipienti,medicamenta quæ extenuent, calefaciant,purgentq;. Vtendum his est,& omnibus acribus,ubi caput repletione caret,sub dio,aere puro austrino,non nimis frigido,neque item calido nimium. At agglutinamenta quæ anacolemata græce dicuntur, ex medicamentis præparantur quæ obstruunt,opplentq;, glutinant,stringunt,aut refrigerant,aut astringũt,siccãtve, qualis est farinæ pollen,manna,terra samia,myrrha,cochleæ,acacia,opium,cum candido oui liquore.glutinãtur autem fronti in quibus humor non intra caluariam delitescit,sed extrinsecus affligit.

COLLYRIVM QVOD PROTINUS dolorem sedet monohemeron appellatum, ad incipientem uetustamq; lippitudinem.

Acaciæ drachmæ triginta sex,gummi drachmæ triginta duę,cadmiæ drachmæ uiginti quatuor , ęris cremati & eloti drachmæ octo,opii,drachma:uino austero læuigantur. Medicamentum discutit & siccat.

CHIACVM COLLYRIVM.

Minii sinopici,gallæ omphacitidis croci,rosarum recentium unguibus exemptis,floris quem thylaca uocamus gummi singulorum uncię tres,opii uncia:uino aminæo aut falerno,aut chio austero teruntur . Sit autem uinum marinæ expers.

CYGNARIVM.

Cadmię ustæ,elotæq; unciæ sex,cerusæ lotæ uncie quatuor,pompholygis tantundem amyli unciæ duæ,tragacanthæ,opii torrefacti,gummi, singulorum uncię duæ, aqua pluuiali læuigantur.

RVBENS CYGNVS.

Cadmiæ cremate elote sextans,terræ samie tantundem ceruse triens,pompholygis bes, amyli sextans,opii sextans,acaciæ,tragacanthæ,singule unciæ gummi triens:

aqua cœlesti subiguntur.

ALBVS CYGNVS.

Cadmiæ unciæ quindecim, ceruse unciæ septemdecim opii drachmæ octo, thuris drachmæ septem, amyli unciæ septem, gummi drachmæ tredecim: aqua cœlesti teruntur.

PELARION AD VLCERA.

Cadmię, ceruse, singulorum denarii uintiquatuor, acacię, opii, singulorum denarii octodecim, gummi tragacanthę, amyli, singulorum denarii nouem, myrrhę denarii tres, ęris, croci, singulorum sesquidenarius: aqua conteruntur.

PHÆON AD OCVLOS sanguine suffusos, & magnos affectus.

Cadmię tenere drachmę uigintiquatuor, ceruse drachmę sedecim, ęruginis rase drachmę duodecim, stimmi drachmę octo, aluminis scissi drachmę tres, chalcitidis uste drachmę tres, nardi Indice drachmę quatuor, omphacii drachmæ due, æris drachma, squame æris drachmæ octo, circe fructus drachmæ tredecim, lachrymæ papaueris drachmæ uigintiquatuor, croci drachmæ quatuor, castorii drachmæ tres, myrrhe drachmæ sex, lycii Indici, acaciæ, gummi singulorum drachmæ quatuor, rosarum recentium drachmæ due & semissis: uino falerno aut surrentino, aut amineo, aut chio austero perteruntur, inungitur per triduum aqueum ex fœnu græci succo instillatum, deinde ex ouo aut lacte, postremo aqueo crassius.

COLLYRIVM EX DECOctis, dia zematon dicitur.

Cadmiæ unciæ sedecim, ceruse unciæ octo, amyli, opii, tragacanthe, acacię, singulorum uncię due, gummi uncię sex: leuigantur decocto rosarum siccarum, meliloti, capitum papaueris, dulcis radiculę, pari singulorum modo.

COLLYRIVM DIA HYDRIAS, repellens.

Liquoris qui in cercalibus tophi modo concretus reperitur, libræ tres, cadmiæ ustæ & elotę libra, cerusæ, pompholygis, terrę samiæ, qui aster dicitur, singulorum elotorum unciæ sex, thuris uncia, myrrhæ tantundem, succi lini seminis, herbæ pulicaris, ptisanæ, fœnugræci, singulorum libra, tragacanthæ unciæ sex, gummi libra.

COLLYRIVM ILAMBONIS.

Cadmiæ uncia, pompholygis uncię quatuor, cerusæ libra, tragacanthæ, gummi, opii, singulorum unciæ quatuor: aqua pluuiatili teruntur.

CINEREVM, QVOD SPODIACON dicitur, ad inflammationes, defluxus, & chemosin.

Thuris, stimmi, singulorum denarii centum, cadmiæ, cerusæ, utriusque denarii uigintiquatuor, terræ samiæ, papaueris lachrymæ, singulorum denarii tres, gummi denarii quindecim: læuigantur oleæ coliculi succo. fit autem is in hunc modum: teneriora oleæ folia elota contunduntur in mortario, paululo aquę superfuso, per linteolum exprimuntur.

COLLYRIVM EX OLEÆ turionum succo tenerum, dia thalias uocatur.

Thuris drachmæ quatuor, stimmi drachmæ quindecim, cadmię drachmæ uigintiocto, cerusæ drachmæ quadragintanouem, terrę samiæ drachmæ octodecim, opii drachmæ sex, gummi drachma, plũbi usti elotiq; drachmæ octo: excipiuntur oleæ turionum succo.

DIA THALIAS.

Aeris cremati drachmæ duodecim, sandycis unciæ uigintiquatuor, foliorum oleæ unciæ duæ, opii tantundem, gummi unciæ decem, uino spathite uel aminæo excipiuntur.

DIA SMYRNON CLAVDIACVM.

Glaucii,ſarcocollæ, ſingulorum drachmæ quadragintaocto,croci drachmæ uigintiquatuor,opii,myrrhæ lapidis hæmatitis,ſingulorum drachmæ ſex,tragacanthę drachmæ quadragintaocto,gummi drachmæ ſedecim uino Italico ſubiguntur.uſus eſt ex ouo.

ALIVD DIA SMYRNON AD rhyadas & ægylopas.

Cadmię lotæ,lapidis hæmatitis eloti,ſingulorum denarii uigintiocto, myrrhæ,ſpodii Cyprię,ſingulorum denarii uigintiquatuor, opii denarii octo,croci denarii quatuor,(alii octo)piperis albi grana triginta,gummi denarii ſedecim:uino Italico teruntur. ex ouo adhibetur collyrium:ſi uitium ſit recens,aquatum.

STACTICVM PROSECHII.

Cadmiæ,gummi,ſingulorum drachmę uiginti,ſtimmi, atramenti ſutorii,ſingulorum drachmæ octo, opii drachmæ quatuordecim,ęruginis raſæ drachmæ decem, piperis albi drachmæ ſex,croci drachmæ octo, miſyos crudi tantundem,opobalſami drachmæ quatuor:aqua conteruntur.

HYGIDION AMMONII.

Cadmiæ,æris,ſingulorum drachmæ ſedecim, ceruſæ, caſtorii,aloes,croci,ſingulorum drachmę quatuor,ſquamæ drachmæ quinque,roſarum floris,plumbi uſti, ſingulorum drachmæ octo, lycii drachmæ tres, lapidis ſchiſti drachmæ quatuor,opii drachmæ decem, acacię drachmę quadraginta, gummi drachmę quadragintaocto:aqua excipiuntur.

OLYMPOS SEV OLYMPIACVM.

Acaciæ,ſpicæ nardi,thuris, ſingulorum drachmæ octo, æris, cremati elotiq;,ſtimmeos uſti & loti, ceruſæ concrematæ lotæq;,cadmiæ,ſingulorum drachmæ duodecim,myrrhæ,opii arefacti, ſingulorum drachmæ quatuor,croci drachmæ quinque,æruginis raſæ drachmæ

tres,lapidis ſchiſti,ſquamæ rubræ,lycii indici,omphacii, ſingulorum drachma,caſtorii,roſarum floris, ſingulorum drachmæ duæ, phœnicobalanorum drachmæ quatuor, ſimiliter oſſea palmularum uſtarum ligna numero quinque,gummi unciæ quinque,aqua pluuiali ſuperfunduntur, in qua commadeſcent tres dies totidēq; noctes, calami odorati, alterci ſeminis roſarum ſiccarum, ſingulorum drachmę quatuor,phylli drachma.

NARDINVM.

Cadmię,croci,gummi, ſingulorum drachmæ triginta ſex,æris uſti drachmæ octodecim,ſtimmi,acaciæ, ſingulorum drachmæ triginta, nardi ſyriacæ drachmæ duodecim, opii.myrrhæ, ſingulorum drachmæ ſedecim: aqua ſubiguntur.

THEODOTION MINVS.

Stimmi,acaciæ,ſingulorum drachmæ uiginti, æris uſti drachmę octo,ceruſæ drachmæ quatuor,myrrhæ totidem,æruginis drachmę duæ,aloes,meconii,lycii,ſingulorum drachma:pluuiatili aqua læuigantur.

RHINARIVM.

Lapidis hæmatitis, lapidis ſchiſti, ſingulorum drachmę ſedecim, æris combuſti, cadmiæ, ęruginis, ſingulorum drachmæ octo, opii drachmæ quinque,chalcitidis drachmæ duæ gummi drachmæ octo:uino excipiuntur.

XYSTER.

Pumicis,miſyos,oſtreorum, ſingulorum crematorum unciæ ſex,cadmię,opii,chalcitidis uſtæ,croci, aloes hepaticæ,caſtorii,phylli,ſingulorum drachmæ duæ, ſtimmios,acaciæ,ſingulæ unciæ, æris combuſti unciæ quatuor, myrrhę troglodytidis drachmæ quatuor, ſpicæ nardi drachma,ceruſæ drachmę octo, gummi drachmæ quatuor:aqua cœleſti ſuperfunduntur. Nonnulli etiam uinum miſcent.

HECATOMBE, AD CICAtrices craſſas.

Cadmiæ ustæ lotæq́;,æris cremati & eloti, uniuscuiusque drachmæ octo,stimmios combusti,acaciæ rubentis gummi singulorum dracmæ quindecim,aloes,gallæ,æruginis uermicularis,castorii,lycii,spicæ nardi,croci,opii myrrhæ,cerusæ, hebeni ramenti, chalcitidis, singulorũ drachma,rosarum drachmę sexaginta: aqua pluuiali teruntur.

COLLYRIVM EX CORNV, dia ceratos dicitur,Galeni.

Plumbi combusti,cornus ceruini cremati, singulorum unciæ duæ,cerusæ,squamæ æris, amyli,thuris,sepiæ testæ combustæ,æruginis,myrrhæ,gummi,singulorũ uncia:aqua pluuiali excipiuntur.

COLLYRIVM E THVRE, dia libanu nuncupatur.

Thuris unciæ sex,cadmiæ,pompholygis, terræ samiæ, amyli gummi,singulorum uncię tres, cerusæ unciæ sex, squamæ æris unciæ quatuor,tragacanthæ unciæ tres,opii unciæ sex:aqua cœlestis adiicitur.

LIBANIVM.

Cadmiæ elotæ,amyli, singulorum denarii duodecim, cerusæ tantundem,spodii, pompholygis, terræ samiæ, plumbi usti & loti,tragacanthæ, singulorum denarii octo opii denarii duodecim,gummi denarii quatuor: aqua pluuialis additur,& ouorum uiginti albumina. Sũt qui etiam myrrhæ denarios quatuor addant.

ASTER MAGNI.

Pompholygis,cadmiæ,cerusæ, singulorum drachmæ sedecim,plumbi drachmę octo, amyli drachmæ octodecim,thuris drachmæ decem, terræ samiæ drachmæ duodecim,myrrhæ drachmæ duæ,tragacanthæ, gummi,singulorum drachmæ octo:aqua additur.

VRANIVM.

Terræ samiæ,piperis,singulorum unciæ tres,spodii eloti uncia,gũmi unciæ quatuor, stimmios cremati elotiq́; unciæ duæ,squamę lotę uncia,opii unciæ duæ,cadmię

combustæ & elotæ drachmæ duæ: aqua pluuiatilis admiscetur. Carnem inducit repellitq;.

COLLYRIVM EX SVCco fœnugræci.

Cadmiæ, tragacanthæ, singulorum unciæ octo, cerusæ unciæ triginta, amyli tantundem, opii uncia: læuigantur succo fœnugræci.

COLLYRIVM CLEONIS.

Pompholygis, plumbi, singuldrum unciæ quinque, croci sescuncia, squamæ æris quod stomoma dicitur uncia, gummi unciæ duę: aqua pluuialis additur, aquatum illinitur.

DIA RHODON, HOC EST ex rosis, quæ septuagintaduas uncias pendunt.

Rosarum uiridium unciæ septuagintaduæ, cadmiæ ustæ & elotæ denarii uigintiquatuor, æruginis rasæ denarii duo, spicæ nardi denarius, squamæ æris elotæ denarii duo, stimmios combusti elotiq;, opii, myrrhæ, singulorum denarii tres, croci denarii octo, amyli denarii duo gummi denarii uigintiquatuor : aqua pluuialis admiscetur.

ALBVM DIA RHODON.

Cadmiæ crematæ & lotæ, cerusæ elotæ, singulorum libra, amyli, opii, tragacanthæ, singulorum unciæ tres, aloes sescuncia, gummi unciæ tres, croci sescuncia, rosarum unguibus detractis unciæ sex: aqua miscetur.

COLLYRIVM EX ALOE, dia aloes nuncupatur.

Cadmiæ, cerusæ, aloes, singulorum unciæ decem, rosarum uiridium unciæ sex, amyli unciæ tres, opii uncia, tragacanthæ unciæ duæ, gummi unciæ tres: aqua pluuiatilis adiicitur.

CROCINVM DIA RHODON.

Spicæ nardi, rosarum siccarum, aloes, singulorum dra-

chmæ duæ, alterci albi ſeſquidrachma, croci drachmæ quatuor & ſemiſsis, glaucii unciæ ſex, ſarcocollæ tantundē, opii drachmæ duæ, tragacāthæ uncia: aqua pluuialis additur.

NILI DIA RHODON.

Roſarum tenerarum drachmæ quatuor, croci drachmæ duę, papaueris obolus, gummi drachmæ quatuor: aqua cœleſti excipiuntur.

LYNCEVS AD CLARItatem oculorum.

Cadmiæ, æris combuſti, guttæ ammoniacæ, ſingulorum drachmæ duodecim, myrrhæ, lapidis hæmatitis, opii Thebani, ſingulorum drachmæ ſex,, aloes hepaticæ, fellis taurini, galbani, ſagapeni, ſingulorum drachmæ quatuor, æruginis raſæ, opopanacis, ſalis ammoniaci, ſingulorum drachma, gūmi drachmæ ſex: aqua pluuiali teruntur.

PROTEVS AD IDEM, CIcatricesq; extenuat.

Cadmiæ, ceruſæ, chalcitidis crudæ, ſingulorum denarii quadraginta, piperis ſeſquidenarius, liquoris cyrenaici drachmæ octo, croci denarii duodecim, opii Thebani denarii decē, ſagapeni denarii duodecim, oliuæ Æthiopicæ denarii duodecim, auripigmenti, aluminis ſciſsilis, ſingulorum denarii octo, myrrhæ denarii duodecim, ſuffiminis ammoniaci denarii uiginti, opopanacis denarii ſedecim, opobalſami denarii decem, gummi denarii uiginti, aqua pluuiali excipiuntur.

COLLYRIVM EX SVCco fœniculi.

Cadmiæ pondo drachmæ ſeptemdecim, atramenti indici pondo drachmæ ſedecim, piperis longi pondo drachmæ tredecim, & albi duodecim, liquoris cyrenaici pondo drachmæ octo, opobalſami pōdo drachmę ſex, ſpicæ nardi pondo drachmæ ſex, ſagapeni, opopanacis, ſingulorum pondo drachmæ quinque, opii pon-

do drachmæ quatuor,euphorbii pondo drachma, gummi pondo drachma:ſucco fœniculi læuigantur.

COLLYRIVM EX OPOBALSAMO.

Cadmiæ,ceruſæ,ſingulorum drachmæ octo,omphacii drachmæ quatuor,piperis albi unciæ ſedecim,opii drachmæ quatuor,opobalſami,gummi,ſingulorum drachmæ ſedecim:aqua pluuialis additur.

THALASSEROS.

Cadmiæ uncię octo,æruginis unciæ duæ,atramenti Indici unciæ octo,piperis albi unciæ quatuor,liquoris medici uncia , opobalſami unciæ duæ gummi unciæ ſex: aqua adiicitur.

HARMATION.

Guttæ ammoniaci,æris combuſti,corticis thuris,ſingulorum drachmę quatuor , æruginis drachma , gummi drachmæ quatuor: aqua cœleſti excipiuntur.

COLLYRIVM MALABATHRInum,quod & Iſotheon dicitur.

[Repoſitũ ex Gal. †Galenus duo. *Galenus ſtimmi octo,gũmi quadraginta.

Cadmiæ denarii ſedecim,æris uſti & eloti denarii quatuordecim,opii,lycii Indici , malabathri, nardi Indicæ, croci,aloes, ſingulorum denarii duo , [ceruſæ denarii octo] caſtorii denarii † octo,myrrhę denarii quatuor acaciæ.*ſtimmi,ſingulorum denarii quadraginta : aqua teruntur uſus ex ouo.

COLLYRIVM VINO EXceptum,dia œnu dicitur.

Cadmiæ lapidis hæmatitis,& ſchiſti,ſingulorum drachmæ quadraginta,æris uſti drachmæ triginta,chalcitidis drachmæ trigintaduæ,papaueris ſeminis drachmæ tredecim : papaueris ſemen aqua decoquitur , ſuccus expreſſus aliis adiicitur,quæ læuigantur uino ſpathite uel aminæo .

ALIVD EX VINO.

Æris combuſti, cadmiæ placitidis , ſingulorum unciæ nouem,lapidis hæmatitis eloti unciæ ſex,croci, myrrhę aloes,ſuffiminis ammoniaci,ſingulorum unciæ tres , ly-

cii Indici,ſpicæ nardi,ſingulorum ſeſcuncia, piperis albi grana centum quinquaginta, acaciæ rubentis unciæ nouem, gummi unciæ tres: uino falerno aut aminæo teruntur.

COLLYRIVM EX DVOBVS lapidibus ad aſpritudinem.

Lapidis hæmatitis,ſchiſti ʒi,casſiæ, ſingulorum denarii octodecim,æris,cadmiæ,opii,æruginis raſæ, ſingulorũ denarii nouem,gummi tantundem,chalcitidis uſtæ denarii ſex:aqua teruntur.

ARIDVM COLLYRIVM Galeni,quod oculos tuetur.

Lapidis phrygii, minutim contuſi uſtique in ollula quouſque incandeſcat, & reſtincti butyro non ueteri, deinde iterum ſimiliter cremati, extinctique uino falerno, ac tertium uſti & extincti melle ſiccatique pondo libra, ęris cremati, piperis albi, phylli, ſingulæ unciæ, ſtimmi ſeſcuncia: omnibus in læuorem detritis quum medicamentum ab igne auferetur, liquoris balſami non craſſi, (id enim areſcere medicamentum prohibet) ſed lucidisſimi unciam inii cies. Vti autem eo conuenit in palpebris duntaxat, ſic ut ſpecillo illato tunicæ non attingantur, ſed ut ſolum medicamentum palpebris apertis illinatur. Inungi autem debet non ſemel, uerum ſæpius, tum ante cibum, tum ſecundum ipſum, magisque ubi iam lippitudo ſentitur. Miraculum enim eſt, quàm omni alio medicamento ſecurius ab iniuria uindicet.

ARIDVM DIA CROCV.

Sarcocollæ drachmæ octo, croci drachmæ quatuor, glaucii tantundem:inungitur frequenter die. Nonnulli uero aloen quoque miſcent.

ALIVD ARIDVM AD SICcam lippitudinem quæ xerophthalmia dicitur, ſycoſin, ſepedonas carnis excreſcentias.

Cadmiæ denarii decem, chalcitidis denarii uiginti, piperis grana quindecim, nardi gallicæ denarius: teritur cadmia & chalcitis cum uino: ubi inaruerint, reliqua adiiciũtur, coguntúrq; in pollinem.

HYGRA, HOC EST, LIQUIDUM COLLYRIUM, EX CAUCALIDE.

Caucalidis ſucci, chamædryos, coronopodis, interdum & othonnæ ſucci par menſura. Eſt autem othonna magnum chelidonium.

ALIVD AD SYCOSIN, QVÆ eſt ueterrima palpebrarum aſperitudo, encanthidas & excreſcentiam carnis.

Miſyos toſti drachmæ ſex, atramenti ſutorii drachmæ quatuor, mellis attici ſextarius.

ERASISTRATI PANCHRESTOS hygra, mirifica eſt in ocularijs uitiis, tonſillis pudendis & auribus ſuppurantibus.

Aeris denarii ſex, miſyos toſti, myrrhæ, ſingulorum denarii tres, croci ſeſquidenarius, piperis denarius, uini chii & paſſi cretici, utriuſque ſeſquihemina: omnibus in uino læuigatis, dum inaruerint, paſſum ſuperfunditur, & uſque ad melleam ſpiſſitudinem incoquuntur.

AGGLVTINAMENTA OCVLORUM qui defluxionibus infeſtantur.

Terræ ſamiæ, mannæ, thuris, myrrhæ, pares modi, oui aquato excepti, in linteumque illiti fronti imponuntur.

ALIVD

Alterci ſeminis drachma, opii tantundem, myrrhæ drachmæ duæ, croci drachma, farinæ pollinis drachmæ quatuor, ouorum toſtorum lutea duo, albumine oui excipiuntur.

DE EMPLASTRIS, ET MEDICAmentorum quæ in illa mittuntur coctione, tum qui ceræ modus cum oleo eſſe debeat,ex commentariis Antylli. Cap. XVII.

MEdicamentorum quæ emplaſtri ingrediuntur, alia ſunt terreſtria,utpote metallica , lapidumq́; & terræ ſpecies , floces,cinis, & conchylia,alia ſunt oleamenta,alia lachrymæ,alia liquari poſſunt:quędam liquores,quædam ſucci ſunt:ſemina uero, herbas, & radices modicas recipiunt. Cæterum ex ipſis emplaſtris nonnulla ſunt uulneraria,quæ enæma,quod cruentis iniiciantur:colletica,quod glutinent: & catagmatica, quod fracturis accommodentur,appellamus . Conſtare autem ex ſiccantibus non ſumme,uerum ſecundi ordinis abſoluti,& tertii incipiētis,oportet,cuiuſmodi ſunt ſalix,quercus,cupreſſus,piceæ & tedæ cortices,myrrha thuris lachryma,bitumen,aloe,ariſtolochia,cinis ſarmētaceus,ceruſa,ſpuma argenti,& pleraq; ex metallicis. Coqui debeut quouſque manus amplius non inquinēt. Porrò quæ cicatricem ducunt emplaſtra & ipſa ex ſiccantibus componuntur, uerum efficacioribus quàm glutinatoria,quod genus eſt, æs combuſtū, ſquama tū eius tū ferri,ærugo, chalcitis,æris flos cōbuſtus,alumē, galla,plumbago,cadmia,pumex,& oſtreacea. Digerentia uero & calefacientibus & ſiccantibus modice fiunt, nempe ariſtolochia,thapſia,oleo ueteri , & raphanino melle,opobalſamo pice,reſina terebinthina, galbano, ſale combuſto,ſalis flore . Quæ emolliunt,ex argenti ſpuma,adipibus,medullis,oleo ueteri,propoli,ammoniaco,ſtyrace,galbano,bdellio,maſtiche,reſina terebinthina,uel radice althææ & cucumeris ſylueſtris, præparantur. Siccantia,ex ſulfure,nitro,ſale,cinere,& bitumine. Ad extrahendum accommodata,fiunt ex ſale,nitro,propoli,ærugine,fermento ſtercore, ſulfure terebinthina. Quæ concoquunt,ex cera,ladano,uua paſſa, amomo

croco,thure,pice,maſtiche Ægyptiaſtyrace, myrrha,galbano,butyro,hyſſopo,adipe,ærugine. Pus mouētia ex hydrelæo, polline,pane triticeo,chōdro,butyro, adipe ſuillo & uitulino, thure,pice,reſina. Quæ uero leniūt,argēti ſpuma conſtant,cerusa,oleo,anetho,chamæmelo, amylo,cera tracta. Iam uero enæma dicta, recentibus adhuc uulneribus & fracturis iniici debent, adiutariq; è ſumma ſpleniorum parte ſpongiis poſca madentibus, ſimul illigatis,ſolui tertio quoque die, & rurſus eadem ſplenia non alia accommodari oportet. At quæ emolliunt,extrahunt,digerunt,concoquunt, & pus præterea mouent,poſt cataplaſmatum ceratorumq; uſum adhibentur. Quæ leniunt etiam per initia ſtatim,ſummis potiſſimum partibus applicantur. Cæterum quomodo coquantur,deinceps exequemur.

BASILICVM TETRAPHARMACVM.

Ceræ, reſinæ colophoniæ, picis, ſeui taurini, pares portiones.

EMPLASTRVM EX SVCCO lini ſeminis,digerens detergensq;.

Olei ueteris dupondo, ceræ unciæ uiginti, reſinæ colophoniæ,adipis ſuilli, ſingulorum pondo & dimidium, argenti ſpumæ pondo, ceruſæ unciæ ſex, ſucci lini ſeminis tantundem,farinæ pollinis uncia,thuris unciæ quatuor.

EMPLASTRVM EX MELLE,dia melitos dicitur.

Argenti ſpumæ,ceræ,olei,ſingulorum libræ quatuor,terebinthinæ reſinæ libræ duæ,mellis, adipis ſuilli, ſingulorum libra.

ALIVD.

Argenteæ ſpumæ libræ ſex,olei libræ quinque & ſemiſſis,reſinæ colophonię librę ſeptem & ſemiſſis, ceræ libræ tres & ſemiſſis,mellis libræ tres.

EMPLASTRVM A SVCCO dia chylon dictum.

Argenteæ ſpumæ pondo *ſex, olei, æſtate quidem pondo ſeptem, hyeme uero pondo nouem fœnugræci †ſemiſextarius: lini ſeminis tantundem, * althææ trepondo: althæa, ſeminaque in uiginti aquæ ſextariis diſcoquuntur, quouſque paululum ex ea relictum fuerit, inde ſucci pondo quatuor, exprimuntur miſcenturque oleo ac incoquuntur dum ebullire deſierint, poſt hæc argenti ſpuma in tenuisſimum pollinem detrita inſpergitur, poſtremo omnia igne non acri excoquuntur uſque dum digitos intinctos non inquinent.

*Oribaſius duo.
†Oribaſius ſextarius.
*Oribaſius altheæ radicis.

EMPLASTRVM EX POLLINE farinaceo, dia gyreos appellatum.

Farinacei pollinis, guttæ ammoniaci, ſingulæ libræ, reſinæ è picea deraſæ, ceræ, adipis ſuilli, ſingulorum libræ duæ, ſucci lini ſeminis quod ſatis eſt.

EMPLASTRVM AB HERBIS botanicum dictum.

Lapathi rhepelæi, anchuſæ chœro ſpelethi, hoc eſt, onocleæ, heptaneuri, plantaginis, ſingulornm unciæ tres, olei libræ ſex, adipis ſuilli tantundem: herbæ oleo excoctæ proiiciuntur, reliqua cum oleo eliquantur.

EMPLASTRVM EX HASTVla regia, dia aſphodelu dicitur.

Haſtulæ regiæ radicis ſucci libra, roſacei, chamæmelini, adipis anſerini, ſingulorum unciæ duæ, adipis ſuilli unciæ tres, ceræ unciæ quatuor.

EMPLASTRVM E FERMENto, abſceſſus rumpens.

Fermenti axungiæ, ſingulorum unciæ ſex, ſalis unciæ quatuor, piceæ reſinæ unciæ tres, ceræ unciæ quatuor, aphronitri uncia, guttæ ammoniaci unciæ duæ, mellis unciæ ſex, ſaponis unciæ duæ.

EMPLASTRVM DOTHIENE.

Suffiminis ammoniaci pondo nitri Alexandrini unciæ ſex, aphronitri tantundē, adipis ſuilli pondo duo, ceræ

totidem,resinæ terebinthinę pondo, olei ueteris uncia, aceti quod satis est.

EMPLASTRVM EX RADICE lanaria,dia struthiu dicitur,strumas discutiens.

Argenti spumæ,radicis lanariæ,aristolochiæ , singulorum triens,galbani,squamæ æris,aloes , singulæ unciæ, mannæ sextans,stillę ammoniacæ selibra,resinæ è picea unciæ sedecim,aceti scillini sextarii quatuor,ad aridorũ læuigationem.

SMILION AD ABSCESSVS.

Olei ueteris sesquilibra,argenti spumæ, nitri rubri , salis ammoniaci,cineris lixiui è ficu qui primus destillauerit, protostactos dicitur,resinæ, singulorum libra , galbani, guttæ ammoniaci,singulorum unciæ tres,atramẽti sutorii unciæ quatuor,ceræ unciæ sex,æruginis,opopanacis singulorum uncia,aceti quod satis est: argenti spuma & ærugo in oleo coquuntur dum manus non inquinent, deinde reliqua admiscentur.

EMPLASTRVM DIA SCORODON, hoc est,ex alliis , ad rumpendum .

Ceræ unciæ sex,resinæ colophoniæ unciæ quatuor,resinæ pityinæ,hoc est ex picea arbore unciæ tres, seui taurini unciæ quatuor,nitri rufi sescuncia, allia pura uiginti, olei dimidium sextarii:allia in oleo excocta proiiciuntur,reliqua miscentur.

EMPLASTRVM DIA APYRANU ad discutiendum.

Adipis anserini,& fasianorum,singulorum unciæ tres,olei ueteris unciæ uiginti sex, herbæ pulicaris unciæ tres, urticæ seminis,radicis apyrani uiridis, singulorum libra, ceræ tractæ unciæ decem,emplastri quod dia chylon inscribitur unciæ duæ, resinæ tetebinthinæ uncia. Radix apyrani minutim concisa cum herba pulicari in oleo madescit,semenq; urticæ per noctem & diem:ac ubi ex

coсta fuerint,ipſa quidem proiiciuntur:quæ liquari poſſunt,oleo mixta ſoluuntur.

EMPLASTRVM PYRINE, ad duritias & ſcirros.

Althææ,palmularum,aut dactylorum qui nicolai dicũtur,ſingulorum libræ duæ,fœnugræci,lini ſeminis,ſingulorum ſextarii dimidium,chamæmeli,meliloti,palmularum corticis ſingulorum unciæ ſex, uini aminæi ſextarii dimidium,ſpumæ argenti libra,ceruſæ,reſinæ colophoniæ,ſingulorum libræ due,ceræ,reſinæ terebinthinæ,ſingulorum libra,olei ueteris libræ quinque, aquæ libræ duæ,panis aridi cõtuſi cribratiq; libræ quinq;:herbæ in uino decoctæ exprimuntur,ſucco panis immadeſcit,ſequenti die læuigatur,argenti ſpuma,ceruſaq; in aqua,deinde oleo iniecto incoquuntur,dum medicamẽtum digitos non coinquinet,inde reliqua adduntur, ſublatis ab igne panis inditur,ualideq; rudicula agitatur.adiguntur etiam æruginis raſæ & ſalis floris,ſingulorum unciæ ſex,iridis,ariſtolochiæ,ſingulorum unciæ ſex, ⌊terebinthinæ reſinæ libra⌋.

⌊Aut redundat, aut duo ſunt emplaſtra.

PELARION EX SCORIA argenti,dia helcyſmatos dicitur, ad ſimilia abraſis.

Ceræ ſeui taurini,ſingulorum unciæ quinque, ſcoriæ argenti unciæ ſex,reſinæ colophoniæ unciæ quatuor, picis olei,ſingulorum unciæ duæ, ſcoria argẽti arida læuigatur uino uel ſucco fœnugræci: quod ſi ſcoria deſideretur,plumbagine utimur.

EMPLASTRVM EX ALtæa,podagricis aliiſq; duritiis accommodatum.

Succi fœnugræci,& lini ſeminis,& althææ,ſingulorum trepondo, olei dupondo:incoctis uſque dum ſuccus abſumatur,colophoniæ reſinæ pondo,adiicitur,item terebinthinæ reſinæ pondo, hederæ lachrymæ quadrãs: ubi ſoluta fuerint,& ab igne ſublata,ceræ põdo iniicitur

galbani triens: utraque ſimul contuſa ſolutaque rudicu-la agitantur.

CISSINVM AD NERVORVM uulnera, punctus, & maxime diuturna.

Squamæ rubræ unciæ quatuor & ſemiſsis, thuris uncia, miſyos ſeſcuncia, chalcitidis drachmæ quatuor, aceti ſex: læuigantur æſtiuo ſole uſque dum acetum fuerit conſumptum, deinde ſolutis ceræ uncias octo, olei octodecim miſceto. Si autem diuiſus fuerit neruus & nudus ſit, in uicem galbani, reſinæ terebinthinæ unciæ duę induntur.

MELANCHLORON AD EADEM, & cruentis aptum.

Malicorii, æris combuſti, gallæ, ariſtolochiæ rotundæ, ſalis ammoniaci, ſquamæ æris, aluminis ſciſsi & liquidi, (alii uice liquidi rotundum ponunt) iridis, miſyos, atramenti ſutorii, chalcitidis, æruginis raſæ, cadmiæ, aloes, myrrhæ, thuris, panacis radicis, argenti ſpumæ, ceruſæ, pares omnium portiones, teruntur in ſole æſtiuo cum aceto diebus pluribus, finguntur〈q〉; paſtilli. Emplaſtrum uero fit hunc in modum: medicamẽti unciæ duæ, ceræ unciæ ſex, olei unciæ octo, in neruorum uulneribus ueteris, in aliis communis, temperantur.

EMPLASTRVM EX SENE tione, quod dia erigerontos dicitur.

Senetionis ſucci libræ duæ, olei ueteris ſeſquilibra, cyprini olei unciæ quatuor, axungiæ ueteris libra, reſinæ terebinhinæ uncia, galbani ſemuncia, reſinæ piceæ unciæ ſex, æruginis, thuris, hyſſopi medicamenti, ſingulorum uncia, ſquamæ æris ſcrupula octo, ceræ unciæ decem, apochymatis unciæ quatuordecim: oleum & ſuccus ad ſordium ſpiſsitudinem incoquitur cum adipe ſuillo: arida cyprino læuigantur, galbanum cum cera contunditur & cacabo demittitur, apochyma ſi quidem ſiccum fuerit, læue incretum ponderato inſpergitoque: quòd ſi in læuorem deteri ne-

queat, portione olei ſolutum excipiatur, atque tunc omnia miſceantur.

EMPLASTRVM MNASÆI DISCVTIENS.

Ceræ, axuugiæ porcinæ, ſingulorum libra, reſinæ colophoniæ unciæ ſex, argenti ſpumæ libræ duæ: uini generoſi libræ quatuor adiiciuntur.

ARIOBARZANION, AD eoſdem affectus.

Argenti ſpumæ ſeſcuncia, ceruſæ libra quincunx, aquæ marinæ unciæ uigintiquinq; olei ueteris ſeſquilibra, buccinorum concrematorum unciæ ſeptem & ſemis, ceræ rufæ unciæ nouem, reſinæ terebinthinæ unciæ ſex, thuris unciæ tres ſcrupula tria & dimidium.

EMPLASTRVM EX DRACVNCVLO.

Ceræ, reſinæ colophoniæ, picis aridæ, axungiæ, reſinæ, ſingulorũ libræ quatuor, guttæ ammoniacæ libræ duæ dracunculi radicis libræ quinque: radix arida læuis aliis ſolutis inſpergitur.

PSITACIVM.

Ceræ, reſinæ colophoniæ, adipis ſuilli, alterci foliorum tenerorum, uel ſucci eorum, æqualis modus. In Alexandria autem ceræ libræ duæ ſemis, alterci libræ duæ, axungiæ libræ duæ, ſemis, colophoniæ reſinæ libræ decem miſcentur, magiſque diſcutit medicamentum.

MYRSINATVM.

Argenti ſpumæ, ceruſæ, ſandycis, plumbi combuſti & eloti, ſingulæ unciæ, ceræ unciæ ſex, olei myrtei libra, uini quod ſatis eſt.

EMPLASTRVM EX CERVSA, VEL OVIS.

Ceræ tractæ unciæ ſex, roſacei ſeſquilibra, argenti ſpumæ unciæ duæ, ceruſæ tantundem, amyli unciæ tres, ouorum quinque aquata.

EMPLASTRVM, QVOD LIQVIDUM ſit parygrum uocatum, Oribaſii.

Argenteæ ſpumæ ſeſcuncia, ceruſæ tantundem, ceræ triens, pinguis ſuilli ſeptunx, reſinæ colophoniæ dodrãs lini ſeminis ſũcci olei, ſinguli dextantes: mirifice facit ad calcanei rimas. in ulceribus autem (inquit) uitant, nam ea tetri odoris reddit.

EMPLASTRVM DIA CADMIAS, cicatricem inducens.

Calcitidis uſtæ unciæ duæ, cadmiæ, mannę, ſingulorum uncia, ceræ, reſinæ colophoniæ, olei myrtei, ſingulorum libra, uini quod ſatis eſt.

PALMVLATVM, PHOENICINE dicitur.

Axungiæ ueteris libræ duæ, olei libræ tres, argenti, ſpumæ tantundem, chalcitidis crudæ unciæ ſex: primum chalcitis cum oleo in pila commodiore læuigatur, uel in ſole: ubi ſordium ſpiſſitudo facta fuerit, etiam ſpuma argenti prius detrita ſuperiniicitur, poſtea adeps: poſtquam probe in pollinem redacta fuerint, leni igne incoques, quoad digitos non inquinent, palmarum rudicula agitans.

EMPLASTRVM EX ANCHUſa, ambuſtis efficax.

Ceræ tractæ unciæ nouem, roſacei unciæ octodecim: his liquatis porphyridos anchuſæ radicis ſiccæ læuiſſimæ uncias quatuor inſpergito.

ALIVD.

Anchuſæ radicis uiridis, marrubii, gummi, ſingulorum unciæ tres, decoctæ in olei unciis nouem proiiciuntur, oleo ceræ tractæ unciæ quindecim ſuperiniiciuntur, omniaq́; ſoluuntur.

EMPLASTRVM EX POMpholyge, pompholygeron appellatũ.

Pompholygis unciæ duæ, argenti ſpumæ unciæ tres lęuigantur cũ lini ſeminis ſucco, adiiciuntur ipſis liquatæ

refrigeratæq́; ceræ unciæ ſex, adipis anſerini uel gallinacei unciæ duæ, chamæmelini unciæ ſex.

PHILOCOTYCHE DOLOREM leniens, ad ſedem utilis.

Thuris unciæ ſeptemdecim, myrrhæ unciæ ſeptem, opii drachmæ quatuor, aluminis ſcisſilis drachmæ duæ, butyri drachmę quatuor, ouorum tenuium lutea quatuor, cadmiæ crematæ & elotæ drachmæ quatuor, pōpholygis drachmæ ſex, ceræ tyrrhenicæ drachmæ octo adipis anſerini drachmæ ſedecim, medullæ ceruinæ drachmæ undecim, plumbi cremati elotiq́; drachmæ nouem, lapidis hæmatitis drachma, hyſſopi liquidi drachmæ quatuor: arida læuigantur cum uino Italico: quę liquari poſſunt, admiſcentur.

EMPLASTRVM AMITHAONIS ad articulos recenti cicatrice cōtractos, conuulſosq́;: eſt etiam ad extrahendum efficax.

Ammoniaci, ceræ, bdellii, ſingulorum drachmæ octo, reſinę terebinthinæ, iridis illyricæ, galbani, ſingulorum drachmæ uiginti.

EMPLASTRVM ARISTOPHAnium emolliens.

Picis libræ quatuor, apochymatis libræ duæ, ceræ libra, opopanacis uncia, aceti hemina.

EMPLASTRVM EX PLVMbagine ad calidos affectus.

Plumbaginis unciæ quatuor, ſpumæ argenti unciæ duę ceruſæ tantundem, ceræ unciæ octo, myrtei libræ duæ: uino lęuigantur arida.

CORACON EX OXYMELITE, AD naturalium uitia & nomas accommodatum.

Gallæ unciæ duæ, ſquamæ ſeſcuncia, chalcitidis, thuris ſingulorum uncia: teruntur aceto diebus compluſculis, deinde mellis unciæ quinque miſcentur: ubi uero ſeorſim ceratum feceris, ex myrtei uel roſacei unciis duabus, ſeui taurini unciis octo, ceræ unciis quatuor, reſinæ tere-

binthinæ uncia, mixta simul læuigato & utitor, quemadmodum medicamento quod charta constat, tum ex penicillo, tum ex linamento.

EMPLASTRVM EX OXELÆO.

Argenti spumæ pars una, olei, aceti, singulorum partes duæ, nonnulli treis ponunt.

EMPLASTRVM EX ACHATE, discutiens emolliensq́;

Lapidis achatis semiusti sescuncia, ceræ unciæ quinque, resinæ frictæ unciæ tres, olei uncia.

ISIS CRVENTIS ACCOMMOdata, ad glutinandum, carnem inducendum, & purgandum.

Squamæ æris, æris combusti, aristolochiæ rotundæ, singulorū denarii octo, aluminis scissi denarii sex, salis ammoniaci, thuris, guttę ammoniacæ, singulorum denarii octo, myrrhæ, aloes, galbani, singulorum denarii duodecim, dracunculi radicis succi denarii octo, ceræ libra, resinæ colophoniæ libræ duæ, olei ueteris unciæ tres, aceti quod satis est.

ATHENA, AD VLCERA SORdida, impacta, neruorum uulnera.

Malicorii, æris cremati, gallæ, aristolochiæ rotundæ & longę, *aloes, guttæ ammoniacæ, squamæ æris, aluminis scissilis & rotundi, iridis, misyos, atramenti sutorii, chalcitidis, æruginis rasæ, cadmiæ, aloes, myrrhæ, thuris propolis, galbani, singulorum uncia, ceræ drachmæ ducentę. picis tantundem, resinæ colophoniæ drachmæ centum, olei unciæ sex, aceti quod satis est.

*Aloes bis ponit forte hic pro salis ammoniaci, ut Gal. hētin eiusdē nominis cōpositione

EMPLASTRVM DIA DICTAMNV glutinans, ad canum morsus, & omnigena ulcera.

Argenti spumæ pondo duo, squamæ æris sescuncia, olei ueteris sextarii duo, diphrygis unciæ tres, gentianæ sescuncia aristolochiæ, aluminis scissi, singulorum unciæ duæ & semis, dictamni tantundē, colophoniæ pondo, mannæ unciæ tres, guttæ ammoniaci unciæ sex, pro

polis unciæ duæ, ceræ unciæ sex & semis, primum oleum cum argenti spuma incoqui debet dum incrassescat, nec digitos inquinet, deinde lebete deposito æruginem & squamam iniicies, rursusq; incoques, dum manum non inficiant, iterūq; cacabum ab igne tollens, resinam & ammoniacum incretum adiicies, mouens donec feruere desinant, mox in ignem repones, ac ubi modice inferbuerint, æs & diphryges admiscebis, ac rursus coques usque dum firma spissitudo facta fuerit, deinde ceram iniicies, eaq; discocta ut digitos non coinquinet, propolin immittes, his abundè refrigeratis, mox aloen, mannam, dictamnum, aristolochiam, gentianam, singula læuissima insperges.

BARBARA EMPLASTRVM quod cruentis protinus uulneribus iniicitur, & fracturarum callos firmat.

Bituminis Iudaici, picis aridæ, ceræ, resinæ, singulorum libra, terebinthinæ unciæ duæ, argenti spumæ uncia, cerusæ sescūcia, mānæ uncię duæ, opopanacis unciæ duę zingiberis uncię duæ, olei unciæ tres, aceti q̃tū sufficit.

EMPLASTRVM EX SALICIBVS, DIAiteon appellatur, glutinans, cruenta excreantibus, & purulentis efficax, thoraci impositum.

Misyos, chalcitidis, æruginis, cerusæ, gallæ, aluminis scissilis & rotundi, cretæ sutoriæ, singulorum unciæ sex, ceræ libræ duæ, resinæ piceæ libræ duæ, picis tantundem, malicorii unciæ sex, bituminis libræ duæ, salicis foliorū totidem, olei rosacei unciæ quatuor, atramenti sutorii unciæ sex, aceti quod satis est. sunt qui terebinthinæ uncias nouem addant.

EMPLASTRVM NICOLAI AD RECentia uulnera, & sinus glutinandos aptum.

Squamæ æris unciæ quatuor, ęruginis rasæ sescuncia, argenti spumæ tantundem, aristolochiæ longæ & rotundæ, singulorum uncia, aluminis scissilis & rotundi, singulorum uncia, atramenti sutorii uncia, sulfuris uiui

uncia, gallæ omphacitidis unciæ quatuor, ſalis ammoniaci uncia, miſyos uncia, origani uncia, chamæleontis uncia, cadmiæ botryitidis uncia, ueratri albi uncia, peucedani unciæ tres, apii ſeminis unciæ duæ, ſymphyti radicis ſeſcuncia, ceruſæ ſeſcuncia, mandragoræ ſucci ſemuncia, chalcitidis ſeſcuncia, terræ ſamiæ uncia thuris maſculi uncia, aloes uncia, bdellii unciæ duæ, opii thebani tantundem, zingiberis troglodytici ſemuncia, ſtillæ ammoniacæ uncia fœnugræci unciæ ſex, perdicii herbæ ſucci unciæ ſex, ceræ flauæ unciæ tres, reſinæ colophoniæ libræ duæ, reſinæ pityinæ, hoc eſt è picea libra, polentæ tantundem, maſtiches unciæ ſex, picis nigrę libræ duæ, olei ueteris libra, ſtyracis uncia, opopanacis ſeſcuncia, aceti quod ſatis eſt.

ICESIOS AD STRVMAS, ABſceſſus, lienem, articulos & coxendicum dolores.

Argenti ſpumæ denarii centumuiginti, olei ueteris ſextarii duo, aceti ſextarius, æruginis ſeſquidenarius, piceæ corticis denarii octo, chamæleontis radicis, euphorbii, hypociſtidis ſucci, propolis, zingiberis, helenii, pyrethri, ſingulorum denarii ſedecim, ceræ libræ tres.

EMPLASTRVM NERONIS, ad ictus, omnemque particularum carnoſarum dolorem.

Olei ueteris ſeſquilibra, argenteæ ſpumæ libra, ceræ, reſinæ piceæ, ſingulorum unciæ ſeptem & ſemiſſis, guttæ ammoniaci unciæ quatuor, ceruſæ tantundem, galbani, mannæ, zingiberis, thuris, ſingulorum uncia.

OXERA, MVLTIPLICIS VSVS.

Picis aridæ libræ duæ, ceræ libra, guttæ ammoniacæ uncia, reſinæ terebinthinæ ſelibra, galbani unciæ duæ, mannæ unciæ duę, aceti ſeſquiſextarius.

ACERATOS, HOC EST CERÆ expers, emplastrum Galeni, glutinat, concoquit, ulcera ad suppurationem perducit, ex ricinino ueteri oleo, medicaminis in linteolos illiti modo, solutum.

Argenti spumæ trepondo, *olei ricinini, aut ueteris pōdo †quatuor, aceti quàmacerrimi dupondo, æris squamæ nigræ, chalcitidis, æruginis, singuli sextantes: argenti spuma cum oleo incoquitur, dum strigmenti fiat spissitudo, deinde metallica compluribus diebus ex aceto læuigata adiiciuntur.

* Galenus olei ricinini ueteris.

† Galenus quatuor semis.

EMPLASTRVM EX METALLICIS.

Chalcitidis uncia, misyos unciæ duæ, squamæ æris unciæ tres, thuris tantundem, colophoniæ unciæ duæ, galbani sescuncia, ceræ libra, olei quincunx, aceti quod satis est.

ARMENIA FRACTVRIS accommodata.

Chalcitidis unciæ quatuor, squamæ æris unciæ duæ semis, æris cremati uncia thuris unciæ duę, olei libra, aceti tantundem: coquuntur metallica in oxelæo, dum manum non inquinent, inde thus adiicitur.

MELÆNE SERAPIONIS.

Spumæ argenti libra, ceræ unciæ septem, guttę ammoniaci unciæ tres & semis, galbani, æruginis, singulorum denarii nouem, resinæ colophoniæ unciæ septem, myrrhæ drachma, olei sesquihemina: argenti spuma cum oleo incoquitur quousque digiti intincti non inquinentur, deinde adiiciuntur reliqua.

ANICETOS, AB INSVPERABIlíui appellatum emplastrum, glutinat, discutit, squamas separat, & ad articulos recenti cicatrice contractos ualet.

Baccarum lauri, iridis aridæ, thuris, singulorum drachmæ sexaginta, æris combusti drachmæ uiginti, nitri, salis

guttæ ammoniaci, singulorum drachmæ uiginti, pyrethri, herbæ pediculariæ, cachryos, grani gnidii, sinapis, columbarum stercoris, aristolochiæ, cumini, æruginis, iūci quadrati, erucæ seminis, singulorum drachmę octo, aceti heminæ duodecim: læuigantur: sub æstu caniculæ, quousque acetum consumatur, deinde decocti caricarum crassissimi unciæ nouem adduntur, quibus mixtis pastilli fiunt, siccanturq́; ubi utendum est, pastillorum ipsorum unciæ duæ læuigatæ aceto miscentur, resinæ unciæ tres, ceræ tyrrhenicæ unciæ duæ, olei tantundem.

EMPLASTRVM EX LOLIO, dia æron dicitur.

Picis librę duæ, resinæ piceæ uncię nouem, ceræ tyrrhenicæ unciæ quinque, olei unciæ tres, bituminis increti unciæ duæ, lolii farinæ sextarius, aceti quantum sufficit.

EMPLASTRVM EX LIQVORE sycamino.

Argenti spumæ, picis aridæ, seui taurini, singulorum unciæ octo, terebinthinæ unciæ tres, ceræ unciæ quinque, æruginis rasæ, opapanacis, galbani, singulorum uncia, olei ricinini, aut susini, aut admodum ueteris hemina, picis liquidæ tantundem, liquoris sycamini cuius fructus sycomora dicuntur, hemina.

EMPLASTRVM A DVPLICI colore dichromon appellatum.

Aeris combusti, aluminis scissilis, guttæ ammoniaci, singulorum uncia, ceræ libra, resinæ colophoniæ libra, seui suilli libra, aceti quod satis est.

INDICE AD VLCERA QVÆ serpendo depascunt, & sanguinis sputum.

Ceræ, resinæ frixæ, picis aridæ, bituminis liquidi, zacynthi, singulorum libra, cerusæ, chalcitidis, misyos, cretæ sutoriæ, aluminis scissilis & rotundi, gallæ omphacitidis, malicorii, singulorum unciæ sex, aceti quod satis est.

EMPLASTRVM EX CINERE aſpidum, diſcutit ſtrumas & podagras.

Reſinæ terebinthinæ, lapidis hæmatitis, bituminis Iudaici, ſingulorum denarii trecenti ſexaginta, ceræ, baccarum lauri, ſtillæ ammoniaci, aphronitri, ſeui uitulini, ſingnlorum denarii trecenti quadraginta, lapidis, pyritis, calcis uiuæ, ſingulorum denarii centum quadraginta, cineris aſpidum totidem, olei ueteris heminæ duæ: refrigerato medicamento cinis inſpergitur. fit etiam ſine cinere, quòd nonnulli eum auerſentur, & nihilominus etiam lapis aſius efficiat.

LEÆNA, SICCAT, DIGERITQVE.

Suffiminis ammoniaci, plumbaginis, ſingulorum denarii centum, ſinapis denarii octo, chamæleontis radicis denarii ſedecim, reſinæ colophoniæ denarii centum, ſquamæ æris, lanariæ, radicis, ſingulorum denarii quinque, euphorbii, æruginis, ſingulorum denarii octo, ariſtolochiæ denarii ſedecim, pyrethri denarii octo, olei ueteris hemina, raphanini quantum ſufficit.

ALITER LEÆNA, CORPVS recolligit, humoresq; euacuat.

Atramenti ſutorii unciæ duæ, auripigmenti uncia, ueratri nigri, thoracum cantharidum, ſingulorum ſeſquidrachma, ſandarachę unciæ tres, ceræ ſeſquilibra, reſinæ frictæ libra, olei heminæ duæ.

MACEDONICVM.

Ceræ, reſinæ colophonię, picis, ſeui taurini, lachrymæ thuris pares portiones: eliquatis, ac ſublatis ab igne lachryma thuris inſpergitur.

SPHÆRION AD ARDORES.

Ceruſæ argenti ſpumæ, calcis uiuæ, ſingulorum unciæ tres, ceræ ſeſcuncia, berenicarii, roſacei, ſingulorum uncia: liquefacta aridis ſuperfunduntur, ac orbiculi formantur, quum uſus incidit, olei uncias ſex liquato cum duabus ceræ, adiicitoque medicamenti unciam & agitato:

refrigeratum ex aquæ unciis nouem contundito, ego etiam ternas rosacei uncias addo.

EMPLASTRVM EX OCHRA, inflammationem arcet, tum sponte, tum in iudicio, tortis idoneum.

Ochræ atticæ libræ duæ, cretæ libra, argenti spumæ unciæ octo, uino læuigatę, ceræ, resinæ colophoniæ, picis, resinæ piceę, singulorum libra, resinæ terebinthinæ unciæ octo, olei libræ duæ hunc in modum soluuntur: ceræ libra, olei ueteris libræ tres, medicamenti libra, uino conteruntur.

EMPLASTRVM EX CEDRIA, glutinat, digerit, abstergitq́;.

Ceræ picis, singulorum libra, resinæ colophoniæ unciæ octo, cedrini liquoris unciæ sex: liquata simul incoquuntur, dum digitos non coinquinent.

ALIVD EMOLLIENS.

Ceræ, picis, singulorum uncię octo, resinæ colophoniæ drachmæ uigintiquinque, propoleos drachmæ septemdecim, cedrini liquoris drachmæ uiginti.

EMPLASTRVM EX PVMICE, ad cicatricem ducendam.

Myrtei libræ duę, ceræ libra, pumicis cremati uinoq́; restincti drachmæ sex, squamæ ferri quod stomoma dicitur drachmæ sex, æris usti, cimoliæ singulorum drachmæ quinque: super linamentum spongiamq́; ex aqua accommodato.

EMPLASTRVM PAVLA, STRVmis & bubonibus efficax.

Cerę, resinæ colophoniæ, nitri, singulorum libra.

EMPLASTRVM DIA NITRV, ad carbunculos.

Nitri tosti unciæ tres, ceræ, olei, resinæ colophoniæ, singulorum sesquidrachma, liquoris cyrenaici aut medici drachmæ decem: imponitur in linteolis solutum.

EMPLASTRVM EX ANEMONE.

Anemonæ unguibus detractis unciæ duæ, ceræ unciæ quinque, olei unciæ quatuor, resinæ unciæ quinque & semis, colophoniæ resinæ libræ duæ & semis.

EMPLASTRVM MACHERIONIS uiride, ad coxendicum cruciatus, articulos infarctos, & abscessus.

Opopanacis, galbani, æruginis, myrrhæ, iridis, guttæ ammoniaci, aristolochiæ, singulorum uncia, resinæ terebinthinæ, ceræ, olei omphacini, singulorum unciæ septem.

VIRIDE ALIVD SIMPLEX.

Resinæ libræ tres, ceræ libra, æruginis rasæ selibra, thuris drachmæ uigintiquinque, aceti quod satis est.

ALIVD VIRIDE, AD HVMIDA uitia & carnis excrescentias.

Resinæ colophoniæ unciæ sex, æruginis rasæ sescuncia ceræ unciæ duæ, salis Cappadocii uncia, rosacei unciæ duæ, aceti quantum sufficit.

PEGANERA AD PLEVRITICOS.

Rutæ uiridis pondo, butyri sesquipondo, resinæ terebinthinæ pondo & quadrans, hyssopi medicamenti tantundem, opopanacis quadrans, galbani tantundem, anethi pondo.

EMPLASTRVM DIA STACTES, hoc est ex cinere lixiuo stillatitio, coxendicum doloribus, articulariis, & tumoribus œdema referentibus, utile.

Ceræ, olei ueteris, cineris lixiui qui primus destillauerit, singulorum libra, resinæ frictæ, nitri Alexandrini, nitri albi resinæ terebinthinæ, singulorum unciæ sex: utrunque nitrum lixiuio teritur.

EMPLASTRVM E NITRO AD abscessus, scirros, & tumores.

Olei ueteris, ceræ, aphronitri, saponis, lixiuii, singulorum libra, resinæ, terebinthinæ unciæ sex, galbani, propolis,

guttæ ammoniaci,ſingulorum uncia: præparatur quemadmodum ſuperius.

EMPLASTRVM EX SALE, dia halon dicitur.

Ceræ pondo unciæ quatuor,olei pondo libra,ſalis cōmunis pondo unciæ quatuor,aphronitri tantundem,ceruſæ pondo unciæ octo,aceti pondo unciæ duæ, ad arida conterenda. ALITER. Salis communis,nitri ſingulorum unciæ quatuor,ceræ,olei ueteris,ſingulorum unciæ ſex,aquæ marinæ quod ſatis eſt.

EMPLASTRVM DIA PTERNES, ex perna,tophos ſoluit.

Pernæ ſuillæ ueteris pinguis,guttę ammoniaci, caſei ueteris uaccini aut caprilli,ſeui taurini , apochymatis quæ eſt nauis raſura,ſingulorum libra,medullæ ceruinæ,unciæ octo,hyſſopi cerati unciæ tres,cyprini olei unciæ ſex uini Ægyptii quod ſatis eſt.

EMPLASTRVM DIA CINNABAREOS,hoc eſt ex cinnabari ad tophos alios ꝗ; omnigenos tumores induratos, dicitur pamplethes.

Argenti ſpumæ libra,olei ueteris ſextarius, ſquamæ æris uncia,æris uſti tantundem,cinnabaris ſcrupula octodecim,lapidis magnetis uiui uncia,lapidis phrygii drachmæ ſex,lapidis pyritis,cadmiæ,ęruginis raſæ, thuris, ſingulorum uncia,diphrygis unciæ duæ,aloes ſeſcuncia galbani tantundem,lapidis onithis ſcythici ſcrupula octodecim,lapidis hæmatitis uncia, propolis libra ſcrupula uigintiocto,ceræ unciæ ſeptemdecim,lapidis perdicitis uncia, (in alio perdiciati habet) betonicæ uncia ſcrupula octo gentianæ uncia,ariſtolochiæ longæ & rotundæ drachmæ quatuor,*chamæleontis nigri uncia, dictamni ſcrupula quadragintaduo, reſinæ aridæ libra, ſeui ſtruthiocameli libra:lapides cum ſpuma argenti teruntur ſeorſim,adiectis ſalis floris libris duabus, donec totum abſumatur.

*Græcū habebat adiectū ſemūcia nimis ſuperflue,niſi aliquid deſit.

EMPLASTRVM EX AVELLAnis, dia leptocaryon dicitur, ad articulorum tophos probatum.

Cineris lixiui qui primus deſtillauerit unciæ ſex, auellanarum partis interioris unciæ duæ, aphronitri uncia ſex olei ueteris libra, ſaponis gallici unciæ quatuor, mellis unciæ octo, ouorum ſex aquata, ceræ unciæ decem, reſinæ terebinthinæ unciæ duæ: læuigantur ex lixiuo.

DIA TVRPÆNES CERATVM ad podagram, dolorem leniens mirabiliter.

Quinto Martii menſis die, olei communis ſextarios duos lebeti in domo ſubterranea infundito, coquitoq; lignis è uite: ubi inferbuerit, turpęnæ marini piſcis librã adiicito, aſphalacis animantis quod nonnulli madamudam uocant, ſanguinis uncias quatuor, incoquitoque dum carnes piſcis diſſoluantur aut torrefiant, deinde exemptis illis, olei & ceræ momentum adiicito in ſpiſsitudinem, ut molliſsimum fiat ceratum, quod linteolo illitum impones.

MEDICAMENTVM EX VRIna muli, podagricis utile.

Vrinę muli ſextarii quatuor. argenti ſpumæ libræ duæ, olei ueteris. myſtrum, trita diu omnia ut ſtrigmenti ſpiſsitudo fiat, incoquito donec digitos non inquinent.

MEDICAMENTVM EX LApidis aſii flore, Philagrii ad ſcirros.

Peucedani radicis, aſii lapidis floris, ſi non adſit, ſalis, guttæ ammoniacæ, lanarum ſuccidarum crematarum, ſingulorum uncia, ariſtolochiæ rotundæ, pumicis, canini ſtercoris, æruginis raſæ, ſquamæ æris, miſyos ſingulorum ſcrupula octodecim, caſtorii tantundem, myrrhæ unciæ tres, aceti quamacerrimi tantundem, ceræ unciæ duodecim & ſemis, reſinæ è picea, picis brutiæ, ſingulorum unciæ octodecim, ſemis, ſcrupula ſex, olei ueteris quod ſufficit.

EX EODEM, GALENI.

Ceræ, resinæ terebinthinæ, singulorum libra, lapidis asii, mannæ, singulorum tres unciæ, cyprini unciæ duæ, aq̃ lixiuæ quantum satis est.

MEDICAMENTVM EX SAlis flore, articulariis in declinatione accommodatum.

Resinæ terebinthinæ, resinæ frictæ, resinæ è picea, ceræ, singulorum libra, picis aridæ, aluminis scissilis, salis floris, singulorum selibra: coquuntur in lebete.

MEDICAMENTVM QVOD nutriendæ ulcerum carni est.

Rosacei, resinæ terebinthinæ, mellis, singulorum unciæ duæ, cerusæ, butyri, singulorum uncia, alii etiam thuris unciam addunt.

MEDICAMENTVM ITALICVM ad purgandum sordida, inducendumq; carnẽ.

Erinæi (dico autem syluestris ficus) tenerum corticem oleo excoctum proiicito, ceræ rufæ quantum satis est in oleo liquefacito, in linamenta illito utitor.

ENTATICON, QVASI DIcas intensorium.

Satyrii pudendi ceruini, scinci caudæ, singulorum drachmæ duæ, erucæ seminis, pyrethri, cachryos, ceræ, singulorum drachmæ quatuor, resinæ terebinthioæ drachma, oua passerum troglytarum tria, stelliones transmarini tres, olei laurini uel irini quod satis est: macerantur uiui in aceto stelliones ad dies triginta, uase cui insunt in fimo defosso.

CHRYSE, CRVENTIS VVLneribus accommodata.

Thuris, aluminis scissilis singuli sextantes, colophoniæ resinæ libra, olei quadrans, auripigmenti sextans, oxelæi quod satis est.

CATAGMATICE QVOD EST fracturis idoneum medicamentum, Oribasii.

Picis brutiæ libra, unciæ quatuor, argenti ſpumæ tantundem, thuris unciæ octo, reſinæ terebinthinæ unciæ quinque, ſeui taurini libra, unciç quatuor, galbani, opopanacis, ſingulorum uncia, ceræ unciæ quatuor, olei ueteris libra, aceti unciæ quinque.

CATAGMATICE AD FRACTVras cum uulnere citraque id factas, ex commentariis Heracleti.

Picis aridæ mina, argenti ſpumæ tantundem, mannæ minæ dimidium, ſeui uitulini mina, ceræ tyrrhenicæ unciæ uigintiſex, opopanacis unciæ octo, æruginis raſæ, æris cyprii, ſingulorum minæ quinque & decima eius portio, reſinæ terebinthinam ſeſquimina & quinta portio, æris uncia, ricinini, aut olei ueteris hemina, aceti hemina ſemisſis.

LIQVIDI HYSSOPI MEdicamenti præparatio.

Sertulæ campanæ unciæ qnatuor, cardamomi unciæ duæ lanarum bene ſordidarum unciæ ſex: macerata in uini duobus ſextariis ad triduum incoquito, dum paululum fuerit reliquum. his ablatis miſcentur uino olei unciæ tres, coquunturque dum exiguum ſuperſit, atque uinoetiam tunc adiiciuntur reſinæ colophoniæ unciæ decem, terebinthinæ tantundem: nonnulli uero & ceræ dextantem miſcent hyſſopi herbæ unciam, aliisq; incoquunt: alii lanas uino eluunt: ubi deſiccarint, uinum cũ ſordibus lanarum addunt, quas pinon etiam appellant. quum uſus incidit, treis ex eo uncias mittũt, tum reliqua ut comprehenſum eſt.

QVOMODO MEDICAMENTA quæ emplaſtra ingrediuntur coqui debeant.

ARGENTI SPVMA.

In medicaminum coctionibus argenti ſpuma cum oleo decoquetur. Conuenit autem læuigatam rurſus ex oleo conterere. ut ſordium fiat ſpisſitudo, inde leni igne continenter excoquere, mouẽdo, initio igitur intumeſcit

& in bullas attollitur: ubi uero iam fere satis incocta fuerit, colorem fæci similiorem recipit. Modus coctionis est, quum à tumore subsidet, & manus non inquinat.

PLVMBAGO.

Plumbago similiter argenti spumæ excoquitur, sed eousque dum non modo digitos, non inquinent, uerum etiam ex igneo colore in rufum & uehementer floridum elanguescat.

ÆS CREMATVM.

Æs crematum non protinus ab initio ad coquendum iniicitur, sed ubi emplastrum semicoctum fuerit. finis coquendi est quum color ipsius, nisi admodum exiguum indatur, superet, & emplastrum rufum efficiat.

SORI ET DIPHRYGES.

Sori & diphryges demittuntur &: ipsa inter coquendũ lebeti: diphryges autem sicut & squama, eousque coquitur dum colore reliqua uincat. sori peculiarem coctionis finem non habet, sed is omnibus communis est, ut emplastrum spissum reddatur, digitosque non inquinet.

CHALCITIS.

Chalcitis incoquitur æris modo, coctionemque ipsius metimur inde si empiastrum fuluum magis & phœniceum euaserit.

FLOS ÆRIS.

Æris flos similiter æri coquitur, sed eo modo qui communis esse coctioni solet.

ATRAMENTVM SVTORIVM.

Atramentum sutorium in media coctione emplastro inditur, coctum uero uehementiorem eius colorem efficit, & si alia ei non resistant, nigrum.

MISY.

Misy postremo adiicitur: q̃ diu autem coqui debeat, ꝓprie definitum non est.

AVRIPIGMENTVM ET sandaracha.

Auripigmentum & sandaracha in coctionis fine iniiciuntur.

PLVMBEVM VSTVM.

Plumbum ustum in media coctione adiungitur.

CERVSA.

Cerusa in alba emplastra postremo mittitur, sic enim colorem conseruat, magisq́; albescit: in nigra autem, principio: cocta enim largius, nigrescit.

ÆRVGO.

Ærugo uiridibus emplastris post coctionem iniicitur. In quibus autem neutiquam ollæ inditur, cum aceto detritæ ipsi manentiq́; in pila reliqua superfunduntur. In melinis emplastris quum semicocta est confectio immittitur: nam moderatam consequuta coctionem, melinum colorem efficit. at in his quæ diprosopa & dichroma dicuntur, per initia statim æruginem incoquimus, in quibusdam enim per coctionem primum melinum colorem inducit, qui duplicem repręsentat, postremo rufum.

ALVMEN.

Alumen plerunque secundum coctionem additur, peculiarem uero coctionis modum nullum habet.

MINIVM, CADMIA ET POMPHOLYX.

Minium in fine admiscetur, cadmia & pompholyx per initia immittuntur.

SAL, NITRVM, SVLFVR.

Sal & nitrum in medio coctionis, sulfur, in fine adiicitur, coctio autem ipsius emplastra nigrefacit.

TERRA ET LAPIDES, pumex, conchylia.

Terram omnem & lapides plerunque ad coctionis finem iniicimus, item pumicem & conchylia combusta.

OLEVM, ET RELIQVA PINGVIA.

Oleum ſi quidem per initia fuerit iniectum, reſinæ aut pici liquidæ, emplaſtrum non ſpiſſeſcit, quare ubi craſſa euaſerint incocta, recte indetur, reliqua uero pinguia inſulſa, iuxta mediam coctionem adiungere conuenit.

VNGVENTA.

Vnguentum irinum coctionem quidem fert, ſed cyprinum & roſaceum, minus: reliqua neutiquam. quare ad finem coctionis immittenda ſunt.

CERA.

Cera priuatim ſola non coquitur, ut quæ aduratur, neque cum reſina liquida, aut pice liquida, non enim coit ſpiſſaturque, uerum ſuperiniicitur, uel oleo puro, uel oleoſo cum quodam metallico incocto, aut reſinæ, aut pici prius incoctæ, ac prius quàm reliqua quæ poſſunt iniici ſpiſſeſcet.

RESINA.

Reſina arida, cum cera immittitur: liquida ante omnia alia ipſa priuatim decoquitur, niſi admodum paululum eius aſſumatur.

PIX.

Pix ante reliqua omnia additur. Modus autem coctionis, liquidæ, dum inſpiſſatur: aridæ, maxime dum non amplius inter coquendum ebullit, neque inturgeſcit.

APOCHYMA, PIX NAVIBVS DERASA.

Apochyma læuigatum cribroq; ab excrementis ſuis ſecretum, emplaſtro poſteaquam coctum fuerit, inſpergitur. Si autem molle fuerit, cum oleo ſoluitur, ſed prima ratio coquendi exactior eſt, quod ſcilicet in ſecunda põdus non conſeruetur.

BITVMEN.

Bitumen inter initia iniectum coquitur, non autem id in læuorem deterere oportet, quoniam aſperitudines fici

oliuarumq;

oliuarumq; granis interioribus ſimileis, obtinet. Quapropter in craſſiores particulas confringendum eſt, coquendumque in aceto, ſic ut non agitetur uſque dum ebullire deſinat. Ego uero (inquit Timocrates) in oleo decoquens, uoti compos euaſi.

PROPOLIS.

Propolin emollire & diſcoquere oportet. ſiquidem a coctione neutiq; diffunditur. At ſi & ceram emplaſtrum recipiat, propolin cum illa quemadmodum & galbanum, contuſam iniiciemus.

AMMONIACVM.

Ammoniacum circiter mediam coctionem iniicitur: detritum uero ſi poteſt fieri & in tenuem redactum puluerem inſpergere conuenit: ſin minus, cum liquore quodam læuigatum iniicere: ſi emplaſtrum cruentis uulneribus adaptabitur, cum aceto aut uino: ſi fiſtulis aut ſtrumis, omnino cum aceto: at ſi molle futurum eſt, qualia ſunt quæ ano accommodantur, cum aqua: inde in ſordium ſpiſſitudinem coactum aliis refrigeratis infundere ne efferueſcat.

OPOPANAX.

Opopanax multo poſt ammoniacum inditur: omnino autem paucam coctionem requirit. Idem etiam ex uino acetove prius læuigandus eſt.

GALBANVM.

Galbanum neutiquam coctionem tolerat, uerum emplaſtro ab igne ſublato, quo ſpiſſeſcat, ſic ut digitos non inquinent, emollitum inditur.

SAGAPENVM.

Sagapenum tunditur in pila, & teneriuſculum redditum cum emplaſtro ubi ab igne ſublatum fuerit, emollitur.

ALOE.

Aloe ſecundum coctionem inſpergitur.

LACHRYMA PAPAVERIS.

Lachryma papaueris pridie in aqua modica maceratur

inde in pila læuigatur, mox etiam emplastrum ei superfunditur.

THAPSIA.

Thapsia inspergitur postrema, uel liquore quodam læuigatur.

BDELLIVM.

Bdellium in læuorem pertritum, emplastro ab igne iã sublato inspergitur: at si pingue existat & læuigari non possit, sagapeno similiter ipsum contusum, ac in emplastri figuram coactum, post coctionem simul cum emplastro molliemus.

THVRIS LACHRYMA ET MANNA.

Lachryma thuris & manna coctione iam absoluta insperguntur, in sordium spissitudinem coacta ex melle modico, aut aceto, aut aqua, aut uino, si emplastrum liquorem recipit.

MYRRHA.

Myrrha ubi iam coctio finita est, inditur.

SEMINA RADICES, ET HERBÆ.

Semina, radices, & herbæ nullam coctionem sustinent: læuigatis igitur, & in pila etiamnum subsistentibus liquida superfunduntur.

QVI CERÆ MODVS cum oleo esse debeat.

Quod si unguina quæ Græci à leuanda lassitudine acopa appellant, conficere constitueris, oleum cerę quadruplum immittes: at si liquidum ceratum, ut in fracturis p̄paramus, duplicatum. Si medicamentum quod emplastri figuram habeat efficere cogitauerimus, portionem olei ceræ æqualem miscebimus, si aer ambiens moderatus extiterit: at si cera uetus aut squalida, aer frigidus fuerit, oleum paulo copiosius quam cera erit: quemadmodum & si cera pinguis, aer existat calidus paulo minor olei portio erit paulum autem hoc, medii in utram libet partem excessus duodecima erit portio, etenim undecim & tredecim olei uncias, ceræ libræ admiscebis.

DE MALAGMATIS ET EPIthematis. Cap. XVIII.

INter ea quæ malagmata dicuntur,alia mediis corporis partibus iniiciuntur,longa inflammatione cōflictantibus,aut induratis,aut æſtu flagrantibus, aut perfrictionem fluxionemve expertis : alia articulis quibus humores ſint impacti uel neruis refrigeratis, uel etiam aliis particulis ſcirro obſeſsis congruunt.de his igitur tum in capite de emplaſtris tractatum eſt, tum ubi ad acopa uentum erit differetur. Porrò inter malagmata mediis corporis regionibus accommodata,(epithemata proprie nuncupantur)quæ quidem ſtomacho, & iocinori admouentur, qualiacunque illa fuerint roborātem ex aſtringentibus uim poſtulant. Sine his etenim uitæ aliquod diſcrimen intulerint,cum illa nempe ſtomachus & iecur communes aliarum partium alimenti,ſint officinæ. Quambrem eiuſmodi medicamenta ex aromatis potiſsimum conficiuntur. Stomacho igitur iniici debent,ſi non concoquit,aut infirmatur, aut inflatione laborat, malagmata ex ſeminibus,meliloto,aloe,abſinthio,ſampſucho,nardo & maſtiche. Iecori autem ex myrobalano confecta,ammoniaco,pinguibus, & chamæmelino. At lieni applicantur,quæ conſtant calce uiua,auripigmento,cappari ſalicibus,cardamomo,ærugine,ammoniaco & aceto:iis autem qui alui fluore laborant,ex œnanthe, alumine, melino & aliis aſtringentibus præparata . atque hæc etiam per abuſionem communiter malagmata nominant, & ſi diuerſam à molliendo uim repræſentent . Si uero ardor uiſcera urgeat,ut in febribus ardentibus,ex croco competunt malagmata, roſaceo, ſucco lini ſeminis, aut intybi,aut herbæ ſeminalis, adipe ſuillo, & ſpuma argenti : ſi perfrixerunt, ea quæ opobalſamum, phyllum, caſamum, & piper recipiunt. Pectori,quum ſanguis eiicitur, proſunt aſtringentia ſiccantiaque,ex alumine,ſalice,& bitumine.In tabe quæ phthiſis dicitur, conducūt

ex baccis lauri, marrubio, cardamomo, & lixiuio confecta.

MALAGMA EX SERTVLA CAMpana, dia meliloton dicitur.

Croci, nardi gallici, iunci angulosi, cardamomi, iridis, myrrhæ, singulorum unciæ duæ, sertulę campanæ libra stillæ ammoniacæ tantundem, ceræ libræ tres, resinæ terebinthinæ libra, olei cyprini libræ tres, gleucini libræ duę, bdellii unciæ sex, nonnulli etiam cyphi uncias duas addunt, uini quod satis est.

POLYARCHION EX COMMENtario Galeni de compositione medicamentorum cata topos.

Ceræ, resinæ terebinthinæ, bdellii, suffiminis ammoniaci, cardamomi, iunci quadrati, singulorum mina, ⸤sertulæ campanæ, ⸤amomi, nardi Indicæ, croci, myrrhæ, thuris, xylocinnamomi, singulorum denarii uigintiquinque, olei cyprini hemina uini Italici quod satis est: præparato ac utitor. interim meraco, interim cerato quod cyprino fit soluto.

⸤Instauratũ ex Gal.

ALITER POLYARCHION.

Xylobalsami, costi, iridis, iunci quadrati, myrrhę, iunci rotundi floris cardamomi, thuris, spicæ nardi, mastiches, styracis, bdellii, amomi, phylli, croci, casiæ, pyrethri, aristolochiæ lõgæ, singulorum uncia, guttæ ammoniacæ sescuncia, resinæ frictæ tres unciæ, resinæ terebinthinę libra, medullæ ceruinæ unciæ duæ, ceræ libræ duæ, opobalsami unciæ sex, uini unciæ octo.

PHILAGRIANVM.

Croci sescuncia, aloes, ammoniaci thymiamatis, bdellii, styracis, singulæ unciæ, adipis anserini sextans, hyssopi medicamenti triens, palmularum sextans, ceræ libra, nardi selibra, melini unciæ sex, uini quod sufficit ad sicca læuiganda: per triduum macerantur mouenturq; rudicula ter die, deinde incoquuntur oleo, secundo die cardamomum aqua pridie maceratum, tertio autem crocus,

uino. Nonnulli cum croco etiam alias quinque myrrhæ uncias adiiciunt:illis autem exemptis, oleum purum reponunt, omni uero ſpecierum fæce in paſtillos coacta ſiccataque id habent quod crocomagma dicitur.

MENDESIVM.

Dictum eſt Mendeſium quòd in Ægypto reperiatur, ubi & Mendes, hoc eſt caper colitur. Recipit autem olei balanini libram, aliàs ſextarios decem, myrrhæ, casſiæ, fiſtulæ, ſingulorum uncias treis, reſinæ terebinthinæ librã, in alio ſextarios decẽ, cinnamomi uncias treis:hoc non decoquitur, ſed aridis inditis diebus ſexaginta agitatur, inde liquefacta terebinthina in partem olei mittitur, poſtea rurſus diebus aliis ſeptem mouetur, atque ſic reconditur.

MARCIATVM.

Maſtiches, ceræ, ſtyracis, ſingulorum unciæ tres, hyſſopi medicamenti ſemuncia, opobalſami ſeſcuncia, nardini, gleucini, olei omphacini ſingulorum unciæ tres, medullæ ceruinæ ſeſcuncia, terebinthinæ uncia.

EMBOLE PRIMA, DIA omphacos.

Aſpalathi, rudiculæ palmularum, ſertulæ campanæ, iridis, iunci rotundi floris, xylobalſami, roſarum ſiccarum, calami aromatici, ſingulorum unciæ tres, olei omphacini libræ decem, uuæ immaturæ ſucci tantundem.

EMBOLE SECVNDA, EX caryophyllo.

Ammoniaci, ſpicæ nardi, coſti, caryophylli, casſiæ, calami, ſingulorum unciæ tres, in alio etiam habetur arnabo unciæ tres, uini quod ſufficit.

EMBOLE TERTIA.

Thuris, guttæ ammoniaci, ſtyracis, bdellii, myrrhæ, maſtiches, ſingulorum uncię tres, uini quod ſatis eſt, ceræ tractæ unciæ quinque, opobalſami unciæ ſex, nonnulli

uncias octo. Primæ emboles medicamenta, pridie in uuæ immaturæ succo oleoq; macerantur, secundæ seorsim in uino aminæo aut alio ueteri ac odorato, mouenturq; quotidie rudicula palmea: tertiæ ad triduum, post quod in cacabo nitente primum emboles primæ medicamenta incoquuntur, quousqne pauxillum acoris uuæ relictum fuerit: mox secundæ emboles species cum uino immittuntur, rectius autem fiet si prius aliis exemptis puro deinde oleo ipsæ adiiciantur, coquanturq; donec paululum uini supersit, ne aduratur oleum: sublata ab igne eximito, superq; adiicito rursus oleo puro tertiæ emboles medicamenta, prius ex uino in pila soluta præter styracem quemadmodum prædixi, hic enim cum aliis inditus prompte soluitur. Coques autē carbonibus quousque bene habere tibi uideantur: sublata ab igne refrigerari sinito, insequēti die exceptis diligenter ex oleo calfactisq; abunde super ignem ceram adiicito, inde sublata rudicula agitato, ubi refrixerint, opobalsamū admisceto, & uitreis uasis reponito.

GLEVCINVM, EMBOLE PRIMA.

Olei sextarii decem, musti aminæi sextarii sex, aspalathi unciæ quatuor, palmæ fructus operimēti quod spathe dicitur unciæ sex, iunci rotundi floris tantundem, sertulæ campanæ unciæ quatuor, rosarum uncia, myrrhæ unciæ tres, foliorum lauri unciæ duæ, arboris thuris unciæ sex, xylobalsami totidem, inulæ campanæ unciæ sex, aristolochiæ longæ unciæ tres, iridis tantundem: hæc macerantur in musto.

ALTERA EMBOLE.

Nardi gallicæ unciæ quatuor, casami, qui est balsami fructus unciæ duæ, cyperi, casiæ, spicæ, nardi, asari, amomi, costi, sampsuchi, singulorum unciæ tres, calami aromatici, caryophylli, folii herbæ, singulorum uncia cardamomi unciæ quatuor, balsamum uino odorato madescit.

EMBOLE TERTIA.

Mastiches triens, myrrhæ troglodyticæ, bdellii, singuli sextantes, ladani quadrans, styracis liquidi, thuris masculi, singuli trientes, opobalsami selibra, nonnulli & croci sextantem addunt: præparatur quemadmodum medicamentum ex uua immatura, nisi quod ceram non recipiat, hic autem septem diebus oportet species duarum embolarum macerari.

NARDVS CIZICINE, EMbole prima.

Olei primi meriti sextarii decem, à spalathi cypiarum, inulæ campanæ, iridis, xylobalsami, aristolochiæ, cardamomi, iunci rotundi floris singulorum unciæ sex, sampsuchi unciæ quatuor, herbæ sabinæ uncię duæ, nonnulli & calami odorati uncias duas immittunt: hæc in uini odorati sextariis quaternis commadescunt.

ALTERA EMBOLE.

Casiæ, casami, arnabo, singulorum unciæ duæ, spicæ nardi unciæ tres, caryophylli uncia, costi, amomi, singulorum unciæ, nonnulli etiam nardi gallicæ uncias duas addunt, atque hæc in uino macerantur.

TERTIA EMBOLE.

Myrrhæ troglodyticæ, aloes, thuris, singulorum unciæ duę, styracis unciæ tres, mastiches unciæ quatuor, opobalsami unciæ sex, quidam & croci uino læuigati unciam miscent. præparato & hoc sicut comprehensum est.

DECAMYRON.

Spicę nardi, phylli, euphorbii, piperis, costi, adarces, singulorum uncia, mastiches sescuncia opobalsami unciæ sex *nardini libra, ceræ libræ tres.

PENTAMYRON.

Styracis uncia, mastiches unciæ duæ, ceræ albę unciæ tres, opopanacis unciæ quatuor, nardini unciæ quinque ⌊foliati, phylli, singulorum unciæ tres, ammoniaci uncia casiæ unciæ sex, ladani.⌋

*Græce erat ναρ'δȣ pro ναρδίνȣ sic.n. hēt Oriba.

⌊Hæc superflua sunt ut medicamenti nomen & Oribasius indicat.

EVODES, A GRATO ODORE DICTVM.

Croci,aloes,maſtiches,abſinthii,ſtyracis,œnanthæ, caſami,caryophylli,ſingulorum unciæ tres,nardi libra, ceræ tantundem,melini unciæ ſex,palmulæ duodecim , uini quod ſatis eſt.

BAION.

Cardamomi,caſsiæ,œnanthę,nardi gallicæ, balauſtiorum,propolis,ſingulorum ſcrupula octo,herbæ ſabinæ caſami,amomi,ſingulorum ſcrupula ſex , iunci rotundi floris ſcrupula octodecim, iridis ſcrupula quatuor , caryophylli ſeſquiſcrupulum , ſuffiminis Crinati unciæ duæ,thuris,myrrhę,ſingulorum uncia,ladani uncię ſex: bdellii,maſtiches,aloes,nardi,olei lentiſcini,ſingulorum ſemuncia,reſinæ acernæ quæ zygia dicitur,reſinæ piceæ reſinæ terebinthinæ , ſingulorum unciæ tres, opobalſami uncia , guttæ ammoniaci ſcrupula ſex , ceræ unciæ ſex : œnanthino liquida læuigantur , aridaque contuſa . in alio exemplari piperis quoque ſcrupula octodecim inuenio : nonnulli & moſchi ſcrupulum unum addunt .

GALENIVM.

Croci ſemuncia,aloes uncia,maſtiches tres unciæ , abſinthii ſeminis ſcrupula octo, œnanthes tantundem palmulæ maiores tres , ceræ unciæ tres , olei melini unciæ ſex .

ERYTHRIVM.

Styracis unciæ quinque , malorum cotoneorum unciæ uiginti,maſuchæ uel maſuaphii,croci,ſingulorum denarii decem,pſichæ,cyphios,ſingulorum denarii quinque, œnanthæ unciæ duæ ſemis,caſami, abſinthii , ſingulorum denarii decem , caryophylli ſcrupula quindecim, guttæ ammoniaci ſcrupula decem,opobalſami ſcrupula ſex & ſemis,nardi unciæ quinque,reſinæ colophoniæ gleucini,melini,ſingulorum unciæ decem,roſacei denarii decem,propolis unciæ quinque, reſinæ terebinthinæ

unciæ decem, mellis cochlearia decem, phylli denarii decem, ſpicæ nardi tantundem, ceræ unciæ ſeptem & ſemis: uino falerno aut aminæo conteruntur.

MALAGMA NILI AD LIEnem omnemq; duritiem.

Ceræ pondo, guttæ ammoniaci pondo, olei cyprini pō do, croci ſemuncia, ſecundum alios uncia, aceti quantum ſatis eſt.

CITRINVM.

Ceræ reſinæ colophoniæ ſingulorum pondo libra, ſuffiminis ammoniaci, auripigmenti, calcis, aluminis, aceti ſingulorum cyathi octo, læuigantur arida in aceto.

MALAGMA QVOD AD cureum authorem refertur.

Picis aridæ libra, ceræ, reſinæ piceæ, guttæ ammoniaci, nitri, baccarum lauri aridarum, ſeui taurini, ſingulorum libræ duæ, farinæ fœnugræci ſextarius, pollinis frumentacei tantundem, chamæleontis nigri radicis ſiccæ libra.

MALAGMA EX STERCORE CAprillo oribaſii, ad lienoſos, hydropicos & iecur induratum.

Cyprini, aut uetuſtisſimi olei libræ tres, ceræ libræ duæ ſemis fimi caprarum, baccarum lauri cortice detracto, iridis illyricæ, ſingulorum ſextarii decem, reſinæ terebinthinæ libræ, ſinapis, nitri, cyperi, raphani ſeminis, capparis radicis, ſingulorum unciæ tres, cucurbitæ ſylueſtris carnis unciæ duæ, fœnugręci uncia: interim arida excipiuntur liquidis, interim aceto macerata: quòd ſi aluus profluat, cucurbita iniici non debet.

EX FIMO CAPRILLO, SPHONgion, hydropicis efficax.

Picis brutiæ libræ duæ ſemis, nitri libra una, cucurbitæ ſylueſtris carnis, pyrethri, opopanacis, cocci gnidii, ſingulorum unciæ tres, capparis radicis corticis, thuris, iridis, adipis taurini, elaterii, ſquamæ æris, apii ſeminis, lathyri-

dum,singulorum unciæ sex,baccarum lauri sextarii dimidium,fœnugræci farinæ semuncia, fellis taurini unciæ duę,olei cyprini sextarii dimidium,ceræ libra,resinę frictæ libræ tres,caprilli stercoris montani,cachryos,cyperi,cardamomi,singulorum uncię sex.

EX BACCIS LAVRI.

Ceræ,resinę,picis,baccarum lauri,seui taurini, singulorum libra,nitri, guttæ ammoniacæ, singulorum unciæ sex,aceti quantum sufficit.

MEDICAMENTVM DIA spermaton.

Cardamomi,cyperi,herbæ sabinæ,nitri,baccarum lauri casiæ,sertulæ campanæ,fœnugræi, nardi gallicæ, apii seminis,sampsuchi, anisi,panacis radicis, thuris, guttæ ammoniaci, terebinthinę, singulorum unciæ tres,mellis, ceræ, nardi, singulorum libra, seui taurini, ⌊tantundem.⌋

⌊Instauratū ex Alexandro.

MALAGMA A FOEDO ODOre dysodes dictum,ad pleuriticos.

Resinæ piceæ libra,ceræ,rutæ uiridis, cyprini, singulorum unciæ sex, sulfuris uiui,opopanacis,sagapeni, singulorum drachmæ quatuor,nonnulli & galbani tantundem addunt.

MALAGMA DIA SAMPSYCHV.

Ceræ pondo,resinæ terebinthinæ pondo duo,sampsuchi,baccarum lauri,fœnugræci, singulorum sextarius, nardini quod satis est.

MALAGMA APOLLOPHANIS ad iecorosos,

Ceræ denarii octoginta,resinæ terebinthinæ,mannæ,singulorum denarii quadraginta,mortario irini sedimento uncto contunduntur.

COPTON AD DVRITIEM STOmachi & iocinoris.

Propolis unciæ sex,styracis unciæ duæ, mastiches uncia,resinę terebinthinę semūcia,fęcis nardini q̄tū satis ē.

MALAGMA EX OENANTHE.

Oenanthe, aloes, croci acaciæ, aluminis scissilis, rosarum siccarum, absinthii, succi, gallæ, omphacii, rhus syriaci, mannæ, singulorum drachma, olei myrtei, ceræ, utriusque libre, palmulæ magnæ *duæ, uini quod sufficit.

*Deprauatū hic est exemplar græcum.

ANTYLIVM.

Aluminis scissilis semuncia, aloes uncia, mastiches scrupulum, œnanthes scrupula sex, omphacii scrupula octo rosarum siccarum tantundem, rhu syriaci scrupula decē spinæ Ægyptiæ totidem, balaustiorum scrupula uiginti, gallarum scrupula quindecim, ceræ unciæ quinque, olei melini quod sufficit.

MALAGMA EX VINACEIS, dia gigarton dicitur.

Croci, sandycis, labruscæ, singulorum uncia, aluminis sicci unciæ quatuor, balaustiorum, omphacii, rosarum floris, myrtorum siccorum, singulorum unciæ duę ceræ tractæ libra, olei melini libræ duæ, malorum cotoneorum unciæ quatuor, dactyli qui nicolai dicuntur decem, uini aminæi quod satis est, uinaceorum aridorum unciæ octo in usu, medicamenti unciis tribus, ceræ unam misces.

ANETHINE.

Anethi uiridis unciæ sex, sertulæ campanæ unciæ duæ, chamæmeli tantundem, capitum papaueris uiridium decem excoctorum iuris libræ tres, & olei quod sufficit: ubi uero consumptum fuerit ius, adipis suilli recentis libræ duæ adduntur, tritisq; priuatim scillæ tostæ interioris unciis duabus & medullæ ceruinæ totidem, omnia miscentur.

AMBROSIA AD FEBREIS arcendas apta.

Argenti spumæ libra, adipis suilli recentis unciæ sex, lini seminis succi tantundem, ceræ tractæ unciæ nouem, rosacei libra, mellis unciæ tres, croci uncia nonnulli etiam ouorum decem lutea cruda addunt.

DE ACOPIS, INVNCTIONIBVS, dropacibus, & sinapismis. Cap. XIX.

*Deprauatu hic est exemplar græcum.

ACopa inde nomen sortiuntur, quod præcipue ad lassitudinis quæ copos græce dicitur, puta tẽsiuæ, ulcerosæ & eius quæ ossa defatigat sensum conueniant, quanquam aliis quoque morbis compluribus sint ex usu. Alia siquidem ipsorum calefaciendi uim habent, alia emolliendi. Quæ calefaciunt, pipere, pyrethro, cachry, & consimilibus constant: neruorum uitiis, perfrictionibus ualidis & quæ uix ullo calore possunt euinci accommodata. Quæ emolliunt, durities, scirros, & infarctos articulorum sinus discutiunt, quorum materies capite de emplastris comprehensa est. At emollientibus quæ adarce, cachry, euphorbio, cocco gnidio, & id genus aliis componuntur, in diuturnis affectibus, & qui ægre possunt elidi, quibus etiam sinapismus cõgruit utimur. Porrò spisitudinem uniuersa acopa inter cerata & emplastra mediam habere conuenit. Vnguina uero acopis similia, liquidiorem propemodum substantiam obtinent. At dropax duplicem recipit præparationem: hanc emplastro, illam malagmati consimilem, nonnulli & calidum ipsum illinunt: materiam uero acopis & emplastris confinem. Cæterum usum cataplasmatis exhibet, diuturnis affectibus iisdem quibus & sinapismus, utilis, ideoque ante illum assumitur, quo corpus sinapi reddatur idoneum, à sinapismo adhibetur, ut affectus reliquias discutiat. Sinapismus materiam quidem uariã non habet, uerum diuturnis potissimum affectibus post commemoratam aliorum præsidiorum uim, efficacissimus est: utilissime autem applicatur capiti in eius dolore quem cephalæam dicunt, & quum altera duntaxat ipsius pars affligitur, Græci heterocraniam uocant in morbo comitiali, uertiginibus, & insania: pectori autem in suspirio, orthopnœa, hoc est quum non nisi recta ceruice spiritus trahitur, & tussi longa. At in diuturna humorum è capite in fauceis destillatione, & caput & tho

ax sinapi oblini debet. Item stomachus & uenter in lõgis ipsorum morbis eodem obducuntur. Iam conueniens est præsidium sinapi coxendicum & podagricis doloribus, omnique parti resolutæ, aut alio quodam modo perfrictionem expertæ, ut difficulter excalfieri possit. Ac tunc profecisse satis id putato, ubi dolor subsequutus fuerit, ualidus, & caro liuidior altiorq; euaserit, & postquam ablotum fuerit mitius pustulæ eruperint. Quod si etiam sensus perierit, animum adhibere negotio conuenit, parte quam oblineris sæpius detecta: nam si uel immodice adurantur ita affecti non persentiscunt. Præterea in acutis morbis, utpote lethargo, profunda in somnum delatione, (cataphora dicitur) & catocho, sinapi inducitur, per initia quidem, cruribus: ubi uero materia radices egerit, capiti. Porrò qui ita frigori patuerunt ut uix ullo modo queant incalescere, iis crura & inguina sinapi oblinuntur. In his autem qui continua febre laborant, ulcusq; habent, tum in cartilaginosis, tum locis excarnibus uitari debet sinapismus: nã partes carnibus uacuæ si obducantur sinapi, uruntur, interim etiã nigrescunt.

BROMION ACOPON.

Ceræ, resinæ colophoniæ, singulorum libra, adipis suilli unciæ quatuor, butyri unciæ sex, althææ, fœnugræci, seminis lini, singulorũ libræ duæ, olei libra, galbani unciæ duæ & semissis: excocto succo cum oleo quousque magna illius pars fuerit absumpta, reliqua cum cera & galbano adiiciuntur.

ACOPON A VARIETATE fœcilon dictum.

Succi althææ, fœnugræci, seminis lini, rutæ, cumini, singulorum libræ duæ, medullæ ceruinæ, olei ueteris, adipis anserini, opobalsami: nardi, singulorum libra ceræ, colophoniæ & resinæ, singulorum sesquilibra, euphorbii, resinæ terebinthinæ, opopanacis, singulorum unciæ sex, castorii unciæ tres, herbarum unde succus exprimit,

ſingularum libra iniicietur, coques ut ſuperius.

ACOPON AZANITÆ.

Adipis ſuilli libræ duæ, ſeui taurini, reſinæ colophoniæ, hyſſopi medicamenti, ceræ, ſingulorum libra, galbani unciæ tres.

ACOPON BASILII.

Althææ, chamæmeli, ſertulæ campanæ, lini ſeminis, fœnugræci ſingulorum ſeſcuncia, amomi unciæ tres: hæc macerantur in uini Aſcalonii aut Cilicii ſextariis octo, per triduum coquunturq́; ad melleam ſpiſſitudinem, deinde ſucci libræ quinque cum olei ueteris libris quatuor & ſemiſſe decoquuntur, quouſq; modicũ ſucci fuerit relictum, adiiciuntur butyri unciæ ſex, reſinę terebinthinæ unciæ quatuor, adipis anſerini unciæ quindecim medullæ ceruinæ cum momento olei læuigatę unciæ quinque, ceræ tractæ libræ tres.

LYSIPONIVM.

Piperis, caſtorii, ſtyracis, maſtiches, aloes, inulæ campanæ, iridis, ſingulorum unciæ quatuor eupborbii, coſti, guttæ ammoniaci, myrrhæ, ſampſuchi, thuris, cyperi, caſſiæ fiſtulæ, cachry, ſingulorum unciæ tres, adarcæ, amomi, bdellii, xylobalſami, ſingulorum unciæ duæ, malobathri, ſpicæ nardi, pyrethri, croci, ſingulorum uncia, opobalſami libra, nardini, cyprini, gleucini, ſingulorum libræ duæ, ceræ libra.

ACOPON A EOEDO ODOre dyſodes appellatum ex opere de cõpoſitione medicamentorum cata genos.

Ceræ, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum denarii uigintiquatuor, galbani, ſuffiminis ammoniaci, ſingulorum denarii ſex, *olei heminæ duæ, medullæ ceruinæ denarii octo: utitor mero & diluto.

*Galenus olei ueteris.

ALIVD DYSODES.

Reſinæ terebinthinæ denarii ſedecim, ceræ denarii uigintiocto, œſypi, mellis, ſingulorum denarii ſex, medul-

læ ceruinæ unciæ ſex,ſtillæ ammoniacæ,galbani,aphro nitri,baccarum lauri ſingulorum unciæ ſex, olei ueteris ſextarius,uini cyathi duo,quidam etiam caſtorii denarios treis admiſcent.

BARBARICVM DIA EVPHORBIV, ad coxendicum dolores,& alia pleraque.

Opopanacis uncia, ceræ tyrrhenicæ libra , reſinæ terebinthinæ libræ duæ & ſemis,galbani uncia , ſtillæ ammoniacæ unciæ duæ,euphorbii,caſtorii, piperis albi ſingulorum unciæ duæ,medullæ ceruinæ unciæ quatuor, œſypi tantundem,lemneſtidis(eſt autem adarce)ſemuncia , olei ſtyracini,laurini,irini,amaracini, ſingulorum unciæ ſex,olei ueteris libræ duæ,hedychroi,unciæ ſex.

ACOPON CVI NOMEN eſt pixis.

Reſinæ colophonię ſeſquilibra,reſinæ terebinthinæ unciæ octo,guttæ ammoniaci unciæ tres,thuris unciæ nouem,olei ueteris libræ duæ,ſucci lini ſeminis libra,lactis uaccini tantundem,adipis anſerini unciæ ſex,butyri unciæ octo,ouorum uigintiquatuor albumina , pręparatum buxeo uaſe reponitur.

ACOPON EX ABIETE, GALENI.

Abietis ſeminis cocti modius italicus , hoc eſt ſextarii duodecim,olei libræ quindecim,ceræ libræ qnatuor,reſinæ ſtrobilinæ aut terebinthinæ uncię quatuor. Contuſum abietis ſemen,oleo iniicitur. Vbi quadraginta diebus in eo ſi ueris,expreſſum proiicito,mixtis reliquis utitor.ad labores ſpontaneos,reſolutiones, & articulorũ perfrictiones. At ſi neceſſitas urgeat coquere oportet ſemen abietis cum oleo mixtum,ne nimium aduratur,& aquæ ſextariis quatuor,idq; in podagricis , & articulariis affectibus.

ALIVD AD IDEM.

Olei heminæ uigintiquinque, id eſt ſextarii duodecim & ſemis.fructus abietis modius,hoc eſt libra ſemis,reſinæ abiegnæ libræ tres , ſtrobilinæ uel terebinthinæ

libræ tres, ceræ libra.

ACOPON EX NIGRA POPVLO, DIA ÆGYROS DICITUR, AD EADEM.

Loco fructus abietis, nigræ populi fructus æqua portio additur, & reliqua similiter illi præparantur.

VNGVENTVM ZOSIMI ad tremulos celebratum.

Resinæ piceæ unciæ sedecim, ceræ unciæ quatuor, olei ueteris libra, opopanacis unciæ duæ, adarcæ uncia, euphorbii tantundem: nitri unciæ quatuor, aphronitri teneri totidem: nitrum, euphorbium, adarce cum uino læuigantur, deinde adiicitur opopanax, simulq; in læuorem teritur, seorsim autem quæ liquari possunt, cum anchusa ad colorem accipiendum eliquantur, refrigerata excipiuntur.

DROPAX GALLVS ORIBASII.

Resinæ colophoniæ quæ thus redolet, piceæ & lignosæ dictæ quæ sola in Italia nascitur, apochymatis, picis aridæ, ceræ, singulorum libræ quatuor, resinæ frictæ unciæ *quindecim, picis brutiæ libræ duæ, nitri libra, bituminis, galbani, adarcæ, pyrethri, singulorum unciæ sex, opopanacis, euphorbii, ueratri albi, piperis, singulorum unciæ quatuor, sulfuris uiui unciæ tres, castorii, ammoniaci, uuę passæ syluestris staphis agria dicitur, singulorum unciæ duæ, olei sicyonii libra, opobalsami unciæ sex.†

*Oriba. libræ duæ.

†Oriba. addit, zingiberis unciæ duæ.

ALITER SIMPLEX.

Ceræ pondo, picis siccæ *pondo, picis, brutiæ pondo, resinæ piceæ sesquipondo, frictæ pondo & quadrans, loco prius nitro exterso imponitur.

*Orib. sesquipōdo.

QVOMODO SINAPISMVS FIAT.

Ficus siccate pridie in aqua tepida macerari debent, die insequenti probe expressæ ualenter læuigari, deinde acre sinapi, cuiusmodi est syriacum ægyptiumq; priuatim conteri, diluto illarum affuso, factaq; massa admisceri, & si quidem uehementem sinapismum uoluerimus inducere,

inducere, parteis duas ſinapis cum una ficuum temperabimus: ſin imbecillem, econtrario: ſi mediocrem, æqualeis. Cæterum ſinapi ante quàm deteratur, aceto cō madeſcens, ut nonnulli factitant, languidius euadit. At ſinapi ablato, etiam balneū utile eſt. Si dolor uehemēs ruborve acceſſerit, & puſtulæ, linteolum ſucco maluæ aut fœnugræci cum roſaceo madefactum imponem⁹, deinde roſaceo cerato cum ceruſa utemur. Verum in reſolutis in quibus ſenſus labefactatus eſt, cura adhibebitur ut ſæpius partem retegamus, inſpiciamusq́;. Quū enim admota non percipiāt, ſæpe immodice exuſti ſūt. Item caprarum fimus cum aceto illitus ſinapi eſt efficacior, & præſertim in coxendicum doloribus.

ACOPON EX ATRAMENTO LIBRArio, cutis ruborem peculiariter inducens, idq́; potiſſimum in iis quibus altera capitis pars dolet, ex commentariis Alexandri.

Euphorbii atramenti librarii, ſingulorum drachmæ quatuor, myrrhæ troglodyticæ, crocomagmatis, piperis albi, ſingulorum unciæ tres, croci drachmæ duæ, aceti quod ſatis eſt: ad hæc probe læuiganda, utq́; ſpiſſitudo ſordibus ſimilis ipſi fiat: quo facto illines, à media ſuperciliorum parte incipiens, aduſque tempora tota, præſertim ſi æger pilis careat: ubi refrigerata fuerint, rurſus illines: & quum præſidium bene profecerit, in balneum hominem deduces.

QVOMODO DIVERSA OLEI ET unguentorum genera conficiantur. Cap. XX.

INunctionum unguentorumq́, uel olei generū quæ unguenta repræſentent alia ſunt ſimplicia, una olei ſpecie iniecta, alia compoſita ex pluribus conflata. Ac ſimplicium alia ex floribus oleo incoctis efficiuntur uerbi cauſa, roſaceum, chamæmelinum, ſuſinum. Quædam ex fructibus & ſeminibus conficiūtur: q̄dam ex ſurculis q̄buſdā nempe rutæ, q etiā ſimul cū oleo coquuntur. At cū nullus florum coctionem accipiat, inſolantur

potius. uerum si ualidã odoris gratiam repræsentent et pluribus diebus constantem, ex insolatu tenuius ipsoꝝ oleum magisq́; utile redditur, quemadmodũ rosaceum & chamæmelinũ. Qui inualidiores sunt faciliusq́; difflari possunt, minus insolatum tolerant, ut quoꝝ uirtus propte euanescat, utpote liliũ & uiola. Ex iis q̃ fructibus & seminibus constant nõnulla illis integris oleo iniectis conficiuntur, ueluti melinum, nõnulla cõtusis uel læuigatis, oleamine ipsoꝝ sequestrato, uel expressis ipsis in cõchulas: uel ex aqua calida, sic ut ipsa discernerentur, exẽpli causa, caryinon, sesaminũ, amygdalinũ, lentiscinũ, laurinum, ricininũ, raphaninũ, atq; eius notæ alia. Porrò q̃ ex stirpibus odoratis cõponuntur, ꝑparari potissimum solent, illis oleo incoctis cum uino uel musto uel aqua, atq; eisdem deinde exemptis. Liquoribus aũt quibusdã oleo cõtemperatis interim & adipibus uel medullis, ex huiusmodi aliquo exactã olei spissitudinẽ sortita, simplici sermone unguẽta uel inunctiones noĩantur, ut gleucinũ, nardinũ, sicyoniũ & cyprinũ. Sunt q̃ acopa crassitudine repræsentent, cerã aut resinã aut eiusmodi q̃ppiam recipientia, uocanturq́; myracopa, ueluti decamyron, amaracinum, atq; his similia. Iã uero aliqua una uice coquũtur, q̃ nõ diuersam recipiũt materiam, sicuti metopion, mastychinum, sicyoniũ: aliq̃ duabus tribusve & quatuor iniectionibus. Primum cõtumaciorib' incoctis, ut diaspalatho, palmea rudicula, thure arbore, lauro: inde aromatis, phyllo, spica nardi, amomo, herba sabina: postremo liquorib', adipibus & medullis. Si aũt eueniat, cera quoq; & resinis inditis. At balsami liquor neutiq̃ coqtur, sed post absolutã coctionẽ unguento mediocriter refrigerato instillatur. imo ex ipsis unguentis sunt q̃ nullã coctionẽ recipiant, sed tñ misceant, quale est mendesium. Nõnulli uero uiride unguentum reddere cogitantes, ubi ab igne sustulerint, in olei sextarium intingunt, æruginis rasæ in exactum detritæ læuorem sescunciam, immiscentes, quemadmodum in cyprino & amaracino. Cæteꝝ

ſimplicia q̄dem unguenta ſpecierum q̃ in ipſa mittuntur naturam uel eorum ex q̄bus contuſis facta ſunt, obtinēt ut oleum ueluti materiæ rationem obtineat. At q̃ uariā magis cōpoſitionem ſortita ſunt, tota eorū natura ad calidū inclinata eſt, ſed quædam ualide calefaciunt emolliuntq́;, ut etiam articulis recenti cicatrice obductis & ſinibus eorum infarctis conueniant, ueluti metopium, mendeſium, marciatum: mediocrius autem eſt pentamyron, quemadmodum decamyron ualentius ut etiam ſūma rodat: mediocriter autem calida tenuiaq́; dico. At uero modice calida extenuant, leniunt & concoquunt, quale eſt ſuſinum, amaracinum, irinum, crocinum, foliatinum. Alia præter quàm quod calefaciunt, abunde ſiccant inciduntq́;, ueluti cyprinum & ſycionium. Alia calefaciunt quidem inſigniter, ſed uires magis confirmant, unde ſtomacho potiſſimum & uiſceribus reſolutis cōpetunt, qualia habentur maſtichinum, nardinum & gleucinum. Valentius adhuc corroborat, quod ex acore cōficitur. Iam nonnullis unguentis ob gratum duntaxat odorem utuntur, ut foliato, ſpicato, commageno & quæ moſchelæa, quaſi dicas, ex muſco & oleo confecta nuncupantur.

ROSACEI CONFECTIO.

Roſarum rubrarum detractis unguibus refrigeratarum die nocteq́; una, unciæ tres, olei omphacini ſextarius, urna diligenter conſtricta ne perſpirent, inſolabis ſub dio diebus quadraginta, atque ſic repones non in pauimento, ſed aſſere. Aliqui uero, uice inſolatus in puteum urnam diebus quadraginta mittunt, ut ex frigiditate odoris gratia cōſeruet. Alii uero ipſam ſub terra defodiūt.

CHAMÆMELINON.

Chamæmeli floris citra alba folia refrigerati, per diem noctemq́; unam olei ſextarius Italicus, uaſe linteo ſimplici contecto ut perſpiret, inſolatur, idq́; diebus quadraginta, inde ſecure hoc percolatum repones.

ANETHINVM.

Anethi uiridis comæ refrigeratæ uncia olei dulcis sextarius Italicus. Simili modo insolantur, fiet autem & pro temporis ratione anethinum cum insolatus desideratur sicci enim anethi comam decoquentes cũ oleo in cacabo utuntur, & chamæmelino similiter: uerũ hæc imbecilliora sunt iis quæ ex uiridibus fiũt & ꝓsertim insolatis

LILIACEVM, ALII SVSINVM dicunt, quod in Susis forsan reperiatur.

Folioꝝ alboꝝ liliorum similiter refrigeratorum unciæ duæ in olei sextarium Italicum coniectæ exacte circũstringuntur, ne euaporent, & ꝑ triduum insolantur, inde primis exemptis proiectisq;, aliæ duæ unciæ iniiciuntur ꝑ triduum subsequens, atq; sic reponuntur.

SVSINVM COMPOSITVM.

Olei sextarii tres, calami odorati libræ quinq;, myrrhæ unciæ quinq;, cardamomi libræ tres, lilii folioꝝ unguibus ablatis refrigeratoꝝ libra, cinnamomi unciæ tres, croci cilicii unciæ quinq;: tota cõfectio tribus iniectionibus distinguenda est. Primum myrrha & calamus odoratus, uino ad dies quinq; macerata ter die mouentur, inde oleo modice incoquuntur, deinde cardamomũ aq̃ maceratum triduo mouetur, similiterq; rursus cum oleo ad horã unam incoquitur, inde exemptis tertiam liliorum partem oleo puro inseremus, tribus dieb' post his quoq; exẽptis reliqua liliorum tertia portio immittetur, iterumq; post triduũ exẽptis proiectisq; primis, postremo tertia pars cum croco læuigata iniicietur. Secundum alios tres dies ablato oleo cinnamomũ contusum indetur. Huius in uicẽ, Arnabo, aut carpesiũ, aut casiæ duplicatum, atque reponetur.

VIOLACEVM.

Violaceum præparant, modo purpurearũ, modo crocearum, modo candidaꝝ uiolaꝝ foliis ungue desecto, trium unciaꝝ pondere coniectis in olei omphacini sextarios quinq; Italicos: circũstricta exacte, ne ꝓspirent ad dies decem insolantur, tertioq; eadem mutantur ad tri-

dulum, quemadmodum lilia: ad repoſitionem autẽ pauca iniiciunt exacte arida.

MELINVM.

Hoc efficitur ex malis cotoneis extrinſecus panniculo inuolutis, & in fruſta cum ſuis corticibus diſſectis, deinde unciis ternis illorum, in decem olei omphacini ſextarios Italicos coniectis, atq; quadraginta dies inſolatis.

SESAMINVM.

Seſaminum oleum fit, contuſis uel læuigatis ſeſamis, expreſſisq́; p̃ fiſcellas in cochleis, oleo ipſo ceu in aqua calida ſegregato, uaſisq́; uitreis repoſito.

RAPHANINVM.

Eodem modo fit raphaninum in Ægypto, ex ſemine raphani qui tenuem radicẽ habeat contuſo ſegregatoq́;.

RICININVM, SIVE CICINVM.

Hoc quoque ſimiliter Ægypto fit, ex ſemine ricini qui croton dicitur, pari modo contuſo aut læuigato.

ÆGIRINVM.

Verno tempore oleum fit ægirinum, hoc eſt ex nigra populo, quum reſina circa ſemẽ copioſa exiſtit: etenim grana populi contuſa unciis quatuor in dulcis olei ſextarium immittunt, diebusq́; quadraginta inſolant, uel horis tribus in lebete decoquunt, atque ſic exempta reponunt.

AMYGDALINVM.

Conficitur hoc quoq; ſicut prædictum, amygdalis amaris iisq́; puris, cõtuſis, aqua modica irroratis, ſeparatisq́; ut comprehenſum eſt: Nonnulli tuſa amygdala unciis duabus, dulcis olei ſextario Italico immiſſa, in cacabo decoquunt.

AMYGDALINVM, QVOD ET metopion dicitur.

Ægyptii huius olei inuentores metopion ipſum nuncupant, quòd galbanum recipiat: germen autem unde galbanum naſcitur, metopion appellatur. Hæc recipit olei omphacini ſextarios uiginti, amygdalarum amara

tum libras duas, cardamomi libram, iunci rotundi floris, calami odorati, carpobalſami, ſingulorum libram, myrrhæ, galbani, ſingulorum uncias ſex, reſinæ terebinthinæ, libras duas, uini odorati ad arida imbuenda ſextarios quatuor, mellis attici libras treis: reſinam & galbanum in læuorem redacta ex olei parte ſoluta, reliquis incoctis adiiciemus, necnon ipſum mel: Mixta uero accurate omnia ab igne tollentes, quum tepidum eſt medicamentum eximimus, nam refrigeratum concreſcit.

BALANINON.

Balaninum oleum perinde ut ſimplex amygdalinum p̄paratur, ex querneis glandibus.

CARYINVM.

Hoc quoque ut ſupra dictum ex uetuſtis nucibus conficitur.

LAVRINVM.

Purum quidem laurinū ſimili ratione & lauri fructu cōfit, mixtum uero hæc recipiet: maturarum oliuarum ſextarium, cum duobus baccarum lauri miſcemus: teruntur omnia exprimunturq;. Nonnulli æqualem amborum portionem miſcent.

LENTISCINVM.

Lentiſcinum oleum laurini modo ex lentiſci ſemine cōficitur, idq; bifariam & per ſe, & cum oliuis immaturis

MASTICHINVM.

Maſtichinum ſimplicisſimū quidem fit, chiæ maſtiches uncia, omphacini olei ſextario Italico immiſſa, excoctaq; in cacabo. Nonnulli uero abſinthii & ſtyracis, ſingulorum unciam adiungunt.

MASTICHINVM MAGIS VARIVM.

Olei ſextatii quinquaginta, inulæ campanæ libræ quinq; xylobalſami libræ decem, iunci rotundi floris libræ quinque, cardamomi libræ ſeptem, maſtiches libræ quinq;, xylomaſtiches libræ octo, reſinæ terebinthinæ libræ tres abſinthii comæ libra, uini odorati ſextarii quinq;, aq̄ ſextarii decem, arida uino ante tertiū diem macerata oleo miſcentur, & aqua horis ſex coquuntur, ac maſtiche &

terebinthina iniicitur:accurate mixta excipiantur:refrigerata transfunduntur.

SICYONIVM SIMPLEX.

Radix cucumeris ſylueſtris refrigerata duarum unciarũ pondere in olei ſextarium Italicum mittitur,atque in lebete coquitur,fitq́; ſicyonium.

SICYONIVM COMPOSITVM.

Olei ſextarii decem , cucumis ſylueſtris radicis deraſæ pondo,ſerpilli,ſertulæ campanæ ſingulorum unciæ ſex tedarum piceæ pinguium , althææ , ſingulorum unciæ quinq; ſcolopendrię uncię ſex,fœnugręci ſextarii duo. Fœnugræcum aqua primum die uno prius commadeſcet, deinde exemptum inditur commemoratis unà cum oleo,& uini ſextariis duobus,omnibusq́; incoctis adiiciuntur medullæ ceruinę cum momento olei læuigatæ unciæ quatuor,adipis gallinarum totidem , rurſus exceptum oleum in aliud uas transfunditur. Nonnulli ipſum poſt coctionem diebus quadraginta inſolant.

ALIVD SICYONIVM EFFICACIVS.

Elaterii ſucci ſextarii tres,ariſtolochiæ [rotundæ] & lõgę,ſtyracis,inulæ campanæ,hyſſopi,iridis,cucurbitę ſylueſtris,pulegii,origani,cyperi,thuris arboris,centaurii,foliorum lauri,ſingulorũ unciæ duæ,olei ſextarii quinq;. Miſta incoquito dum parum ſucci relictum fuerit.

CYPRINVM EX COMMENtariis poſidonii.

Olei ſextarius,iunci quadrati,inulæ campanæ,iridis,ſingulorum libra,ſampſuchi,hyſſopi,uiticis ſeminis,eleliſphaci,ſingulorum unciæ tres,iunci quadrati floris libra. Reliqua omnia pridie in uino macerata coquuntur cũ oleo horis ſex.Excepto oleo puro,iuncus quadratus iniicitur,Si quidem adſit,uiridis cum teneris uirgultis non cõciſis:ſin minus,certe aridus cõtuſus cũ aquæ momento coquetur ſeſquihora.At ſi uolesipſum tingere poſtq̃ ab igne fuerit ablatum,indito æruginis puræ ſeſqlibrã. Poſidonius aũt acrimoniã æruginis uitans , à coctione

(inquit) triduum dimittes oleum in cacabo bene humido: & tingetur, ita ut uirtus ipſius non offendatur.

ALIA SCRIPTVRA CYPRINI.

Cyperi foliorum, lauri foliorum, iridis, cyperi, elelifphaci, ſingulorum quadrans, thuris arboris, ariſtolochiæ lõgæ, uiticis ſeminis, ſingulorum triens, inulæ campanæ, aſpalathi, ſingulorum unciæ ſex, rutæ unciæ duę, cupreſſi unciæ duæ, olei ſextarii decem. Hæc prius uino madefacta, incoques oleo. ubi exemeris iniice rurſus xylobalſami, xylocaſſiæ ſingulorum uncias quatuor, ſampſuchi, cumini, myrti, ſtyracis, maſtiches, ſingulorum uncias tres, opopanacis uncias duas, iunci quadrati floris uncias ſex, æruginis unciam.

AMARACINVM.

Inulæ campanæ pondo, xylobalſami libræ uiginti, cyperi libræ octo, iunci rotundi floris, aſpalathi, herbæ ſabinæ, ſingulorum libræ octo, opopanacis, amaraci ſeminis, ſingulorũ libræ duæ, olei primi meriti ſextarii duo, uini odorati ſextarii quinque. Alia omnia ſuperius dicta primam iniectionem habent uino prius macerata, ſecũdam herba ſabina, atq; illa quidem horis ſex incoquuntur. hoc autem tribus nonnulli etiam hoc tingentes, æruginis uncias tres iniiciunt.

IRINVM.

Iridis, aſpalathi, cyperi, ſingulorum libræ quinque, opopanacis unciæ tres, anchuſæ unciæ duæ, olei ſextarii triginta, aquæ ſextarii quindecim. Sunt qui adiiciantur iunci rotundi floris uncias ſex, caſſiæ uncias tres, xylobalſami uncias ſex, nardi gallicæ, tantundem, omnia contuſa aqua pridie macerantur, inde oleo diebus quinque incoquũtur in lebete ad ſex horas: reponiturq; unguẽtũ.

CROCINVM, IN QVO ET ALterius crocomagmatis confectura explicatur.

Olei omphacini odorati libra, calami odorati, myrrhæ troglodyticæ ſingulorum unciæ quinque, cardamomi unciæ ſeptem, croci cilicii unciæ ſex, primum iniiciatur

calamus & myrrha uino læuigata, & ante unciæ modo repositæ, piperis albi grana quadraginta, myrrhæ troglodyticæ drachma, tunsa, cribrataq; teruntur rursus in mortario adiecta olei nardini libra. ut autem medicamentum reddatur nigrius, nucum cortices combustos detritosq; in mortario adiicito: inde opobalsami cochlearia tria, ceræ sesquilibram admisceto.

DE OENANTHARIIS. Cap. XXI.

NOn quod œnanthen, hoc est labruscæ florem habeant hæc (nonnulla.n. ne œnanthen quidem recipiunt) sed ex uino & flore liliorum nomen hoc sortita sunt, usus œnanthariorum apud quosdam odoris gratia duntaxat & deliciarum adhibetur, sic ut q eis utuntur, à lauacro perfundantur: & mensæ ipsis per spongiam oblinantur. At apud eos qui recte utuntur, etiam fiunt præsidia tum in resolutis, tum in iis quos syncope premit, si roborãtibus stomachi cataplasmatis admisceantur. Item in iis, qui se à morbo præsertim febrili recolligunt, ubi lauacro egrediãtur per totum corpus diffundentur: naribusq; admouebuntur, adhuc spirantibus. Trahuntur enim in altum, & spiritum animalem uitalemq; confirmant. Ad hæc utilia sunt ad morbum pestiferum uitandum, cum eiusmodi mutationem aer sustinet. Refertur autem huiusmodi unguentum ad Posidonium authorem, à quo uocatur mesopotamenon.

OENANTHINI CONFECTIO.

Casiæ, myrrhę, thuris, phylli, amomi, mastiches, costi, carpobalsami, opobalsami, singulorum unciæ tres, styracis pinguis unciæ quatuor, uini odorati aminæi, Italici sextarii decem, contusa omnia cribrataq;, styracem uero minutim concisum componito in urnam oris ampli, cũ foliis foliorũ pridie refrigeratorum, è domo una in alteram & unguibus detractis: sint autem lilia numero *. deinde uinũ adiicitur, & opobalsamũ: mista, cõmotaq; ante iniectionem, & constricto urnę ostio quadraginta diebus insolantur. Balnei usus est in uiriũ ex morbo re-

creatione. Domus irrorabitur unguento, uaſaq́;, & ſpongiæ intinctæ faciei admouentur.

ALIA CONFECTIO, NOSTRA.

Coſti unciæ tres, ſpicæ nardi, arnabo, caryophylli, ſingulorum uncia, amomi unciæ tres, caſſiæ, œnanthes, calami, ſingulorum unciæ nouem, ſtyracis, opobalſami, ſingulorum uncię quatuor, lilia trecenta, uini falerni ſextarii decem. Simili modo præparatur.

DE SVFFIMENTIS ET CYPHI. C.XXII.

Cyphis materia inter medicamenta quæ potui dãtur & antidota exiſtit. uſus eſt eius incẽſi ad odorem gratum conciliandum, quemadmodum & ſuffiminum. Interim naribus admouetur, ut deſtillatiões ex capite in ſubiectas partes concoquat, grauedinesq́;, & obſtructione liberet, purgetq́; cerebri uentriculos, itẽ peſtilentialibus morbis euitandis. Iam per os quoq; aſſumitur, tum ad hæc, tum ad ea quæ pectori inhæreſcũt concoquenda: necnon ad frigidiores iecoris affectus, unde & Cyphoide appellata antidota ueteres inuenerunt. Miſcetur autem compoſitis medicinis, præcipue epithematis & antidotis.

ROSATVM SVFFIMEN.

Coſti, amomi, myrrhæ, caſſiæ, ſingulorũ uncia, ſtyracis, chiæ, bdellii, conchulæ Indicæ, muſci, ladani, ſingulorũ drachmæ duæ, roſarum purarum uncię uigintinouem, opobalſami ☆. uini quod ſufficit.

SVFFIMEN LILINVM: QVOD crinaton dicunt.

Liliorum ungue deſecto libra, ſtyracis primæ notæ, unciæ uouem, ſpicæ nardi, unciæ tres, coſti, caryophylli, amomi, maſtiches, conchulæ indicæ combuſtæ, mellis, ſingulorum ſeſcuncia, opobalſami unciæ quinq;, uini quantum ſatis eſt. læuigata coguntur in paſtillos.

CYPHI MAGNVM QVOD VOCANT ſolare, ex rebus rrigintaſex confectum.

Styracis, myrrhæ, ladani, aſpalathi, inulę campanæ, ſingu

lorum unciæ ſex,nardi gallicæ,phylli, cupreſſi ſeminis, guttæ amoniaci,ſtrobili ſplanchni aut loco ipſius conchularum indicarum maiorum carpobalſami, ſingulorum unciæ tres,caſſiæ,iridis,ſeſelis,ſphagni,cyperi, cardamomi,calami odorati,ſingulorum uncię quinque,roſarum ſiccarum,croci,ſpicæ nardi, herbæ ſabinæ,haſtulæ regiæ radicis,(alii ſucci)ſingulorum unciæ quatuor, lacaphthi, hoc eſt piceæ corticis uel alterius cuiuſdam arboris unciæ nouem,coſti,iunci rotundi floris,ſingulorum uncię duæ,iuniperi maiores quadraginta,minores quinquaginta,amomi,reſinæ terebinthinæ palmularum purarum,ſingulorum libra,ficuum ſiccatarum granis exemptis,uuarum paſſarum acinis ablatis ſingulorum libræ duæ,mellis deſpumati libræ quinque. Poſidonius etiam uini odorati ſextarios treis adiicit.

ALIVD CYPHI, QVOD REBVS VIgintiocto conſtat,lunare appellatum.

Bdellii,inulæ campanæ,ſingulorum unciæ ſeptem, iunci rotundi unciæ duæ ſphagni unciæ quinq;,iuniperi minores quinquaginta,cardamomi uncię quinq;,aſpalathi unciæ ſeptem , caſſiæ fiſtulæ unciæ quinq; , ſpicæ nardi unciæ duæ , cyperi unciæ quinq; haſtulæ regiæ radicis, herbæ ſabinæ ſingulorum unciæ quatuor , cupreſſi ſeminis,nardi gallicæ,malabathri cum foliis,roſarum ſiccarum,ſingulorum unciæ tres,coſti,croci , ſingulorum unciæ duæ,ladani,myrrhæ , ſingulorum unciæ ſeptem, caricarum pinguium,uuarũ paſſarum, acinis exemptis, ſingulorum libræ duæ,ſtrobilorum unciæ octo , reſinæ terebinthinæ libra,ſtyracis uncię ſeptem, palmularũ pinguium libra,mellis librę quinque,uini odorati quantum ſatis eſt.

CONFECTIO MASVCHÆ, QVOD nonnullis maſuaphion uocatur. C.XXIII.

Meliloti ſextans,xylobalſami,aſpalathi,herbæ ſabinæ, myrrhæ , amomi , iunci rotundi floris, foliorum lauri,myrrhæ ſtillatitiæ,ſtyracis,calami odorati,ſampſuchi,ſingulorum unciæ duæ,iridis unciæ

quinque, phylli, croci, ſingulorum uncia, opobalſami ſemuncia, gummi libra, roſarum ſiccarum unciæ ſex, uini quantum ſufficit.

EX COMMENTARIIS ANTYLLI, de peſsis. Cap. XXIIII.

Peſsi mulierum locis admouentur, cæterum generales ipſorum differentiæ tres exiſtunt, alii ſiquidem emolliunt, alii aſtringunt, alii aperiunt. Emollientes inflammationibus uteri, exulcerationi, perfrictioni, ſtrangulatui, auerſioni & inflationibus accommodantur. Fiunt autem ex cera tyrrhenica, cyprino, ſuſino, pinguedine anſeris aut gallinę, butyro inſulſo, reſina deuſta, medulla ceruina, fœnugræco, & quæ ſunt eius generis. Aperientibus utimur, quum purgationem ſuppreſſam irritare ſtatuimus, aut uuluã conniuentem compreſſam ve emendare. Pręparantur hi ex melle, artemiſia, dictãno, braſsica, ſucco dulcis radiculæ, porro, ſucco rutæ, ſcãmonia, & ſimilibus. Aſtringentes in contrarium aperientibus uſum exhibentur, nam fluxum muliebrem cohibent, & ſuſpenſum contrahunt uterum, prolapſumq́; reprimunt. Materia uero aſtringentium prius in capite de collyriorum etiam modo comprehenſa eſt. Cæterum conuenit peſsi craſsitudinem inſtar ſtrigmenti & paulo ſpiſsiorem facere, deinde lanam linamento tortili ſimilem, duplicatam in medicamentum tinctam ori uuluæ condere, ſic ut ſtuppam p̃lõgam habeat alligatam quo peſſus facile poſsit extrahi quando uiſum fuerit.

PESSVS CROCODES, AD INFLAMMATIONES, anerſiones, duritias, & inflationes.

Ceræ tractæ, medullæ uitulinæ, ſingulorum denarii ſedecim, medullæ ceruinæ drachmæ undecim, adipis anſerini drachmæ octo, adipis gallinæ drachmæ octo, maſtiches drachmæ quatuor, hyſſopi medicamenti drachmæ tres, mellis drachmæ duæ, croci drachmæ octo, roſacei quod ſatis eſt: crocus lacte muliebri læuigatur.

PESSVS AB AVREO COLORE DICtus chryſos emolliens, laudatiſsimus.

Croci denarius, œſypi tantundem, medullæ ceruinæ denarii duo, reſinæ terebinthinæ, ceræ, adipis anſerini, ſingulorum denarii tres, ouorum toſtorum lutea ſedecim, irinæ & roſacei quod ſatis eſt ex æquo.

PESSVS LIBANIVS, MENSEIS EVOcans & uuluæ uitiis ſingulariter accommodus.

Nardini unguenti unciæ ſex, ceræ tyrrhenicæ unciæ quinque, ſuſini unguenti unciæ quatuor, adipis ſuilli recentis unciæ tres, anſeris & gallinæ adipis, medullæ ceruinæ, amaracini unguenti, ſingulorum unciæ duæ, ſeui taurini, reſinæ terebinthinæ, œſypi, ſingulorum uncia: lebete eliquantur, omnesq; reliqui peſſi.

ENNEAPHARMACVS.

Roſacei unguēti, ricinini, reſinæ terebinthinæ, ceræ, mellis, adipis anſerini & bouilli, medullæ ceruinæ & butyri pares portiones.

TITIANVS EMOLLIENS.

Ceræ unciæ ſex, reſinæ colophoniæ unciæ quatuor & ſemis, ſeui taurini unciæ quatuor, guttæ ammoniaci tantundem: ammoniacum aqua ſoluitur.

PESSVS ÆGYPTIA.

Mellis, reſinæ terebinthinæ, butyri, roſacei uel ſoſini, croci, ſingulæ partes: in quibus aūt inflammatio abeſt, & ſordidis, æruginis dimidiam addunt.

GONE AD CONCIPIENDVM.

Butyri unciæ ſex, hyſſopi medicamenti, medullæ ceruinæ, adipis anſeris & gallinę, reſinæ terebinthinæ, aloes ſingulorū unciæ tres, ceræ tyrrhenicæ unciæ ſex, roſacei libræ duæ, myrrhæ, caſſiæ, ſingulorū unciæ duæ, ſpicæ nardi uncia, mellis quod ſatis eſt.

DE MEDICAMENTIS INVIcem alternantibus ex commentariis Galeni. Cap. XXV.

IN Alexandria (inquit) muliere quadam morbo periclitante, cum quæſiſſem lychnidem, nec eius fuiſſet data copia, niſi ꝓtinus uice lychnidis uſus fuiſſem

acanthii ſemine, periiſſet mulier. Vnde rogatus ab amicis ad hanc alternantium inuicem medicaminum expoſitionem ueni, iuxta literarum ſeriem exorſus.

Vice acanthii ſeminis, lychnis.
*Aromatum calamus odoratus.
*Aliud uice huius ponendũ uidetur.
Aloës indicæ, aloes uiridis folia uel glauciæ, uel fimus ciconiæ, aut lycion, aut centaurium.
Halicacabi, ſolani ſemen.
Bituminis, pix liquida brutia.
Aconiti, iridis ſyluestris radix.
Abſinthii, abrotanum.
Opobalſami, liquor myrti.
Abrotani, origanum.
Calcis uiuæ, adarce.
Anchuſæ, hyacinthos.
Salis ammoniaci, ſal cappadocicus.
Auripigmenti, ſandaracha.
Acanthæ, ceraſiorum acantha.
Amyli, ſiccus pollen.
Guttæ ammoniacæ, propolis.
Aſpalathi, ericæ fructus.
Aracis, ſeſamum.
Amygdalorum amarorum, abſinthium.
Armenii, atramentum indicum.
Actes, acantha.
Agarici, euphorbium.
Argemones, ſeriphon.
Haſtulæ regiæ radicis, betæ ſuccus.
Semperuiui ſucci, lactucæ ſuccus aut folia.
Amianti, aphroſelinon.
Aſpalathi, uiticis ſemen.
Æthiopicæ oleæ, lachrymæ acaciæ partes duæ.
Aſii lapidis, galactites lapis, uel ſal ammoniacus combuſtus.
Salis ammoniaci, cappadocicus.
Adipis uulpinæ, adeps urſinus.

Populi nigræ ſurculorem, ſampſychus.
Bupreſtis, blattę pendentes.
Butyri, lactis bouilli concretum.
Balſami liquoris, ſtillatitia myrrha.
Bdellii, ſphagnus odoratus.
Gentianæ radicis apium odoratum.
Terræ ſamiæ, leucographis ægyptia.
Terræ erethriados, calx thebaica.
Gongylidos, heliotropium.
Dulcis radiculæ ſucci, ſuccus ſycamini.
Gruis fimi, columbæ fimus.
Terræ teneræ, plumbago.
Dorycnii, alterci ſemen.
Dictamni, elelisphacus.
Baccarum lauri, ſerpylis ſicca.
Dauci, ſemen ſii.
Diphrygis, lapis phrygius.
Dracunculi, androſęmon.
Elelisphaci, nepita.
Oleæ lachrymæ, hipociſtydis ſuccus.
Serpylli potamogiton.
Erucæ ſeminis, eryſimi ſemen.
Elaterii ſucci, eiuſdem herbæ ſuccus.
Eryſimi ſeminis, radix lanariæ.
Ericæ fructus, galla omphacitis.
Ebeni, lotinon aridum.
Erini foliorum, fimus ciconiæ.
Ebiſci radicis, folia mori.
Veratri nigri, radix papyri.
Enneaphylli, potamogiton.
Olei ueteris, duplicatum oleum coquitur cum adipe ſuillo ueteri.
Zingiberis, pyrethrum.
Thapſiæ ſucci, chamæleontis nigri ſuccus.
Thapſiæ, elydrion.
Thermuntiadis, lycopſolos.

Sulfuris uiui, ſandaracha.
Æruginis ferri, ſcoria ferri.
Viſci quernei, chamæleon niger.
Iridis illyricæ, elenium odoratum.
Cinnamomi, caſsiæ duplicatum.
Caſsiæ, brathæ aut mannæ, cinnamomum.
Cyperi, iuniperus maior.
Cardamomi, cyperis ammoniaca.
Coſti, cedri baccæ.
Baccarum cedri, ladanon.
Calami odorati, ſphagnos.
Croci, crocomagma.
Crocomagmatis, aloe indica.
Caſtorei, blattarum fœtentium inteſtina.
Cadmiæ, leucographis ægyptia.
Crocodili adipis, canis marini adeps
Cicutæ ſeminis, coriandrum.
Cantharidum, phalangia.
Cnidii ſeminis, uiticis ſemen.
Hederæ, liquor perſicus.
Gallæ, ſordes gymnaſiorum.
Capparis radicis, ericæ fructus uel myricæ.
Fimi palumbi, fimus columbæ.
Ceraunini, leucographis.
Coralli, moly.
Fimi æluri, fimus ichneumonis.
Cinnaberis, rhodoides.
Cumini, braſsicæ ſemen.
Clinopodii, heliotropium.
Nepitæ, ſylueſtris menta.
Cucurbitæ ſylueſtris, ſemen ricini quod eſt crotonis.
Cotyledonis, anacardium.
Colophoniæ, apochyma.
Rubi canini, halicacabi ſemen.
Crinanthemi, aphrodiſium.

Comari,

Comari, gutta ammoniaci.
Pumicis, terra Cretica.
Cypheos, carica usta.
Buccinorum ostrea.
Cardamomi, cyperus uel myrtus.
Ceræ, lomentum, cum propoli coquitur teriturq;.
Thuris, terra ampelitis.
Lathyridum, coccum gnidium.
Lepidii, erythrodanum.
Lapidis asii, lapis gagates.
Lapidis magnetis, lapis phrygius.
Lapidis phrygii, lapis argentyritis.
Libystici, semen staphilini.
Lapidis pyritis, lapis pyrobolus.
Leucini floris, radix lanaria.
Loti seminis, semen betæ.
Lepidii radicis, folia capparis.
Leporis marini, cancer fluuiatilis.
Lini seminis, fabæ succus.
Lappathi radicis, radix pyrethri.
Malabathri cassia, uel nardus indica.
Mandragoræ succi, dorycnion.
Myrsinati, liquor mori.
Mandragoræ, oleæ lachryma.
Mastiches iunci rotundi cor.
Myrobalani, peucinon.
Maluæ fœnugræcum.
Mellis, sapa.
Mannæ thuris cortex.
Muscerdæ, mustelæ æquale pondus.
Magnesinæ uitreæ, ptyelum Italicum, uel stimum parthicum.
Medullæ ceruinæ, adeps ceruina uel medulla uitulina.
Malorum cotoneorum, sertula campana.
Misyos cyprii, ochra cypria.
Mei, myrobalanus.

Mororum ſucci,ruborum folia.
Miſyos toſti,diphryges.
Malabathri,tractylus.
Nardi ſyriaci,iuncus odoratus.
Napi,gongilidis ſemen.
Xylobalſami,radix uiolæ candidæ.
Lachrymæ papaueris,ſuccus mandragoræ.
Opopanacis,lac ſycamini.
Liquoris cyrenaici,liquor ſyriacus.
Opocarpaſi,liquor myrti.
Liquoris fici,liquor mori.
Liquoris itææ,liquor hederæ nigræ.
Liquoris rhododaphnæ,uiſcus querneus.
Oenanthæ ſucci,ampelini arboris ſuccus.
Hormini,lini ſemen.
Orizæ,hordeacea farina.
Vini roſati,uinum auſterum.
Orinthogallorum,anthalli.
Acoris,gallæ omphacitis.
Anacardii,pſyche herba.
Liquoris peucedani,dulcis radiculæ ſuccus.
Propolis,ladanum.
Pityocampes,ueſpæ in cedria.
Piperis,zingiber.
Pterei cneori ſemen.
Polypodii,radix chamæleæ,aut chamæleontis.
Verbaſci,chamæleuca.
Polytrichi,abſinthium.
Reſinæ piceæ,reſina terebinthina.
Roſarum ſiccarum,perſi folia arida.
Raphanini olei,recininum.
Rhodoeidis,ſinopis.
Reſinæ colophoniæ,apochyma.
Radicis lapathi,cynara.
Iunci odorati,cardamomum.
Cineris cyprii,cinis foliorum oleæ.

Myrrhæ troglodyticæ, calamus odoratus.
Seui ceruini, adeps anserinus.
Adipis suilli, adeps uulpinus.
Adipis uulpini, adeps ursinus.
Lanariæ radicis, ueratri nigri radix.
Satyrii, semen erucæ.
Salamandræ, lacerta uiridis.
Sphagni aromatis, iunci rotundi elaborati.
Syrici, argenti spuma.
Recrementi plumbi, recrementum argenti.
Sampsuchi, thus magericum aridum.
Sinapis, cardamomum.
Sagapeni, piceæ resina arida.
Scammoniæ, crotones ricini.
Strobilorum, cucumeris semen.
Aluminis, sal fossitius.
Scynci, satyrion.
Stymmeos contusi, squama æris.
Iunci rotundi, polygoni radix.
Recrementi cyprii, melanteria Ægyptia.
Sisymbrii. ocimum.
Vuæ passæ satiuæ, palmulæ syriacæ caro.
Sandonici abrotanum.
Sepiæ testæ, pumex.
Serapiadis, pæoniæ radix.
Scyllæ, bulbus.
Sesamoidis, expressum amaricinum.
Zisami, semen lini.
Alterci seminis, rubi canini semen.
Hypocistidis succi, acaciæ acanthidis succus.
Liquidæ picis, opopanax.
Oesypi, medulla uitulina.
Hyacinthi, flos isatidis.
Hyperi, anethi semen.
Flocium uini, sandaracha.
Fuci, anchusa.

Phu,ſphagnos.
Fellis ſuilli,fel perdicis.
Fellis uiperæ,fel ichneumonis.
Fellis muſtelæ,fel cameli.
Fellis cameli,fel alabetæ.
Galbani,ſagapenum.
Chamædryos,lapathi ſylueſtris radix.
Chamæmeli,anthemis.
Ceruſæ,recrementum plumbi.
Pſyllii,lenticula paluſtris.
Ocymi,ſiſymbrium.
Ocimoidis,menta ſylueſtris.

DE PONDERIBVS ET MENſuris. Cap. XXVI.

POndus grauitate menſor diiudicat,menſuram autem uaſculi concauitate, uaſculum uero ſiccæ q̃titatis menſura eſt,aut humidæ,ut tres quantitatis quæ menſuratur,ſint differentiæ,una qdem ponderis, altera uero aridæ ſubſtantiæ qualis ea quæ in cumulum cogi poteſt,porro tertia humidæ eſt ſubſtantiæ. Cum autem multa propeq́; infinita ſint pondera & menſuræ, pro regionum diuerſitate,& utentium conſuetudine, de iis quæ omnibus in uſu communi ſunt,nobis ſermo erit præcipuus.

DE NOTIS PONDERVM & menſurarum.

Quoniam uero nonnulli literis non integris ſed notis ſignisq́; eas demonſtrant, ſatius fuerit, ueteres in hac re imitari,& primum characteras ipſos exponere. Primũ igitur χ litera,cum ſubſcriptum habet alpha, chalcum, hoc eſt æreolum ſignat,exempli gratia, χ^{α}. Si o habeat, choa,quod eſt congium, χ^{o}. Si ν,chœnicem, χ^{ν}. Si η, cheman χ^{η}. At κ ſi ε habet ſuprapoſitum, & lineam rectam, quæ per obliquum inferius cornu ipſius ſecet,ceratium hoc eſt ſiliquam notat,ut κ^{ε}. Si υ ſuperiectum eſt,cyathũ κ^{υ}. Si o,cotylam,hoc eſt heminam. Si uero linea utrinq;

circuli figuram repræsentet, obolum notat ∽. Si duæ huiusmodi notæ sint, duos signant obolos ≶. Qui gramma hoc est scripulum faciunt, prima eius elementa scribunt addita linea, γρ. Duæ autem coniunctæ atq; altera parte in angulum coactæ duobus κ literæ cornibus similem ad rectam lineam spectantibus, notant drachmã quæ alio nomine uocatur olca <. proprie uero olca ꝑ λ scribitur, cui in medio litera o sit addita, λ_o. Verum si λ adiectum ι habet, libram signat, λι. Nonnulli uero eadem litera acato secta accentu, idem ostendunt, λ̸. At cum Γ litera, in ipso sui angulo o habeat, unciam denotat, Γo. Quod si μ in summo uertice habeat oppositũ ν, minam refert, $\overset{ν}{μ}$. Si υ, notat mystrum. $\overset{υ}{μ}$. Si ε, medimnũ id est modium, $\overset{ε}{μ}$. Si o, modium, $\overset{o}{μ}$. Porrò τ post se habens ρ, & υ, signat tryglion, τρυ. At ξ cui iuxta sit positum ε, xesten, qui est sextarius, ostendit, ξε. Si o apponatur, oxybaphum id est acetabulum ξo. Aliqui uero sextarium linea recta ξ secantes conficiunt, ξ, Sed η adiectum literæ μ, heminam ημ. κ addita ρ, ceramium ualet, κρ.

DE PONDERIBVS.

Mina attica, & Ægypria habet uncias sedecim. Romana uiginti. Libra uncias duodecim. Vncia drachmas octo. Drachma, habet scrupula tria. Scrupulum, obolos duos. Obolus, siliquas duas. Siliqua, æreolos duos, & duas tertii partes.

DE MENSVRIS LIQVIDIS.

Italicum ceraminum habet congios octo, Congius sextarios sex, Sextarius cochlearia duo, quæ nõnulli triblia nuncupant. Hemina idem triblium continet, mystra magna tria, acetabula *quatuor. Nam magnum mystrum habet acetabulum. Acetabulum sesquicyathum habet. Cyathus, chymas paruas seu mystra parua duo. At si uoles & ponderum liquidorũ mensuram scire, ꝓmultæ liquidarum rerum in examine suo differentiæ habentur, ut in olei, uini, & mellis exemplo dicemus. Mel igitur uino ponderosius quarta parte, itemq; decima est: quo sit ut

* Alĩas tria.

fere tertia ponderis pars melli accedat: capit enim integram huius mensuram, & insuper trientem. Mel autem oleo ex media parte grauius est: continet.n.totum olei modum, & ultra semissem. Vinum, oleo nona parte superminet, totum.n.ipsius pondus continet & nonam eius partem. Quò autem res fiat dilucidior, ceu exemplo, particularium mensurarum pondus subiungemus. Ex quo per ordinem quid communiter hæc differant, constituetur, his liquoribus publico consensu perspicuis in usum prolatis, oleo, uino, melle.

	Olei.	Vini.	Mellis.
Italica amphora	lib. 72	lib. 80	lib. 108
Congius	lib. 9	lib. 10	lib. 13 & semis.
Sextarius	lib.1.uncias.6	lib.1.uncias.8	uncias.13 & semis.
Hemina	uncias 9	uncias 10	uncias.13 & semis.
Mystrũ magnũ	uncias 3	uncias.3.scrup.8	uncias.4 & semis.
Acetabulum	drach. 18	uncias.2.scrup.12	drach.27
Cyathus	drach. 12	drach.12.scrup.4	uncias.2 drach.2
Mystrũ paruum	drach. 16	scrup. 20	drach. 9

Oribasius secundum Adamantinum author est, sextariũ quidem Italicum uini mensura unciarũ uigintiquatuor esse, pondere uero unciarum uiginti. cum sextarius mensuræ mellis duas libras, semissem, pendeat.

DE ARIDIS.

Ægyptia artaba habet modios quinq;. Modius ægyptius & Italicus chœnices octo. Chœnix sextarios duos Sextarius, semisextarios duos quos heminas uocant. Hemina habet cyathos octo. Atticus medimnus habet semisextaria, quæ hemiecta uocant, duodecim. Hemiectum chœnices quatuor. Ita semimedimnus habebit minas quadraginta nouem, sextarios nonagintasex. Huiusmodi autem mensurarum pondus exponere haud facile, quòd aridarum rerum infinitæ iuxta momenti lancis rationem differentiæ existant.

FINIS.

REGISTRVM.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVX YZ AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO PP QQ RR SS TT VV XX YY ZZ AAA BBB CCC DDD.

Omnes sunt quaterni præter DDD qui est duernus.

Venetiis apud Ioannem Farreum & fratres de Riuoltella. Anno à partu Virginis. M D XXXXI.

